Digitized by Google

69
4M F
12

¶PROCOPIVS DE BELLO GOTTORVM.

¶Opus Procopi/de bello Gottorum. cum inhibitione. S. d. dñi Iulii papę. II. ſub pena excõis latę ſententię quam cõtra facientes ipſo facto incurrent. factum anno. M.ccccvi.

SAnctiſſimus in xp̃o pater & d. d. Iulius diuia ꝓuidẽtia papa. II. per lr̃as ap̃licas inhibuit oĩbus & ſinglis xp̃ifidelib9 ſub pena excõis latę ſentẽtię: a qua abſolui nõ pñt niſi ſatiſſactiõe p̃miſſa: qt9 nullus audeat ĩprimere: uel imprimi ſeu uẽdi facere libꝝ hũc operis Procopii quẽ imprimi feci ego Iacob9 de mazocchiis Romanę achademię bibliopola. ſicut plenius patet in lr̃is ap̃licis deſup cõfectis.

B. Caſalius.

Expertum ſ̨enos aurum eſt precioſius ignes.
Se reparat Phœnix quo cadit ante rogo.
Romaq; Barbaricis toties labefacta ruinis
Vſq; ſuo maior funere facta redit.
Iſta docent Graii monumenta latina Procopi
Aſtra parat uirtus/Sydera ſcripta parant.

Iac. Alpharabius Leoniss.

Infœlicia Gothicis ruinis
Si quis Rumulidum uidere ſœcla
Quærebas prius: aere uel minuto
En picta tibi clarius tabella
Antiquæ licet urbis intueri
Hic totum excidium: atthico an latino
Bellum/quo lubet/ore: cum diſerti
Gothicum legis arduum Procopi.
Quiſquis barbarici memor furoris
Infœlicibus obſtupeſcet annis
Fœlix: ſi ſapiat malo parentum

Thomas de Petraſancta.

Gothica bella tibi/tua damna/Procopius offert.
Tandem nominibus: Roma notata tuis.
Perlege quodcunq; eſt: haud nunc eſt Gręcia mendax.
(Gratia ſit q̃uis: credere mendacium)
Sed tibi uera canit: ueris celebrata latinis:
Quod ſi Roma negas: diruta proſpicias.

¶ Iacobus mazzochius Ro· achademiæ Bibliopo
la· T· phedro Ingeramio· S· P· D·

CVm hiſtoriam reꝝ Gothicarum Procopii/ perſcriptam ab eo grece/ neq̃ ita multis annis tranſcriptam in latium/ imprimendam curaſſem/ conducturum putaui auctori ſane infrequenti/ & obliuionis tenebris pene obſito ſi ei noua lux auctoritatis a luce atq̃ auctoritate tua T· phedre quęreretur: nam cũ eo proceſſeris ingenio/ iudicio/ exiſtimatione/ omni deniq̃ genere doctrinę/ ut hui9 ætatis aut nemo aut paucissimi parem ſint laudem litteraꝝ & eloquentiæ conſecuti/ profecto hunc libꝝ quicunq̃ in manus ſumet/ is ſtatim intui clarissimi noīs acquieſcet exorſu/ graueq̃ & lectione dignũ opus iudicabit/ quod uel ad te delatũ uel tibi probatum uel tuo teſtimonio fuerit confirmatum Quod ſi in harena ſpectari hoc ſolet/ ut qui primũ producũtur ad populum depugnaturi illuſtrem cõmendationem afferant ex ueteris & ſpectati alicuius gladiatoris diſciplina: q̃to erit iſtuc in hoc libro inſignitum eminentius: quũ ei doctiſſimi atq̃ eloquentiſſimi omniq̃ dignitate ornatiſſimi uiri cõmẽdatio preluxerit: & tamẽ ſi ipſoꝝ generũ diſcrimen diiudicandum eſt/ multo ſunt inſtrumẽta artium honeſtaꝝ cedi & ſanguini funebris pompę anteferẽda: Sed & mihi iampridẽ cogitanti qua te pro tuis ampliſſimis uirtutibus & ſumma aduerſum me liberalitate/ gratia proſequerer/ nihil occurrebat aptius (q̃q̃ neq̃ id ipſum ſatis aptũ tamẽ) q̃ tibi tanq̃ omnis doctrine arbitro que ad eam ipſam facerent monimẽta dedicare: in quo quidẽ multũ officio meo aliq̃tum laudi tuę plurimũ huius hiſtoriæ reuiuiſcẽtis exiſtimatiõi cõſulatur: Neq̃ adeo parũ dignus eſt qui tuis exeat auſpiciis Procopius: grauis in primis auctor: & qui quodã quaſi icorrupto teſtimoio ueritatis opinionẽ obtinuit religiois: Interfuit· n· eis rebus quas ſcripſit: illudq̃ bellũ qđ prope ſupremũ cõtra hãc urbẽ a/ barbaricis natiõibus geſtũ ẽ· cũ fide lr̃is pſecutus eſt: cuius q̃q̃ belli memoria nobis luctuoſa ẽ/ qui in ipĩs illis habitam9 imanĩtatis barbarę ueſtigiis/ ut nr̃oꝝ maloꝝ ſcꝫ nõ liceat obliuiſci/ eſt tñ quo nos conſolemur tanq̃ fortiſſimi uiri glorioſa morte/ ſic po· romãi honeſto exitio: Hoſte· n· fortiſ pſtrato/ ea ſunt uulnera accepta quę neruos imperii & ueteris fortunę uincula ceciderũt: Opus igitur quod noua editione diuulgamus tuo nomini dedicatũ & quodãmodo cõſecratũ honori/ uel meę erga te uolũtatis idoneũ iudiciũ fuerit· uel tuę hũanitatis & auctoritatis ſimulachrũ· Vale·

❡PROCOPIVS DE BELLO GOTHORVM PER CHRI- STOPHORVM PERSONA ROMANVM PRIO- REM. S. BALBINAE TRADVCTVS.

g

OTHORVM perſcripturus nunc denique bellum: ea imprimis ediſſeram quæ gothis item & Italis anteq̄ inter ſe armis decernerēt: cōtingere. Zenone itaqꝫ Byzantii imperante: Auguſtus occidētis tenebar imperium: quem & Auguſtulum iccirco uocitabant Romani: quia puer admodum regnum ſuſceperat: quod utique illi Horeſtes pater uir quidē ſapiētiſſimus gubernabat. Romani uero ante hac paulo Sciros Alanoſqꝫ & gothicas alias huiuſmodi nationes in ſocietatem aſciuerant: Vnde ab Alarico Antalaqꝫ gothorum tunc ducibus ingentia ſunt mala perpeſſi: barbarorum preſertim florentibus in Italia rebus: Nam Romanorum adeo principum ea tempeſtate defecerat dignitas: ut ſub decente ſocietatis & fœderum nomine: a peregrinis uim & barbaris paſſi: ita uiolarentur: ut impudenter ac neſarie ad pleraqꝫ cogerentur inuiti: cum illi æqum iam ducerent: omnibus Italiæ agris ut ſibi concederetur: quorum tertiam antea partem Horeſtem gothis iuſſerant impartiri: quem ſtatim cū haud quāquā facturū id ſe tateretur: interfecere. Erat autem Odoacer inter Italos quidā Oreſtis armiger quondam: qui gothis omnia pro eorum arbitrio exſecuturuꝫ ſe obtulit: ſi Romanorum principem ſe conſtituerent. hoc pacto cum ſibi tirannidem comparaſſet: Auguſtulo ipſo imperatore ſine offenſiōe alia ulla permiſſo: impriuati hominis morem: uitam ut duceret: ac tertia italicis agri parte barbaris contributa: cum hiſqꝫ inita firmius ſocietate: ad decimū annum tyrannidem ſtabiliuit: per id tempus & gotthi q imperatoris permiſſu thraciam incolebant: aduerſus Romanos Theodericho duce: uiro tūc quidem Zenonis byzantii imperantis beneficio patricio & conſulari arma ſuſtulerant. Sed imperator Zenon qui optime diſponere preſentia percallebat: Theoderichū ut Italiam peteret: monet: & Odoacro tyranno in poteſtateꝫ redacto: heſperię principatū ſibi gotthiſqꝫ pararet: illi id longe plurimum cōducturum affirmans: & ſi cætera preſtanti ac ſenatorio uiro: ut tyrāno deuicto: Romanis & italicis cæteris imperitaret: q̄ ſecum: ut imperatore: inconſideratius uelit armis decernere: ac tantum inire dubie belli fortune diſcrimen.

Zeno Imper. Conſt.

Auguſtulus Imper.

Horeſtes.

Cauſſa clādiſ ſitalice externa auxilia.

Gothi tertiam partem agri Italici petunt.

Odoacer

Odoacer Tyrānidem Romæ occupat.

Auguſtulus deponitur.

Theoderic9 gothorum Rex.

Theodericus in Italiam.

Theodericus uero imperatoris perſuaſione & cōſilio delectatus:e/thra
cia Italiam uerſus iter ſuſcepit:uniuerſo gothorum populo ſe proſequē
te:curribꝰ impoſitis liberis coniugibuſqꝫ:& ſupellectili omni:quacūqꝫ
poterāt ſecū deferre:ubi uero quā proxime ad Ionicū ſinū eſt uentū:cū
nullę in preſentia paratę eſſent ad traiciendū exercitum naues:circū-
ito Ionico ſinu:per Talantiorum agrum aliorumqꝫ nationem & finiti

Odoacer contra Theodericum.

marum iter gothi fecere.quibus aduenientibus Odoacri milites occur
rerunt:& bello ſepe deuicti:cum duce una:intra Rauennam ſe ſe & alia
munitiſſima loca continuere.Dum interea igitur gothi hos obſiderēt:

Ceſena.
Odoacer Victꝰ Rauennā ſe recipit.
Rauēn ę Situs.

cætera munimēta:quibus uis poterāt modis circūiecta cepere.Ceſenā
tamen preſidum Odoacri habentē quod a Rauenna ſtadiis abeſt trecē
tis Rauennāqꝫ ipſam in qua Odoacer tyrānus erat:nec obſeſſorum de-
ditione:nec ui aliqua potuere in poteſtatē redigere.Rauēnæ ſiquidē
ciuitas ea:cū clementer edito ſita ſit loco:& in poſtrema ionici ſinus par
te:ſtadiis duobus interpellata:quominus marittima ſit:nec nauibus q
dem uidetur:nec pedeſtribus copiis aditu ſat facilis:ſiquidem huiꝰ ad
littus ſubduci naues nil poſſunt:cum mare ipſum impedimento ſit:cō-
fragroſum ſuapte natum uadoſumqꝫ:id namqꝫ nō minus q̄ per ſtadios
ferme triginta ſyrtes facit:Vnde id littus uel proxime ad nauigantibꝰ
prę ſyrtiū cōtinuatiōe & copia:procul abeſſe apparet:nec pedeſtri ex-
ercitui puiū eſt:Padus namqꝫ quē & Eridanū dicūt:e/celticis montibꝰ
ea delatus:& alia nauigabiles amnes:cū paludibꝰ circumiectis urbem
hanc circūplexi:undequaqꝫ irriguā reddūt.Quo ſane in loco in dies ſin
gulos mirandum quid accidit:Mare namqꝫ in fluminis ſpeciem.Sūmo
diluculo incōtinentem infertur:ac terrę tantū exęſtuando inuadit:quā
tum una die itineris expeditus uir quiſpiam cōficere poſſet:atqꝫ adeo
ut mediterraneū locū ſatis idoneum ad nauigandū efficiat:rurſum de-
inde circa ſerū diei:inundatione ſoluta:ęſtu reiciprocante:emiſſas in ſe
undas reducit.Vnde quicūqꝫ in Ciuitatem uel inferre neceſſaria uolūt
uel quacūqꝫ de cauſa onera inde efferre:nauibus ea primū imponunt:
hiſqꝫ in locū ſubtractis unde fieri traiectus ſolet:æſtum operiunt:quo
inuadēte ſenſim undis nauigia ſulleuata:curſum tenent iam deſtinatū:
in hiſqꝫ & nautæ nauali operi ac ſimul remigio inherētes:e ueſtigio na
uigant:quod utiqꝫ non ſolum Rauēnate in agro ſet paſſim per eius re
gionis littora in Aquileiam uſqꝫ urbem perpetuo fit:haud tamen per
omne tempus:uel eundem in modum id fieri cōtingit:nam cum immi-

nuitur luna:& lucis præſe paululum tulerit:haud quaq̃ tam ualide ſa
lum ex æſtuat:ſed ſemilunio ad ſemiluniũ alterũ uehementior ea inun⸗
datio excitatur:Sed de his hactenꝰ theodericꝰ uero in Rauenę opſidio
ne:cũ annũ iam tertiũ contriuiſſet:gothiqȝ ipſi diutius hanc opſidẽdo:
tedio ac moleſtia afficerentur:& Odoacri inſuper milites neceſſariarũ
rerum urgerentur inopia:Conuentũ ad inuicẽ eſt:Rauennæ antiſtitis
interuentu & pacificãtis Theodoricus Odoacer qȝ æqua ac ſimili ſorte
ea in urbe ut uiuerent pariter qȝ potirentur imperio·Quibus cõuentio
nibus aliquãdiu utrinqȝ ſeruatis:Theodericus per cauſam quod in ſe
machinatus inſidias eſſet:Odoacrũ ad epulas fraudulenter uocatũ:cũ
occidiſſet:barbaris ſibi & hoſtibus cõciliatis qui reliqui fuerãt:gotho⸗
rum ſolus & italicenſiũ imperiũ tenuit:romani tamen imperatoris nec
inſignia quidẽ nec nomen ſibi deſumpſit:Sed quoad uixit rex eſt appel
latus:quo noĩe ſuos barbari nũcupant duces:Is itaqȝ ſuis ſic p̃erat ſub⸗
ditis:ut oĩbꝰ ornamẽtis quæ uero imperatori cõgruerent ſe cõmuniret:
Nã & iuſtitiæ ſtuduit plurimũ:legibus firmiter obſeruatis:& a circũ⸗
iectis & finitimis barbaris:Italiæ agros ad ſecuritatẽ tutatus eſt:quip⸗
pe qui ad magnanimitatis & ſapientiæ ſummũ faſtigiũ peruenisſet:atqȝ
adeo ut in ſubiectos nec minimũ quippiam ad iniuriam exerceret:nec
cuiq̃ ſibi id forte inſinuanti aſſentiretur:preter id unũ:ut Gothi agruȝ
quẽ Odoacer ſuæ dederat factionis hominibus inter ſe partirent·Erat
autẽ Theoderichus fama quidem tyrannus re tamen præ ſe ueri ſpeci⸗
emqȝ imperatoris ferebat:ut qui uel eorũ qui a principio ea in dignita⸗
te probatiores fuiſſent:nemini inferior fuerit:& gothos itẽ ac Italos pa
ri quadam ac ſumma beniuolẽtia ſuapte humanitate proſequebat̃:ita
ut omnes:quod uticqȝ difficillimũ eſt:eius imperiũ oblectaret:in ciuili
bus nãqȝ & publicis rebus tractãdis uaria nimirũ ſunt mortaliũ uota:
& ſepe id accidit p̃ſens imperiũ his quideȝ & de improuiſo ut placeat·
quibus uoluptati ſunt quæ geruntur:uel ut merore afficiantur:quibꝰ
aliter longe ac ſentiant res ipſe procedunt·Annos itaqȝ Theoderichus
cum ſeptem & triginta ſuperuixiſſet:uitã finiuit:qui uticqȝ ut hoſtibꝰ
horribilis fuit:ita & ſubiectis immodicũ ſui deſiderium moriendo reli
quit:Sed mortis illi hec cauſa fuit·Symmachus & huius gener Boetiꝰ
a ſuis maioribus gentis nobilitatem adepti:inter romanos & Senatori⸗
os uiros principes erant:& conſulatus utriqȝ dignitate perfuncti:philo
ſophiæ ſupra cæteros & æquitati ſtuduerãt:multiſqȝ tã ciuiũ q̃ exter⸗

Triennio obſidetur Odoacer·

Pax inter Theodericũ & Odoacrum cõmunicato Imperio·

Theodericus p̃ fraudem Odoacro ocaſo Italia potitur

Theoderici lauſ

Theodoricus moritur

Symmacus Boetius·

norum inopiæ ſuccurrendo ſaluti fuere: Hi poſtq̃ ad ingentem gloriã euaſere: deterrimus quoſq; in ſui inuidiam concitarũt. Nam his delatoribus Theodericus rex perſuaſus Symmachũ Boetiumq; res perinde nouantes occidit: eorumq; bona omnia publicauit: Sed paucis poſt diebus: cenanti ſibi cum miræ magnitudinis piſcis miniſtri decoctum caput appoſuiſſent: Symmachi nuper occiſi caput illi eſt uiſum: prefixis & extantibus inferiore in labro dentibus: & torue intuentibus oculis furibunde ſibi & acerbius cõminari: Vnde monſtri nouitate territus: mẽbriſq; preter modũ tremebundus & rigens: in cubiculum ſtatim citato gradu ſeceſſit: idẽtidemq; iubẽdo: rogare ut ſibi uim magnã ingererẽt: lecto decubuit: & parumper quieuit. Elpidio deinde medico: omnibus quẽadmodũ accidiſſent diligentius explicatis: in Symmachũ Boetiũq; patratũ p ſe ſcelus deflebat: quo deniq; deplorato: ex accepta calamitate dolore ingenti affectus: haud longe poſt moritur cum primum id in iuſtitiæ: & ultimũ in ſuos icicirco exercuiſſet: exemplum: quia non ſuo & priſtino more diligenter perueſtigata cauſa: in tãtos uiros animaduerterat. Theoderico igitur ſuo fato perfuncto. Atalaricus huius ex filia nepos ſuſcepit imperiũ: annos octenos natus ſub matre Amalaſſuntha adhuc educatus: Nã huius pater ex humanis exceſſerat: nec longo poſt tempore q̃ Iuſtinianus iniſſet Imperium. Amalaſſuntha itaq; filii procuratione ſuſcepta regnũ adminiſtrabat: prudentia & æquitatẽ mirifice pollens: uirilem pre ſe ferebat naturam: quippe quãdiu hæc imperio prefuit: romanũ neminem uel corporis pœna affecit: uel rerum iactura quinetiam nec gothos ipſos & ſi laceſſendi romanos pcupidos: his quoq; pacto iniuriam permittebat inferre quin potius Symmachi ac Boetii liberis paterna bona reſtituit: animo preterea deſtinarat romanorum ex inſtitutis ac principum more: uitam de cætero ut filius duceret: iãq; ad litterariũ ludum hunc ut uentitaret coegerat: tribus gothorum ſenioribus lectis: qui ſapientia cæteris & humanitate preſtarent: iuſſiſq; Atalarico cõtinenter aſſiſtere: & una uictitare: Sed gothis hæc minus placere: ut qui ſubiectis inferre iniuriã cuperent: & p Atalaricum mallent more barbarico regi: Vnde cum mater ſemel delinquentem in cubiculo puerum: frenandi caſtigandiq; gratia manu ut aſſolet pcuſſiſſet: gothi ad ſe uenientem & lacrimabundum hunc cõſpicati: rem quidẽ p moleſte tulerunt: & Amalaſſunthę licentius conuiciati: idẽtidem affirmabant: peruelle hanc puerũ quãprimũ pditũ rei: ut mox ipſa uiro al

Symmachi & Boetii mors.

Mirum Portentum.

Theoderici mortis cauſſa

Atalaricus Rex

Amalaſſuntha Theod. F.

Iuſtinian⁹ Imp.

Amalaſſunthæ laus.

teri nubat: cum eoq; gothis & Italis ſimul Imperitet· Cõuentu itaq; ſa
cto:& in unũ contractis qui pollerẽt facũdia uiris:aditaq; Amalaſſun
tha acrius querebant: nec recte ſibi regẽ nec decentius erudiri· Siqui
dem litteræ & ſeniorum inſtructiones longo interuallo a fortitudine & — Gothi regẽ lr̃as
magnanimitate abeſſent: Ex his q̃ illũ effeminari potius & ad timidita — diſcere ꝓhibeat
tem traduci: Sed neceſſariũ fore qui res maximas ſit audenter & ſtre
nue aggreſſurus: ex hiſq; gloriã habiturus nõ mediocrẽ: p̃ceptoris ut
ſit formidine liber & armis ut ſtudeat: illudq; ſedulo dicere: ne Theo
derichũ ipſum gothorum liberos adludi magiſtros mittẽdos quoq̃ pa
cto ꝑcenſuiſſe: idq; frequentius uſurpaſſe haud quaq̃ eos quos ferulę ti — Pueros nõ eſſe ti
mor iam inuaſiſſet: gladios ac lanceas parui facturos: unde par fore du — mori aſſuefaciẽ
cebant Amalaſſunthã ut minime p̃teriret: Theoderichũ p̃rem q̃ tanta — dos·
rum rex ſit urbiũ factus: & regnũ ſuſceperit: nulla ſe ex parte contigens
lr̃as ipſas: nec audita quidẽ uſpiam ꝑcepiſſe· Quocirca regina inquiũt
pedagogos iſtos miſſos nunc facito: & Atalarico q̃ ſecum uiuant eoꝝ uos
dato: & ætate una ut florida prouehant: proq; lege barbarica ad uirtu
tem & uirilitatem impellãt: his auditis Amalaſſuntha: & ſi minus quę
dicerent probaret: uerita tamen barbaroꝝ inſidias præ ſe quidem læti
tiam ferre: & uoluptati ſibi fuiſſe quę hi detuliſſent diſſimulare: ſed de
inũ quæcunq; ab ſe barbari exegiſſent permiſit: pro eoꝝ arbitrio fieri:
Senioribus itaq; Atalaricũ deſerentibus: pueri quidam adhunc cõue
nerunt: uitæ comites impoſterũ aſſuturi: haud dũ puberes: nec mul
tum regenatu maiores· hi ferme Atalaricũ ubi ad pubertatẽ peruenit:
ad temulentiã & fœminarũ cõcubitus cõpellendo: ſic nimie deprauatũ
moribus reddiderũt: ut uel matri ſe cõtumacem p̃beret: nec prorſus hãc
magnifaceret: iam & ſi barbari in eã iã cõſpiraſſent: e regiaq; abſcedere
impudenter Iuſſiſſent· Sed Amalaſſuntha neq; gothorum inſidias hor
ruit: nec more fœmineo deterrita barbaris ceſſit: quin potius digni
tatẽ in ſedulo pre ſe regiam ferens: tres quidem ut facundiſſimos: ita &
ſeditioſiſſimos uiros: in ultimos quoſdam Italiæ fines: per cauſam eius
regionis tuendę: protinus relegauit: abireq; in eas partes mox iuſſit: nõ
uno eodemq; loco: ſed longiſſimo ab inuicem interuallo manſuros: Sed
hi quidẽ ad ea loca tuẽda & ſi diſſimulãter iuſſi ueniſſẽt: amicoꝝ tamẽ — Amalaſſuntha
& propinquoꝝ opa uſi: ultro citroq; curſantiũ emetiẽtiũq; longiꝰ iter: — Inſidiiſq; potit a
in unũ cõueniebãt: & cõſilia aduerſus Amalaſſuntham inibant: quos cũ — gothis
diutius ferre illa nõ poſſet: hæc animo ut faceret agitauit Byzãtium e

ſuis fidũ ad Imperatorẽ nunciũ miſit rogatũ: utrum Theoderici Ama
laſſunthę liceret ipſius pmiſſu ad ſe uenire: Velle ſe nanq; aiebat ex Ita
lia quã primũ abſcedere: Quo nuncio imꝑator exhilaratus: fęminã iuſ
ſit ad ſe cũ uellet cõcedere. Domũ deinde Epidãni ampliſſimã q prepa
rarẽt mox miſit. Vt ubi eo Amalaſſuntha ſe cõtuliſſet: & ꝑ eiꝰ arbitrio
morã ibidẽ aliquãdiu traxiſſet: byzantiũ demũ deueheret. Cuius rei
cũ eſſet Amalaſſuntha certior facta: uiros delegit & gothos: impigros
quoſdã: & ſibi amicitia cõiunctiſſimos: ac ternos illos quoꝝ paulo ante
meminimꝰ: ſibi inſidias moliẽtes: ut interficerẽt miſit: ipſa uero cũ cæ
teris nõ parui ꝑtii rebus: aureis milibus quadraginta in nauẽ impoſi
tis: & ſuis qbuſdã fidiſſimis in ea ſimul inuectis: Epidãnuȝ quidẽ ut na
uigarẽt iniũxit: In portuq; tãdiu ut pmanerẽt: nec/e/nauigio ipo qcq̃

Amalaſſunthe Conſiliũ in interficiendos primoribus gothoruȝ

efferrẽt: quoadusq; pnũtios qd actũ i eſſent: ſignificaſſet: Quod utiq;
iccirco agebat: ut ſi tres illos interfectos fuiſſe reſciſceret: ſuo ut ipſa in
loco maneret: & ex Epidãno nauẽ ad ſe reuocaret. Sin minus ex uoto ſi
bi id factũ procederet: & eorũ ſupſtitẽ eſſe aliquẽ forte cõtingeret: unde
nil bonæ quippiã ſpei reliquũ foret: cõfeſtim omiſſa Italia alio nauiga

Primores gothorũ tres necati.

ret: & Imꝑatoris in terras ſe cũ pecuniis & in tutũ recipe: Sed Amalaſſũ
tha interea triũ illoꝝ cede renũtiata quos occidẽdos mãdauerat: & pro

Theodatus

uotis ſuccedẽtibus rebus: nauẽ ex Epidãno protinus ad ſe reuocauit: &
principatu ualidius obfirmato: Rauẽnæ pmãſit. Erat aũt Theodatus
noie qdam Theoderici ex ſorore Amalafrede nepos: ad multũ ætatis ꝑ
uectus: latinaꝝ lr̃arum platonicorũq; dogmatuȝ ſatis pitus: rei tamen
bellicæ prſus ignarus: longoq; interuallo cum ab induſtrio & ſtrenuo
quouis abeſſet: accumulãdis pecuniis enixiꝰ incumbebat: Is itaq; mul
toꝝ locoꝝ poſſeſſione iã cõſecutus: his ꝑcipue rebus intẽderat animũ:
ut poſſeſſoribꝰ quę reliqua eſſent ſubtraheret: ut cui in pnicię cõcedere
uideret: ſuis ut ꝑdiis uicinũ quẽq̃ hr̃et: hãc ſibi praui animi ſupprime
re promptitudinẽ Amalaſſuntha occepat: eaq; decã infenſior illi The
odatꝰ erat: rẽq; moleſte ferebat: Vnde huic aio inerat Iuſtiniano tuſcrã
ꝓdere: cuiꝰ rei ob grãm ubi primũ uim magnã pecuniaꝝ & cõſularẽ di
gnitatẽ ab eo i premiũ retuliſſet: byzãtii mẽs erat de cætero cõmorari:
hęc Theodato aĩo uolutãte: ex Byzãtio ad Romanũ Antiſtitẽ legati ue
nerũt: xp̃ianoꝝ altercatiõis ſedãdę de cã: ſentiẽtiũ uaria: & inter ſe diſce
pãtiũ. Sed quales nã iſtoꝝ cõtrouerſiæ ſint: & ſi minus ignorem: haud
quaq̃ tamen in ꝑſenti meminerim: nimiũq; furẽtis eſſe ueſaniæ ducam:

dei uelle qualis nã ſit: pueſtigare naturã: hominẽ nãq3 mortalẽ ne hu- Diſcordia romę
mana hæc qdem ad ueꝝ poſſe cõprehendere: tãtũ nedũ ad diuinę natu inter xp̃ianos·
rę puenire cognitionẽ ſat queat. Sed p me iſta ſine diſcrimine pterẽant:
quæ ſola credulitate uenerant mortales: ipſe uero de deo fateri nil ali-
ud hoc tpe auſim: niſi quod bonus omnino & rector ſit: & uniuerſa in
ſua iis habeat poteſtate. Theodatus igr̃ clam legatis cõuẽtis: Iuſtiniano
eius ut mandata deferrẽt iniũxit: quæ ſibi ai o iperãt: oibus explicatis.
Atalaricus interea cũ laſciuiæ ac temulẽtiæ ſe penitus addicaſſet: mor-
bo corripit: Unde Amalaſſuntha mater ut animi dubia & curis urenti-
bus ãxia: nec filii ſatis prudẽtiæ fidẽs: in tantã morũ abſurditatẽ reda-
cti: & plane deſperans gothoꝝ primoribus ſe impugnãtibus: poſt Ata-
larici filii mortẽ in tuto uitã ſibi poſteꝝ fore: Suę ſalutis gr̃a animo
deſtinat Imperatori Iuſtiniano tã gothorum q̃ Italoꝝ regno cõcedere.
Alexãder tunc forte cũ Demetrio cõſulari ad ſe ex byzãtio uenerat: quo-
rũ aduẽtus hec cauſa fuit: Acceperat Iuſtinianus ad epidamni portũ na-
uẽ Amalaſſuntha miſiſſe: ipſam uero adhuc trahere Rauẽnę moras: un-
de & cãm noſſe p cupidus: ex byzãtio Alexãdrũ legauit: ut oibus explo-
ratis: queãdmodũ apud Amalaſſunthã res ſe haberẽt: renũciaret: alias
tamẽ ſub oratoris ptextu iniurias queſtũ ueniret: ſuis p gothos lilybei Amalaſſuntha
illatas: utinoſq3 repetitũ: ex eius exercitu decẽ & trãſſugas: q in cãpani clam agit cũ Im
am ſuę ut ditionis ex fuga ſe recepiſſent: & Uliares qdam Neapoli cu- peratore de Ita-
ſtos appoſitus: nõ in uita Amalaſſuntha hos ſuſcepiſſet. Gothiq3 item q lia reſtituẽda·
Gepedas circa Sirmiũ oppugnarẽt: gratiana urbe: illiriorum in fini-
bus ſita: pe rinde hoſtili ſint uſi. Alexãder itaq3 cũ Romã ueniſſet: Ra-
uẽnam profectus: Amalaſſunthæ qdem ſeorſum & ſine arbitris: Impe-
ratoris mandata exponit: litteras uero ſpectãtibus uniuerſis: illi in ma-
nus tradit: in id ſententiæ ſcriptas. Lilybeum: quod utiq3 noſtrum erat Aſtus ad decipi
preſidiũ in capeum ui tenes: barbaroſq3 & noſtros milites tranſſugas endos populos·
partis ſuſceptos: nec reſtituere quidem adhuc ſtatuiſti: Gratianã uero
noſtre ditionis & imperii urbem inſanabili iactura: cum nihil ad te at-
tineret: ſumma cum iniuria affeciſti: tempus iã adeſt ut quandoq3 tã-
dem aduertas: quem nam euentũ ſint hæc habitura: his lr̃is Amalaſſun-
tha plectis: ita reſpondit. Imperatorẽ q & magnitudinẽ preſtet: uirtu-
tiſq3 & æquitatis nõ paruã habet rõnẽ: puero qdẽ cui ad orbitatẽ accedat:
ut nũc minime ſentiat in ſe quæ gerant: ut pſidio ſit longe magis decere
q̃ ut hoſtẽ ſe prebeat: qui enim certamen non altero aduerſante inierit:

haud quaq̄ decentem uictoriam referet· Ipſe uero ab Atalarico lilybeū
ſrequētius repetis:& tranſfugas decem: ac militū nr̄orū in hoſtes eunti
um: in Ciuitatē amicam delictū deniq̨ quęreris ignorantia factū: Sed
non ita te gеſſeris uelim o Imp̄ator: quin potius ut memoria repetas:
cū aduerſus Vandalos ductares exercitū: nec minima quidē tibi in par
te nos obſtitiſſe: ſed in hoſtes tranſire libere p̄miſiſſe: & noſtris prebuiſ
ſe in locis neceſſaria exercituſ coemendi: mira cū animi promptitudine
facultatē: equo℞q̨ ingenti multitudinē cōparandi: quorum uirtute ac
robore: parta uobis p̄cipue uictoria eſt· Socius preterea & amicus non
is modo iure uocabitur: qui cum finitimis ad bellum gerendū fœdera
iunxerit· ſed uel is quidē qui bello ſit neceſſaria uiſus ſum miniſtraſſe·
Animo inſuper id agites uelim: claſſem ex alto tuā: non alium quo tuto
diuerteret locū fuiſſe preter Siciliā nactā: nec ſine coemptis ea ī inſula
cōmeatibus ire in lybiā potuiſſe· Quo ſit ut uictorię caput a nobis pro
dierit: qui enim inopē inopia ſoluerit: per ſane fuerit: eius rei mercedē
ut referat· Quid enim maiori eſſe uoluptati mortalibus poteſt: q̄ hoſtē
armis p̄uincere: nobis itaq̨ deceſſiſſe non mediocria uidebuntur: ſi pro
belli iure non in partē aliquā hoſtiū exuuiis patiamur· Nunc uero li
lybeū ditionis iampridē gothorū: dignū ducis nobis ſubtrahere: Petrā
preterea oppidū: quouis pretio dignā: nō iniquū fuiſſet Atalarico tibi
in neceſſariis ad modū opitulanti accepti inuicē abſe beneficii ſi haben
daꝫ ante hac p̄miſiſſes: uel ſi tuę hęc poteſtatis fuiſſet· Iſtiuſmodi Ama
laſſuntha & pro palā Imperatori reſcripſit· Clam uero Italiā omnē ei⁹
in manus ſe traditurā facet· Oratores itaq̨ cū byzātiū reuertiſſent: ex
ordine Imp̄atori cuncta renūtiant: Alexander quidē quid animi Ama
laſſuntha haberet: Demetrius uero que a Theodato acceperat: & quē
admodum potentiſſimus is in Tuſcia eſſet: his nunciis Imperator gau
dio ingenti affectus: Petrum quendam natione illyricum: ex Theſalo

Rhetor mittit a Iuſtiniano ad Italiam recuperandam·

nica ī Italiā cōfeſtim tranſmiſit· Is tunc Byzātii ex rhetorū numero elegā
tiſſimus erat: & mirifice ſuapte natura ad p̄ſuadēdū idoneus· Dum hęc
interea agerent: Tuſcorū uis ingēs Amalaſſunthā cōuenit· Theodatū
rapacitatis & auaritię inſimulātiū: quē Amalaſſuntha ad ſe caſtigandi
gr̄a euocatū: & ab accuſatoribꝰ ap̄te conuictū: quę p̄ iniuriam ſingulis ad
emiſſet: ut reſtitueret ſtatim coegit· Vnde Theodatꝰ Amalaſſūthe acri

Atalaricus Rex moritur·

us ſubiraſci: & īſenſior eſſe: ac ſemp̄ decetero aduerſari: ut q̄ acerbius ob
auaritiā angeret: q̄d ne peccare licētius poſſet: nec ceteros uiolare· Ata

laricus interea morbo aſſumptus emorit᷑:cū in Impio octenos iā annos
uixiſſet:Amalaſſūtha uero:& ſi id ſibi i malū eſſet aut dubię cōceſſuꝝ:
qđ nullius mōmēti ante hac Theodatū feciſſet:nec ea qdem qbus nuper
hūc affeciſſet:magni iā faceret:nihil ſe tamen ab eo ingratū paſſurā ſu-
ſpicabat᷑:Si qđ modo tunc maius in hominē beneficiū cōtuliſſet·Theo-
datū ad ſe itaq; uocat:uenientēq; blādiēdo ſic orſa affat᷑· Ait q; iā pridē
ſibi filiū uiſum:breuis æui futuꝝ:idq; a medicis rē ꝓbe callētib9 ſe accē
piſſe:tā & ſi de ſe plane intelligat Amalarici corpus indies magis ac ma
gis tabeſcere:Nūc uero cū de ſe Theodato:ut gotthos:ita & Italos uidę
at nō recte ſentire:in quo & ſolo theoderici gen9 reſtaret:hac iſamię no
ta purgare illū ſe ſtuduiſſe:ut ad Imperiū euocato:nihil id ſibi i poſte-
rū interpellaret:ſimul & ꝑ ęqtate tuēda:ſe hūc caſtigaſſe:ne de cetero eſ
ſent:quia Theodato acceptā iniuriā qſti ſe circūſiſterēt:uel neminē hr̄e
ſe dicerēt principē:cui occurſurā ſibi indies referrēt:uel forte ꝓ rege ſe
hoſtē fuiſſe:cui ui pareāt īnctos:Quocirca ſi priorib9 uiciis repurget᷑
& deſinat ipſe aliena quādoq; tandē ſurripe:ad ſuſcipiēdū Imperiū ſe
hūc hortaturā iuuaturāq; affirmare:dūmodo pri9 grauiſſimo ſe is iu
ramēto obſtrinxerit:regis dūtaxat nomē ut ferat:ipa uero ut ante hac:
re qdē Imperiū habeat·His Theodatus oībus auditis: quæcūq; Ama
laſſunthe animo eſſent:fraudulēter ꝑ ſancta iurans:facturuꝫ ſe oīno fa
tetur:cū alias memoriæ altius inſediſſet:quibus ſe illa ante hac affeciſ-
ſet:ut ipſe rebat᷑ iniuriis:hoc pacto Amalaſſuntha propria partim ſen-
tentia:partim Theodati Iuramento eluſa:hunc in regē conſtituit·De-
inde ad Iuſtinianū gothos uiros legauit:qui geſta per ſe omnia nuntia
rent·Theodatus igr̄ ſuſcepto imperio:aliter longe ac illa ſperabat:& ip
ſe pollicitus eſſet:ſe habuit:Quippe qui Gotthoruꝫ quo Amalaſſuntha
occiderat:propinquis reductis:& pleriſque primorib9 uiris qui eam
propinquitate cōtingerēt:mox interfectis:Amalaſſuntham in carcerē
trudit·cū huius nondū oratores byzantiū perueniſſent·Eſt lac9 in Tu-
ſcia Bulſinus dictus intus inſula una exiſtit·& hęc qdē breuiſſima: ꝓſi-
dium habens ſatis munitū:in eo Theodatus Amalaſſuntham incluſam
iuſſerat aſſeruari·Veritus deinde:ut poſtmodū accidit:ne ea ex re Im
patorē offenderet:liberiuꝫ opilionemq; Romanos & Senatorios uiros·
cum aliis tribus Byzantiū miſit:apud Impatorē enixe id factū depreca
turos:cōfirmaturoſq;:nihil ex ſe moleſtū Amalaſſūthę ad huc accidiſſe
eam & ſi indecentia quedā & grauia in ſe cōmiſiſſet:& in hanc illi ſenten-

Amalaſſuntha cogitat Theodato Regnum deferre·

Theodatus rex eligitur

Amalaſſunta capitur a Theodato·

Bulſinus lacus·

tiam litteras ſcripſit. Amalaſſunthã qꝫ ut eadẽ ſcriberet uel nolentẽ coe
git. Dum hæc interea ſe ita haberẽt. Petro qui in Italiã mittebatur per
Iuſtinianũ imprimis iniunctũ id fuerat Theudatum ſeorſum & ſolum
ut cõueniret. cõuetũqꝫ iureiurãdo adigeret: traditã ut fideꝫ ſeruaret:
nec infidũ quippiã ſiue incertius redderet: quod inter ſe gereretur &
hunc in modũ de rebus Tuſciæ obfirmarentur cõuenta: deinde & Ama
laſſunthã adiret. cũ eaqꝫ de Italia pactiones clam ita cõficeret: ut neu-
tri in detrimentũ cõcederẽt. Aperte tamen de lilybeo & aliis quorum
pauloante meminimus: legatione is fungeret: nondũ enim de Atalari-
ci morte deqꝫ Theudati impio: & his quæ Amalaſſunthæ iam accidiſ-
ſent aliquid Imperator acceperat. Petrus uero in ipſo itinere Amalaſ-
ſunthæ Oratores imprimis obuios habuit: & cũ his collocutus: Theu-
datũ perdidicit Italiæ regno potiri: paulo deinde poſt: cũ Apolloniã ꝑ
ueniſſet: quæ in ſinu Ionico poſita eſt: Liberii & Polionis comites forte
offendit: ab hiſqꝫ omnia quæ in Italia accidiſſent: cognouit: quibus Im
peratori ꝑ nuncios ſtatim ſignificatis: eodem ipſe in loco nec ultra pro
greſſus conſedit. Iuſtinianꝰ uero cũ hec accepiſſet: quẽadmodũ gothos
ſimul & Theudatũ turbaret: animo agitabat: Amalaſſunthę deinde lit
teras ſcribit: quibus ſignificabat & hortabat ſibi quoad liceret: quã ce-
lerrime alio ſe traſſerre curaret: Petro deinde eiꝰ legato ꝑ lr̃as enixe in
iungit: quominus quæ geſta per hos eſſent occuleret. Theudato ipſi &
gothis inſuꝑ uniuerſis apertiora hæc omnia faceret: & infaciem expro-
brobraret: Ex Italia itaqꝫ oratores byzantium tandẽ reuerſi: quæ in ea
geſta fuiſſent ad uerũ omnia explicarunt: & imprimis liberius: uir ſa-
ne bonus rectuſqꝫ ac ueritati ſupra cæteros ſtudens. Solus Polion iden
tidẽ affirmare nihil omnino in Amalaſunthã Theudatum deliquiſſe.
Sed Petro in Italiã ueniẽte ex humanis Amalaſſuncha exceſſerat. Go-
thorũ nãqꝫ quos hęc occidiſſet ꝓpinq: Theodato ipſi aſſeuerãdo ꝑſua-
ſerũt: nec illi q̄deꝫ nec ſibi uitã in tuto fore: niſi quã ꝓcul hæc mulier &
cõfeſtim ſullata e medio abigaꝫ: ꝑmittẽte itaqꝫ hi Theodato: ad inſulã
Amalaſuntha occiditur.
ueniẽtes Amalaſſunthã obtruncãt: quę res ut Italos præ cęteris oĩbus:
ita & gothos fere uniuerſos merore affecit: Erat n. mirũ hęc ſoe mina: ut
ſupra iã diximꝰ: q̄buſuis humanis uirtutibꝰ ꝑtinaciſſimę dedita Petrꝰ
uero Theodato p̄ſente: & aſtãtibꝰ gothis: deũ & hoĩes ſimul ob teſtabaꝫ
eos fore oĩno ob patratũ id ſcelus: nullo cũ imꝑatore poſt hac ſedere uin
ctos; ſed cũ eo potiꝰ eẽ his cõfligẽdũ: Theodatꝰ uero & ꝓrſus iprudẽs

Amalaſſunthe interfectores in honore cultuqꝫ habere:illiſqꝫ bene uelle
Petro tamen & Impatori perſuadere:haud quaq̄ ſe approbante:ſed in-
uito q̄ maxime:per gothos fuiſſe id ſcelus admiſſum: Vnde Imperator
ubi iam didiciſſe quemadmodū cū Amalaſſuntha actū fuiſſet:cōfeſtim
ſe ad bellū parabat annos nouenos potitus Imperio· Mundū itaqꝫ illy-
riorū prefectū in delmatiā miſit:gothis tunc ſubditā: iuſſitqꝫ Salonas
urbē ut ꝑtentaret & in poteſtatē redigeret·hic uero & ſi barbarus gene
re:maximū tamen in modū imperatoris rebus ſtudebat:& bello preua
lidus erat:Beliſariū deinde cum claſſe dimiſit:qui aduerſus Gelimarū
ac uandalos pauloante rem egregie geſſerat·Militū is tria milia ſocio-
rum habebat:quibus delecti preerāt duces:ad hęc haſtatos ſcutatoſqꝫ
nō paruo numero & belli peritos:hunc Impator cōmonefecerat ſe char
taginez mitti prediceret:Sed alioquin ubi in Siciliā ꝑueniſſet:in eam
ſtatim per cauſam cōmeatus & neceſſaria cōparandi deſcenderūt:& in-
ſulam ita tentaret:ut ſi factu facile foret in poteſtatem redactam tene-
ret:nec prorſus dimitteret ſemel recuperatā:Quod ſiquid fortem rem
impediret aut obſiſteret:quo minꝰ id peragi poſſet:e ueſtigio in Lybiā
nauigaret:quid ſibi uellet preſentiendi:prebita nulli occaſiōe: litteras
deinde ad francos Iuſtinianus in hanc ſentētiam miſit· Noſtræ ditiōis
Italiam per uim gothi cęperunt:nec ſolum reſtituere hanc nobis haud
quaq̄ decernūt:ſed iniuria in ſupnos affecere:nec toleranda qdem nec
mediocri·Quocirca exercitus aduerſus hos mittere cogimur:uos uero
par fuerit nobis hoc bello ut auxilio ſitis:quod utiqꝫ utriſqꝫ noſtrum
cōmune:rectior illa ac uera de deo opinio facit in gothoſqꝫ odium ut
Arrianorū errores reicientibus deteſtādos:his lr̄is Impator perſcrip-
tis:& francoꝝ principibus magna pecunia condonatis:maiorem ſe pol
liceẽ daturū:ubi bellādo rem geſſerint:Franci uero hoc pacto illecti:
bellū ſe promptius geſturos promittūt·Mundus interea & eius copiæ
omnes ubi eſt in delmatiā uentū cū gothis ea e regione obuiam prode-
untibus manus cōſeruere·& hoſtibus prælio uictis:Salonas:mox occu
pant·Beliſarius uero in Siciliā nauigans Cataniā capit· Vnde impetu
facto Syracuſas qdem deditione imprimis:& ciuitates deinceps alias
nullo negocio ī poteſtatē redegit·Panormi tamē mœniū fiducia gothi
ſe tuebanẽ:erat nimiꝝ munitiſſimꝰ locꝰ:nec illis qdē mēs erat Beliſario
quoq̄ pacto cōcedere:qn potiꝰ ut exercitū inde ad duceret impabāt Be
liſariꝰ itaqꝫ cōtinētis regiōe animaduertēs capi hūc locū minime poſſe:

Bellū cōtra Gothos Iuſtinianū parat·

Mundus prefectus: in delmatiam·

Beliſarius in Siciliā mittitur·

Iuſtin· Francos precio armat in gothos·

Salone a Mūdo capiuntur

Beliſariꝰ Sicilia potitur·

claſſem intra portum ſuis cōfeſtim ut agerent iuſſit: ac mirum ad mare

Panormū qua facilitatim captum.

ſitum ſubirem: qui forte tunc erat defenſoribus uacuus: Iactis itaqꝫ in
portu mox ancoris: & nauibus in tuto firmatis: quarum mali urbis ꝓ
pugnacula ſuperabant: extemplo lembos ſagittariis complent: ſubla-
toſqꝫ ad mali ſuſpendunt faſtigium: Vnde exeminēte hoſtes ſagittis un
diqꝫ icti: in ſegnemqꝫ & imbellem formidinē acti ſine mora Panormū
Beliſario dedūt: Vnde factū ut eo extēpore ad id uſqꝫ ætatis Siciliam

Beliſarii Conſulatꝰ & largitio.

Imperator obedientem & tributariam habeat. Cum Beliſario itaqꝫ ac-
tum: q̄ dici queat: longe felicius: quippe qui uandalis recens deuictis:
conſulatus dignitate accepta: cū eo adhuc munere fungeret. Sicilia in-
ſuper impoteſtatem redacta: poſtrema cōſulatus die Syracuſas ingreſ
ſus: & eius exercitu Siculorū plauſu ingenti excepto: aureoꝝ numiſma
tum uim magnam: circumfuſam iactauit inturbā nec ſane id ex indu-
ſtria factū: ſed forte quadā beliſſario homini contigit qui uniuerſam
ſicilię inſulam Romanis recuperaſſet: ea ut die Syracuſas inueheretur:
qua & ei conſulatus finiretur. Suſceptum antea munus. Petrus interea
in Italiam delegatus de his omnibus certior factus inſtare tunc acrius
& Theodatum terrere haud quaq̄ intermittebat. Tum ille timore per
culſus & attonito ſimilis: haud ſecus uoce ammiſſa ac bello captus fuiſ-
ſet amotis arbitris cum Petro in colloquium uenit: & inter hos demum
cōuentum: Imperatori Theodatus uniuerſa Sicilia cederet: illiqꝫ aure
am in annos ſingulos trecentarū libraꝝ coronā ut mitteret: e/ gotthiſqꝫ

Conditiones pacis inter Theodatū & Iuſtinianum.

item uiroꝝ ad tria milia pro eius ut traderet arbitratu. Theodato ue-
ro ut minime liceat ſiue ſacri ſiue Senatorii ordinis ſine Imperatoris ꝑ
miſſu quēnq̄ occidere: uel eius bona in publicum proſcripta redigere:
& ſi quem forte ex ſubditis ad patritiam uelit ſiue aliam hic dignitatē
prouehere: ab Imperatore hanc dari depoſcat. quin etiā Romanus ut
populus pro eius conſuetudine in acclamationibus ac plauſu ipſo: im-
peratoris imprimis nomen pronunciet: Theodati deinceps: ſiue in the
atris ſiue in triuiis: ſiue alibi ut cunqꝫ id fieri contigerit. Statua prete-
rea ſiue ænea: ſiue alia quauis materia ſtructa: nunq̄ ſoli Theodato ſed
utriſqꝫ ſemper ponatur: Imperatoris ad dextram. Theodati ad leuā:
his quidem: & ſcriptis cum pactionibus Petrum legatū Theodatus by-
zantium ad Imperatorem remiſit: quo inde demiſſo: hominem ſtatim
trepidatio cœpit. & in uarias quaſdam formidines egit: eiuſqꝫ mentem
uarie uolutabat: uel ſolo belli nomine territando: ne forte ſi Imperato-

ri haud quaq̄ placerent: quæ inter ſe fuiſſent & Petrum conuenta bella eſſent mox occurſura: unde abeuntem Petrum: & in Albanos profectum ad ſe reuocatum perinde alia quedam ſecum acturus: ſeorſum rogabat: nun pactiones inter ſe factas uoluptati fore Imperatori exiſtimaret? quo affirmanti ita ſe ſuſpicari: reſpondit: Sin uero minus oblectent: quid deinde agendum? At Petrus belligerandum tibi proculdubio erit o/Strenue. Tum Theudatus: Nun æquum id fuerit? Cur non id æquum futurum ſit inquit? ut ſtudia animo cuiqꝫ inſita obſeruentur & artes? Quid enim ſibi uult illud o Theudate: ut ipſe ſtudii plurimum Philoſophię impendas: Iuſtinianus uero Romanorum Imperator: animi magnitudini ſtudeat: ſtrenueqꝫ ut omnia peragat: in eo tamen differat plurimum: quod qui Philoſophię operam det: mortem afferre hominibus: & his quidem tam multis: haud quaq̄ ſat deceat: & ex Platonicis precipue diſciplinis: quarum te ſcilicet participem factū: quauis cede uacare: profecto nil ſanctius ſit: Sed illum priſtino ac ſuo Imperio loca ſedulo addere: atqꝫ identidem uendicare nil prorſus dedeceat. Hac Theudatus tam callida ſuggeſtione facile perſuaſus: ceſſurum ſe Iuſtiniano Imperatori principatum fatetur: in idqꝫ ipſe in primis & eius deinceps uxor iurauit: Petrumqꝫ adegerunt: ut iureiurando polliceretur: non ſe prius id editurum in uulgus q̄ Imperatorem cognouerit priores illas non admiſſurum conuentiones: Vnde & Ruſticum ſacerdotem e numero quempiam Romanum uirum & perydoneum ad eam rem confirmandam Byzantium cum Petro tranſmittit: Huic ad Imperatorem & litteras dedit: Petrus itaqꝫ ſimul & Ruſticus: cum Byzantium perueniſſent: Priorem Imperatori Theudati aperiunt uoluntatem: qua prorſus per Iuſtinianum repudiata: quæ poſtremo perſcribebantur: oſtendunt. Litteræ uero in hanc erant conſcriptæ ſententiam. Non equidem ipſe ad id regnum culmen ut aduentitius & peregrinus perueni: quippe qui ex auunculo Rege ſim genus ſortitus: & pro eius nutritus hic dignitate: bellorum uero ac bellicæ turbulentiæ ſum equidē non omnino peritus. Cum. n. in audiendis litterarꝫ optimis diſciplinis exercitus ſim. & in eas ſtudiū meū oē cōtulerim. Cōtigit ſane ut a belli

Theudati imbellis anim9.

Ruſticus ſacerdos Romanus.

Litterę Theudati ad Iuſtinianū de ſe regno abdicando.

cis hiſce perturbationibus q̄ longe ſemotus: ad id demum ut uenerim
ut haud quaq̄ dicere me ducam: pro terreſtris Imperii: & bonorum
preſentiũ cupiditate: uitam ut in diſcrimine agam: ſed ab his potius ut
procul abſim: nimirũ cui neutrũ ſit uoluptati: tũ quia alterũ ſatietate
metimur: nam & ſuauitudinũ oim ſatietas eſt: tũ quia inſolentia ipa de
ſuetudoq̃ in anxietates plerũq; & turbas inducũt. Ipſe igit ſi mõ mihi
predia ſint: quæ aureos ducẽtos & mille quotãnis ferant: parui eq̃dem
ſim regnũ facturus: tibiq; ſtatim gotthoꝝ & Italoꝝ pmiſſurus imperi
um: ut qui longe malim terræ cultor ſine negocio eſſe: q̄ in Imperato-
riis curis uitam hanc ducere: uiciſſim in pericula tranſmittẽtibus. Re-
mittes ergo & q̄ celerrime hunc ad nos uirum: cui: cum Italiam ipſam:
tum & res cæteras tuo ſim nomine traditurus. His litteris Imperator

Iuſtiniani reſpõſio.

acceptis: gaudio ingenti affectus: ita reſpondit. Sapientem te eſſe ante
hac auditu & fama perceperam: nunc uero experientia doctus intelli-
go: quando quidem animo deſtinaueris tuo: belli euentum non operi-
ri: quod utiq; pleriq; per peſſi: eluſi demum in rebus maximis ſunt: &
te quidem haud quaq̄ decætero penitebit: ex hoſtibus nos tibi amicos
feciſſe: a nobis uero que poſtulas impetrabis: & ad hec quidem accedet
quod honoris cauſa: Romanorum omnium primus deſcribi in poſte-
rum poteris. Nunc itaq; Athanaſium Petrumq; miſimus: ut confeſ-
ſione inter utroſq; noſtrum res confirmentur. Venturus & ſtatim eſt
ad te Belliſarius: omnibus inter nos rebus conuentis finem interpoſitu
rus: His Imperator ita conſcriptis: Alexandri geri manũ qui antea ſue
rat: ut diximus: ad Atalaricũ delegatus: & Petrũ rhetorem: ad Theu-
datum oratores demiſit iuſſos quidẽ poſſeſſiones imperatorię domus:
quam patrimonium dicunt: Theudato mox tradere. Litteris deinde
confectis: & pactionibus iuramento firmatis: ex Sicilia Beliſſarium ad
ſe reuocauit: illiq; cuſtodiendam tuendamq; commendauit Italiam:
& eiuſq; fidei quæ reſtituta iam eſſent commiſit. Dum interea Impera

Bellum in Dalmatia cõtra Mũdum.

tor hęc peragit: & in Italiã oratores mittuntur Gothi Aſinario Grip
paq; ducibus magnoq; cum exercitu ſe in Dalmatiam conferunt: qui-
bus Salonas q̄ proxime uenientibus. Mauritius Mundi filius: non

Mauritius Mũdi filius.

ut acie decertaturus: Sed explorandi gratia cum paululum pre-
ceſſiſſet: cum paucis quibuſdam ex inſperato occurrit: tum pu-

gna nauiter facta: Gothorum primores & fortiſſimi quiq; ceduntur· Romani omnes fere cum Mauritio duce deſiderati: quorum ſtrage Mundus pater accepta: dolore ingenti affectus: & Ira ſimul incenſus: in compoſitis copiis: in hoſtes ſtatim procedit: & celeriter inito certamine: Romanis uictoriam retulit: eo namq; in prœlio: hoſtium pars maxima cecidit: & fuga ab his aperte mox facta quos fugientes Mundus temere inſectatus: continenter q; in terga cedens: cum animū ipſum & furibundum continere præ filii iactura nil poſſet/a milite quodam & fugiente percuſſus mox cadit· in eoq; gothos in fugam precipites actos perſequendi finis deniq; factus: & ſolutis ordinibus utrinq; diſceſſum: Romanis deinde Sybillina carmina recordantibus: uetuſtis temporibus decantata miraculi loco res fuit: Erat autem in hanc Sybillæ Sententiam uerſus· Cum enim Africa detinebitur: Mundus ſuo cum ſemine interibit: Deinde eodem in uaticinio ſubdens hunc in modum ipſum id & explicatius aperit: Cum enim Romanorum in poteſtatem lybia uenerit: Mundus cum filio cadet: hæc itaq; cum ita ſe habuiſſent· Salonas tamen ingreſſus eſt nemo: Romanis domum iam abeuntib⁹: ut ſine duce relictis: & gothis ammiſſo exercitus robore: in proxima trepidanter preſidia dilabentibus: non enim hi Salonicis mœnibus confidebant: Romanis preſertim hanc incolentibus urbem: nulla ſe beniuolentia proſequentibus: Theodatus interea auditis quæ ſalonis geſta fuiſſent: qui ad ſe uenerant ex byzantio oratores nullius momenti iam facere: ut qui ſuapte natura propenſior ad perfidiam eſſet: & animi plane in conſtans: quippe quem preſens fortuna temere ſemper ac præter decoris & officii dignitatem: in nimiam trepidationem impelleret: uel/e/contra inaudaciam ineffabilem quandā: Morte itaq; Mundi & Mauritii deinceps accepta: maximum in modum elatus: nulla rerū iam conuentarum habita ratione: Oratores ſe adeuntes eludere haud quaq̄ duxit indignum: Vnde Petro ſibi ac ſepe iurgante: perinde apertius excedenti promiſſa & rraditam Imperatori fallenti fidem: his uerbis occepit Oratores ipſos ad ſe euocatos affari· Magna quædam & inclita oratorum dignitas eſt: & apud omnes mortales: alioquin honorabilis: Sed tandiu id in ſe muneris retinent: quo ad ipſi ſuæ legationis officium ſeruent: Nam hominem occidere qui legatio-

Pugna·

Sybillinū carmen·

Theodatus eludit Oratores Iuſtiniani·

ne fungatur : tunc quidem & iure pro humanis legibus licet: cum re-
gem uidebitur contumelia affeciſſe: uel ſi cum muliere cubuerit: alteri
cuiquam nupta: iſtiuſmodi Theodatus in Petrum oratorem iacta-
uit: non quia cum aliena is fœmina rem habuiſſet: ſed ut criminationes
confirmarētur: quibus iure agi id uideretur: quod legatos ad ſe & prin
cipum oratores necaret: huic dicendi facienti iam finem: ita oratores re
ſpondent: Haud quaq̃ Gothorum princeps res ita ſe habet: ac ipſe diſſe
ruiſti: nec tibi ſub eiuſmodi nil ſani habentibus uel amentis: quoq̃ pacto
ſuadeas: aduerſus homines oratores agere ut impie queas: qui enim hoc
munere fungitur: nec uolens quidem męchari ſat poteſt: nimirum cui
ne aquā quidem guſtare ſine cuſtodibus non id permittentibus facile
ſit. Orator uero qualiacunqꝫ a principe ſe delegante acceperit: profert.
quæ ſi minus proba uel rectiora uidentur: non ipſe propterea iure eſt
incuſandus: ſed qui miſerit forte culpandus: Oratoris quippe officium
eſt: ſuum cum fide miniſterium exequi: Nos itaqꝫ explicaturi omnia
ſumus quæ ab Imperatore accepimus huc ad te miſſi: Tuum igitur fue
rit: benigne ut audias quę per nos referuntur: nam obturbato tibi id re
linquetur: ut legatos homines uioles. Curandum tibi itaqꝫ potius erit:
uolens ut peragas: quæcunqꝫ ante hac ſis Imperatori te facturum polli
citus: nam & ipſi huius rei huc gratia uenimus: Epiſtolam quam is ad
te miſit iam habes: litteras uero gothorum optimatibus deſtinatas: ip-
ſis dūtaxat endituri nos ſumus: his dictis barbarorum principes ipſis
Theodato eas tradi iuſſerunt: in hanc ſententiam ſcriptas. Curæ nobis
id maxime fuit: in noſtram uos politiam ac mores traducere: quaꝫ rem
uobis uoluptati fore par eſt: non enim de ueſtro ut quicq̃ imminuatur:
ſed ueſtra potius augeatur ut dignitas: ad nos uenietis: proinde non ad
peregrinos & incognitos ritus uos gothos eximus: ſed quibus diu in
ſueuiſtis: & ſi ad breue contingit uos abfuiſſe. Quamobrem Athanaſius
& Petrus ad uos miſſi nunc ueniunt: quibuſuis in rebus opem laturi:
his Theodatus demum perlectis: re quidem nil exequi quæ Imperato-
ri antea promiſiſſet: Oratoreſqꝫ ipſos non ſub mediocri cuſtodia de-
tentos ſeruare. Iuſtinianus interea ubi tandem quæ in Dalmacia con
tigiſſent: cognouit. Conſtantianum ſui regii ſtabuli magiſtrum in il-
lyrios miſit: iuſſum ut inde contracto exercitu Salonas: ut cumqꝫ

Conſtantianus Re Magr̃ Stabuli in Dalmatiam.

poſſet:temptatum:abiret. Beliſſarium deinde quam celerrime petere
Italiam iuſſit:& Gothis pro hoſtibus uti:Conſtantianus Epidamnum
profectus:ibiq; aliquamdiu moratus:copias cogit. Interea gothi Grip
pa duce:ubi ſe in Dalmaciam contulere. Salonas mox obtinent:Conſtā
tianus uero oībus egregie comparatis:cum uniuerſa claſſe ex Epidāno
diſcedens in Epidauri portum:quod oppidum per Ionicum nauiganti
ad dexteram iacet:In uehitur Ibi forte Gothorum ſpeculatores tūcade
rant:per Grippam dimiſſi quibus naues iam proſpectantibus & ſimul
exercitum:uiſum facile eſt:uniuerſam milite terram repleri:Itaq; ad
Grippam propere redeuntes:infinitam hominum multitudinem Con
ſtantianum in ſe ductare identidem affirmabant. Tum ille timore in-
genti perculſus:aduentantibus hoſtibus occurſandum:ut minime ſibi
id profuturum:haud quāq; rebatur:nec per Imperatoris exercitum
qui uel mare ipſum in poteſtate haberet:obſidione ſe intercludi ullo pa
cto uolebat. Salonarum preterea muri angebant ut quorum magna
iam pars concidiſſet:nec ſecus & incolæ ipſi:ut magnum in modum go-
this ſuſpectione:Quibus de cauſis ex ſalonis Grippa cum uniuerſis co-
piis mouens:eo in campo caſtra metatus eſt:qui ſalonas & Cremonem
interiacet oppidum Conſtantianus interea ex Epidauro ſoluens. Lyſe
nem appulit claſſem:quæ in eodem ſita eſt ſinu:dimiſſis deinde explo-
ratoribus:& his ſtatim ad uerum renuntiantibus:quemadmodum
cum Grippa res ſe haberent:recta Salonas & concitatius nauigat:quo
ubi eſt proxime uentum:incontinentem expoſitis copiis:eodem ipſe qe
tam habuit ſtationem:quingentis deinde ex uniuerſo exercitu & ſta-
tim delectis:hiſq; Siſila quodam ex armigeris ſuis prefecto:occupare
anguſtias imperat:quas etiam ante urbem acceperat:Ipſe deinde cum
omnibus copiis Salonas contendit:peditatuq; demum & claſſe impor-
tum deductis:urbem ingreditur. Sed Conſtantianus Salonarum mu-
ros mox ſarciendos curare:breuiq; collapſa omnia ex edificando eri-
gere. Grippa uero gothorum exercitum:Romanis Salonas iam occu-
pantibus:dioptimum inde poſt diem caſtris ſublatis incolumen Rauen-
nam reduxit:his abeuntibus:Dalmaciam Lyburniamq; omnem Con-
ſtātiāi9 inditionē accepit:gothis ſibi adiūctis q his in locis reliq fuerāt
his ita pactis:hyems iā declinabat:& belli hui9 quod procopius hiſto-
riæ cōmendauit:primus iam annus finiebat. Beliſſarius aūt Syracuſis

*Grippa Gotho-
rum dux in Dal
matia.*

*Dalmacia Ly-
burniaq; indi-
cionem Iuſtinia
ni ueniunt.*

Panormiq; ualido dimiſſo preſidio: cum omnibꝰ copiis/e, meſſana reg-
ium intermedio freto traiecit: inquo poetæ Scyllam fuiſſe & Charyb-
Beliſſarius i Italia. dim p arbitrio fabulantur: ad hunc uero ubi incontinentem peruenit:
quottidie eius regionis homines agmine magno concedere: & uici qui ſi
ne muris iampridem fuiſſent: ſine ulla cuſtodia Romanis patere: quod
ſane ex odio in Gothos acerrimo agebatur: quorum dominatione degra
Ebrimirus. uabantur. Ex gothis autem Ebrimirus Theodati gener: qui eius filiam
in uxorem duxerat Theodinatem: cum ſuis omnibus ſponte ad Beliſſa-
rium uenit: qui ſtatim ad Imperatorem Byzantium miſſus: poſt cæte-
ra præmia ad patritiam prouectus eſt dignitatem. Exercitus autem p
Brutios Lucanoſq; ductus iter pedibus faciebat: huic quam proxime
continentem claſſis ſubſequebatur: Vbi uero eſt in Campaniam uen-
tum: in Neapolim urbem marittimam inciderunt: quæ pro loci natu-
ra ualidior erat ſatiſq; munita: & ualido gothorum preſidio tenebatur
Beliſſarius itaq; extra Sagittæ iactum in portum iuſſit ex alto na-
Beliſſarius Neapolim obſidet. ues ſubduci: Ipſe uero iuxta urbem poſitis caſtris: Imprimis quidem
quod in ſuburbano erat preſidium deditione mox cæpit: deinde qui in
ciuitate manebant permiſit: ex ſuis quoſdam delectos ad ſe ut in caſtra
tranſmitterent: ut & ipſi ſibi quid uellent edicerent: & ſe loquentem cũ
audiſſent: eius mandata ad ſuos referrent: Ex templo igitur Stephanũ
Neapolitani dimittunt: qui ubi ad Beliſſarium uenit ita prefatus:
Neapolitanorũ mandata ad Beliſſ. Non iure inquit id agis prefecte: ut Romanos uiros & nihil iniuriæ in
ferentes: traducto exercitu opugnatum ut uenias: qui ciuitatem par-
uam incolimus: & dominãtium barbarorum ſic in arce preſidium ha-
beamus: ut ſi his repugnare quoquam pacto uelimus: haud quaq̃ in no
ſtro arbitrio ſit: Accedit etiam quod barbari iſti: liberis coniugibuſq;
& pretioſiſſimis rebus in Theodati poteſtate relictis: ad nos tuendos
huc uenerint: Quocirca ſiquid forte contra nos egerint: non ciuitatem:
ſed ſe ipſos prodidiſſe mox uidebuntur. quod ſi nil ſupprimendo dictu
ri uera nunc ſumus: nec ueſtris quidem hoc tuo in nos ad uentu recte cõ
ſultum eſt: commodis. At qui Roma fuiſſet prius uobis recuperanda:
ſic deinceps & Neapolis ipſa ſine ullo negocio in ditionem ceſſiſſet:
ab illa repulſi: neq; hanc quidem eſtis: uti par eſt habituri. Quo ſit
Beliſſarii reſpõſio ad Neapol. ut fruſtra nos obſidendo tempus nunc teras. His Beliſſarius dictis
ita reſpondit. Nos quidem ſiue rectiore conſilio: ſiue alia ſumꝑ huc cõ

ceſſerimus:haud quaꝗ Neapolitanis conſiderandum permiſſuri nunc
ſumus:quæ uero nos digne conſulimus:libet quidem ut animaduertẽ
do & contemplando:ea denicꝫ peragatis:quæ uobis ſint conductura.
excipite ergo in urbem Imperatoris exercitum:qui pro ueſtra Italicꝫ
ſiumcꝫ aliorum libertate huc uenit:ne ea potius diligatis quæ uos præ
cæteris maxime afficere moleſtia poterunt:Enim uero quicuncꝫ uel ſer
uitute:uel alioquouis de honeſtamento obducti in aciem prodeunt:in
ipſo profecto certamine ſi ſe nauiter geſſerint:geminatam ſortiũtur fe
licitatem:nam ſi uictores euaſerint:a malis ſe & infortuniis uindicant:
Victi uero id ſolatii referunt:quod deteriorem non ultro fortunam ſe
quuntur. Qui uero cum liceat ſine belli diſcrimine ſi liberos fieri:& ali
oquin:ad certamen deſcendunt:firmiorem ſibi ut pariant:ſeruitutem:
hi proculdubio uel ſi potiti forte uictoria ſint:uel in admodum neceſſa
riis rebus falluntur:& ipſo in bello longe pauciores ac ipſi uellent inco
lumes euadendo:cum ceteris infortuniis:uel eo maiorem ſunt habitu
ri calamitatem:ꝙ bello uincuntur. Neapolitanis dicta hæc ſint. Gothis
uero qui apud uos in preſentia ſunt optionem nunc damus:ſiue nobis
cum una ſub imperatoris imperio ſint:ſiue impunes & malorum expe
ctes domum confeſtim hinc abeant:Quod ſi has omnes conditiones ſi
ue hi ſiue ipſi uos neglexeritis:& audendo duxeritis in nos arma effer
re:neceſſarium erit:Si deo id placitum ſit:pro hoſte utamur qui ſe pri
mũꝫ obtulerit. Sin uero Neapolitani imperatoris malint ſibi partes de
ligere:& ex gothorum tam graui hac ſeruitute:in libertatem ſe denicꝫ
uindicare:eas uobis nobiſcum fore:fide data:conuentiones polliceor:
quæ cum uolentibus ſiculis facte. ita ſeruantur:ut nos in ſimulare per
iurii nequeant. hæc Beliſſarius Stephano publice ſuis renuntianda in
iunxit:ſeorſum tamen huic ad bene ſperandum pleracꝫ pollicetur. Si
Neapolitanos Imperatori beniuolos redderet. Stephanus itacꝫ in ur
bem reuerſus:& ciuibus Beliſſarii mandatis renuntiatis:aperte decer
nit his prorſus inutile fore aduerſus Imperatorem bellum ſuſcipere:&
Stephano quidem hæc decernenti fauebat Antiochus Syrus uir gene
re quondã:ſed iã pridẽ Neapoli habitarat:maritimo operi ſemp intẽt9
Vnde non paruã erat prudentię & ęquitatis opinionẽ apud hos cõſecu
t9. Paſtor uero & Aſclepiodot9 rhetores erãt:& iter Neapolitanos facile
principes:hi gothiſcꝫ cũ eſſent amicitia cõiũctiſſimi haud quaꝗ puelle

rerum: preſentium ſtatum mutari: uel aduerſus hunc aliquid innoua-
ri: itaq; inter ſe inito conſilio: ut quæ iam populus animo agitaſſet: in-
terpellarent: quam multa quidem & magna: multitudinem incitabant
a Beliſſario alia item atq; alia ut cauſando expoſcerent: & illud impri-
mis: ut hunc iureiurando ad actum tenerent: ab eoq; poſtulata confe-
ſtim aſſequerentur: omnibus itaq; libello inſcriptis: quæ Beliſſarium
haud quaq̃ facturum ſuſpicarentur: ad eum per Stephanum deferen-
da mox tradunt: qui ubi rurſum ad imperatoris ſe exercitum contulit:
litteris profecto porrectis: ab eo ſciſcitabatur: utrum ne eſſet executur9
quæ Neapolitani ab ſe depoſcendo deferrent: deq; his obſeruandis pre-
ſtare iuſiurandum his uelit: Tum ille omnia ſe facturum pollicitus.
Stephanum ſtatim domum remiſit. quo referente: Neapolitani deni-
que perſuaſi: & beliſſarii dicta ſuis gratificantia uotis ſuſcipiendo: Im-
peratoris exercitum in urbem ex templo admitti iubent: nil prorſus ra-
ti moleſtiæ ſibi ea ex re occurſurum: identidem affirmantes: ſatis ſe ex
ſiculis exemplorum habere: qui recens barbarorum tyrannide in Iuſti-
niani Imperium commutata: nunc libertate fruantur. Iam itaq; ingen-
ti tumultu delati: ad aperiendas Romano exercitu portas proceſſerãt.
Gothi interea: ut quibus minus placerent quæ gerebantur: nec cepta in-
terpellare iam poſſent: a tumultuante hac turba procul aſtabant. Sed
paſtore e primoribus quidam Aſclipiodoto fauente: Neapolitano ad cõ-
cilium: populo & gothis ipſis: unum in locum ad ſe conuocatis: oratio-
nem huiuſmodi habuit. Si ciuitatis cuiuſpiam multitudo ſeſe ac ſuaʒ ſa-
lutem prodiderit: nihil ad ſurdum: preſertim ſi cum optimatibus ſenti-
endo: liberam inde de ſumma rerum ſententiam ferat. Nos tamen ut ha-
ud dum in pernitiem abeuntes: oportet omnino poſtremum ut perin-
de ſuffragium: ſalutaria in patriam monita cõferamus. Spectamus igi-
tur o Viri ac Ciues: non ſolum ipſos uos Beliſſario: Sed uel ciuitatem
hanc proditum iri: qui bonis uos plurimis affecturum ſe pollicetur: &
iuramento preualido ſe ad id exequendum obſtrinxit: Si autem pro-
mittere de ſe uel id quiuerit: uenturam ad ſe omnino belli uictoriam:
contradicturus eſt nemo: non uobis emolumento hæc fore: Nam futu-
ro iam domino non prorſus gratificari: demẽtiæ eſt: uerum tamen ſi
in incerto poſitus eſt: Maritis euentus: nec mortalium quiſpiam For-
tunæ prenoſſe ſententiam queat: Conſiderate pro quantis nam uo-

Neapolitãi Fluctuant nec cõueniunt de deditioni.

Oratio Paſtoris ad Populũ Neapolitanũ contra Belliſſ.

biscalamitatibus id ſtudii ſit· Si enim bello ſuperiores euaſerint Go
thi: & hoſtes deuicerint hoſtium loco haud dubie habituri nos ſunt:
& hoſtiliter inde excruciaturi: quippe qui nulla coacti neceſſitate: ſed
uoluntate & ſui nunc odio ad proditionem uenerimus: Ad hec accedit·
Qui per Beliſſarium ipſum ſi forte hoſtes peruicerit: perfidiæ argue
mur: & in prefectos proditionis: ac pinde fugitiui iã facti: in omne ęuũ
per Imperatorẽ cuſtodiis aſſeruabimur: nam qui proditoris uſus bene
ficio ſit: accepta quidẽ ex gratia repentina quadam ut uictor afficitur
uoluptate: ſuſpitiõe tamen impoſterũ ductus: ueretur ſimul & odit eius
ex factis beneficiũ proditorem: Vt qui inſe ipſo expertus aſſeruet & ca
ueat proditionis inditia· Si igitur in gothos fidem in preſenti ſeruari
mus uiriliter ſubeundo ac tolerãdo diſcrimina: uel hi quidem hoſtibus
ſupatis bonis q̃ maximis affecturi nos ſunt: & Beliſſarius ipſe: ſi ita for
te contigerit: ubi uictor euaſerit: ſeruatæ fidei ueniam dabit: nã & pti
nax in quẽpiam ſtudiũ: uel ſi plerumq; forſitan fallitur: mortaliũ ne
mo: qui nõ omnino deſipiat: dignũ ſupplicio iudicabit: nunc uero quid
paſſi hoſtium extimuiſtis obſidionem: quãdoquidem nec neceſſariis re
bus caretis: nec cõmeatibus intercludi domi cõſideatis: muriſq; & cuſto
dibus gothis poſſitis cõfidere plurimũ· Cõſideremus preterea nec Beliſ
ſariũ hiſce cõuenturum nobis cum fuiſſe conditionibus: ſi urbem ſe ui ca
pturum ſperaſſet: Quin etiã ſi exequi ex æquo hic uellet: quæ nobis eſ
ſent in cõmodum cõceſſura: nec Neapolitanos quidem terrere ante hac
debuit: neq; ex noſtra hi in gothos iniuria: ſuas ſtabilire nũc uires: Sed
cum Theodato & gothis cõferendæ prius illi manus fuiſſent: ut ſine di
ſcrimine & nulla proditione aut iactura: ciuitas iſta inuictoris cederet
poteſtatem· his Paſtor & Aſclepiodotus peroratis: iudeos producũt aſ
ſeuerantes ciuitati rerum neceſſariarum nil defore: & gothos tuto mœ
nia ſeruaturos: quibus perſuaſionibus Neapolitani illecti: Beliſſari Deditio Exclu
um iubent quam celerrime inde abſcedere: Tum ille ad obſidendam ur ditur·
bem ſe comparare: proq; uiribus oia facere: naʒ muros ſæpe antea hos
inuadendo periclitatus: cum magna militum iactura: & horum quidẽ
fortiſſimorum: repulſus abierat: quandoquideʒ Neapolis muri: cũ par Neapolis ſitus
tim ad mare ſint: partim incõtinenti & locis difficilioribus ſiti: adiri e & Muri·
propinquo nil poterant: nec ab inſidiantibus propter locorũ accliuita Aqueduct9 in
tem inſcendi· Cumq; aquæ ductum: qui in urbem aquam ueheret: terciditur·

Beliſſarius intercidiſſet: non admodum ciues ea res ob turbarat: quippe qui puteos intra mœnia affatim haberent: Vnde non multum eius iacturā rei ſenſere. Qui uero obſidebant hoſtem fallendo: Romam ad Theodatum crebro nuntios miſſitare: celerem opem oratum: Sed ille ut erat ſuapte natura ignauus ac plane imbellis: nec belli apparatū aliquem facere: nec his auxilia mittere: Ferunt nanq3 aliud quiddam huic interea cōtigiſſe: quod maximum in modum eum exterruit: & ingentem impegit formidinem: quod ſane mihi & ſi non ſatis ſit credibile uiſum: explicaturus ſum tamen: Fuerat quidem uel ante hac Theodatus nō omnino incurioſus his fidem preſtare: qui ſe factura predicere faterentur: Cum itaq3 in re preſenti inops cōſilii eſſet: quod utiq3 ſolet mortales ad uaticinia perſcrutanda impellere: ex hebreo homine quodam: qui in hac futurorū prenotione magne eſſet opinionis & famæ: Sciſcitabat: qualis nam eſſet huic bello futurus euentus: Tum ille porcos terdecim paruis tribus in domiciliis ut coerceret admonuit: & decimis q̄buſq3 noīa faceret: ex gothis Romaniſq3 & imperatoris prefectis deſumpta: ad diem deinde certū quieſceret: Theodatus igit̄ oībus ita ut erat iniunctum peractis: ad preſtitutū cū hebreo una porcos ſpectatū aduenit: & eos quidem quibus gothorū nomen impoſuiſſet mortuos omnes duobus ſuperſtitibus cōtemplatur: uiuos uero & modico interuallo diſiunctos: quibus Imperatoris prefectorū nomen forte iam obueniſſet: ſed alioquin ſetas e dorſo his omnibus defluxiſſe: & earum partē dimidiam reliquam eſſe: compertum: Vnde & Theodatum huiuſmodi conſpicatum ex hiſq3 belli exitum animo agitantem: inceſſiſſe formidinem tradunt: perinde ſat gnarum Romanis id occurſurum: ut eorum exercitus pars quidem ſit dimidia peritura: & pecuniarū ſint hi iacturam nō nullam facturi: gothis uero: ut gens uniuerſa fere deleta ad paucitatem deniq3 redigatur: & ad imperatorē: & ſi nō magna: deuictis tamen gothorū prefectis: belli ſit peruentura uictoria: Quamobrē & Theodatū affirmant: nil prorſus uirium comparaſſe: quibus cum Beliſſario eſſet decertaturus. Sed de his quiſq3 loquatur: uti plus minuſue attribuerit fidei. Beliſſarius autem Neapolitanos terra mariq3 cum acrius obſideret: mærore afficiebatur: ingenti: ut qui nec illos unq̄ ad ſe conceſſuros ſperaret: nec ciuitatem ſe poſſe in poteſtatem redigere: quādoquidē & loci difficultatem ſibi aduerſari q̄ maxime crederet: & tempus eſſe diu

Theodati curioſitas.

Ride Iudeū futura ex porcis elicientem.

tius conterēdū: Vnde & ueritus ne ſe hyems opprimeret: & relicta Ne
apoli aduerſus Theodatum ducere cogeretur: & Romam cōtendere ce
lerrime inde ſe abiturum exercitui nūciauit: & ad iter ſe prepararet in
iunxit: Sed diu ea de re animo fluctuatus: & hanc nactus rei bene gerē
dæ occaſionem: eodem ꝑmanſit. Cupido interea ceperat Iſaurum quem
piam aquæductus ædificium inuiſendi: & quēadmodum ciuitati neceſ
ſarium liquorē ſubminiſtraret. Ex ea itaqꝫ parte qua Beliſſarius id inter
ruperat ab urbe procul ingreſſus facilem habuit deſuper uadendi uiā
nam muro interſciſſo fluere iam aqua deſierat: Vbi itaqꝫ propius mœ
nia uentum: in uaſtam petræ molem incidit: nō hominū manu: ſed pro
terræ natura locatā. In hoc igitur ſaxo: qui quondam aquæductum ex
truxerant ædificio illi adhęrēti: excauauerāt ſuperne foramen: nō ſatis
patens: quo ea liberius ꝑmeare uir poſſet: ſed labenti ut aquæ tranſitum
exhiberet: unde fiebat ut haud quaꝗ ubiqꝫ par eſſet: interior ædificii
tractus meatuſqꝫ amplitudo: perforata ſaxi interpellante anguſtia: un
de nec armato precipue uiro & ſcutum geſtanti erat is peruius locus: id
ubi Iſaurus comperit: haud quaꝗ uiſum impoſſibile eſt: exercitum ea
poſſe urbem inuadere: ſi paulo laxiorem petre cō cauitatem efficerent:
Sed ipſe ueterat obſcurior nec ſermones cum duce aliquo adhuc contu
liſſet: rem ad Paucarem detulit ſuæ gentis Iſaurum: ſpectatæqꝫ inter mi
lites uirtutis uirum. Paucaris igitur omnia: uti ſe habuiſſent ad Beliſ
ſarium defert: qui ſtatim præ nuntii uoluptate reſpirans: magnaqꝫ ſe
eius indicem rei pecunia donaturum pollicitus: rem ut peragerer & cō
feſtim hortatur: ac ſimul imperat: Iſaurorum ex agmine deſumptis cō
militibus petram ſtatim ut latius aperiret: & imprimis caueret ne cui
eius rei ſenſum præberet. Paucares uero Iſauris extemplo delectiſ ad id
per idoneis: aquæductum cum his ſimul & occulte ingreditur. Cumqꝫ
demum ad locum ueniſſent ubi petra in anguſtū cohibat: mox opus ag
greſſi nō dolabris hāc aut bipēnibus excidebant: ne forte ex ſonitu fra
goreqꝫ hoſtibus proderent quæ gererentur: ſed ferreis acuminatiſqꝫ in
ſtrumētis: foramē crebrius climando abradēdoqꝫ: breui iā effecere: ut
uir thorace obductus & clipeum geſtans: libere ea trāſmeare ſat poſſet:
Cū itaqꝫ egregie ſe uniuerſa haberent: ſubiit Beliſſario cogitatio animū
quod ſi prælīando exercitui eſſet & ui ea urbs inuadēda: nō niſi magna
ſuorū cū clade id fieri poſſe: & Ciuitati cætera occurſura quæ in captas

Forma de ſitus Aqueductus.

Aditus in Neapolim inuentus

Beliſſarius nacta ſpe potiunde Ciuitatis Stephanū euocat

urbes geri per hoſtes ſolent: Unde Stephanum ſtatim ad ſe euocatũ his
uerbis affatur: Vidi equidem ſæpe urbes expugnari & capi: & qualia a
uictoribus captæ iam patiantur ſat calleo: Nam & milites ipſi ſine ullo
ætatis reſpectu occidũt quos in eo furore offenderint: matres familiæq;
tam cede afficiũt: ut mortem ſibi efflagitãtibus: illaturus ſe negẽt: Nã
dum ad Iniuriam ferendam trahunt: & militũ inſeruire coguntur libi
dini: in decora omnia tolerãt: & admodũ miſeranda: puerique uix dũ ab
lactati: ab his abducunt in ſeruitutem: quos omnium inſenſiſſimos ha
bent: ut quorum manus paterno reſperſas ſanguine conſpicentur: prete
reo amantiſſime Stephane iniectũ per urbes ignem & flagrantia tecta
nunc meminiſſe: quo ut res cæteræ deperdũtur: ita & urbis nitor & pul
chritudo de honeſtat. Hæc ipſe omnia cũ ueluti in ſpeculo Neapolim
uideam: nil ſecius per peſſuram: ac cæteræ ſint captæ urbes perpeſſe: hu
ius ſimul ac ueſtri me miſeret: Machinę mihi: ut uides: ſunt comparatę:
quibus fieri nõ poteſt nõ urbem hanc capi excindiq;: Ciuitatẽ itaq; ue
tuſtiſſimam: & incolas chriſtianos Romanoſq; ut ab antiquo iã nactã:
ita & ad id temporis intra ſe cõtinentem: in miſeram hanc fortunã inci
dere: haud quaq̃ optauerim: preſertim cũ in meam ſit illa omnino Ro
manorum prefecti poteſtatem uentura: & in meo exercitu barbarorũ in
gens ſit multitudo: qui fratres propinquoſq; ante hæc mœnia ammiſe
re: & iccirco ſi urbem hanc cœperim iſtorum frenare iram nil qui uero:
Quamobrẽ quãdiu in ueſtro arbitrio eſt: eligere poſſe quæ uobis cõdu
cant: & quæ potiora ſunt facere: uobis cõſulite: & futurã declinate cala
mitatẽ: quæ: ſi uti par eſt: in uos demũ reciderit: nõ iure fortunam eſtis
ſed uos ipſos incuſaturi: Poſt hæc Beliſſarius dicta: Stephanum ad ſuos
remiſit: qui ubi Neapolitanæ plebis in mediũ uenit: Lachrimans ferme
& gemebũdus renunciauit: quæ a Beliſſario accepiſſet: Tum illi identi
dem aſſeuerare: Neapolitanos immunes & liberos eſſe: nec imperatori
Romano in ſeruitutem quandoq; ſe dedituros: nec Beliſſariũ quoquam
pacto uereri: nec illi prorſus cedendum decernere. Tunc Beliſſarius ſui
ut urbẽ per aquæductum inirent: rem ita conſtituit Viros quidem ad
Magnus. quadringentos: primis ferme tenebris deligit: hiſq; Magnum prefecit:
Ennes. qui equitum turmas ductarat: huic Ennem comitem addit Iſaurorũ tũc
ducem: thoraces deinde ſibi oẽs deſumere: clipeos enſeſq; iubet: & quoad
ipſe ſignum dediſſet quieſcere: Accitoq; Beſſe apud ſe ut maneret iuum

xit·Magnum deinde & Ennem quæ fieri in præſentia uelit cõmonefacit
& eam his ædificii partem oſtendit: quam antea ruperat: Vnde in aque
ductum facilis patebat aſcenſus: poſt hæc Imperauit: ut quadringẽtos
illos quos ſibi ductandos dediſſet: extinctis luminibus in urbem immit
terent: duoſq; qui turba canere egregie percallerent cum his ſimul di-
miſit: ut ubi intra mœnia perueniſſent: urbemq; fremitu & terrore tur
baſſent: quæ per ſe fuiſſent iam geſta: clangore ac ſonitu ſignificarent:
Ipſe uero magno numero Scalas ad id antea factas in apparatu habe-
bat: illis itaq; aquæductum iam ſubeuntibus: eaq; in urbem propere
contendentibus: Beliſſarius cum Beſſa & altro comite ſuo loco manere:
& cum his omnia exequi· Ad exercitumq; qui iuberet dimiſit: ut inten
ti omnes, ac uigiles eſſent: & in manibus arma haberẽt: circa ſe uero quã
multos habebat quos audentiſſimos eſſe ac fortiſſimos uiros rebatur:
Sed ex his qui urbem ingreſſuri obierant: pars maior periculi magni-
tudine territi: retrorſum deferri dilabiq; paſſim: Quibus cum & Ma-
gnus dux ipſe: quandoquidẽ ut ſe ſequerentur: nec monendo quidẽ per
ſuadere: nec adhortando iam poterat: ſe ad prefectum recepit: quos Be
liſſarius omnes unbraguine redeuntes probro affecit: & ducẽtos ex his
qui circa ſe milites erant delectos: cum magno abirent mox iuſſit: qui-
bus Fotius filius ut indignabundus & fremens ducem ſe obtulit: & in ſo-
ueam qua eundem bis erat deſiluit: prohibitus tamen per Beliſſarium
eſt· illi uero prefecto una & Fotio ſibi cõuiciantibus: metu ſimul ac pu-
dore perculſi: diſcrimen quod antea declinaſſent ſubire tunc auſi: cum
ducentis illis una ducem ſequuntur· Beliſſarius autem ueritus: ne quis
ad hoſtes qui turrem aquæ ductus ædificio proximam cuſtodirent: eo
rum quæ gererentur ſenſus accederet: eo ſe contulit: & Beſſam rixari ac
gothicis uerbis oſtendere cum barbaris cuſtodibus imperat: ne quis for
te armorum crepitus ad hos perueniret· Tum Beſſas ingenti his uoce
inclamitando ad Beliſſarium ſe ut conferrent: monebat: multa his bona
fore pollicitus: tum illi contra illudere: & pluribus imperatori ac Be-
liſſario cõuiciari & maledicere· Aquæductus autem ille non ſolum ad
murū uſq; porrectus ſuperne integitur ſed mediam urbem ſpatio lon
giore puadit: & decocto ex latere celſiores fornices habet· Romani itaq;
cum intra mœnia omnes iam perueniſſent: ubi nam terrarum conſiſte-
rent: nec animo quidem concipere nec coniectura ſat poterant: nec inde

Ordo Beliſſarii ad Neapolim p aqueductum capiendam·

Beſſas·

Fotius·

Aſtus Beliſſarii

deſcendere:quouſq́ tandem ad locum eſt uentum:ubi aquæductus re-
tecta erat teſtudo:domuſq́ deſuper neglectior uiſa:quam Sola anicu-
la nimiæ paupertati cohabitans incolebat:& forte in ſuperiori ædificii
parte oleæ erat arbor enata:Itaq́ ubi Cœlum hi conſpexere:& media
in urbe ſe eſſe iam ſenſerant:inde euadere animo agitabant:nõ enim his
aliqua machinatio erat:& armis preſertim munitis:qua ſe inde demit-
terent:Ad hæc accedebat quod celſius ibi ædificium aliud quoddã exci
piebat:quo nullus patebat aſcenſus:romanis itaq́ diu animo fluctuan-
tibus:& in maiores iam coeuntibus loci anguſtias (Iam enim cum tur-
matim ſuccederent magno agmine ferebantur) Subiit cogitatio quem-
piam ad ſuperiora ut tandem euaderet:pertentare:Confeſtim itaq́ de
poſitis armis manibus enitendo ac pedibus:in mulieris domicilium ue
nit:qua eodem mox uiſa & mortem cõminatus ni conticeret:ſupprimē-
te illa ut attonita præ formidine uocem:iactatoq́ ad oleæ truncũ pre-
ualido fune:& illigato alterũ reſtis mox caput inſupereminens ædifici
um iacit:quo milites ſtatim comprehenſo:ad unum omnes ſurſum eua-
dunt. Noctis enim pars quarta relinquebatur:& in urbis muros tran-
ſcendunt:cuſtodeſq́ duos nil prorſus imminens malum preſentientes:
obtruncant:ſed ea e regione:qua in boream mœnia uergunt:Beliſſa-
rius cum Beſſa & Focio manens:diu iam expectabat quæ p ſuos geſta
fuiſſent reſciſcere:Tum illi:ut ea mœnium parte potiti clangētis tubæ
ſonitu copias euocare:hoc ex prodito Beliſſarius ſigno mœnibꝰ ſcalis ex
templo admotis:milites ut per eas muruꝫ inſcenderēt cõfeſtim hortatᷣ:
Cunq́ ſingulæ ſcalæ ad propugnacula haud quaq̃ ꝑtingerent:ut quas
non ex aperto & æqua dimēſione opifices fabricaſſent:binis inuicem ſca
lis milites colligatis:hiſq́ ſcandendo & propugnaculis ſuperatis in mu
ros peruadũt:aliã autem mœnium partem ad mare uergētium nõ bar-
bari ipſi ſed iudei cuſtodiebãt:Milites uero nec ſcalas applicare his po
terãt:nec alias ſcandere:iudeis ſibi acerrime occurſantibus:& plane in-
Iudęi Valide re ſiſtũt
terpellantibus:ne ſine ꝑlio urbem caperēt hoſtes:atq́ adeo ut ea e re-
gione nihil ſpei his eſſet ciuitatis iam potiundæ iudeis ipſis uel urbe in
partem iam capta tã fortiter preliantibus:& ſumma ui reſiſtentibus q
in ſe impetum facerent:Verum ubi demum illuxit. nam noctu pacta
hæc ſunt:ex his qui introgreſſi iam fuerant nõnulli in iudeos mox inru
unt:hoſq́ interga cedere acrius inſtãt:tum illis fugã propere capeſſen

tibus:urbs undiq; capitur·Iamq; patentibus portis Romanorum infere-
batur exercitus·Sed milites qui ad portas in oriētem ſitas diſpoſiti fue-
rant:cum ſcalæ nullæ his eſſent:quibus muros conſcenderent:fores con-
feſtim a cuſtodibus deſtitutas:igne ſummiſſo incendūt:cumq; uacuus
eſſet ea ex parte defenſoribus murus:hinc inde dilapſis nullo negocio ci-
uitatem inuadunt:ſtragemq; ciuium ingentem fecere:& hi preſertim
ira & indignatione in eos deſęuiebant:qui fratres propinquosue in ea
forte mœniū expugnatione ammiſerāt:Nam quos tum primum obuii-
os habuerint:ſine ullo ætatis uel cōditionis reſpectu mox trucidare:ci-
uium bona diripere:in domicilia q; ignem immittere:pueros preterea
ac matres familias in ſeruitutē captos pertrahere:& præceteris barba-
ri Maſſagetæ:ut qui nec ſacris quidem cū manus abſtinuiſſent:eorum
uim maximam qui uel in templa confugerant:tamdiu obtruncant:quo
ad Beliſſarius ſuos circumeundo a cede cohibuit:& ad concionem uoca
tos iſtiuſmodi affatus eſt uerbis·Poſtquam uictoriam ad nos detulit de-
us:& ad id gloriæ tandem prouexit:ut urbem:& ſi inexpugnabilem ui
ſam:noſtræ dictioni ſubegerit:neceſſarium eſt:ut & ipſi acceptæ gratię
haud quaq̄ indignos eſſe præ nobis feramus:Sed pro noſtra potius in-
deuictos clementia:iure hos ſuperaſſe:nolite ergo Neapolitanos iſtos
perpetuis odiis de cætero inſectari:nec quia hos ipſi oderitis belli uobis
ſunt limites excedendi:quod enim eſſe in deuictos uictorium odium po
teſt:cum parcendum his potius ſit:q̄ ad internitionē clades alia inferen
da:nō enim uos ipſi ab hoſtibus poſt hac uindicatis:ſed ſubditorum ex
more facturi iacturam eſtis:Quocirca uiris iſtis nihil impoſterum ma
li per uos inferatur:neq; furenti inmanimo licentius omnia permittē
da:indecorum namq; cū hoſtes uiceritis:iracundia uinci:uobis quidē
cæterę in uirtutis premiū cedant:cōiuges uiris cum liberis reſtituite:
ediſcant uicti ex rerum ſuarum iactura quātis ſua temeritate priuati nunc
ſunt & gratiſſimis bonis·his Beliſſarius dictis:matreſfamilias omnes li
beros:ſeruoſq; produci mox iuſſit:& Neapolitanis reſtitui:nōdum ali
quam expertos iniuriā:hiſq; & milites ſuos cōciliauit·Sic itaq; cū Nea
politanis tunc actū:ut una eadēq; die & in ſeruitutē cōcederent & liber
tatem ſimul ac ſuis ex rebus pretioſiſſima quæq; recuparent:ſiquidem
qui aurū maioriſq; precii rem poſſiderēt:iam antea in terrā abdiderāt
hac dūtaxat una hoſtib9 occulcare ſua hi potuerūt:Deniq; omnes in pro

Neapolis capit

Ingens cedes & direptio Maſſagete·

Beliſſarius ad ſuos ut deſtināt ſeuire

Neapolitani li-berantur opera beliſſarii·

Dolore repente Paſtor moritur

ptia domicilia reſtituti:cum his ſimul & bona recondita preter ſpem re
ceperunt:Obſidio itaqꝫ in diẽ ad ſummum extracta uigeſimum hunc
habuit finem·Gothos uero ea in urbe ad octingẽtos numero captos:in
demnes prorſus ſeruatos:nõ minori in honore q̃ ſuos apud ſe Beliſſari9
habuit·Paſtor autem qui in eam deſperationem:ut ſupra iam diximus
plebem induxerat:ubi captam urbem peruidit:in apoplexiam incidẽs
repentius moritur:nullo uel ante hac morbo affectus:nec prorſus ab
ullo mali quicq̃ perpeſſus·Aſclepiodotus preterea qui cũ Paſtore una
rem omnem in populi iacturam confecerat:cum primoribus aliis qui
reliqui tante cladi fuiſſent:ad Beliſſarium uenit:Cui illudens mox Ste
phanus his uerbis cepit conuiciari:Vide hunc/o/omniũ ꝑditiſſime ho
mo:quantis malis affeceris patriam:pro tuoqꝫ nimio in gothos ac ptia
naciſſimo ſtudio:tuorum ciuium ſalutem prodideris:ſ proinde i barba
ris res ſucceſſiſſent non indignum dixiſſes tui erga hos ſtudii mercedẽ
recipere:& ſingulos noſtrum:tam ſi rectius longe conſulitos proditio
nis inſimulare:Aſt ubi in poteſtatem Imperator hanc urbem redegit:a
& Beliſſarii huius tam fortiſſimi uiri uirtute ſalutem recepimus:adi
re hunc ipſum Romanorꝫ prefectum tam temere auſus:perinde nec in
nos ciues nec imperatoris exercitum delinquendo nõ dignas tuo ſis ſce
lere pœnas daturus·Tum ille exprobranti hæc ſibi:ut maledictis uicẽ
mox redderet·Falleris inquit his te iactitando:quæ nobis ex noſtra in
gothos beniuolẽtia obiiciẽda nunc ducis:non enim quiſq eſſe periclitan
tibus dominis beniuolus poteſt:niſi ſat cõſtans animo ſit:Me uero ui
ctores talem ſunt rei publicæ ſuæ habituri cuſtodem qualem nuꝑ fuiſſe
in gothos cõpererint:quãdoquidẽ qui ſua pte ſit natura non infidus:ha
ud quaq̃ cũ fortuna ſimul cõmutaturus eſt animum·Tu uero cum go
this res minus æque procederent:promptiorẽ te ſtatim exhibuiſti ad
inuadẽtium hoſtiũ uerba ſuſcipiẽda:qui enim inſtabilis eſt:& in cõſtan
tiæ morbo laborat:ſimul ac timere inceperit:uel ſui met amantiſſimis
debitã negaturus eſt fidem:His dictis Neapolitanus mox populus ab
euntẽ hũc cõſpicatus:cum in unum coiſſet:Sua ac preſentia mala Aſcli
piodoto illi criminabat:& maledictis haud prius abſiſtit inceſſere:q̃ ho
minum trucidaſſet:eiuſqꝫ & corpus dilaceraſſet minutatim diſcerptũ:
huius deinde excede:paſtoris ad domum impetu facto peruenit:& illũ
identidẽ omnes expoſcere:ſeruiſqꝫ affirmãtibus:fato perfunctũ paſto

rem eſſe:nõ prius his fidem prebẽdam duxere:q̃ mortui cadauer pro-
ferrent:quod ſtatim arreptum loco quodã & ſuburbano:palo affigunt:
procq̧ cõmiſſo ex iuſta ira facinore:Beliſſarium ſic deprecantur: ut ab
homine per humano clemẽticq̧ facile ueniam impetrarint:Cuȝ Neapo
litanis ſic actum:Gothi uero qui circa Romam & circũiecta huic urbi
loca adeſſe forte tunc cõtingit:miraculi loco exiſtimare:Theodati tunc
primum ignauiam:quod cum in proximo hoſtes adeſſent:haud quaq̃
uellet his obuiam ire:unde inſuſpitionem nec mediocrem quidem uene
re:ne Iuſtiniano Imperatori ultrois eſſet Gothorum res proditurus:
quandoquidem nõ in aliud quippiam animũ intẽdiſſet:niſi ut quieſcen
do uitam de cætero duceret:& pecunia ſeſe affatim ingurgitaret· Itacq̧
ubi demum captum per Beliſſarium eſſe Neapolim accepere: Theoda
to omnibus probris dilacerato:Vnum in locum ducentorum ab urbe
ſtadiorum interuallo diſtãtem inter ſe coeunt:caſtracq̧ ibidẽ metari ſe
poſſe q̃ optime uiſum:Campi nimirum circũquacq̧ patẽtiores & eqta
biles erãt:iuxta uero defluẽs amnis in mare ad Tarracinã ĩmittit:hu
ic proximus mons circeus ille:ubi Vlyxẽ ferũt cum circe uerſatuȝ:Sed
ut equidem reor nõ uera fatentur:cum ea in Inſula:circis domum Ho-
merus fuiſſe affirmet:ni forte hũc montẽ:inſulam eſſe iccirco qs dixerit
quia in mare ingẽti tractu porrigit:& iuxta ad nauigãtibus: eiuſq̧ e-
littoris regione uadẽtibus:Inſulæ diu p ſimilis eſſe apparet: ubi uero
ad eũ eſt montem pꝟentũ facile quiſq̧ perdiſcit:priorẽ opinionem ſeſe-
felliſſe:& ea forte de cauſa hũc locum Homerus inſulã dixit: Mihi ue-
ro ad ea quę dicere cœperam redeũdum·Gothi igitur cum eo iam con-
ueniſſent:Imperatorem ſibi & Italis Vittigem deligũt:Virũ ſane nõ ex
clara familia ortum:ſed qui in his certaminibus quæ circa Sirmiũ ad-
uerſus gepedas Theoderichus rex habuiſſet:probe ſe & uiriliter geſſe-
rat:qua de re Theodatus certior factus:fuga extemplo arrepta Rauẽ-
nam cõtendit· Vittiges uero quam celerrime optarẽ gothũ hominẽ mi
ſit:qui Theodatum ad ſe uiuum uel ſaltem mortuum ex fuga retrahe-
ret·Erat autem optares ille hac de cã Theodato infenſior:huic quondã
ampliſſimo patrimonio & preſtanti forma puella denupꝰerat: hanc op
tari Theodatus:& ſi pecuniis ut cuncq̧ placato:ademptã:alteri colloca
uit:iccirco tunc optares iracũdia partim ſuccenſus:Vittigi partim mo-
rem geſturus:ingenti celeritate & ſumma animi promptitudine:nec in

Gothi coeunt ad Tarracinã cõſulturi·

Circeus mons·

Gothi Vittigeȝ Regem eligunt abdicato Theodato·

terdiu quidem nec noctu intermiſſo itinere ad [illegible] enullum anxius inſe
ctatur: quem demum in uia adeptus: ac ſolo fe[illegible] reſupinatum ut uicti
Theodatus inter ficitur.
mam cedit: hec Theodato & uitæ euerſio fuit & regni: ad tertium an
num detēti: Vitiges interim Imperator Creatus: cum preſentibus go
this Romā ſe cōtulit: ibiq; cum Theodato quemadmodum actum fuiſ
ſet certior factus & ingenti affectus letitia: huius Theodeſclium filium
cuſtodiis aſſeruandū curauit: Cūq; gothorum res ei & haud recte ſatis pa
rate adhuc uiderentur: potius dixit Rauennam prius cōtendere: ibiq;
Oro Vitigis ad Gothos.
oībus optime cōparatis: ad bellū deſcēdere: Vnde uniuerſis ad ſe cōuo
catis: orationē huiuſmodi habuit. Rerum geſtarum quæ maxime ſunt
uiri cōmilitones nō temporis celeritate: ſed bonis cōſiliis dirigi rectius
ſolent: plerumq; enim ſera dilatio: cum ſe demum oportune obtulerit
utilitatis plurimū affert: ſtudiū uero & nimia properatio: ubi nec decē
ti nec ſuo tempore proferuntur: multis rei cōficiendæ ſpem intercidit:
facilius quippe imparata aliqua multitudo iuribus oppugnata hoſti
bus: uincitur ꝙ qui cum minoribus copiis ſed alioqn q̄ bene inſtructis:
incertamen ſe cōferunt: nō itaq; ut repētius ipſi & iactāter elati: indecē
ti uos aliqua affecturi ſumus iactura: ſiquidem longe potius eſt: ad bre
ue nos erubeſcere: ut gloriam ſeruemus iam partam perpetuo: q̄ mo
mentaneū dedecus declinādo: in omne æuum hoc ipſo inuolui: accedit
etiam haud quaq̄ & uos eſſe eius rei ignaros: Gothorum uim omnē &
armorum uniuerſum fere apparatum: in galliis ipſis & ſimul Venetiis
aliiſq; quā procul hinc diſtātibus locis uerſari: Et ſane francorum cū na
tione preſenti: hoc nihil inferius bellum nos gerimus: quo nondum re
cte diſpoſitio: uelle aliud aggredi: maioris eſſe ueſaniæ duxerim: nam
qui in ancipiti poſiti ſunt: nec in hoſtem unum intenti: par erit omnino
ab aduerſariis ſuperentur. Ipſe uero Rauennam eundum nunc eſſe: de
cerno: indeq; aduerſus francos bello deniq; abſoluto: & cæteris per quā
bene rebus diſpoſitis: cum Beliſſario demum gothorum omnibus copiis
cōfligendum: Sed ueſtrum nō neminem diſceſſionem hanc noſtram fu
gam dicere haud quaq̄ pigebit & alioquin timorem diſſimulare & pro
fiteri: ſi modo ſuo id tempore fiat: quam multos erexit & ad meliorē tra
duxit fortunam: Strenue uero factorum celebritas his quidem qui nil
oportune hęc geſſerint: ad ſeruitutem proculdubio eſt & ignominiam
cōceſſura: nō enim rerū nomina ſequenda ſunt nobis: ſed iure ex his co

moditas inſectanda: Viri nimirum uirtutem non ceptæ res arguunt: Sed peractę deſignant: hoſtes autem fugiunt: non qui maiori cum apparatu & derepente in hos aduentarint: ſed qui eorum corpora tueri perpetuo uolunt: & bello q̃ procul ab eſſe: de huius uero urbis Romæ futura captiuitate: ueſtrum neminem formido inceſſat: nam ſi Romani in nos ſe beniuole geſſerint. Ciuitatem hanc intuto ſunt gothis conſeruaturi: quandoquidem nec neceſſitatem experturi ſunt aliquaꝫ uobis paulopoſt ad ſe redeuntibus: & ſi qua de uobis hos forte ſuſpitio cæperit: uel admiſſis in urbem hoſtibus: minus nocebunt: & cum his demum magis conduxerit ſi cogat neceſſitas ex aperto pugnare. uerum nequid eiuſmodi accidat: mox ipſe prouidero: uiros nanqꝫ complures ad cuſtodiam urbis relinquam: & præfectum cum his prudentiſſimum: qui ad eius tutelam ſint ſuffecturi atqꝫ ut & nobis urbana hæc recte ſe habeant: & nulla ex hoc noſtro receſſu ſubſequatur iactura. Gothi igitur Vittigis dictis collaudatis: ad iter ſe preparabant: Interea uero Vittigis idem Liberio Romano Antiſtite: Senatoribus populoqꝫ uniuerſo abunde commonefactis: commemorato inſuper iuſtiſſimo Theoderici quondam Imperio: ſingulos demum hortari: erga Gothorum ut gentem beniuole impoſterum ſe haberent: idqꝫ ut deinceps ſeruarent: grauiſſimo iureiurando adegit: & ad Vrbis cuſtodiam uiris non minus quattuor millibus lectis: Leudorem prefecit: hominem ſane: ut ad multum ætatis prouectum: ita & prudentiæ opinionem maximam conſecutum: his ita per actis cum reliquis copiis Rauennam uerſus iter aggreſſus: multis ſecum Senatorii ordinis obſidum loco abductis: quo ubi demum peruenit. Mathaſſuntham Amalaſſunthe filiam eximiæ pulchritudinis uirginem: uxorem ſibi uel nolentem quidem effecit: ut ex hac generis Theoderici coniunctione: imperium ſibi firmius ſtabilitum eſſet impoſterum habiturus: Gothos deinde undequaqꝫ contractos: arma equoſqꝫ ſingulis turmis diſtribuendo inſtruxit imprimis & exornauit: eos dũtaxat qui Gallias præ Francorum formidine cuſtodirent ad ſe reuocare non potuit. Franci autem iſti: germani quondam uocitabantur: quemadmodum autem a principio fuerint id nomen ſortiti: & gallias deinde inuaſerint: ac gothis ſimul ſint hoſtes effecti expli

Conſilium Vittigis de bello gerendo.

Liberius Pont.

Leudores prefectꝰ Vrbi a Vittige.

Franci qui ſint.

caturus mox ſum. Regio ea omnis quæ ab Oceano & gadiris nauigantibus ad dexteram iacet. Europa: ut alias diximus: nuncupatur: quæ uero eſt huic ex aduerſo obiecta: Lybia dicitur: Sed Aſiam: hanc priſci dixere: de his inde quæ altra Lybiam ſunt: quod affirmare certius queam: nil habeo: nam & uaſtæ excipiunt ſolitudines: & immenſis ſpatiis: uacua ſunt hominibus loca: ex quibus: & ſi primis nili fons naſcitur. Eſt tamen eius origo incognita: cum inde in ægyptum deferri id flumen affirment: Europa autem quoad ipſum ſtatim & ſuum principium: poſt quidem peloponeſſo per ſimilis: & utrinq adiacet mari: cuius prima regio circa oceanum eſt & occidentem ſolem: & Hiſpania dicitur ad uſq alpes: quæ in Pyreneis ſunt montibus. Alpes uero dici in anguſtiis tranſitum: qui ea in regione ſunt homines decreuerunt a Pyrineis autem montibus ad uſq Lyguriæ terminos Gallia dicitur. Vbi alpes alio Gallos & Lygures dirimunt. Sed Gallia Hiſpanis eſt longe potentior: Siquidem ab anguſto cum Europa ipſa incipiat in immenſam ſemper latitudinem funditur: Ex utriſq his regionibus: altera quidem in boream uergens: Oceano circuncingitur mari: altera uero quæ ad notum uentum inclinat: mare tyrrenum habet. In Galliis alia pleraq flumina ſunt: ſed Rhodanus imprimis & rhenus hinc defluunt: diuerſa tamen & contraria ab inuicem uia labuntur: Rhodanus ſiquidem in mare tyrrenum exit: & in Oceanum rhenus immittit: paludes preterea hiſce in locis non paucæ: ubi primitus Germani: gens Barbara habitabant: nec magni tunc primum momenti uiri: qui franci nunc uocitantur. his finitimi Arborichi accolæ erant: qui cum cætera Gallia atq item Hiſpania iampridem Romanis parebant: poſt hos in Orientem ſolem Thoringi Barbari ſunt: qui Cæſaris Auguſti permiſſu: ſedes has tenuere: & ab his Burgundiones haud procul: ad notum uentum uergentes inhabitant: Sueui deinceps & Alemani gens ualida: liberi omnes: & iam diu ea incolunt loca. Temporis uero proceſſu: Viſigothi ui in Romanum imperium facta: his panias omnes & Gallias ultra Rhodanum flumen ſuæ dictioni ſubactas: uectigaleſq redditas: tenuere: Erant autem Arborichi Romanorum tunc milites: quos ſibi Germani cum obedientes facere & ſubditos uellent: ut qui finitimi eſſent: &

Europe deſcriptio.
Hiſpania.
Gallia.
Franci ubi primum habitauerint germani populi finitimi frácis.
Arborichi.
Thoringi.
Burgundiones.
Sueui.
Alemani.

priſtinos uitæ mores penitus immutaſſent: eorum agros aſſiduo populari: & hos copiis uniuerſis inuadere: Arborichi uero cum & uirtutem præſe: & erga Romanos beniuolentiam ferrent: uiros fortes eo in bello ſe preſtiterunt: cumq; his uim inferre germani non poſſent: ſocietatem ut ſecum ſaltem inirent: & mutuo inter ſe facerent connubia precabantur: quas non inuiti conditiones Arborichi mox accepere: Erant nanq; utriq; Chriſtianæ fidei ſectatores: Sic itaq; unum hi coeundo in populum ad maximam potentiam euaſere: Romanorum interea milites aliii qui in Galliæ finibus erant: cuſtodiæ gratia conſtituti: cum neq; Romam redire iam poſſent: nec ad hoſtes: ut arianos concedere: ſe ſecum ſignis: & locum inſuper quem pro Romanis ſeruarent Arborichis germaniſq; prodidere: ac potius mores continenter ſeruatos: ſuos tranſmiſere ad poſteros: atq; adeo ut uel ad hanc noſtram ætatem eodem tenore uel & cultu priſtinos ſeruare ritus non dedignentur. deſcripto namq; ex numero ad id. ferme tempus hi demonſtrantur: quo taxati antiquitus militabant: quandoquidem & ſuis productis nunc ſignis: in aciem prodeunt: ac patriis utuntur perpetuo legibus: Romanumq; habitum: ut in cæteris aliis: ita & Soccis nūc ſeruant enim uero quamdiu Romanis res publ. eadem ſemper & firmior manſit: ad rhodanum fluuium Imperator in gallos potitus imperio eſt: Vbi uero hanc Odoacer in tyrannidem uertit: Tunc demū Viſigothis tyranno hoc ipſo cedente: uniuerſam ad uſq; alpes: quæ a liguribus gallos diſterminant: hi galliam ſuæ ditionis fecere: Odoacro deinde cadente. Turingi Viſigothiq; germanorum uires iam auctas ueriti: nam & hominum abundabant hi multitudine & robore preualebant: atq; adeo ut finitimos omnes apertius uiolarent: Cum Theoderícho & Gothis ut fœdera iungerent ſummo ſtudio nitebantur. Sed Theoderichus eorum repudiata ſocietate cum his tamen coniugia facere haud quaq̄ dedignabatur. Tunc itaq; Viſigothorum duci iuniori Allaricho Teuderuſam filiam eius deſpondit & uirginem. Mernerefrido autem Thuringo & principi: Amalabergam Amalafridis ſororis filiam nuptui tradit: quo factum: ut Franci alienam in ſe uiolentiam ueriti: a Theodericho ne hunc bello per id tempus inceſſerent: abſtinendo: Burgundiones oppugnatum mox ierint. Inter Francos deinde & Gothos: in Burgundionum malum: fœdus

Germanorū & Arborichoꝝ fœdus.

Ro. milites Germanis immixti.

Odoacer.

Gallia in Viſigothoꝝ ptātem Theodorici neceſſitudo cauſa Viſigothis & turingis.

Alaricus.

Teudetuſa.

Mernorefridus

Amalaberga.

Amalafridis.

Franci in Burgundiones.

Gothi cũ Francis coniurant in Burgundiones.

pactioneſq; fiunt hac lege:ut utriq; in hos copias mitterent oppugnatu3:& utri eorum alteris in expeditionem eun. ibus:burgundionumq; euertentibus gentem:ipſorumq; terram in ſuam redigẽtibus poteſtatẽ a conuentis deficerent:uictores ipſi ab his qui ſecum nõ militaſſent:certum auri pondus referrent:ſic bello res captas utriuſq; cõmunes fore. Germanis igitur ingentibus copiis pro initis inuicem cum gothis con-

Gothi perfidi.

uentionibus:aduerſus burgundiones iã prodeuntibus. Theoderichus uerbis quidem ad expeditione3 ſe pparare:de induſtria tamen tempus in belli euentũ extrahere:futurã fortuna3 operiendo:uix tandẽ exercitibus miſſis:prefectis imperat:iter ut ſegniter facerẽt:proinde ſi frãcos uictoriam retuliſſe acceperint:tunc prorſus iter accelerarẽt:Sin uero aduerſi quippiam his accidiſſe didicerint:haud quaq̃ ultra progrederetur:Franci interea cũ Burgũdionibus ſolimanus cõſeruere:& cũ bellatum nauiter eſſet:magna utrinq; fit cedes:nam pede collato ad multu3

Burgundiones a Frãcis uincunt.

diei fortiter eſt prœliũ geſtum. Sed Franci demum ubi in fuga3 hoſtes penitus uertere:in ultimas quas illi incolerẽt terras fugarũt:ubi & fugientibus pleraq; erãt & ualidiora ad receptum preſidia:quæ ſola his ſaluti fuere:cæteris hoſtes potiti:hæc uictoria ubi ad aures eſt gothorum perlata:quam celerrime ad ſocios & uictores ſe cõferendo:ſui preſentiam faciunt:ab hiſq; increpiti quod prœlio non tempore ſuo interfuiſſent:locorum cauſabantur difficultates:paratos ſe pactam pro pœna pecuniam ſtatim dependere:qua ibidem depenſa:terras ex hoſte captas uti conuentum iam antea fuerat:cum uictoribus ptiuntur:qua in re cognita Theoderici prudentia eſt:qui ſine ulla ſuorum iactura:modico auro perſoluto:hoſtium ſibi loca parauerit:hac uia gothi germa-

Franci in Viſigothos.

niq; gallis ſunt in partem potiti:Germani deinde ad priſtinas uiris acceſſione facta:Theoderici nulla habita ratione:& priore illa ex eo qua tenebantur neglecta formidine:aduerſus Alaricu3 & Viſigothos ductarunt exercitum:quod ubi Alaricus comperit Theoderichum ad ſe celerius/e/uocat:qui maximis ſtatim cum copiis ad eum ſuppetias ire con-

Carcaſſio.

tendit: Viſigothi interea poſtq̃ germanos circa Carcaſſionem urbem caſtra habere certiores ſunt redditi:cõfeſtim his obuiam eunt:& poſitis caſtris getos ſe cõtinẽt:ſed cũ in ea obſidiõe tpis plurimũ cõtriuiſſent:tedere hoc cœpit inertię:& egre ferre per hoſtes ſua loca uaſtari:in prędãq; oĩa agi:unde & Alaricũ contumelia & pbris inceſſere:& qd hoſtes

reformidaret: odiſſe: ſuiq; ducis contationem & ſegnitiem crimirari: & identidem affirmare poſſe ſe quidem & ſolos: germanos bello peruin cere: Vnde ſuoꝝ importunitate uictus Alaricus: & ſi haud dum preſen tibus gothis: cogitur ſtatim in aciem aduerſus hoſtes prodire: Sed Ger mani in ea cōgreſſione ſuperiores iam facti. Viſigothorum ui maxima cæſa Alaricū ſimul ducem obtruncāt: & galliis maiorem in partem potiti: Carcaſſionem urbem celerrime obſidēt: ut in qua cōditas eſſe regias opes acceperāt: quas Alaricus quondam & ſenior cū Romam cepiſſet ab ſtulerat: in his ferūt Salomonis fuiſſe pretioſiſſimam ſuppellectile ac ſpectatu digniſſimā ut quam ingentis pretii gemmis ornatā ex hieroſolimis dicūt auexiſſe quondā Romanos. Viſigothi igitur qui eo prœlio ſupfuere Gaſelicum ſpurium Alarici filium principem ſibi pronūti ando crearūt: cū Amalaricus ex Alarici filia natus: puer admodū eſſet. Theoderiche deinde cum gothorum exercitu aduentāte: trepidanter germani obſidionem ſoluerunt: indeq; profecti: eam galliarum & preter rhodanum flumen mox occupant regionem: quæ in oceanū uergit: quos cum loco depellere Theoderichus nil poſſet: ut ſibi haberent quæ iam occupaſſent permiſit: ipſe uero reliquam galliaꝝ tunc partem recu perauit Gaſelico itaq; ſuo fato perfuncto: ad Amalarici nepotem defer tur imperium: cuius ille: ut pueri adhuc procuratione gerebat: Theo derichus uero Carcaſione ex urbe rebus omnibus que ibi gothorum re gibus ſeruabant: ſecum auectis: celerrime Rauennā reuertitur: præfectiſq; & maximis copiis continenter in gallias & Hiſpanias miſſis: Imperium ipſe re ac factis adminiſtrādo tenebat: idq; ut ſibi perpetuo ſta biliret prouidens: earꝫ prouinciarum principes iuſſit: uectigal ut ſibi deferrēt: quo oportune accepto: ne auaritię uideretur intentus: gothoꝝ Viſigothorumq; exercitibus munera in annos ſingulos mittere: eorūq; ſibi animos cōciliare: Vnde temporis progreſſu factum: ut Gothi Viſigothiq; quādoquidem ſub unius imperio eſſent: & terraſq; eaſdem haberent: liberos ſuos mutius affinitatibus iunxerunt: poſt hac Theodis uir gothos quem Theoderichus ut exercitui preeſſet emiſerat: ex Hiſpaniis fœminam nobilē incōiugē duxit & opulentā: ut quæ in pleraq; hiſpanię loca haberēt impiū ex qbus ad duū miliū fere cōtracta hic mi litū manu: uiq; Satellitū cōſtipatus: uerbo qdē Theoderici ꝑ miſſu gothis tunc preerat: re uero tyrannum agebat: cuius rei Theoderichus:

Franci Viſigothos uincunt.

Supelex Salomonis Roma ab lata.

Franci Gallorū parte potiti

Viſigothoꝝ the ſaurus intercīpit Theoderic9

Theodis.

Theodis Tyrānū agit i gallus

& ſi nõ neſcius erat: ueritus tamen ne ſibi impoſterũ eſſet cum ſeruo prę liũ in eundum: & franci ſibi obſiſterent uel aduerſum ſe Viſigothi res forte nouãdo aliquid molirentur: haud quaq̃ Theodim poteſtate priuauit: ſed tunc ductare exercitũ iuſſit: cum eſſet in bellum eundũ: ſeorſum uero cũ gothorum primoribus agit: qui tum forte apud Theodim erãt: illi ut l̃ras darent: monerẽtq; eum iuſte facturum ac ſuæ prudẽtię dignitate: ſi ad Theodericum ſalutãdi ſe gratia cõferat: Theodis uero Theoderici imperata exequi omnia præ ſe ferebat: & animũ uectigal haud dum illi depẽſum: parabat: Rauẽnam uero cõcedere nõ animo inerat: nec ſibi ſcribẽtibus ſe id facturũ pollicebatur: Theoderichus interea ex humanis decedit. Tum franci ut neminẽ rati ſuis conatibus decetero occurſurum: aduerſus Thoringos copias eduxerũt: & illorũ prefecto Hermeneſrido occiſo: hos in poteſtatẽ redactos ſuæ faciũt ditiõis hermeneſridi interea cõiunx cũ liberis latitando ad Theodatum eius germanum fratrem & gothorũ tunc principem uenit. Germani deinde cũ Burgunzionibus q bello ſup fuere manus ſtrenue cõſerũt: & prœlio facti ſuperiores: illorũ quidem tunc principem in preſidio quodã coercitum: cuſtodiendum tradũt. Burgunziones uero ſubactos: aduerſus hoſtem ut bello uictos: ſecum militare mox cogũt: terraſq; omnes quas hi incolebant: ſibi tributarias faciũt. Amalaricus autẽ Viſigothorũ princeps: cũ in uirilẽ iam euaſiſſet ætatem: uiribus germanorum perterritus Theodiberti ſororem germanis imperitantis duxit in cõiugem: galliamq; cũ gothis & Atalarici nepote partitur: Sed pars ea que circa rhodanum eſt: gothis forte obuenit: quæ ultra fluuium erat: Viſigothis in ditionẽ conceſſit. Conuentum eſt tamen ut uectigal per Theodatũ his imperatũ: haud quaq̃ de cætero gothis dependeretur: & res ut preterea omnes: Amalarico ipſi reſtituerentur: quæ per Atalaricum fuerant ex Charſiana urbe direptæ. Cæterum ubi utræq; hæ nationes affinitate inter ſe mutua coierunt: data uiris ſingulis optio eſt: qui in utrauis gente connubia fecerant: utrum mallent uxorem ſectari: an illam ad ſe domum traducere: quo factum ut fuerint pleriq; qui uxores quo animus ferret traducerent & qui alio ab uxoribus traducerentur. Amalaricus demum: ut qui uxoris eſſet germano infenſior redditus: ingenti ex eo calamitate afficitur: uxorem ſiquidem cum integre erga deum fidei ſuſcepiſſet: & alias ipſe arianæ hereſeos eſſet haud

Aſtus Tyranni opprimendi.

Theoderichus moritur.

Franci Thoringos debellant.

Hermeneſridus

Theodatus Gothorum Rex.

Franci Burzundiones penitus uincunt.

Amalarichꝰ Viſigothorũ rex.

Theodibertus Francorũ rex.

Gallia inter Gothos & Viſigothos partita.

quaꝗ ſinebat legitimis hanc & ueris ritibus uti: nec pro patriæ & opti-
ma ſuæ conſuetudine deū ſibi propitiando ut coleret: Vnde cū integer-
rima fœmina in uiri mores cōcedere nollet: & cōtēptui haberi apud hūc
cœpta: atqꝫ adeo ut ferēdus de cætero nō uideretur: Theodeberto fra-
tri uti ſe habuiſſent omnia nūtiauit: qua germanicæ gentes de cauſa Vi
ſigothiqꝫ inimicitias inter ſe cōtraxere: acriqꝫ ac diutino bello inter hos
decertatū. Sed uictus demum Amalaricus cū magna ſuoꝝ iactura oc-
cubuit. Theodibertus uero ſuis cū rebus omnibꝰ ſorore redēpta: galliȩ
partē quantācunqꝫ ſortiti Viſigothi fuerāt: recepit: qui itaqꝫ Viſigotho
rum ex gente bello deuicta reliqui ex ea clade fuere: ex galliis cū uxori
bus liberiſqꝫ a ſuis iam ſedibus exciti: ad Theodem in hiſpaniis tyrāni-
dem exercentē ſe cōtulere: hoc pacto gothi germaniqꝫ potiti gallia ſūt:
Poſtremo gothorū dux Theodatus cū Beliſſariū in Siciliā uenturū iā
crederet: cū germanis pacificatur: ut galliæ portionē quæ gothos con-
tingeret: ſibi haberēt: & aureorū uigintimilia his ab ſe cōditionibus ca-
perent: ut ſibi auxilio forent: & aduerſus Beliſſariū ſecū una ſuſciperēt
bellū. Sed rebus ex cōuento finem haud dū nactis: ſortem Theodatꝰ ip
ſe fatalem impleuit. Interea gothorum nō pauci numero. & uiri quidē
fortiſſimi quos Martias gothus ductaret: eā galliæ partē cuſtodiebāt
quā gothoꝝ eſſe iam diximus: hos tamen Vittiges cum inde tuto excire
nō poſſet: nec francis ad reſiſtendum ſuffecturos putaret: ut galliā ſta-
tim Italiāqꝫ excurſuris: ſi Romā ipſe cum exercitu uniuerſo cōtenderet
gothorum ad ſe primoribus cōuocatis: orationē huiuſmodi habuit: Nō
equidē/o uiri ſanguine mihi propinquiores quæ grata potius ſint ꝗ uti
lia cōmonefacturus: uos huc cōuocaui: ſed ut benigne auſcultando pre-
ſentibus de rebus pro uřa nūc dignitate in mediū cōſularis: his nanqꝫ q
bus facta iccirco nō ex uoto procedūt quia neceſſitati haud quaꝗ cum
opus eſt parent: profecto ut moderari eundem inmodum preſentia uel
le: nil prorſus conduxerit: Cætera quidem ad bellum parata nobis
egregie ſunt: Sed Franci obſtant: quibus iampridem nobis hoſtiliter
aduerſantibus: & ſi cum magna noſtra ut corporum: ita & rerum ia-
ctura ad reſiſtendum tunc uires fuere: cum aliunde nobis nil occurſa
ret hoſtile: nunc tamen cum in alios ire omnino cogimur hoſtes: cum
Francis inceptum neceſſario ſoluendum eſt bellum: & ea primum de
cauſa quia ſi hoſtes nobis ſint hi permanſuri: cum Beliſſario contra

Cauſa exitii Viſigothorum.

Arriana hereſis

Franci pte Galliarum que Viſigothis obuenerat potiuntur.

Martias.

Vittigis orō ad ſuos.

nos arma ſine mora conſociabunt: nã q unũ eundẽ mq̃ habeant hoſtem: ut inuicẽ & beniuolentia cõcilient & fœdera inter ſe iungant rerũ natura ipſa induxerit: Proinde ſi in hoſtiles utroſq̃ exercitus ſeorſũ & ipſi partitis copiis bellũ his intulerimus: id proculdubio relinquet: ut ab utriſq̃ uincamur. Satiꝰ itaq̃ erit ut paulo imminuti: maiorẽ noſtri imperii partem firmius tueamur: q̃ oĩa poſſidere dũ cupimus: cũ totius imperii uiribꝰ: hoſtiũ inſultibꝰ peamus. Cenſeo igit francis ut gallias ſibi finitimas ultro dedamus: & pecunias inſuper omnes: quas Theodatus his ſe daturum promiſerat: non cõcepta in nos odia franci deponãt: ſed nobiſcũ una id bellum ſuſcipiant: Quẽadmodum uero ſuccedentibꝰ rebus recuperaturi gallias ſimus nemo ueſtrũ nunc animo agitet: ueteris nimiq̃ me ſubiit dictum: quod utiq̃ preſentibus rebus ut conſulatur iniungit: hac uittigis oratione Gothorum proceribus audita: & cõducturaquæ dicerentur ſat ratis peractum hæc iri ex ducis ſentẽtia placuit: Extemplo itaq̃ francorum ad gentẽ oratores mittuntur: qui gallias illis & pecunias dederent: ſocietatẽq̃ facerent. Francoꝝ autem duces Ildibertus Theodibertuſq̃ & Clotarius tunc temporis erant: qui galliis ſimul & pecunia a gothis receptis: & his quidẽ pro cuiuſq̃ imperii portione partitis: amicos ſe gothis fore quam maxime profitentur: clam tamen his ſe auxilia nõ ex francis miſſuros: ſed ſubditorum e nationibus aliis: arma uero in Romanoꝝ pernitiẽ gothis ſotiare nullo pacto ſe poſſe: quippe qui paulo ante imperatori promiſerint in hoc bello illi ſe opẽ laturos: oratores itaq̃ rebus ita cõfectis: quaꝝ de cauſa mittebãtur: Rauẽnam mox reperũt: Et Vittiges Martiam præfectum ad ſe ex galliis reuocat: Dum interea hæc agerentur Belliſſarius ut Romanã cõtenderet ſe preparare: unde delectos e ſuis cohortibꝰ uiros trecẽtos hiſq̃ Erodianum preficiens: in Neapolitane urbis cuſtodiam poſuit: miſſis & ad Cumas cuſtodibus quos ſufſecturos ad eius preſidii tutellam rebatur: nam in Campania preter cumas has & Neapolim oppidum: munitꝰ alius erat nuſpiam locus: Cumis incolæ ipſi Sybillæ ſpeluncam oſtendunt in eaq̃ ferũt illã uaticinatam fuiſſe: Maritima autem Cumarum hæc Ciuitas eſt: & a Neapoli centum & duo de triginta ſtadiis abeſt: Beliſſarius itaq̃ ad iter inſtruebat exercitum. Romani autem ueriti ne eadem ſibi quæ & Neapolitanis contigerent: potius longe fore decernunt Imperatoris ut copias in urbem exciperent: idq̃ ut facerẽt cum Beliſ-

Franci dedẽtibꝰ Gothis oibꝰ galliis potiuntur.
Francorũ duces Ildebertus. Theodibertus. Clotarius.
Erodianus.
Cume.

ſarius maxime hortabatur: tum & urbis Romæ Antiſtes. Itaq; ex Me-
diolano urbe in Ligures ſita: oriundum fideliū quempiam: qui Atala-
rico quondam quæſtoris loco aſſederat: ad Beliſſariū præfectum cū his
mandatis mox legant: ut Romam uocatus cōtenderet: uenienti: ſibi pol
liciti ciuitatem ſe dedituros: Tum ille uia latina exercitum duxit: ap-
pia ad læuam dimiſſa: quam Appius Romanorum tunc cenſor nonin-
gentis prius iam annis cōſtruerat: ex ſeq; illi indiderat nomen: Appiæ
uiæ longitudinem: quinq; dierum ſpatio emetiri expeditus uir aliquis
poterit: ab urbe Roma hæc Capuam pertinet: ſed ea latitudine patere
ut plauſtra duo ex aduerſo inuicem occurrētia: libere hac queāt perua-
dere: & ſane hæc eſt preter cæteras omnes: uia quidem ſpectatu digniſ-
ſima: Appius ſiquidem ex alia & longinqua tunc regione: ut reor: exci-
ſos lapides: & hos quidem Siliceos ac ſuapte natura duriſſimos: in hāc
uiam uehendos curauit: quos cōplanatos & lenes poſtea redditos: qua-
dratoſq; circūcidendo factos: inuicem collocauit: metalli nihil uel rei al
terius interſerendo. Sunt autem ita cōnexi: & inter ſe tam ualide cōden-
ſati: ut ſpecieȝ præ ſe ferāt uiſentibus: nō cōpoſitis eſſe: ſed natura ſic edi
tos: & quāuis diuturno hi tempore atterrantur: plauſtriſq; frequētibꝰ
& quibus uis animātibus cōtinenter peruii ſint: ſuo tamen ex nexu: ne
parumper quidem diſcedūt: uel cōminuti franguntur: nec ſui quicquā
ammittūt nitoris: Gothi autem in urbe cuſtodes relicti: ubi hoſtes ap-
propinquare certiores ſunt facti: & quid ſibi uellent Romani iam pre-
ſenſiſſent: urbi imprimis admodum indoleſcere: & his qui in ſe hoſtili-
ter aduentarent cum obuiā ire præ paucitate nil poſſent: fluctuari ani
mo in ambiguoq; uerſari: Romanis deinde: his permittentibus ut ur-
be excederet: Rauennam uno agmine omnes ſe cōtulere: Leudere præfe-
cto relicto: qui præſentis: ut reor: fortunæ pudore affectus: in urbe per
manſit: cōtigit autem ut die una eodemq; tempore: & Beliſſarius cū Im
peratoris exercitu per portam quam Aſinariam dicunt: urbem iniret:
& per flammineaȝ gothi excederēt: unde urbs Roma a gothis tum pri
mum capta: annum poſt ſexageſimum: Iuſtiniani uero undecimum re-
cuperata eſt: Beliſſarius igitur Leudere gothorum præfecto portarūq;
clauibus Imperatori Byzantium miſſis: Sarciendis mœnibus pleriſq;
in locis collapſis incubuit: prominētioraq; propugnacula fecit: & læuo
ex latere muri ſtructuram aliam quandā ædificauit: & ea de cauſa: ne

Fidelius.
Beliſſarius Ro-
mam petit.
Via latina.
Via appia.
Longitudo uie
Appie & Latitu
do.
Silices uie ap-
pie.
Leuderis pr. ur
bi.
Aſinaria porta.
Flaminia porta

Romam munit Beliſſarius.

ea/e/ regione dum in hoſtem ſui preliarentur ab his qui ad ſiniſtrã moe
nia oppugnarent: ſauciari: tam facile poſſent: forſamq; circa muros ꝓ
fundiorem perduxit. Romani uero ut prefecti prudentiam: ita & pre
cipuam eius quam præ ſe uticq; in extruẽdis propugnaculis tulerat: mi
rum in modum Laudere: idq; deniq; obſtupeſcere ſi obſidionem Beliſ
ſarius uerebatur: urbem cur ſibi in eundam duxiſſet: & quonam pacto
in cõmeatus penuria: quandoquidem non maritima hæc Ciuitas eſſet:
obſidionem laturus is imposterum eſſet: in tam uaſto preſertim moeni
um ambitu: & in urbe in campo tam ex pedito & plano ſita: & quæ ho
ſtium tam facile pateret: inſultibus: hæc ubi primum Beliſſarius intelle
xit ad tolerãdam obſidionem neceſſaria preparare: & omnia ita ſatage
re: ut uel ex Sicilia nauibus ad ſe deportari frumentum curaret: idq;
in publica aſſeruaret depoſitum horrea: Romanos omnes & ſi rẽ egre
ferẽtes enixius cogere ex agris & neceſſaria in urbem inferrẽt. Pizas in

Pizas.

derea gothus uir quidã: ex Samnio ueniẽs: ſe ſe & gothos qui eam ſecum
incolerẽt: regionẽ: & maritimarũ ex Samnio partem terraꝝ dimidiam
ad uſq; flumen incolerẽt: ſe proſequente: uel Imperatori quoq̄ pacto ob
ſecuturo: nõ paruam Beliſſarius militum manũ ductãdam tradit: q̄ cũ
eo una eius regionis loca ſeruarẽt & tuerentur: poſt gothos & calabri:

Samnites Calabri Apulia Beliſſario ſe dedũt

appuliq; deinceps: nõ preſentibus coꝝ in agris gothis: ſponte ad Beliſſa
rium cõceſſerunt: hos ſtatim ſecuti qui urbes maritimas qui ue medite
raneas nõnullas inhabitabãt: Inter cætera oppida & Beneuẽtuʒ ad Ro

Beneuentũ ante Maleuentum.

manos defecit: quod Maleuentũ quondã priſci dixere: id nanq; oppidũ
Dalmatie ex aduerſo oppoſitũ eſt: incõtinentiq; ſitũ: in quod Spiritus
uiolẽtior quidam & acerbiſſimus ingruere cõſueuit: qui uticq; ubi flare
occeperit: nullo ſis pacto qui ea iter faciat inuẽturus: ſed domi ſe conti

Venti uis ingẽs apud Beneuẽtũ Maleuentũ unde dictum.

nent omnes: nam uenti huius ea eſt uiolentia: ut uel equitem cũ equo ſi
mul arreptum ſublimẽ mox deferat: diuq; per aerem circũactũ: & quo
cunq; tulerit caſus proiectum interimat: unde & Maleuẽtum cõtra dal
maciam ut diximus & in ædito poſitũ: eo ex uento toleratu difficili ſorti

Diomedes Maleuẽtũ diripuit

tum eſt nomen: Vrbem hanc cũ Diomedes quondã poſt Iliũ captum ex
argis eiectꝰ diripuiſſet: ſuis in ea dẽtes reliquit calidonẽſis: quos Melea

Dentes ſuis Calidoneñ: Meleager.

ger uenationis præmia tunc forte acceperat: & ſane hi dentes uel ad nr̃a
hæc tempora manẽt: res proculdubio ſpectatu digniſſima: quippe qui
lunarem in ſpetiẽ pedũ triũ pẽtimetrum habeãt: hic preterea ferunt &

Diomedē:Aeneā Anchiſis uenientē ex Ilio cōueniſſe:dediſſeq; illi ex re
ſponſo Minerue Simulachrū:quod ipſe quondā Vlyſſe iuuāte a Troia
ſuſtulerat:cum explorādi grā eo prius ſe cōtuliſſent:q̄/a/grecis Iliū ca⸗
peretur·Addunt inſup huic egrotāti:ſciſcitātiq; de morbi euētu: pre⸗
dixiſſe:oraculū nō antea ſe eo ex morbo cōualituꝝ:q̄ uiro troiano ſimu
lachrū id tradidiſſet:Romani tamen ubi nā illud terraꝝ nūc ſit: haud
quaq̄ ſcire affirmāt:imaginē uero lapide inſculptā oſtēdunt: quæ uel
ad hanc uſq; ætatē infortunæ ſano:ante Mineruæ Aeneā ſtatuam expo
ſita eſt:ad eam templi partem locatam quæ uergit in orientem· Imago
aūt illa in lapide ſculpta:preliantis ad inſtar eſſe apparet: uibrantiſq;
ut in acie:haſtam:ueſtē hec habet oblongam faciem uero nō græcis Mi
neruæ ſimulachris ſimillimam:ſed ægyptiis potius:qualia illi pleraq;
factitabāt·Byzantii uero Cōſtantinum tradūt imperatorem:in eo ſo⸗
ro:quod utiq; ſuū ſortitū eſt nomen:hanc ſtatuam indefoſſam terram
depoſuiſſe:Sed de his hactenus·Beliſſarius itaq; Italiam omnem quæ
intra ſinū Ionicū eſt:ad uſq; Romā & Samniū: in poteſtatē redegit: Ex
tra hunc ſinū ad Lyburniam uſq;:ut antea diximus: Cōſtantianus uni
uerſa tenebat:Sed priuſq̄ hiſtoriā proſequar nō nulloꝝ locoꝝ tractus
explicaturus nūc ſum·Adriaticū pelagus/a/cōtinenti q̄ procul Ionicuȝ
ſinum ex eſtuans facit:haud tamen ut in aliis locis:ubi deſinētis maris
in terrā utrinq; tranſcenſus iſtmū redit·Sinus qui Chryſæus dicitur in
lecheum deſinēs: Vbi & Chorynthus Ciuitas eſt:quadraginta ad ſum
mum ſtadioꝝ ſpatio iſtmum qui eodē eſt peragit·Elleſponti p̄terea ſi⸗
nus quē Melana uocāt:nō longiore:ac huius eſt interuallo: Cheroneſi
terraȝ in iſtmū cogit:a/Rauēna aūt urbe ubi Ionic⁹ deſinit ſinus ad ma
re uſq; tyrrhenū:haud minus dieꝝ octo:expedito eſt uiro iter emetiē⸗
dum:cuius rei hæc cauſa eſt:quod maris exeſtuans fluxus progredien
do cōtinentis ad dexteram affatim ſemper & diu defertur:intra hūc io⸗
nicum ſinū:imprimis hydruns oppidum eſt huic uero/a/dextra Cala⸗
bri:Appuli Samniteſq; ſunt:& his quidem finitimi ſubſequuntur picē
tes:qui ad Rauēnam uſq; ea incolunt loca:ad læuam deinde in parteȝ
& Calabri:Brutiiq; preterea:Lucaniq; habitant:poſt hos cāpani Ter⸗
racenam uſq; pertingūt:quos ſtatim Romanoꝝ termini ſubeunt:hæ na
tiones utriuſq; maris littora tenēt:& quæ ea/e regione ſunt mediterra⸗
nea omnia:& in his quidem regio eſt quæ magna quondā græcia dice⸗

Diomedes Pal⸗ladiū Aeneæ dedit apud bene⸗uentum·

Palladii ſimulachrum qualiter & ubi·

Fortune Fanum

Palladiū a Conſtantino Byzantiū aduectum·

Adriatici maris deſcriptio·

Chryſeus ſinus·

Lecheum·

Corynthus·

Iſtmus·

Melana·

Cheroneſſas·

Rauenna·

Hydruns opp·

Picentes·

Calabri

Brutii·

Lucani·

Magna gręcia·

batur: In Brutiis ſunt & Locrēſes qui ad Zefirum uergunt & Crotoniate Thuriiq; ultra hunc ſinum graeci habitabāt· Epyrote dicti uſq; ad Epidamnū oppidū: quod uticq; maritimū eſt: & incolitur: huic proximus precalis locus: poſt hūc ſub heſperiae regno Dalmate: deinceps Lyburnia Hyſtriaq; & Venetorum ſunt loca & Rauēnam uſq; pertingūt Maritimiq; omnes ea habitāt/e/regione: ſupra hos Sichii ſunt & Suaui: haud tamen francorū ſubditione: alii preterea qui mediterranea tenent: Carii deinde Muriciq;: his uero ad dexteram dace Pānoniq; incolunt: quibus ad aliorum locorum poſſeſſionē Singidones Sermiiq; accedunt: & uſq; ad hiſtrum fluuium eorum propagatur imperium: his nationibus gothi qui extra Ionicum ſinum erant: in huius belli principio imperitabāt· Supra Rauēnam autē urbem: ad Padi fluminis laeuā ligures habitant: iuxta hos qui ad boream uergunt Albani: in terra omnium foecundiſſima: Languuilla nominata incolūt loca: ſupra hos francorum ditionis ſunt gentes· In occidentē uero que ſpectāt: galli tenent: poſt hos & Hiſpani: Ad padi autem fluminis dexteram Aemilia eſt: & tuſcorum gens omnis: ad Romanorū cōfinia ptinens: Sed de his hactenus: Beliſſarius autem ambitum ad tiberim uſq; muri cōplexus: omnē cōmunit: & ubi cuncta illi egregie diſpoſita ſunt: uim ſcutatorū magnā haſtatorumq; in unum cōtractā: Zartire & Chorſomano Echmanoq; maſſagetis ducibus datis: abire in Tuſciam iuſſit: ea ut loca impoteſtatem redigerēt: Beſſeq; imperauit Narniam preoccuparet munitiſſimā in tuſcis urbem: Beſſas hic gothus genere fuerat: & eorum ex numero q ex thracia uenerant: e/qua & Theoderichus rex mouens: cū gothos in Italiā traduxiſſet: haud quaq̄ ſe illi permiſit· Erat his ſane uir acer quidem & belli peritus: prefectuſq; optimus & de ſe per idoneus ad res probe gerēdas: Is itaq; uel inuitis narnice accolis: potitus oppido eſt: haud ſecus & Conſtantinus Spoletum Peruſiamq; & alia his circūiecta oppidulla nullo negocio coepit: nam uolentes in oppida hunc exceperāt Tuſci preſidio itaq; Spoleti impoſito: ipſe cum ceteris copiis: in prima Tuſcorum urbe diu quietam habuit ſtationem· haec ubi Vitiges gotthorū princeps accepit Vnilam & Piſſam prefectos cū exercitu aduerſus hos ualido miſit: quibus obuiam Conſtantinus a Peruſia non longe profectus cum his manus cōſeruit: ſuperātibuſq; multitudine barbaris equo marte tum primum pugnatum: poſtea uero Romani uirtute ac uirib9

Locrenſes·
Crotoniate·
Thurii·
Epyrote
Epidamnum·
Dalmate·
Lyburnia·
Veneti·
Hiſtria·
Sichii Suani·
Carii Murici·
Dace Pannonii
Singidones·
Sermiiq;
Hiſter·
Ligures·
Albani·
Languuilla·
Galli Hiſpani·
Aemilia Tuſci
Vrbis ambitū ad tiberim uſq; complectit Beliſſarius·
Beſſas·
Narnia a Beſſe occupatur·
Spoletum & Peruſia deficiunt a gothis·
Vnilas·
Piſa·

ſupiores effecti: hoſtes extemplo in ſugam auertũt· fugiẽteſqꝫ & in com-
poſitos ad internitionem fere omnes obtruncant: uiuoſqꝫ in poteſtatem
redactos hoſtium duces: ad Beliſſariũ mittit· his Vittiges rebus accep-
tis haud quaq̃ Rauẽnę quieſcendum diutius duxit· Marchias uero p̃-
fectus & qui ſecum milites erant cũ nondũ ex galliis rediiſſent: Vittigis
morabantur profectionẽ: ad id accedebat quod Aſinarium Vligiſalũqꝫ
prefectos cum maximis copiis in Dalmaciam miſerat: ut in gothorum
hanc poteſtatem redigeret: & his imperarat ut ex locis Suauiæ prouin
ciæ circũiectis: barbarorum in ſocietatem aſcito exercitu: recta ſe in dal
maciã & Salonas cõferrent: cum his preterea claſſem longarꝫ nauiũ mi
ſit: ut terra mariqꝫ Salonas undiqꝫ obſiderent· Ipſe uero cum uniuerſo
exercitu aduerſus Beliſſarium urbemqꝫ Romam ire mox pergit: equi-
tum peditumqꝫ ad Centũ & quinquaginta milia ductans: quorum pars
maxima armis munita uel equos ipſos armatos habebat: Aſinari⁹ itaqꝫ
ubi Suauiam uenit: barbarorum cõtraxit exercitum· Vligiſilaus uero
ſolus in Lyburniã gothos ductabat: qui ubi cum Romanis apud Sardo
nem: id loco nomen: acie conflixiſſet: uicti bello ad Burnũ urbẽ ſe rece-
perunt in eaqꝫ eorum prefectus College operiebatur aduentum: Cõſtã
tianus interea de Aſinarii apparata certior factus: Salonis timens: mili
tes omnes qui circumquaqꝫ preſidia retinebãt: ad ſe euocatus commone
fecit: ſuis ut qſqꝫ circũduceret preſidiis foſſam: ipſe uero ad ferendã obſi
dionẽ ſe preparabat: Aſinarius igitur ingenti ex barbaris cõtractu ex-
ercitu: burnorum ad urbem peruenit: Indeqꝫ cũ Vligiſilao & gothis co
piis iunctis: Salonas petit: ibiqꝫ circa muros caſtris uallo munitis: mili
tibuſqꝫ utriqꝫ in naues impoſitis: mœnium partem in mare uerſam ca-
pent aſſeruabant cum terra mariqꝫ Salonas acrius obſiderent: Sed Ro
mani in hoſtium naues derepente inuecti: hos in ſugam auertũt: & ca-
rum nõ paucas cũ hominibus ipſis demergunt: nõnullas uero cũ milite
capiunt: haud tamen ex ea iactura obſidionem ſoluere gothi: Sed hos
enixi⁹ coercere: Vittiges interea ex urbe Roma ad ſe uenientibus incolis
certior fit: maximas eſſe Beliſſarii copias: unde magis ac magis hũc pœ
nitere: ſui ab urbe diſceſſus: itaqꝫ nec temperare ſibi de cætero poterat:
ſed iracũdia raptus ac furens in hoſtem ibat· Cunqꝫ in ipſo itinere ex ſa
cerdotibus quempiam obuium habuiſſet: ſciſcitatum hunc tradũt: Nũ
Romæ Beliſſarius eſſet: perinde ueritus haud quaq̃ ſe poſſe hunc Ro-

Gothi prefecti ad Peruſiã uincuntur

Aſinarius· Vligiſlaus Suauia·

Vittiges Gothorum Rex ad Vrbem obſidenda contendit

Exercitus Vittigis·CL· M·

Bellum ad Salonas inter prefectos·

Salone a gothis obſidentur·

mæ deprehendere:uel nõ eo ſtatim ſe peruẽturum quo is fugã cepiſſet
illumq; reſpondiſſe:nil curæ ſibi eam rem fore debere:& ad hæc adieciſ
ſe idẽtidem affirmãdo:nunquã prerepturũ Beliſſariũ fuga:ſed ad huc
in urbe manere:Tum Vitigem ferunt rurſum ipſum id rogitaſſe.& ue
hemẽtius ut maxime cupidũ urbem prius inuiſere: q̃ Beliſſarius inde
Beliſſarii cõſiliũ de Tuẽda urbe quoq̃ pacto euaderet:Beliſſarius itaq; ubi primũ gothos accepit uni-
uerſis in ſe uiribꝰ aduẽtare:aliquãdiu fluctuatus animo eſt nõ.n. q cir
ca Cõſtantianũ & Beſſam milites erant:ab ſe ut tam procul abeſſent:pla
cebat:tam & ſi paruæ hæ copiæ eſſent:& in tuſcis reliqui preſidia in uti-
le fore putaret:ne forte gothi pro munitionibus habituri:aduerſus Ro
manos hæc eſſent:Cũ itaq; diu hæc animo agitaſſet:Cõſtantino ac Beſſe
per litteras imperat:ut in admodum neceſſariis Tuſciæ locis tantũ re-
linquerent militum:quãtum ad eorum cuſtodiam ſufficere ducerẽt:ip
ſi uero cum cæteris copiis cõfeſtim ad ſe cõuolarẽt: Cõſtantianus itaq;
prefecti imperio paruit.Peruſiæ namq; Spoletiq; ualidis relictis pre-
ſidiis:cum cæteris omnibus Romã contendit:Beſſas uero dum in Nar-
niam rem lentius gerit:ea contigit ut iter habẽtibus gothis:ſuburbana
tunc loca plena hoſtium eſſent:& hi quidem percuſores ſubſequentis ex
ercitus erãt:quibus cum Beſſas ubi prœlium cõmiſiſſet:partim in fugã
agit:partim obtruncat.Deniq; cum ab ingruẽte iam multitudine uim
pateretur:ſe mox in Narniam recepit:ibiq; relictis ad cuſtodiã loci mi
litibus:romam ut imperatum per Beliſſarium fuerat:celeriꝰ uenit:ho
ſtium aduẽtus certiſſimus nũtius.Romana ab urbe Narnia trecẽtis &
Vittiges urbem petit relictꝭ poſt terga hoſtibus. quinquaginta ſtadiis obeſt:Vittiges uero Peruſiam Spoletũq; ut per
temptaret:haud quaq̃ fore tunc neceſſarium duxit:ea dũtaxat ductus
cupiditate:ut Beliſſarium nõdum fuga ereptum intra urbem deprehẽ
Narnie deſcrip-tio. deret:haud ſecus & Narniam cũ teneri ab hoſtibus didiciſſet:nihil in
eam conari tunc placuit:preſertim cum aditu difficilem fore locũ uide
Nar. ret:& ſuapte natura preruptum:eſt namq; id oppidũ in ædito ſitũ:ad
cuius radices Nar fluuius defluit:q & urbi de ſe indidit nomen:ad quã
aſcenſus duo deducunt:alter in orientem Solem diuergens:in occiduuꝫ
alter:& is quidem difficiles quaſdam reſciſſo ex lapide anguſtias habet
illi uero non niſi ponte aditur:qui flumen ſuperne dum integit tranſi-
Pontem Narnię Aug.Cęſ.fecit. tum prebet:hunc pontem Auguſtus Cęſar ſuperioribus annis conſtru
xerat:magni momenti ſpectaculum.Nam fornicum is cæterorũ quos

unquã nos uidimus celſiſſimus eſt: Vittiges igitur circa Narniã cũ nihil more traxiſſet: inde cõfeſtim euadens per Sabinẽſem agrum iter cũ faceret: Romam cõtendit: Vbi uero q̃ proxime urbem acceſſit: unde ſtadiis ad ſummũ decem & quattuor aberat: ad pontem ea/e/regione flumi nis uenit: in quo Beliſſarius pauloante turrim extruxerat & portis impoſuerat fores: ualidiuſq; omnibus obfirmatis: militum demũ preſidio cõmuniuit: nõ quia ea dũtaxat poterant hoſtes tiberim per trãſire: quãdoquidem codẽ in flumine & pontes alii eſſent: & ad tranſitũ naues: ſed ut hoſtiũ iter morãdo: tãdiu eorũ retunderet impetũ: quoad expectatas ab imperatore alias ſuſciperet copias: & neceſſaria ex agris romani in urbem inueherẽt: barbariq; ipſi ſi ea trãſitum pertẽtarent· mox inde repulſi: cũ aliũ nullum haberẽt in proximo pontem: temporis plurimum tererẽt uel ſi forte naues cõtrahere in fluuium mallẽt: abſumptu ri dies nõ paucos eſſent: Quæ omnia Beliſſarius ſic euẽtura animo preſagiebat: ea igitur die gothi/e/regione pontis ſtationibus poſitis: dũ dubii herenteſq; eſſent utrum in alteꝝ diem oppugnãda turris his eſſet: e/Romanoꝝ exercitu trãſfugæ duo & uiginti ultro ad eos ptranſcũt: barbari tamen natiõe omnes: & ex equitum turma cui Innocẽtius preerat: hi tunc animos facere gothis: & ad audendũ erigere: Beliſſariũ uero cogitatio ſubiit circa tiberim caſtra locare: tranſitu ut acrius prohiberet ex ea propinquitate hoſtes: hiſq; ſuorum fiduciam & animi magnitudinem oſtẽtaret/Sed milites omnes ut diximus: quibus pontis fuerat cuſtodia demandata gothorum exterriti multitudine: & mirum inmodũ periculi magnitudinem ueriti: noctu relicto pontis preſidio: fugam capeſſunt: & cum ſibi ineundam urbem minus cenſerẽt: formidine perciti: ne deſerti preſidii luerent pęnas: ſiue cõmilitonuꝫ uerecundia ducti: in Campaniã ſeceſſerunt· Gothi deinde inſequẽti mox die paruo molimine refractis iam foribus extructæ in ponte turris: nemine obſiſtente ea pertranſeunt· Beliſſarius interea: ut prorſus ignarus quæ in Pontis preſidio cõtigiſſent equitibus mille in hoſtem eductis: pontem petebat: locum cõtemplaturus: ubi caſtra cõmodius collocaret: eo demũ ubi eſt in proximo uentũ: ex inſperato in hoſtes Romani incidunt: flumen per trãſeuntes: & cum nõnullis eorum uel inuiti conſerũt manus: ſed ex ęqs utrinq; bellatum: tunc Beliſſarius: & ſi cautior ſemper ante hac fuerat: haud quaq̃ prefecti officio obſeruato: inter ptimos: & in militis moreꝫ

Pons munitus a Beliſſario q nũc Moluius dicit·

Innocentius

Pontẽ incuſtoditum occupant Gothi·

Beliſſarius manus conſerit incautus·

preliebatur:per eumq̧ minime ſtetit quin res Romana in maximū ue niret diſcrimen:quādoquidem totius belli momentum in prefecto con ſiſteret:Sed equo forte tunc uehebatur:qui ut in bello exercitus ſemper ante hac fuerat:ita & ſe inſidentem ab hoſte tueri ſecurumq̧ reddere p callebat:Is uero equus & ſi corpore toto ſubrutilus eſſet:a capite tamē ſummo ad nares nimio erat candore inſignis:et forte ſic accidit ut gothorum pars maxima Sagittis icirco ſolum Beliſſarium ac iaculis peteret quia perfuge illi qui ad ſe paulo ante trāſierant Beliſſario inter primos preliāte cōſpecto:& ſatis gnari ſi is cecidiſſet:cum eo ſimul & res Romanas caſuras:uoce ingenti gothos idētidem hortabantur:in ualam ideſt ſubrutilem coloris equum ut iacula iacerēt:Vnde ad uniuerſum gothorum exercitū & ſi uox ea per lata eſt:ut in magno tamen belli tumultu nō omnes hūc conquirebāt:nec plane intelligebant apte ſibi denuntiari ut impetum in Beliſſarium facerēt:exiſtimātes deinde nō fruſtra id dictum omnem exercitum peruaſiſſe:ommiſſis iam cæteris:in Beliſſariū hi tela cōiicere:& hunc acrius inſectari:iam enim præ gloriæ ſtudio:q uirtutis & roboris ſibi quippiam uendicarēt:appropinquādo quā proxime cōtingere hunc nitebant:lanceis enſibusq̧ ut ira preferuidi laceſſebāt:Beliſſarius uero ſeſe in hoſtem uertendo:quos obuios habet obtrūcat:Sed in eo diſcrimine uſui precipue fuit:armigerorum illi & Satellitum opa ingensq̧ caritas:Siquidē Beliſſarium omnes circūeundo tutādoq̧ tantum de ſe uirtutis ſpecimē edidere:quātum ne ab ullo unquā mortalium ad hanc uſq̧ diem crediderim fuiſſe uſpiam editum:quippe qui prefecto eiuſq̧ equo prelatis ſtrenue clipeis:cōuolātium undiq̧ ſagittarū uim omnem excipiebāt:& ſuperuenientes magno agmine hoſtes:umbone procul ab ſe repellebāt:Sic omnis illa hoſtilis impreſſio in unius hominis corpus intenta:praelio rem decernebat:hoc incertamine gothis nō minus q̄ homines mille:& hi quidem fortiſſimi cecidere:qui in prima cōgreſſione certauerant:ex Beliſſarii uero familia per multi quidem & preſtātes bello deſiderati:quos inter & armiger Maxentius cecidit:qui egregia in hoſtes præ ſe opera tulit·Beliſſario aūt proſperior quedam hac die ſors obtigit:ut nec uulnere ſit ullo affectus nec aliqua in parte offenſus:cū circa ipſum & ſolum id geſtum ſit bellū:Sed uirtute ſua Romani hoſtes fuderūt:& fugientes ethuſius barbaroꝝ infinitam iam multitudinem:uſq̧ ad caſtra ſunt inſecuti:quos ind go

Equ⁹ Beliſſarii qualis·

Gothi oēs unū petunt Beliſſarium·

Beliſſarii & Militū tutādo Imperatore uirtus mira

thoꝝ mox pedites:uirib9ut ĩtegri & p̃ualidi iuuenes impetu facto:faci
le repulerũt:& adiuuãtibus deinde eqtibus effuſe Romani infugã uer
ſi tãdiu proruere:quoad euadẽtes in proximũ collẽ cõſiſterẽt:quos po-
ſtea barbaroꝝ equites iidẽ adepti equeſtre prelium integrant: ſed pſe-
quẽtibus gothis & in terga herẽtibus:circa ſalariã portã ad urbis Mœ
nia cõpulſi nr̃i pueniunt:Romani uero q muri cuſtodiæ p̃erant:ueriti
necũ ſuis una & hoſtes inuecti intra Vrbẽ recipent:portã apire fugiẽ-
tibus nolũt:uel Beliſſario ip̃o iubente identidẽ apiri & minaciter incla
mante:nõ.n.e turrib9 deſpiciẽdo internoſſe hominẽ poterãt:ut cui faci
es prorſus & caput cruore & puluere cõtegeret:ad hoc accedebat:quod
in ea militũ denſitate ſpectari quippiã ꝑcerto nõ poterat.Erat quippe
iã ſerũ diei & Sol in occaſum uergebat:Romani p̃terea nec uiuere qui-
dem p̃fectũ rebant.Siquidẽ qui primi a fuga ſeſe in urbẽ receꝑant: oc-
cubuiſſe iam Beliſſariũ egregie:inter primos pugnantẽ renũtiarãt: go
thoꝝ itaq3 agmen:cõfluente barbaroꝝ ad opẽ ferendã ia3 multitudine:
ardore ſimul ingenti & ira delatũ:foſſam celerius p tranſire: & hoſtes
inuadere aĩo agitarat:Romani uero ſub murũ & foſſæ citeriorẽ in par
tem cũ oẽs ſimul iam cõueniſſent:globo inuicẽ facto: in unũ coire:ſeq3
ab hoſte ut cunq3 licebat tueri:Sed q intrã mœnia erãt:ut militiæ pror
ſus ignari:imparati oĩno cũ eſſent:ſibiq3 ſimul & Ciuitati timerent:ſuis
opitulari:uel intãto diſcrimine cõſtitutis nil poterãt:Tum uero Beliſ-
ſariũ cogitatio ſubiit: & audax ut intanto piculo facin9:quo ferme ſal
ua ex inſperato eſt Romana res facta:iuſſis nãq3 qui circa ſe erãt: ut ag
mine uno eruptionẽ mox facerẽt:hoſtes derepẽte inuadit: At barbari
& ĩ tenebris cõfligẽdo:& alios inſectãdo ut ĩ cõpoſiti diſpſiq3 erant:ubi
per hos in ſe impetũ fieri ſpem p̃ter uiderũt:q pauloante fugiſſent: ſuſ-
picate alias ex urbe copias his opitulatũ ueniſſe:ingẽti formidine capti
effuſo oẽs mox curſu fugã capeſſunt:quos Beliſſarius non magno ſpa-
tio inſectatus:confeſtim ſe ad mœnia recipit:hoc demu3 pacto Romani
fidentiores iam redditi:Beliſſarium ipſum & milites in urbem recipi-
unt:eo diſcriminis:ut prefectus ipſe:ita & Romanæ res uenerant prœ-
lium id oriẽte ſole incœptũ:innoctẽ ꝑductũ dimitit.In hac pugna ĩter
Romanos egregie ſe Beliſſarius geſſit:Ex gothis uero Viſandrus qui-
dam:qui utiq3 cum circa Beliſſariũ acerrime bellaretur:& ſibi priores
eius prelii partes forte tũ obtigiſſent:haud prius nauiter facere deſti-

Salaria porta.

Romani fugiẽtẽ Beliſſariũ nõ ad mittunt.

Ro. rei militaris Impiti

Beliſſariũ ſtrategema.

Beliſſarius amotis hoſtibus Roma admittitur.

Viſandrus Bandalari9 uir ſtrenuus.

tit:q̃ tribus ac decẽ uulneribus corpore toto exceptis ut moribũdus ꝓ-
cũberet: Vnde cũ uiſus eſſet iam interiſſe neglectus a ſociis & his quidẽ
uictoribus: cũ mortuis cæteris proiectus iacebat: poſt tertiũ diem cum

Triduo ſemimõtuus inter cadauera iacens conualuit.

iuxta muros urbis caſtra barbari poſuiſſent: quoſdã qui ſuos mortuos
ſepelirẽt miſerũt. Legitimaq; his & pia pro eoꝝ cõſuetudine funera pro
curarent. Dũ itaq; mortuoꝝ corpora iſti ꝑquirunt: Vilandrum adhuc
ſpirantẽ inueniũt: quẽ cũ ex ſociis quẽſpiã cõpelaſſet: reſpondiſſe ſat con
ſtat: & ſimul iuſſiſſe: aquã ſibi in potũ deferri: moſq; infundi: ut licuit i
nuiſſe: qua ex potione refectũ: & in ſe redeuntẽ. Cõmilitones elatũ in ca-
ſtra ꝓtinus retuliſſe: & cũ diu ſupuixiſſet: maximã apud gothos famaꝫ
ſibi & gloriã cõparaſſe. Beliſſarius itaq; ubi ſe tandẽ cũ ſuis in tutũ rece

Cura beliſſarii poſt preliũ intuenda urbe.

pit: militibus Romanoq; poplo fere uniuerſo in muros cõtractis: ignes
ꝑ multos icẽdere: & ꝑ totã noctẽ ut i ꝑuigilio eſſẽt iniũxit: mẹnia deide
circũeundo: & ex ordine cẹteris ꝓcuratis: ſingulis portis/e/ primoribus

Preneſtina Porta.

quẽpiã ꝓ̃ficit. Inter hæc Beſſas q peneſtrinã portã cuſtodiendã accepe
rat: ad Beliſſariũ miſit: qui nũtiaret teneri ab hoſtibus urbẽ: per portã

S. Pãctatii porta.

aliã introgreſſis: quæ ſupra tiberim eſt: & Sancti Pancratii dicit̃: Hæc
ferme cũ audiſſẽt: q circa Beliſſariũ erãt: hũc ſtatim monere hortariq;

Fortitudo Beliſ. ad nuntium capte Vrbis.

ꝑ aliã & diuerſiſſimã portã fuga ſibi ſalutẽ ut peteret: tũ ille nec ad ea q
dem paueſcere: nec prorſus eſſe quæ dicerẽt: ſedulo cõfirmare: Sed alio
quin eqtes quoſdã ſupra tiberim fluuiũ deſtinat: qui ea/e/ regione oĩa cõ

Salubre preceptum in defendendis urbibus

tẽplari: nihil ibi accidiſſe hoſtile renũtiant. Poſt hẹc ad ſingulas portas
nũtiis miſſis: ꝓ̃fectis oĩbus impat. ut ubi hoſtes accepint ꝑ aliã quãpiaꝫ
mẹniũ partẽ iã inuaſiſſe: eoꝝ ut nemo uel opem alteri ferat: uel ſuũ de-
ſerat cuſtodiæ locũ: Sibi nãq; hæc curæ fore: quod utiq; icc irco agebat:
ne ex falſis rumoribus rurſum hi uel tumultuari inciperent: uel tre-
pidare: Vitiges uero uel Romanis adhuc trepidãtibus: ad Salariam
portã Satrapẽ/e/ ſuis quempiã miſit: qui ubi eo eſt uentũ: Romanis ꝑfi
diæ primũ in gothos increpitis ꝓditionẽ his cẹpit obiicere: in ſe ipſos &
patriam factã & quod/a/ gothorum maximis uiribus deſciſcẽdo: ad gre
culos homines qui ſibi eſſe preſidio nequeant: demum ſe contuliſſent:
preſertim cum/e/ grecia ante hac neminem uiderint in Italiam aduentaſ

Conuicia gothorum in grecos.

ſe: preter Tragedos & Mimos: & nauticos quoſdam predones: hæc
& huiuſmodi alia pleraq; in Romanos is iactitando: cum nemo ſibi re
ſponſum dediſſet: ad Gothos ſe & Vitigem ducem recepit Beliſ-

ſarius uero Romanis riſum de ſe:& hũc qdẽ immodicũ ꝓbuit:quod cũ hoſtes ipſe uix effugiſſe:ad beneſperãdũ alios hortaret̃:& gothoꝝ con temptum:ac propalam affirmaret:barbaros ſe prorſus debellaturum: queãdmodum uero id ſe facturum cõſideret:ſuo loco dicet̃:Sed cum ad multũ iam noctis res ꝓceſſiſſent:nec cibi ad huc aliquid Beliſſarius ac/ cepiſſet:ut maximis curis implicitus:eius ut cõiunx:ita & familiares q ſorte tunc aderãt:uix paululũ ut panis guſtaret:cõpellũt:Poſtero autẽ die ·Gothi qdem & ſi ui minime poſſent:obſidẽdo tamen ꝓpeius magni/ tudine urbẽ ꝑ paruo negocio:ſe capturos ſꝑerare:Romani uero ſua ſata/ gere q hanc tuebant̃:& hunc inmodũ diſponere p muros cuſtodes habet aũt circũiectus urbi murus portas decẽ & q̃ttuor:portulaſq; alias quaſ dam:unde & gothi cũ minime poſſent cũ uniuerſo exercitu longiorem mœniũ ambitũ circũplecti:ſenis poſitis caſtris:portaꝝ intercapedines: infeſtabãt·Inter portã nãq; flãmineã & preneſtrinã cis tiberim caſtra una locauerãt·Sed ueriti ne Miluium pontem hoſtes interrupẽdo:im/ peruia ſibi omnia facerent:quæ ultra fluuium ſunt:& ad mare pertin gunt:& ita ut ea/e/regione Romani ipſi nil prorſus poſſent malorum ſentire:ex diutina prodeuntiũ obſidione:ſeptima extra fluuium caſtra & Neronianis in cãpis fixere:ita ut caſtris oibus eſſent pons intermedi us:unde pactum ut & portæ aliæ duæ infeſtę ab hoſte eſſent:Aurelia ſci licet quæ Sãcti Petri:ut ei tẽplo propinquior nũcupatur:& altera quę trans flumen eſt ſita:Sic factũ ut exercitibus gothi cũ dimidiam muri partẽ circũdediſſent quãdoquidem nõ omnino flumine arcebant̃:unc/ quaq; muros cũ libuiſſet oppugnãdo excurrerẽt:Nunc uero queãdmo dum ex utraq; fluminis parte:ciuitatis muros:Romani extruxerint: explicabo:Tiberis quondã perterflues:magno ſpatio mœnia hac abluẽ do deferebatur:huius/e regione locus inquo urbis ſundata ſunt mœnia ſubterlabentis fluminis aliquãto ſupeminet undas:Sed alias planus & facile ꝑuius eſt:huic exaduerſo & ad alterã fluminis ꝑtem imminet ia/ niculi collis:ad cuius radices & ipſo in tiberi ciuitatis molę omnes con ſtructæ antiquitus fuerant:quia in anguſtum ibi primo aquarum in/ gens uis cogitur:& per canalem deinde in preceps deducta:ut inde/ cliui uiolentiſſimo curſu defertur:eius rei oportunitate Romani ue/ teres illi ipſum hunc collem:& ea/e/ regione fluminis ripam muris cinſere: ne hoſtes uel molas diſturbare licentius poſſent:uel flu/

Portæ urbis· xiiii·

Sena Caſtra lo/ cãt Gothi·

Neroniani cam pi·

Aurelia porta eadẽ S· Petri

Mole ubi olim eſſent Romæ· Ianiculum cur muro cinxerint Romani·

men pertrāſcundo facile alteris muris inſidiari: tiberiqꝫ ponte cōſtrato uiſi ſunt murū in ianiculum pertinentē iunxiſſe ac frequentibus in ædificatis in partem alteram edificiis: per mediam urbem ut flumen deflueret effecere.

Aqueductus a Gothis diſcūbātur & interſcinduntur.

Gothi autem altioribus foſſis: caſtris omnibus cōmunitis: & effoſſa inde humo: in interiorem caſtrorum uallum tranſuecta: hoc ipſoqꝫ in altitudinem magnaꝫ extructo: & acutiſſimis deſup preuſtiſqꝫ ſudibus & affatim defixis: ualidiſſime caſtra cōmuniunt. Caſtris deinde neronianis in campis: munitis: Marciaꝫ quendā & gothū preficiūt q ſuis cū copiis ex gallia uenerat. Cæteris uero ſic Vitiges ꝑerat: ut ſingulos ſingulis caſtris ꝓfecerit. Gothi itaqꝫ hoc pacto diſpoſitis rebꝰ ædificia omnia quibus aqua in urbem deuehebatur: mox interſcindunt: ne prorſus inuecta hoſtibus ſui copiam faceret:

Aqductus Romę .xiiii.

Aqductuū Ro. altitudo.

Romæ uero aquęductꝰ decē & quattuor numero ſunt: cocto ex latere per priſcos homines illos ędificati ea latitudine ac ſimul ꝓfunditate: ut equeſter Vir aliquis ipō cuꝫ equo per eos ſuperne euadere liberius queat:

Pinciana porta

Salaria porta.

Beliſſariꝰ interim quę ad urbis cuſtodiā facerēt: preparare moliriqꝫ omnia Pincianā is ferme & proximā huic ad dexterā Salariā portā tenebat: ut ſuſpectiores & neceſſarias: ea nāqꝫ e regiōe oppugnari facile poterat murus: & Romanis inde in hoſtes exitus erat:

Preſidia portaꝝ diſpoſita a Beliſ.

Preneſtrinā Beſſe tradiderat cuſtodiēdā flāminceę cōſtantianū prefecerat: quā tamen prius impoſitis foribus: & ingētiū lapidū mole in ædificata: ita obſtruxerat: ut uix ullo molimine apiri ꝑ quempiā poſſet: Veritus maxime ex tā ꝓpinquis hoſtiū caſtris ne ea iſidię fierēt: cęteras portas peditū Ducibꝰ cuſtodiēdas ꝑmiſit. Cæteꝝ aquęductꝰ hic fuerat longiore ad ſecuritatē ędificio undiqꝫ circūplexus: ne q̄d forte extrinſecꝰ mali hac qſpiā moliret. Sed poſtq̄ ut diximus ꝑ hoſtes fuere aquęductꝰ hi īterrupti: neqꝫ ex his defluēs: aqua molas decętero exerceret: nec iumēta q̄dē adeſſent quę ad oꝑanduꝫ hac circūagerēt: quouis eduliī genere: ut i arcta obſidiōe Romani priuant. (uix. n. ꝑ neceſſarios alere cū cura hi paterāt equos:) Beliſſarius tamen ut erat uir prudētię ſingularis. id ea in neceſſitate excogitauit remediū

Pons ad Ianiculi muros.

Mole excogitata a Beliſſ.

Sub ponte ipſo cuius nuꝑ meminimus: ꝑtinente ad ianiculi muros: funes ex utraqꝫ fluminis ripa: ualide diſtētos ac deligatos: trāſmiſit. his lēbos binos pari magnitudine nectit cōſtringitqꝫ bipedali diſtātes ab inuicē ſpatio: quo maxime aquaꝝ defluxꝰ ꝑ pontis fornicē preceps deſcēdit: uaſtoſqꝫ & molares lapides in alterū lembū imponens: media ipſa inter

capedine machinā inde ſuſpendit:qua molæ uoluuntur·Ex interuallo deinceps & eundē inmodū machinas alias:alias item atq; alias influmine fabricat:quæ ſtatim omnes ſubter labentes aquæ impetu motæ:& in ſe ipſas identidē reuolutæ:ſuo ex motu ſic molas inuicem cōcitabant:ut ciuitati neceſſaria cōmolirent:quare hoſtes per tranſfugas cognita: machinas illas hac arte demoliuntur·Magnos arborum ſtipites:Romanorumq; corpora recens interfectorum influmen cōiecta detrudunt:quorum pleraq; ſecūdo & uiolento aquaꝝ defluxu:in ſcafas molarum delata:inchinas diſſoluebant·Hæc Beliſſarius ubi per hoſtes fieri cognouit aduerſus ea:arte alia quadam & aſtu contendens:ferreas/a/ponte catenas ſuſpendit:ita ut ex tranſuerſo in alterā tiberis ripam pertingerent: In quas cū inciderēt:omnia quæ flumen deferret:adegetata detinebantur:ne ultra dilabentur:eaq; poſtmodū ad ſe cōtrahentes:quibus id datum erat negociū:interrā mox deferrebant:Sed id Beliſſarius non tam machinaꝝ ad incōmodum euitandum:quas in tiberim excogitādo cōſtruxerat factitabat:quam quia plurimum uerebatur:& inſuſpitionē iam uenerat:ne multis a/catibus intra pontem hoſtes:& in mediā inde urbē clam peruenirēt·Sic demū barbari haud quaq̄ ſibi hac uia ſuccedentibus rebus/a/cęptis conatibus deſtiterūt: Romani deinde & ſi his ad molendum machinis uterentur/a/balneis tamen omnino ob aquæ carentiam arcebantur:quæ in potum alioquin affatim his erat: nam & q procul a flumine habitarent:aquari ex puteis poterant:In cloacis uero quæ urbis purgamenta ducunt & eluunt ſordes:nil prorſus ad ſecuritatem moliri hi cogebantur:cuꝫ omnes in tiberim exitū habeāt:nec quoq̄ pacto hac poterant uia inſidie in urbē parari·Dum hęc interea agerentur:res memoratu digna in Samnio cōtigit:Samnites pueri nōnulli cū pecus paſtum educerent per luſum ut aſſolent: duos inter ſe deligunt corporis habitudine preſtantiores ac ſpetie:quorum alterum Beliſſarium uocitāt:Vitigē alterū:& hos colluctari inuicem iubent:in ea colluctatiōeq; Vitigis ferebat nomen fortitus:in terram uictus prolabitur hunc ſtatim puerilis illa & inconſideratior turba:illudendo ſimul & increpando in proximam arborem ſuſpendērunt:Lupo deinde interueniente cōſpectōq; exterriti omnes omnes fugaꝫ capeſſunt:qui uero ſuſpē ſus pendebat/a/cęteris deſtitutus: in eo cruciatu interiit·Quibus de rebus certiores facti Samnitæ:pueros quidem miſſos fecere·Sed ex his

Qua arte Molas diſturbare nitātur got·

Qua arte Molaſ tutas roddat Beliſſ·

Cloace urbis q̄les·

Preſagiū uictore e puerili certamine

quæ acciderant cõiectando aſſeuerare. Vittorẽ omnino Beliſſariũ fore

In bellis Romæ multitudo & deſes.

Erat tunc ferme in urbe prædiuturno iam ocio: belli inſolens multitu-
do: atq; adeo prodeuntibus ex bello malis nil penitus aſſueta: unde cũ
corpus nec curare balneis poſſet: nec ſordes ad ſtergere: ad hæc neceſſa-
riarum rer̃ inopia premeretur: & actius cogeretur in ſomnes ducere
noctes: mœnia cuſtodiẽdo: ut in puigilio fit: & in ſuſpitione ueniſſet ha
ud longe poſt urbẽ in hoſtiũ ditionem uenturam: ac barbaros proſpec-
taret agros cæteraq; omnia libere populãtes: merore in modico affici:
egreq; ferre: quod qui nil deliquiſſent obſidione tunc premerẽtur: & in
tantam periculi magnitudinem perueniſſent: Vnde agmine facto Beliſ
ſariũ apte increpitare: quod cum ab Imperatore nil uiriũ quod ſatis eſ-

Romani Obſidionis impatientes.

ſet acceperit: auſus ſit in gothos exercitũ ducere: eadẽ hæc & Senatorii
ordinis uiri clam exprobrare: Quibus rebus Vittiges ex pfugis cogni-
tis: ut hos acrius territaret: & res Romanas in maiorẽ hoc pacto tumul
tum caſuras ratus: Ad Beliſſariũ oratores & inter cæteros Sallẽ nomĩe
quempiã mittit: qui ubi imprefecti cõſpectum uenere aſtantib9 Roma

Vittigis legati ad Beliſſ

nor̃ ſenatu & exercituũ ducibus: hmõi uerba fecere. Fuere quondam re
rum nomina quã optime diſpartita mortalibus: ex hiſce nimirũ nõibus
a fortitudine ſecernitur audacia: quor̃ alter̃ cuicunq; acceſſerit: inde-
cus ac diſcrimen inducit: alterũ uirtutis opinionẽ: iſtorũ utrũ in nos te
inuexerit: & quale nã ſit tute ſignifices uelim: Quod ſi uirib9 tuis con-
ſiſus aduerſus gothos ductaris exercitũ: cum e muris hoſtium ſpectare
copias queas: ad bellũ inſtructas: & tibi quidẽ cũ uoles nauiter facere
quã primũ licebit. Sin uero audacia fretus nos inuaſiſti: eorũ profecto
te mox penitebit quæ temere ac fruſtra occepis: nam in mediis iã certa-
minibus pœnitere cœptorũ conſueuere: qui incõſideratius res ipſas ag-
grediunt: Agedũ: Romanis iſtis haudquaq̃ de cætero miſeriã ꝑtrahe
quos Theodericus gothoru3 rex p delitias: & ut libere uiuerẽt: educa
uit: nec ei uelis obſiſtere qui in gothos ac Italos dominat. Quo. n. pacto
nõ obſurdũ id fuerit: ut ipſe q ita coercitus ſis: ut hoſtes tantope exiſti-
mes eas: Romæ ut ſedeas: q uero hui9 ſit imꝑator ac dñs in caſtris nũc de
gat: & ſuæ ditionis ut hoĩes bellicis afficiat malis. Nos uero ut tibi ita
& tuis nũc ſum9 liberã abeũdi ꝑtãtem facturi: ura q; oĩa poſſidẽdi: his
nãq; uelle q ad penitẽtiã & ſanã uelle mẽtẽ: hoſtiliter iſultare: nec San
ctũ eq dẽ duxerim: nec humanitatis officio dignũ. Vos uero Romanos

rogaturus ac Iubens hæc ſum:Quid nã cauſæ habuiſtis ut criminis go thos in ſimulare poſſitis:& nos ſimul ac uos prodideritis:quibus ad id tempus benignitas nr̃a tã maxime uſui fuit:& in pſentia liceat ſi modo libet nr̃a hæc experiri ſubſidia:hæc gothi. Beliſſarius uero ita reſpõdit. Cõſultandi tempus nõ in ur̃a poſitũ eſt poteſtate:non enim pro hoſtiu uolũtate bella gerere cõſueuere mortales:ſed ſua quiſq lege diſponit quę optima factu illi ſunt uiſa:At qui id auſim affirmare:futurum quandoq ut uobis nulla uſpiam ſit ne inter ſenticeta quidem ur̃a capita occulẽdi facultas:nec ullus interris locus quo declinetis. Romam ipſi ubi accepimus:nil occupauimus alienũ:uos tamẽ predonũ in morem cum alias hanc inuaſeritis:non ur̃i iuris rem captã:uel inuiti demum hoc tempore ueris ac priſtinis poſſeſſoribꝰ tradidiſtis. Veſtrũ autẽ ſi quis forte ſpem habet hanc urbẽ ſe poſſe rurſum inire:longe ut reor:ſententia fallitur:non.n.fieri id poteſt:uiuens hanc Beliſſarius urbẽ ut deſerat:Romani uero & ſi proditionis p gothos acriter incuſarent:eorum tamen legatis cõtradicere nil audebant:unde his ſilentio ſupprimẽtibꝰ uocẽ:ſolus Fidelius uir priſcæ uirtutis:gothos ꝓtinus irridere & aſpernari quæ dixerãt:Oratores deinde cũ in caſtra ſe recepiſſent:Sciſcitãti Vittigi:qualis nam uir Beliſſarius eſſet:quidue animi addiſceſſum haberet:reſponderũt:nõ recte gothos ſperare Beliſſariũ ſe poſſe ut cunq perterrefacere:hac ſpe deſtitutus Vittiges muros ut oppugnaret cõſultare enixius:machinaſq ad inuadẽda męnia pparare:ligneas inde turres extruxit:q hoſtiũ muros ęquarẽt:ex lapidũ interuallo uerã adeptꝰ muri dimẽſionem. Turribus ſummiſſe ad Baſſem in angulos ſingulos rotæ:quarum uolutione quocũq milites uellẽt:facile iunctis his bobꝰ trahentibus:circũagebãt:Scalæ preterea multæ & ad pinas uſq pertinentes:in promptu his aderãt:Machinatiões inſuper quaternæ paratæ quas arietes dicũt:hunc inmodum ſtructas:Columnæ erectæ & ligneæ quattuor:pariq magnitudie:recta ex aduerſo:ſolo defixæ aſtant:his tigna octona & trãſuerſaria arctiſſime iũcta:quaterna deſup alia totidẽ ad baſſas comittũt:paruiq & q̃drãgularis ſpeciẽ domicilii extruũt: & coriis undiq integũt latera:ut & ductu ſit leuior machina & intrinſecus milites intuto ita cõſiſtãt:ut feriri nullo pacto ab hoſtibus queãt: intus uero nõ paruæ molis ſtipitẽ & ſupne ſuſpedũt hũcq catenis laſſatũ i medio machinę cũ opus fuerit:dimittũt:eiꝰ uero arietis ſummũ &

Reſpõdet Beliſ. Legatis.

Fidelius inuehitur in Gothos.

Turriũ ratio a Vittige facta.

Arietum forma

preacutum: multo ferro per inde ſagittæ ſpiculum aliquod: uel incudis
contegunt formã: hæc tamen non ſcutulis machina ſubiectis: ut naues
mouetur: ſed ad infima columnarũ extantiũ apte rotis ſummis: ut dic-
tum ſupra: deducitur: Sed eam nõ minori numero homines q̄ quinqua
ginta interiori ex parte mouent: & quo uolũt traducunt: & dum meni-
bus applicant: ſtipitem cui plerumqꝫ arietis ferreum prefixum eſt ca-
put: arte quadã uoluẽtes facile retrahũt: rurſumqꝫ & magno cũ impe-
Aries machina cur dicta tu in murũ incutiunt: ita ut aries crebra diuerberatiõe incuſſus: quaſſa
re in quæcũqꝫ inciderit loca queat: & demũ excindere: ex eoqꝫ machina
tio hæc cognomẽtum eſt nacta quod ſtipitis huius cacumẽ dum ꝓminet
haud ſecus ac arietes inter ſe ſolẽt: dum capitum colliſione decertãt: illi
dendo & quatiẽdo uniuerſa diſturbet: Gothi igitur lignorum arundi-
numqꝫ & cæterorum eiuſmodi cõgeſtis: iam faſcibus aggerem paratũ
habebãt: quo in foſſas cõiecto: has ſolo æquarẽt: ut ea machinatões quas
producturi mox erãt inuectæ re nulla trãſitu ꝓhiberentur: diebus de-
niqꝫ uno iam de uiginti in ea barbari obſidione cõſumptis: Vittige du-
Sagiptãdi peritia in Beliſſ. ce: circa ſolis ortũ muros oppugnaturi appropinquabãt: unde Roma
nos omnes: prodeuntium ea magnitudine turrim: perinde nõ eiuſmodi
antea cõſpicati: Arietumqꝫ & machinationum cæterarum ſpectaculum
deterrebat. Beliſſarius uero inſtructam hoſtium aciem contemplatus:
cum machinis tormẽtiſqꝫ aduentantẽ: in riſum prorupit: & quieſcere
milites iuſſit: nec manibus prius aliquid inceptare: q̄ ipſe ſignũ dediſ-
ſet: Romani tamen cũ irriſione hunc loqui: & ſibi illudere ſuſpicati: ode
rant ſimul: & impudẽtiæ incuſabãt: egreqꝫ ferebãt: quod aduẽtantes in
ſe hoſtes haud quaq̄ reprimeret. Sed poſtq̄ Gothi foſſæ appropinqua-
runt: prefectus ipſe omnium primus in armatum quẽpiam gothorum
exercitus ducem arcum intendẽs: traiecit ſpiculo guttur. Tum ille leta
li accepto iam uulnere: ſupinus in terram prolabitur: cuiꝰ ad caſũ Ro-
manus populus omnis: uoce ingenti præ gaudio ea barbaris inclamare
quæ auditu tolerari uix poterãt: rem ſibi imprimis cõtigiſſe fœliciter
rati: nec parui ad futurum certamen momenti: immiſſa deinde ꝑfectꝰ
idem in alterum hoſtem ſagitta: eũdem immodũ ſtatim occidit: ex eoqꝫ
clamor longe maior exortus: e moenibꝰ editur: iamqꝫ deuictos eſſe ho
ſtes rebantur: Tum Beliſſarius ſigno ſuis repẽtius dato: in aduerſam hi
aciem ſagittas immitunt in boues deinde ferire increpitans iubet: q̄bus

ſtatim uniuerſis cadẽtibus: mouere turres de cætero nil poterãt hoſtes ſtupidi quidẽ & neſcii: prorſus: quid nam in preſenti poſſent diſcrimine machinari: qua ex re cognita Beliſſarii prudentia eſt: ut qui hoſtes/e/propinquo cohercere maluerit: barbarorum irriſa ueſania: q ad muros boues deducere ſe poſſe ſperarẽt· Vittiges igitur hac arte/a/mœnibus ꝓpulſatus: gothorum ibi nõ parua manu dimiſſa: factaq; ex his ingenti phalange: ac iuſſis ducibus: ut nullos facerent in muros inſultus: ſed ordine ſuo manerẽt: & ſagittas in propugnacula crebras adeo iacerent: & Beliſſario nullã tẽporis darent remiſſionem: ne forte in alteram mœnium partẽ: inquam ipſe ingentibus copiis eſſet inſultaturus: ſuppetias iret: acie inſtructa circa preneſtrinam portam ad eam muri partẽ mox ducit: quam Romani uiuarium dicũt: unde & expugnari mœnia ꝑ quã facile poterãt: fuerãt autem machinationes aliæ illi ligneæ turres arietesq;· Scalæ preterea multæ cõdelatæ· Dum hæc peraguntur ·Aurelianam portam ex altera parte Gothi hoc modo inuadũt· Adriani Romanorum quondam Imperatoris ſepulchrũ extra portam aureliam extat: & ad lapidis iactum/a/mœnibus procul extructũ: ſpectatu proculdubio dignũ: pario namq; ex lapide ædificatũ eſt: Saxa quadrata illi inuicem nexa: alia nulla intermixta materia: & quaternis partitum pari dimenſione lateribus: ea porrectis in altitudinem ut iactus ex angulo lapis alterum fere pertingat: altitudine tamen hæc urbis menia ſuperant: Statuæ ex eodem & pario marmore: uirorum equorũq; miro artificio facte deſuper inſidentꝫ: Sepulchrũ id priſci homines illi: cũ uelut moles & arcis in ſpetiẽ urbi impoſitũ uideretur: brachiis duobus/a/mænibus ipſis ad ſepulchrũ id uſq; porrectis in ædificatiſq;: cõplexi ſic ſunt: ut murorũ ſit perinde pars quædam effectum: apparet nãq; altiſſime id turri per ſimile: & ea/e/regione imminet portæ: Erat itaq; per oportunũ & munitiſſimũ eo in loco preſidiũ· Cuius cuſtodia per Beliſſarium tradita: Cõſtãtiano obtigerat: cui iniunctũ ut & cõtigui muri curã ſuſciperet aſſeruãdi: ut leuioris & nõ magni momenti cuſtodia indigẽtis: Siquidẽ ea ex parte haud quaq̃ murus flumine ſubter labẽte poterat oppugnari: Cõſtãtianus itaq; nullũ ea hoſtes inſultũ facturos ratus: haud ſat ualidis ibidem cuſtodiis poſitis: cum perpauci ſibi milites eſſent: maiorem eorum partem neceſſariis admodũ in locis diſtribuit: nam ad hominũ ſummum milia quinq; Imperatoris exercitus in obſidionis huius prin

A mœnibus propulſat hoſtes Beliſſ· mira facilitate·

Viuarium pars muri urbis·

Aureliana porta·

Hadriani ſepulchrum·

Molis Hadrianæ forma·

Exercit⁹ Beliſſ· hominũ ·v· mil·

cipio:ad Vrbē cōuenerat. Vnde Cōſtantianus cū ei nunciaretur hoſtes
tranſitum per flumen tentare:muro illi diffiſus qui ad fluuiū erat:cū
paucis ipſe & ſtatim opitulatum cōtendit:maiore militum multitudi-
ne iuſſa:portam imprimis:& in ſepulchro ipſo preſidiū diligentius cu
cuſtodire:Gothi interea aureliam portam adrianiq; molem ſine ullis
machinationib9 confeſtim inuadunt:ſcales tamē ingenti copia inferen-
tes:multitudine ſagittaꝝ immiſſa:facile in dubiū hoſtes deducere:&
trepidationē inferre:atq; adeo ut paruo molimine: prę cuſtodū pauci
tate:potiri ſe preſidio poſſe exiſtimarent:prelatis itaq; ſcutis perſicis ni
hil inferioribus:ad mȩnia ſuccedebant:& hoſtes fruſtrati quā proxime
Pugna ad molē Hadriani. ſubierunt:Sub porticum nanq; ad ſacrā apoſtoli Petri pertinentē tum
ædem:latitantes hi uenerāt:inde cum de improuiſo cōparuiſſent:remi
ta aggrediuntur:ut nec baliſta quidem Romani cuſtodes uti in hoſtes
poſſent:non enim in nimium ſubeuntes telum in mittere tormentū ue
poterant:nec illis ut ſcutatis obeſſe:Sed poſtq̄ ualidius gothi incubue-
re:& creberrima ſagittaꝝ īmiſſione propugnacula infeſtādo admoturi
iā erant ædificio ſcalas:unde quaq; fere circūuentis iā omnib9 q de mo-
le pugnando ſe tuebanẽ:aliquandiu Romanis iniectus eſt terror:de ſa
lute iam deſperantibus:quandoquidem ſeſe ac mȩnia defenſare:ut erat
neceſſe:haud quaquā iam poſſent:communi tamen conſenſu:diffractis
marmoreis illis uaſtiſq; ſimulachris: ex eorum fragmentis ingentia
Statue molis hadriani deiiciuntur. ſaxa:in hoſtium capita superne deuoluunt:gothi uero perculſi oppu-
gnationē remittūt:hiſq; ſenſim cedētib9:uictoria potiti Romani:& ui
ribus ſuis iam ſatis confiſi:clamore ingenti ſublato:Iaculis ſaxiſq; in ho
ſtes crebro demiſſis:hos demum ut uictos propellunt:tormentiſq; bar
baros inſectando:maximā intrepidationē egere:& ſi ad breue quouis
armoꝝ genere hos impetiſſent. Iamq; & Conſtantianus perterrefactis
fugatiſq; q tranſitum flumine ptemptaſſēt:redierat:non.n.preſidium
illud hoſtes:ut ipſi rebanẽ:neglectum prorſus uel in cuſtoditum inue
nerant itaq; factum:ut circa Aureliā portam omnia intuto iam eſſent:
Pācratiana porta. Ad portam uero pancratianā quæ trāſtiberim eſt:cum hoſtium copiæ
peruenniſſent:ob loci difficultatem:nihil per eos geſtū memoriā dignū:
Eſt nāq; locus accliuus:& ea murus/e/regione ad inuadendū haud ſat
facilis:Paulus portam hanc aſſeruabat:cū peditū cohorte cui tunc pre
erat:nec portā quidem flammineam gothi temptarūt:ut loco ꝑcipiti ſi

tam:atqꝫ adeo ut adiri non facile queat:pedeſtris regi: orꝫ hanc manus
cum Vrſicino eorũ prefecto cuſtodiebat:inter hanc portam & alteram
ad dexteram huic proximã portulam:porta alia eſt:quæ Pinciana uo-
catur:huic proximi muri pars quædam lapidum laſſata iampridem cõ-
page:ſeiuncta ſpectatur:non tamen a ſolo:ſed a medio ad ſummũ faſti-
giũ ſciſſa:nec ſane collapſa nec alias reſoluta:ſed utrinqꝫ ſic inclinauit:
ut cætero muro extrinſecus partim prominẽtior eſſe appareat:partim
retractior:hanc muri partem cum demoliri tunc primum Beliſſarius
niteretur:& iterato ædificare cepiſſet:obſtitere Romani:Petrũ apoſtolũ
pro indubitato ſe cõperiſſe aſſeuerantes eius loci tuendi pollicitũ curã
ſe ſuſcepturũ:quod utiqꝫ Romanis ex uoto ſucceſſit:quãdoquidem nec
eo die quo per gothos ſunt mœnia oppugnata:nec per omne id tempus
quo urbem obſederãt barbari:hoſtilis uis ulla ad hunc locum ꝑuenit:
nec plane unq̃ eodem tumultuatum. Et ſane me admiratio ſubit nec Ro-
manis nec hoſtibus ipſis:in ea & diutina urbis obſidione in memoriam
ueniſſe muri hanc partem:quæ res cũ miraculi poſtea loco ſit habita:
nec ſarcire quidem impoſterum quiſquã:nec de integro reſtituere au-
ſus eſt:Sed hunc diem ea e regione ſeiunctus ꝑmanet murus. Apud Sa-
lariã aũt Portam:Vir quidam & proceræ ſtaturæ gothus:belloqꝫ ſtre-
nuus:thorace indutus & capite caſſidem geſtans:nec inter cæteros go-
thos obſcurus:non aliorꝫ in ordine manens:ſed arbori propinquæ inſi-
dens:crebrius ſagittando propugnacula infeſtabat:hic uir tormẽto ad
turris læuam locato dein prouiſo ꝑ loricam traiectus:arbori ueruto aſ-
figitur:in ſtipitem altius deſcendente:hominemqꝫ id ibidem impactũ
in ſublime ſuſpendit:quod gothi tunc cõſpicati ac plane perterriti:ex-
tra ſagittæ iactum:ſeruatis tamen ordinibus conſtitere:& qui impro-
pugnaculis erant haud quaq̃ de cætero inceſſebant. Beſſas interea Para-
nitꝫ qꝫ Vittige ipſo e regione uiuarii ualidiſſime his inſiſtente eodẽ ad
ſe Beliſſarium euocant:ille uero ut qui ei muro minus confideret:erat
namqꝫ ut diximus:facilis expugnatu:his opem laturus mox aduolat ad
ſalariam portam tuendam ex amicis quodam dimiſſo:& cũ milites in
uiuario:id loco nomen:offendiſſet ex inuadentium ingenti multitudi-
ne hoſtium inſultu nimio trepidantes:ſtatim his ipſe animos facere:&
hoſtes parui ut facerent:cõmonere:hortariqꝫ item ad confidentiã:Erat
nimirum ea ex parte planior locus:atqꝫ adeo ad inuadentium inſultus

Pinciana porta

Sciſſus murꝰ ad Portam Pincianam tutus Cura diui Petri.

Petri apl'i miraculum.

Pugna ad Salariam Portam.

Pugna ad Viuarium.

per oportunus:ad hoc accedebat:quod ea/e/regione murus ita diſſolue
bat:ut uel lateres ipſi haud ſat multũ in ſua compage ſubſiſterent:huic
muro:alterũ & breuem forinſecus ueteres quondam Romani:modico
interuallo adiecerant:ſed nõ ad tutellã:ut q ſine propugnaculis fuiſſet
Viuario cur in-
ditum nomen·
extructus:ſed ad delitias factus haud ſatis decentes:& ut Leones eo in
loco coercitos & beſtias alias aſſeruarent:unde & uiuariũ is locus eſt di
ctus·Vittiges igiẽ diuerſas muri in partes machinationib9 cõparatis
exteriorẽ murum ſuffodi iubet:haud dubie ratus:ſi primũ hunc ſui p-
ualerint:nullo negocio ſe mœnibus potiturum:quæ utiq; haud ſat ua-
lida eſſe cognouerat:At Beliſſarius ubi hoſtes peruidet & uiuariũ ſuf
fodiſſe:& diuerſim mœnia inuadentes:abductis ſuis inde militibus:& in
propugnacula paucis quibuſdam relictis:quicquid in exercitu roboris
erat:apud ſe tenuit:& inferiorem in partem & circa portas:copias om-
nes armatas:enſes duntaxat in manu geſtantes traduxit muro itaq; de
molito:in uarium iam irrumpentibus gotthis:Cypriano Beliſſari9 cũ
aliis nõnullis in eos confeſtim immiſſo:rem aggredi perſtrenue iubet:
tum illis iuſſa mox exequendo obuios quoſq; ex hoſtibus:nec repugnã
tes quidem obtruncant:tam & ſi barbari ſuomet impetu in ipſis ad eua
dendum anguſtiis opprimerentur:hoſtibus itaq; re ſubita conſterna-
tis:incompoſitiſq; & diuerſim palantibus:Beliſſarius urbis patefactis
iam foribus copias undiq; in hos extemplo immittit·Tum gothi nulla
uirtutis uel priſtinaꝝ uirium habita ratione:temere omnes deferri:&
quacunq; his licuit fugam capeſſere·Romani interea fugientes adepti:
Gothi in Caſtra
repelluntur·
poſtrema carpendo cõcidũt:fugaq; hoſtium effuſus facta:ut ſe in caſtra
reciperent:a quibus procul educti:muros oppugnatum aduenerãt:Be
liſſarius deinde fuſis iam fugatiſq; hoſtib9 incẽdi machinas iubet:quas
ſecum detulerant:unde flãma ex his altius excitata:maiorem barbaris
terrorem incuſſit·Dum hęc agerentur eadem belli fortuna ad porta ſa
lariam fuit:ex ea nanq; Romani:de improuiſo in barbaros impetum fe
cerant:quos ferme nil reſiſtentes:ubi iam terga uertiſſent:ſtrenue in fu
gam actos:trucidant:eorumq; ſimul machinationes incedunt:fede iam
trepidantium:ignis preterea circa muros diuerſim in altum euect9 ho
ſtibus terrori fuit·Iamq; diſceſſio penitus & undequaq; erat/a/mœni-
bus facta·Dum clamor horribilis utrinq; exoritur:Romanis partim
qui muris inſiſterent:ſuos hoſtes ad inſectandum hortantibus:partim

gothis eorum quæ paterentur intra caſtra atrocitatem deflentibus:eo die ex gothis triginta milia cecidere ut eorum principes affirmabant: Saucii uero numero ampliore comperti:ut in quos confertos & magna hominum copia cōdenſatos/e/propugnaculis feriretur·Ad hæc accedebat:quod crebris Romani eruptionibus factis:maximam barbarorum trepidantiū partem & fugientiū interfecerāt:& in ea mœniū oppugnatione quæ ab oriēte ſole ad occidētem prœlio decernentes detinuit plurimi ex his ceciderūt:nocte uero quæ diem ſubſequebatur: uigilatum utrinq; eſt:& pro caſtris habitæ ſtatiōes·Sed Romani in muris alacres & ouantes uittoria·Beliſſarium efferre quā maximis laudibus:& potiti hoſtium ſpoliis triumphare·At gothi Saucios procurabant apud ſe quoſcūq; haberent:& mortuos lamētabiliter deplorabant: Beliſſarius interea ad imperatorē litteras miſit:hanc in ſententiā ſcriptas:In Italiā ut iuſſeras uenimus:ad cæteraq; in ea per nos loca recuperata: & Romam recepimus:propulſatis inde iam barbaris:quorum præfectu; nuper ad te Leutarem miſimus·Et quoniam in Siciliæ Italiæq; præſidiis conſeruandiſq; nr̄ę fecimus ditionis:maiorem militum partem neceſſario diſpoſuimus:ad quinq; millia hominum nobis reliqua ſunt·Hoſtes uero cum milibus ſexaginta agmine uno nos oppugnatum uenere· Ipſi uero cum explorandi ob gratiam circa tiberim prodeuntes cogeremur uel inuiti cum hoſte confligere:haud quaq̄ abfuit multū quin telorum ac miſſilium multitudine obruti mortem oppetierimus· Muros deinde barbari cū expugnatū ueniſſent:& machinis his applicaſſent:impetu undiq; facto non plurimum abfuere quin urbem repēte & nos occuparent:infortuna nos quędā & proſpera malis his ſubtraxiſſet:ea nāq; quæ rerum excedunt naturam:non humanæ uirtuti:ſed deo ſunt aſcribēda·Quæ uero ſiue fortuna:ſiue uirtute ad id temporis geſſimus:quā optime habent:Sed quæ geſturi īpoſterum ſumus:per uelim equidē tuis ut rebus ſint plurimum conductura:Quecumq; demum uel explicanda per me decentius ſunt:uel per te facienda:haud quaq̄ clā te ſum habiturus:eius rei nihil ignarus humana hæc ita procedere:ut deo placitum eſt:Verūtamen qui ſummæ rerū principes ſunt:uti ſe geſſerint: uel ignominiā uel laudem perpetuo referunt·Arma itaq; & milites itē per te ſunt ad nos & ea multitudine tranſmittenda:ut aduerſus hoſte; poſſimus paribus uiribus hoc bello conſiſtere:non enim omnia fortunę

xxx·milia Gothorum cęſa·

Beliſſarii lr̄e ad Impatorem·

ſunt pmittenda: quandoquidem nõ eadem hæc ſemper offertur. Te uero o Imperator ea ſubeat cogitatio uelim: idq; animo identidem agites quod ſi nos barbari hi ſuperauerint: & de tuæ Italiæ poſſeſione nũc exciderimus: profecto ad militum futuram ex eo caſu iacturam accedet & dedecus ex re male geſta non mediocre quod nobis aſſiduo inherebat: Omitto id dicere: qđ & Romanis uidebimur pniciem attuliſſe: qui ſuã minoris ſalutem fecere: q̃ erga te preſtitam fidem: unde & nobis illud eſſet forſitan occurſurum: ut parta ad id tempus fœlicitas in materiã uideri quandoq; poſſit calamitatis & infortunii deſiuiſſe. Nam ſi ab urbe Roma & uniuerſa Cãpania: Siciliaq; ipſa imprimis ut pelleremur: cõtingeret: omnium illud nimirum: quod utiq; leniſſimum eſſet malorum nos forte morderet: quod haud quaq̃ ex alieno diteſcere licuiſſet: At qui & illud tibi cõſiderandum: Roma quondam tanta amplitudine urbem multis hominum milibus cuſtodiri haud ſat potuiſſe: locũ ſane maximo ambitu: & nimia uaſtitate: & ut haud quaq̃ maritimum: ita & rebus omnibus neceſſariis interclusum. Romani preterea & ſi impreſentia nobis beniuoli ſunt: malis tamen in longum tendentibus: nulla interpoſita mora cõſulturi ſibi q̃ optime ſunt: Nam qui recens in amicitiam uenerint: non infortunio: ſed beneficiis decenter affecti: ſeruare fidẽ cõſueuere: Accedit preterea quod penuria rei frumentariæ & fame: coguntur: quæ minus uelint ut faciant: Ipſe uero cum me ſatis intelligam tibi mortem debere: profecto cum uita nemo me hinc deturbabit: aduerte tamen quid nam ſit gloriæ tibi Beliſſarii mors hæc allatura his finem

Iuſtinianus nouas copias mittit in Italiam.

ẽpiſtolẽ tũ demũ feciſſet: formidine imperator ingenti pculſus: copias: & naues contrahere: & quibus uis modis diligẽter ſatagere cætera itaq; reuocatis unde quaq; militibus: Valerianum & Martinũ prefectos ad ſe uenire celeriter mox iuſſit: & in Italiam ocius nauigare. hi uero tum in poſtrema greciẽ partem cum claſſe ueniſſet non enim nauigatione p̃teruehi poterant: in Etoliæ locis & Acarnaniæ hibernarũt: Cuius: Claſſis profectionẽ cum Iuſtinianus Beliſſario ſignificaſſet: Longe hũc plurimũ & nõ minus Romanos ad ſuſtinẽdam proptius obſidionem erexit. Dum hæc interea agerentur Neapoli aperte id contigit. Theoderici gothorum quondam regis in foro ipſo imago erat: lapillis ſectilib9 quadratiſq;: uarioq; colore: infectis compoſita: huius imaginis caput: ad huc Theodericho ſuperſtite neſcio quo caſu defluxit: derepẽte & ſua

Valerianus.
Martinus.

Theoderici Gothorum regis. Statua Neapoli ex Teſſeridato.

ſponte depulſa lapilloꝝ compage:unde mox ſubſecutum:ut Theoderi
chus uitam finiret:poſt annos deinde octo·lapilli qui imaginis eius uẽ
trem effigiabant:cum eundem inmodum protinus excidiſſent: Athala
ricus Theoderici ex filia nepos:fato ſuo defungitur:Paulopoſt labenti
bus circa pudenda lapillis:Amalaſſuntha Theoderici filia ex huma-
nis exceſſit·Gothis itaqꝫ obſidentibus urbem/a/femoribus ipſis ad imos
eiuſdem imaginis pedes:Lapillorum cõpages omnis dilabitur:& ima-
go tota ex pariete pęnitꝰ aboleuit:Qua ex re ſunt Romani interpretra
ti·Imperatoris exercitũ bello hoc fore ſuperiorem:nec aliud præ ſe fer-
re Theoderici pedes collapſos:niſi populum ipſuꝫ:cuiꝰ pre fuiſſet:Vn-
de in optimam hi uel ex eo ſpẽ peruenere·Tunc & Patritii quidam Sy — Sybillæ carmen
billæ dicta inmediũ proferebant:aſſeuerantes ad Iulium uſqꝫ menſem
ciuitatem indiſcrimine fore:& neceſſarium poſtea ut Imperator tunc
quiſpiam Romanorum exiſtat:Cum demum Roma nil geticum ex-
timeſcet·Geticam quippe gothoꝝ hi natione eſſe affirmant:quintũ mẽ
ſem Iulium eſſe:quem Sybilla rebus his terminum prefixiſſet: tum q̄a
martio menſe obſideri ſit ciuitas cępta:poſt quem Iulius quintus ſubſeq
tur mẽſis:tum etiã quia Martiũ ante Numæ Pompilii regnum:primũ
hi ducerẽt menſem·Sed cũ apud Romanos mẽſibus undecim annus con
ſtaret·Iulius quintilis ab his dicebatur:nil tamen ad Sanitatem Roma
ni hæc de Sybillæ uaticinio ſentiebant:Quandoquidem nec imperator
his eo tempore erat:& poſt annum ſoluta obſidio ſit:& rurſum Ciuitas
eſſet:Totylla gothis imperitante:in eadem diſcrimina recaſura·Iã ue-
ro unde digreſſus ſum redeo:Gothis itaqꝫ/a/ muris quos oppugnarant
repulſis:peruigilium ut ſupra iam diximus:utrinqꝫ factum·In ſequen
ti autẽ die Beliſſarius Romanis edixit:Vxores ac liberos & imbellem
cętera multitudinem ab urbe Neapolim tranſportarẽt:& cuꝫ his ſimul — Inbellem turbã
ſeruicia q̄ ad murorum cuſtodiam minus neceſſaria ducerent:ne cæte- — emittit Roma
ri in cõmeatus penuriã:uitæqꝫ diſcrimen uenirent:id ipſum & militibꝰ — Beliſſ.
ut facerem imperat:ſicui forte ſeruus ſeruaue eſſet:non enim poſſe ſe aſ
firmabat in ea obſidione & diuturna:ex priſtina conſuetudine ſibi com
meatus prebere:ſed neceſſe fore in ſingulos dies dimidiatã uictus ob ſe
portionẽ ut caperẽt:pro reliqua uero:pecuniam:Tum omnes:ut iuſſi
erant rem peragunt:Iamqꝫ ingens mortalium turba in Campaniã ſta-
tim contendere:& nauibus alii quas Romano in portu nacti forte tunc

fuerant:eodem ire:Sed qui iter pedibus faciebãt:uel equis deueherẽt appia uia:qua nullũ ab hoſtibus diſcrimen aut timor impenderet:per rexere:non.n.poterant uniuerſam barbari ciuitatem:copiis undiq3 circũplecti:nec parua manu/a/munitionibus procul abſcedere audebant: hoſtiũ ueriti incurſiones:Vnde obſeſſis ad aliquod tempus:magna fuit ad excedendũ urbe licẽtia:& aliunde neceſſaria importandũ:noctu tñ & precipue barbari dum ingenti afficerẽt formidine:cuſtodias factitare:& incaſtris quieſcere:Siquidẽ ut Romanoꝝ pleriq3 ita & Maurusii milites frequẽtius erumpendo:ubicũq3 hoſtes dormientes deprehenderent:uel iter forte habẽtes:ut fieri in magno exercitu ſolet: exceptos mox obtruncabãt:lectiſq3 ex hoſtibus ſpoliis:& ſi nõ nunq̃ per ſequẽtib9 barbaris:curſu citato ſeſe in tutum recipiebant:ut qui miræ eſſent ſuapte natura uelocitatis:& leuioribus armis muniti fugiendo q3 hoſtẽ preuerterent.Qui itaq3 iam urbe exceſſerãt:in Campaniã partim ſe cõtulerunt:in Siciliam partim auecti ſecedunt:aũt quo quiſq3 abire comodius potuit.Beliſſarius autem cũ militũ numeꝝ muroꝝ ad ambitũ obſeruandũ minime ſuffectuꝝ putaret:ut qui per pauci:ut diximus eſſẽt nec iidem ſemp cuſtodias facere in omnes poſſent:ſed tẽpore quidã ſuo & neceſſario capeſſerẽt Somnum:& in cuſtodiis alii diſpoſiti eſſent: ac

Ciues armãt: neceſſariis iam prorſus carerẽt:cum ciuibus eos & priuatis hominibus qui militiã exercerent immiſcuit:diuiſitq3 incuſtodias ſingulos:in mercedem certius aliquid priuato cuiq3:& ſi imbelli:pollicitus: hoc pacto conflatæ cohortes:quæ ad murorum eſſent cuſtodiam ſuffecturę:& per

Suſpecti eiiciũtur. uices hos cuſtodirent:Sic factum ut tam ciuibus Beliſſarius q̃ militib9 ipſis inopiam ſolueri t.deinde oborta ſuſpitione:Siluerium urbis Ro

Siluerius papa eiicitur. mæ pontificem defecturum ad gothos:hunc quidem confeſtim tranſmi

Vigili9 ſufficiẽ ſit in greciam alteꝝ uero quẽpiam illi ſuffecit Vigilium nomine:nec ſecus & alios quoſdam:& hos Senatorios uiros:cum eadem de cauſa exterminaſſet:ſoluta deinde obſidione:& recedentibus barbaris:ad ꝑpria

Maximus. reuocauit:quos inter & maximus erat:cuius & proauus Maximus aduerſus Valentianũ eiuſdẽ comptus eſt criminis.Sed uerit9 iam Beliſſarius:nequis forte cuſtodum ad portas inſidiarum aliquid molirẽt:uel externus alius quiſpiam pecunia ſubornatur us ad hos clam uentitaret

Diligẽtia ad uitandã ꝓditiões. bis in ſingulos menſes deſtructis omnibus portarum clauibus: in aliã formã:& apriori longe diuerſam:alias denuo facere:cuſtodeſq3 ipſos a

prīmis cuſtodibus procul ſtatuere: haud ſecus in muro & cuſtodiis ip-
ſis in ſingulas noctes alios quoſdam preficere: quibus id erat iniunctum
muros frequentius obeundo: nomina uiciſſim cuſtodum deſcriberent:
& ſiquis forte abeſſet alium mox ſuſtituerent: ſibiq; demum nomina-
tim referrent: qui forte tunc a cuſtodiis abfuiſſet: ut decenti uelocius
pęna afficeret: & ad uigilias ut eſſent attentiores iuſſerat muſicis inſtru
mentis ut artifices ipſi per noctem in mœnibus uterentur. Milites prete
rea quoſdam Sed non maruſios illos: noctu emittere: quibus ad foſſas
erat aſſiduo pernoctandum: cum hiſq; & canes: ut nemo uel e longin-
quo: mœnia inuaſurus lateret: per id tempus Romani quidem Iani fa-
num aperire: foribus ui occulte illata: temptarunt. Hic Ianus deorum
antiquiſſimus fuit: cuius foro in medio & exaduerſo capitolii Sacellum
extat: paulo ſupra eum locum quem nunc Romani tres parcas appellāt
Id uero Iani ſacellum totum ex ære conſtructum fuiſſe ſat conſtat: & q̄-
drata quadam dimenſione locatum: tanteq; amplitudinis: quanta inte
gi Iani ſtatua poterat: quæ utiq; & ipſa cum ænea ſit: non minor q̄ quin
q; pedalis eſſe apparet: per cætera omnia mortali ſimilis: capite dunta
xat bifrons ita ut facies altera in orientem ſolem diuergat: in occidentē
altera portæ. utrinq; & æneæ in faciem alterutra uerſæ: quas ferme in
pace & proſperis rebus: occludi Romani ueteres quondam inſtituerūt:
contraq; aperiri dum interea bellus his eſſet: Sed Chriſtianæ fidei diſci
plinam: & ſi uſpiā alii unq̄: Romani precipue ſunt uenerati: Vnde has
Iani portas: pinde neglectas: ne bellantes quidem aperuere. In ea tamē
obſidione nonnulli: uetuſtæ illius: ut reor: opinionis & cultus memores
facti: eniſi clam ſunt patefacere: haud tamen omnino id exequi potuerūt
niſi eo tenus ut fores uim paſſæ non inuicem ſic cohererēt: ac antea arcti
us coheſiſſent. Latuere tamen qui aggreſſi id facinus fuerant: nulla eius
rei: ut in tanta omnium perturbatione: habita quæſtione: quippe cum
nondum ad principes ipſos id delatum fuiſſet: Vittiges uero tunc pri-
mum ira & indignacione accenſus: & inops iam prorſus conſilii: Satelli
tibus nonnullis Rauennam dimiſſis: Romanos ſenatorii ordinis omnes
quos obſidum loco in huius belli principio eodem ſecum abduxerat: in-
terfici iuſſit. Sed ex his re ſtatim pręcognita: paucis quidem euadendi
facultas & oportunitas fuit: qui demum delati in ligures apud hos
permanſere: cæteri affecti ſupplicio mortem oppetiere: his peractis

Muſica inſtrumenta in Muris noctu.

Canes extra urbem.

Iani Sacellum ubi & quale.

Tres parce.

Porte Iani.

Ro. Chriſtianiſſimi.

Ro. patricii ab Gothis interficiuntur.

Vittiges nimirum hoſtibus ocii & libertatis tributum ratus: ita ut ex
urbe quæ uellēt licētius aſportarēt: & neceſſaria terra mariq; inuehe-
Portus Ro-
rent: Locū quem portum dicunt Romani: preoccupare aīo deſtinat: q
ferme ab urbe centū: ſexq; & uiginti ſtadiis abeſt: hac tantula & ſola in-
tercapedīe: ne maritima ſit urbs Roma dirimit: Eſt aūt ea in regiōe hic
locus: qua tiberis fluuius exitū habet: q ab urbe delatus: ubi proximus
Inſula ad oſtia Tiberina.
mari ſtadiis quindecim fit: in brachia bina dirēptus: quam ſacrā inſulā
uocāt: cōplectitur: quæ utiq; & flumine fit pcedente patētior: ita ut cū
longitudine ipa: latitudinis dimēſio ęqua cōſtet proportione. Sed flu-
minis interſciſſus ille & utrinq; defluxus: ſtadiorū quindecim interual
lo defert: tiberis utraq; ex parte inſulę nauigabilis eſt: ſed eo ex latere
Vrbſ ſtructa ad portum.
quod ad dexterā uergit: per portuȝ in mare immittit. Vbi & priſci illi
Romani ad ripā urbem ſtruxere: muro pręualido circūcinctam: & a por
tu ipo illi quā proximo denominarūt. Ad lęuā autem & ex altera parte
Oſtia.
qua in mare is influit: hoſtia Ciuitas adiacet: fluminis & hæc ripę conti
gua: magni quondā apud priſcos mōmēti: nūc uero nullis mœnibus cir-
cunducta: A portu uia: recta ad urbē ducit: plana quidem & priſus nil
impedita: hanc a principio Romani cōſtrarunt: hoc in portu naues ex
Boū copia ī portu.
compoſito: onerarię aſtant: & boum uis ingens parata quā proxime: nā
mercatores: cū ex alio orbis tractu in portū hunc ſe nauibus cōferūt: one
ribus in actuarias naues & ad fluminis naturā cōſtructas: depoſitis: p
tiberim Romā adnauigant: nō uelis uſu uel remis: quādoquidem nullo
Naues Tiberi ad Vrbem bubus trahibatnur.
uento impelli hac poſſunt nauigia: circūflectente & crebro quidē deflu
mine: & ad multū ſpacii tortuoſis ſinibus dilabente: & remorū in eo nul-
lis eſt uſus: aduerſis undis in nauigātibus: Sed laqueis ad onerarias il-
ligatis: & boum deinde ad colla ſuſpēſis: ueluti plauſtra Romani uia
Via Portuenſis
portuenſi has pertrahunt: Ex altera uero fluminis parte ad urbem ex
hoſtia pertiēti: uia paluſtris eſt & limoſa: meabilis tamen nō ripe tibe
Portū occupant Gothi.
ris proxima: atq; adeo nullæ hac naues trahuntur. Gothi igitur portū
urbem cum ſine preſidio & cuſtodiis deprehendiſſent: non enim in por
tis ſtatio excubabit: non in muris armati erant: Romana pleriſq; ex co-
lonia trucidatis: confeſtim cum portu ipſo hanc occupant: ac mille ibi-
dem ex ſuis ad cuſtodiam loci dimiſſis: cæteri in caſtra ſe receperunt:
quo factum ut ea in regione: nihil omnino ad obſeſſos ex mare
deuehi ſubſidii poſſet: ni ex hoſtia forte fuiſſet: magno labore

& periculo ingenti deuectū:nec quoq̄ pacto ad locū eundem decætero
exalto ſubduci poterant naues:Sed ad Antiū ſtationem habebant:quę
Ciuitas diei iter ab hoſtia diſtat:undeq; onera rerum neceſſariaꝝ & cō
meatus ad urbem uix deferebant:cuius rei hominū paucitas cauſa erat
Beliſſarius nāq; cu; urbis mœnibus timeret q̄ maxime:portū neglexe
ratut nullis cuſtodiis ꝑ ſe cōmunitum·Crediderim tamen ſi trecentoꝝ
hominū impoſuiſſet ei loco preſidiū:nunq̄ hunc barbaros aggreſſuros
fuiſſe:quia ſuapte natura munitiſſimus eſt·hæc uero gothi triduo cōfe⸗
cerūt a/mœniū oppugnatione die uigeſimo:Martinus interea Valeria
nuſq; ad Beliſſariū ꝑuenere:milites mille ac ſexcētos ductantes:quorū
pars maxima unni erant Sclauini Antęq;:qui trans hiſtrum fluuium
nec procul ab eius ripis incolunt loca:Beliſſarius uero ex eorum aduen
tu lętitia ingenti affectus:cū hoſtibus prœlio decernēdū cēſebat:Vnde
e ſuis armigeris Traianū quēpiā iubet:prudentē ſane & induſtriū ui⸗
ru;:ſcutatis equitibus ducētis ſecū deſumptis:recta aduerſus barbaros
ducere:Cūq; uno agmine omnes ad eoꝝ caſtra ueniſſent:tumulum ut ꝓ
pinquū conſcenderēt monet:eodēq; ſe continerēt:quod ſi in ſe impetum
hoſtes feciſſent:nullo pacto cū his cōſererēt manꝰ:nec gladios aduerſus
eos nec tela deſumerent:ſed ſagittis dūtaxat inceſſerent:quibus deficien
tibus effuſe & plane intrepide capeſſerent fugā:curſuq; ſe intra muros
reciperēt:in q̄bus ipſe ad ſagittandū tormēta parata habebat:& artifi⸗
ces ſimul eius artis ꝑitos:q ſtatim ubi barbaros Romanis interga herē⸗
tes uidiſſent:e/mœnibus ſagittis & machinationibus aliis hos infeſtarēt
Traianus deinde:ut imperatā illi iam fuera::cū ducētis eq̄tibus porta
ſalaria ad hoſtiū caſtra cōtendit:tū barbari horū audacia obſtupefacti
& re ſubita animo cōſternati:e caſtris utcuiq; licuit:uel imparati ī Ro
manos impetū facere:ac ſuis opitulari·Equites uero Traiano hortante
in ſcenſo confeſtim quem his Beliſſarius oſtēderat colle:de loco ſuperio⸗
re ſagittis in ſubeuntes crebro immiſſis:hoſtem ferire:& aſcenſu enixius
prohibere:& quoniam intantam hominum equorumq; multitudinem
emiſſe cominus incidebant ſagittę:multis & ſuis cum uulneribus hoſtes
admitebantur incollē euadere·Equites uero Romani faretris tandē ꝑ
ſus euacuatis:confeſtim retro ſe uertere:& ad urbē barbaris inſectanti⸗
bus effuſo curſu contendere:ubi uero ad muros eſt proxime uentū:q in
his poſiti erant intractandis bellicis tormentis edocti:Gothos miſ⸗

Antiū q̄ lōge ab Oſtia/

Auxilia ab Imperatore miſſa Romā applicāt
Vnni·
Sclauini·
Antę·
Traianus:

Quo aſtu hoſtes eliciat in certa/mēn Beliſſ.

ſilibus laceſſendo uulnerādoq; ab inſectādi ſtudio repreſſerunt· hoc in
Crebro cedunẗ Gotthi· — inſultu ex barbaris nō pauciores q̄ mille cecidiſſe tradunẗ: paucis poſt
diebus Mundillā quēpiam Beliſſarius: & hunc quidem ſuū armigeru3
& Diogenem: fortiſſimos bello uiros: cū ſcutatis eq̄tibus trecētis ipſum
id facere iubet: & eadē arte hoſtē impetere: qui iuſſa ex templo du3 exe
quunẗ: nō minorē ex hoſtibus partē: ſi non forte maiorē: par iaſtu truci
dant: poſt hos & Oilandū cum trecentis delectis in hoſtem immiſit: ut
ſimili hunc clade afficeret: q; re ſtrenue geſta: haud quaq̄ ꝑfecti opinio
nem aut uota fefellit: tribus itaq; Beliſſarius incurſionibus in barbaros
factis: ad quattuor milia hoſtiū interfecit· Vittiges aūt ut qui nil ſatis
calleret in ductādis exercitibus: q̄d potius eſſet: armis ne copias cōmu
nire: an in bellicis rebus rectiora exercere cōſilia: ꝑ q̄ facile ſibi ꝑſuade
bat: hoſtē & ſe haud ſecus poſſe incurabili iactura afficere: ſi huic modi
cis copiis inſultaret: unde equites quingentos emittit: muriſq; iubet ap
propinquare: & quęcūq; ipſi ab hoſtibus fuiſſent perpeſſi: in eorum uni
uerſum exercitum facere: hi itaq; cum ad locum quendā editiorem ue
niſſent: nec longiore ab urbe interuallo q̄ quod extra ſagitte iactum con
Gothis multis ꝑliis uincunẗ· — ſiſterent: Beliſſarius uiris mille delectis: Beſſtoq; illis prefecto: uno ue
agmine ducerenẗ mox imperat: tum illi a tergo hoſtibus cōparentes: eo
rum terga dū cedunt: ex his quā multos obtruncāt: ceteros deſcendere
in campū cogūt: ubi poſtq̄ aduerſis uiribus & pede collato pugnatū eſt
gothoꝝ pars potior cecidit: pauci admodum qui reliqui bello fuerant:
uix fugientes ſua ſe in caſtra recipiūt: quos ut ab imbellibus uictos cum
Vittiges caſtigaſſet: reſarcituꝝ ſe alioꝝ opa ſuoꝝ iacturam pollicitus:
ut quieturus aliquādiu tunc uidebatẗ: poſt diē autem tertium: delectos
ex oībus caſtris uiros q̇ngentos: opam ut in hoſtes nauarēt ſuapte uirtu
te dignā: hortatur: quos ut primum propius aduectaſſe Beliſſarius ui
dit uiros mille & q̇ngentos: Martinū Valerianūq; cū his ſimul ꝑfectos:
cōfeſtim i hoſtes mittit: equeſtriq; prelio ſtatim inito: Romani q̄ hoſtes
numero ſuparent: ſine ullo labore ifugam hos uertūt: ad unūq; fere oēs
occidūt· Gothi uero ia3 tertio clade affecti: & ſuis totiēs occiſis iā copiis
aduerſari ſibi omnino fortunam rebanẗ· Quādoquidē & ſi ante hac mul
titudine abundaſſent: a paucis tamen deuicti nūc hoſtib9 ſint: & modi
cis rurſum cum hos copiis inuaſiſſent: occidione fere occiſi perierint·
At Romani Beliſſarium eius ob prouidentiam & bellicam artem:

publice laudare:& miraculi loco in eo uiro uirtutes has ducere:Scorſũ deinde amici ab eo & ſedulo rogitare:quibus/nã argumẽtis ea ex die q̄ hoſtes fugaſſet in ſpẽ bonam ueniſſet:omnino ſe gothos debellaturũ:tũ ille ad ea reſpondẽs:uel a principio dixit:ubi primũ tam paruis copiis cũ gothis manus conſeruiſſet:aperte ſe periclitatum fuiſſe:quantũ eſſet in utroq; exercitu per id tempus diſcrimen:idq; certius ꝑuidiſſe:Qui ſe ex ęquo uires cũ uiribus cõparentur:ſe haud quaq̃ exiſtimare hoſtiũ multitudinem non ſuorũ paucitatem deuaſtaturã:ſed in eo differre exercitus ipſos quã maxime quia Romani omnes fere:& unni his ſocii ex equis archus inſinuare:ſagittaſq; in hoſtem immittere quaʒ optime norint·Gothorum uero nemini unq̃ id ſtudii aut curæ fuiſſet: ſed equites ipſos ſatis conſtare telis dũtaxat & gladiis uti cõſueuiſſe:iſtorum preterea pedites ipſos & ſagittarios ab armatis protectos in bello cõſiſtere:equites uero niſi cominus prelient:cũ nihil habeãt quo ſe ab hoſtibus tueantur:quibus/e/longinquo ſagittãdi ſit uſus:facile ictos perire: pedites ꝑinde incurſiones in equites facere haud ſat cõmode poſſe:Inde factũ deniq; affirmabat quod per Romanos fuiſſent ſepius barbari ſuperiorib⁹ pugnis deuicti·Gothi interea ubi his altius animo inſedere:quę ſibi nil proſpere eueniſſent:ne parua quidem cum militum manu ad męnia urbis procedere:nec hoſtes quidem uel ſibi infeſtos decętero inſectari:ſed id tantum eniti:ut ſuis hos/a caſtris propellerent:Romani demũ ex rebus iam proſpere geſtis inflati uniuerſas gothorũ copias præliando inuadere geſtiebant:cũ hiſq; cenſebãt acie decernendũ iam eſſe:Beliſſari⁹ tamen:magnũ utriuſq; exercitus ad huc eſſe diſcrimen ratus:tergiuerſando ante hac ſemper id diſtulit:ne ſummę rei periculũ faceret: uel uniuerſis copiis cum hoſtibus decertaret:ſed incurſionibus barbaros infeſtare ꝑcipue nitebatur:hiſq; ſedulo niti animo agitarat:Popq̃ uero ab uniuerſo exercitu & item Romanis:eius ob id auctoritatem inminui: nec magni fieri animaduertit:mutata ſentẽtia cũ oibus copiis incundũ ſibi pręliũ eſſe decernit:& alioqui ex incurſionib⁹ depugnarę:idq; ut faceret quãdoq; aggreſſus:ſepe interpellat̃:ac demũ cogit̃ intermittere: cũ hoſtes ea dere factos iã antea ꝑtrãſſugas certiores: paratos eſſe ad ꝑliũ cõperiſſet:Vñ aperto marte cũ hoſte decernere:tãdẽ aĩo deſtinat:Iã q; in aciẽ conſtiterant barbari:ſuo more inſtructi:Exaduerſo & Beliſſari⁹ ſtabat:ſuis cũ copiis ad bellũ paratus:q ſtatim ad ſe omnibus ſuis militi

Victoriã unde ſibi Beliſſ· ſit pollicitus·

Sagittarii quãti fiãt a Beliſſ·

Pugne auidi Roma·

Pugnam detrectat Beliſſ·

Inſtruit̃ utriq; Pugna·

Oratio Beliſ. ad ſuos.

bus conuocatis: orationē huiuſmodi habuit. Non equidem quod ueſtrī
mollitiē improbarē/o/uiri conmilitones: uel hoſtium horreſcerem ui-
res: cū his pugnam capeſſere ante hac diſtuli: ſed quia nobis ex incurſi-
one in hos decertantibus res proſpere ſuccedebant: cauſam rei bene gerē
dę ſeruandā aſſiduo eſſe exiſtimabam: nam ea quibus preſentia prouo
tis ꝓcedūt: uelle aliter immutare: profecto inutile duxerim: nunc uero
cū uos apertius uideam promptiſſimis animis in id diſcrimen ituros: ī
ſpe optima ſum: nec quoq̄ pacto ueſtrā hanc animi promptitudinē re-
morabor: Sat. n. calleo maxima in bellis momenta bellātium uolunta-
tem ſortiri: iſtorūq; ad pugnā dum animus propenſior eſt: quā multa
ex officio geri cōſueuiſſe: Qui autē pauci uirtute inſtructi: maximas q̄
ant hoſtium copias profligare: nemo nō ueſtrū intelligit nō auditione
ꝑcipiendo: ſed experientia ipſa quotidiana certamina ineundo: ne itaq;
ueſtrę priſtinæ militiæ gloriam uel ſpem ex ūra hac animi magnitudi
ne cęptā dehoneſteris: In uobis ſitū erit/o/milites: Vniuerſa nanq; ꝑ uos
hoc bello iam antea geſta ſuo hæc dies euentu decernet. Vobis ꝑterea:
quātū ꝓuidere aīo poſſuꝫ uel ꝑ̄ſens id tēpus opitulabitur: qđ utiq;: ubi
ūris preteritis & egregie factis: hoſtiū ſubacti ſunt animi: facilē uti par
eſt: ex his uictoriā conferet: nā quibus ante hac ſepe: nil proſpere peri-
clitādo & ſatagēdo res ſucceſſerūt: haud quaq̄ de cętero ſolēt rem fortius
gerere: equis uero ſagittiſue: uel armoꝝ cuius generi ueſtrum nemo ut
parcat uelim: ipſe nāq; pro omnibus hoc bello deperditis: alia & potio

In Pugna ſiquis qd amiſerit redditurꝫ ſe polliceret Beliſſ.

ra reſarciam. his paucis Beliſſarius ſuos hortatus: inter Pincianā & Sa
lariam portam eduxit exercitum: nō multis primo in cā poſ neronianos
abire iuſſis: quibus & Valentinum preficit equitū turmę ducem: cui in
iunxerat: ne pugnæ initium faceret: nec hoſtiū caſtris appropinquaret
ſed prę ſe ſpeciē terret: hos ſe aſſiduo iuadēdi: quod utiq; icirco agebat:
ne ex barbaris quiſpiā ea/e/regione pontem ꝑtranſeundo ſuis ire ſuppe
tias poſſet: qui in caſtris aliis cōſtitiſſent: nā cū barbaroꝝ neronianis in

Aſtus Beliſſ. ad hoſtes diſiūgendos.

campis uis maxima conſediſſet: ut ſupra iam diximus: ſatis fore Beliſſa
rio uidebať: Si hi aliquādiu interpellati: diſiungi/a/cętero exercitu poſ
ſent: ne ꝑ̄lio intereſſent. Romani interea dum plebei quidam armis de-

Opifices & Imꝑitos belli amouet ad exercitu Beliſſ.

ſumptis in aciē ſequi euntēꝫ Beliſſariū uellēt: nullo ꝑ eum ſunt pacto ꝑ
miſſi: cęteris ſe ut copiis īmiſcerent: ne forte cum in medio certamine fo-
rent: belli diſcrimine territi: uniuerſum turbarent exercitū: Opificum

nimiꝝ id agmen erat:& rei bellicæ imperitoꝝ:hos tamen omnes ultra
portã Pancratianam:ſupra tiberim poſitam:phalange facta locauit·q
eturos ſibi tãdiu quo ad ipſe his ſignũ dediſſet:quod poſtea accidit ſuſpi
catus:ſi hos cõſpicati fuiſſent:nil au'uros hoſtes ſuis caſtris relictis cum
altero ſuoꝝ exercitu ſe oppugnatũ uenire·Vſui p̃terea forerebaꝰ:idqꝫ
permaximi faciebat:ſi tanta multitudine hoſtes:nõ una ſe in caſtra con/
iungerent·Placuit itaqꝫ ea ut die equeſtre prelium fieret:quãdoquidẽ
ſuo expeditatu pleriqꝫ cum eo perſiſtere ordine nollẽt:raptis ex hoſtibꝰ
equis:cum equitandi eſſent prorſus nõ imperiti:iam eqtes fierent:Pe/
dites uero ex his qui reliqui fuerãt:cũ nec phalange de ſe præ eoꝝ pau/
citate cõficere poſſent:nec cũ barbaris manus cõſerere auderẽt:ſed in ſu
gam daturi ſe primo cõgreſſu fuiſſent:haud quaq̃ uiſi Beliſſario ſunt q
tuto poſſent & procul a muris cum hoſte pugnare:unde q̃ proxime ad
foſſas manere iniũxit:ut ſi equites forte Romani terga barbaris darent
fugiẽtes ad ſe illos exciperẽt:& cũ his ſimul ut integri & florenti ætate
iuuenes prælio reſtituto in hoſtes pugnarent:Pigripius interea/e/ſatel
litibus qdam:uir ſane ſtrenuus:piſſidius genere:Tarmutuſqꝫ iſaurus
Enni iſauroꝝ prefecti frater:Beliſſarii cũ in conſpectũ ueniſſent:hmõi
hunc ſunt uerbis affati·Omniũ optime princeps:Noli copias que ſumꝰ
cũ hæ tibi p paucæ ſint:& barbaroꝝ infinita ſit cũ multitudine cõflictan
dum:a/peditum phalange ſeiungere:nec Romanũ duxeris peditatum
iniuria quoq̃ pacto afficiendũ:per quẽ priſcis Romanis imperium ad
id magnitudinis propagatum accepimus:Nã ſiquid forte hoc bello ha
ud quaq̃ p hos ſit nauiter geſtũ:nõ ipſoꝝ id uel ignauie uel formidinis
eſt argumentum·Sed duces ipſi nõ immerito ſunt incuſandi:q ſoli eqs
in aciẽ uecti:cũ minime dignarenꝰ:belli una cõmunem fortunã ſubire:
prius fere q̃ ſit certamen initum fugã capeſſerint·Ipſe quidem peditũ
duces omnes iam uides equites factos:ut qui nõ dignũ ſe putent cũ ſuis
peditibus:pedibus in aciẽ ire:in alioꝝ ergo equitum numero peditum
duces iſtos cõſtitue:nobis uero peditatũ pmittito:in certamen ductãdũ
Cum·n·nos pedites ſimus:hoſtium multitudinẽ ſuſtinebimus:ſpe opti
ma freti:ut cũqꝫ deus gerirem ſiuerit:hoſtes nos poſſe iactura afficere:
his Beliſſarius auditis:principio qdem haud quaq̃ illis poſtulata per/
mittere:hos nãqꝫ cũ bellicoſiſſimi eſſent:ac fortiſſimi uiri:ingenti amo
re proſequebaꝰ:Vnde haud ſatis placebat:cũ multis ut pauci certamen

Cur peditẽ non educat i pugnã Beliſſ·

Pigripius piſſi/dius·

Tarmutas Iſaurius·

Prefectoꝝ uerba ad Beliſſ· ut peditẽ educat·

Romani ſolo fere pedite rẽ geſſere·

mirent. Demum eorum precibus fatigatus ac promptitudine uictus: paucis ſupra portas & in propugnaculis ad munitiones & tormēta tra-

Peditū acies inſtruitur.

ctanda dimiſſis: Cęteris Pigripiū Tarmetūq; duces ex ordine ſequerentur iniunxit: ne forte hi periculum reformidantes: cęteras copias ꝑturbarent: & ſi qua forſan in fugam equitum pars ageretur: haud ꝓcul ipſi ſecederent: ſed hos ad ſe deniq; recipientes ſtrenue tuerenť: & in hoſtem ſuos inſectantē conuerſi preliū mox reſtituerent. Vittiges uero gothos qui circa ſe erant uniuerſos armauit: nemine prorſus ꝑter imbelles quoſdam in caſtris dimiſſo: & his quidem qui in campis erant neronianis: &

Vittigis oro ad ſuos.

ſub Marcia duce: e ueſtigio imperat: ſuo ut loco manerent: pontēq; diligentius cuſtodirent: ne ea ſe de repente inuaderēt hoſtes: ipſe uero cætero ad ſe conuocato exercitu: profatus hmōi eſt. Veſtrum forte nōnullis uideri poſſu; Imperio huic meo extimuiſſe: atq; adeo ante hac ſepe uos ſim ad fortitudinem cohortatus: & nunc ut ad optime audendū uos excitem: cōcionaturus aduenerim: Et id quidem haud longe ab humani ingenii cōſuetudine ex uobis quida; animo forſitan agitarint. Solēt nāq; homines rudiores & imperiti: erga hos quorum indigeant opa: māſuetudine uti: uel ſi longo ſint interuallo inferiores: aliis uero aditu difficiles ſe prebere: quoꝝ nō opus habeant miniſterio: Mihi uero nec uitę finis: nec imperii eſt ammiſſio curę: Cuperem equidem uel hanc porfiream & regiam ueſtem die hoc ipſo deponere: ſi modo Vir gothus futurū ſit hanc ut ſibi deſumat & induat. At qui Theodati finem præceteris ꝑ beatum fuiſſe tunc duxi: cum ei id euenit: ut a ſue gentis hominibus: & imperio priuareť & uita: nā propria cuiq; & ſua calamitas: ſi nōdū uniuerſa gente depdita: ſit occurſura: apud non inſenſatos haud quaq̄ conſolatiōne priuať: Mihi uero cōſideranti quæ ante hac fuerit gens uandalorum perpeſſa: & quem Gelimerus dux ſit finem ſortitus: nec penſi qcq̄

Gelimerus Vandaloꝝ dux.

in humanis offertur: nec moderati. Sed uidere iam uideor gothos cum liberis abductū in ſeruitutē iri: Coniugeſq; ueſtras inſenſiſſimis uiris: & turpiſſimis in rebus miniſtraturas: Me uero & Theoderici ex filia neptem: eo deniq; aſportandos eſſe ꝓuideo: quo hoſtilis libido mox duxerit. hęc equidem uellem & uos ne accidant ueritos: in id bellum prodire: hoc pacto eo in loco in quo gerendū ꝓlium eſt uitā finire: maioris longe facturi uos fueritis q̄ ex uictoria partā ſalutē: Viri ſiquidem generoſi & fortes: uel ſi aliqua una in re forte fallanť: uel utcūq; aduota aliqd

ſibi minus ſucceſſerit:apud hoſtes ſuam exiſtimant auctoritatem immi
nui·Mors uero & ſi acceleratius uenerit:fęlices ſemper ex preterita ac
ꝓſperiore fortuna homines reddit·Et ſane pſpicuum eſt:ſi hac mēte &
cogitatione id bellū geſſeritis:ꝑ quam facile uos ex his uictoriā rel itu
ros:ut q per pauci ſint:& gręculi homines quidā:& pro recens uobis il
lata iniuria ꝓmeritas exacturos nunc deniqꝫ pœnas:uirtute ſiquidem
ipſi ac multitudine cęteriſqꝫ rebus:ſuperiores his eſſe facile gloriamur:
illi uero maiora uiribus audent:noſtris inflati malis:& id ſolum preſi
dii nacti:noſtram formidinem:ſed eorum audaciam alit:preter digni-
tatē partā fęlicitas·his Vittiges ſuos hortatus copias omnes iam iam in
aciē prodituras hoc modo inſtruxit:pedites quidē in mediū ſtatuit:eq
tes utrinqꝫ in cornibus:haud longe a caſtris:ſed q̄ proxime poteſt pha-
langē locat:ut ubi deuicti iam hoſtes fugam capeſſerēt facile circūuenri
trucidarētur:cum ingens ſpatiū ſuis ad inſequendū pateret·Sperabat
nanqꝫ ſi pede collato pręlium gereret ne ad breue quidem hoſtes repu
gnaturos:ex re quidē abſurdiorem cōiectans:haud quāq̄ ſuis uirib⁹ fo-
re bello pares hoſtium copias·Prefecti itaqꝫ ubi primum diluxit cum
pręlium incepiſſent:rei gerendę enixe inſiſtere:poſtremiqꝫ quidam cū
in aciem iſſent:ſuos iubendo hortandoqꝫ:ad nauandā ingēti animo ope
rā inflāmare·Sed in principio ſtatim ſupiores Romanę res erāt:& bar
bari crebro ſagittis icti frequentes cadebant:nullū tamen per hos fugæ
initium factum:nan ingenti multitudiue Gothi cum in pręlio conſtitiſ
ſent:facile in cadentiū locum recentes alii ſuccedebant:unde nec ſenſum
ullum ſuoꝝ ſtrenue peuntium dabant:Et Romanis quidem ſatis tūc ui
ſum:cum tanta paucitate his milites eſſent:hoc pacto diremptum ſibi
ꝑlium iri:Iam·n·in meridiem qugnam extraxerant:deniqꝫ iam potiti
uictora:hoſtes ut ſe in caſtra reciperent perpulere:magna ex his parte
occiſa·In Neronianis autem campis diu exaduerſo Romani Gothiqꝫ cō
ſederāt·Mauruſiiqꝫ crebris in barbaros incurſionibus factis:& frequen
ti telorum iaculatione:diutius hos laceſſiuerāt:hi tamen inmoti mane-
bant:nec ſe laceſſentibus occurſandum duxere:Romanos ueriti non ꝓ-
cul aſtātes:quos ſane milites eſſe rebantur:cū turba eſſent imbellis:ſibi
molituros inſidias:& iccirco tacitos hos quieuiſſe ut a tergo ſe de impro
uiſo adorti:circūuentos occiderent:Iamqꝫ cum in meridiem Sol inclina
ret:Romanoꝝ & neronianis in campis exercitus derepente in hoſtes im

Qūo iſtruat aciem Vittiges·

Pugna initur·

Gotthi Victi·

Pugna altera in Campiſ neronianis·

petum facit:ſugantur ex inſperato gothi:re ſubita territi:cumq; recipe
ſe ad caſtra minime poſſent:proximos colles conſcendunt:in hiſq; ut qe
turi ſe cõtinent:Sed Romanorum magna uis erat:haud tamen milites oẽs
ſed nuda ĩmunitaq; maximam in partẽ turba:nam & Preſectum unde
quaq; in hoſtes perinde mox eruptur: nautarum ſeruorũq; ingẽs copia
ſequebatur:& ut belligerãdi ꝑcupidi omnes:uel cum eoq circa flumen
erat imperatoris exercitu ſe immiſcuerãt:unde cũ tanta is multitudine
abundaret:defixerat pauor cũ admiratione:ut diximus:barbaros:& in

Imbellis turba q̃tũ noceat uide

fugam auerterat:Sed inter Romanos nullus inde ſeruatus ordo rẽ Ro
manam interturbauit ſefellitq;:ob eam nãq; intermixtã hominũ collu
uionẽ:nec duces ipſi & ſim rem pleraq; Valentino Iubẽte hortãteq; ſer
uare poterant militiæ modũ:quãdoquidẽ nil prorſus incõſultior tur
ba dictis pareret:unde factum:ut fugiẽtibus gothis:poſtremos quoſq;
haud quaq̃ carpendo necandoq; ut res militaris poſceba::ſpatium dede
rint:intutum ut ſeſe & ꝓximos in colles reciperent:indeq; ut iam quie
turi:intrepide quę gererent ſpectarẽt:porro nec ea/e/regione Romani
pontẽ in animũ induxerant pertranſire:barbaros prohibituri:ne Ciui
tate utrinq; decætero obſiderẽt:neue diutius poſſent ultra tiberim ſta
tiones hr̃e nec hoſtibus ſaltẽ altera ex parte cũ Beliſſario acie decernen
tibus:In terga & de improuiſo ꝑruere:qđ utiq; ſi oportune feciſſent:ꝑfe
cto ſuarum obliti uirium gothi:ſeſe daturi in fugam fuiſſent:& euaſuri quo
cuiq; licuiſſet.Sed barbari ipſi qui pauloante ex ſuga inſederãt collem

Ro.Victores dũ ꝑde ſtudẽt uincuntur

ſua in caſtra irrupiſſe Romanos exedito cõtemplati:aliquãdiu ſe loco cõ
tinuere:ira deinde & indignatiõe ſimul accẽſi:eruptiõe mox facta: incõ
poſitã ĩpeditãq; in auehendo auro argẽtoq; & ꝑcioſa cętera ſupellectile
turbã:ingenti cũ clamore & de improuiſo adoriunt:eãq; partim obtrũ
cant partim extẽplo ſuis/e/caſtris eiiciũt.& ſiq forte fuere q nõ ſubito de
prehẽſi occubuerũt:abiectis/e/dorſo pecuniarum aliarũq; rerum ꝑcinus ſar
cinis uolẽtes qdẽ fugã capeſſunt:& quocũq; tum licuit cõfeſtim euadũt.
Dum hæc interea neronianis in cãpis geruntur:alter barbarorum exerci
tus quã ꝑxime caſtra ſcutis munitis ab hoſtibus ſe & ſtrenue tuebatur:
hiſq; dũ fortiter repugnarent:facta equorum magna imprimis ſtrage:nõ
paruã nr̃is intulit cladẽ:qua ex re cũ Romani affecti partim uulnerib9
partim ãmiſſis eqs ꝑliũ remiſiſſẽt:eorum ſtatim ꝑſpicuã fecere paucitatẽ:
& gothorum agmen quã maximo ꝑſtaret hos interuallo cõparuit.Qua re

barbarorum eqtes aiaduerſa:dextro ex cornu ĩ hoſtes mox aduolãt: hoſq;
curſu citato inuadũt·Quorum inſultũ armaq; cũ minus ferrẽt Romani:q
ea inparte cõſtiterãt:ſeſe inſugã proripiũt:ad peditũq; ſe recepe phalã
gem:tũ uero nec pedites ipſi hoſtes ſe inuadẽtes tulere:ſed cũ eqtibus ag
mine uno diffugiũt:Vnde cęteris ſubſequẽtibus copiis & ſimul inſtanti
bus barbaris interga cedunt:paſſimq; fieri cępta eſt fuga: Pigripius ĩ
terim Tarmutuſq; peditatus tũc duces:cũ paucis q circa ſe erãt peditib9
nauiter ſe ĩ ea pugna geſſere:qppe q ꝑliãdo & reſiſtẽdo haud quaq̃ ſe di
gnũ dixere ut & ipſi cũ cęteris fugarent:Qua ex re cępit tũ pauor cũ ad
miratiõe gothos:impetũq; mox repreſſere:unde ex ea iter poſita mora:
pedites ipſi fugiẽdi ſpatiũ nacti:intutũ ſe receperũt·Pigripius tñ corpo
re toto cõciſus eodẽ quẽ inſederat ſaltu moribũdus ꝓcubuit:cũ eoq; &
pedites duo de quadraginta occũbũt·Tarmutus uero cũ tela iſaurica bi
na geſtaret in manib9:ſeq; inuadẽtes barbaros aduerſis ictib9 cõtinẽter
feriret: poſtq̃ cęſo undiq; corpe ſui iã deſperaſſet:Enniuſq; fr cũ nõnul
lis eqtibus opitulaturus ueniſſet:recuparo aliquantiſp iam ſpiritu:cur
ſu citato uulnerib9 cruoreq; plenus:nullo adhuc iaculorũ amiſſo:ad ur
bis męnia cõtendebat:erat nãq; ſuapte natura hic pnicilliм9:atq; adeo
ad fugã ualidior capeſſendã:tam & ſi corpore eſſet tã male affect9·Cũ
uero pincianã ad portã hic peruenisset:ſtatim procubuit:quẽ murorum cu
ſtodes nõnulli:ut iã exanimẽ factũ:clipeo impoſitũ ſuſtulere:Is tñ cũ
ad dies duos ſupuixiſſet:ut iſauris ipſis:ita & Romano exercitui deſide
rio ſui relicto:& ad poſteros fama:ex humanis exceſſit·Romani interea
ex re male geſta exterriti:cuſtodias in muris diligẽter curare:foribusq;
portarũ occluſis:tumultuoſius ſuos ad urbẽ refugiẽtes:haud quaq̃ de
repẽte admittere:ueriti ne cũ his ſimul & hoſtes iuecti reciperent:q cũq;
igr nõ admiſſi i urbẽ fuerãt:foſſã ptrãſcẽtes muroq; tergis herẽdo:ui
riũ ſuarum obliti:& trepidãtes pedib9 cõſiſtebãt:i barbaros tñ q ſibi e ꝓ
ximo iſultarẽt:& foſſa ꝓpemodũ ſupata ſe eſſent iã iã iuaſuri: pugnare
nil poterãt:diffractis i fuga ãmiſſiſq; i ꝓlio telis:ad hec accedebat:qd ar
ma ut iuicẽ cõglobati exercerẽ nullo poterãt pacto·Gothi uero q̃diu i ꝓ
pugnaculis haud ſat multos uiderẽ:ipetũ i hos faciebãt:ſpe freti:nõ ſolũ
excluſos illos:occiſuros ſe eẽ:ſed qnt9 ad ꝓpugnacla cõſtitiſſẽt uiolatu
ros·Sz ubi militũ & Ro·ppli uim magnã ſũt cõſpicati ĩ ſe ueniẽtiũ:Cõfe
ſtim ut iã dſpantes:hoſtib9 formidie ſimul & ignauia idẽtidẽ exꝓbrata
retro ſe retulerẽ pugna igr i caſtris occepta:ad urbis foſſas muroſq; finit·

Romani fugiũt

Mors. Prefecto rum peditũ.

Ro. tandẽ unde cũq; uicti ceſiq;

INCIPIT LIBER SECVNDVS·

R Omani deinde re malageſta:uniuerſis copiis decerta-
re haud quaq̄ decętero andebant:equeſtri tamen & ex
incurſionibus p̄lio quam maxime barbaros ſuperabāt
non enim aduerſus gothoꝝ in utrunq; exercitum pedi
tes ipſi in phalangem inſtructi prodibant:ſed equites
ſuos conſectabanť:Et Beſſas quidem primo mox impetu in hoſtē facto:
ubi cum telo ſtatim proſiluiſſet in medium:tres ex equitū numero for-
tiſſimos uiros occidit:ceteroſq; in fugam auertit:Cōſtancianus deinde
cum circa ſerū diei:neronianos rurſum in campos Vnnos dixiſſet tubi
hoſtes præmultitudine uim ſibi facturos peruidit:tuendi ſe uiam hanc

Stadii locus in pratis Neronianis·

cępit·Erat ibi tum forte ſtadii locus patēcior quidam & ſane uetuſtus:
ubi ſingulare quondā inibatur certamen:multa eodem ędificia conſtru
xerant ueteres:indeq; calles undiq; anguſti diuerſim ducebanť:Conſtā
tianus itaq; cum nec ſuperare hoſtiū agmen poſſet:nec ſine ingenti peri
culo in fugam ſe dare:iuſſis omnibus ex equis deſcendere:pedes & ip̄e cū
his ſimul anguſtiore in loco cōſiſtit:unde ut/e/tuto cum barbaros unni
ferirent magnam his inferunt cladem:tum gothi:& ſi affecti uulneribꝰ

Cōſtātiani ſtrategema contra gothos·

aliquādiu obſiſtūt:ea ſpe freti:cum primum ſagittæ ex pharetris his de
feciſſent:illos ſe facile circumuēturos:& cōprehenſos demū cōſtrictoſq;
delaturos ī caſtra:poſtq̄ uero ad unū oēs fere uulnerati:uictā denſo ſag
mine p maſſagetas unnos emiſſa nulla incaſſum cadente ſagitta:ſenſere
gothi:dimidiā ſuoꝝ partem ſe ammiſiſſe·Iāq; in occiduum Sol ip̄e uer
gebat:tum uero cū nihil haberent quo ſe uerterēt gothi:in fugā demum
uno agmine ruunt:in eaq; multi mortē oppetiere·Maſſagetis ſagitādi
peritis:poſtrema carpētibus:nā & ingens hi curſu emenſi iā ſpatiū:dū
terga inſectando identidē cedūt:magnā gothis inferunt cladem:His ge
ſtis Conſtātianus cū unnis ad urbē p̄uenit·Perannius uero non multos
poſt ubi hec geſta ſunt dies:Romanoꝝ dux factus per ſalariam portam
cū in hoſtes duxiſſet:& effuſam egiſſet in fugam gothos:ac reciproca de
inde circa occidentem ſolem fugatis Romanis per gothos inſectatio fie-
ret·Romanus quidam expeditatu:plus nimio formidine captus:altio-
rem in foueam:ad condendū:ut reor frumentū per priſcos paratam de
improuiſo prolabiť:unde cū nec uocem ex ea edere auderet:quia in pro

pinquo hoſtium aderant caſtra: nec quoq̃ pacto euadere poſſent: ut cui
nec aliquid eſſet quo ſe inde efferret: cogitur noctem unam ibi peragere
Die autem inſequenti: barbaris rurſum infugam actis: gothus uir qui
dam eandem in foueam cadit: inquam & Romanus ceciderat: Ubi ſta-
tim conciliata inter ſe amicitia: & neceſſitate cogente: fidem ſibi mutuo
tradũt: alterius ſalutem curæ utriq; fore· Demum igitur ambo ingen-
tes edere ex infimo uoces: Ad quas gothi qui proximi erant conuerſi at
tractiq; in ſummo foueæ procumbentes percontabantur: cuius nam ea
uox eſſet· Tum gothus Romano ex induſtria ſubticente: nam ſic uiſum
utriſq; fuerat: ſua & patria lingua reſpondit: in eã ſe nuper ex fuga foue
am cecidiſſe: & reſtem ut demitterrent petiit qua euadere ad auras poſ
ſet· Tum ili ſtatim reſte ſummiſſa gothum ſe rati hominem attractum:
Romanum mox euehunt: unde rei miraculo obſtupefacti re uti ſe ha-
buiſſet accepta: reſidem in fouea gothum protinus extrahũt: qui ſtatim
de fide gothis certioribus factis: mutuo data: ſuis cũ ſociis abiit· Roma
nus uero impunis dimiſſus ſeſe ad urbẽ recepit· Equites deinde nõ mul
ti utrinq; impugnam armis ſe cõmunire intentiq; bello eſſe: & ut cœptũ
prœlium erat: in ſingulare certamẽ aliquod deſinebat: In quo penes Ro
manos ſemper uictoria fuit: haud longo poſt tẽpore cum in Campis ne
ronianis pugna cõmitteretur alterniſq; ſe equitum turmæ: & uaria in-
ſectarentur uictoria· Chorſamãthis uir ſane inter Beliſſarii armigeros
ſtrenuus: maſſagetarum gente ortus: paruo cum Comitatu: ſeptuagin-
tã ex hoſtibus milites inſequebatur: quo deinde in magnum iam campi Mira chorſemã
ſpatium euadente: Romanis qui hunc ſequebantur: retro ſe ad ſuos reci- this fortitudo·
piẽtibus: ſolus relictus hoſtes inſequi nil deſinebat: qua re gothi anima
duerſa cũ equos circũegiſſent: in hunc omnes uno agmine ruunt: tum il
le medios hoſtes peruadens: uno ex his quodam lancea per medium cor
pus traiecto: in alios impetũ facit: & indeſinenter impugnat: tuꝫ illi ter
ga iterato uertẽtes turpem infugã aguntur: exercitus deinde a ſtãtis ue
recũdia ducti iam enim conſpici ſe a ſuis rebantur: cum iterato uerſis in
hoſtem eqs ſe inſectantem inuadunt: eadem qua prius afficiunt iactu-
ra: ſiquidem uno atq; item altero ꝑualidis uiris ammiſſis infugã mox
auertuntur: quos Tharſamunthes uſq; in caſtra acriter inſectatus ſolus
uictoriam referens incolumen ſe ad ſuos recepit· Sed cuꝫ paulo poſt: ali
ud cum gothis bellũ iniſſet: læuam in tibiã ictus: atq; adeo dies nõ pau-

cos acceptum ob uulnus prelio abſtiniſſe: Vir perinde barbarus rē gra-
uiter ferens comminabatᷣ ſe ſtatim in gothos pro accepta iniuria uindi
caturū: Vbi eo ex uulnere breui conualuit: nimio iam cibo uinoq́ʒ opple
tus: ſolus ire in hoſtes animo deſtinat: ab hiſq́ʒ pro accepto in pede iam
uulnere: penas exigere. Cum itaq́ʒ pincianam ad portam deniq́ʒ ꝑueniſ
ſet: emitti ſe ad hoſtium caſtra edixit. Cuſtodes uero qui Beliſſarii ar-
migero & fortiſſimo uiro nil fidei non exhibere induci non poterant: cō
feſtim fores aperuere eumq́ʒ quo uellet abire ſinūt: quem hoſtes mox cō
ſpicati: perfugam ad ſe quempiam uenire rebantur. Verum ubi is arcū
intendit: & gothi non ſatis hunc noſcitarent: uiginti ferme in eum mi-
lites prodeunt: quos Tharſamunthes paruo molimento reiectos: ſenſim
inſectabatur. Poſtq̃ uero aliquāto maior gothorum ſe uis demū inuaſit
uelut in motus ſuo cōſtitit loco: Aſt ubi copiæ omnes aduerſus hunc cō-
fluxere: ab omnibus ſe tueri pugnādo admittebatur: quam rem cū/e/tur
ribus proſpexiſſent Romani inſanire quidem hominem arbitrabantur
haud tamen Tharſamūthem hunc eſſe ſat norant: q opera prę ſe tuliſſet
ingentia. Sed demum ab hoſtium uniuerſo circūuentus exercitu: teme-
rarię audaciæ pęnas hic luit. Cuius mors Beliſſario renūtiata: non ipm
modo: ſed cæteros omnes ita affecit: ut in maxima eſſent extanti uiri ia-
ctura comploratione ac luctu: ut qui cōmunem in eo milite ſitam ſpem
ammiſiſſent. Eutalius interea quidam dum ſe æſtas in autumnū curcū-
egiſſet: ex Bizantio Taracinas ſe contulit pecuniam deferens ab impera
tore militibus debitam: ueritus tamen ne obuii hoſtes una cū pecunia
& ſe/e/medio auferent: ad Beliſſarium ſcribit: curaret ut tuto ad urbem
uenire cū pecuniis quiret: Tum Beliſſarius/e/corporis ſui cuſtodibꝰ cē
tum delectos cū equitibus duobus & ducibus Taracinas mox mittit: ad
ſe ut pecunias eas deferrent: ipſe interea ſuſpitionem hoſtibus cōfirmare
cū uniuerſo exercitu in hos ſe bellum geſturū: ut ea barbari cura deten-
ti: nec pro neceſſariis conuehendis: nec alia quauis de cauſa caſtris exce-
derent. Poſtq̃ uero cū Atalio iaʒ iā affuturos quo miſerat milites demū
cognouit: copias omnes ut pugnaturus diſponit & inſtruit: ipſum id &
barbari facere: & parati ad bellū aſtare ea/mane itaq́ʒ Beliſſarius circa
portas paratum militem tenuit. Sciebat nanq́ʒ Ataliū & quos illi dede-
rat ſocios noctu ad ſe peruenturos: circa meridiem uero ſuos prandere
mox iubet: hoc ipſum & gothi facere: rati omnino ſumpto iam cibo: ho-

Fortitudo uerſa in temeritatem penas luit.
Vnꝰ pugnat cōtra exercitum.

ſtes in acië prodituros·Sed paulo poſt Beliſſarius Martinum Valeria⸗num𝗊; ſuis cum turmis in Campos Neronianos dimittit: iuſſos quã ma⸗xime poſſent hoſtiũ copias pturbarent·A Pinciana aũt porta eqtes ſex⸗centos ad caſtra emittit: qbus tres exarmigeris ſuis pſecit·his ſtatim ad⸗ueniẽtibus hoſtiũ uis magna occurrit: diu nõ pede collato pugnatũ: ſed alternis cõcedere inuadentibus: & tergi uerſando ſe inuicem inſectari: ita ut uolẽtes iam uiderent & ex compoſito diei reliquũ tẽpus conterere Deni𝗊; in alterutrum his ira & indignatiõe ſucceſſis: ualide pugna init & multi utrin𝗊; mortales ac fortiſſimi qui𝗊; cõcidunt: Sed utriſ𝗊; cum ab urbe: tum e caſtris ſupuenere ſubſidia: qbus inter cæteros ſtrenue ſe immiſcẽtibus: prœlii labor exaugeri cęptus: & utrin𝗊; ingens edit9 cla⸗mor bellãtes exterruit·Romani tandẽ ſua hoſtes uirtute impulſos: inſu⸗gam uertũt: hac ipſa in pugna Curilas uir ſtrenuus: telo caput mediũ ictus: id𝗊; pfixum adhuc in uulnere geſtans hoſtẽ inſectabat: & impe⸗tu facto cũ cæteris ſ𝗊 prœlio forte ſupfuere: circa occidentẽ iam ſolem ur⸗bẽ inuehit cũ tremula adhuc in capite haſta: magni profecto momenti ſpectaculũ·Arxem preterea quẽpiã Beliſſarii pfecti armigeꝝ: gothus uir quidã & ſagittarius inter nares & dexterũ oculũ uulnerat ſagittę𝗊; ſpiculũ ad occipitiũ uſ𝗊; deſcẽderat: haud tamen id uſpiam cõparebat: ſed haſtę quod reliquũ uiſebat proſixum ita extabat in faciem: ut Arxe hoc eqtante cõcuteretur: qua uti𝗊; re Romani cõſpecta obſtupuere·In Campis aũt Neronianis barbaroꝝ res ſupiores fuere: At𝗊; adeo ut ubi Valeriani Martini𝗊; copiæ gothoꝝ infinita cũ multitudine prælio: ge⸗ſto: ſtrenue ſe ab his explicaſſent: & ut grauiora Romani milites paſſi i maximũ uenissent uitę diſcrimen·Bochem ſtatim Beliſſarius iuſſit: la⸗borãtibus ſuis ſuppetias ire & equitũ turmã tam equis𝗊 uiribus uali⸗dam: Neronianos in Campos educere: Iam𝗊; ſerũ diei erat: & turma Bo⸗chem ducem ſecuta Romanis opem latura: cũ primũ cõparuiſſet: ſubito facta barbaroꝝ eſt fuga: quibus cum nimium Boches inſiſteret fugien⸗tibus: a duodecim haſtatis eſt circumuentus: & quia ſubiecto erat tho⸗race munitus: inflicta illi per barbaros uulnera: haud multum hunc af⸗fecere Sed gothus quidam poſt terga mox ſubiens: ea ex parte corpus nundatum temere nactus: uulnus quidem ſed non lætale inflixit: uel quod in mortis diſcrimen induceret: extemplo𝗊; & ex aduerſo alter læ⸗uum hunc in brachium ferit: ei𝗊; lacertum tranſuerſa plaga præcidit·

Virtus Militũ uulneratorum·

Quantũ noceãt terga exarmata

Valerianus uero ac ſimul Martinus que gerebant protinus conſpicati auxiliũ laturi accurrunt:& uerſis confeſtim in fugam hoſtibꝰ:Bochiſq; equum exhabentis ductantes ad urbẽ ꝑueniũt. Iamq; nox appetebat & cũ pecuniis Aralius uenerat:reuerſiq; ex prœlio milites uulnera procurabãt. Sed Arxis ex facie cum auellere medici ſagittam uellent:aliquã diu periculi magnitudine territi uulneri ad mouere manus nil audent nõ oculi grã:quem nullo pacto integrũ ſeruari inpoſterum poſſe ſuſpicabantur:ſed ne uenas ac neruos interũpendo:qualia in ea corporis parte ſunt pleraq;:uirũ ex Beliſarii familia fortiſſimũ perderent:Medicꝰ deinde Theoctiſtus nomine in Arxis ceruicẽ inixus ſciſcitabat ab hoĩe non nimiuʒ ſuo ex tactu indoluiſſet:quo reſpondente:dolore ſe procul dubio affici. Saluus ergo futurus es inquit:nec oculi ullã patieris iacturam:hæc medicus fidens ſedulo affirmabat:quia coniectura ꝑceperat: haud procul a cute ſpiculum penetraſſe:haſta itaq; quę forte extabat: præciſa:colligatoq; uinculis affecti hominis corpore:& ea pte qua plurimũ is indoluerat interſciſſa:auellit ſtatim:ac paruo molimine ſpiculum:tribus prominentibus hamis:cum eoq; haſtæ quod reliquum erat eduxit. Sic factum ut Arxes liber omnino & ſine ulla corporis offenſione euaſerit:nec aliquod ei in facie mulceris relinquerẽt:ueſtigium. Cutillas uero auulſo iam & uiolentius telo:altius quippe in uulnus deſcenderat:Linqui mox animo cepit:& manantibus uenis ſanguinis profluuium heri:unde freneſis morbo correptus:non longe poſt moritur. Boches deinde affatim e brachio ſanguine profluente:ſtatim moribũdus procubuit:cuius tam repentinæ mortis id cauſæ medici afferebãt quia non recta ſed tranſuerſa fuiſſet illi inflicta in muſculo plaga:unde poſt tertium e uita exceſſit. quorum uirorum ex morte:per totam noctem in luctu Ciuitas fuit. Gothorum uero & comploratio uaria & eiulatus quam maximi e cauſtris exaudiri:Romanique item magnum in moduʒ id admirari:cur tantopere barbari communem quererentur iacturam cum nil mali quod magni eſſet momenti in ea prima congreſſione his illatum fuiſſe ſit uiſum:niſi quia perpaucos quoſdam amiſerint:quod ferme & ſi ante hac ſepe nec minori quidem cum detrimento his accidiſſet: haud tamen pre ingenti hominum multitudine eos terruerat. Sed compertum poſtea eſt primores bello uiros e caſtris neroniano in campo locatis:eo in prœlio nuper ammiſſos:gothos tũc deploraſſe:quos Boches

Medici mira ſolertia in uulnere curando.

uir ſtrenuus primo impetu interfeciſſet: Poſt hæc: geſta nõnulla leuio
ra prœlia ſunt: & icirco non neceſſario uiſa litteris commendanda Sed
per omnem eam obſidionem ſexagies certatuꝫ ac ſepties eſt: ac bis demũ
ut in ſubſequentibus explicaturi deinceps ſumus· Exacta autem hyeme
& huius belli quod Procopius ſcripſit ãno ſecundo iam finem ſortito: cũ
in autumnum ſe uerteret: ęſtas: fames ſimul ac peſtis urbem inuaſit: Mi
litibus nanqꝫ frumentum dũtaxat defecerat: cætera abunde omnia erãt
Romanis uero & res frumentaria deerat: & peſtilens morbus hos acri-
us degrauabat· Quibus rebus cognitis gothi: nec bellum cum his inire
tunc uelle: Sed enixe curare: ne de cætero aqua urbem inueheret: Aquę
ductus duo inter latinam ſunt & Appiã uiã celſiſſimi qdẽ & fornicibus
quam maxime in altum euecti: Sed eo in loco hi inuicem coeũt: qui ab
urbe quinquaginta ſtadiis abeſt: & modico interuallo diuerſam in uiã
uertuntur: nam qui priorem ſortitus eſt in dexteram locum: in læuam
mutata regione excurrit: & utriqꝫ rurſum in unum cõueniunt: ac prio-
re deinceps loco recepto: iterato ſe ab inuicem dirimunt: in inter medio
autem loco preſidium extat utroqꝫ ędificio hoc circum cinctum: cuius
inferiores fornices dum uaria materia effarciunt: barbari munitionis
in ſpetiem reddunt ibiqꝫ militum non minus milibus ſeptem incuſtodi
am poſitis: Romanos ſedulo prohibere: ne quid ea/e/regione neceſſaria-
rum reꝝ in urbẽ inueherent: unde ſpe omniũ deſtitutos quęuis mali
ſpecies circumſiſtit: iam enim frumentum matureſcebat: & Romanoruꝫ
militum audaciſſimi quiqꝫ pecuniarum & lucri cupiditate ducti: equis
inuecti: & alios uacuos poſt ſe trahentes: noctu in ſegetes haud procul
ab urbe perueniebant: deſectaſqꝫ cum ſtramento & iumentis impoſitas:
hoſtes fallendo in urbem clam deferebant: ingentiqꝫ pretio uenditabãt
Romanorum primoribus: cæteri inferioris ſortis tunc homines: ex her
bis nonnullis in cibum deſumptis degebant: quales intra mœnia ſua &
paſſim ſponte naſcuntur & hæ quidem in agro Romano non hieme non
alioquouis tempore deſunt: ſed aſſiduo florent ac de ſe germinant: & ea
copia ſunt: ut uel equos obſeſſi his alerent· Quidam preterea uel ex car-
ne morientium in urbe mulorum iumentorumqꝫ aliorum confecta far
cimina clam uenditabant: Sed poſtquam ſegetes defecere: & ad mala ac
cumulata iam peruenerant Romani: Beliſſarium mox circumſiſtunt:
& prœlio uno de ſumma rerum decernere cum hoſte cogunt: Romano-

Quotiens certa
tum ſit in omni
obſidione·

Romã peſtis fa-
meſqꝫ: uexant·

Aquęduct⁹ duo
inter latinã uiã
& appiam·

Herbaꝝ uis to-
to ãno Romę in
gens·

Romanoꝝ Orō ad Beliſſariū.

rum neminem a pugna uel acie defuturum polliciti: quem demum herentem ac dubium & rerum neceſſariarum anguſtia degrauatum: e plebe quidam affati huiuſmodi ſunt: haud quaquam prefecte ut incautos hic nos deprehendit fortuna. Sed omnia nobis aliter euene-runt ac ipſi ſperauimus: quippe qui pro noſtro priſtino deſiderio rem aſſecuti: in preſentem calamitatem peruenimus: Et ſupereſt quidem adhuc animis noſtris concepta prius opinio illa: per quam optime per Imperatorē noſtris rebus prouiſum iri: tam & ſi in de-mentiam uerſa ea hoc tempore prouidentia ſit: & in ingentium ma-lorum materiam: Nunc uero ad id eſt demum neceſſitatis peruen-tum: ut uel in preſentia eniti uelimus: & armati in hoſtem prodi-re audeamus: & certe danda nobis uenia eſt: ſi in Beliſſarium fidentius forte q̄ deceat loquimur. Non enim uacuus neceſſariis rebus uenter pudere nouit: excuſet ut lubet: preſens petulantiam noſtram for-tuna: omnium nimirum & merito quidem: moleſtiſſima eſſe apparet producta infęlicibus uita. Quæ nobis acciderint proſpectare hinc po-teſt ager noſter his omnis: & loca hæc cætera hoſtium ſubiecta manibus ſunt: Vrbs ipſa hæc bonis omnibus eſt interclusa: nec ſatis ſcimus ex quoto iam tempore Romanorum nonnulli iam uita perfuncti: ſic ſtrati ia-cent: ut recondi terra nil poſſint. Ipſi uero qui ſuperſtites ſumꝰ: ſumma-tim ut dicaꝫ haud ſecus in nos: ac i mortuos ipſos congeri mala omnia p̄optamus: quæ prorſus tolerabilia ut fames his eſſe oſtendit: qui in hanc forte inciderant: ita ubi demum ipſa hæc comparuerit cum cæterorum malorum obliuione inuadit: & mortem hanc preter ex ſe prodeuntem: quoduis aliud mortis genus uoluptati ut ſit mortalibus facit: Vt igiť & nos non id prorſus eſuriendo detineat malū pro nobis ipſis iam finito deſumamus certamen: ex quo eſt omnino futurum: ut uel hoſtes nūc ſu-peremus: uel aliquando tandem liberemur his malis: nam quibus ſalutis ſpem forte allatura eſt mora: uecordiæ procul dubio arguētur. Si anticipando periclitandoq; rerum ſummam in diſcrimen deduxerunt: hi uero quibus cunctando & prolatando difficilius certamen efficitur: ſi pluſculum id uel ad breue extraxerint: huius nimirum more poti-us ſunt incuſandi: quam accelerate & ſubite petulantiæ.

Beliſſarius reſpondet Romanis.

Ad hæc Be-liſſarius ita reſpondit. Quæcunq; a uobis uel ante hac expectabam-

nunc deniq; per egiſtis:& preter opinionem profecto mihi nil accidit: quippe qui iampridem ſat calleam uulgus rem eſſe inconſultiſſimam: nec preſentem ferre fortunam ſcire: nec alios de futuris conſulere: ſed rebus uel difficillimis perquam leuiter & enixe incumbere: ac precipitanter ſuam in perniciem ire duntaxat noſſe. Ipſe uero pro ueſtra intolerantia: nec uolentes quidem diſperditum eam: nec Imperatoris res uobiſcum una ut intereant: ſinam. Bellum namq; non temeraria ſolet celeritate geri: ſed optime conſulendo & prouidendo temporum momenta metimur: Vobis quidem aleam ludere exiſtimantibus: unum libet & ſemel proterum ſumma iactare talum: mihi uero non ea conſuetudo eſt: utilitati & commodis: temporis celeritatem ut preferam: proinde uos pollicemini aduerſus hoſtem pugnatum ire. Sed quando ante hac unquam belli uos ſtudiis incubuiſtis: uel quibus nam perdidiciſtis hæc armis: quæ nec exercitatione tenus admittere res bellicas nouit. Nunc uero pro ueſtra hac animi promptitudine equidem lætor: & pro excitato hoc uobis tumultu ueniam do. Sed quemadmodum non ſuo per uos hæc geſta ſint tempore: & hac nos mora ut plurimum profutura uitamur: Significabo. Exercitum nobis uniuerſo ex orbe contractum: multitudine infinita Imperator tranſmiſit: claſſemq; item: quanta ante hac nunq̃ Romanis fuit: quippe quæ & Campaniæ littora & ſinus Ionici partem iam maximam contegit: & poſt paucos ferme hec dies cum omnibus ad uitam neceſſariis eſt ad nos peruentura: ita ut noſtram hanc rerum inopiam ſoluat neceſſe eſt: affutureq; propediem tot copiæ ſunt: ſagittarum multitudine barbarorum ut obruant caſtra: animo itaq; agitaui in aduentum iam iam affuturi exercitus: pugnæ tempus differre: & cum ſecuritate potius belli totius uictoriam noſtris afferre: quam temerario ac repentino conſilio: ſalutem omnium prodere. Vt autem quam primum ſe hi ad nos conferant: nec moram de cætero trahant prouidero his Beliſſarius populum uerbis ſolatus: ab ſe Romanos dimiſit: ac ſtatim Procopium qui hæc litteris commendauit: Neapolim contendere iuſſit: fuerat nanq; fama perlatum: eo Imperatorem exercitum tranſmiſſurum: eiq; imperat magnam uim nauium frumento comple-

Procopius Neapolim mittitur.

ret·Et milites omnes ut cogeret:quos tunc ex Byzantio aduentaſſe illuc
cõtigiſſet:uel quicquid equitum eſſet cuſtodiæ gratia eodem relictum
quorum non paucos in campaniæ loca ſeceſſiſſe acceperat:nõnullos pre
terea aſportaret ex eorum locorum cuſtodiis cum hiſq; una ad ſe demũ
rediret:hoſtiamq; demum frumentum cõueheret·Romanorum preſi-
dium·Procopius itaq; comite ſibi aſſumpto:Mundila armigero:& pau
Capena porta & — cis equitibus aliis:Capenam portam noctu egreſſus hoſtes fefellit qui
Via appia· — ſecus Appiam uiam cuſtodias faciebãt:qui uero cum procopio Mundi
laq; abierant equites:cũ Romã iam rediiſſent:in Campania procopiũ
eſſe & Romam uenire nuntiauerũt:nec in hoſtium quempiam incidiſſe
cum compertum Romani haberẽt neminem barbarorum nocte in tem
peſta extra caſtra uagari·Beliſſarius uero fidẽtior factus uim magnã
equitum in proximas gothorum munitiões immiſit:iuſſitq; ſi quos for
te barbarorum deprehenderent per cauſam neceſſaria in caſtra cõuehẽ
di:iter hac facere:uel forte excurſiones ſedulo factitare uel ſuis quoquã
pacto moliri inſidias:quominus hęc agerẽt enixius prohiberẽt:ut & ci
Beliſſarii cura ĩ — uitas ipſa minori q̃ prius penuria premeretur:& barbari obſideri poti
urbe liberanda· — us qui obſidere alios uiderentur·Martinum autem Traianumq; cum
Tarracina· — militibus mille Taracinas abire iuſſit:quibus cum & Antoninam con-
iugem miſit:traduciq; eam Neapolim imperauit:eandem ibi in tuto
ſortem expectaturam:quæ ſibimet occurſura imposteruz eſſet:Magnũ
Tibur· — deinde Sintuſemq; quingẽtorum militum duces:Tiburim in preſidiũ
Alba· — deſtinat:quod oppidum ſtadiis centum diſtat & quinguaginta ab urbe
In Albanum uero quod ſtadiis totidem abeſt:& in appia quondam uia
ſitum:Grintheum quempiam cum Erullis premiſerat:quos gothi in-
Templuz pauli — de ui depulere:Extat autem Pauli Apoſtoli templuz Romanis procul
apl̃i extra urbẽ — a mœnibus ſtadiis decem & quattuor:iuxta quod Tiberis fluit:ubi nul
Templa & Sa- — lum patet munitum eſſe preſidium·Porticus tamen eodem ab urbe per
cerdotes Aploꝝ — tinens:circaq; & ædificia alia pleraq; nõ ſatis ad inuadendum oportu-
in opſidiõe tuta — num locum hũc reddũt:patebat & gothis ad id ſacrarium uia:per quos
& intacta — oibus cõſtat per id belli tempus:in neutra dedicata apoſtolis æde quip
piã editũ qđ incolẽtibus uel moleſtius eſſet uel quoq̃ pacto igratũ:Sed
ſacratos ibidẽ uiros libere pmiſiſſe rẽ diuinã pagere· Valerianuz itaq;
Beliſſarius iuſſit in ea & ppinquiora Pauli ſacrario loca humanos educe
re uniuerſos:ac iuxta fluminis ripam caſtrametari:ut ea e regiõe eq li-

berius alerent:& ſimul cohercerent acrius gothi:ne libere ſuis procul a caſtris & pro arbitrio uagarent. Sed ualerianus cū ſuos caſtris iā cōmunisset:ex pfecti impio Romam contendit:his oībus Beliſſarius cōſtitutis pfectiſq; ſic quieſcebat ut nullā incepturus p id temporis pugnā:ſed e muris tueri malle ſe appareret:ſi quis forte uim illaturus accederet:frumentūq; nōnullis Romana e plebe hominibus impartiebat. Martinus interea & Traianus noctu hoſtiū caſtra trāſgreſſi:poſt q̄ Taracinas uenere:dimiſſa in Campaniā cū paucis Antonina:ad eius regionis preſidia cū deniq; puenissent:inde mouētes:gothos qui ea diuagabant irruptione facta:de improuiſo adoriunt:& ita coercuere:ut ea p loca uagari haud quaq̄ iam libere poſſent. Magus uero Sinduſq; pfecti:Tiburtini pſidii muros:ſicubi forte collapſi iā eſſent:breui reſtituunt & ubi in eo hi cōſtitere. hoſtes qui nō pcul inde munitionem haberēt acrius ſtatim inceſſere:& crebris incurſionibus factis:barbaris tandiu terrorem incutere:ſuis neceſſaria cōuehentibus:quādiu Sindus integer uiribus fuit. Is nāq; in dexterā manū Lācea ictus:pciſis neruis bello inhabilis redditur:humani inſup ut ſupra iam diximus:quā proxime hoſtes caſtris locatis:nō minoribus malis gothos afficiūt:qui utiq; cū haud quaq̄ ad uictū poſſent neceſſaria:ut ſoliti erāt:inferre peſtifero morbo protinus opprimunt. Lues igitur cū hos inuaſiſſet:magnā uim hominū ſuſtulit:& in his precipue caſtris quę circa appiā uiam locauerāt barbari:e quibus q. forte incolumes euaſere ad altera caſtra ſe tranſtulerūt: ipſum id humani ppe[illegible]i:urbē mox ineunt. Procopius uero ubi primū in Campaniā uenit nō minus militū quadringētos cōtraxit:frumentiq; maximū numerū nauibus recens impoſitū:preparatuz habebat: Antonina huic haud longe poſt adfuit:quæ ſecū claſſis curā ſuſcepit:per id tēpus & Veſuuius mons emugierat quidē:ſed haud dū cineres eructarat:tā & ſi ex eius mugitu eructaturus iā credebat:unde & pximos accolas formidine ingenti affecerat. Hic mons a Neapoli ſtadiis abeſt ſeptuaginta: in eamq; urbem uergit:& boream uerſus:ſed preciſus ille undiq; eſt: inferiora eius frequentibus Siluis umbroſa:ſuperiora uero abrupta & penitus inuia:huius in montes cacumine medio hyatus profundior patet: ita ut coniectari ſat poſſit:in penitiſſima terre hunc penetrare: igneq; ex infima parte exiſtere quiuis poterit cōſpicari:qui in eius uoraginis ſupernum os: procumbere auſit: Vnde & flamma in ſe met ſota al-

Veſuuii montis deſcriptio & incendii causę.

tius excitat᷑:nulli tamen qui ea in regione ſunt hominũ negotiũ exhibet
Signum futuri incẽdii.
Verũtamen ubi ſonitũ mugienti ſimile mons ediderit:nõ longe poſt ci-
neris uim quandã ingentẽ emittit:& ſiquẽ forte iter ea habentẽ emiſſus
cinis deprehẽderit:nulla huic erit uitæ ſpes reliqua·Qui ſi ĩ domicilia
is forte ſublatus cinis inciderit:& hæc quidẽ nimio degrauata onere col
labunt᷑·Porro ſi ualidior tum ingruerit uentus:ſullimẽ adeo cinerem
agit:ut ſpectari ab hoĩe nõ amplius queat:& eo defertur quo proclīui-
or uentus abſtulerit·& in longinquã plerũqꝫ delatus regionẽ illabitur
Cinis e Veſuuio Byzantiũ uento delatus.
Ferũt nãqꝫ cũ in Byzantiũ ſemel cinis hic recidiſſet:ſic eius loci hoĩes ter
ruiſſe:ut eo ex tp̃e ad noſtram etatem annuis deum ſupplicationibꝰ plã
cẽt·In Tropoliqꝫ item lybiæ:altero & ſubſequenti anno illapſum affir-
mãt:& antecenteſimũ annũ eodem in monte mugitũ factum:& hũc alte
rum paulopoſt ſubſecutũ:his preterea mirifice factis affigunt:hoc ipſo
in Veſuuio monte ſi ea rurſum cinerum eructatio fieri cõtigerit:neceſ
ſariũ fore omnino:ea/e/regione loca omniũ frugum iacturam ut ſubeãt
eo in monte aer quidẽ nitidiſſimus eſt:& ſuapte natura oĩum ſaluberri
mus·Ad hunc montẽ & medici:diutina tabe affectos tranſmittunt·Sed
de hoc hactenus·Aliȩ interea ex byzantio copiæ ad Neapolis portũ de
latȩ nauigiis ſunt:& he quidem tria milia fuere iſaurorꝝ:quos Paulus
& Conon ductabãt·Ad hydrunthem uero Thraces eq̃tes octingenti nu
mero appulere·Ioãnes bitaliani tirãni olim ex ſorore nepos:his p̄erat
cũ eoqꝫ milites alii equeſtri ex ordine mille:Iamqꝫ & Zenon cum equi-
Noue copiæ ad Beliſſarium.
tibus trecẽtis p Samniũ latinãqꝫ uiã Romã pueñerat·Ioãnes deinde cũ
ceteris oĩbus in Campaniã uenit:contracta nõ parua plauſtrorꝝ exbar
baris copia:his deinde q̃ngẽti alii q̃dã ſe adiũxere:& agmine uno iuxta
littus iter habebãt:ut ſiq̃d hoſtile his obuiũ fieret:caſtrorꝝ in ſp̃etiẽ Rhe
dis ſe circũdarẽt:indeqꝫ ut ex uallo ſtrenue tuerent᷑:iuſſis quidẽ qui cir
ca Paulum erant & Cononẽ:ut celerius nauigarent:ſecũqꝫ una tiberina
ad hoſtia peruenirent·Romanorum preſidiũ:frumẽto plauſtris quod
ſatis foret impoſito:& nauibus nõ modo re frumentaria priuſq̃ diſcede-
rẽt oneratis:ſed uino & rebus cæteris neceſſariis: rebant᷑ ·n· Martinia
nos Traianianoſqꝫ milites in circũiectis Taracinæ locis ſe conuẽturos:
indeqꝫ:una abituros ad urbẽ:Sed cũ in propinquo ueniſſent certiores
Eruptio Beliſſarii.
ſunt facti pauloante reuocatos hos Romam ueniſſe·Beliſſarius interea
Ioannem ſuis cum copis aduentare premonitus:& uerens admodum

hoſtes q multitudine abundarent: ne ſuos prępaucitate opprimeretur:
ſi obuiã his proceſſiſſent: nouo cõſilio adiecit animũ: flãmineam portã Flaminea porta
iuxta quam hoſtes caſtra locauerant: & ipſe in huius belli primordiis:
grandibꝰ ſaxis icirco obſtruxerat: ut ſupra iam diximꝰ: ne ea gothi uel
uim ſibi inferre facile poſſent: uel inſidias in urbem moliri: p̃ſertim cũ
ad id tempus ea ex parte nec pugna quidem attemptata fuiſſet: nec bar-
bari aliquid inde ſuſpicarent̃ ſibi hoſtile fore: noctu & clam amolit̃: &
maiorem exercitus partem ibidem inſtruxit: atq; ut primum dies illu-
xit: pincianam per portam Traianũ Diogenemq; cum equitibus mille
emiſit: iuſſos imprimis barbaroꝝ caſtra ita inuadere: ut ſi hoſtes his ob Pinciana porta.
uiã irent fugã haud quaq̃ capeſſere uenerent̃: ſed ad męnia uſq; curſu
effuſo cõtenderent. Ipſe interea nõnullos conſtituit milites: qui refugiẽ-
tibus ad ſe p̃ſidio forent: At ille ut erat iniunctũ: barbaros ſtatim inceſ-
ſere: & ad prœliũ irritare: qui protinus prouocati: nulla interpoſita mo
ra/e/caſtris omnibus prodeuntes: oppugnatũ hoc cõuenere: quo factum
ut cõcitatiſſime utiq; ſe ad muros cõferrent: Romanis quidem fugã diſ
ſimulãtibus: & gothis exiſtimãtibus hoſtes ſe inſectari: in fugam actos
quos qdem ut primũ ſuoꝝ tergis inſiſtere Beliſſariꝰ uidit: flãminea pa
tefacta mox porta: eaq; eductũ exercitũ: in barbaros nil tale ſperantes
imminit: quaꝝ propinqua ad caſtra & eadem uia locata: anguſtior in
fronte aditus erat: precepſq;: & fere impuius in eo armatus qdam cõſti-
terat: optima quadã habitudine corporis barbarus: q ubi hoſtes aduen
tare puidit: locum p̃occupat: ibidẽq; ſe tuendo inſiſtit: & /a/ loci angu-
ſtiis alios prohibendo: ſocios ſibi ad opem ferendã cõcibat: ſed hunc ſta
tim Mundilas nactus obtrũcat: & in eas anguſtias ſuccedere barbarum
deinceps neminẽ ſinit: Romani deinde pgrediendo: nullo/e barbaris iã
renitẽte: quã pxime coꝝ ad caſtra uenere: quę ſtatim nõnulli: & ſi inua
dere demũ temptaſſent: uiolenterq; capere: paucis tamen reſiſtentibus
barbaris: ĩcuſtodiã poſitis: his caſtris potiri minime potuerũt. Nã am
pliſſima quędã: & ĩ immenſam pfunditatẽ deſcendẽs foſſa intercedebat
terra nãq; q̃ inde iã fuerat egeſta: interiorẽ ſemp caſtroꝝ ĩ ptẽ recta: cũ
ĩ altitudinẽ excreuiſſet: p muro barbaris erat: q utiq; cũ circũuallati: p̃
acutꝰ & cõſpiſſatis ſudibꝰ eſſẽt: fidẽter ac fortiꝰ ſubeũtẽ ĩ hoſtẽ pugnabãt
Quidã uero Beliſſarii armiger. Acilinꝰ noĩe uir ſane acerrimꝰ eq̃ euec- Mira uirtus
tꝰ ĩ media hoſtiũ caſtra pſiluit: ibiq; barbaris interfectis nõnullis; ſeq; Militis.

aliis circũſiſtentibus multis: ac tela crebro iaculantibus: equus q̃dem
ictus mox cecidit. ipſe uero ex inſperato: ꝑ medios hoſtes euaſit: pedeſq;
ad pincianã cũ ſociis portã deferebaẽ: barbaros tamen Romani quoſdaꝫ
ſe adhuc inſectantes: conuerſi in terga dum feriũt: nec opinantes q̃dẽ oc-
cidunt: quod utiq; egregium facinus cum Adriani milites qui rum fu-
gabanẽ: ſpectaſſent & ipſi ſimul: equitatu iuuante: qui ea forte inſtruc-
tus paratuſq; aderat: fuga repreſſa: curſuq; citato hoſtem inuadũt ſe an
tea inſequentem: tum gothi de improuiſo ab his circũueniri ſe de cõtruci-
dari: & his ingens inferri clades. Per pauci tamen in caſtra ſe ex fuga rec
piũt: quo factũ ut iſtoꝝ ex caſu cæteri ſe intra caſtra trepidi reꝝ ſuaꝝ ſe
du lo cõtinerent: extemplo rati: Romanos ſe inuaſuros: Eo in prelio bar
barus quidam Traianũ in faciem ac ſupra dexterum oculũ ferit: & ſpi-
culũ quidem ſic totum introrſus adegit: ut ex eo nil penitus compareret
tam & ſi illud porrectius eſſet: ſagittę uero lignum quod foris extabat
ui nulla excuſſum: ſolo mox decidit: quia opinor: haſtæ ſpiculum non ſa

Traianus Sagy
pta ictus ferrũ.
Quinquennio i-
tra cutẽ geſtañ.
inleſus.

tis in heſerat. Traianus uero cũ ictũ nil preſenſiſſet: hoſtem erat ad inſe
ctandũ trucidandũq; prorſus intentus: poſt annũ autem quintuꝫ ſua id
ſponte ſpiculum in fronte illi ſic prominebat: ut eius ſummitas facile cõ-
pareret: tertius iam agiẽ annus cũ paulatim ſemper exiſtit: & ſpero fo-
re non longe poſt excuſſum id penitus iri: tam & ſi nil quicquam geſtan
ti negotii afferat: barbari interea de bello iam deſperare: & identidẽ cõ
ſultare quemadmoduꝫ ſoluta obſidione abirent: Quippe q partim inſe
lue deſeuiente: ab hoſte partim ita deperderenẽ: ut ex infinita illa ho-
minũ multitudine: reliqui facti perpauci eſſent: haud tamen opprime-
re hos deſierat peſtis: & cum uebo quidem alios obſiderẽt: re tamen ipſi
obſidebanẽ: ut omnibus neceſſariis intercluſi. Sed poſtq̃ exercitus alios
ex Byzantio terra mariq; aduentaſſe Romanis ſuppetias accepere: nec
ex ſua hos magnitudine metirenẽ: ſed tales eſſe iam crederent: quales in
maius ſolet rumor efferre magnopere futuꝝ reformidantes diſcrimen:
de diſceſſu apertius decernebant: Vnde Romã oratores miſerũt. & Ro
manũ inter cęteros uiꝝ: apud gothos ut probitate: ita & auctoritate: ter
tiũ poſt regẽ locũ diu iam conſecutum. Qui Beliſſarii in cõſpectu ut ue

Oratio Legati
gothoꝝ ad Beliſ
ſarium

nit: orationem hmõi habuit. Neutri noſtrũ ad utilitatẽ bellũ id conceſ-
ſuſſe: nemini incognitũ eſt: q ad reꝝ difficillimaꝝ ex belloq; prodeuntiũ
experientiã uenerit: Quis. n. ex utroq; exercitu uir queꝫ utr inq; res ge

ſt:e haud quaq̄ preterea nt:ſtultoꝝ eſſe hominũ neget:in numeris uelle
calamitatibus:repentinę ob gratiã cõtentionis & puicatię affici:nec ul
lam moleſtiaꝝ ſolutionẽ deniq; inuenire:his eqdem dictis neminẽ reor
qui nõ prorſus deſipiat:cõtradictuꝝ·Cũ hęc itaq; ſe habeant:decet qdẽ
utriuſq; exercitus duces:propria gloria:ſubditoꝝ ſalutẽ ducere potio-
rem:quæue æqua & utilia ſunt:nõ ſibi ſolũ deligere:ſed hoſtibus uel ut
cunq; infenſis:& hac uia p̄ſentes difficultates diſſoluẽt:nã quę medio-
cria ſunt cõcupiſcere:quaſcũq; moleſtias demit:cõtendendo uero & diſ
ſidẽdo nil peragi poteſt quod deceat·Nos itaq; ut bellũ id diſſoluatur:
huc ad uos uenimus:ea ſedulo preferẽtes quę utriſq; noſtrũ ſint ꝓ futu
ra:tam & ſi creditũ ſit:noſtro nos iure uobis hoc modo cõcedere:ipſi ue-
ro nolite nobiſcũ una altercando & diſſidẽdo potius interire:quã opti-
me cõſulẽdo deligere quæ uobis plurimũ ſunt cõductura:nec mutuas ſi
nite ac perpetuas inter nos orationes haberi:ſed ut libuerit mox interfa
ri:ac breuibus demũ abſolui:ſiquid forte amice dictũ haud quaq̄ uiſuʒ
ſit·S:c·n·& explicari utrinq;:& paucis quęcũq; aio fuerint:& decentia
omnia peragi poterũt·Ad hæc Beliſſarius ita reſpondit·Dialogus no- Reſpondet Beliſ
ſter iſte ſi longius ꝓtrahat̃ nil impedit:dũ modo pacifica equioraq; ſint ſarius·
quæ p nos proferant̃·Tum gothi rurſum·Iniuriã nobis intuliſtis Ro- Gothi rurſum·
mani:qppe qui in amicos & ſocios arma deſumitis·Sed dicturi iam ſu-
mus quæ ſingulos ueſtrũ nõ ignorare exiſtimamus·Gothi quondã loca
hæc ſibi Italiæ pepererũt:cũ Romanis uobis nil uiolẽtius ademiſſent:
Sed odoacer olim Imꝑatore ſublato in tyrãnidẽ rempublicã hanc ĩmu
tatã optinuit·Zenon interea qui oriẽtis tunc tẽporis potiebat̃ impio:
cũ uindicare alterius uellet & ſotii imꝑatoris iniuriã:& has terras tyrã
nide liberare:Odoacriq; uires diſſoluere:de ſe minime poſſet:cõmemo
ratis·Theodericho gothoꝝ duci honoribus quos ab ſe accepiſſet:fuerat
nãq; inter Romanos patritios & conſulares aſcriptus:facile ſuadet:& ſi
obſeſſurus is byzantiũ erat:ut depoſitis erga ſe odiis:ex odoacro pęnas
ob iniuriã Auguſtulo Imꝑatori illatã exigeret:quibus exactis:& de ty
rãnide Odoacro eiecto:ipſe ſibi & gothi hec loca recte iuſteq; parta ha-
berent:hunc igit̃ in modũ ipſi:Italiæ ſuſcepto Impio:leges ſimul & rẽ-
publicã ſaluas nõ minus reddidimus:q̄ ſupioꝝ alius quiſq̄ Imꝑatorum
Theoderici uero:ſiue alterius qui gothis antea impaſſet:nullæ nũc ex-
tant uel ſcriptę uel ſine ſcripto leges·Quæ aũt ad diuinũ attinent cultũ:

Vrbani magr̃a‑tus ſemꝑ penes Romanos etiam ſub Gothis:

fidemq́ꝫ:ſic integre Romanis Seruauimus:ut Italoꝝ opinionē gothoꝝ nemo in id quod ipſe ſentiret:uel uiolēter uel ultro tranſtulerit: Quin potius in eorū plerūq́ꝫ cōcedentibus gothis ſententiā:nil prorſus ꝑ nos cureę adhibitū· Accedit ētq̄ đ Romanoꝝ Sacraria eo in honore ſint apud nos habita:ut a nullo noſtratiū hominū ſit:q ad ea cōfugerit:uiolatus oībus preterea urbanis ante hac magiſtratibus Romani ꝑ fungebant̃: gothus uir nemo:eoꝝ particeps factus:uel procedat in mediū qui pro‑fari nos iſta nō in uero exiſtimet:addat & cōſularē quiſpiā dignitatem: qua & ſi gothi ab oriētis Impatore donati:Romanis tamen ꝑfungi libe‑re ꝑmiſerūt:Vos uero:cū hęc ita ſe habeāt:Italiaꝫ quidē ꝑ Odoacri bar‑baros male tunc habitā:haud quaq̄ tuendo:ueſtri ut uiris uendicabitis preſertim cū ad decimum annū grauiſſima illi in Italos ac nefanda exer‑cuiſſent Nū uero iuſte hāc poſſidētibus:cū ueſtra nihil interſit:inferre uim uultis:Abite ergo/a/nobis hinc ꝓcul:& uobis quę uр̃a ſunt habeto‑te:ac caetera item quæ depopulādo diripuiſtis:nuda ſaltē quæ reliqua ſunt nobis relinquit̃· Ad hæc Beliſſarius· Et ſi breuiter inqt & iuſta quę

Beliſſarii ꝛñdet

dā uos dicturos polliciti eſtis:Oratio tamen hęc ueſtra:ut longior fuit ita & ꝑ uos inſolētius habita · Zenon qdē & Impator in Italiā Theode‑richū tranſmiſit Odoacro ut bellū inferret:nō ſibi ut huius imperiū uē‑dicaret:Quid ·n· poterat apud Impatorem/a/tyrāno tyrānus differre: ſed ut ea ꝓuincia ab ſe liberata:Impatori ſibi ſubiiceret: Theoderichus uero aduerſus tyrānum ſtrenue oībus cōſtitutis:ingratitudine eſt:& ī rebus qdem nō mediocribus uſus:quippe q has Italiæ terras:dño reſti‑tuere haud quaq̄ decreuit:Sed eius equidē ſentētię ſum:eiuſdē eſſe cri‑minis reos:q uim cuiquā inferat:& q res ꝓximo nō uolens reſtituat· Ip‑ſe uero Impatoris hæc loca alteri cuiq̄ nō ſum proditurus· Siqd uero/a/ me Impetrare aliud uultis:Explicādi qd uobis aīo inſit facio poteſtatē· Tu Barbari Nos quidē ad ueꝝ explicaſſe iam oīa ueſtrum neminem la‑tet:non enim uolumus rem incōtentionem deduxiſſe uideri: Sicilia in‑ſula:opulentia quidē & magnitudine preſtantiſſima uobis cōceſſimus: ſine qua nec Lybiam in poteſtatem redigere poteratis· Ad hæc Beliſſa‑rius:& nos item Britaniam gothos habere ſibi permittimus:Sicilia lon‑ge proſtantiorem:Romanorum quondā ditionis effectā:par ·n· eſt ut q priores beneficia contulere:uel gratiam:parem ut referāt benefactorū uiciſſitudinē:Non enim ſi de Cāpania uobis:ſiue Neapoli aliqd de me

polliceret:adhibituri mihi fidem eſſetis:quia Imperatoris bona haud
quaq̄ diſpenſare ꝑ nr̃o arbitrio poſſumus:at ſi pecuniã cõſtituerem illi
ꝑ uos in annos ſingulos dependendam:ad eius ſunt uoluntatẽ omnia ꝑ-
agenda:non.n.alterius eſt niſi poſſidẽtis loca tueri:eſſet itaq; ad Impa-
torem omnino ex ueſtris quiſpiã ꝑ nos dimittendus:qui rer; cõditiões
ab eo acciperet:& tẽpus inſuper aliquod ſtatuendu3:quo exercitus ipſi
in induttiis eſſent:Sed eſto ſi modo id placet:res ita ut diximus peragan
tur:non enim uobis pacem uolẽtibus:quominus hęc fiat:obſtiterim:his
dictis colloquio utrinq; ſoluto legati ad caſtra ſe receperunt. Subſequẽ
tibus deinde diebus:cũ ultro citroq; uentitarẽt de induttiis agi cęptũ:&
pro his cõfirmandis decretum:obſidũ loco,e ſuis quoſdã utriq; ut darẽt
Dum hæc interea agerentur. Iſaurorum claſſis Romanũ ad portũ appli- Agit̃ de iduciis.
cuit:Ioanniſq; milites hoſtiam tam facile ꝑuenerunt:ut hoſtiũ nemo ſi-
ue ex alto aduenientibus:ſiue caſtra metãtibus impedimẽto his fuerit ue
rumtamen ua nocturnis ut hoſtiũ incurſionibus ſe tuerent. Iſauri iuxta
portũ foſſis ꝑductis:per uices cuſtodias factitabãt:Qui uero Ioãne du-
ce aduenerãt:caſtris curribus circũdatis conquieſcebãt. Beliſſarius ue-
ro primis mox tenebris hoſtiã cũ equitibus centũ peruenit:& ſimul quę
in acie accidiſſent quęue inter ſe & gothos conuenta fuiſſent cõmemorã-
do:ac ſuis deniq; animos faciendo:onera quidem ut Romã tranſmitterẽt
imperat:& promptius ſe eodẽ cõferrẽt:ipſe uero ſine diſcrimine ac tuto
ut iter in[illegible] ad nos peragatis:prouidero: Romam deinde primus:ac
ſummo mane cõtendit. Antonina interea cum optimatibus aliis ubi pri
mum illuxit:quẽadmodũ deferri onera poſſent:cõſiliũ habuit. Nã gra
uis admodum & perdifficilis uidebatur ea res factu quandoquidem bo
ues in trahendis oneribus eniti nil amplius poterant:ſed ꝑ nimio defa
tigati labore [illegible] in terrã ut ſemimortui proſtrauerant corpora:&
erat ſane periculoſum per anguſtos calles iter cum plauſtris facere:na-
ues preterea actuariæ omnes:ut ſuperiore cõſueuerant tẽpore:per flu-
men trahi nullo molimine poterant:ea namq; iuxta fluuium:& ad lęuã
ut diximus uia:ab hoſtibus tenebatur:ita ut nullus iſtac Romanis tran Naues Tiberim
ſitus eſſet:quę uero in alterãm fluminis partem uergebat:inmeabilis in urbẽ qũo iue-
erat omnino:unde maioribus nauium lembis delectis:& altius circum cte.
quaq; cõtabulatis:ut in his nautę uectoreſq; ab hoſtibus uulnerari nil
poſſent:& ſagittariis ſimul impoſitis:& honoribus demum inuectis:ut

queq; poterat nauis deſerre: per tiberim proſperum nacti uentũ ad urbem mox nauigãt: ab exercitus parte quadã adiuti: tractiq; qui ad tiberis dexterã erat: ſubſequentibus iſauroꝝ magna ui nauib9: ita ut uel aduerſo amnis defluxu cũ deferrent: haud quaq̃ difficilis fuerit his nauigatio uelis ad ſũmũ mali ſublatis: euntibus: Vbi uero ad id loci peruẽtum: ubi ſe fluuius circũagens: patentiore ſpatio ferebat: cũ nullo uela ſpiritu agerent: remigio fluctibus uim inferẽdo: nõ mediocriter nautę inſudabãt: his tamen barbari: cũ in caſtris quieſcerẽt nil prorſus negotii exhibebant: ſiue periculi magnitudine territi: ſiue quia nil cõmeatus ea inferre Romanos exiſtimarent: ſiue quia ex re nõ magni momenti interpellare induciaꝝ ſpem nollent Beliſſarii uerbis firmataꝫ: & inutile ſibi id fore arbitrarent: crebra igitur nauigatõe: ultro citroq; facta: inuectis libere demum intra urbẽ oneribus: nautę protinus abſceſſere: iaꝫ. n. tempus in hyemem declinabat: & reliquę copię urbẽ inierant. Solus cũ Iſauris hoſtię reſtiterat Paulus: Datis deinde obſidibus inter Romanos

Inducie in Tris menſes pacte.

gothoſq; menſium trium ea conditione inducię fiunt: ut incurſiones interea nullas inter ſe facerent: & ex Byzantio oratorum reditum expectarent: & utri coꝝ iniuriã priores inferrẽt: ad ſe nihilominus paterent legatos traſmitti. Dum hęc agerent Antoninę gener Heldigerus magno cum equitatu ex Lybia Romam peruenit. Gotti uero qui portus preſidium occupauerãt: deficiẽtib9 iam neceſſariis Vittige nõ inuito: id reliquerunt: & euocati: ſe ad exercitũ recepere: quod ſtatim ex hoſtia Paulus eodem cũ Iſauroꝝ manu profectus occupatum retinuit. Sed Romani tunc barbaris eius reꝝ neceſſariaꝝ inopiæ auctores fuere: quippe q mare in poteſtatem haberent: & nil prorſus pmitterent ad hos cõmeat9 inferri. Vnde factum: ut uel urbem maritimam centum cellas & magnificam neceſſariis ad uictum priuati: per id tempus deſeruerint barbari.

Centumcelle.

Eſt autem ciuitas illa ut magnitudine preſtans: ita & hominũ multitudine copioſa: propius Romam & in Tuſcis: & ad occidenteꝫ ſita: ab eaq; ſtadiis ducentis & octoginta abeſt qua etiam occupata Romani tr... rium ſibi facta acceſſione: maiorem ĩmodum aucti ſunt: cum & Albanũ haberent hi oppidum Romę propinquius & in orientem poſitum ſoleꝫ quod eadem de cauſa per barbaros deſtitutum: qua & alia pleraq; deſeruerant: pauloante preſidia receperũt: qbus ita recuperatis iam undequaq; ut redactos in medium circũuenerãt gothos: Vnde & hi pactio-

nes & cõuenta diſſoluere:uel quoq̃ pacto Romanos laceſſere quã maxi me uerebant̃·Sed legatis ad Beliſſariũ miſſis:ꝑ indutias affectos ſe iniu ria querebant̃:ſiquidem ſuos Vittige nõnulla de cauſa ad ſe reuocante: portus preſidiũ:Paulus cũ ſuis iſauris ad breue recedẽtibus gothis pro tinus inuaſiſſet:id ipſumqꝫ in Albano Centũcelliſqꝫ ꝑ Romanos fuiſſe milites factũ:ſedulo criminari:& cõminando denũciare:ni ſibi que acce piſſent:ocius reſtituerent:Se nullo pacto inpune id ꝑmiſſuros·Beliſſa rius itaqꝫ irriſa hominũ uanitate & gothoꝝ legatis abire iuſſis: rerum uelamenta hæc eſſe reſpondit:Sed neminem ignorare cur ea gothi loca reliquerint:unde eo ex tẽpore Romani gothiqꝫ ſuſpecti alternis eẽ:nec inuicẽ ſibi ſatis cõfidere·Beliſſarius deinde cõfluente ad urbẽ militũ iã multitudine:cũ equites alios circa urbanos uicos in hiberna miſiſſet·Io annem Bitaliani ex ſorore nepotẽ:ſuo cũ equitatu Albam contendere in agro Piceno ſitã mox imperat:eodẽqꝫ hibernare:cũ eoqꝫ ex Valeriani cohortibus trecẽtos miſit:nec ſecus ſuis exarmigeris octingentos: egre gios bello uiros:Ioãnem ſequi ducem quo uis abeuntẽ ductantẽue iuſſit prius tamen & ſeorſum admonitũ tãdiu hoſtibus cõuenta ſeruaret:quã diu hos quieturos uideret:Cęteꝝ cũ ſibi primũ ipſe ſignificaret:ſolutas illis indutias eſſe cũ omnibus copiis de improuiſo in agrũ picenũ facta incurſione:circũiecta ea/e/regione loca inuaderet:& hoſtibus opprimẽ dis celeritate:ſui famã preueniret aduentus:cũ ſatis cõſtaret illis in lo cis perpaucos admodũ reliquos gothorũ eſſe:uniuerſis ut facile appare bat aduerſus urbẽ ſub Vittige militãtibus:& feminas dũtaxat puerolqꝫ cũ rebus ipſis domi reſides factos:quos omnes diligẽter curaret in ſerui tutem abducere:& ꝓxima queqꝫ depopulari:Caueret tamen nequid ia cturæ Romanis inferret·Qđ ſiquẽ forte ad locũ ueniret hominibꝰ abũ dantem:uel munitionibus cõmunitũ:enixe in poteſtatem redigere per tẽptaret:unoqꝫ aliquo ꝓ̃ſidio capto ad alia ſtatim inuadenda ꝓgredere tur:nihilqꝫ quoad fieri poſſet in expugnatũ relinqueret:in hoſtilinãqꝫ progredi uelle:loco munito poſt terga relicto:periculoſum fore aſſeue rabat:quãdoquidem nihil in proximo ſit:quo ſe tueri uel recipe queat: deniqꝫ habiturus:ſic unde forte infeſtius exorti hoſtes ingruerint:pre dam uero omnem cũ cura ſeruaret iniũxit:ut eam partiri ex ęquo exer citus poſſet:Proinde & illud ſubridens adiecit:Non·n·par eſt:ut ꝑali as apes magno fuci labore leuentur:& ſine fatigatione alii ul la:ut melle

Romani per in duciaſ relicta ab hoſtibꝰ oppida occupant·

Alba in agro pi ceno·

Copias i Picenũ agrum mittit Beliſſ·

Beliſſarii ꝓcep ta ad Prefectũ·

Dacius. fruanť:his Beliſſarius Ioãni inuĩctis:cũ agmine hũc ſuo dimiſit: ex Me
diolano interea uir ſacer quidam Dacius noie:ciuiumq; primores non-
nulli cũ Romã ueniſſent:a Beliſſario ſuppliciter petiere:modicuʒ ad ſe
Mediolaneñ ad Beliſſarium. ut preſidiũ mitteret:quo ſatis ſe poſſe aſſeuerarẽt nõ modo Mediolanũ:
ſed liguriã oẽm a gothis abductã Impatori recupare. hæc uero ciuitas
p ligures habitať: inter Rauẽnam eſt & alpes ſita:quę in galliaꝝ cõfini
bus ſunt: Vnde ad Mediolanũ otto dierũ iter expedito cuiq; patet: pri
maq; inter occidẽtis urbes poſt Romã eſſe hęc ciuitas credit:& facile cę
teras anteire:ut magnitudine:ita & hominũ copia:reliquiſq; itẽ fortu-
Mediolani ſitus & Laus. nę bonis:His itaq; oratoribus cũ Beliſſarius polliceret:eoꝝ ſe petitio-
nibus ſatis factuꝝ:eodem tamen in loco hibernaturus ꝑmanſit: Fortu-
na interea Romanis rebus inuidẽs:dum ingens aduerſus Romanos ma
lũ parturit:ut quæ his proſpere oĩa cedere animaduertens: hec uoluit
Cauſe diſcordie inter Beliſſariũ & Cõſtãtianũ. aliquo infortunio interturbare:iurgia quedã & nullius momẽti ob cau
ſam inter Beliſſarius & Conſtantianũ excogitauit: Priſidius Romanus
uir erat:nec obſcura ex familia ort9: Rauẽnæ cũ his habitaret:& gothis
Priſidius. eſſet infenſior: Vittigeſq; ad urbẽ ducturus exercitũ eſſet:cũ paucis ſu-
is familiaribus uenãdi p cauſam:ſugã capeſſit:nulli hominũ eius cõmu
nicatio cõſilio:nec ulla re alia prorſus p̃ter duos pugiones:aucta:quo-
rum capulũ auro multo precioſiſq; lapidibus ornabať. Cũ itaq; Spole
tũ ueniſſet:extra urbẽ ad ædem ſacrã quandam diuertit: Qđ ubi cõſtan
tianus accepit:nã ibi ad huc morabať ex amicis quẽpiam Maxentioluʒ
noie miſit:qui & per iniuriã pugiones illi utroſq; adimeret:qđ ubi eſt:
ut iuſſerat:factũ:dolore Priſidius ingenti affectus:quã celerrime ad be
liſſariũ & Romã contendit:eodẽq; e ueſtigio & cõſtãtianus ipẽ perue-
nit. Iam.n. Gothoꝝ exercitũ haud ꝓcul ab eſſe nunciabať:itaq; quãdiu
in tumultu ac piculo Romanę res erãt: tacitus qdem Priſidius illatã ſi
bi iniuriã tulit: Vbi uero ſupiores has redditas eſſe puidit:& miſſis By
zantium gothoruʒ oratoribus:ut ſupra iam diximus: inducias factas:
Beliſſarium hic frequẽs adibat:& iniuriã quæſtus qua ſe cõſtantianus
tam nequiter affeciſſet: identidem precabať:ut equitas ſibi preſidio fo
ret. Tunc Beliſſari9 ſepe ac multũ Conſtantianũ cõmonefacere p alioſq;
item hunc caſtigare:& ſedulo criminari q̃ fecerat: ſeq; ut ope iniquo ac
turpi nota exolueret:hortari iubereq;. Cõſtãtian9 tñ:ut cui in malum

erat ſua improbitas obuentura: ut Beliſſarii ira & cæterorum monita aſpernari: & affecto iniuria aperte illudere· Beliſſario interea equo in forū deuecto: cum forte obuius fieret Priſidius: ex habenis equū mox prehenſat: ſiſtitq́: & ingenti edita uoce rogabat: num imperatoriæ leges iuberēt: ei q barbaros fugerit: ut ad quos ſupplex ueniſſet: q̄ in manus geſtaret: uiolenter diriperēt· Tum igitur circūſtantibus multis iubentibuſq́ habenas dimitti: nō prius ille prehenſare has deſtitit: q̄ Beliſſarius ipſe polliceretᷓ redditurū ſe pugiones· In ſequenti aūt die Cōſtantiano & pleriſq́ principibus aliis in curiā cōuocatis: q̄ ſibi die p̄terita accidiſſent cōmemorat: & Cōſtantianū cōmonefacit: aliquādo tandē: ut pugiones dn̄o reſtitueret: tū ille haud quaq̄ ſe redditurū reſpondit: ſed in flumen potius hos abiecturū q̄ priſſidio illi hos reſtitueret: ira itaq́ ſuccēſus iam Beliſſarius mox ſciſcitari: nun duceret Conſtantianus ſub ei9 eē ſe poteſtate: illi uero cętera Beliſſario aſſentiri: faterique quandoquidem ſic placitū eſſet imperatori: qd̄ tamen in preſenti iuberet ſe nunq̄ facturū· Tum Beliſſarius Satellites corporiſq́ cuſtodes ad ſe uenire mox imperat: qua re cōſtantianus aīaduerſa: nū inquit ideo hos uocas ut me interficiātur· haud quaq̄ Beliſſarius inquit: ſed Maxentiū Satellitē tuū qui uiolēter ſubtractos ad te detulit pugiones: ut cogāt dn̄o hos ut reſtituat· Cōſtantianus interea cū ſe ſtatim moriturum iam crederet: priuſq̄ morte ipſe afficeretᷓ: facinus aliquod magnum patrare animo deſtinat: educto itaq́ acinate: q ſibi tum forte ex femore dependebat: de improuiſo Beliſſario in uentrem hunc adigit· At ille exterritus retro ſe referens ictū gratia euitandi: quā proxime aſtantē Beſſam cōplectitur· Cōſtantianus tamen adhuc ira p̄feruidus: hominē utcūq́ poterat enixe inuadere: Heldiger uero Valerianuſq́ facti ſtatim atrocitate aīaduerſa: Cōſtantianum a dextera læuaq́ manu comprehenſum mox retrahunt· Satellites interra quos antea ad ſe Beliſſarius euocarat: domum ingreſſi Conſtantianum ſumma ui prius illi detracto e manibus acinate: cum tumultuoſus inuolaſſent: nec ullo affeciſſent interea malo aſtantium ut reor principum uerecundia: in aliud traductum ſubito domicilium: Beliſſarii iuſſu paulopoſt interficiunt: id ſolum Beliſſario crudeliter geſtum: preter eius tamen morum & manſuetudinis dignitatem: quippe qui benignum ſe alias in cæteros preſtitit: Sed fata-

Beliſſarius a Cōſtantiano uulneratur·

Cōſtātianus interficitur·

le fuit Conſtantiano id mali ut pateretur. Gothi deinde non longe poſt
muris inſidias moliunt̃: & in Aquęductũ quo ipſi in principio belli prę
ciſo Romanis aquã ademerant: homines noctu immittunt: q lumina in
manibus & faces geſtantes: moliri in urbẽ hac aditum pertemptarent:
eius aũt aquęductus uno infornice pinciana ex porta haud procul diſtã
te: foramen erat: e/quo cũ ignis cõparuiſſet porte cuſtos: hoc ſtatim per
ſpecto: rem ad ſotios: defert: tũ illi ptranſeuntis lupi oculorũ fulgorẽ cõ

Gothorum inſidie patefacte nec credite.

ſpicari ſe affirmabãt: idq̃ ſibi iccirco pſuadebant: quia ea e/regione aquę
ductus ędificiũ illud non multũ terrę ſupficiem ſupabat. Barbari uero
qui in aquęductũ euaſerant: ubi p hunc ad medium urbis & cum ad lo
cum uenere: unde incuriã alias deſcenſus erat: obſtructũ in ędificatione
aditũ inuenere: qua re ne ultra progredi poſſent: de cætero arcebantur:
hunc nãq̃ Beliſſarius locũ ex eius prudẽtia: cum primũ obſideret ob

Gothi p Aquęductũ i Mediã urbem ingreſſi.

ſtruxerat: barbari itaq̃ uno dũtaxat lapide inde & paruo quidẽ ſubla
to: redire qua uenerãt uia decernũt: Cũq̃ ad Vittigem reuertiſſent: la
pidem illi oſtendunt: quẽ inde ſuſtulerãt: & quẽadmodũ res ſe haberẽt
renũtiant: Vittiges uero cũ gothorum primoribus quo pacto urbi moli
ret̃ inſidias: cõſultare nil deſint: Sed Romanos deinde & pincianę por
tę cuſtodes uiſam quidẽ & noctu lucẽ: lupi fuiſſe oculos credidiſſe: uul
gatiore iam fama: ad Beliſſariũ demum defert̃: qui ſtatim nõ id temere

Beliſſarius Inſidias cõperit.

factũ rat9: delectos ex omni exercitu pbatiſſimos bello uiros: duce The
ogene armigero: in aquęductũ dimiſit: iuſſitq̃ e ueſtigio omnia pſcruta
ri: illi uero hoſtiũ lucernis inuẽtis: & quæ paſſim per aquęductũ ex faci
bus exciderat cera: animaduerſo inſuper loco: unde lapidẽ abſtulerant
barbari: de omnibus Beliſſariũ faciũt certiorẽ: tum ille aquęductum eo
diligentius cuſtodire cauereq̃ omnia: quod utiq̃ gothi cũ preſenſiſſent
ab eo conatu penitus deſtitere: muros deinde inuadere machinati: pran
dii tempore obſeruato: ſcalis ſecum igneq̃ delatis: hoſtibus nuſpiam ſi
bi obuiam prodeuntibus: pincianam ad portam uenere: ſpe freti ex in
curſione ſe urbem capturos: & eo facilius quo non multos in urbe reli
quos eſſe milites ſcirent: tunc forte eius portæ cuſtodia Ildigeni cuidam

Fruſtra Muros de improuiſo adoriuntur Gothi

obtigerat: nam ſinguli in cuſtodiis per uices ſtatuebantur. Is itaq̃ ubi
incõpoſitos aduẽtare hoſtes pſpexit: his ſtatim occurrit: nõ ad pugnã in
ſtructis: ſed nullo prſus ordĩe pdeũtibus: quos ubi primum ſe inuaſiſ
ſent: facile in fugam uerſos affatim obtruncat: clamore deinde: uti par

erat:ingenti tumultuq; p urbē facto:totius Romani ad muros cōfluere & gothi ſe propinquiora in caſtra recepe: Sed rurſum Vittiges ad mœnia inuadenda cū ſe prepararet:animo ſecū id tacitus agitabat:ut cuiuſpiam interuentu & opa:munitiones ſiue muri aliquā partē redderet negligentius cuſtoditas:ſiue turrim quoquā pacto efficeret:cuſtodib9 uacuam:quam ipſe inuectus urbe ſe potiturū r̄ebat̄:non enim ubiq; cuſtodię habebant̄:Romanos itaq; duos forte tunc nactus:quibus iuxta beati Petri ædem domicilium erat:pecunia ita corrupit:ut facile ſuaderet: uini ut utrem:iā accenſis luminib9 primiſq; tenebris:ad cuſtodes quoſdam & notos deferrent:illiſq; uinū per amicitię liberalitatiſq; cauſam largirent̄:& ad multam noctem una perpotarent:ſinguliſq; immitterent poculis ad ſoporem:quam ipſe dediſſet medelam:In alterā interea fluminis ripā preparatos habebat hic lembos:quibus barbari ſigno accepto:ubi ſoporati cuſtodes iam eſſent traiciētes:mœnibus ſcalis admotis:in muros euaderēt:ad idq; exercitū totum inſtruxerat:perinde Roma urbs eſſet p ſe uniuerſa in poteſtatem e ueſtigio redigēda·Sic igitur cōpoſitis inter ſe rebus:ex his alter q nauaturus operā ad preparatū id facinus fuerat:(non·n·erat futurum ut Romani hoc gothoꝝ exercitu caperent̄)ultro ad beliſſariū uenit:& ei quę gererent̄ uniuerſa mox aperit:ac proditionis ſociū prodit:a quo omnibus queſtione expreſſis: q facturus is erat fatetur & medicatam ſimul ad ſoporem medelā oſtēdit ſibi per Vittigem traditam:hunc Beliſſarius ſtatim:naſo & auribus mutilatum:ad hoſtiū caſtra impoſitū aſello dimiſit:quem barbari cōſpicati:intellexere:deū nil permiſiſſe coꝝ cōſilia ſua uia procedere:atq; adeo nec urbem ab ſe capi quandoq; poſſe:Dum hec interea agerentur: Beliſſarius ad Ioannem lr̄as dedit:ut in agro piceno uti ſibi iniunxerat:rem ſtatim aggrederetur:tum ille extemplo cū equitib9 mille ea circūuagatus:uniuerſa depopulari:liberos uxoreſq; hoſtium ſeruorum in morem abducere:ferro flammaq; omnia deuaſtare:Litcum deinde Vittigis regis auunculum cum exercitu ſibi obuiam prodeuntem protinus debellatum interficit:cū eoq; ſimul eius fere copias omnes deleuit:quo factū ut ſecū nemo manus cōferre de cętero auderet·Poſtq̄ uero ad Auximū urbē puenit:nullum ibi gothorū alicuius roboris adeſſe exercitū didicit:ſed alias munitiſſimū de ſe locū eē & inexpugnabilē itellexit unde nec imorādum ibi diutiꝰ cenſuit:ſed inde confeſtim progreſſus pre

Proditione agit Vittiges·

Proditio Patefacta·

Res geſte a Ioāne in Piceno·

Litcus·

Auximum·

Vrbinum·

Arimino potiť. Io.

terita Vrbini pari de cauſa Ciuitate: Ariminū eius incolis loci ducibus
uſus: cōtendit: quę urbs a Rauēna itėr diei abeſt: tum barbari q̄ pſidiu3
detinebāt Romano℞ ibidem inhabitantium nimia capti ſuſpitione: ubi
Romanū ad ſe uenire exercitū a cepe: agmine uno diſcedūt: & curſu cita

Ioānes imemor mādato℞ Beliſſarius.

to mox abeuntes Rauennā puen unt: Ioānes Arimino hoc pacto potit9
hoſtiū poſt terga: Auxini Vrbi. ꝑ reliquit pſidia: nec ſane Beliſſarii
mādato℞ ut imemor factus: uel ita forte & temeraria ut audacia nitereť id egit: quippe qui cū Sūma re℞ gerenda℞ induſtria cōiūctā haberet & prouidētiā: ſed quia illud animo agitaſſet: qđ factū poſtea eſt: ut
gothi ſi q̄ proxime Rauennā Romanū proceſſiſſe exercitū accepiſſent:
ut re℞ ſua℞ ptrepidi: urbē obſidione mox ſoluere cogerenť: Et ſane pro
eius hic uera opinione ex uoto eſt & rem cōſecutus. Siquidē Vitigēs &
eius exercitus omnis ubi Ariminū intellexere p Ioānem occupatū tene
ri: ingenti quadā Rauēne ob gr̄am formidine capti: id pter nil aliud co
gitatione uerſabāt: & curis nimiū ea de cauſa cōflictabanť: atq3 adeo ut
diſceſſione ab urbe facta Rauennā recta abeundū decernerēt: ut explicaturi in ſubſequētibus ſumus. Ioānes interea egregia ex ea re gloriā tu
lit: tam & ſi ante hac celeber eſſet, & factis clarus: is nā q3 conſultando &
audendo preclara inter cęteros omnes aggrediebať facinora: & de ſe ingentia factitabat: & erat quidē in adeundis piculis impiger: uit ęq3 duritiē & labrum aſſiduā tolerantiam: non in ſe minus ſeruabat q̄ barbarus quiſq̄ uel gregari9 miles ſeruaſſet: Alaſuntha aūt Vitigis uxor: cū
uiro eſſet inferior qa illi inuita denupſerat: & Ioānem uentu℞ prope
diē Ariminū accepiſſet: aīo exhilarata: clam ad hunc miſit: qui ſuo noīe
de nuptiis ſimul & proditiōe nōnulla cōmunicaret: poſt hac factū ut cō
tinēter utriq3 inſciis oībus: ultro citroq3 internūciis miſſis: eadē hęc per
tractarēt. Gothi uero de his quę Arimini geſta fuiſſent facti iā certiores
cū eſſent: & ſuis iā oībus copiis neceſſaria defeciſſent: & ſi menſiū triū in

Soluiť Obſidio Romę.

ducię factę exiſſent ab urbis Romę obſidiōe diſcedūt: nō expectata byzātii p ſe miſſa ad Imperatorem legatione: iā q3 ſe circūegerat eſtas: cū annū barbari & dies nouenos urbē circū ſediſſent: Sed hi demū oīb9 caſtris
incēſis: ſimul ac primum illuxit iter aggrediunť. Romani uero fugam
ini. ſe hoſtes ſubito conſpicati: in ancipiti erāt quid nam eſſent in re pre
ſenti ac ſubita peracturi: quādo quidē nullę apud ſe reliquę hoſtium co
piæ eſſent: ut quas diuerſim ut diximus: dimiſiſſent: ſe tamen bello

pares:uel ſugiētibus tāta multitudine hoſtibus haud quaq̄ ſatis fore re
bant nihilominus uniuerſos tam pedites q̄ equites apud ſe reliquos ar-
mant:& Beliſſarius ultra dimidiā hoſtiū partem ubi pontē tranſiſſe
animaduertit Pincianā per portā traduxit exercitum:& inito cū bar-
baris prœlio:pugnatū utrinq; tam acriter eſt:ut nulli ſupiorū certami
num fuerit hęc pugna inferior:atq; adeo ut in principio barbaris forti
ter reſiſtētibus:quā multi in primo cōgreſſu ceciderint:Sed demū auer
ſi in fugā ſibimet auxere in maius calamitatē:Nā adnitētibus ſingulis
ut primi euaderēt:in anguſtias coartati:grauiſſima queq; patiebant:
ut q ſuamet ipſe cōpreſſione pirent:& hoſtiū cederent inſultu multiq;
ex utroq; latere pontis delapſi:in flumen exciderēt:armiſq; nimiū de-
grauati:mortē obirent· Sic itaq; magnam ſuoꝝ perpeſſi iacturam:po-
ſtremi ſe primis:q pontem tranſiſſent inmiſcuere·Eo in p̄lio Longinus
Iſaurus Mundilaſq; Beliſſarii armiger:egregie opam nauarunt·Sed
Mundilas quaternis cū barbaris ubi ad ſingulare certamen ueniſſet/om
nibus obtrūcatis:ſolus euaſit incolumis·Longinus inde q auertēdi inſu
gā hoſtes potiſſima cauſa fuerat:eodem p̄lians cadit:relicto Romanoꝝ
exercitui ſui quā maximo deſiderio:Vittiges igit cū reliquis copiis Ra
uennā pueniēs:ui magna cuſtodū:locorū p̄ſidia cōmuniuit·In Cluſio ſi
quidē Tuſcoꝝ urbe mille uiros cū Gelimera duce reliquit:totidemq; in
Vrbibento:quibus Albilā gothū p̄fecit·Tuderti preterea Vſigalū quē
piam cū quadringētis dimiſit:in piceni aūt agro & in Petra p̄ſidio qua-
dringētos:q ea priores loca incoluiſſent·In Auximo uero ut ea/e/regio-
ne:urbiū maxima:gothoꝝ quattuor milia delectos locauit:p̄fectumq;
acerrimum uirum Viſandū nomine cum Tomora quodam collega·In
Vrbino demum ad hominum duo milia in cuſtodiā poſuit·Superāt &
preſidia alia duo Ceſena:Monteferetrūq; his in utriſq;:p̄ſidiū haud mi
nus hominū quingentoꝝ impoſuit:ipe demū cū ceteris copiis Ariminū
obſeſſurus recta cōtēdit:Iam·n·& Beliſſarius:ubi gothi obſidionem ſol
uiſſent:Ildigerā & Martinū cū eqtib9 mille p̄miſerat:ut accelerato iti-
nere cōtendētes Ariminū hoſtiū p̄uenirēt aduētū:ideq; Ioānē ac ſuos ex
cirēt:& lōge plures ibidē i ciuitatis cuſtodiā collocarēt:ex anconę dedu
ctos p̄ſidio:ſupra ſinū Ionicū ſite:q̄ ciuitas ab Arimino bidui uia diſtat
Iā·n·nō lōge antea captū id p̄ſidiū fuerat:& i Beliſſarii cōceſſerat ditio
nē·Ad Ariminū uero tuēdū:Cononē cū nō parua militū manu paulo is

Beliſſarius ado-
ritur abeuntes·

Gothi cedunt·

Viri fortes in p̄
lio·

Longin9 morit

Vittigis Rauen
nam uenit·

Cluſium·

Tuder·

Vittiges munit
urbes que ei pa-
rebant·

Ceſena·

Monsferetrus·

ante tranſmiſerat:ea ſpe ductus:ſi pedites tantũ & p̄ſtantiores praefecti:
eam urbẽ ſtrenue tuerent̃:nunq̃ gothos ſuis hãc uiribꝰ obſeſſuros:Sed
Rauennã potius alterius loci neglecta obſidione:deniq; redituros:uel
ſi forte obſeſſuri Ariminũ eſſent:cõmeatus tamen peditibus ſuis in eius
urbis cuſtodiã poſitis:affatim fore rebat̃:ac diutius eſſe his ſuffecturos
& eq̄tum duo milia qui cũ altero exercitu eſſent:hoſtes uti par erat ma
lis affecturos ingẽtibus:& facile coacturos:eũ ut locũ ſoluta obſidione
mox deſerãt:hac ex ſententia Beliſſarius abeũtes cũ Martino Iligerdeq;
p̄fectis:tunc milites:multis cõmonefecerat:q̄ ſtatim p flamineã portam
profecti:longo poſt habitos interuallo barbaros preuenerũt:nimi℞ tan
ta multitudine gothi lentius ibant:ſenſimq; ꝓceſſerãt:tum quia neceſſa
ria℞ re℞ penuria:longiore uti circuitu cogerent̃:tũ quia flãminea uia
appropinquare Romano℞ munitionibus nollent:hoſtibus p̄ſertim:ut
Petra dictũ eſt ſupra:Narnia:Spoletũ:ac Peruſiã ipſam tenẽtibus. Romano
rũ interea copiae ubi ex itinere ad gotho℞ in picente p̄ſidiũ Petrã ueniſ-
Petre deſcriptio ſent:ſupuacaneũ fore duxerũt:uelle id ꝑtentare:nõ hominuʒ manu ex-
tructũ:ſed ſuapte natura munitũ:quãdoquidẽ ad illud eſt in precipiti
uia:& ad dexteram amnis:ut rapidiſſimo curſu delatus:ita & traiectu
difficilis:ad lęuã uero nec ꝓcul rupes exiſtit p̄rupta quedam & in tan-
tam altitudinẽ ꝓminens:ut his plane qui in eius cõſtiterint culmine:ſi
deorſum ad ima homines aſtãtes deſpexerint:minutiſſimis auibus hi ſi
miles uideant̃:progredienti uero ad Petre ſummũ nullus quondaʒ exi
tus erat:ſiq̄dem ipſo haec ſubiecti amnis defluxu abluit̃:in eoq; deſinit:
unde nec ea q̄dẽ cuiq̄ tranſitũ p̄bet:Foſſam p̄terea ueteres ibidẽ altius p
duxere:portulaq; ei loco impoſita:& exaduerſo aditus maiori parte ob
ſtructus:nec ſpatio ibi patẽtiore relicto:quã qui alterã & anguſtiorem
caperet portã:ex hiſq; p̄ſidiũ:& ſi de ſe ſatis munitũ aditu difficile red-
didere:quod Petrã poſtea uocitarũt:Cũ igit̃ Martini & Ildigeri copię
priorẽ illã quã diximus portulam crebrius repcuſſaʒ acriter oppugnaſ
ſent:inanes prorſus ea℞ conatus fuere:uel ipſis quieſcentibus barbaris:
nec ſe quoquã tuentibus pacto. Romani deinde a Petrę dorſo p abrup
ta in aſcenſum ui enitẽdo:ubi in petrae cacumen deniq; euaſere:de loco
ſupiore gothos mox cedere & acrius infeſtare:quibus pterritis:curſu ci
tato intra domos ac maximo cũ tumultu refugiẽtibus:nec decętero q̄cq̄
conãtibus:cũ hoſtiũ neminẽ poſſent Romani lapidatiõe cõtingere ꝑci-

ſam e/rupibus ſaxorum molem magnaq́ꝫ hominum ui & multorum de
orſum impulſam:barbarorum indomicilia deuoluere:quę utiq́ꝫ ſaxa ſu
perne demiſſa in quācūq́ꝫ ędificii partē tantocum impetu incidiſſent:
cōcuſſis diffractiſq́ꝫ omnibus terrore ingēti barbaros ipſos afficiebant:
q̃ demum ſe hoſtibus permittētes:data ultro citroq́ꝫ fide:maloꝝ inmu
nes hos fore:ſe ac pſidiūꝫ tradidere:ex his tamen quam multos Ildiger
Martinuſq́ꝫ propriis excitos ſedibus pari cū ſuis ac ſimili ſorte futuros
protinus abduxere:paucis ibidē cum liberis & uxoribus:& pſidio Ro-
manoꝝ relictis:inde Anconā uenerūt:quo ex oppido pſidiariis pediti-
bus pleriſq́ꝫ abductis:tertio Ariminū die peruenīūt:& qd ſentiret iube
retq́ꝫ Beliſſarius Ioanni renūtiant:qui ubi pfecti mandata accepit:nec
ipſe ſequi abeuntes alios uoluit:& Damianū apud ſecum quadringētis
retinuit· Martinus itaq́ꝫ Ildigerq́ꝫ Arimini peditatu relicto:confeſtim
cum Beliſſarii Armigeris & Satellitibus inde abſcedunt· Nō longe poſt
Ariminum uniuerſis cum copiis Vitigesuenit:ibiq́ꝫ caſtra metatus:&
Ciuitatē obſedit:& ligneam excitatā mox turrim:męnia altitudine ſu-
perantem:quattuor rotis innixam:in eam muri partem deduxit:quæ
expugnatu eſt facilior uiſa uerūtamen ne in eandē iacturam reciderent
gothi:qua & apud urbis męnia fuiſſent pauloante affecti:nō boum hāc
aminiculo ullo:ſed hominū intra uineas cōditoꝝ quo uellet facile pera-
hebat:In interiorē uero turris huiuſce partē ſcala erat ampliſſima:qua
liber gothis patebat aſcēſus:ſpē antea nactis:ut ubi primū muris hanc
admouiſſent:nullo inde negocio in propugnacula ſe euaſuros:in tantaꝫ
fuerat his altitudinē turris extructa· Sed poſtq̃ hęc ſua cū machina mo
ta muris appropinquauit:ipſi quidem quia in noctē dies iam inclinaue
rat:diſpoſitis primo circa turrim cuſtodibus ſe omnes quieti dare & re-
langueſcere:nil rati ſibi obuiū fore:ut quibus nil eſſet admouendā mę-
nibus turrim impedimēto ne ſimul ac illuceſceret caperent:trepidi eaꝫ
noctē egere Ioānes tamen nec ſui quidem:ut in tanto diſcrimine prorſuſ
deſperans:nec quoq̃ pacto formidine territus:cęteris ſuis in urbis cuſto
diā & diuerſim dimiſſis:cū Iſauris ſolus arreptis ligonibus & huiuſmo-
di aliis ad foſſurā idoneis inſtrumētis:intēpeſta nocte:re nulli cōmuni
cata:extra muros pdit:& ſine ſtrepitu iuſſit foſſam e/regione turris p
duci:Tū illi dicto audientes:eruta inde utrinq́ꝫ terra:& menibus appli
cata:quaſi alteꝝ muꝝ efficiūt:& dormitātes hoſtes diu fruſtrati:plun-

Petra capitur·

Ioannes Beliſſa-
rio non paret

Arriminū cū Io·
obſidetur·

Turris ingens li-
gnea·

Ioānes foſſā con
tra Turrim ex-
citat·

diorē & ſatis patentē breui foſſam ea experte fecere: qua & facile murus
poterat expugnari: & ea cū machina barbari erant inſultaturi. Hoſtes
uero cū in multā iā noctem quę gererent̃ ſenſiſſent: foſſores extēplo im-
petu facto inuadūt. Ioānes tamen cū ſuis Iſauris: ubi quā optime omnia
circa foſſas habere peruidit: intra mœnia ſe ſtatim recepit. Poſtq̄ uero il-
luxit Vittiges quę geſta fuiſſent iā cognitis: & plurimū his ferme indo-
luiſſet: q̄ paulo ante acciderāt: nōnullis etiā cuſtodibus interfectis: nudiā
adhuc machinā admouere ſummo cū ſtudio nitebat̃: aggerē itaq; & in-
gentē uim faſciū gothos cōferre mox iubet: celeriterq; in foſſam cōiice-
re: & turrim ut diximus ptrahendo: deſtinatū ad locū pducere: tum illi
ut erat iniunctū: rē ſatagendo ſūma cū animi pmptitudine uel hoſtib9
in ſe de muro pugnātibus certatim oīa exequunt̃. Sed faſces illi & agger
iniectus: turris mole ſupuadente: uti par erat: nimiū degrauati: facile
ſubſidebāt: unde nec barbari poterāt ea cū machina pgredi: & eo minus
quo & is loc9 pgredientibus ex egeſta p Romanos: ut diximus: terra ac-
clitior reddebat̃. Gothi igit̃ ueriti ne ſupueniēte iā nocte egreſſi ex ur-
be hoſtes machinā cōcremarēt: denuo hāc retraxere: quoꝝ conatus cum
Ioānes īpedire enixius niteret̃: milites ſtatim armauit: quos inde ad ſe
Ioannis Orō ad Militeſ delectos
cōuocatos huiuſmōi uerbis cōmonefecit: O uiri q nobiſcū eſtis diſcriminum
tantoꝝ participes: Siqs eſt ueſtrū cui & uita ſit uoluptati: & ſuos quan-
doq; reſides domi reuiſer̃: pfecto nulla ex re alia magis tātū id ſpei aſſe-
qui poſſe ſe ſciat: q̄ ſuis etiā manibus ac uirtute: Cū.n. dimiſſi tunc primū
p Beliſſariū ſumus: quā multa qdem partim ſpe: partim deſiderio ad rē
aīo pmptiore gerendā: nos cōpellebāt: qppe qui ne in maritima qdē ur-
be obſeſſum nos iri dubitauerimus: pſertim poſſidētibus mare Roma-
nis: nec tātū Impatoris exercitū neglectuꝝ nos eſſe quis ſuſpicet̃. Tunc
qdē: ut iſtos ommittā: uel oſtētatio in patriā charitatis: & futura apud
uniuerſos mortales ex certaminib9 gloria: ad audendū impulerāt: nunc
uero nec ſupſtites eſſe niſi p animi magnitudinē poſſumus. Erit igit̃ nō
rei alterius niſi pſeruendę uitę de cā: diſcrimen id ſubeūdū: atq; adeo ut
ſiquis ante hac ueſtrū uirtutis ſibi aliquid uendicauit: liceat: hoc maxi-
me tēpore: ſi ſe uiriliter geſſerit: & ſi aliis ullis in rebus: in his precipue
glorioſū & celebrē fieri: qn̄quidē plurimū ſibi laudis pariūt: nō q infe-
riores deuicerint: ſed uel q minori in apparatu: tāi magnitudine pſtent.
Qui uero ſuapte ſūt poti9 natura timidiores: his ut audaces ſe pſtent cō-

tulerit maxime: Nã oẽs plerũq; qbus/a/ferro & armis res pẽdeãt: ut no
bis ipſis hoc tpe: ſolo piculoꝝ cõtẽptu: incolumes ſiũt: his dictis Ioannes
ſuos hortat9 in hoſtẽ eduxit: paucis admodũ ad ꝓpugnacula tuẽda re-
lictis hos i ſe uenientes uiriliter ſubeuntib9 barbaris: acerrimũ utrinq;
cõmittit̃ pliũ: turrim deinde gothi uix in ſerũ diei ſua icaſtra referre &
magno negocio potuere: tantã .n. bellicoſoꝝ uiroꝝ iacturã: hoc plio fe-
cerãt: ut haud quaq̃ decętero muroꝝ oppugnationẽ aggrediẽdã per ſe
eſſe decernerẽt: ſed deſpatis iã reb9: qeti manebãt: hoſtes ſue oppreſſos
impetũ i ſe facturos operiẽdo. Ad hęc accedebat qd barbaris neceſſaria
oia deerãt: cũ ea nullibi iuenirẽt: ut ad ſuos deferrẽt. Beliſſari9 interea
his q ad ſe ex Mediolano ueniſſẽt: iſauros thraceſq; ad hoies mille tran-
ſmiſit: Iſauris Ennẽ pfecit: Paulũ tracib9: oium tñ Mũdilę imperiũ de-
mãdauit. Iſq; cũ ceteris imparet excubatis Beliſſarii Satellitib9 nõnul-
los ductabat. Cũ his & Fideli9 erat aulę Eparchus regię fact9: ex Medio
lano nãq; cũ Romã ueniſſẽt: ſatis eſt idoneus uiſus: exercitũ ut hũc ſeq-
ret: ut q in Ligures plurimũ poſſet: Cũ igĩ/e/portu Romano ſoluiſſent
Genuã puenerũt: poſtremã Tuſcię urbẽ: in trãſmiſſuq; ad Gallias & hi
ſpanias ſitã: ibi relictis nauib9: factoq; pcõtinẽtẽ itinere: pꝫ redibant:
nauiũ lẽbis i plauſtra poſitis: ſecũ delatis: padũ ut flumẽ ſine mora traii
cerẽt: quo demũ traiecto cũ ad Ticinũ urbẽ ueniſſẽt: cũ gothis obuiã ſi-
bi tũc pdeuntib9 man9 cõſeruere. Erãt aũt hi barbaroꝝ pculdubio pre
ſtãtiſſimi: & multitudine abũdabãt: Nã & gothi oẽs q ea tũc incolerẽt
loca: cũ reꝝ ſuaꝝ ptioſiſſima quęq; eo i oppido cõdidiſſẽt: ut i loco ſatis
munito pſidiũ eodẽ pualidũ ex dlectis reliquerãt: Pugna itaq; fortiter
facta Romani ſupiores fuere: & actis i fugã iã hoſtib9: ex his plei oq; ob
trũcati: & dũ reliquos pſequunt̃: nõ lõgi9 abſuere quin & oppidũ caperẽt
inſtãtib9 nãq; ſibi a terga Romanis: uix portis fores obiicere potuere.
Dũ itaq; recipent ſe demũ Romani. Fideli9 orãdi grã i eo cõflictu ſactã
& pximã igreſſus ędẽ: abeuntib9 cęteris ſolus ibi relinquit̃: equo inde i
ſeci9 ac paulopoſt hoc ſubſidẽte: ſolo affligit̃: quẽ gothi mox conſecuti:
nã prope muros ceciderat: hoſtes fruſtrati obtrũcant cuius interitũ ubi
demũ Romani Mũdilas pfectus itellexere: in merore eſſe & tãti uiri ca
ſum cõmiſerari: ex eo deinde loco Mediolanũ cõtendũt: ciuitateq; cũ to-
ta Liguriæ regiõe ſine prælio potiunt̃: quare uittiges audita: maximas
eodẽ copias mittit: Cui & francoꝝ Dux Theodiberti9 ut ei9 auxilio in-

Preliũ atrox gothi cch.

Mundilas pfectus.

Copie Mediolanũ mille a Beliſſario.

Lembi nauium plauſtris poſiti

Pugna ad Ticinum.

Romani uictores.

Fidelius Morit̃

Mediolanũ indicione Romanorum.

Franci fauẽt go-
this miſſa Bur-
gũdionũ manu:
Mediolanũ obſi
def a gothis·

digẽti uiros mille ſuppetias miſit nõ tñ francos ſed Burgũdiones: ne ui-
deret Imperatoris rebus cõfederati iniuriã intuliſſe: hi nãq; ſua perinde
ſponte: nec Theudiberti iuſſu: ut eius non dicto audiẽtes: aduerſus Ro
manos pr ſe ueniſſe ferebãt: qbus cũ gothi: ſuis cõiunctis iã copiis: Me-
diolanũ haud quaq̃ eorum expectãtibus Romanis aduentũ puenĩũt: urbẽ
q; eã obſidiõe undequaq; ſic cigũt: ut nec unde Romanis inferri neceſſa
ria poſſent: quorum inopia pmebant: nec ſane militũ ſatis iã erat: q in mu-
ris cuſtodias facerẽt: Mundilas nãq; Romanorum pfectus: quas ſecũ tra-
duxerat copias: in circũiecta Mediolano oppida: ut Comũ Nouariã &
munitiora alia quędã caſtella: in poteſtatẽ redacta: partit9 dimiſerat:
ita ut nõ paruifaciendã militũ manũ: in ſingulis his cuſtodiæ grã collo-
carit: ipſe uero cũ trecẽtis dũtaxat quos ſibi reliquos fecerat: Mediolani
manebat: cũ eoq; Ennes & Paulus erãt: unde uel Ciues neceſſario coge-
bant puices aſſiduo cuſtodias facere· Iãq; erat hyems exacta: ac tertius
bello huic annus exibat: qd lrĩs Procopius cõmendauit: Beliſſari9 uero

Finis Tertii ãni

cũ ęſtas iam ſe in autũnum Circũegiſſet: aduerſus Vittigẽ & gothorum
exercitũ cõtẽdebat: & paucis ad cuſtodiã in urbe relictis: reliquos oẽs
ſecũ abduxit: pmiſſis Tuderã nõnullis: & Cluſiũ q caſtris locũ pararẽt:
quos ſequuturus ipſe mox erat: & barbaros obſeſſurus qui ea tunc eſ-
ſent in regiõe: hi tñ ubi primũ pdidicere inſe Romanũ aduẽtare exerci
tũ: ne ſubire paulopoſt periculũ cogerent ad Beliſſariũ oratores dimit-
tunt: & ciuitates quas uellet ſeq; ac ſua dedituros ſe pollicent: dũmodo i

Cluſiũ & Tuder
in dicionẽ ueni-
unt Beliſſarii·

demnes ipſi relinquerent: Vñ & in eius aduẽtu q̃ promiſerant barbari
exequunt· Ille uero gothos oẽs ſedibus excitos ſuis: in Siciliã & Neapo-
lim miſit· Deinde i Cluſio Tuderaq; militũ pſidiis cõſtitutis: exercituʒ
ad ulteriora loca ductabat· Vittiges interea copias alias & cũ Bace pfe-
cto dimiſit: iuſſas i primis Auximũ ire: & ſe cũ aliis ibi pſidiariis milici
bus iungere: cũ hiſq; una aduerſus hoſtes pcedere: q Anconę tũc eſſent:

Ancon unde·

& eodẽ pſidiũ ptẽtare: Ancona uero Saxo i poſita eſt: a quo quia anconi:
ideſt in ſinuato bracchio ſimile eſt: nomen accepit: abeſt aũt ab Auximo
ciuitate octoginta ſũmũ ſtadiis: cuius & pmontoriũ eſt: ſed eius urbis
munitũ pſidiũ in edito eſt ac tuto ſitũ: extra id uero & in laterib9 ędifi-
cia cętera & ſi pleraq; ſint iãpridẽ tñ ſine muris fuere· Tum Conon ubi
Baci exercitũ in ſe aduẽtare accepit: nec pcul ab eſſe: icõſiderate ſe mẽtis
eſſe oſtẽdit: qppe q cũ nõ magni i eo diſcrimine pſidiũ faceret: in quo ſe

ſuoſq̃ tueri ſat poterat: munitiſſimo loco ſine cuſtodiis deſtituto: mili-
tes omnes ad ſtadiũ unũ ꝓcul inde: & inferiorẽ in partẽ deducit: ac i aci
em inſtruit: phalãgeq̃ facta nec denſiore: collis radices uenãtiũ more:
militũ corona circũdat: q ubi hoſtes uiderũt ingẽti hominũ multitudi-
ne ſupare: terga uertẽtes: fugã ſe in p̄ſidiũ receperũt: hos barbari inſe-
ctati: eorũ quã multos q nõ dũm intra muros ſe recepiſſent: ſede obtrun
cãt: & ſcalis admotis aſcenſũ tẽptant: abſumereq̃ itẽ incẽdio alii ſubiec-
tas p̄ſidio domos nitunẽ: Romani interea ueteres p̄ſidii incolę: preſenti
bus malis exterriti: foribꝰ patefactis: turpẽ in fugã milites actos: ad ſe
rum primũ recipiebãt: Sed poſtq̃ e proximo barbaros fugiẽtiũ tergis i-
ſiſtere aduertere: ueriti ne cũ ſuis ſimul & hoſtes irrumperent: obiectis
ſtatim foribꝰ portis: reſtibuſq̃ e muro demiſſis: cũ aliis nõ nullis & Co
nonẽ p̄fectũ ad ſe ptraxerũt: illiq̃ ſaluti fuere: Barbari interim cũ p ſca-
las eniterenẽ: nõ longius abſuere quin p̄ſidio potirenẽ: Sed duo quidã
mirifice nauãtes ut in tãto diſcrimine opam barbaros in propugnacu-
la iã euadẽtes: ſua uirtute p̄cipites deorſũ egere: quorũ alter Beliſſarii ar
miger erat: & ex thracia oriũdus ulimuth noie alter Valeriani Gubul-
ter dictus: genere maſſageta hi nãq̃ fortuna quadã & ꝓſpera: nauigio
paulo ante delati Anconã puenerãt: cuius p̄ſidiũ cũ egregie faciendo: de
muro aſcẽdente iã hoſte p̄cipitato: p̄ter oĩum opinionẽ ſeruaſſẽt: ipi cor
pore to: o acciſi: p aliis elati deferebanẽ: Per id aũt t̄pis Beliſſario nunti
atur: Narſetẽ magno ad ſe cũ exercitu ex byzantio aduẽtare: & in pice-
no iã eſſe. Narſetẽ hunc eunuchũ fuiſſe ſat cõſtat: ac regię cuſtodẽ pecu-
nię: alias tñ uir acer ingenio fuit: & rebus gerẽdis accomodatior: q̃ Eu-
nuchi natura ferat. Militũ hũc quinq̃ milia ſequebanẽ: quos alii qdam
cũ Iuſtino ductabãt: Narſeſq̃ alter ex armenia qdam. Erulli p̄terea ad
duo milia ſubſecuti: Sed Vnde nã gentiũ Erulli hi fuerint & quẽadmo-
dũ cũ Romanis inierint fœdus nũc explicabo. Cõſtat ſane ſupra hiſtrũ
flumen quondã hos habitaſſe: & ea fuiſſe credulitate ac ſuperſtitione detẽ
tos: ut multos eſſe deos putarẽt: eoſdẽq̃ ꝑ hoies ſacrificiis: ac litatiõibus
placari religioſũ eẽ ac piũ arbitrarenẽ: legibꝰ aũt multis ac uariis ut cę
teri hoies: nõ eundẽ fuiſſe in modũ uſos: ſiqdem nec ſeneſcẽtibus ſuis nec
morbo affectis uita frui apud hos fas erat impoſterũ: Sed ubi primũ ex
his quiſq̃ ſiue cõſenuiſſet: ſiue ĩfirma corporis ualitudine caperetẽ: primꝰ
cogebatẽ a propinquis eſſlagitare ſe ut q̃ tociꝰ ex humanis deleret: Tũ il

Pugnaẽ ad Ancõ. p̄ſidiũ.

Narſes Qui.

Eruli Qui & vñ

Senes & Egroti necanẽ.

li lignoꝝ in altitudinē ſtrue ingēti cōgeſta deſupq; ut in ſūmo faſtigio
impoſitū hominē: morti iā deſtinatū: Erulloꝝ quēpiā mittunt: ut pugi
one cōficiat: ſed ſanguinis illi propinquitate penitus alienum: nō. n. fas
erat ꝓpinquus aliqs & neceſſarius ut hūc interficeret: ubi uero q homi
nē illū occidit: ad eos deſcendit: mortuo illi cognatiōe iūcti: ab īfimo ad
ſūmū culmen pyra incēſa: ubi flāma demū reſedit: collecta/e/rogo iā oſ-
ſa ſub terrā ocius cōdunt. Erullo itaq; uiro defuncto: neceſſe erat ut uel

Vxor mortuo uiro ſuſpendit.

uxor ipſa quę uirtutis exiſtationē aliquā fuiſſet ad id tēpus adepta: uel
ſibi gloriā relinquere impoſteꝝ uellet: Laqueo apud uiri ſepulchrum
nō longe poſt uitā finiret: ei uero quę ſe nō ita geſſiſſet: relinquebat̃ de-
cętero ignominię nota: odiiq; in uiri propinquos conuincebat̃. his Erul
li prouectuſto coꝝ more legibus utebant̃: Tēporis deinde proceſſu & ui

Longobardi ab Erulis Victi & Tributarii fa-cti.

ribus: ita & hominū multitudine cęteris & finitimis barbaris facti ſupe
riores. Cū uti par erat hos inuaſiſſent: ſingulos ꝓuincerēt: uiq; illata co
rū bona ꝓplabant̃: atq; adeo ut Lōgobardos q celebre illud ac plane Sā
ctiſſimū chriſti nomen ꝓfiterent̃: & gentes alias īfinitas ſuę ſubegerint
ditioni: uectigaleſq; fecerint: res ſane eius regionis barbaris inſueta: ſed

Anaſtaſius Imp

alioquin ꝑauaritia & inſolētia ad id ſūt demū euecti Anaſtaſii uero hi
tp̄e quo primū tūc Romanū ſuſcepit imperiū: cū de cętero quos demū in

Rodulfus Eruloꝝ Dux.

uaderēt nullos haberēt: poſitis armis cōquieuere: eo in ocio cū annū iā
tertiū ꝑegiſſent: idq; egerrime ferrēt: de coꝝ duce Rodulfo cōtemptū lo
qui: & inter ſe maledictis inceſſere: Cūq; adhuc frequēt9 uētitarēt: mol
lē effeminatūq; dicere: & fedis nū occupatiōibus aliis irridere indecēter q;
criminari: Rodulfus igr̃ ſuoꝝ iniuriis tādē ꝑmotus: aduerſus lōgobar-
dos ductauit exercitū: nulla re prorſus hos cauſat9: nō q; n: cōuenta diſſol

Longobardi iniuria uexant̃. Eruloꝝ contumax ſupbia.

uerāt. Ad hūc itaq; Longobardi ſciſcitatū miſerūt. Cū Erulli hoc tp̄e in
ſe armati ueniſſēt: Qđ ſiqd forte de uectigali ſit his minus depēſū: confe
ſtim fore ut maius ꝑſoluāt: Sin uero id cauſent̃: qđ mediocre ſibi ſit tri-
butū impoſitū: id ipſimet ꝑ arbitrio augerēt: nec aucti fore: ut unq̄ ſe pi
geat. Cū his mādatis oratores dimiſſi minaciter p Rodulfū repulſi: ad
ſuos abire qua uenerāt extēplo iubent̃. Iterato tñ adhunc Longobardi
alios itē atq; alios delegare: & eadē ſemꝑ ab eo depoſcere: qbus haud ſe-
cus ac pri9 reiect9: poſtremo ab his oratores uenere q Erullis Rodulfo
q; apertius inhiberēt: nec ſine cā bellū lōgobardis inferrēt: Qđ ſi hoſtiliter
in ſe rurſū irrupint: & ſi nolētes: ituros ſe tñ obuiā īſultātib9 pollicentur

deũ itercętera obteſtãdo:cui9 ut nutus:ita uel breuior umbra:huma/
nos oẽs ſupet uires:illati belli pcognita cã:utriſq3 pugnę finẽ diſpẽſatu
rũ:his cõminatiõib9 Lõgobardoꝝ legati Erullis timorẽ icutere ſe poſſe
rebant:& eoꝝ inſe impetũ coercere:illi uero nec his qdẽ repreſſi:cõſere/
re cũ logobardis oĩno man9 decernũt:unde cũ utriq3 inaciẽ cõſtitiſſent:
cęli ps ea q̃ lõgobardoꝝ iminere capitib9 forte cõtigerat:obſcuro qdã ac
dẽſiſſimo nimbo cõtegebat:q̃ uero Erullis ſupne iſtiterat:nitidior erat
ac lucida:qua ex re cõtẽplari qs poterat:ſuo cũ iſortunio ituros i pugnã — Miraculum.
Erullos:nõ·n·acerbi9 ullũ barbaris poterat hoc eſſe portẽto:i prelio cõ/
ſtitutis:tã & ſi min9 huic aĩum itenderẽt:qn potі9 cũ nil curę adhibuiſ/
ſent:i hoſtes ſecur i uadebãt:hoĩum multitudine belli finẽ metiti: poſtq̃ — Pugnãt Longo/bardi cũ Erulis.
uero man9 pugnãdo cõſeruere:Ex erullis qdẽ pars maxima cadit:& cũ
his ſimul Rodulfus occũbit:cęteri oẽs effuſe fugã capeſſũt:ex hiſq3 iſtan
tib9 hoſtib9:& poſtrema carpẽtib9:pars maior iteriit:ac pauci admo/
dũ incolumes euaſere:Quo factũ ut nec in patriis larib9 hi pmanere de — Eruli Victi & d bellati.
cętero poſſent:ſed illis penit9 deſtitutis:quã celerrime i anteriora ſemp
loca pcederẽ:& circa hiſtrũ flumẽ terras oẽs ut pfugi cũ liberis atq3 uxo — Eruli ad hiſtrũ
rib9 circũire·Veꝝ ubi tãdẽ ad locũ uenere quẽ rogoꝝ quondã gens in/ — Rogoꝝ gens·
coluerat·In Italiã dmũ ſe cõtulerũt:ibiq3 ſedib9 obfirmatis mãſerũt:ũ cũ — Eruli in Italia·
peſte ut iuaſtę ſolitudinis loco opprimerent:nõ lõge poſt ad gepedas p
uenerũt:quos illi tũ primũ ut ſupplices factos ſecũ cohabitare:& ſibi fi/ — Eruli ad gepi/das·
nitimos eẽ pmiſerãt:Poſtea uero cũ temere i Erullos hi deſeuirẽt:qppe
q eoꝝ uxorib9 uiolatis:& idigna i hos facinora exercẽdo:ac bona diripi
endo nil reliquũ ad iniuriã fecerãt·Quę oĩa ferre Erulli ultra nil pote — Eruli trans Hi/ſtrum·
rãt:flumĩe hiſtro trãſmiſſo:cũ Romanis eã regionẽ tũc icolẽtib9 cohabi
tãdũ ſibi ppetuo cẽſuerũt:Anaſtaſio impante:q hos p benigne admiſſos
eodẽ ſedes hr̃e pmiſit:huic tñ nõ lõgo poſt tpe erulli ifeſſiores iã redditi
idignis ei9 regiõis hitatores Romanos iniuriis affecere:qb9 impator p
mot9 exercitũ aduerſus hos miſit:cocq3 prelio cũ ſupiores Romani fuiſ/ — Eruli a Roma/nis uincunt·
ſẽt:ex Erullis quã plurimos interfecere:ad internitionẽq3 oẽs occidere
potuiſſent:niſi pfecto ex his forte ſupſuetẽs:pcario ſibi uitã depopoſciſ/
ſent:ſeq3 impoſteꝝ pcarent ut imperatoris cõfederatos:uel ſeruituti ha
beret obnoxios:Quę utiq3 pur geſta fuiſſet Anaſtaſiũ ubi primũ reſci/
uit:ingenti affecere letitia·Sed deſtitutos ab eo Erulloꝝ nõnullos fuiſſe
ſat cõſtat:quãdoquidẽ cũ Romanis p id tẽpus non firmis fęderib9 iũge
bant:nec boni quicq̃ his itulerunt·Iuſtinianũ deinde ut primũ ſuſcepit

Eruli Chriſtiani facti ſub Iuſtiniano.

imperiũ: optimis locis rebuſqꝫ aliis cũ hos abũde donaſſet: uel arma cõſociaſſe cũ Erulloꝝ gẽte ſat liquet & chriſti ut fidẽ ſuſciperẽt pſuaſiſſe: Vnde feris & priſtinis moribꝰ in mãſuetudinẽ cõmutatis xp̃ianoꝝ legibus ſeſe quã maxime addixerũt: & cũ Romanis hoc tp̃e ex inita ſocietate

Eruli Romano Imperio ſocii

aduerſus hoſtẽ inaciẽ ꝓdeunt. Sed alioqn ſuopte ingenio infidi ſũt & habendi ſemp ac rapiẽdi cupiditatibꝰ inhiant: finitimoſqꝫ uiolare q̃ maxime ſtudẽt: cũ nullũ his dedecus ea res ferat: impioſqꝫ itẽ & deteſtabiles coitus: & ſi cũ aliis multis cũ uiris tñ & beluis impudẽtius habẽt: ac omniũ pditiſſimi ſũt: & ut mali male pdendi. Ex his uero ppauci qdeꝫ i Romanoꝝ pſtitere ſocietate: ac ea de cauſa ab his cæteri defecere. Erulli ſiq

Aniricus Erulorum rex.

dem eoꝝ rege Anirico temere interfecto cũ ſuoꝝ moꝝ ut feritatẽ ita & animi prę ſe furorẽ tuliſſẽt: p patrato iã ſcelerẽ nil aliud cauſę afferebãt: niſi qđ ſub nulliꝰ ſe uelle impoſteꝝ dicerẽt impio eẽ: tã & ſi ante hac nemo fere q in hos impiũ habuiſſet/a/priuato quouis differret: ut cui oẽs ſine diſcrimine & aſſidere & cõueſci una: imprudẽterqꝫ & ut cuiqꝫ placitũ: cõuitiari iurgariqꝫ: adeo nulli uſpiã hominũ erullis fuerint: intẽperãtia & leuitate iferiores: Iãqꝫ eos facti pigebãt: nec ſine principe eẽ: nec ſine duce ad bellũ: uitã ſe ducere poſſe aptius affirmabãt: Itaqꝫ cũ mul

Thule inſulam

tũ ac ſepe ea de re cõſultaſſent: p̃ſtare id oĩbus uiſuꝫ: ex Thulę ut inſula aliquẽ ſibi regio ex generẽ cõfeſtim excirẽt: q his imparet: Sed quẽadmodũ ea res ſe habuerit paucis explicabo: Poſtq̃ Erulli p Longobardos ut acie uicti: ac penitꝰ debellati: patrios mores priſtinis exciti ſedibꝰ relinquerũt: Alii ut ſupra iã diximꝰ i illiricis loca icoluere: qdã uero cũ hiſtrũ flumẽ haud quaq̃ traiicere ſtatuiſſẽt: i ultimos terrę fines ſe collocarũt: ſed q regii ſanguinis ſunt duces ſecuti: Sclauenoꝝ gentẽ p̃tereũdo

Sclauenoꝝ gens.

cũ in loca deſerta iã euaſiſſent: ad harmo popl'os ſe cõtulere: peſt hos ad

Dace

Dacas ptranſeuntes: ad occeanũ mare cũ pueniſſent nauibꝰ ad inſulam

Thule inſula & eius magnitudo

Thulę delati: in ea deniqꝫ cõſtitere. Cõſtat aũt Thulẽ hãc inſulã longe plurimũ undequaqꝫ potẽtiſſimã eẽ: qppe quã decies ferãt maiorẽ eſſe q̃ brittania ſit/a/q̃ longius abeſt: ut in boreã ſita: hac ipa i iſula deſerta pleraqꝫ ſunt: & ingentibus uacua ſpatiis loca: quæ uero frequentiorã ædificiis ſunt & hominum cultu: nationes tredecim numero incolunt: affluentiſſima quadam mortalium multitudine: regeſqꝫ ſingulis nationibꝰ

Nationes i Thuli.

preſunt: & apud has uniuerſas mirãdum quod fieri cõtigit: ſiqdẽ circa extremũ ęſtatis tẽpus: dũ in autũnuꝫ hęc ſe circũagit: ad quadrageſimũ

plurimũ diẽ:haud quaq̃ Sol in occiduũ uergit:ſed ꝑ omne id tẽpus ſu-
pra terrã exiſtit/& uiſit̃ ·Dein nõ minore q̃ mẽſiũ ſex iteruallo circa hye
miſq; poſtrema eadẽ in inſula:ꝑ dies ſol q̃dragita nuſpiã cõparet:ſed ꝑ
petua hec offundit̃ nocte:unde & ꝑ id tp̃is negotioꝝ oĩum remiſſio te-
net q ea in regiõe ſunt hoĩes quãdoquidẽ nullo pacto uerſari inter ſe hi
mutuo queãt·Mihi uero hãc inſulã adeũdi & ſi nimiũ ꝑ opranti oblata
nunq̃ occaſio eſt:ut mirãda iſta cõſpicerẽ:Ab his tñ q̃rẽdo & ſciſcitãdo q
inde ſe ad nos cõtulerũt:nũ ea i iſula ſtatis tẽporib9 ſic oriret̃ :ut tradit̃ :
Sol & occideret:certiorẽ eſſe eius rei compi famã ex eoꝝ p̃ſertim relatu
q ſolẽ ea in Inſula identidẽ affirmarẽt:ꝑ dies hos q̃draginta :nec occide-
re q̃dem:ſed ei9 regiõis hoĩbus in oriẽtẽ alibi cõparere:& nõnullis i locis
ad occidentẽ/in orizontẽq; rurſũ hũc redeuntẽ:eũdẽ ſeſe in locũ recipe:
ubi & die ſupiore oriẽtẽ cõſpexerãt:& hũc ĩ modũ noctẽ unã hos compu
tare iã ptranſiſſe:rurſũq; cũ noctiũ tẽpus aduenerit:ut lunę:ita & ſide-
rũ curſib9 alioꝝ aĩaduerſis:dieꝝ hos ſpatia cõtemplari·Deniq; dierum
quinq; & triginta magnę hui9 & ꝑpetuę noctis trãſacto iã tp̃e:in mon-
tiũ cacumina ex eoꝝ cõſuetudine nõnullos emittere:ſpeculatũ ut ſicun-
de forte & ex aliqua ſpecula ſolẽ pſpexerint hoĩbus ſtatim inferiora tenẽ
tibus loca:renũtiẽt poſt quintũ diẽ:ut his ſol oĩno illuceat fore Tũc uni
uerſos ut fauſta ſibi renũtiata panegyricis laudib9 celebrare:& hęc ipſa
intenebris agere:& Ethuliis hęc q̃dẽ hoĩbus p̄cipua quędã eẽ ſollemnia
cęterorũq; maxima·Mihi uero formidine detineri inſulę hui9 habitato
res uidentur:tã & ſi id eis i ſingulos annos cõtingat:ne ſe prorſus ſol ipſe de
ſtituat:Ex his uero q Thulẽ hãc Iſulã incolũt:barbaroꝝ natio q̃dam ac
ſola q Scritiſini uocant̃ :beluaꝝ i morẽ uitã ducũt:ut q nec ueſtib9 ope
riant̃ :nec calciati incedãt:nec uino utant̃ impotũ:nec ullũ habeãt/e ter
ra eduliũ q̃n quidẽ nec eã excolũt:nec fęmine q̃cq̃ his openẽ ·Sʒ cũ uxori
b9 uiri uenatiõib9 ſtudẽt:beſtiaꝝ nãq; & aĩantiũ cęteroꝝ uim maximã
his exhibẽt ſiluę:q uaſtę ea ĩ regiõe ꝓculdubio ſũt:& ęditiſſimi mõtes un
de feraꝝ carnib9 diuteſcunt̃ :aſſiduo quas uenãdo cõprehẽdũt & eaꝝ ter
gorib9 ueſtiunt̃ ·Cũ apd̃ hos Lini lanęue nullus ſit uſus:nec cõſuẽdi ars
ulla:uel inſtrumentũ:ſed Beluinis hi neruis inuicem tergora colligãtes
totũ integũt corpus· Ad hęc accedit/quod nec infantes apud hos ipſi nut:
apud cæteros homines nutriunt̃ :cũ Scriſinoꝝ pueri haud quaq̃ lacte
cibent̃ :nec maternas mãmas attingãt:ſed ferarũ dũtaxat medullis:Si-

Sol·xl·dieb9 ſeꝑ apparet & contra·

Scritiſini·

quidē ubi primū fœmina parit: infantē pelle mox inuolutū ſuſpēdunt
ad arborē: ſereniſq; cerebellis eius in ore ingeſtis ad cōſuetā inde cū ui-
ro uenationē ſine mora puerperā mittūt: nā ut cętera utriſq; cōmunia
ſunt: ita & id ſtudii ſimul & artis pertractāt: At q barbaroꝝ id genus uitā
ſic trāſigit: aliis uero in rebus Thulite oēs nō magnū/a/cęteris īmodum
mortalibus differūt: deos ſiquidē ac demones plurimos colunt celeſtes
partim ut rentur: partim aereos: & q terre ac mari pſideāt: & eiuſmodi
alios q in aquis ac fontibus fluuiiſq; uerſari tradunt: hiſq; frequētiſſi-
Mores Thulitarum· me immolāt: cuiuſuis generis hoſtias: Sed uictimaꝝ apud hos potiſſi-
ma uir aliquis eſt: quē omniū primū in pręlio ceperint: hunc nimirum
mactādo Marti ſacrificāt: ut quē deoꝝ maximū ducant: Sed ea ē apud
hos īmolandi cōſuetudo: ut nō ſolū hoſtiā mactent: ſed in arborē uiuam
hāc prius ſuſpendāt: indeq; inter Senticeta & uepres proiectam: ſic ua-
riis ac miſeris modis excruciādo cōficiāt· Id uitę genus Thulite ducunt
gens ſane interris haud dubie unica quę hominū exuberet multitudine
& hos qdem fuiſſe ſat cōſtat: ad quos olim cohabitādi ob gratiā aduene
Erulli diuerterint· Nūc uero Erulloꝝ/e/gente q apud Romanos ſibi ut
diximus parauerāt: ſui regis cęde patrata: e/ primoribus quoſdam ad
Thulē inſulam mittūt: q diligenter peruestigando ad ſe demū deducerēt
ſi quē forte regio ex ſanguine oriundū ea in inſula inuenirēt: tum illi ut
eo eſt peruentū pleroſq; cōperiūt regii generis homines ibi ad eſſe: e/ qbus
uno dūtaxat q ſibi pplacuiſſet delecto: ac ſecū deducto reuertebant: Sed
q forte deducebat morbo correptus emorit: unde rurſū Erulli inſulā
Daris· repetūt: & alteꝝ quēpiā Datim noīe ſecū abducūt· Hūc Aordus germa-
Eruli ducē a Iuſtiniano petunt nus fr̄ & ex Erullis q Thuli erāt iuuenes ducēti ſequunt: lōgas igr̄ i iti-
nere faciūdo his moras trahētib⁹· Erullos q ad Thulē iſula nūtios miſe-
rāt: cogitatio ſubiit: nullo ſuo ex cōmodo id ſe facturos: ſi Iuſtiniano iui-
to ex Thule principē ſibi exciuerint: Vn̄ cōfeſtim Bizātiū mittūt impa-
torē pcatū: ducē quē mallet ſibi ut traderet· Tū ille Erullū his quēpiaꝫ
Suartua· Bizantii diu uerſatum mox mittit Suartuam nomine quem Erulli tum
primum benigne ſuſceptum uolentes quidem ut regē ſalutāt & uenerā-
tur: iubentiq; cōſueta obſequunt & parent: haud multos inde poſt dies
aduenit q his nūtiaret i pximo eē q ex Thule iſula ad ſe miſſi cū rege re-
dirēt· Suartuas uero ut uenientes hos pditur9 obuiā ire Erullos mox iu-
bet: tum illi regis uolūtate probata hūc ſtatim ſequuntur: ueꝝ ubi dici

iter abſuris hi abfuere nocte clam rege deſerto uno agmine oēs ad eos q
nup eū Thule aduenerāt ultro tranſfugunt·Suartuas uero ab oībꝰ de∙
ſtitutus bizā:iū ſolus ꝓfugit:quē Impator in principatū reſtituere oī∙
bus uiribus nitebat·Sed grulli Romanoꝝ potētiā ueriti ad gepedas de
ſciſcere ſtatuūt·Beliſſariꝰ interea & Narſes:ac alii Romanoꝝ ꝓfecti circ
ca firmiū copias iungūt:quę Ciuitas Ionici ſinꝰ adiacet littori:& ab Au Firmium·
ximi oppido diei iter hoc abeſt eodē in loco ꝑ principes ipſos cōſulebat
quonā prius & maiori ſuo cū modo ducturi copias eſſent·Si·n·in eos q
Ariminū obſiderēt irēt ſuſpitio ſtatim ſubibat:ne hoſtes q Auximi eſ∙
ſent dū a tergo inuaderēt:ſic ac Romanos q ea incolerēt loca:indecēti af∙
fecturi eſſent tuti par erat iactura:& ſuis ſimul qui tūc tēporis obſidebā
tur timebāt:ne forte ob neceſſariaꝝ reꝝ inopiā grauius aliqd paterē
tur:plerique tn̄:ut Ioāni infenſiores hūc qdem temeritatis & audacię inſi
mulabāt·Qui pro eius nimia pecuniaꝝ & lucri cupiditate intantū di∙
ſcriminis perueniſſet:ut nec ordine ſuo:nec qua Beliſſarius uia ductaſ∙
ſet id bellū geri permitteret:Narſes uero cui Ioānes cęteroꝝ erat mortali
um amiciſſimus:ueritus ne principū oratiōibꝰ Beliſſariꝰ pſuaſus:circa
Ariminū gerēdis poſthabitis rebus:alio diuerteret aium:uerba iſtiuſ∙
modi fecit·Viri principes:de rebus uobis cōſultatio eſt:quę nec uenire Narſetis orō in
in meditationē cōſueuere:nec tales ſunt ut de his qſpiā queat ambigeret: Concilio de ſum
ſed eius eſſe cōditiōis uident ut uel rei bellicę imperitis ex his liceat:ſi ma rei·
optio det:quę ſunt potiora deligere:Nō·n·eſt de pſentibus hiſce ſic de∙
cernēdū:& ab his pcipueq cōſilio plurimū & prudētia ualēt:ac alias cō
ſultare hoīes ſolēt:cū ex quo imminere uidet diſcrimen & utrinq:nō mi
nor uictori q̄ uicto iactura·Nos uero ſi nr̄os in Auximū/aliud in tēpus
differ rei ſultus placuerit:eoꝝ ſumus nil penitus amiſſuri quæ neceſſa∙
ria ſūt:Nō·n·multū intererit utrū hoc tēpore an alias id oppidū nos in
uaſerimus·De Arimini uero poſſeſſione liqn̄ ut bona uenia dicā nox ex
ciderimꝰ:Romanas proculdubio uires penitꝰ diſſoluemꝰ·Sed Ioānes/
optime Beliſſari/ſi ad ea forte quę iuſſeras cōtumacior fuit:magnas ex
eo pęnas exegiſſe iā crederis:cū in tuo ſit illud arbitrio ſitū:ſaluū hunc
facere:uel hoſtibus ꝑderetur delinquētē id tn̄ caueas uelim:ne forte ob
admiſſū ex inſcitia crimen:dum Ioannē penis afficere ſtudes:ab Impe∙
ratore & nobis ipſis has ſumas:Nam ſi Ariminum ceperint hoc tempo∙
re Gothi ꝓculdubio & Romanū pfectū impigrum uiꝝ:exercitūq hūc

uniuerſum & Romanam urbem ac cętera quę in Imperatoris ſunt ditióe ca
pturos hos eſſe nil dubites: nec eotenus id mali ſubſiſtet: ſed ne belli q̄dē
fortunam frenare quis poterit: De hoſtibꝰ uero ſic ſentias uelim: ut hos
plane intelligas militū nos multitudine plurimum ſuperare: Sed ꝓ re
bus ꝑ ſe male ante hac geſtis: in ignauiā: & nō iniuria recidiſſe: aduerſa
q̄ppe & ſępe fortuna: audaciam his prorſus ademit· Si igit̄ in preſenti
his res ꝓſpere ceſſerint: ꝑfecto & animos ſimul recupaturi haud longe
poſt ſunt· Et nobis impoſterū aliquid inſeaudētibus nō modo occurſuri
ꝓtinus ſunt: ſed uel acrius longe bellū geſturi: Solēt nāq̨ qui difficulta
tes & infortunia quādoq̨ euaſerint: prudētia hos longe magis ꝓ̄ſtare:
qui nondū infelices fuere: Vbi demum Narſes hęc perorauit· Miles qui
dam cuſtodias Barbarorū fruſtratus: ex Arimino Romanorū in caſtra ꝑ

Ioānis lr̄e ad Beliſſarium·

uenit: & a Ioanne ab Beliſſarium litteras in hanc ſententiā detulit· Oīa
nobis iam diu defeciſſe neceſſaria ſcito: nec nos decętero poſſe inuadenti
bus barbaris quoq̄ pacto obſiſtere: uel eorū propulſare inſultus: Sȝ poſt
diem ſeptimum fore: ut ipſos nos ſimul atq̨ oppidum uel inuiti deda
mus: quādoquidem preſentem neceſſitatē per nos tamdiu ſubitam poſt
hac ferre nil poſſumus hanc ipſamq̨ nobis ad excuſationem perpetuo
ualiturā ſat reor ſiq̄d forte indecēter egerimus: his Beliſſarius lr̄is motꝰ
ut animi dubius diu heſitans cōſtitit: nā pro obſeſſis hunc timor inceſſe
rat: & hoſtes q̄ Auximi erāt ſuſpicabat̄: e regione loca circūeūdo po
pulaturos ſuiſq̨ copiis molituros inſidias uerebat̄: ꝓpterea atq̨ adeo an
gebat̄: ſi ſe cū hoſtibus hi cōiunxiſſent: multis & ingētibus malis ſe & ex
ercitū affecturos: diu itaq̨ animo fluctuatꝰ: rem ita pegit· Aratium ſta
tim cū hominibus mille in Auximi regionē dimiſit: & ſimul iniūxit: ut
poſitis ad mare caſtris: quod ab Auximo ducentis ſtadiis abeſt: ne inde

Beliſſarii apparatus in obſidione Ariminēſi ſoluenda·

abirēt: nec quoq̄ pacto inirent cum hoſtibus prcliū: uel ſi his inſultanti
bus ad id cogerent̄: ſed e caſtris dūtaxat ſe pugnādo defenderent: Spe
rabat nāq̨ hac uia barbaros ꝑcipue homines propinqora habētibꝰ Ro
manis caſtra: intra oppidū quieturos: nec fore ut ſuos quacūq̨ de cauſa
inſectent̄ uel detrimento afficiant: delectas deinde ex omni exercitu co
pias: nauibus iubet imponi: & ad Ariminum recta contendere: ac ſimul
cōmonefacit: ne ꝑcul a pedeſtri quē miſſurus erat exercitu nauigarent
cū eoq̨: ut ſimul in littus deſcenderēt: moxq̨ non paruā militū manum
cui Martinū prefecerat: iuxta littus incedere: & claſſem ſequi ex ordine

imperat:& ita ubi hoſti demũ appropinquaſſent: longe plures ut ignes
q̃ pro militũ numero excitarent: maioris ut oſtibus exhiberent multi-
tudinis ſpetiem: Ipſe uero cum reliquis copiis & Narſete diuerſu ʒ a lit
tore & per Vrbiſaliam oppidũ iter aggreditur quod ſuperiore Alaricus

Vrbiſalia

tem pore ita deleuerat: ut priſtini decoris nil ei reliquum eſſet: preter
portulam unam: & breues aliquas fundamentoꝝ reliquias: quo in loco
alias mihi huiuſmodi oblatum ſpectaculum eſt. Cum .n. in agrum pice
num Romanorum exercitus Ioãne duce pauloante ueniſſet: ingens uti
par erat)eius regionis homines inuaſerat terror: Fęminæ itaq; cum de
repente fugam partim capeſſerent cõprehenſę partim indecore actur pi
ter agerent: eodem ipſo in loco ubi urbis alia oppidũ fuerat: mulier q̃-
dam edito partu: eoq; pãnis ut licuit inuoluto & interram relicto nuſ-
quam deinde cõparuit: aliquo utcunq; caſu ſublata: Infantem itaq; ea
in ſolitudine deſtitutum/ubi uagientem capella quędam aduertit cõmi

Infans a Capel-
la Lactatus.

ſerata: nã & ipſa recens fętum ędiderat: & ſimul accedens ubera illi mox
p̃buit exugenda diligentiq; cura ſeruabat: ne canis aut alia quęuis ipm
hunc belua deuaſtaret: in ea itaq; reꝝ prurbatione cum plurimum tem
poris tereretur: picentes certiores iam facti Imperatoris exercitum: go
thorũ in malũ iam iam aduentare: nec quicq̃ Romani nominis homines
abhis moleſtiæ perpeſſuros: reduces omnes confeſtim domum reuertũ-
tur: cumq; in Vrbiſaliam permixte cũ uiris & fęminæ perueniſſẽt: pue
rum adhuc ſuperſtitem conſpicatę: cum cõiectura capere id factum ne-
quirent pro ingenti miraculo ducere: & identidem demirari quod ui-
niueret: Vnde & certatim de ſe quæq; mãmillam porrigere/blandiriq;
puero autem humanũ lac reſpuenti: in tutellam capella mox affuit: &
crebriore balatu fremens hunc circũibat: ita ut grauiter ferre fœminis
his uideretur: quod ipſe puero appropinquaſſent: & illi perinde intuliſ
ſent moleſtiam: eundẽq; nõ aliter ducere ac de ſe genitum: & ſimul foue-
re: quo factum ut nec puero mulieres de cętero negocii quippiam exhi
berent: & capella non minus hunc intrepide aleret: q̃ diligenter ſerua-
ret: unde & egiſtum pupulares dixere: Me uero cum ea forte continge-
ret iter ut facerem: loci tum incolæ: ut rem miram & plane abſurdã oſtẽ
derent: ad puerum duxere: illumq; de induſtria infeſtare moleſtoſq; ſe
exhibere: uocem ut ederet gemebundus: tum uero capella quæ ad lapi-
dis aberat iactum: feſtina ac balans accurrit: & deſuper aſtitit: ut nemo

Egiſt9 a Capra
nutritus

illi moleſtior eſſet: Beliſſarius p eius regionis montes ductabat exercitū hoſtibus multitudine longe inferior nec quoq̄ pacto animo inerat de re pente cū his manus cōſerere: q̄ppe quos deſtinatos ad mortē exaduerſa fortuna iam nouerat: ſed animus illi ut crederet inclinabat: cum primū inſe hoſtes iri uidiſſent ſuarum uirium ac roboris immemores factos ſu gam protinus inituros: & ſane res ei ex uero ad opinionem ſucceſſit: ut erant futura omnia ſuſpicanti: Nā ubi tandē p montes hic duxit: & ab Arimino diei uia abeſſet: paruam gothoꝝ manū neceſſitate aliqua iter hac facientiū obuiā habuit: qui ex improuiſo cū in hoſtilem exercitum ī cidiſſent: nō prius iter diuertere potuerūt, q̄ a p̄cedentibus ceſi: eodem pars maxima caderet: reliqui ſaucii intra montis rupes & ſuperiores an fractus refugientes: ut licuit deliteſcerent: Vnde Romanoꝝ exercitum contemplati per omnes locoru3 difficultates & ſaltus uagari: longe plu res eſſe hos ſunt ſuſpicati: ac numero in uero conſtarēt: proinde & Beliſ ſarii ſigna cum preferri uidiſſent ipſu3 hunc copiis preeſſe intellexerūt nocte autem ſuperueniente Romanis ibidem ſtationem habētibus ex go this q affecti uulneribus erant: Vitigis ad caſtra clam ire contendunt: eoq3 circa meridiem cum demum ueniſſent: cicatricibus oſtentatis ad eſſe iam iam Beliſſariū nunciant: & maiori cū multitudine q̄ numerari ſat queat: Tū gothi ſe ad bellū parabant: traducto ad Arimini latus in borream uerſus exercitu: nam ea hoſtes ſummis ex montibus aduenturos facile omnes pſpicerent: uerum ubi nox ſuperuenit: depoſitis armis cū caſtris ſe quieti tenerent ignes: q̄ multos ex altera parte in orientem uer gente: ſexaginta procul ſtadiis conſpicantur: quos Martini[?] incenderant milites: trepidatione itaq3 ingenti perculſi: & ſuſpicantes ſimul ac illuce ſceret ab hoſtibus circūuentum ſe iri eam noctem trepidanter ac magna cum formidine tranſegere: die autem ſubſequēte ingentem nauium claſ ſem animaduertunt: Tum uero ne hiſcere quidem pretimore iam poſ ſent: in fugam ſe ſtatim proripiunt: compreſſiq3 inuicem preceleri ſtu dio tanto tumultu ab ac clamore abeuntes detinebantur: ut ne auribus quidem quæ iuberentur admitterent: nec aliud quippiam cogitarēt: q̄ ut repentius ſinguli/e/caſtris euaderent: ſeq3 Rauennam & intra mœnia extemplo reciperent. Quod ſi ob feſſis uel uirium aliquid: uel audaciæ ſuper fuiſſet: multos hoſtium exeundo & inſectando interfeciſſent: & eo dem in loco belli totius fuiſſet tum deniq3 finis: Sed iniectus his ex ma

Gothi relicta obſidione Rauēnā fugiētes ſe recipiunt.

lis pteritis horror:uulgatiq; obrerũ neceſſariaꝝ iopiã morbi:ne id face
rẽt interpellarũt. Barbari itaq; dũ pręturbę tumultuſq; magnitudine
intra caſtra relictis reb9 ſuis nõnullis: Rauẽnam curſu cõtendũt: prim9
Romanoꝝ Iliger ſuis cum militib9 gothoꝝ in caſtra irrupit: & quos ibi
forte morbis correptos dẽprehẽdit: ſeruitioꝝ in numero habuit: inſtru
mentũq; omne collegit: qđ gothi fugiẽtes reliquerãt. Iamq; & Beliſſari
us meridiano tẽpore Ariminũ uenit: & ubi Ioãnem ac cęteris apud hũc
milites pallẽti ac ſqualida obſtipaq; facie animaduertit: eius audaciæ
temeritate increpita: gratias dixit Iligero/ſe magnas debere. Ioãnes ue
ro nõ illi ſed Narſeti obnoxiũ ſe eſſe fateri: ut equidẽ reor: ſignificando
nõ libenti admodũ animo Beliſſariũ ſibi ſuppetias aduẽtaſſe: ſed hortã
te ac pſuadente Narſete. Vnde factũ ut ſuſpectiores deceteroſibi hi inui
cem eſſent: & amici Narſetẽ haud quaq̃ pmitterẽt: ſuas cũ Beliſſarii ex
ercitu ut copias iũgeret: quin potius pſuaderẽt: illi indedecus cedere: ut
cui Impator archana cõmunicaret: nõ eundẽ libere exercitibus impare:
ſed militari ſubeſſe uiro: & identidẽ affirmarent nunq̃ ſua Beliſſarium
ſponte id pmiſſurũ ex ęquo ut Narſes exercitibus prēſit ut q ſolus duc
tare hos malit: maiorẽq; militũ partẽ atq; adeo potiorẽ principes alios
ſubſecuturã: Erullos pelratoſq; eiuſdem exercitus alios. ac cęteros qbus
Iuſtinus & Ioãnes pręeſſet: cum his qui Aratiũ & ſe Narſetem ſequunt:
nõ minori numero eſſe: q̃ militũ decẽ pualidorũ egregiorũq; bello uiro
ruꝫ: & hos qdẽ puelle Italię toti9 uictoriã: nõ modo Beliſſario ipſi aſcri
bi: ſed & laudis partẽ Narſetẽ referre: ut quẽ nõ iniuria ducerent: nõ ic
circo Impatoris cõtuberniũ reliquiſſe: ut ex ſui diſcrimine Beliſſarii glo
ria confirmet: ſed de ſe operã ſtrenue ac ſapienter nauãdo: pręſeq; egre
gia facta ferendo: eius & uirtus apud omnes mortales celebrior uti par
eſſet: ac teſtatior foret: Adhæc pterea aſſeuerare: nec Beliſſarium quidẽ
ſine hac tanta militum copia pfungi demum re aliqua poſſe: ſiquidem
ſui pars maior exercitus in preſidiorum & ciuitatum tutelam: quas an
te hac cepiſſet: relicta per eum fuiſſet: ita deinde progrediendo uel ab
uſq; Sicilia ad agrum picenum omnia recenſebant: Iſtorum igitur per
ſuaſionibus Narſes lætior factus nec animum continere decætero pote
rat: nec in officio permanere: Vnde & Beliſſario aliquid imperante ter
giuerſando & alia item atq; alia cauſando: quæ iubebantur repudiare:
& inſolenter reniti: Quæ omnia Beliſſarius ubi demum pſenſit: princi

Initiũ diſcordie inter Beliſſariũ & Narſetem.

Orõ Beliſſarii i Conuẽtu principum·de Narſetis alienatiõe & re Gerende·

pibus oib⁹ad ſe cõuocatis:Orationẽ hmõi habuit:Nõ eqdẽ o/principes
uiri pinde de hoc bello nõ eadẽ uobiſcũ ſentire nũc uidear:animaduerto
nil ſecus hoſtes parui uos ducere:ac ſi debellati iã eẽnt·Ipẽ uero pro uřa
hac cõfidẽtia in aptũ diſcrimẽ p̃cipitatũ iri uos reor:qñquidẽ barbaros
nec uřa fortitudine ulla:nec p̃ eorũ paucitate deuictos fuiſſe ſat calleo:
ſed prouidẽtia ſolũ atq̃ cõſilio ſupatos fugę ſe demũ mãdaſſe:uereor tñ
ne uos nõ ea quę ueriora ſũt reputãdo:falſi demũ ut uos ipſos:ita & rem
Romanã malis affecturi nũc ſitis inſanabilib⁹:facilius nãq̃ q geſtis ex
rebus uident̃ retuliſſe uictoriã:Si forte ex ea inflatiores reddant̃:dep-
di aboleriq̃ poſſũt:q̃ q ex inopinato ab ea exciderint:de cętero tñ uel pa
uẽtes qdem ac dubii in hoſtes cõtẽdãt:negligẽtia nãq̃ atq̃ ignauia uel
optime cõſtituta corrũpũt:labor uero cũ meditatiõe cõiunctus & cura
uel re malegeſta plurib⁹ pfuit:Siqdẽ qui p inertiã atq̃ ſocordiã ad rẽ
gerendã ſe cõferũt:uirib⁹ debilitari atq̃ imminui ſępe cõſueuere:cura
uero ac diligẽtia augeri q̃ maxime·Veſtrũ igr̃ q̃ſq̃ id aio uerſet·Rauẽ
nę Vittigẽ eẽ/& gothoꝝ milia multa:Vra iã uero Mediolanũ nũc obſi
dere:& liguriã oẽm libere puagari·Auximũ p̃terea urbẽ nõ parui mo-
mẽti refertã copiis eẽ:& ad urbẽ uſq̃ Betanã:quę Romę propinquior ẽ
pleraq̃ loca p barbaros uiros fortiſſimos cuſtodiri:Quo ſit ut lõge ma-
gis hoc tpe res nobis indiſcrimine ſint:atq̃ ante hac fuerint:q ubiq̃ i ho
ſtes incidimus:dicere illud ommitto:qđ francos in liguria ferunt cũ his
ſocietatẽ iniſſe:qđ ſane nõ ſine ingẽti formidine Romanis omnib⁹ ut ani
mos ſubeat nõ indignũ uidet̃:Neceſſariũ itaq̃ fore:nũc duxerim ut nři
pars quędã exercit⁹ in liguriã & Mediolanũ mittat̃:cętere uero nũc co
pię q̃ celerrime in Auximũ eiuſq̃ regiõis hoſtes ut cãti p dei nutu oia p
acturę:ac cętera belli munia ibi peractaturę:ubi uel cõmodi⁹ poterũt:

Orõ Narſetis de ſũma reꝝ diſſidẽtis a Beliſſario·

uel q̃ optime peractari·Hęc Beliſſari⁹:Narſes uero ita reſpondit·Tibi
qdẽ pfecte nõ omnia ad ueꝝ explicata nemo nõ dixerit:uniuerſũ nãq̃
Impatoris exercitũ:ſi inter Mediolanũ dũtaxat & Auximũ qs partiat̃:
indecẽs fore omnino nũc duxerim:quo circa haud quaq̃ erit indignum
Romanos ipſe & p arbitrio in hæc loca ut ductes:nos uero id ſatagam⁹
Impatori ut Emiliã uẽdicemus:quã ſibi gotthos enixi⁹ uẽdicaſſe affir-
mãt:Rauẽnãq̃ adeo infeſtem⁹:ut cęteros circa nos hoſtes ut ſpe omni
pruſus ſubſidii intercluſos:Ipſe ut lubet iactura ſis affectur⁹:Nã ſi tecũ
una Auximũ obſidere delegerim:uereor ne ex Rauẽna nouis inuadẽti-

bus interim hoſtibus:nobis ſolũ id relinquat̃:ut ꝑtim ab his circũuen-
ti:ꝑtim neceſſariis ĩterclusi:eodẽ ac ſimul deſpeream9:Hæc ubi Narſes
diſſeruit:Beliſſarius magnoꝑe ueritus:ne abeũtibus diuerſũm Roma-
nis:& inter ſe diſſidẽtib9:Imparoris res ipſæ defluerẽt:& illoꝝ temerita
te ꝑturbarent̃:Iuſtiniani mox lr̃as ꝓfert ad principes datas:& hanc in
ſniam ſcriptas:Narſetẽ pecuniæ nr̃æ/& bonoꝝ cuſtodẽ:nõ ut exercitib9
preſit in Italiã miſimus:qppe q Beliſſariũ uolumus oĩb9 & ſolũ preeſſe
& quo illi ſit ſatius uiſum ductare:hũc itaq; uniuerſos uos ſeq ut ur̃ę in
uicę ſalutẽ:ita & reipublicæ cõmodis inpreſentia cõſultari:unde nec ne-
ceſſariũ fore ſe ut oẽs ſequant̃:his Beliſſarius auditis Peranium ſtatim
nõ parua cũ militũ manu Vrbeuetanã obſeſſum dimiſit:ipſe uero Vr-
binũ copias duxit:urbẽ ſane preualidã:& Gotthoꝝ ꝑſidio nõ mediocri
munitã:abeſt aũt hæc ab Arimino diei uia uni9 expedito cuiq̃ uiro eũe
tiẽda:Narſes deinde Ioãneſq; hũc ſequebant̃:cũq; urbi appropinquaſ-
ſent ad collis radices binis ſeorſum poſitis caſtris(nõ.n.inter ſe ſatis cõue
niebãt)Beliſſarii milites urbis latus qđ uergit in orientẽ tenebãt:Nar
ſetis uero ad occidẽtẽ cõſederãt.Situ aũt Vrbini id oppidũ eſt in obro-
tundo & eminẽti admodũ colle:q tñ nec ꝑruptus oĩno neq; impuius ẽ:
ſed ꝑmulta accliuitate aditu difficilis:Ciuitas tñ in plano ſita:& in ipſa
planicie in boreã uerſa:aditũ habet & unicũ.Beliſſari9 itaq; obſidẽtib9
hãc urbẽ Romanis:dedituros ſe ſibi facilius barbaros ratus:ut pericu-
lum formidãtes:Oratores ad eos mox mittit:quã multis ſe hos benefi-
ciis affectuꝝ pollicitus:ſi ĩ Imparoris Romani ditionẽ uenirẽt:idq; ut
facerẽt monuit:Oratores uero cũ portis appropinquaſſent(nõ.n.intra
urbẽ hos gotthi excepant)& ſi multa qdẽ & allicibilia ꝑfati fuiſſent:lo
ci tñ hoſtes ꝑmunimẽto cõfiſi:& affatim neceſſariis:affluẽtibus reb9 Ro-
manos inde abire cõfeſtim iuſſere:Beliſſari9 uero ubi hęc audiuit ſuis
ſtatim iniũgit:uirgas ut craſſiores colligerẽt:cęterãq; materiam qbus
porticũ oblongã quã teſtudinẽ dicũt:ut in ea delireſcẽtes intectiq; eam
ad portã cõtenderẽt:cuius/e/regione planities eſſet:ac ĩde muros aggre
derẽtur.Narſetẽ interea ex amicis nõnulli mox cõuenire:cõuẽtũq; tace
cere certiorẽ:& identidẽ admonere:rẽ Beliſſariũ fuiſſe ad ortũ:finẽ nõ
aliquando habiturã:& itẽ aſſeuerare:factu impoſſibilia quędã illum
ex animo cogitaſſe:Iã.n.Ioãnem Vrbinũ ante hac ꝑtemptaſſe.& ſi mo-
dico tunc temporis ꝑſidio cõmunitũ ſenſiſſeq; nullo pacto capi id oppi

Iuſtiniani lr̃æ ad principes:

Vrbinum inuadunt Ro.

Vrbini ſitus.

dum poſſe:& ſane ita res erāt:ſed Impatori recuperāda potius eſſe ꝗmi

Narſes Beliſſarium relinquit cū ſuis copiis.

lię loca:hac itaq; Narſes ſuggeſtione pmotus:uel Beliſſario deprecāte ut ſecū maneret:& una id oppidū capent:obſidionē nocte cōcubia ſoluit Ariminūq; agmine citato cōtendit. Subſequēti itaq; die ubi dimidiam hoſtiū partē abſcedere barbari cōſpicanť/e mœnibus:Romanorū q reſides erāt irridere idētidem cauillariq; itē:& ignauiā exprobrare:Beliſ ſarii deinde militibus q reliqui fuerāt animo inerat muros cōtinuo oppugnare:his itaq; ſe ad id preparātibus mira quędā & proſpera fortu

Fons de repente euanuit.

na offerť. Vrbini tunc fons unicus erat:unde uniuerſi eius loci incolæ aquabanť:is de improuiſo ac breui exaruit:& intra tertiū diem ſic prorſus aqua euanuit:ut hāc limo īmixta potarēt:qua ex re barbari territi: Romanis ſe dedere ſtatuūt. Beliſſarius interim ut eius rei prorſus ignarus:muros aggredi uelle & p tēptare:colleq; pductis armatis ī mediū copiis cingere:& nōnullos iubere:ut cōpactā/e/cratibus machinā ī ſummam collis planitiē paulatim ꝓpellerent:Tū illi teſtudinē ſubeundo:

Oppugnatur Vrbinum.

atq; hoſtē fallēdo trahebant:At barbari dextera/e/pinnis manu protēſa:ligno q; dato pacē ſuppliciter depoſcebāt. Sed Romani ut qbus fontis caſus eſſet ille incognitus:hoſtibus prœliū ac machinā ſimul terrori fuiſſe rebātur:utrinq; igiť bello & animo q lubēti ceſſatū. Gothiq; ſe atq; urbē Beliſſario his ſtatim conditionibus tradūt:ut incolumes ipſi & prorſus indemnes relinquerenť. Impatori Iuſtiniano obtemperaturi: & cum Romano exercitu ęqua ac ſimili ſorte:ut haberenť. Narſes itaq;

Vrbinates & pſidiū ſe dedunt.

cum iam accepiſſet que Vrbini fuiſſent p beliſſariū geſta:calamitati ſibi hęc fore ratus:quietus ipſe Arimini manſit:Ioannē uero uniuerſum exercitū ducere Ceſenam iuſſit:hi itaq; cū ſcalis ſecū delatis/ubi preſi

Ceſena fruſtra oppugnatur.

dio demū appropinquarunt:confeſtim illud aggrediuntur:& muros tēptando oppugnāt:barbaris uero fortiter repugnātibꝰ & ex Narſetis exercitu cadētibus multis:Phanitęus ſimul erulloꝝ pfectus occumbit. Ioānes deinde ſpe omni pſidii potiundi ammiſſa:piclitari decætero fortunā cum iam deſtitiſſet:ut cui ſat uiſum capi nullo molimine id pſidiū poſſe:cū Iuſtino una & cęteris copiis dimiſſa eius loci obſidione/pgredi

Forum Cornelii dediť & oīs æmilia recuperatur

tur:& ciuitate tradētibus incolis ſtatim recepta:quæ Forū Cornelii dicitur:ac progredienti ſibi cōtinēter cedētibus barbaris:nec uſpiam ſecū cōferentibus manus:Vniuerſam Emiliam Imperatori recuperauit. Beliſſarius interim ineunte iam hyeme Vrbino in poteſtatē redacto. Au

ximũ ducere inutile ſore rebatur: ut qui eius in loci obſidione plurimũ
eſſe temporis conterendũ ſuſpicaret: nã repente id oppidũ & ui ſubita
capi nõ poterat: tuentibus ut magna multitudine barbaris: ita & fortiſ-
ſimis uiris: & q pleraq3 ante hac populati ingentem ſibi rerum neceſſa-
riaꝝ copiam importaſſent: unde Auximo ꝑ id tempus ciuitate relicta:
Aratium cũ magna exercitus parte Firmiũ hybernatũ dimiſit: & ſimul
iniunxit: hoſtes ſedulo obſeruaret: ne de cętero ac licenter adeo ea /e/ re-
gione excurſiones hi facerent: uel intrepide uim his locis inferrent. Ipſe
uero ad Vrbeuetanam ductauit exercitum: id nãq3 ut faceret Peranius
quidam impulerat: Nam Gotthis qui hunc locũ inſederant: neceſſaria
defeciſſe a tranſfugis quibuſdam is forte acceperat. Vnde ſpes erat ſi ad
eam neceſſitatem accederet: ut Beliſſariũ cum copiis uniuerſis adeſſe: &
in ſe euntẽ uiderent facilius ſeſe dedituros: uti & factũ poſtea eſt. Siqui-
dem ubi Beliſſarius Vrbeuetanã peruenit: iuſſis militibus loco idoneo
caſtra metari: ipſe urbem mox circũiuit: ſpeculatur⁹ ſicunde illi inferri
uis poſſet: cũq3 uiſum iam eſſet: nullo hanc pacto inditionem ui redigi
poſſe: ꝑ inſidias tñ ut caperet: nõ oĩno impoſſibile fore rebat: tumulus
nãq3 terren⁹ /e/ ꝓfunda & infima ualle ꝓductus ſupeminet ſolus: cui⁹ Vrbeuetanę ur-
i ſummo faſtigio planities eſt: inferiora uero ꝓrupta ſunt oĩa: circa hũc bis ſitus.
tumulũ ad lapidis iactũ pari altitudine ſaxa ab eo diſtãtia ſurgũt: & ꝑ
inde corona hũc circũcingũt. Sed priſci tunc hoĩes ſupra hunc tumulũ
urbẽ condiderãt nullis uel menibus cinctã: uel alio q̊uis ope cõmunitã
qñq̃dẽ ſuapte natura loc⁹ ut occupari facile poſſet: nõ ſatis oportunũ eſt
uiſus: unus nãq3 ad eũ circũiectis /e/ rupib⁹ patet acceſſus: quẽ ſi incolę
aſſeruãdo iſederint: nullũ aliũde uereri ab hoſtib⁹ impetũ queãt: nã ut
loci difficultatẽ õmittã: unde natura ipſa ingreſſũ extruxit: uel amnis
quidẽ accedit pro ſua magnitudine oĩno inꝑuius: q medium inter ſaxa
obiectamq3 rupem & oppidum ſpatium occupat: unde & paruo in ipſo
aditu ueteres illi edificio ſtructo: portam impoſuere: quam tũc Gotthi
ſernabant: Beliſſarius itaq3 uniuerſis cum copiis ad obſidionem ſpe ea
conſedit: ut aut fluminis /e/ regione Vrbeuetanũ oppidum detrimento
afficeret: aut inditionẽ hoſtes redigeret: fame demũ cõpulſos: barbaris
tamen nõ omnino neceſſaria deerãt: tãetſi parcius his uterent q̃ nature
neceſſitas poſtularet: inopie tñ ultra q̃ credi poteſt obnitebant: ſiq̃dez Vrbeuetanũ ob-
non ad ſatietatem ciboꝝ uenirent: ſed in ſingulos dies ſic his utebantur ſidetur.
ut non penitus inędia deperirent: Sed poſtq̃ demuz neceſſaria prorſus

his defuere: madefactis aqua tergoribꝰ diutiꝰ uescebant: Arbilas nanq̄
gothoꝝ pfectus uana iā diu ſpe hos coaluerat. Veꝝ cū iam ſe uerteret
annus: & meſſis tēpus adeēt: in cāpis frumentū ſua ſponte matureſcebat
nō tn̄ qua prius id copia fuit, ſed longe minori: ut qd nec hominū mani-
bus: nec boum labore ſatum humoq̄ tectū fuiſſet: ſed temere in agri ſu-
perficiem iactū: unde eius pars quædā terrę ui fora emerſerat: ipſum id
tamē cū demeteret nemo: prę nimia ſui maturitate in terrā iterato exci-
Fames in Aemilia ut ea excederent incole. dens renaſcebat: quę res cū eundē in modū in æmilia accidiſſet: eius re-
gionis hoīes ppriis ſedibus ac bonis relictis in agrū picenū profugerāt:
haud quoq̄ exiſtimātes eius prouincię loca q̄ maritima eſſent: eadē oino
rei frumētarię inopia premi. Tuſcos p̄terea haud ſecus & pari de cauſa
fames attigerat. Ex his tn̄ q montes incolerent frumēti in modū e glādi
bus cōmolitis cōfectū panē edebāt: unde uulgatis ueluti i pecua morbis
uti par erat: multi mortales capiebant: & paucis ſupſtitibꝰ interibant.
L. milia hoīm fame mortua. Inpicentes aūt tradunt non minus quinquaginta milia hominum prę
inedia interiiſſe: & lōge plures extra ionicū ſinum: qua aūt morbi ſpecie
& quemadmodū hi morerent: mox explicabo: Cū. n. nihil his eſſet quo
Morbus qualis e fame cōtractꝰ. ueſcerent: extenuati nimiꝝ oēs pallenteſq̄ reddebant. Caroq̄ ut cibo
diutius carens: in ſeipſa retracta coheſerat: fel itē cū nimiū abundaret:
atq̄ adeo corpora ipſa ui ſua oppreſſa iam infeciſſet: haud quaq̄ ſinebat
ſuo iē priſtino curſu in his uenas defluere: malo itaq̄ puincēte nil pror-
Fames ingens in Italia. ſus ſucci corporibus relinquebat: Cutis preterea obdurata, corio perſi-
milis erat: pre ſe maxime ferens q̄ impacta oſſibus inhęſiſſet: liuore iā
in nigredinē cōmutato: unde & homines exoſtis facibus nihil aſſimiles
uidebant: eorumq̄ facies ſtupidior erat: toruuſq̄ & furentis aſpectus:
mortē itaq̄ paſſim obibāt: cibi partim inopia: nimia partim ſaturitate.
Nā poſtq̄ in his fuerat calor oīs extinctꝰ quē natura introrſus exuſſerat
ſi qs forte eoꝝ ad ſatietatē & nō paulatim cibaſſet: ut recens nati lactari
ſolēt: cū ingeſtos minꝰ degererēt cibos: celeriꝰ lōge moriebant. Fuere q
fame cogente alternis ſe ęſitarent fœminas itē duas fuiſſe tunc tradunt:
quæ uiros ſeptemdecim interfectos abſumpſerint: hæ nāq̄ ut ferūt: cū
ſolę & reſides domi cęteris mortuis ſuperfuiſſent: diuertentibꝰ ad ſe pe-
regrinis: noctuq̄ dormitantibꝰ interfectis diu ueſcebant: ſeptē itaq̄ ac
Femine uiros necatos edere. decem diuerſis temporꝝ ſpatiis i cibum aſſumptis: Octauus ac decimus
qui ad has forte diuerterat: ſomno tunc ſubito expꝛectus: cū in ſe eadem

que & in ceteros hec fecerāt: molirent: cognita primū facti abhis ratione utrasq; obtrūcat. Sed eo iā alibi euaserat famis necessitas: ut qcqd ubiq; herbaꝝ esset celerius nōnulli adirēt: & genu interrā nixi: cū auellerē has niterent: deficiētibus uiribꝰ: nā/e/corporibus uigor omnis abscesserat: porrecta ad herbas solo moribūdi procūberēt: insepultiq; passim manerēt: cū nemo hos humo cōtegeret: nō.n. erat qui sepulture rationē haberet: Belissarius aūt ubi uraiā & barbaros Medialanū obsedisse accepit: Martinū Vliarēq; nō paruis cū copiis in hostē mox misit: q ubi ad Padū fluuiū puenere: quia Mediolano abest diei uia: positis castris ibidē māsere: multūq; his tpis eodē cōtritū: de fluminis transitu cōsultātibus. Mūdilas uero ubi eo hos aduētasse cognouit: ex Mediolano Paulū quēpiā & Romanū ad eos protinꝰ misit: qui hostes frustratus cū ad fluminis ripā uenisset: nullū in promptu nauigiū nactus: depositis uestibus sūmo cū discrimine flumen tranauit: delatus inde Romanoꝝ ad castra: Martinū Vliarēq; affatus hmōi est. Nec iuste quidē: nec p ure gloriæ dignitate ipsi uos geritis quādoquidē Romanorū rerū gr̄a tuendarum uerbo dūtaxat huc adueneritis: re uero ac factis hostibꝰ uires accumulatis. Mediolanum tam amplissima ciuitas que ceteras Italie urbes: ut magnitudine: ita & hominū copia ac reliquis fortune bonis facile superat & ut ista preterea aduersus germanos & barbaros alios propugnaculum est: & ita ut dixerim p obice totiꝰ Impii Romani exposita: partim ante hac p Mundilā: partim p impatoris exercitū pdita: magnū in discrimē incidit: qn quidē obsessa ab hostibꝰ nimiū infestet: & uobis hoc tpre neglectui sit. Sed quāta Impatorē iniuria affeceritis dicere nūc intermitto nō.n. id tpe sinit ut pluribꝰ utar: qd utiq; potius acceleratū deposcit ut ibi presidiū: quā diu spei est aliquid reliquū: Vos itaq; oportere nūc duxerim suppetias mediolanēsibꝰ in tāto discrimine cōstitutis cōfestim ire Quod si longiore mora & negligētia usuri erga hos estis: illis quidez id est occursurū: ut acerbissimis penis affecti dispereāt: uobis uero ut hosti Impatoris uires prodatis: Nā proditores iure nō solū sunt nūcupādi q portas hostibꝰ patefecerint: sed lōge magis q obsessis & amicitia cōiūctissimis ferre dū auxiliū queūt: id tū ul piculū ueriti: uel qa ociū potiꝰ q̄ negociū malint: cū negligūt: i hostiū ditionē hos tradāt: hec Paulꝰ Martinꝰ uero & uliares duces: se stati hūc secuturos polliciti: hominē dimisere rūt q rursū intredeūdo ludificatus hostē: noctu Mediolanū ingressus: ut

Subsidiū ad Mediolanēn mittit.

Bellū apud Mediolanū.

Legatꝰ Mediolanēn ad Martinū pfectū auxiliuz poscens.

milites ipſos ita & Romanos ad bene ſperandũ hortatus adſeruandam erga impatorẽ fide3 maxime cõfirmauit. Martinus tñ ac cæteri qui circa ſe erãt Mediolanenſiũ nulla deçtero habita ratione: inſegnitiẽ ac ſocordiã pſus relapſi: haud quaq̃ ſe loco mouere: in eaq3 plurimũ tẽporis negligẽtia terere. Sed Martinus ut morẽ cauſam excuſaret: in hanc ſententiam lr̃as Beliſſario ſcribit. Huc iccirco nos miſeras ut Mediolani periclitantibus noſtris opem auxiliũq3 ferremus: Nos uero ut iuſſeras ad Padũ uſq3 flumen puenimus: quẽ tñ tranſire exercitus hic noſter uereť: quãdo quidem magnas gotthorũ copias: cũ hiſq3 ingentẽ burgundionũ multitudinẽ in liguria eſſe accepimus: quibus cu3 haud quaq̃ bellũ ex æquo nos gerere poſſe exiſtimamus. Iube itaq3 Ioãnem Iuſtinũq3 qui Emiliano in agro & nobis pximi ſunt: ſuis cũ copiis nobiſcũ id ut periculum ſubeant: hinc.n. ſiiunctis in hoſtẽ exercitibus imus: nr̃a hũc cũ ſalute aliquo afficere malo poterimus. Beliſſarius itaq3 lr̃is Martini perlectis Ioãnem Iuſtinũq3 iubet: Martini ſimul cũ copiis agmine citato Mediolanũ cõtendere. Illis uero facturos ſe quippiã Narſetis iniuſſu negãtibus: & Narſeti epl̃am dedit hmõi. Vniuerſos Impatoris exercit9 unũ eſſe corpus exiſtimato: quos ſi forte ut hominis mẽbra nõ unũ ſentire cõtigerit: ſed ſeorſũ abinuicẽq3 diſiũctos gerere aliquid uelle nobis pculdubio id relinqueť: ut eorũ quę deceãt cũ nihil egerimus: utriq3 ſimul diſpereamꝰ: quo circa relicta: quæ nec munimẽti quippiã habet nec Romanis nũc queat rem ullã afferre: quę magni ſit momenti futura: Ioãni Iuſtinoq3 impato: cõfeſtim ut recta cũ Martini quę ad Padũ ſũt copiis ſibi propinquioribus ut Mediolanũ ĩ hoſtes cõtendãt: ſiquidẽ ad Barbaros ſupãdos liberandãq3 eam obſidione urbem ſatis ſint ualituri: apud me nãq3 nullę ſunt reliquæ quas deſtinẽ uires: accedit ẽt quod inutile duxerim: ut apud me ſiqui forte ſũt equites: Mediolanũ hinc abeãt: nã & plurimũ eſſet temporis cõterendũ: & tardius longe quã oporteret ad nos demũ redirẽt: nec eqs poſſent aduerſus hoſtes uti: itineris lõgitudĩe defatigatis: ſi ſtatim cũ his eẽt acie cõfligẽdũ. Cęteꝝ ſi nr̃i una exercitus iũcti Mediolanũ cõceſſerint: & uti par ẽ: hoſtes pulcerint: ĩ ęmiliã nemine prohibente iterato ſe conferent. His litteris Narſes perlectis Ioanni Iuſtinoq3 imperat: cum altero ad Padum exercitu ſuas ut iungerent copias: & Mediolanũ cõfeſtim abirẽt: Ioãnes uero pmaritima loca extemplo dimiſſis qui in Padum ad traiiciendum exercitum acates inferrent

Martinus rẽ mediolanenſem negligit.

Lr̃e Martini ad Beliſſ.

Beliſſarii Imperata negligunť.

Beliſſarii lr̃e ad Narſetem.

ad iter ſe preparabat:& ex Aemilia cū demū mouiſſet:morbo inuia cor
ripitur:qui utiq; rem oēm interpellauit:Nā dum interea Martini mi-
lites ad trāſitū ſegniter ſe haberēt:Ioānisq; copię ęgrotātis Narſetis rur
ſum iuſſa opiunt:plurimū gothi in ea Mediolani obſidione tpis terūt:
& q intra urbē incluſi obſidebāt admodū fame oppreſſi:& urgente ni- Fames īgens Mediolani·
miū malo:canibus muribuſq;:& cęteris item obſcenis quae antea nunꝗ
mortalibus in ęſum fuere diueſcebant:Gothi interea qui eā obſederant Agitur de cōditionibus·
urbem & Mundilā Romanoꝝ ꝓfectū oratores legarunt:ſeſe ac Medio-
lanum his ſibi ut cōditiōibus dederat:ut ipſe imprimis ſuiq; milites cu
ius uis mali expres relinquerentur:cum ille ita ſe factuꝝ ſpopondit:ſi
modo ut ſibi ſuiſq; militibus:ita et ciuibus ipſis futurę idēnitatis ac ſa-
lutis fidē is daret:militibus deinde in concionē uocatis:Orationē hmōi
habuit·Siqui hominum unꝗ cū turpiter his uiuere licuiſſet:cū gloria Mundile Orō ad ſuos·
mortem oppetere maluerūt:& cū momentanea quadam & breui ſalute;
decentiorē uitę finē:& laudabilē cōmutare·Ex eorum equidem numero
in ꝑſentia uos eſſe ꝓuelim:nec ꝓ uiuēdi cupiditate ꝑ ignauiā uitā hanc
ducere:& uobis ꝑcipue ut Beliſſarii diſciplina inſtructis:nil penitus cō
uenit:nec plane fas eſt:nō plurimū fortitudine ualere & audacia:nā &
in lucē prodeuntibꝰ uniuerſis:haud quaꝗ ſimilis eſt uitę finis:& mor-
tis genere ipſo:ut in aliis multis inter ſe differūt homines:Siquidem uel
ignaui imbelleſq; cōtumeliis primū affecti:& riſum de ſe hoſtibus exhi-
bēdo:ad ꝓſtituta ꝑ ſuperos tēpora:fatū nihilominus cōplent:qđ tamen
generoris & fortibus uiris:cū uirtute & optima abundantiq; gloria:ip
ſum ut id patiant cōtingit:& ut iſta ꝓpterea ſi Mediolanēſibus iſtis:ſalu
tem afferētibus nobis:barbaroꝝ utrūq; ſubeunda ſeruitus ſit:ueniā al-
latura forſitan eſſet:aliena ꝑ nos parta hec ſalus:Quod ſi Romanos opor
teat uiros:tantam hominū ut multitudinē ſpectent:hoſtiū manibꝰ tru-
cidari:quis nō deniq; fateat:quouis mortis gener id nobis acerbiꝰ foret?
Nā ſi barbaris ſumꝰ id ut faciāt ꝑmiſſuri:uidebimur ꝓfecto tā atrox fa
cinꝰ cū his cōfeciſſe:ꝗdiu igr nři cōpotes ſumꝰ:noſtriq; iuris:& uirtute
fat poſſumꝰ neceſſitatē ornare:glorioſā quęcūq; acciderit fortunā duca
mus·Oportere itaq; dixerim armis ut ipi ꝗ optimis cōmuniti agmine
facto:ne hoſtes iprouidos irruamus:Nā ex duobus alteꝝ nobꝰ reliquū
erit:aut·n·nobiſcum fortuna lōge meliꝰ aget:ꝗ forte ſpes ſit·uel fęlicem
ipſi exitū cōſecuti:a ꝑſentibus malis ſūma cum gloria nos uindicamus·

Milites Mundi la capto urbē gothis dedunt.

Mediolanū cesis ccc. M. hominū ſolo equatur.

Poſtq̄ Mundilas finem dicendi fecit: militū nemo id ſubire diſcrimē uel
le: ſed tergiuerſari protinus omnes: atq; adeo ut hoſtibus quemadmodū
poſtularant ſeſe ac Ciuitatē mox proderent: quos barbari nulla in p̄ſen
ti affeſtos iniuria: una cum Mundila prefecto in cuſtodiis habuere. Me
diolanū uero ampliſſimā urbem ſolo ęquatam delent: in eaq; uiroꝝ tre
centa milia ſine ullo ętatis reſpectu trucidant: fœminas uero ſeruitioꝝ
in morem abductas burgundionibus dono dedere: ut ꝓ meritas his gra

Gothoꝝ ſeuitia in Mediolanēſeſ

tias redderent pro inita ſecum belli ſocietate. Reparatum uero qui ad
Romanos defectionis cauſa fuerat inuentum comprehenſumq; & minu
tatim cōciſum: uorandū canibus abiecere. Birgentinus tamen eiuſdē nō
expers noxę: (nam & is Mediolani tunc aderat) fugiens i Venetos abiit
indeq; ſubſequentibus ſuis in dalmaciam uenit: & ex ea prouincia ad Im
peratorem ſe byzantium contulit: ingens nimirum ex Mediolani iactu
ra Romanis per id tempus uel hæc acceſſit calamitas: gothis preſertim
omnia occupantibus: quæ ipſorum preſidiis tenebantur: & uniuerſa po

Liguria oīs i gothoꝝ poteſtate.

titis Liguria Martinus interea Vliareſq; prefecti cum exercitu Romā
ſe contulere. Beliſſarius uero adhuc eorum ignarus quę in liguria acci
diſſent: exacta iam hyeme: uniuerſis cum copiis cum in agrum picenū
mox duceret: in ipſo itinere cognitis quę Mediolani pauloante contige
rant maximo in luctu ac diu fuit: nec de cætero permiſit Vliarem quem
tantæ cladis cauſam fuiſſe exiſtimabat in eius cōſpectum uenire: Quem
admodū ſe res hūiſſent Impatori ad ueꝝ cuncta p̄ſcripſit: Is uero accептę
calamitatis ob gratiam: nemine/e/ſuis offenſo. Beliſſarii tamen & Narſe

Narſes reuocatᵉ ſūma reꝝ ꝑmiſſa Beliſſario:

tis accepta diſſenſione: Narſete ad ſe reuocato: Beliſſarium uniuerſo bel
lo & ſolum p̄fecit. Narſes itaq; paucis ſecum militibus ductis byzantiū
rediit: Eruli uero ex Italia excedente Narſete ſub quo antea militarant
uel Beliſſario pollicente: ab Imperatore pleraq; his bona fore: ſi apud ſe
reſtitiſſent manendum haud quaq̄ duxere: ſed coeuntes in unum omnes
ad iter parati in Liguriam eunt: & in uriæ exercitum cum incidiſſent:
captiuos omnes & cæteram animantium predam: quam ſecum abduxe

Eruli Beliſſariū deſerunt.

rant: hoſtibus tradunt: ab hiſq; ingenti accepta pecunia: iureiurando ſe
obſtrinxere: nunq̄ de cætero gothos oppugnatuꝫ uenturos: uel cū his cō
ſerturos in bello manus: hunc illi in modū ab his pacifice diſcedentes: ad
Venetiæ loca uenere: ubi Betalione conuento eorum cępit hos pœnitere
quæ in Imperatorē & Beliſſarium deliquiſſent: delictiq; gratia depre

candi: Biſandro ex p̄fectis altero ibidem cū ſuis dimiſſo: cæteri omnes
Byzantiū deuehunt̄. Aliuth ducibus Philimuthoq́; q mortuo Faniteo:
Erullorū obtinuit p̄fecturā: Vitiges interim & cęteri circa ſe gotthi: ubi
Beliſſariū accepere ſimul ac uer incepiſſet: aduerſus ſe & Rauennā uen-
turū: trepidare tūc maxime: & de p̄ntibus inter ſe cōſultare: cōſiliaq́; cū
diu agitaſſent: nō. n. ſe ſolos bello pares Romanis fore arbitrabant̄: opti
mū facturi: Barbaros ſibi in auxiliū cōſociare: abſtinere tamen a ger-
manis: ut fraudulentis & alias infidis p̄ſidiū petere: uel ſaltē ab ipſis his
impetrare: ut neutris fauēdo a pugna procul abeſſent. Ad Bacem Lon- Baces Lōgobardorū princeps.
gobardorū tūc principē oratores dimittūt: oblataq́; ingenti pecunia ad
belli ſecū incūdā ſocietatē hortant̄: q ubi Bacē impatori & amicū & ſociū
eſſe itellexere: re infecta diſcedūt. Vitiges igitur ex p̄nti rerū cōditione
cōſilii inops: & animi p̄lus incertior redditus: Seniorū ad ſe cōtinenter
multitudine cōuocata: crebro ab his ſciſcitari: & identidē petere: qd nā
ſibi agendū iā eēt: ut rectius ſe res ſuę haberēt: ſed uarię ab his q ad cōci
liū uenerāt ſnię dicebant̄: haud tn̄ p̄ntibus rebus cōuenientes: nōnullæ
tamen p̄late aliqd p̄ę ſe momenti ferentes: quas inter & illud aſſertū:
Romanorum Imperatorem quādiu ante hac ſibi in heſperia barbaros
oppugnandi facultas fuiſſet: ni forte ex induciis antea factis: id ſibi ut Cōſilia gotthorū ad hoſtem amouendum.
faceret haudquaq̄ fas eſſet. barbaros omnes & Mauruſios diſperdiſſe:
in Gotthoſq́; ipſum id effeciſſe. Qui ſiquis illi hoc tempore Medorum
regem hoſtem reddiderit: haud quaq̄ Romanos: ſi cum hac gente geſſe-
rit bellum: cum ullo mortalium de cætero pugnaturos: In hanc ſenten-
tiam cum Vitiges & cæteri inclinaſſent: uiſum eſt demū ad Choſreum Coſroes Medorū Rex.
Medorum regem: mittendos Legatos eſſe: non Gotthorum ex natione:
ne forte ea ex re proderentur: atq́; adeo perturbarentur quæ gerenda
tunc eſſent: ſed Romanos nonnullos qui Choſroem adirent & infenſum
Iuſtiniano hunc redderent. Vnde ſacratos duos ex Liguria uiros: ad id
opere nauandum ui magna pecuniarum corrumpunt: quorū alter ut
dignitate preſtantior: & Ep̄i nomen ſortitus: oratoris munere funge- Epiſcopus miniſter ſcelerum.
batur: alter hunc ut miniſter ſecutus: per hos itaq́; lr̄as ad Choſroem
p̄ferendas Vitiges miſit: quibus Choſroes deniq́; p̄ſuaſus: malis ingen
tibus eius regionis Romanos affecit: Iuſtinianus uero ubi primū Choſ Gotthi clam Medos animant in Romanos.
rois conatꝰ i ſuos factos accepit: Italię & occidētis finire bellū cōſtituit
Beliſſariumq́; ad ſe reuocare: ut aduerſus Perſas ductaret exercitum:

k

& Vittigis ad ſe oratores(nam adhuc Byzantii erāt) dimittit uiros ex ſuis Rauennā ſe miſſuꝝ pollicitus:q cū gotthis fędus cōficeret:in re tū utriſqȝ futuꝝ: q̊s poſtea Beliſſari9 oratores cū ad ſe p̄mū uenıſſēt haud quaq̄ prius dimiſit q̄ gotthi:Iuſtiniani ad ſe delegatos dimitterēt:Iāqȝ

Quartus annus

hyems ſe circūegerat:Quartuſqȝ hui9 belli annus finiebať: quod utiqȝ Procopius ſcripſit. Beliſſario aūt aīo iterat Auximū Feſulaſqȝ ī primis delere:Vnde Ciprianū Iuſtinūqȝ ſuis cū copiis & Iſauroꝝ nōnullis Feſulas miſit:pediteſqȝ ex ea cohorte q̄ngentos:cui Demetri9 p̄erat: q oēs circa ei9 loci p̄ſidiū caſtra metati: barbaros iu... turādo impoſitos obſidebāt. Alteꝝ uero exercitū quē Ioānes ductabat:ad padū flumen trāſmiſit:diligentiuſqȝ ut curarēt iniūxit:ne ex Mediolano Vrias gotthoꝝ p̄fectus cū ſuis in ſe aduentaret. Qđ ſi hoſtiū ꝓpulſare inſultus negrent ſenſim pedē referrēt:& a tergo hoſtes clā ſequerenť. Hi igī protinus ab

Dertona.

euntes. Dertonā flumini ꝓpinquā urbē nullis munitā męnibus nacti:poſitis ibidē caſtris una cōſtitere. Beliſſari9 deīde undecim miliū hoīm

Auximi ſitus & laus.

exercitū ductās:ad Auximū urbē cōtēdit:quā ſatis cōſtat ī agro piceno preſtantiorē cęteris eſſe:quippe quā Romani Metropolim uocāt:abeſt aūt hęc ab Ionico ſinu ad ſummū ſtadiis octoginta:& in ędito colle ē ſita aditū ad ſe nullū/a planitie habet:unde & hoſtib9 ē oīno ī ꝑuia:eo ī loco Vittiges q̄cqd inter gotthos roboris erat:ī p̄ſidiū collocarat:Romanos ratus:niſi pri9 hāc cepint urbē: Rauennā exercitus ducere nō auſuros. Sed poſtq̄ Romanoꝝ copię Auximū ꝑuenerūt ad collis radices & undequaqȝ caſtra ut ponerēt impať:illis uero pagatim caſas & diuerſim per turmas fugiētib9:cū cōſpicati eos ex ędito gotthi fuiſſēt: lōgis ab inuicē interuallis & ſolutis ordinib9 cōſtitiſſe:ita ut ſibi alternis auxilia ferrēt ut patētiore ī cāpo:haud facile poſſēt:de ī prouiſo & circa ſerū diei/e re-

Prœlium ad Auximum.

giōe urbis ī orientē uergēte:ī hoſtē ī petū faciūt:q̄ forte adhuc Beliſſarius cū caſtra locaret cū armigeris ſuis paratus aſtabat:q ſtatim armis de ſūptis in ſe aduētātes acri9 ī pugnatos: ac demū reiectos ī fugā uerterūt fugiēteſqȝ inſecuti ad collis mediū ꝑuaſere:ubi cū barbari ſe cōuertiſſēt: ut loco munito cōfiſi/ſe īſectātib9 occurrēdo:fugā deniqȝ ſiſtūt: m̄ltoſqȝ e/Romāis ut hoſtē iā ſubeūtib9 ex ędito feriētes tādiu obtrūcāt:q̊ad nox ſuꝑueniēs cędē interpellauit:Sic demū p̄lio itermiſſo diremptoqȝ p cā utriqȝ noctē inꝑuigilio ꝑſtitere:Sup̄iore aūt an̄ hāc pugnā die:gotthorum quidā & prima luce cōmeatus gr̄a importādi ad circūiecta eadem

e regione loca: p ſuos miſſi diſceſſerāt: q de hoſtiū aduentu certiores nil ante facti: cū noctu redirēt cōſpectis Romanoꝝ: mox ignib⁹ admiratiōe ſimul & formidine pciti: tū primū herere: nōnulli deinde piclitādo & audendo hoſtes fruſtrati: eadē Auximū nocte ingrediunt: q uero ſubito pauore correpti i pximas ſiluas delituere: ut Rauēnā ſe inde reciperent: nō lōge poſt: cū i hoſtiū prātem ueniſſent: ceſi occubuere. Beliſſari⁹ uero cū ferme aiaduerteret Auximū p ualidā eē ac munitiſſimā urbē: & eius ſe nō alicunde poſſe muros inuadere: haud quaq̄ rebatur: ui ſe hūc locū q̄n q̄ capturꝝ: Sperabat tñ arctius obſidendo: redactuꝝ ſe tandē hoſtes ad reꝝ neceſſariaꝝ inopiā: & hos ſubactuꝝ nō lōgo poſt tpis interuallo.

Et erat forte haud pcul a muris ager: q ſua ſponte herbas affatim ferret que utriq; Romanis itē & gotthis q̄tidiane pugne cām pbuere: Romāi nāq; cū has deſectū ite: equoꝝ in pabulū gotthos uiderēt: curſu citato i collē euadere: & cōſertis cū barbaris: manib⁹ opam nauādo pre ſe uirtutis ſpecimē ferre: ita ut eqtibus hoſtiū plerūq; ceſis: pabulari ceteros nō libere ſinerēt: barbari itaq; Romanoꝝ aſtu ac uirib⁹ ſupati: id demū excogitarūt: demptas e plauſtris cū axib⁹ rotas in ſummo collis paratas ſiſtunt: Ipſi interea pabula deſecare incipientes: cū ad collis medium ſupaſſe Romanos uidiſſent: rotas cōfeſtim i ſubeuntiū capita ui magnā ac ſuppe cōpulſas deferri ſinebant. Cūq; id ſepe cōtingeret: ut ad infimā eoꝝ uallē declare nemine offenſarent: & barbari ſua ſpe falſi: fuga ſe intra muros reciperent: aliā inde tuēdi ſe uiā aggrediūt: Ex ſua phalange quę forte tūc menib⁹ fuerat ppinquior cōſtituta: delectos q̄ſdā i inſidiis locāt & cū interea q pabula demetebāt e ſuis nōnulli cōparuiſſēt: & cū Romanis iā manus cōſeruiſſent: exorti ex iſidiis ſtatī q delituerāt barbari: in hoſte pſiliēdo: dū multitudine ſuparēt: & territādo ne ultra pgrederēt: quāmulcis occiſis in fugā ceteros uertere. Romani uero e caſtris oīa cōſpicati: cū ex iſidiis barbaros puidiſſent i ſuos prinus euadētes: & clamore ingenti ſocios ad ſe reuocarēt: nil prorſus pficiebāt: ab his nimiꝝ ut pugne intentis: & a ſuis longo diſtantibus interuallo: nullo pacto illoꝝ exaudiri poterāt uoces: Beliſſariū interim: ut in re trepida heſitantem. Procopius qui iuxta tūc aderat: & hunc librum conſcripſit: hunc in modū eſſe affatus eſt: Nonne Imꝑator aduertis: in proeliis nil quicq̄ aperte poſſe clamoribus denūciari: tū armoꝝ pre crepitu: tū bellantiū ſenſibus pre turba ac formidine occupatis: age pro uetuſto Romanoꝝ more: tubicines para: qui tubis modulos bifariam edant: alterum qui

Obſidetur auxi mum.

Procopii q hæc ſcripſit ad Beliſſarium Oratio.

iubenti hortantiq; ad prœliū perſimilis ſit: & milites in pugnam com-
pellat: alter qui/e/pugna ſe in caſtra recipiant iubeat. Beliſſarius igit̃
Procopii ſuaſionib9 delectatus: uniuerſo ad ſe exercitu cōuocato: orōnē

Beliſſarii oratio ad ſuos.

hmōi habuit. Animi prōptitudinē milites tādiu eſſe ꝓfuturā exiſtimo
& magna laude dignā q̃diu moderatior ſit: neq; ſe poſſidentibus iacturę
qd afferat: Nā & bona oia cū nimia fuerint in deteriora ueriti cōſueuere
cauendū itaq; id maxime ē: ne cōtētioſa uos audacia fallat: fugere nāq;
q mala ſit īgeſtur9: nullū ꝓfecto in dedecus cedit: q uero in prōptiſſimā
ſeſe calamitatē ingeſſerit: uel ſi incolumis fiat: dūmodo res ita eueniat:
temeritatis eſt ꝓculdubio & demētię incuſandus: ſtrenuus uero & gene
roſus habebit̃: ſi cū neceſſitas cogit: uirilē ſe ꝓbeat: Barbari qdē cū pari
nequeāt Marte uobis cū pugnare: p inſidias pdere cōnituntur: Sed uos
longe magis culpandi qui ſubire diſcrimen mauultis: quā eorum dolos
uitare ſiquidem nil eſſe turpius conſtat: q̃ ſe hoſtiū uoluntati pmittere:
per me igitur ne in iſtorum de cętero inſidias precipitetis curabitur.
Veſtrum autem erit cum primū receptui ſignum edidero: citato curſu

Tubaꝝ ſonitus Romano more inſtauratus.

ad caſtra redire: hęc aūt ſignificatio tuba fiet &/o/milites: his dictis Ro
mani cōſpectis circa pabula hoſtib9 q̃ celerrime ī eos impetū faciūt: ex
hiſq; prima incurſiōe nōnullos obtrūcāt: ex qbus & inter cęteros unum
Mauruſius cōſpicat9 aurea ueſte indutū: cōprehēſum a crinib9 ſpoliādi
cadaueris grā: p terrā trahebat: In hūc uir gotthus ali9 qdā pilo īmiſſo
traiectū deniq; cū cadauere ipſo cōiūxit. Nihilomin9 a crinib9 mortuū
Mauruſius trahere: ſecūq; enixe deferr̃: Interea barbari q ī inſidiis erāt
cū ſurrexere: quos Beliſſari9/e/caſtris ut primū ꝓſpexit: pedites qb9 id
fuerat negotii demādatū: tuba ut canet ēt iubet: rū milites claſſico reuo-
cati: ſtatim ſe retro ad caſtra recipiūt: & Mauruſiū telo traiectū mox re
ferūt: quos gotthi nil auſi inſectari re infecta diſcedūt: tpe aūt pgrediēte
cum rerum neceſſariarum inopia plurimū laborarēt: inter ſe cōſulta-
bant quemadmodū Vittigi ſignificarent: quo apud ſe ſtatu res eſſent:
Cūq; nemo id ſibi muneris delegari facile pateret̃: uel auderet id adire
diſcrimen (nō.n.ſe obſidentes latere q mitterentur poſſe rebantur) arte
uſi hac ſunt: nocte concubia quadam: & ſuboſcura attentius obſeruata:
ꝑparatiſq; quos ad Vittigē ire iā aīo deſtinarāt: hiſq; ī manus traditis

Aſtus quo nūtii clā emittant̃ ab obſeſſis.

lr̄is ad hūc deferendis: cū multū noctis iā eſſet: ingenti oēs ac uario bar-
bari clamore uociferari ac ſtrepere: atq; adeo ut crederet qſpiā trepi-
danter hos pturbari: hoſteſq; his ipſis ut capta ī urbe inſiſtere. Cū itaq;

nil poſſent Romani quoq̃ pacto quidnã gereret cõiectura percipe: ex Beliſſarii ſnia oẽs caſtris ſe cõtinere: & ex oppido ſuſpicari aliqd parari inſidiarꝫ: uł gotthorꝫ aliunde exercitũ hoſtib⁹ opẽ laturꝫ in ſe aduẽtare: queę oĩa ueriti exiſtimabant longe ſibi melius fore: ut intuto manerent: qeſcendoq3 incolumes ſeruarent: q̃ in apertũ diſcrimen: & nocte p̃ſertĩ luna deficiente obtenebrata irruere: Sic itaq3 barbari hoſtibus fruſtra iã habitis: quos aĩo deſtinarant: Rauennã miſere: qui cũ hoſtiũ nulli in conſpectũ ueniſſent: poſt diẽ tertiũ Vittigem adeũtes: huic lr̃as tradũt: in hanc ſniam ſcriptas. Dũ in Auximi nos p̃ſidiũ/o/rex collocares: facile affirmaſti: nõ ſolũ nobis Rauẽne claues: ſed totius imperii te cõmẽdaſſe unde & id nobis iniũxeras: totis ut id oppidũ uiribus ſeruarem⁹: ne pro nr̃a uirili gotthorꝫ hoſtib⁹ traderemus impiũ: Aſſeuerabas p̃terea cũ oĩ exercitu ultro te affuturꝫ: ſi ope tua indigerem⁹. Nos uero ad id tpis fame parti opprimimur: partim p Beliſſariũ oppugnamur: fidoſq3 cũ ſatis iã cõſtet tui nos eẽ regni cuſtodes: tu tñ nr̃i nulla habita rõe: nõdũ afferre ſubſidiũ ſtatuiſti: Caue ergo ne forte Romanis claues has detrã hentib⁹: eorꝫ q̊s ita cõtemnis: i hac cõcluſiõe & cõmeat⁹ penuria: teneri: corpora haudquaq̃ de cętero q̃unt: Vittiges uero lr̃is ſtatim plectis: dimiſſiſq3 nũtiis extẽplo ſe pollicet̃ Auximũ cũ uniuerſo exercitu aduẽturũ: deniq3 aĩo pleraq3 agitãdo: nec qppiã exequẽdo cõgeſcebat. Ioannẽ uerit⁹ ne poſt terga ſe inſectãdo i mediũ cõgeret utriq3 cedendũ. Ad id accedebat qđ bellicoſiſſimos uiros totiꝰ Romani exercitus robur: apud Beliſſariũ eſſe exiſtimabat: qua ex re mimiũ terrebat̃: ſed oĩu3 maximũ fames hunc pturbarat: cum minus haberet unde exercitibus neceſſaria ſumminiſtraret: cum Romanis ut mare iam poſſidentibus: & habentibus: Anconæ preſidiũ ex Sicilia cõmeatus: Calabriaq3 abunde in caſtra facile qdem ac ſuo tempore deportarentur. Gotthis uero i agro piceno tunc militantibus neceſſariarꝫ rerum nil quippiam eſſet: nec ſatis ſuccurreret unde nam ſuppeditari uictus his poſſet: Itaq3 his anxius curis conflictabatur. Iam uero Auximũ redierant nuntii & Vittigis pmiſſa retulerant: atq3 adeo uana ſpe cõfirmauerant barbaros: Sed his oĩbus ex trãſfuga quod a Beliſſari⁹ cognitis diligẽtius cuſtodias fieri iniũxit ne qs id ipſum eſſet iterato factur⁹. Cipriani aũt Iuſtiniq3 copię feſulas obſidentes: nec muros quidem aggredi poterãt: nec his prorſus appropinquare. Erat nãq3 id oppidũ undequaq3 aditu difficile. Sed barbaris

Litteræ p̃ſidii Auximani ad Vittigem.

Vittiges inops conſilii in ſoluẽda Auximi obſidione.

Feſularꝫ obſeſſio

crebro iam erūpentibus:& uolentibus bello decernere potius q̄ rerum neceſſariarum inopia premi: Cominus tum primū pugnatū: deinde cū ſuperiores Romani euaderent cōncluſos intra mœnia hoſtes diligenter adeo aſſeruabant: ut inde nemini deinceps exeundi poteſtas fieret. Barbari igitur inopia cōmeatus affecti: & ex preſentibus rebus incerti quid acturi nā eſſent: Romanos rurſum fruſtrati ad Vittigem mittunt: qui enixiſſime precarentur ſtatim ſibi ut opem & auxilium ferret: & ſimul denunciarent: haud quaq̄ ſe hoſtibus reſiſtere de cętero poſſe. Vittiges

Vrias e Liguria in Picenum cū3 copiis.

itaq3 Vrię mox iuſſit: cū eo quecq3 in Ligures haberet exercitu: i picenū ſe agrum conferret: nuntiiſq3 ſe affirmauit cum uniuerſis Gotthoꝝ pro pediem copiis: obſeſſis ſuppetias aduenturꝝ. Vrias itaq3 Vittigis iuſſu Picenū uerſus e Liguria exercitum mouit: traiectoq3 pado q̄ proxime Romanoꝝ ad caſtra puenit: ibiq3 & ipſe ſtationibus cōmunitis hoſtiu3 exaduerſo conſedit: & ab his haud longius ſtadiis ſexaginta: neutris tñ pugnæ initiū factum: Romanis ſatis fore ducentibus: ſi impedimento hoſtib9 eſſent: ne ad obſeſſos quoq̄ pacto accęderēt: barbaris uero eodē manentibus: & uolutantibus animo queādmodū cū hoſte pugnarēt: ne forte ſi male re geſta ea pugna deuicti ſpe fallerentur: Gotthoꝝ res ſun ditus perderent: qppe qui ne cōiunctis quidē cū Vittige copiis obſeſſis ſint alias opitulatū uenturi: his itaq3 ſic uaria ſentientibus: nihil utriq3 innouabatur. Franci interea certiores iam facti Gotthoꝝ uires aſſiduis fuiſſe bellis debilitatas: per eoſdemq3 facile ſibi cōſiderent: maxima3 ſe italiæ partem uendicaturos: moleſte ferebant ſi tādiu de eius ꝓuinciæ principatu hi bello decernerent: quæ ſibi eſſet tam proxima. Ipſi uero quieſcendo & ſegniter omnia pagendo nil cuiq̄ negocii exhiberent. Ex templo itaq3 iuſiurandi & fęderum ꝓrſus obliti: quæ pauloante ut cu3 Romanis: ita & Gotthis iniuerant (Eſt nanq3 ea hominū natio ad fide3

Franci ſemper p fidi.

prodendam cæteroꝝ mortalium longe promptiſſima) ad hominū mi lia centū cōtracto exercitu: Theudiberto duce in Italiā ueniūt: Sed ma

Theudibertus. Francoꝝ. C. milia in Italiam.

iorem impartem hi pedites erant: per pauci eqtes: & hi quidem haſtati cęteri uero nec arcus qdē nec tela geſtātes: ſed enſem & clipeū ſecurimq3 cuius ferrū craſſius erat & utrinq3 acutū: haſta uero breuior admodū:

Francoꝝ arma.

hanc franci ſecurim in primo ipſo congreſſu in hoſtē iacere cōſueuerūt: & eo impetu ut hoſtium ſcuta pfringant: & ipſos ſimul interimant: Sic franci alpibus ſupatis: a gallis italos dirimētibus: in Liguriā ꝑuenere:

quoꝝ leuitatem & audaciam primi omniũ Gotthi qui in Liguria erant nimiũ demirati: moleſte hos & grauiter ferre: quod cum & loca ipſi his pleraq; & pecuniaꝝ uim maximã polliciti antehac ſæpe pro incunda ſecũ ſocietate fuiſſent: adduci nũq̃ potuerint: ꝑ ipſoꝝ gotthoꝝ ꝓmiſſis: quicq̃ ut rei exequerent̃: nunc ultro in Italiã ueniãt: Sed Gotthi qui in Piceno conſtiterant: ubi Theudibertũ francoꝝ ducem maximis adeſſe cũ copiis accepere: aĩo exhilarati: ſpeq; optima freti: maximũ inmoduꝫ efferri: & nullo negocio ſuperaturos ſe Romanos putare· Franci uero in Liguria cũ interim eſſent: nil prorſus gotthis moleſtię intulere: ne padi ſe tranſitu prohiberent: ubi uero ad eam picentiũ partem ſe contulerũt: cuius flumini ueteres Romani cõſtrato pontẽ impoſuere: eius loci cuſtodes cũ alia pleraq; benigne his prebuiſſent: & padum ſimul traicerent pro arbitrio ac libere ꝓmiſerũt: Tum Frãci ponte p̃occupato & p̃ſidio in poteſtatẽ redacto: uxores liberoſq; gotthoꝝ quos ibi deprehenderãt imolare: in eoſq; acrius deſeuire: corporaq; inbelli primitias in flumen iacere: Nã barbari hi & ſi Chriſtũ iam colerent: pleraq; tñ priſcæ opinionis & cultus uel ad id temporis ſeruant: nã & hoſtiis utunt̃ humanis: nec pie quidẽ: nec ꝓ uera religione ſacrificãdo uaticiniis ſtudẽt· Gotthi itaq; quæ gerebant̃ animaduerſis ignauiter mox trepidare: & ad fugã intenti ſeſe intra muros recipe· Franci demũ flumine pado tranſmiſſo: Gotthoꝝ ad caſtra ſe cõferũt: q utiq; uolẽtes & hilares paulatim hos ſe adeuntes ꝑ benigne ſuſcipiũt: rati quidẽ iungendoꝝ fœdeꝝ gratia hos ad ſe ꝑueniſſe· Poſtq̃ uero gotthoꝝ caſtra magnis franci agminibus inuaſere: multitudine freti: inferre his bellũ cęperunt: ſecureſq; iaculãdo ingenti iactura afficere· Vnde mox gotthi caſtris exuti ſeſe in fugã proripiunt: pmediaq; Romanoꝝ caſtra uadentes: recta Rauennã & curſu citato contendũt: quos fugientes Romani ꝓtinus cõſpicati Beliſſarium adeſſe rebantur: & captis hoſtiũ caſtris ſibi opitulatum ueniſſe: ex hiſq; ut bello uictorẽ ꝓbarbaro eieciſſe: eunt itaq; uno agmine omnes ſeſe ut Beliſſario iungãt: & celeri curſu & inexplorato: armati mox prodeunt: hoſtiũ deinde: nil tale quippiã opinati: cũ in exercitũ incidiſſent: nec retro poſſent qua uenerãt ſe quoq̃ pacto recipere: in Tuſciã oẽs fuga contendunt: quo demũ ubi eſt uentũ & in tuto iã cõſtitere Beliſſariũ de his faciũt ſtatim quę ſibi acciderant certiorẽ· Franci igit̃ gotthis ut diximꝰ Romaniſq; ſupatis: captiſq; duorum exercituum ſed ſine milite caſtris

Francoꝝ ſeuitia

Franci humanis uictimis Chriſto ſacrificabãt·

Franci ꝓditione Gotthoꝝ caſtris potiuntur·

Romani Frãcos fugiunt·

inuentam in his rerum neceſſariaꝝ affluentiſſimã copiã: pre hominũ multitudine breui abſumunt: cumq́ eius regionis in locis igne ferroq́ uaſtatis: preter boues & padi fluminis aquã nil prorſus aliud quippiã in cibum potumue haberent: bouilliſq́ carnibus ingurgitati: & aquã abunde epota: digerere affecto iam ſtomacho cibum nequirent: uentris ſtatim pro fluuio diſſenteriæq́ morbo eoꝝ pars maxima capitur. Quo malo haud quaq̃ liberari pre rerum neceſſariaꝝ inopia poſſent: tertiã ferunt francoꝝ exercitus partem interiiſſe: unde cũ ad progregiendum nulla uis eſſet: eodem manſere. Beliſſarius uero cũ francoꝝ exercitum adeſſe intellexiſſet: Ioannis Martiniq́ copias uictas fugataſq́ eſſe: incertus quid ageret angebatur ut qui cæteris copiis nõ parum timeret: & his precipue quæ feſulas obſiderent: ut quibus ꝓpinquiores eſſe barbaros accepiſſet: Itaq́ ſtatim Theudiberto francoꝝ duci litteras hmõi ſcripſit. Virũ eqdem/o/ Theudiberte qui uirtutis ſibi quippiã uendicet mentiri ac fidem fallere nequaq̃ decere exiſtimo: & eum preſertim qui tante ſit multitudinis princeps: quin etiã iuſiurandũ litteris traditum uiolare: pactioneſq́ recens factas cõtemnere nec abiectiſſimis quidem hominibus fuerit nõ indecoꝝ: In his oibus quantũ deliqueris ſatis iam noſti: & eo magis quo & bellũ aduerſus gotthos nobiſcũ una te ſuſcepturum ꝓmiſeras. Nũc uero ne noſtrũ utriſq́ auxiliũ ferres: nõ ſolũ haud quaq̃ procul & ſeorſum aliquo cõſtitiſti in loco: ſed armis temere ita deſumptis: nos oppugnatũ nunc uenis. Deſine ergo nobis arma inferre: & maximũ imꝑatorem laceſſere: & eum afficere in pñti iniuria qui uicez reddere maioribus in rebus ſat queat: Cõſtat ſane id longe eſſe preſtantius: ſua ut quiſq́ ſecure poſſideat: q̃ dum aliena nimiũ appetit: uel de neceſſariis admodũ rebus periclitet: hac Theudibertus ꝑlecta epła: diu aĩo fluctuatus: cognita ſui temeritate atq́ adeo grauiter ferens: qđ nulla de cauſa: & deuaſtata in terra tot hominũ iacturam feciſſet: cum his qui ſibi reliqui fuerant: protinus mouit: & domũ raptim abire contendit. Poſt huius receſſum Ioãnis Martiniq́ copię Feſulas reuertunt ne quem forte in ſuos qui id adhuc oppidũ obſiderant inſultũ barbari facerent: Gotthi interim qui Auximi erant de francorum diſceſſu facti hauddũ certiores: ſpei demũ ex Rauenna auxiliorum tam ferę diffiſi: iterato Vittigem obteſtandi percupidi: cum haud quaq̃ fallere hoſtiũ cuſtodias poſſent: iſtius modi nacti ſunt rei conficiendę occaſionẽ. Erat

Franci nimia crapula in morbos incurrunt.

Tertia francoꝝ pars morbo pit.

Beliſſarii lr̃æ ad Theudibertum

Franci qua uenerant temeritate eadẽ reuertunt Feſule rurſus obſedentur.

eum Romanis ad proximam urbis cuſtodiam deſtinatis Beſſus genere
quidã Burgentius noĩe:ſub Narſete armenio cõſtitutus:hunc gotthi &
ſolum:die medio habentem cuſtodiã : ne quis forte eam ad urbem utro Res ad Auximũ
citroq; uentitaret:uel inde exiret:relictũ ut primũ uiderunt cũ eo mox geritur·
conferre ſermones : proximeq; adire : & fidem dare: nil mali ab ſe hunc
per peſſurum iubereq; item ad ſe ut tuto ueniret:& magnam identidẽ
illi pecuniam polliceri Vbi uero ſimul eſt uentum:precari eundẽ bar-
bari hortariq; epl̃am ut Rauennã deferret:polliciti certũ auri pondus
ei ſe ſtatim ꝑſoluturos:daturoſq; poſtea maius : ubi ab Vittige litteras
retuliſſet·Miles itaq; pecunia perſuaſus: opam ſe ad id nauaturũ fatet: Miles Beſſus
& ꝓmiſſa ſtatim exequitur : litteris itaq; obſignatis a gotthis acceptis: proditor·
celerrime Rauennã peruenit: Vittigiq; i manus has tradit quę inſerẽnt
ſignificantes· Quẽadmodũ apud nos ſe preſentia habeant aperte mox q;
didiceris:ſi modo roges quis nã is ſit q ad te epl̃am defert : quãdoquidẽ Lr̃æ Auximita-
Gottho homini cuiq̃ nulla ꝑſus hinc ſit abeundi facultas:nobis nimiꝝ noꝝ ad Vittigẽ·
abundantiſſima eſt circa pomeriũ herba : quã utiq; ne attingere quidẽ
in preſentia poſſumus:ſine magna noſtroꝝ hominũ dum pro eo legẽda
certatur iactura:hęc nobis quẽ finem ſint allatura : te q̃dem:& gotthos
q Rauẽne ſunt decet aĩo uolutare·His lr̃is plectis Vittiges ita reſpõdit· Vittigis reſpon-
Nemo uẽſtrũ [illegible] omniũ amantiſſimi uiri exiſtimet ita me animo cõcidiſſe ſio ad Auximit:
neq; eo ueniſſe malignitatis:ut pre ignauia atq; ſocordia res ipſas got-
thoꝝ neglexerim : Mihi ſiq̃dẽ nuꝑ ad exercitũ apparatu quã maximo
educendum:ſummũ ſtudiũ fuit: Vrias deinde quem Mediolanũ antea
miſerã ꝑ me reuocatus iam uenit : francoꝝ tamen inſultus ex inſperato
incidens omnẽ nobis conatum interturbauit : cuius rei haud quaq̃ ipſe
ſum incuſandus:nam quecũq; ſupra humanas ſunt uires:uel his qui ſpe
nõnunq̃ ſua fallantur:ueniã prebent:& ut crimine uacent:efficiunt for-
tuna ſemper ad ſe ipſam trahente reꝝ geſtaꝝ delicta : nunc uero ubi &
Theudibertũ a nobis procul abſceſſiſſe:compertum habemus:ſi deo id
placitum ſit:cum uniuerſo gotthoꝝ exercitu paulo poſt affuturi uobis
auxilio ſumus· Oportet igitur ut preſentem ſtrenue fortunã feratis:&
uos ipſos neceſſitati acõmodetis:utꝗ imprimis habita ratione uirtutis:
cuius ob grãm Auximi uobis ut plane delectis cuſtodiã demandaui:&
Gotthoꝝ de uobis expectationem ut uereamini:qui ueſtrã ſalutem ſuę
Rauennæq; anteponunt·Cum his Vittiges lr̃is nuntium:magna prius

donatum pecunia a ſe ſtatim dimiſit: qui ubi ad Auximũ uenit: primũ ſe ad ſocios contulit: pro eius abſentia ualitudinem non ſatis proſperam cauſatus: unde in ſacram quandã & proximã ædem cõcedens aliquãdiu in ea pmanſit: ad ſuũ deinde cuſtodię munus reuertens: ſuos fruſtratus hoſtibus lr̃as tradit: quibus preſidiarii milites palam plectis: cæteros & ſi fame oppreſſos: ſpe futura confirmant: unde & Beliſſario & ſi hĩs pleraq; pollicenti: dedere ſe haud quaq̃ uolebãt. Sed rurſum hi (haud dum enim ex Rauenna exercitũ ad ſe aduentare nunciabatur) neceſſariarum rerum inopia q̃ maxime urgebant: itaq; iterato ad Vittigem Burgentium mittunt: id ſolum per lr̃as ſignificãtes: ad quintũ dũtaxat diem: nec eo amplius cũ fame colluctari ſe poſſe: ad quos nuntius idem ab Vittige lr̃as defert: ad ſpem priori ſimilem erigentes: Romanis interea iam egre ferentibus qđ interea penitus deuaſtata in tam longa deti nerentur obſidione: animos defixerat ſtupor: cum barbaros uiderent ipſos: & ſi tot malis conflictarentur: nondũ tamen ad ſe conceſſiſſe: unde & Beliſarius id ſedulo niti: egregiũ aliquem bello ex hoſtibus uirũ in poteſtatem redigere: ut per hunc iam certior fieret: cuius nã rei fiducia tam grauia barbari tolerarent. Animo itaq; hæc agitanti Valerianus ea in re operam illi nauaturũ ſe pollicetur: eſſe nãq; ſua ex cohorte affirmans: & Sclauenorum ex gente nõnullos: qui uel anguſtiore ſub rupe arbuſtoue delitеſcere conſueſſent: eoq; pacto ex hoſtibus quem uellent arripere: cuius rei cum ad hiſtrum flumen ubi ſedes ipſi haberent: tum Romę in barbaros alios periculũ factitaſſent. Beliſarius itaq; cũ ſibi hæc dicta perplacuiſſent: Valeriano ſtatim iniunxit: id ut negocii diligenter curaret: tum ille delectũ ex Sclauenis aliquẽ unũ qui et corporis magnitudine multis preſtaret ac robore: uir q; acerrimus eſſet: & ad eã rem pidoneus: ex hoſtibus aliquẽ cõprehenſum ad ſe ut deduceret miſit Promiſiſq; hunc onerauit: ſi modo factis id rei exequeretur. Sclauenus itaq; ille mox abiens ante lucano tempore cum in collem euadit in quo pro pabulo deſecando quotidie certabat: ubi q; humi pſtratus: ruboq; & ſentiſcetis intentus delituit. Tum ſimul ac dies illuxit: Vir Gotthus quidã eodẽ adueniens herbas mox legere nec ex rubo quippiã ſuſpicari quo ille integebatur: ſed identidem ſubiecta in caſtra deſpicere: caueretq; item: ne quis in ſe hoſtiũ aduentaret: tum derepente Sclauenus exortus barbarum a tergo inuadit: cõplexuſq; mediũ & ſimul elatũ Romanoq;

Sclaueni accolę hiſtri.

Gotthus quidã ſublimis rapit̃ a Sclaueno.

in caſtra mox intulit: Valerianoq̃ in manus contradit: qui barbarum
diligenter ſciſcitari mox cepit: cui nam rei confiſi gotthi: quidue ſpei uel
roboris nacti: Romanis ſe dedere recuſarent: ſed ultro ea tunc paterent
quæ eſſent grauiſſima toleratu: Tum barbarus quę cũ Burgentio acta
per gotthos fuiſſent omnia explicauit: illũq̃ in eius conſpectũ ꝓductũ
aperte proditionis cõuicit. Burgentius uero poſtq̃ ſe proditũ ſenſit: eorũ
quæ fecerat nihil occuluit: quẽ ſua ex cõfeſſiõe Beliſſarius cõdemnatũ
ſociis tradidit pro arbitrio trucidandũ: illi uero in hoſtiũ conſpectu nõ
longe poſt uiuũ cremarunt. Beliſſarius interim cũ non minus in eorum
animaduerteret pertinacia gotthos & calamitate ꝑſiſtere: ad adimendã
his aquã aliquid moliri adiecit animũ: & facile id ſe facturũ rebaẽ. Erat
Fons Auximi quidã in boreã uerſus & loco ꝓrupto exortus ad lapidis
iactum ab urbe procul: q̃ tamẽ modico curſu in uetus aquę receptaculũ
influebat: quod utiq̃ interiori ex parte: & ſi ꝑtenui fluxu: aquationem
tamen oppidanis prebebat: itaq̃ ſi non unũ in locũ aqua ſubſiſteret: ſed
diuerſim fluxura diſpartiretur: haud quaq̃ barbaros a Romanis miſſi-
libus impetitos implere amphoras poſſe in poſterũ uidebantur: deniq̃
cũ interrumpere Vrnam antiquã illã ꝑuellet: ad id cõmodius ꝑagendũ
hũc modũ excogitauit. Oẽs ĩprimis copias armari haſq̃ circa muros ĩ
pugnã cõſtituit: ſpeciẽq̃ hoſtibus ꝓbuit: undequaq̃ ſe mœnia & ꝓtinus
aggreſſurũ: unde & Gotthi Romanorũ inſultus iam ueriti: in propugna-
culis taciti conſtitere: ut inde hoſtem oppugnaturi. Beliſſarius interim
Iſauros quinq̃ architecturę peritos: cũ dolabris inſtrumẽtiſq̃ aliis ad
lapides excidendos idoneis: in aquę receptaculum illud: ꝓlatis clypeis
tecto immiſit: demolirique illud & interſcindere oĩbus uiribus & q̃celer-
rime iuſſit: Barbari itaq̃ q̃diu mœnia hoſtes aggreſſuros ſuſpicabãtur:
quieti manebant: ut ſubeuntes q̃ proxime facilius ccderent: cũ alioquin
quod altera ex parte in ſe gerebaẽ nullo pacto aduerterent: Sed poſtq̃
intra aquę receptaculũ Iſauros ꝑſpexere ſaxa ĩ hos ſtatim & telorũ genꝰ
omne ſupne cõiiciunt: unde Romanis omnibus territis: & curſu citato ĩ
caſtra ſe referentibus ſoli Iſauri quinq̃ illi relicti: ubi in tutum ſeſe reci-
pere: operi demoliendo incũbuerunt: & cõcameratũ forte ſupra aquam
ędificium erat a priſcis hominibus adumbrandi loci de cã ſtructũ: ſub
eo dũ Iſauri cõſtituiſſent: & ſi ſe immiſſa p barbaros tela nil magnifacerẽt
Gotthi pręindignatione cũ ſe mœnibus continere haud quaq̃ de cætero

Miles proditor a ſociis uiuus crematur.

Fõs iuxta Auxi-mum.

Fontis urnã ſcindere parat Beliſſarius.

poſſent: patefacta ex ea regione mox portula aduerſus Iſauros uno agmine oẽs indignabundi ferunt: Tum uero Romani Beliſſario adhortante:

Pugnatur pro fonte.

celeri ſtudio gotthis occurrunt: Fit itaq; fortior pugna diutina quadam ac crebra impulſione: cedeſq; utrinq; immodica: ex Romanis tamen plures cadebant: ut e loco ſuperiore barbaris in hos depugnantibus: unde uel pauci uim plurimis inferebant: atq; adeo ex impreſſiõe ſuperiores iam facti non incruenta & ipſi uictoria mortem oppetiendo ſuper ſtragem hoſtium procumbebant: non enim his cedere Romani uolebant: ut quos Beliſſarii preſentis hortantiſq; ad bellũ puderet: quo in tumultu ab uno quodam ex hoſtibus immiſſa in Beliſſarii uentrem ſagitta: magno cum impetu ferebatur: Sed illi ut in re trepida: & minus preuiſa (non enim in anguſto cauere ſibi ſat poterat: uel alio iter

Armiger ſagytte occurrit imiſſe in Beliſſariũ.

diuertere) ſaluti armiger fuit: qui cũ e propinquo aſtaret: uenientem auertit oppoſita manu: ab eo ſagittam qua ipſe percuſſus: prelio ſtatim exceſſit: quod utiq; cum prima luce cepiſſet: extractum in meridiẽ eſt: Sed in eo uiri ſeptem armenii e Narſetis cohorte & artii prefectorum egregie ſe geſſerunt: quippe qui proruptis in locis & difficillimis: ut in planitie decurrẽtes: hoſtiũ pleriſq; & reſiſtentiũ interfectis: tamdiu ea e regiõe barbaros ſunt inſectati: quoad tandẽ in fugã penitus auertere cum his & Romani quidã gotthos una inſequendo effuſe in fugã actos operam eo bello nauarunt: barbari deniq; intra muros ſe receperunt. Sed Romanis demolitũ per Iſauros fuiſſe iam ædificiũ illud exiſtimantibus: cõpertum poſtea eſt: ne lapidem ex eo hos detraxiſſe: nã ueteres

Fornix fontis inuiolabilis.

opifices illi cũ maximã fabricandis operibus ſolertiã impediſſent: id tã ualide ſtruxerãt: ut nec facile poſſet temporis diuturnitate collabi: nec ſatis foret ad hominũ iniurias oportunũ: unde re infecta Iſauri: cum a Romanis eum locum teneri iam cernerent: in caſtra ſe receperunt: Be-

Aquã corrũpit Beliſſarius.

liſſarius deinde quicquid erat ubiq; cadauerosum letiferũ ue: cõiici eaʒ in aquam iubet & calcem affatim reſtingui. Barbaris uero modicę aquę intra męnia puteus uſui erat: ſed longe minus q̃ neceſſitas poſtularet: Beliſſarius demũ nihil de cætero diligentiæ adhibere: ui ut oppidum caperet: uel ut aquã adimeret barbaris: uel aliud quippiã in hos moliretur: ſed ſola fame ſuperaturũ ſe hoſtẽ ſperare: & iccirco ut per quã diligenter uigilię fierent ſtudebat. Gotthi uero q in Auximi preſidio erãt a ex Rauenna adhuc auxilia preſtolantes: in ſumma rerum neceſſariaꝝ

inopia quieſcebant·Iam·n·& qui Feſulis per Romanos obſidebatur cuꝫ
maximũ inmodũ fame diuexarenť :neqꝫ id ferre mali diutius poſſent:
deſperatis ex Rauẽna ſubſidiis accedere ad hoſtes cõſtituunt:Vnde ubi
cũ Cipriano & Iuſtino in colloquiũ demũ ueniſſet:fide ꝓ corporũ inco
lumitate accepta:ſe ipſos & oppidum dedunt:hiſqꝫ per Romanos inter
cipriani milites ęqua cum caeteris ſorte receptis:& feſulis impoſito uali
do ſatis preſidio:Auximum omnes ſe cõtulerũt·Beliſſarius uero gottho
rum duces qui ſubactis ex feſulis ad ſe nũp peruenerant:barbaris oſten
tandoq Auximi erant:ut inſanire tandem deſinerent hortabať : & affu
turi ex Rauẽna ſubſidii ſpe omni reiecta:ſe potius dederent: quandoq
dem:& ſi plurimũ fame iam eſſent:& inędia macerati:eandẽ tamen in
ſortem uenturos ſe ſcirent:quã & Feſulis barbari habuiſſent· Tum illi
cũ haec animo agitaſſent:nec famem poſſent diutius tolerare:ea cõditio
ne dedituros ſe oppidũ Romanis decernũt:ut ſaluis corporibꝰ ac ſimul
fortunis:libere Rauẽnam abirent:unde & Beliſſarius qd nã eſſet i pre
ſenti acturus ut animi dubius:& ſi id fore ſibi inutile ratus:eo ut robo
re ac multitudine hoſtes:cũ Rauẽnę exercitibus iũgereť : Tempus tñ
longius extrahi haud quaq̃ cenſebat:Sed Rauennam ſtatim aduerſus
Vitigem ſuſpenſus adhuc & ambiguis rebus ducendum exiſtimabat:
Franci nimirũ hũc obturbarãt :quos gotthis putabat ſuppetias aduen
turos:quorũ aduentũ cum ꝑuenire ſumo ſtudio niteręť :obſidionem ſol
uere niſi Auximi pręſidio potitus nõ poterat: Ad haec accedebat quod
nec milites ipſi id fieri ſinebãt:ut abeuntibus e pſidio barbaris res ſuae
cõcederentur cicatrices & uulnera oſtentantes qbus per hos affecti fuiſ
ſent:& laboribus recenſitis qui in ea ſibi obſidione antehac contigiſſent:
quorũ ꝑmia deuictorũ hoſtiũ ſpolia eſſent:Sed Romani demũ tẽporis
breuitate coacti:& gotthi fame cohercitũ inuicem in id cõuenere: bono
rum ut ptem dimidiam Romani inter ſe ptirenť :reliquã gotthi ut ſibi
haberent ſeqꝫ ꝑſtarent impatori Iuſtiniano ad obedientiã faciles: ꝓ his
oĩbus data utrinqꝫ fides:Romanis principibus iureiurando aſſeueran
tibus:firmiora apud ſe fore cõucta:& gotthis pollicitantibus:nihil ſe re
rum ſuaꝝ occultaturos:partitis itaqꝫ inter ſe rebus:Romani quidẽ Au
ximo potiti ſunt oppido:barbari uero Imperatoris exercitibꝰ ſe miſcue
re·Beliſſarius autẽ Auximo urbe in poteſtatem redacta: Rauennã ut
obſideret:dum iter accelerat:eo cõfeſtum copias duxit : Magno priꝰ ꝑſe

Feſule dedũtur· Romanis·

Gotthi de cõpacto Romanis im miſcentur·

Auximũ dediť

ctocū exercitu nō paruo dimiſſo: iuſſoq́ȝ ſupra Rauēnā fluminis padi ripas continenter circūeundo diligentius aſſeruare: ne inde gotthi neceſſaria ſibi conueherent· Bitalio preterea q cū exercitu ex dalmatia nuper redierat: alterā fluminis ripā ſeruandā tradit: Sed his fortuna oblata celerius eſt: prę ſe aptiſſime ferens quemadmodū in omni re plurimū dominetur· Iam·n·nauigiorū uim maximā in liguria cōtraxerant gotthi: & in padum flumen immiſerant: cū hiſq́ȝ frumento & neceſſariis aliis rebus repletis: animo deſtinarant: Rauennā protinus nauigaē

Padi ad Rauennam mura defectio·

ſed per id tempus ſic fluminis aquæ defecerant: ut tādiu nauigandi facultas eſſet his intercluſa: quoad ſupuenietes Romani nauigia ſimul cū oneribus caperent: ſed flumen ipſum nō longe poſt in priſtinum decentemq́ȝ fluxū reductū: nauigabile decętero fuit: qđ utiq́ȝ antehac accidiſſe nunq̄ accepimus· Iamq́ȝ & barbari cęperant rei frumentariæ inopia p̄mi ſiquidē nec ex Ionico ſinu: hoſtibus maris Impiū obtinentibus: inferre aliquid poterant: & flumine prorſus excluderentur· Cognitis igitur franci quæ gerebantur: ut uendicandæ ſibi Italiæ cupiditate detenti: ad Vittigem oratores: ſub p̄textu ineundę ſecum ſocietatis dimittunt cū alias his aīo eſſet gotthorū locis imperitare: Quam rem Beliſſarius ut primum accepit: alios & ipſe ad eundem uittigem legat francorum oratoribus cōtradicturos: quos inter & Theodoſium miſit ſuæ familiæ p̄ſidem: priores igitur germanorum legati: ubi in Vittigis cōſpectū eſt uentum: orationem hmōi habuere: Germanorū nos principes ad te miſerunt p̄moleſte ferentes·p Beliſſariū uos obſideri: quibus ex fędere auxiliū ferre: & q̄ fieri celerius poteſt nūc ſtudent: uirorū aūt fortiū nō minus q̄ quinquies centena milia ſupaſſe iam alpes exiſtimamus: quos uti q́ȝ uel ſecuribus ipſis Romanoꝝ exercitū omnē primo impetu obrututuros eſſe gloriari ſat poſſumus: Enim uero haud quaq̄ par fuerit eoꝝ ſententiā ſeq: q redacturi in ſeruitutē uos ſint: ſed illoꝝ poti⁹ qui pro ſua in gotthos beniuolētia: in belli diſcrimen cōſtiterint: Accedit & qđ ſi nobiſcum arma cęperitis nulla ſpes ſit Romanis deinceps futura: cū duobus exercitibus poſſe ſe manus cōferre: quin potius ex his ipſi relaturi ī bello uictoriā ſumus: Quod ſi cum Romanis ſe iunxerint gotthi: neq́ȝ hoc pacto ſat poterūt francorum genti reſiſtere: nō enim: ex paribus eſſet uirib⁹ futurā certamen: Sed illud uobis relinqueretē: ut cū oīum ſiis una infenſiſſimis peruincendi: At qui impromptū uelle aptumq́ȝ diſcrimen

Francorū legati ad Vittigem p ſocietate ineunda·

Diſceptatio legatoꝝ Francorum & Beliſſarii coram Vittige.

Francoꝝ oratio·

irruere:cum liceat extra periculum conſiſtendo ſaluari dementia ē:Romanum preterq̃ genus uniuerſis infidum barbaris eſt:quippe quod ſuapte natura oderit omnes:& cæteros hominum pro hoſtibus ducat: Nos igitur uobis uolentibus uniuerſæ Italiæ una imperabimus:& terras haſce quã optime adminiſtraturi ſic ſumus:ut uiſum noſtrũ utriſq; fuerit:te itaq; & gotthos par erit ea deligere quæ uobis ſunt profutura Romanorum deinde Legati hunc ſunt inmodum locuti: Quemadmodum Imperatoris Romani exercitibus haud quaq̃ offectura francoru; ſit multitudo:qua perterrere iſti uos uolunt:quid nobis opus eſt pluribus explicare:qui ex diuturna bellicæ rei experientia belli momenta ſatis callemus:& ex hominum aduerſantium copia:innatam fortibus uiris uirtutem nil poſſe imminui non ignoramus: Omitto id dicere qđ imperator militum numero longe plurimum hoſtes nunc ſuperet: iſtorum autem fides qua in uniuerſos barbaros uti ſe iactant: poſt Toringos & Burgundionum gentem:& nos ſotios ſpectata antehac fuit. Sed francos iſtos/& tam iactabundos libenter rogauerim per quemnam deum iuraturi id ſint:cum uobis affirmant ſe fidem daturos: que aliquid habeat firmitatis:nam quem ante hac iureiurando obteſtati fuere: quonam ſine demum proſecuti honore ſat noſtis:quippe cum noſtra his ornamento fuiſſet ſocietas:ne belli quidem diſcrimen ſubiere nobiſcum ſtaterint:quin potius contra nos arma impudenter deſumpſerant:ſiqua forte eorum quæ ad Padum antehac obtigere apud uos fama ſeruatur. Sed quid ꝑerit recenſendo iſtorum impietatem arguerim:cum preſente hac ipſa legatione nil fieri ſceleſtius queat:nam perinde eorum obliti iam ſint:quæ ſuamet ipſi confeſſione uobis polliciti ſunt:uobiſcum ad huc omnium uolunt participes fieri:Quod ſi per uos iſti ad aſſequenť: quoniam tandem iſtorum euaſura ſit inexplebilis fames eſt aduertendum: Vbi dicendi per legatos finis eſt factus: Vitiges cum gotthorum primoribus diutius collocutus:cum Imperatore paciſci: poſthabitis cęteris maluit. Germanorum dimiſſis re infecta legatis: Interea Gotthi Romaniq; inuicem ſe inuitare:uerſariq; mutuo. Beliſſarius tamen cuſtodias identidem aſſeruari iubere:ne barbari coõmeatus inſerrent: Bitaliumq; in Venetos ire:ut rerum inde copiam aſportaret: Ildigerum uero ad Padum ut flumen utrimq; diligẽtius ſeruaretur:& barbari rerum neceſſariorum urgente inopia:ocius ſe ſibi permitterent:& ad eiꝰ

Romanoꝝ orõ.

Franci excludũtur.

Horreũ Rauenne combuſtum.

arbitrium inter ſe facerent cõuentiones: Sed cum frumenti uim magnã Rauennę in publicis horreis recondi adhuc cognouiſſet: ex incolis quẽpiam corrupit pecunia: horrea cum frumento ut occultius cõcremaret: fertur tamen Amalaſſunthę Vitigis uxoris imperio hæc conflagraſſe: Frumento itaq; cõcremato: gotthi mox ſuſpicari cuiuſpiam fuiſſe id inſidiis factum: partim ẽt arbitrari eum locum fulmine & celitus tactũ: utrũq; id tamen ut gotthi ita & Vitiges ipſe quo plus animo uolutabant: eo magis & fieri eius rei incertiores: atq; adeo ut ne ſibimet ſatis fidei exhiberent: a deo rati ſe potius q̃ ab hominibus impugnari. In alpibus autem quę a gallis liguriam dirimunt: frequentiora preſidia ſũt quæ gotthi quondam multi & fortiſſimi uiri cũ coniugibus ſimul ac liberis: ubi hiſce in locis iam cõſediſſent: ſtrenue tuebant: quos Beliſſari9 ubi ad ſe deſciſcere uelle: & imperata facere audiuit: Thomã quempiã cum modica militum manu ad eos dimiſit: ut fide his tradita eius regionis tunc barbaros in poteſtatem reciperet. hos itaq; ad Alpes cum iam perueniſſent: Sitiges gotthus q ceteris cuſtodibus preerat: ubi hos honorifice ac benigne excepit: prior ipſe Romanis ſe tradidit: & poſt ſe ceteros compulit ipſum id facere: Vrias interea quattuor milibus ex liguria partim: partim ex alpium preſidiis confeſtim delectis: Rauennam celerrime auxilio gotthis futurus cõtẽdit: poſtq̃ uero q ſecũ aduenerãt quid Sitiges ille egiſſet in alpibus reſciuere: ſuis & familiaribus nõ parum timẽtes: eo prius cũ omnibus copiis eundum ducebant: unde ad Alpes Vraiam ut duceret cogunt: qui ubi ad has tandẽ puenit: Sitigẽ gotthum a Romanoſq; alios mox obſidere: & cętera quę in re meſſent ſatagere: quorum ad Alpes profectionem Ioães Martinuſq; qui tum forte circa padum ſtationem habebant: ubi deniq; accepere: citato mox agmine & cum uniuerſo exercitu ſuis opem laturi ſubſequebantur: & ubi ad Alpes eſt uentum: primo impetu preſidia ibi nõnulla ceperunt: locorũ incolis omnibus in predam actis: in quibus & gotthorum coniuges ac liberi erant qui ſub Vraia tunc militabant: Nã his ex preſidiis pars maxima militum hunc ſequebatur: qui ubi ſua omnia per Romanos abacta fuiſſe cognoſcunt: relicto gotthorum exercitu ad Ioannem conferre ſe protinus ſtatuunt: Ab his itaq; Vraias deniq; deſtitutus neq; in alpibus ex uoto quicq̃ perficere potuit: nec periclitantibus Rauẽnę gotthis opitulaturi ſed rebus infectis in liguriam ſe cum paucis recipit: ibi diu

Alpũ incole gotthi Beliſſario ſe dedunt.

Vraias Gotthis ab exercitu deſtituitur

tius quieturus. Beliſſarius interea Vittigem ipſum gotthorumq́ꝫ princi-
pes intra Rauennę muros iam coercuerat: & per id temporis ex bizan-
tio Imperatoris ad Beliſſarium Legati Dominicus & Maximinus ſena
torii utriq́ꝫ ordinis uiri Romanorum in caſtra perueniunt: & his cum
mandatis: ut cum gotthis pacem conciliaret: cuius conditiones hę erant
ut Vittiges dimidiam regiæ opulentiæ partem ſibi haberet: & his locis
imperitaret quæ trans Padum fluuium ſunt: alteram uero ut partem
Romanorum Imperator teneret: eiq́ꝫ cis padum omnia uectigal pende
rent. Legati itaq́ꝫ traditis Beliſſario litteris Rauennam contendunt.
Vittiges uero & gotthi cognita cauſa quod hi aduenissent: animo perli
benti ſe profitentur his conditionibus quæ traderentur foedera initu-
ros: quam rem Beliſſarius ut primum cognouit: q̄ maxime angi & rem
moleſtius ferre: ut qui pro ingenti calamitate id duceret: ſe ſiquis inter-
pellaret quominus quæ cœperat exequeretur: cum iam ſibi in manibus
uictoria eſſet: & nullo negotio de gotthis eſſet hanc propediem relatu-
rus: abducturusq́ꝫ Byzantium uel Vittigem ipſum armis iam captum
& debellatum: unde Redeuntibus ad ſe ex Rauenna Imperatoris lega-
tis tergiuerſari & plane abnuere: ſuis exſcriptis conditiones ſe ullas cum
barbaris firmaturum: quod ferme gotthi ubi primum ſenſere ex dolo
pacem ſibi per Romanos prętendi ſuſpicabantur: Beliſſarius itaq́ꝫ cum
accepiſſet exprobrari per principes quoſdam: & crimini id maxime da
ri: quod Imperatoris rebus inſidias moliretur: nec huic uellet finem bel
lo imponere: eos omnibus in concionem ad ſe conuocatis: Dominico Maxi-
minoq́ꝫ Legatis aſtantibus ita diſſeruit: Belli fortunam non in tuto ſem
per conſiſtere: & ipſe ſat calleo: & quemq́ꝫ ueſtrum de ea mecum id ip-
ſum ſentire crediderim: nam & multos ſæpe ſpes ea fefellit: quod ad ſe eſſet
uictoria peruentura: & qui rem male geſſiſſe plerumq́ꝫ ſunt uiſi: ſuperaſ-
ſe ex inſperato hoſtem iam contigit. Quocirca neceſſarium duxerim
per eos qui de pace conſultant: non ſolum eſſe ſpem optimam proponen
dam: ſed futurum utrinq́ꝫ rebus animaduertendum euentum: ac ſen-
tentiæ potioris delectum habendum: hæc itaq́ꝫ cum ita ſe habeant: uos
quidem exercitus duces: & hos imperatoris legatos: ea de cauſa in hunc
locum contraxi: ut in preſenti pro arbitrio deligatis: quod Imperatori
in rem fore cenſebitis: ne me inpoſterum imprudentię & rebus perac-
tis inſimuletis: nam & abſurdiſſimum eſſet uelle nunc ſubticere: q̄ diu

Conditiones pa-
cis miſſe ad Be-
liſſariū a Iuſti-
niano.

Renuat cōditio-
nes Beliſſarius.

Oratio Beliſſa-
rii ad ſuos de pa-
cis cōditionibus.

quæ potiora ſunt ꝑuos deligi poſſunt:& ex fortuna rerum exitum conſi
derantibus liceat & cauſas ſimul afferre: Quæcunqȝ autem & ad bellū
ſoluendum imperatori ſunt uiſa:& Vitiges Gotthorum Rex uelit: uos
ut cunqȝ iam noſtis: utrum igitur ad utilitatem conceſſura nobis hæc:
uideantur: accedens ueſtrum quiſqȝ ut lubet nunc promat: quod ſi om
nem Italiam Romanis recuperari poſſe exiſtimatis: deuinciqȝ bello ho

Itur i ſentētiā be liſſarii.

ſtes nil impedit: ut audacter & plane intrepide explicetis. Poſtq̄ Beliſſa
rius finem dicendi fecit: Tum omnes decernere & pertinatius profiteri
omnium eſſe potiſſima Imperatoris conſilia: nec hoſtes de cætero poſſe
aduerſus hunc quicq̄ inſidiarum moliri. Beliſſarius itaqȝ principū ſen
tencia delectatus; hanc ut litteris demandarent mox iuſſit: Tum illi ex
ſcripto ſignificarunt nullo ſe pacto hoſtes ſuperaturos: Gotthos deinde
tum fame oppreſſos cū reſiſtere preſenti miſeriȩ haud quaq̄ diutius poſ
ſent: Vitigis Imperii pigere iam cȩpit: ut qui rem peſſime geſſerit: &
ſuam ad Imꝑatorem delectionē cunctando & prolatando diſtraheret:
Sed illud ꝓcipue hos deterrebāt: ne ſi Romanorū in ditionē ueniſſent:
ex Italia excitati abire byzantium cōgerentur: ibiqȝ uitȩ reliquū agere.

Gotthi regnum Italiæ deterunt ad Beliſſarium.

Vnde gotthorū inter ſe optimates inito conſilio: heſperiȩ Beliſſariū Re
gem appellare conſtituunt: ad eumqȝ occultius mittūt: qui obſecrarent
ut imperium id ipſe ſuſciperet: hac ȩ uia fore aſſeuerātes: ut nō inuiti hūc
ſequerent. Beliſſarius uero ſine Imperatoris permiſſu ſuſcepturuȝ ſe id.
regnum negare: nimirum qui tyranni nomē & grauiſſime ferret & ode
rat: & per Imperatorem grauiſſimo iureiurando adactus ꝓuentuſqȝ
fuerat: ne quo pacto ſe uiuo aliquid uſpiam innouaret: uerūtamen rem
ut preſentem egregie cōſtitueret: per quā libenter excepiſſe eſt uiſus q̄
barbari ad ſe pertuliſſent: Quibus cognitis Vitiges rebus: ut formidi
ne ꝓcitus; gottis quidem conſultum q̄ optime dixit: Beliſſarium tamen
ſeorſum & ipſe ad ſuſcipiendum Imperium hortabatur: ne cui nil eſſet:
ad eam rem impedimento futurum. Tunc Beliſſarius rurſum Impera
toris legatis & principibus cæteris ad ſe conuocatis ab his ſciſcitabatur:
num magni momenti uideri res poſſit: gotthos armis Vitigemqȝ ſub
actos: in poteſtatem ueniſſe: eorumqȝ ſuppellectilem omnem pecuni

Fortitudo Beliſſarii in regnore nuendo & aſtus in ſimulando.

aſqȝ his predȩ fore & uniuerſam recuperari Romanis Italiam. Tum il
li egregium ſane id facinus & fortiſſimum dicere: ſeqȝ ꝓcari id ut cunqȝ
liceret confeſtim exequeretur. Extemplo itaqȝ ad Vitigem & Gotthos

tum primores ex amicis Beliſſarius quoſdam dimittit: ut omnia quæ il-
li de ſe facturos pollicerentur peragerent: non enim in aliud rem tēpus
extrahere fames his pmittebat: quin acriter potius compellebat eā ut ſi
ne mora pſicerent: rurſum igr̄ gotthi oratores Romanorum ad caſtra ꝓ
tinus mittūt: aliud quidem in uulgum ferentes: ſeorſum tamen Beliſſa-
riū adeūt: accipiendę pro pacta ſalute fidei grā: ipſeq; cōmuni ſuorum
cōſenſu: ut Italicenſiū ita & gotthorū rex eſſet: hiſq; cōditionibus cū Ro
mano exercitu Rauennā ut accitus ueniret. Beliſſarius itaq; iureiuran
do cęteris oibus pro gotthorū arbitrio cōfirmatis: pro impio tamē ſuſci
piendo apud Vittigem & gotthorū primores ſe iuraturū reſpondit. Got
thorū interea oratores nunq̄ hūc reiectūrum Imperiū rati: ſed id illum
præ ceteris cupe: ſtatim ut ſecum Rauennā iret hortantur. Beliſſarius
itaq; Beſſam Ioānem Narſetēq; & Aratium: quos forte ſibi infenſiores
putabat: diuerſim abire cum ſuis quiq; copiis iuſſit: cōmeatus ſibi ac ſuis
ꝑ cauſā cōparandi: id ſedulo cauſatus: haud quaq̄ ſe poſſe eo in loco uni-
uerſo neceſſaria exercitui ſuppeditare: his abeūtibus & Athanaſio ſimul
pretoriorum eparco: q recens ex byzantio uenerat ſubſequente: ipſe cū
reliqs copiis: gotthorum legatis ſe comitantibus: Rauēnam cōtendens:
frumēto primū & neceſſariis aliis nauibꝰ oneratis: cōfeſtim ad claſſim
Rauēnę portum deduci has impat. Mihi uero Romanum exercitū tūc
temporis Rauēnam ineuntē ſpectanti: (nā & his rebus interfui) ſubiit
animū cogitatio: nulla omnino uel ſapientia: uel uirtute quę per morta-
les gerunt administrari: ſed eſſe demonē neſcio quem aut fortunā hu-
manos fouentem animos ita ut eo tandem & temere neſcio quo pacto tra
ducāt ubi nulla ſit gerendis in rebus interpellatio: gotthi ſiquidem ut
multitudine ita & uiribus cū longe plurimum ſuparent: & tam egregie
antehac geſſerint bella: ubi Rauēnā uenere: fractos adeo feroces quon
dā præ ſe aios ferre: humileſq; ita incedere: ut a uictore exercitu & nu-
mero longe iferiori turpiter ante agerentur: unde gotthorum coniuges
quæ prius acceperant magnitudine corporis Romanos ꝓcellere: contē-
ptim primo de Romanis loquendo: ſuos uiros conſpuere: & tantulę ſta
turæ hoſtes ad ludibriū illis & digito oſtētare: corūq; icrepitare ſocor-
diā: q a tātulis uiris deuicti fuiſſēt: Beliſſariꝰ itaq; Rauēna potitꝰ: Vit
tigē i primis honorifice cuſtoditū ſeruabat: Gotthos uero q circa paduz
incolerent: abire in agros ſingulos iuſſit: hiſq; pro uiribus excolendis in

Beliſſarius Ra-
uennā ingredit
habitus ꝓ rege.

Fato regi omnia

Gotthi ab uxori
bus male audiūt
q ab Ro. exigue
ſtature uicti eſ-
ſent.

cumbere:non enim inde hoſtile aliquid uerebatur:nec gotthos putabat
ea unquam/e/regione inter ſe conuenturos:nam maximam ſuis exerci-
tus partem his ipſis in locis antea collocarat·Gotthis itaq; gratanter &

Cura Beliſſarii in rebus componendis·

lætis abeuntibus animis:reſides Rauennæ Romani intuto fuere:ut q
ceteram gotthorum turbam ea in urbe relictam:& numero preſtarent
& uiribus:Regiam deinde inuentam Rauennæ pecuniam: & diligenti
us conquiſitam apud ſe cum cura ſeruauit: ut eam Imperatori paulo-
poſt & Byzantium delaturus·Gotthorum nulli uel ipſe quicq̄ ademit:
nec ſuos permiſit ut ex his quempiam uiolarent:ſed ſua quiſq; ſibi ex cō-
uento habebat·Barbari demum qui uel gotthorum preſidia uel alia lo
ca cuſtodiebant:ubi Vitigem Rauennamq; accepere:per Romanos te
neri:oratores ad Beliſſarium legant:qui nuntiarent eos ſeſe illi nec in-
uitos quidem/& preſidia dedituros quæ in poteſtatem haberent atq; cu

Taruiſiū·

ſtodiam:Tum Beliſſarius omnibus fide promptius data Taruiſium &

Ceſena·

aliud quoddam in Venetos munitiſſimum oppidum in ditionem rede-

Gotthi p omnē Italiam Beliſſario ſe dedūt·

git:Ceſena in Emilia & ſola relinquebatur quam antehac alias cum Ra
uenna receperat·Gotthi uero & cæteri omnes qui circūiectis Rauennæ
preerant locis:a/Beliſſario fide prius accepta:& facta ad eum deditio-

Verona·

ne ſecum manſere:Ildibaldus preterea uir ſane induſtrius Veronæ ur-
bis tunc forte cuſtodiam nactus:oratores cæteros ſubſecutus ad Beliſſa
rium miſit qui eius apud ſe liberos detinebat:haud tamen Rauennam
ſe contulit:nec Beliſſarii ſe ſeruitute obſtrinxit:fortuna quadam inter-
pellatus quam equidem u ememoratu dignam explicaturus nunc ſum:
Romani exercitus prefecti quidam Beliſſarium ut illi proſperam inui
dentes fortunam appetitæ apud Imperatorem tyrannidis: ut ſeminus

Beliſſarius reuocatur·

decentis inſimularant:Imperator tamen non tam delatis criminibus:q̄
medorum urgente iam bello:Beliſſario ad ſe celerius reuocato:ut in p-
ſas ductaret exercitū:Beſſæ Ioāniq; Italiæ curam prouinciæ demanda-
uit:ad quam & ex Dalmacia demigrare conſtantianum mox iuſſit:Cæ
terum gotthi qui Ranennam tranſpadūq; alia loca incolerent cum iam
accepiſſent per Imperatorē Beliſſariū ex Italia reuocari:Tū primum non
magni momenti id facere:haud quaq̄ Beliſſarium rati maioris unq̄
facturum Iuſtiniano traditam fidem:q̄ Italiæ regnum:ubi uero hunc
ad receſſum paratum uidere:primores omnes qui reliqui erant inter ſe
coeuntes in picenum:ad Vriam Vitigis ex ſorore nepotem: agmine

unoſe cōſerunt:complorationeq̄ʒ inuicem facta & communeʒ ſimul ac
preſentem cōmiſerati fortunam:ſic eum affari exorſi ſunt. Gotthorum Gotthi abeunte
alium preter te neminem preſentium nobis malorum fuiſſe cām ſcimus Beliſſario defec-
nos nāq̄ʒ auunculum tuum:nec nauiter q̄dem nec proſpere pro ei⁹ igna tionē meditant.
uia regnū adminiſtrantē:ea iam diu cura abſoluiſſemus:ut alias Theu
datum Theoderici nepotē:ni tui q̄ nobis ſis induſtrius uiſus uerecun-
dia tenuiſſet Sed Vittigi antehac imperanti regiū duntaxat nomen re-
linquere in animo eſt:te uero gotthorū tibi impiuʒ tradere:quod utiq̄ʒ
cū illi detulimus ſupuacanea tunc noſtra fuit uiſa benignitas:quę nunc
arguitur fuiſſe dementia:ſubſequentiūq̄ʒ calamitatū & infortunii cauſa
Siquidem gotthorū ut tu te noſti uraia:hoc bello q̄ plurimi & fortiſſi-
mi uiri mortem oppetiere:ex his uero qui ſupſtites ſunt:ſiquid eſt robo
ris reliquū:cū Vittige rege & pecuniis ſimul in alias p Beliſſariū terras
traductum proculdubio interibit:id ipſum & nos ad hanc paucitatem
redactos:& in extrema miſeria poſitos:paulopoſt perpeſſuros nemo nō
hominū fateat:tātis igit̄ nobis circūuentis iam malis:longe magis p̄ſti
terit cū gloria mortē obire:quā liberos uxoreſq̄ʒ noſtros ab hoſtib⁹ cer
nere in extremos terraꝝ terminos tam fede abduci:aggreſſuri itaq̄ʒ ſu-
mus:uti nos decet:uirtute dignū & egregiū facinus:ſi modo gotthoꝝ ſu
mus te principem habituri:his dictis: Vrias reſpondit eos q̄dem quod
cūq̄ʒ ſubire adſcrimē malle:q̄ p̄ſentia mala ſeruitutēq̄ʒ pati ſecū una p-
be ſe ſcire:gotthorū uero ſe ducē creari nō ī rē fore oīno ſe ducere:tuʒ q̄a
ſit Vittigis nepos hominis ita infortunati:& tam parui apud hoſtes mo
menti iam habiti(nam & ad familiā referri qualiſcūq̄ʒ fortuna ſit ſolet)
.Tum quia nō pietatis exiure uideri ſe facere poſſet:ſi uiuentis Auuncu
li principatū inuaderet:qua ex re crederet:plus odii ſibi q̄ beniuolētiæ
poſſe conciliari:ſed factu id ſe neceſſariū ducere:gotthorū ut ducē The Theudibaldus.
udibaldū Viſigotthū creant:uirū ſane ut uirtutibus p̄ditū : ita & cæte-
ris in rebus induſtriū:cui⁹ & Theudas Viſigotthorum ſit princeps auū Theudas Viſi-
culus:& iure cognationis nil fore abſurdū ſi bello hūc iuuerit:ex eo que gothoꝝ Rex
gotthis rem melius proceſſuram:ſi cum ſpe aliqua futuri ſubſidii prœ-
lio cū hoſte decernant: Vrias itaq̄ʒ cum ita deſeruiſſet:ea dixiſſe iam ui
debāt:quę gotthorū genti cōducerent plurimū: Vnde Theudibaldum Theudibaldum
comuni omnium cōſenſu ex Verona accitum:& ad ſe uenienteʒ ueſte ſta Gotthoruʒ Rex
tim porphyrea donant:regemq̄ʒ cum aſtantium acclamatiōe & plauſu declaratur

Veſtis Porphy rea.

Theudibaldi regis uerba ad ſuos.

Legati gotthorꝫ ad Beliſſarium ut regnū recipiat.

Beliſſarius regnū rurſus renuit.

V. annus.

cteant: & ſimul pcant: ut recte preſentibus cōſulat: eaq̨ & pbe diſponat hoc modo: Theudibaldus Rex cōſtitutus: nō longe poſt gotthis ad ſe oībus cōuocatis: Verba iſtiuſmodi fecit. Cū ſatis itelligā o uiri cōmilitōes ex diuturna iā belli experiētia multorū certaminū uos eſſe peritos: haud quaq̄ oportunū nūc duxerim derepēte ac temere ut in bella ruamus cū ſatis cōſtet: heſitabūdam & formidoloſā pitiam egregium aliquid audere haud quaq̄ cōſueuiſſe: Equū itaq̨ fuerit priſtinos caſus omnes uos meminiſſe: & de pſentibus ut poſtmodū cōſulatis: nā pleriq̨ rerum pteritorꝫ obliti: non ſuo & decenti in tempore pinſolentia forſan extulerint animos: ita ut maximis in rebus falli ſatquēat: Vitiges itaq̨ nec nobis quidem inuitis nec repugnantibus in hoſtiū manus peruenit: Sed tunc ſane deſperatis aduerſis fortunæ caſibus: utilius fore exiſtimaſtis Beliſſario ad uos domum accito parere: q̄ de ſumma reꝫ periclitari: nūc igit cū ex Italia deceſſurū hunc accepitis & nauigiaturū byzantium: pfecto & alia quedā deintegro eſſe hunc aggreſſuruꝫ nō ignoratis: Sed illud ē rerum ſingulis aduertendū nō omnia mortalibus ad uota ſuccedere: ſed aliter ſepius euenire ac uiſum his ſit nā ex inſperato nōnunq̄ & temere fiunt nōnulla: id fer me ſi Beliſſario ſit occurſuruꝫ quādoq̨: haud quaq̄ uideri abſurdū debet: Cōſultius itaq̨ fore exiſtimauerim ut prius quid ſibi is uelit rogemus temptemuſq̨ utrū ad priores huic placeat redire cōuentiōes hoc deinde pacto ad ea pgrediemur: queq̨ ſecūdo ſunt loco gerenda: his Theudibaldus ſuos affatus: recte uiſus eſt gotthis cōſuluiſſe: unde & legatos cōfeſtim Rauēnā ad Beliſſariū mittūt: q illi cōuenta cōmemorarēt: & fęderꝫ pinde ruptorē arguerēt: uoluntariūq̨ hūc uocitarent: mācipiū: & ſeduloid exprobrarent qd ſeruitutē q̄ Imperiū malit: & eiuſmodi alia fando: ad id ſtatim ſuſcipiendū q̄ maxime hortarentur qd ſi de ſe facilē ad obſequendū hunc uiderint: extemplo denuntiarent Theudibaldū ad ſe cōceſſurꝫ: regali prius ueſte depoſita: ueneraturūq̨ ut Italicę regē: hec & hmōi pleraq̨ in Beliſſarii cōſpectu gotthorꝫ oratores profati: cū iam plane exiſtimarēt: Imꝑatoriū nomē hūc mox admiſſurꝫ: tū ille pter eorꝫ expectationem apte reſpondit. Iuſtiniano ſupſtite nūq̄ imꝑatoris nomē ſe iuaſurꝫ. Gotthi demū ei9 cognita uoluntate oci9 abeūtes oīa Theudibaldo renūtiāt. Beliſſari9 iterim iter aggredit Byzantiūq̨ recta contendit. Et annus tunc quintus huius belli exibat: quod Procopius hiſtoriæ demandauit.

INCIPIT LIBER TERTIVS·

ſ

Vſpenſis Beliſſarius adhuc & dubiis rebus: cum Vitti ge gotthorũq; optimatibus: & Theudibaldi liberis: pe cunia q; omni & regia: ꝓ̃cioſaq; cętera ſupellectile ſecũ deuectis: Byzantiũ uenit: Vldibele: Baleriano: Marti no ac Rodiano ꝓfectis ſequentibus: Vittigem uero cum uxore Iuſtinianus gratanter ſuſcepit: barbaroꝝ itẽ & agmen pro exi mia corporũ ſpetie ac magnitudine mirabat᷑· Theoderici deinde in cu riam dignas ſpectaculo receptas gazas ſenatoriis uiris ſeorſum uiſẽdas expoſuit: rerũ geſtarum magnitudinẽ glorię ducens: non·n·uel has po pulo ſpectãdas hic ꝓ̃buit: nec Beliſſario ut triumpharet ꝑmiſit: queãd modũ alias: cũ ex Gelimere rege & uandalis uictoriã retuliſſet· Sed in oĩum ore Beliſſari⁹ erat egregiis uictoriis duab⁹ ornatus quales ante hac mortaliũ nemini cõtigere: quippe q Reges duos Byzantiũ captiuos deduxerit: Et gererici Theodericiq; ingentes opes ꝓ̃ter oĩum ſpẽ· Ro manis ut ex hoſtibus ſpolia eſſent effecerit: unde uel apud barbaros ip ſos nemo unq̃ clarior & fama celebrior fuit: q̃ppe q deuictis ex hoſtibus in publicum ęrariũ maximas rurſum inuexit diuitias: & terrę mariſq; dimidiã partẽ tã breui recuꝑauit: Erat itaq; byzantinis Ciuibus uolu ptati Beliſſariũ intueri: in forũ quottidie ꝓdeuntem: uel ſe inde domũ recipientẽ: atq; adeo ut tãti ſpectaculi hos nulla ſatietas caꝑet: nã eius pompa ſpectatior ob preeuntiũ turbã & ſubſequentiũ erat· ut quẽ Van dolorũ gotthorũq; & Mauruſiorũ multitudo ſequeret᷑ non mediocris:

Beliſſarius Byzantiũ cũ Vittige & Gaza omni regia uenit·

Laus beliſſarii·

Ad hęc accedebat qđ pulchritudo hũc magnitudeq; corporis honeſta bat humilẽ ꝑ̃terea ſe benignũq; adeo atq; aditu obuiis qbuſq; perfaci lẽ exhibebat: ut infimę ſortis uiro ꝑſimilis uideret᷑: Milites itẽ & ruſti cani & cui⁹ generis hoĩes certatim hũc beniuolẽtia ꝓſequebant᷑: nã ĩ ſu os ꝓ̃cipue & militares munificẽtia cęteros anteibat: & q bello rẽ forte ma le geſſiſſẽt: ꝓ acceptis uulnerib⁹ pecunia nõ ꝑua donãdo: idignationẽ ac ſimul meſtitiã ſepi⁹ ꝑmulcebat: ei uero q in acie ſe egregie hũiſſet: uaria dono dabat ĩ ꝓ̃miũ ornamẽta· Et q ꝑ̃terea aut arcus: aut rei alteri⁹ belli cę qui iacturam pręliando feciſſet: cõfeſtim alia & potiora per Beliſſa riũ parabant᷑: Erga agricultores agreſteſq; hoĩes tãta hic ĩdulgẽtia ac ꝓuidẽtia utebat᷑: ut Beliſſario ductãte exercitũ nullã hi uim paterent᷑ ſed ex inſperato potius opulẽti ac diuites reddebant᷑: ut qui crebro ad ſe aduentantibus copiis: maiori omnia inuictum pretio uenditarent:

Pulchritudo Beliſſarii·

Facilitas Beliſſarii·

Iuſtitia Beliſſarii·

Segetes inſuper dum interea matureſcerent diligentius tuebať ne forte equorũ greges has deuaſtarẽt: frugeſq; ceteras inuitis dominis ſuos at-tingere ꝓhibuerat: erat item uir cõtinentior: ut q̃ pter denuptam ſibi uxorẽ nouerit nullã: nã ex uandalis gotthiſq; tanta multitudine & for-ma egregia fœminas: cũ bello cepiſſet earũ nullã uel in eius conſpectũ

Continentia Be-liſſarii.

uenire: uel ſe alloqui quoq̃ pacto pmiſit: ad Cetera eius hmõi ornamẽta pſpicax quidem & uiuidum accedebat ingeniũ: quippe q uel dubiis ip ſis in rebus: ad ea quæ potiora forent excogitanda mirũ de ſe imodũ & opurtune ualeret; in ipſoq; belli diſcrimine animi pſtaret is magnitu-dine: e tutoq; & conſideratius ad res gerẽdas audẽtior eſſet: feſtinare p terea cunctariq; in ipſis aduerſus hoſtem conatibus: ut res depoſcebat: in rebus trepidis bene ſperare: nec terrore aliquo capi: nõ proſperis inſo lens eſſe: nec uitam in delitiis agere: nec quiſpiam unquã hominũ fuit q temulentũ hunc uiderit: & ad eius ut diuitias ueniã: ſuis hic ſumptibus equitum milia ſeptem & delectorum in hoſtem ductabat: quorũ ſinguli in aciem ſtare ad pugnãq; prouocare hoſtiũ fortiſſimũ quandoq; ſe di-gnũ ducebãt: Beliſſari⁹ igr̃ ut dignitate auctus eſt: ita & ex ſententia iã ualidior factus: ea maxime cõſulebat: quæ rebus Romanis cõducerent plurimũ cõſultaq; aliorũ ſic aduertebat: ut ſuopte arbitrio cuncta per-ageret. Ceteri uero pfecti ad Italiæ gubernationẽ relicti: & ſi inter ſe

Itale res poſt Be-liſſarii abitũ ru-ere ceperũt.

pares nihil nõ priuata adcõmoda gerere animis deſtinarãt: militũq; li-bidini permittere iã ſubditos ceperant: quibus nec decentius qdem pro ſpicere nec militẽ dicto obediẽtẽ habere: quo ſane efficiebať: ut pleriſq; in rebus delinquerent: depditeq; & breui Romanoꝝ res ſint: Nã poſtq̃ Theudibaldus ex Rauẽna Beliſſariũ diſceſſiſſe eſt certior factus: barba ris circa ſe omnibus in unũ cõtractus: & Romanis ſimul militibus: qui buſcũq; res innouari placebat: quæ ad obfirmãdum imperium ptinerẽt diligẽtiſſime ꝓcurabat: & omni ſtudio nitebať: dominationẽ Italie got this recupare: Sed cũ primũ regnare is cepit: non ultra homines mille hunc ſequebanť. Cũq; unum dútaxat in agro piceno reliquũ eſſet bar-baris oppidũ: paulatim tñ & ceteri omnes qui in liguria & Venetorũ

Alexãder Italie pfectus.

in regionibus erant: ad hunc conceſſere: Alexandrũ interea quẽpiam: Imparator: Beliſſario ad ſe reuocato: in Italiã miſit: procurandæ reipubli ce cauſa: Is ubi primũ Rauennã ſe contulit: abſurdiora quedã aĩo agita-re: & rationis expta: quippe q Italos homines q regiã ne attigiſſent q-

dem pecuniam nec ulla rempublicam uel iactura uel iniuria affeciſſent ad penas luendas ad ſe reuocabat: & peculatus item inſimulabat & fraudis: ſiue in Theodericum quondam admiſſæ: ſiue in Gothos principes alios unde & dependere ſine mora cogebat: quod cumq; is affirmaſſet per fraudem illos intercepiſſe: uel ſibi uendicaſſe in lucrum· Militũ preterea uulnera & ſubita diſcrimina egregiaq; eorum facinora exilioribus premiis: compenſabat & muneribus longe ac ipſi ſperaſſent: quo factum: ut Italos omnes Imperatori breui infenſos reddiderit: & militum nemo iam uellet diſcrimen in bello ſubire: unde cum odiis inter ſe hi decertarent: ut rem Romanam peroſi effectum facile eſt: ut hoſtium res in maius procederent: & Romanorum prefectis iam cæteris quieſcentibus: Solus Bitalius qui in Venetos tunc forte abierat: ut militum multitudine fretus: & Erullorum ingentibus copiis auſus ſit cum Ildibaldo manus conſerere: id maxime ueritus: quod & factum poſtea eſt: ne ſi auctis nimium uiribus Is in ſe aduentaret: coerceri per ſe minime poſſet· Cum itaq; apud Taruiſium fortiter pugnatum fuiſſet: eo Bitalius prœlio longe inferior factus: fugam capeſſit: paucis quibuſdam recuperatis: complures inea pugna ammiſit: & Erullorum precertim pars magna abſumpta: cum hiſq; & Biſandus eorum præfectus: Bitalius uero ſolus profugit: Qua ex re per Romanos tam infœliciter geſta: Ildibaldi nomen celebre factum: ad Imperatorem perfertur: & mortalibus fere in notuit cæteris: haud longe poſt ubi peracta hec ſunt: inter Vriam Ildibaldumq; inimicitia hoc modo intercesſere. Erat Vriæ tunc uxor: quæ ut opulentia muliebremundum præcæteris Gotthorum fœminis conſecuta: ita & egregia corporis ſama primam tum facile obtinebat· Hæc uero inter alias barbaras magno cum ornamentorum & ueſtium apparatu cum in balneum ſemel curandi corporis gratia deſcendiſſet: Ildibaldi ineo uxorem lineis obductam ueſtibus conſpicata: non ut Gotthorum Regi matrimonio iunctam: ut decuit uenerata eſt: Sed contemptim de ea potius loqui: & deniq; aſpernari: qua de re illa & ex acceptæ iniuriæ abſurditatem: ingenti perculſa dolore: ad uirum lacrimabunda Ildibaldum uenit: & ſimul efflagitauit opem ut ferret: ſeq; Vriæ uxoris iniuria uindicaret Ildibaldus itaq; his uerbis indignatione accenſus: Vriam apud bar

Itali Imperatori pfecti iniuria infenſi·

Vitalius ab Ildibaldo uincit I Venetis·

Taruiſiũ·

Cauſe inimicitiarum inter Vriã & Ildibaldum Gotthos·

baros partim carpēdo: partim & ad Romanos defectionis inſimulando

Vriaſ ab Ildibaldo interficiť.

cōprehenſum deniq; interfecit: ex eoq; tā tetro facinore hūc oderāt goc thi: egreferētes tam temere uriam fuiſſe ex humanis ſublatū: iam enim multi inter ſe cocuntes; Ildibaldo qui tam impium ſcelus patraſſe: apte cōuiciari: haud tamen ab eo penas exigere audere. Erat inter hos quidā Bellas nomine: genere gepes: nōdū tamen ad id dignitatis erectus: ut regius armiger haberet. Hic ſane uir Vrię uxoris tā uenuſtę ſpeciem dū animo uerſat: mirū hāc inmodū deperibat. Ildibaldus itaq; cū interea Bellā hūc in hoſtē emittit. Vrię hāc quondā uxorē barbaro alteri cuidā matrimonio iūgit. Quam rē Bellas cum e castris rediſſet: ut erat ſua pte natura ad iram propēſior: acceptā ea ex re cōtumeliā minime ferens. Ildibaldū obtruncare animo deſtinat. rē omnibus gothis pergratā factu rū ſe ratus. Itaq; gotthorū cū optimatibus epulantē hūc nactus: quod p inſidias agendum antea duxerat: tunc & apte tam audax facinus exequē-

Ildibaldus a bella inter epulas interficiť.

dum decernit. Sed aderant circa diueſcentē Ildibaldū ex regio more circūfuſi ſatellites iāq; rex ſtratis incūbens manum cibis admouerat. Cum Bellas ipſe ex improuiſo cibum adhuc detinentibus digitis: inopinanti illi caput ademit: quod ferme ſupra menſam ſtatim collapſum conuiuas exterruit: & plane obſtupefecit. Vria itaq; caeſo: has dedit Ildibaldus pœnas: iamq; & hyems exacta tum erat: & belli huius quod Procopius

Annus. vi:

Rogi natio gotthica.

Araric⁹ gotthorum rex factus haud diu poſt moritur.

ſcripſit. annus ſextus euaſerat. Erat tum forte in gotthorū exercitu Araricus quidam rogus genere. quem ſtatim rogi: nam & hi gotthica erant ex natione: cum ob Ildibaldi interea cedez turbulentiora omnia eſſent: regem pronunciarunt: non tamen caeteris uolentibus gotthis: ut quorū pars maxima rem egre ferret: non enim recuperandae Italiae ſpem proſus ammiſerant. Sed Ararichus iſte nil quippiam geſſit memoratu dignum: nam cum paucis ſuperuixiſſet hic menſibus ex humanis deceſſit:

Totylas Ildibaldi nepis.

Totylas interea quidam Ildibaldi nepos cum ualeret prudentiam plurimum: & in rebus gerendis maximam eſſet ſolertiam conſecutus: magni apud Gotthos momenti habitus eſt: & his qui Taruiſii in preſidio erant forte tunc preerant. Nā ubi primum de Ildibaldi morte eſt is certior factus Rauēnam ad Cōſtantianum e ueſtigio miſit: qui pro eius & comitum ſuorum ſalute: fidem ab eo & precariam peteret: qua impetrata pollicebatur eius in poteſtatem ſe dū uellet uenturū: dediturūq; illi Taruiſiū oppidū: & p̄ſidiarios milites: quibus Conſtātianus mādatis: iā

letior factus: iureiurādo facturū ſe omnia quę petere confirmauit: Die
itaq; cōſtituta qua ad eam rem pagendā utriq; erāt inuicē cōuenturi: i
eo deniq; cōſtitere: ut Taruiſini eius cuſtodes pſidii: Conſtantiani ad-
miſſis intra urbē familiaribus: oppidū ſtatim his traderēt: Iā .n. & got-
thi Ararici grauiter ferebāt impium: Virū hūc haud quaq̄ idoneū rati
qui cū Romanis gereret bella eūdēq; pleriq; aptius oderant: ut qui ma
gnarū rex occaſionē his ſuſtuliſſet. Demum cōcordi animo omnes ad to
tyllā Taruiſium mittūt: & ad gotthorū impiū ſuſcipiendum hortant:
nam cū ſūmo adhuc Ildibaldi Regis deſiderio tenerent: in Totyllā: ut
ſanguine illi cōiunctū ſpem omnem uictoriæ uerterāt: ſatis ſperantes ea
uirū hūc uelle quę ipſi deferrēt: Is uero ubi gotthorū mandata accepit:
propalam ad Romanos retecta defectione reſpondit: Si Ararichū Re-
gē in tempore obtrūcarēt: confeſtim ſe hos ſecuturū: facturumq; p eo-
rum arbitrio uniuerſa. his barbari auditis in Ararici exitiū moliri inſi
dias: & his continēter inniti: Dū hęc barbarorū in caſtris gerunt: Roma
ni exercitus pinde in tuto iā conſtitiſſent: gotthorum negotiis ſatis cōſiſi
ut ſecuri deinceps: nec ſcire quidē nec quoq̄ pacto animo agitare: quē-
admodū aliqd in barbaros molirētur. Vnde Araricus gotthis ad ſe uni
uerſis uocatis: monere eos pacis & cōcordię cępit: & ad Iuſtinianū Im-
peratorē oratores deprecatū ut mitterēt: pacēq; ſecum his cōditionibus
facerent: quibus & fœdus inire cum Vittige antehac uoluiſſent: Gotthi
ſcilicet ut transpadum loca tenerent: & reliqua ipſi Italia Imperatori
cederent: Ararichus igitur eius per Gotthos conſilio comprobato: ſuis
ex Amiciſſimis ad Iuſtinianum nonnullos legauit imprimis admoni-
tos: ut ſub ſpetie hac peragendi: quæ diximus: cum Imperatore nil ali-
ud agerent: niſi id duntaxat ab eo depoſcerent: ut ubi uniuerſam ei tra-
didiſſet Italiam: cum eaq; non paruam pecuniam: inter patritios ſe ui-
ros aſcriberet: Dum interea igitur oratores byzantium eunt: Gotthi
Ararichū per fraudē ac dolos obtruncāt: quo mortuo Totyllas ex cōuē
to ſuſcepit Impiū. Iuſtinianus uero d Ararici interitu certior fact9: deq;
ſuſcepto p Totyllā principatu: odiſſe nil deſinebat: ſui pfectos exercit9:
ſimul & irridere. Ioannes interim Beſſaſq; & Bitalius ac cæteri omnes:
qui per beliſſarium relicti ad cuſtodiendam Italiam cum exercitib9 fu
erant diſpoſitis p ſingulas urbes cuſtodiis Rauennam conueniunt: ubi
Conſtantianus & Alexander: cuius antea memini ſtationem habebant.

Totilas cū Ro. agit de Taruiſio dedendo.

Araricus pacis cum Ro. auctor a ſuis occiditur.

Totylas gotthorū rex deſignat.

Prefecti Italiæ conciliũ de ſumma rerꝫ Rauẽnę habent.

conſilioq; ad inuicem habito:potius fore & longe cõmodius uiſum:Veronã quę in Venetos eſt prius ductare:itaq; cum gotthis eodẽ manentibus in poteſtatẽ redacta:aduerſus Totyllam:& in agrũ picenũ deinde cõtendere. Sic itaq; ad hominũ duodecim milia contractũ exercitũ:prefecti Vndecim numero Veronã duxere:

Caſtra Romanorum ad Veronã

Ad quã ubi ſtadiis ſexaginta ẽ proxime uentũ mediis in campis caſtra locarunt:qui ea/e/regione patẽtiſſimi ſunt:& ad urbem Mantuam pertinent.

Marchianus.

Erat tum forte Marchianus nomine quidã uir ſane precipuus:q/a/Verona non procul locũ:ueluti pſidiũ incolebat:& Iuſtiniani Impatoris ſtudioſiſſimus erat. Vnde Veronã Romanis prodere miro ſtudio nitebat. Erat preterea illi ex portarꝫ cuſtodibus quidam unus/a/pueritia cognitus ad hũc ex amicis nõ nullos dimiſit:qui hominẽ pecuniis ſuadendo corrũperẽt: ut Impatoris exercitum intra urbe reciper:quod ferme ubi cuſtos ille ſe factutũ

Agit de pdẽda Ro. Verona.

promiſit:eoſdẽ nuntios Marchianus ad pfectos Romani exercit9 mittit:cõuenta ut his p ſe facta renũtiarent:& ſecũ una nocte ut in ſequenti Veronam urbem inirent cohortarent.

Profectorum timiditas.

Viſum itaq; demum pfectis illud cõducere:ut eorũ ex numero unus cũ paucis quibuſdã pcederet:& ſi

Arthabazes armenius.

cuſtos fores aduenientib9 apiret:his protinus occupatis exercitũ inde ſecurius intra urbẽ exciperent:Sed cũ ſubire nemo id diſcriminis uellet: Arthabazes ſolus armenius genere & bello egregi9 ad id rei cõficiendũ nõ inuitus ſe obtulit:Is uero pſas quondã ductauerat:quos Beliſſarius cũ Bliſcane quondã/e perſia Byzantiũ paulo ante tranſmiſerat:Iſaurorꝫ delecto preſidio:Is itaq; ex uniuerſo exercitu uiris centum delectis:nocte iam intempeſta:quam proxime muros acceſſit:& ubi cuſtos ex con-

Romani proditiõe Verona potiuntur.

uento portam aperuit:nonnullis ibi incuſtodiam collocatis: exercitum ad ſe euocauit:muro deinde milites Romani inſcenſo quos forte deprehendunt cuſtodes:de improuiſo inuadentes obtruncant :quod malum

Gotthorꝫ fuga.

gotthi ubi primum uniuerſi ſenſere:per portas alias ad hac longe diuerſas fuga euadunt:non procul Veronæ/a/muris rupes quædam eminentior extat:unde quæ intra urbem geruntur cõſpici omnia ueluti/e/ſpecula poſſunt:& hominum inea numerus haud difficulter iniri:proſpectuſq; longior ſubiectos in campos patet:eo ſe gotthi cũ recepiſſent: nocte tota cõquieuerũt:Romanorũ uero exercitus qui ſtadiis inde ob-

Rurſus prefectorũ ignauiã uide

erat quadraginta hauddũ urbi pgrediẽdo appropinquarat: Romanorũ ducib9 ipſis:de rebus urbanis boniſq; Veronenſiuꝫ Ciuiũ diripiẽdis

inter ſe altercātibus: ubi itaq; dies illuxit: & gotthi e ſummo rupis quā
inſederant uertice diligentius cognouiſſent: quotnam hoſtiū per urbē
diuagarentur: quantumue exercitus alius ab urbe diſtaret: curſu cita-
to per eaſdem portas quibus prius euaſerant: repetūt urbem nō enim in-
greſſi antea hoſtes portas has occuparāt. Romani itaq; cognito gottho-
rū in urbem iam reditu: pari oēs conſenſu in muri propugnacula fuga
ſtatim ſe recepere: & ſupuenientibus ingenti multitudine barbaris cum
hiſq; conſerentibus bello manus: Romanorū ex agmine milites pleriq;
& Arthabazes ipſe mira de ſe opera edēdo ac fortius decertādo: hoſtes ī
ſe effuſe ruentes ualidius impugnabant. Romani demum exercit9 prin-
cipes: Veronæ rebus & ſi hauddum partis inter ſe diſtributis: cum cæte-
ris copiis Veronam eūdem eſſe tandem decernunt: cuius portas cū clau-
ſas inueniſſent: & hoſtes ſimul ſe ſumma ui defendētes: celeri curſu mox
retrocedere: profectionemq; facere fugientibus ſimilem: tam & ſi ſuos
conſpicarentur ſupra muros pugnantes: ſuppliciterq; petentes: ne ſe de-
ſtituerent: ſed ibidem tamdiu operirentur: quoad ipſi fuga ſe ad eos & in-
columes recepiſſent: Sed quia miſericordiam haud quaq̄ recipit timor:
Romano iam abeunte exercitu: qui circa Arthabazem erant: cum præ
hoſtium multitudine aperta ui pellerentur: ſuorum deſperatis iam au-
xiliis: e muro ſe ſtatim ſaltu precipitant: & utcūq; his licuit euaſere: ex
quibus qui forte molli ac leni ſolo prolabebantur: corpore inoffenſo ag-
mine uno Romanorū ſe ad caſtra recipiunt: quos inter & Arthabazes
fuit: qui uero confragoſis in locis ceciderāt: ad unum omnes interiere:
Romani deide traiecto Eridano Fauētiā ſe recepērūt: quæ utiq; eſt Ae-
miliæ Ciuitas: a Rauenna ſtadiis centū & uiginti diſiuncta. Totilas ue-
ro ubi ea quæ Veronæ geſta fuiſſent pdidicit: gotthorū uim magnā ad ſe
euocauit: qui cū preſto fuiſſent: ad quinq; milia hominū cōtracto exerci-
tu in hoſtem ductauit: qua de re certiores iam facti Romanorū pfecti ā
reb9 pñtibus cōſultabāt: Artabazes itaq; cū ī mediū pdiiſſet uerba iſti-
uſmodi fecit: Nemo ueſtrū o principes uiri hoſtes contēnendos iccirco
nūc ducat: qa multitudine ſint nobis inferiores: uel qa cū deuictis a Be-
liſſario ſit decertandū: & in eos eundū q fracti iam aio ſint: Multi nanq;
falſa opinione decepti: ſeipſos ſepius fefellerūt: & dū nil oportune alios
paruifaciant: partas iam uires diſſoluere potuerunt: nam alias antehac
res male geſtæ: uiros ſolent ad egregium aliquod facinus factitan-

Gotthi Veronā redeūt qua aufugerant.

Pugnatur intra menia.

Ignauia mira Ro. exercitus. Romani Verona pelluntur.

Ro. relicta Verona Fauētiam ſe recipiunt.

Artabazis orō ī concilio pfectorum Ro.

dum hortari:nimirũ cum fortuna ipſa uel deſperatis iam rebus ad opti
ma queq; & maxima audendum compellit. Et hæc equidem non aliqua
ueſtri ſuſpitione captus nũc diſſero:q exercitũ ducitis:ſed quia recẽs cũ
his decertaui:ſatis iſtorum iã hominũ pdidici audaciam. Sed nemo ho
ſtium duxerit ſuis uiribus aſcribendum:ſi modicis cum copiis quis ſu
peretur:quãdoquidem ut preſtantiũ multitudine uirtus:ita & ſuccum
bẽtium innoteſcit. Reor itaq; uobis potius id conducturum:ſi fluminis
tranſitum aſſeruando:cum barbaris bellũ tunc ineatis:cum eorũ pars
amne dimidia ſuperato:in alterius ripæ regionem euaſerit:cũ cum iſto
rum copiis uniuerſis & unum in locum cõtractis:malũ demũ conſera
tis:hoc modo ſi uicimus:profecto nulli nõ id gloriã feret:gloriam nãq;
& ignominiam rerũ ipſarũ nuncupare exitus ſolet:Et uictores ipſos ef
ferre laudibus conſueuere mortales:dũ quemadmoduʒ ſit uictoria par
ta perquirunt. His Arthabazes poratis:dũ Romani inter ſe preſides
diuerſa ac repugnantia ſentiũt:nil oportune exequebant:ſed ibi diutius
cõmorati tempus incaſſum terebãt. Iam uero gotthoruʒ appropinqua

Totyle orõ ad ſuos.

bat exercitus:cũq; traiiciendus his fluuius eſſet:ſuos ad ſe Totylas con
uocatos his uerbis cõmonefecit:Cetera bella/o/uiri mihi propinquitate
iuncti:eaſdem fere de ſe exercitibus ſolent pugnas promittere:incerta i
men eũtibus:nos uero fortuna haud quaq̃ cũ hoſtibus pari ſed longe di
uerſa nũc uſi in id bellũ prodimus:illi nãq; deuicti ſi ua cõtigerit:non
longe poſt aduerſum nos ſunt prelium integraturi:quãdoquidem per
Italiam paſſim & in oppidorũ preſidiis magna uis militum his reliqua
ſit:ex byzantioq; exercitũ alium his affuturum ſubſidio haud quaq̃ poſ
ſit abſurdum uideri:nobis uero ſi ipſum id patiamur:hoc duntaxat re
linqueretur:gotthorum ut nomen cum ſpe ſimul diſpereat:quippe qui
ex hominum milibus centum:ad quinq; milia redacti iam ſimus. Illud
deinde ut ad memoria reuocetis:nõ ab re fore exiſtimauerim:cuʒ arma
in Imperatorẽ efferre Ildibaldo duce antehac decreuiſtis:non maiores
copias uobis ſupfuiſſe:q̃ hominũ mille:& in agro piceno oppidũ unum
undequaq; hoſtiũ locis obductũ. Vobis tamen eo bello ſuperioribus fa
ctis nõ ſolum militiam accreuiſſe ſat cõſtat:Sed imperium propagãdo
res melius proceſſiſſe:nunc itaq; ſi nauare uos operam uultis:bello uel
par eſt:proſpere ſuccedente:hoſtes omnino ſuperaturũ me ſpero:quan
doquidem q numero ac uiribus preualent:uictores euadere plurimuʒ

ſolent: Veſtrũ igitur quiſq; enixe in hoſtem ac promptius eat: in quos ſi
uos nõ nauiter ſtrenueq; geſſeritis: nullo hi poterũt pacto de cętero ex-
pugnari: Agite itaq; ſpe optima freti cum hoſte nũc manus cõſerite: neq;
ſecus iſtoꝝ uel iniuſtitiæ ſatis cõfiſi imus in preliũq; in ſubditos ita ſe ha-
buere ut ad noſtram uindicandã iniuriã: Italicę ibus ipſis pro eorũ in
gotthos audaci facinore ac ſimul proditione nõ aliud ut inferat ſuppli-
cii genus ſit neceſſariũ adeo ſũmatim ut dicam: his omnia mala ſũt p Ro-
manos ingeſta: quos in fidem ſuſceperant. Quid enim hoc hoſtiuꝫ gene-
re captum facilius: apud quos nec diuina quidem nec humana ſat iura
ualent: accedit etiã q terror per nos iſtis iniectus: ut bene ſit nobis in ip-
ſo certamine ſperandũ effecerit: non enim in alios nũc homines imus: q
qui nuper cum Veronã uenissent: ea urbe tam temere deſtituta: nec ul-
lo mortaliũ perſequente: tam turpiter ſe in fugam dedere: his Totylas
ſuos hortatus: ex his qui ſe ſequebantur militibus uiros trecẽtos ſtadiis
uiginti trans amnem abire mox iuſſit: & in hoſtium terga ex improui-
ſo ut ſe pararent: cedendoq; hos acrius infeſtarẽt: ut turbati & pauefac-
ti nec roboris ullius reminiſcerẽtur nec uirium: ipſe uero flumen confe-
ſtim peranſcundo recta in hoſtem duxit: Romanis deinde huic obuiam
prodeuntibus: & copiis utrinq; inſtructis: uir gotthus Ulatis nomine:
ut corporis magnitudine preſtans: ita & uiſu terribilis admodum: ac ſa-
ctis acer belloq; bonus: ex alteris caſtris equo medium in campum im-
miſſo: armatus galeatusq; prodiit: & ad ſingulare Romanos certamen
identidem prouocat: conciuitq;. Unde cęteris præ formidine quieſcenti-
bus: ſolus Artabazes aduerſus hũc ſtatim proceſſit: atq; utrinq; equis
calcaribus cõcitatis: ubi in uicem uentũ eſt & in proximo uentũ: in ſe im-
petum pilis. Sed prior Arthabazes dextrũ ulari latus transfigit: hũc at
barus letali excepto iam uulnere: ex equo ſupinus in terram prolabeba-
tur: ni forte qd geſtabat adhuc in manu telũ & a tergo petræ inheſerat
hunc labi nil ſineret: Tum uero Arthabazes acrius inſiſtendo in homi-
nis uiſcera telum: ictus crebrius iterando tãdiu adegit: quoad uſq; tan-
dem uulneribus confectum hunc crederet. Sed dum incautius confice-
re is hoſtem cõtendit: pili forte eum ferrea cuſpis: quod Ulatis adhuc
retinebat: ut erat ſubrecta: ſe ingerentis thoracem ſenſim traiecto; cuteq;
leniter lacerata: ex impeṙato inde ad fauces lapſa: arteriã huic interru-
pit: unde ſanguine multo ſine ullo doloris ſenſu mox deſluente: Artaba

Totylas Roma
noꝝ exercitum
aggreditur.

Artabazis ꝯ ula
ris ſingularẽ cer-
tamen.

Artabazes uic-
tor miſerãdo ca
ſu perit.

zes Romanorum ad caſtra equum dum cócitat: Vlaris gotthus mori-
bundus in terrã lapſus procubuit. Sed Arrabazes ipſe ſanguinis proflu-
uio nil penitus remittente: poſt tertium diẽ ex humanis exceſſit: ſuiqꝫ
deſideriũ uel mortuus quidem Romanis reliquit. Exercitus deinde ma-
nus utriqꝫ conſerere: & in inuicem fortiter decertare: in ipſoqꝫ pugne ar-
Ro. ammiſſis ſi- dore barbari trecenti illi quos ſupra meminimus: Romanis poſt terga
gnis fede uincũt ex inſperato comparuere: quibus hi uiſis: maioremqꝫ eſſe multitudinẽ
rati: pauore ingenti perculſi ſeſe in fugam proripiunt: quos barbari in-
ſectati: fede cõcidũt: & quos uiuos cepiſſent in cuſtodiis habuerẽ: ſignaqꝫ
omnia quod antea nunq̃ Romanis contigerat: adimunt. Romani uero
exercitus duces: ut cuiqꝫ licuit cum paucis quibuſdam iam fugam capeſ-
ſerant: & in que ſe forte receperant oppida: uigiliis ſtatim & cuſtodibus
firmãt: hoc Totylas bello peracto: non longe poſt aduerſus Iuſtinuȝ &
Gotthi Florẽtiã Florentiam urbem copias miſit: Hiſqꝫ Vndellam Rudoricumqꝫ & uli-
obſident. arem bellicoſiſſimos uiros pfecit: qui ubi eo demuȝ uenere: circa muros
mox cõſidendo: obſidione hos cingunt. Iuſtinus uero quia nullos in ur-
bem conuexerat: antehac commeatus: perturbatione affectus immedi-
ate: Rauẽnam ſtatim ad Romani exercitus principes miſit precatum:
ſibi ut periclitanti opitulatum uenirẽt: noctu qui mittebatur fruſtratꝰ
hoſtem: Rauennam peruenit: reſqꝫ quo ſtatu florentie eſſent denuntia-
uit. Tum uero Romanorum non parui momenti exercitus extẽplo Flo-
rentiam Ciprianus & Ioannes duxere: de quorum aduentu per explo-
Micale. ratores gotthi facti iam certiores: ſoluta obſidione in locum qui Micale
dicitur: & diei uia a Florentia diſtat ſecedunt: Poſtq̃ uero Romanus ex-
ercitus cum Iuſtini ſe copiis iunxit: is namqꝫ paucis ad eius urbis relic-
tis cuſtodiam: ſuis obuiam uenerat: prefecti omnes in hoſtem duxere:
hiſqꝫ progredientibus perutile fore eſt uiſum: ut ex omni exercitu lec-
tiſſimi quiqꝫ precederent: ex incurſioneqꝫ cum hoſte repentius cõſererẽt
manus: eodemqꝫ & cetere copie ſenſim uadentes ſupuenirent: ſorte itaqꝫ
in primores exercitus miſſa: fortune ſententiam ſinguli expectabant:
& ea demum in Ioannem incadente: ſtatim is cogitur cum ſuis militibus
pcundo in hoſtem ire: barbari uero aduentu in ſe Romanorum pcogni-
to campo eodem in quo tunc forte habebant caſtra pre formidine deſti-
tuto: in uaſtiorem & proximum collem: qui ea prominet regione: effugi-
Pugnatꝰ ad Flo- um tumultuoſius habuere: Ioannis uero tum milites ubi ad hoſtes ue-
rentiam.

nerunt operę in hos nauandæ incumbunt:& Barbaris uiriliter ſe defen
dentibus impulſione res acrius gerebatur:unde per multi utrinq; ſpe-
cimen de ſe uirtutis edendo cadebant. Ioãnes interea clamore ingenti:
ac turba in hoſtes dum impetum facit:ſuis/e/Satellitibus quidam telo
per barbaros ictus procubuit:cuius ex caſu Romani parumper ſumori
pedem iam referebant:ſuperuenientes deinde in campum Ramanorum
tunc copiæ falange facta ibidem cum conſtitiſſent refugientes ad ſe Ioã-
nis iam milites recipiebant:cum hiſq; ſimul prodibant in hoſtem: & ex
ea retulere pugna uictoriam:atq; adeo ut barbaros delere non difficul
ter potuerint:ni ſorte quadam per Romanorum caſtra falſus delat⁹ ru
mor fuiſſet. Ioãnem a/ſuis armigeris eſſe eo prelio interfectum:quæ fa-
ma ubi primum ad principes ipſos peruenit:haud quaq; diutius ibi ma
nendum duxere:ſed indecoram omnes diſceſſionem mox facere: incom-
poſiteq; abire:non turmatim aut ex ordine:ſed ſeorſum ut poterat q̈q;
ſeſe in fugam proripere:in qua multi mortales inſectantibus barbaris in
ter iere:qui uero incolumes forte euaſerant:multos iam dies nemine in-
Romani turpi-
ſectante turpiter fugitabant:Demum ſe in preſidia ut licuit recipientes:
ter fugiunt.
pter Ioãnis interitũ falſo iam creditum:aliud nihil timoris fuiſſe ac fu-
gæ cauſam:comperunt:qua ex re territi adeo fuerant:ut ne cocundum
quidem inter ſe ducerent:Sed ſeorſum ſinguli intra muros ſe contine-
bant:ac ſimul ad futuram omnia preparabant obſidionem:nimiũ ueri
ti ne in ſe barbari irent: Totylas interim cum in captiuos Romani ex-
ercitus ſtudii plurimum ac beniuolentiam præ ſe non mediocrem tuliſ-
ſet:eos tantopere ſibi conciliauit:ut uolentes pleriq; apud ſe militarent.
Iamq; Hyems hoc bello quod procopius ſcripſit finiebatur. Ceſenæ dein
Ceſenam capit
de mox Totylas ac Petræ preſidia cępit:& paulopoſt ſe in Tuſciam con
Totylas.
tulit:lociſq; in ea iam pertentatis:cum ad ſe nemo concederet:ãne tibe-
rino tranſmiſſo:non tamen urbis ingreſſus confinia:ad Campanos & ſa
mnitas diuertit Beneuentum inde munitiſſimum oppidum nullo ĩ po-
Beneuento poti-
teſtatem labore redegit:eiuſq; muros ad ſolum mox diruit:ne forte ex-
tur Totylas &
ercitus aliquis ex Byzantio eo ſe conferens:ut/e/loco munito in gotthos
muros eius euer
impetum facto:negotium his exhiberet:Neapolitanos deinde obſidere
tit.
decreuit:quandoquidem ſe intra urbem recipere: & ſi pleraq; quidem
Conon Neapoli
& allicibilia predicantem hi prorſus renuerent:Conon eam tunc urbẽ
prefectus.
cuſtodiebat:cum Iſauris Romaniſq; mille. Sed Totylas ipſe cum maxi
Neapolim obſi-
det Totylas.

ma copiaꝝ parte haud procul a mœnibus caſtris poſitis quieſcebat: par
Cume Capiunt teq; exercitus ad Cumas dimiſſa: cū his ſimul & aliis munitiſſimis lo-
cis potit: pecuniarūq; numero nō mediocri: fœminas uero quaſdā patri
tias: captis inopidis p ſuos comprehēſas nulla prſus affecit iniuria: ſed
ſūma cū diligētia libere abire pmiſit: Vnde factū eius ut nomen ut ſapi
entię: ita & benignitatis celebre apud Romanos iam eſſet: ac maximi fie
ret: Cūq; nuſpiam hoſtes ſibi obuiā irēt paucis e ſuo exercitu circūmiſ-
Brutii Lucani ſis: res memoratu dignas gerebat: brutios nāq; & Lucanos ſubegit. Apu
Calabri Appuli liaq; & Calabria ſimul potitus: publica tributa frequenter exigere: &
Totyle dedunt omnium rerū prouētus rapiēdo & fraudādo ſibi habere: cętera haud ſe
cius factitare: ac Italiæ ſortitus iam eſſet imperiū: Exercitibus autē Im
perator ſuis: quia ſtatutis tēporibus haud quāq; ſtipēdia retuliſſet: ma
gnam debebat pecuniam: eaq; de cauſa Italos homines Romani mili-
tes bonis priuabāt: idq; cum frequētius facerēt magno omnes in luctu
eſſe: & inuitę bonorūq; diſcrimen uenire: itaq; nec ducibus quidē obedi
entes milites erant: & libētius longe in urbibus q̄ in caſtris manebāt: Cō
ſtantianus nāq; Rauennā tenebat: Ioānes Romā: Spoletū Beſſas: Iuſti-
Rex Romanoꝝ nus Florentiā: Peruſiam Ciprianus: & cęteri itē omnes diuerſa: uti quē
ſtatus in Italia. cunq; ex fuga ſalutis locum tunc nacti fuiſſent. Quibus de rebus certior
Maximinus Ita Impator iam factus: calamitatis loco hęc ducēs: Maximinū pretoriorū
lie Eparchus. Italię Eparchū creat: ut cęteris pfectis in bello pęſſet: & militibus neceſ
ſaria: ut opus cuiq; erat ſūminiſtraret: cū eoq; claſſem miſit exercitibus
plenā: ex armenis & thracibus cōparatis. Cū his ſimul & hunni pauci q
Auxilia e Byzā dam nauigationē ſuſcipiūt: Maximinus igr̄ ex Byzantio cum uniuerſa
tio. gręciæ claſſe profectus: ut primū in continētē uenit: fruſtra tempus &
diu terendo: uno quodā in loco ocioſus & torpens cōſedit: Erat nimirum
rei hic bellicę impitus: unde & formidoloſus mirūq; in modū cūctator
& negligēs. Poſt hūc Impator & Demetriū miſit: qui ſub Beliſſario mi
litarat: cohortiq; & pedeſtri militi pērat. Cū itaq; in Sicilia Demetrius
nauigaſſet: Cononemq; accepiſſet & Neapolitanos arctius obſideri: in
ſumma rerum omnium anguſtia eſſe: & ſi pcupidus opē laborantibus fer
re: uiribus tamē cum nōdum ſatis ualeret: & quęq; parui momenti co-
pię ſequerētur: rem hmōi ut faceret animo agitauit: Ex uniuerſa Sici-
lia nauibus q̄ multis cōtractis: frumētoq; & neceſſariis aliis rebus com-
pletis: ex inſula ſoluit: hoſtibus ſpeciē pbens: magnos exercitus tanta na

uium copia deportari:& ſane ſic erat hoſtibus pſuaſum: ut qui magnas
in ſe adduci iam copias crederent: Nam & ingētem aduerſum ſe claſſem
e/Sicilia ſoluiſſe acceperāt. Sed cū ea Demetrius nauium multitudine:
& ſi Neapolim recta cōtenderet: hoſtibus ut equidem reor: terrori ut eſ
ſet: urbiq; & Neapolitanis ſaluti: ueritus tamen diſcrimen: Neapolim
nauigatione tranſgreſſus Romanū diuertit in portū: indeq; cōtrahere
milites ſummo ſtudio nitebatur: qui tamen perinde/a/barbaris debella
ti: & maximū inmodum ab his ſibi timētes: Demetrium ſequi aduerſus Demetrius Romam uenit.
Totylam gotthoſq; nullo pacto tunc uelle: nec duci ſe in prelium pati:
unde cu; his ſolum qui ex byzātio ſecū aduenerāt ire Neapolim cogit.
Erat tū forte Demetrius alter quidam genere Cefalenus: nauta quon
dā maritimorū operum & ſimul diſcriminum apprime pitus. Is quippe
in Lybiam Italiamq; cū Beliſſario nauigarat: ex eaq; nauigandi longa
cōſuetudine rerū hmōi pitiā ceperat: Vnde Neapolitanæ urbis procura
torē Impator hunc cōſtituerat. Sed poſtq̄ barbari obſidere locum cepe
re: ut erat is lingua immodicus: ea Totylam in obſidione maledictis fre
quēter inceſſere: & ſimul cōuitiari: atq; adeo ut lingue parcere nil uide
retur: Is itaq; ex longa obſidione nimiū iam inorebreſcentibus malis ue
hemēter affectus: ex Cononis prefecti ſentētia clam lembū conſcendit: &
ad Demetriū qui ex byzātio uenerat: animo ingēti nauigationem & ſo
lus ſuſcepit: unde cū mirabiliter ad eum incolumis peruiniſſet: ad rē gerē
dam q̄ maxime concitauit. Totylas uero de Romanæ in ſe claſſis aduen
tu iam certior factus: cū nauibus aliis & multis in ſtatiōe antea prepara
tis: dum hoſtes ad littus applicāt claſſem: nō procul ipſe/a/Neapoli de
improuiſo adueniens: terrore primo ſtatim cōgreſſu iniecto: in fugā ho
ſtes auertit: ineaq; multos obtruncat: uiuos q̄ plurimos capit: ſolis his
euadētibus: quibus in nauiū lembos primo ipſo inſultu licuit deſilire:
quos inter Demetrius fuit claſſis eius prefectus: naues autem omnes cū Claſſis Romana a Gotthis in litore capitur.
ipſis oneribus uiriſq; barbari cōfeſtim capere: cum hiſq; & Demitrium
illum quem diximus Cefalenum cōprehendunt: quem tamen non uita
priuarūt: ſed lingua manibuſq; pciſis: abire quo uellet deniq; pmiſerūt
has tandē Demetrius luit ex eius dicacitate penas: Demū & Maximinus Demetrii pena.
cū omnibus nauibus Siciliā appulit: & Siracuſas pfectus: pro belli for
midine ibidē ut quieturus pmāſit: Quod ubi Romani exercitus duces
pdidicere: ingenti celeritate ac ſtudio ad eū miſerūt: q ſuppliciter pete

ſent omni poſtpoſita mora ſibi aut Auxilium ferret periclitãtibus & in
ter ceteros Conon: qui intra Neapolim urbem/a/barbaris ualidiſſime

Maximini ignauia.

obſidebatur iam.n.ſibi ac ſuis defecerant neceſſaria. Maximinus uero ꝓ
innata ſibi ignauia pauoreq̃ Imperatoris ueritus minas: ab aliiſq̃ iteꝫ
increpitus & conuitiis demuꝫ affectus: iam ſui deſperans. Syracuſis ma
nendum ſibi decernit: copias tamen omnes cum claſſe Erodiano Deme
trioq̃ ductandas ac faze: media hyeme Neapolim mittit. Sed ea claſſis
ubi prope Neapolim uenit & uiolentior mari uẽtus incubuiſſet: immẽ
ſaſq̃ excitaret procellas. Demetrius ſecundis ſe fluctibus permittebat:
iãq̃ tempeſtas nauium deterſerat remos: & nautis ad exequẽda officia
nil temporis permittebat: ita ut nec iubentiũ quidem & hortantium di
cta exaudirent: pre uorticũ ſonitu obturbati: ſed confuſe omnia facere:
dum pflantis ſpiritus uis intolerabilis quædam omnia ſuparet: quę uel
inuitos eo in littore deturbauit: in quo hoſtes tũ forte ſtatiua haberent:

Claſſis Ro. tempeſtate q̃ſſa capitur.

Vnde mox barbari eiectas ad ſe naues ingreſſi: milites in his partim ne
mine repugnante obtruncant: partim demergũt: uiuũq̃ cũ aliis Roma
norum pleriſq̃ prefectum claſſis Demetrium capiũt: Erodiano tamen
& Faze fugam interea capeſſere licuit: quia nõ propinqui admodũ ho
ſtiũ caſtris eiecti puenerãt: Totyllas uero circũiecta collo Demetrii re
ſte: & ad Neapolis muros ptractũ: monere obſeſſos hunc iuſſit: ne de ce
tero uana ſpe talſi auxilia expectando ſeſe depditũ irent: ſed urbẽ quãto
cius dederent gotthis: & malis ſe ingentibus liberarẽt: quandoquidem
poſthac Impator nulla ſibi trãſmittere ſubſidia poſſet: & identidem af
firmare: ea cũ claſſe omnes prorſus his uires ac ſpẽ deperiſſe. Tunc uero
obſeſſi: cũ neceſſariarũ rerum inopia ac fame ultra q̃ credi poteſt oppri
merent. Ad hæc conſpicati q̃ indigna Demetrius pateret: ſpe oĩ ammiſ

Totila ad Neapolitanos.

ſa: ad ululatus & gemitus ſũma cum animi moleſtia reciderũt: unde Ci
uitas omnis tumultu & comploratione repletur. Totylas demũ qui in
propugnaculis erant: hoſtibꝰ euocatis: uerba hmõi fecit: Nihil ipſi uel
criminationis uel cauſæ in uobis nacti uiri Neapolitani ab urbẽ hãc ob
ſidendã cõceſſimus: ſed ut ab infenſiſſimis omnium dominis Vos deniq̃
in libertatem uindicaremus: & cuiq̃ ueſtrum gratias quãdoq̃ poſſemꝰ
& pro arbitrio reddere: p ur̃is erga nos ĩ bello hoc beneficiis: proq̃ his
quæ/a/Romano antehac hoſte perpeſſi fuiſtis: ſoli nãq̃ Italicenſiũ om
nium maxime erga gotthos um hanc gentẽ beniuolentiaꝫ pretuliſtis: &

Compertu. n ſat habeo:in hoſtium uos ditionē uel: inuitos quidem ue-
niſſe· Vnde cū illis una & uos obſidere nūc cogor:uſę erga nos fidei pu-
det:tā & ſi nō Neapolitanorū malo urbē nūc obſidemus:nō igiť qa ob-
ſidionis mala egre nunc fertis odiogotthos habendos eſſe in p̄ſentia cen
ſeatis:ſiquidem qui amicos afficere beneficiis cōnitunť :nullo pacto ſūt
per hos incuſandi:uel ſi pea q̄ nōnunq̄ in iocunda forſitan ſunt:his gra-
tiam facere uideanť :hoſtiū aūt formido nulla uos ſubeat:nec p̄ter ita re
cenſendo:relaturos ex nobis illos uictoria exiſtimatę:nā quę i uita hac
mirabiliter & fortuito nōnunq̄ uel inſperato cōtingunt temporis proceſ
ſu defluere ſolēt ac labi:Nos igř ea erga uos beniuolencia ſumus:ut ue-
ſtri ob gratia uel Cononē prefectum ac milites cæteros maloꝝ prorſus
immunes abire quo uelint:& ſuis cum rebus permiſſuri nunc ſimus:ſi
nobis tradita urbe hinc ſtatim abſceſſerint:pro his uero preq; Neapo-
litanorum ſalute:nihil impediet quo minus iuſiurandum fidemq; de-
mus:huiuſmodi Totyllę orationē tā ciues ipſi q̄ cononis milites com-
probarunt:nimiuin namq; iam famis neceſſitas degrauabat: ut fidem
tamen erga Imperatorem ſeruarent:& ſimul aliquid operiendo ſubſidii
triginta dierum ſpatio pollicentur urbem ſe dedituros· Totyllas uero
ab Impatore ſpem ut his omnem adimeret·triū menſiū tempus Se datu
rum p̄mittit:ea cōditione ut & ipſi quæ pollicerenť ſeruarent: Quod ſi
aliter fecerint Impetum imprimis ſe in muros facturum confirmat:
aperteq; ſe eos oppugnaturum:hæc igitur ita utrinq; conuenta: Qui
uero obſidebantur non expectato tempore preſtituto:deficientibus pre
ſertim neceſſaris ad uictum rebus· Totyllam non longe poſt ac barba-
ros ſimul in urbem recipiunt· Iamq; hyems ſe circumegerat:& belli hu
ius quod ſcripſit Procopius annus ſextus finiebatur· Totyllas igitur
Neapoli capta: eam incaptiuos præ ſe tulit benignitatem: quæ uti-
que nec barbaro nec hoſti ſat conuenit:quippe qui Romanorum præ in
edia affectorum imprimis curam ſuſcepit:nec ſecus & eorum qui cum
cibo diutius caruiſſent:imminuti uirib⁹ viderenť: Verit⁹ itaq; ne ex re
pētino ac nimio cibo ad ſacietatē deſūpto tuti par erat:igurgitati p̄irēt
medēdi hūc modū excogitabit·Cuſtodib⁹ i portu portiſq; diſpoſitis im
perauit:neminē ea abire p̄mitterēt· Tū ipe oībus moderatione proui-
da quadam:partiuſq; q̄ pro ſingulorū appetētia cibos prebere:hoſq; co

Neapolis Totile deditur·

Annus bellli·vi

Remediū ne eſurientes nimio cibo pereant·

tenus quottidie fameſcẽtibus adderet:quoa l ne auctos quidẽ ingeſtoſqꝫ
ſibi ſentirent·Sic itaqꝫ uiribus in his cõfirmatis:patentibus aptiſqꝫ fo
ribus libere quo quiſqꝫ abire iam uellet pmiſit·Cononẽ uero eiuſqꝫ mi
lites:quibus manere apud ſe haud quaq̃ placebat:impoſitos nauibꝰ na
uigare quo animus ferret:& pro arbitrio iuſſit:Tum illi ſim Byzantiũ
nauigationẽ ſuſcipent:probro ſibi quod egerant fore & ignominie rati:
Romam potius eundem decernunt:Sed aduerſo ex uento his obſiſtente
cum nulla eſſet nauigandi facultas inancipti erant:& curis iam anxii ue
rebantur:ne Torylllam ut potitum uictoria promiſſorum deniqꝫ peni
teret:ne ue per eum ingenti aliquo modo afficerentur· Quibus derebꝰ
Torylllas certior factus:uniuerſos ad ſe conuocatos: ſolando & confir
mando:& integrata quam dederat fide bonum animum habere hos iuſ
ſit:& ſuo cum exercitu ut ſe immiſcerent:indeqꝫ neceſſaria ſibi coemptas
ut ab amicis deferrent:Deniqꝫ ubi cum ea uis uenti rurſum & continẽ
ter ingrueret:ita ut temporis plurimum tereretur:equos & iumenta
his tribuens:inſuper & uiaticum elargitus:per continenteꝫ Romã uer
ſus iter ut facerent imperauit:uiæ ſimul comitibus datis:gotthis & pro

Neapolis muri ſolo equati·

baciſſimis uiris:ut tuto abirent·Neapolis interea muros ſolo æquare is
cęperat:e/loco munito impetum factitando gotthis negotium exhibe
rent:malebat is ſane apertiore in campo cum Romanis & hoſtibus ar
mis decernere:q̃ dolo & fallaciis depugnare:itaqꝫ cum eius muri maio
rem demolitus iam partem fuiſſet:quod reliquum fuit dimiſit in tactũ
per id tempus græcus quidam & calaber genere ad Torylllam Neapo
lim uenit:ex eius armigeris quemdam incuſaturus:quod eius filiam

Stuprator Virginis capitur·

uirginem per uim conſtrupaſſet:Torylllas uero id egre ferens ſummo
ſtudio nitebatur:ut qui delatum crimen patraſſe ſe minus negaret:cõ
miſſi pęnas facinoris lueret:unde comprehendi mox iuſſum in carce

Totila ad ſuos·

rem trudit:huius uicẽ barbarorũ primores quidã ſolliciti:(erat nimi
rũ uir ille acer belloqꝫ ſtrinuus)inter ſe coeuntes:Torylllam ſtatim con
ueniunt conuenturiqꝫ enixe precantur:miſſum illi Crimen ut faceret:
tum ille quæ dicebantur benignis auditis:nec per turbatione ulla affec
tus:orationẽ apud ſuos hmõi habuit·Nõ eqdẽ/o/uiri Cõmilitones:uel
q a nimie Sim i humanitati obnoxiꝰ:uel qd ꝓpinquoꝝ meoꝝ calamita
tẽ habeã uolup tati:hęc ut facerẽ apd uos uerba cõſtitui:Sꝫ ut neqd got
this mali cõtingat:non·n·me pterit magnas hoium turbas rerũ nomi

ta in contrarium uertere: & qui humanitatem dicere improbitatem conſueuere: Vnde & rectiora quæq; corrumpi ac perturbari contingit. Siniſtrum quippe & plane improbum dixerim: qui leges uelit ad uerum acrius circumſcribere: ut earum nominibus pro uelamentis ad impietatem & nequitiam uſi: precare intrepide queant: & prauitatem pręſe tutius ferre: Sed uobis equidem conſulo ne mortalium cuiq̃ id permittatis: ut cum ueſtri ipſorum ſalute uiri cuiuſpiam delicta commutet: nec quoq̃ pacto uos ſceleris: qui nulli iniuriam intuliſtis participes reddat: delinquere namq; & indelinquentes inſerenda ſupplicia interci pere: ut equidem reor æque ſe habeant: Velim itaq; ea uos mente & ſic de præſentibus hiſce decernere: ut ſi uobis optio detur: e duobus alterũ deligatis: aut enim uir iſte pro illata iniuria luiturus eſt pœnas: aut Gotthorum eſt ut non ſalua reſpublica ſit neceſſarium: nec bello ut uſpiam uictoria pariatur: Animaduertite quanta ante hac nobis in huius belli primordiis militum copia fuerit: utq; in ſubeundis periculis: q̃ ſit clarior facta: & paucis ut rem omnem abſoluam: pecuniaruʒ uis quãta & innumerabilis: equorum preterea armorumq; quanta antehac uis quot in Italia ipſa munitiones: quæ omnia haud quaquam pro inutili commeatu his eſſe uidentur qui bella gerunt. Sed poſtquam gotthi ſub Theudato fuere: homine quidem qui æquitatem præ diuitiarum aſſequendarum cupiditate minoris feciſſet. q̃ Deum nobis minus propitiũ reddiderimus: quoue noſtra fortuna euaſerit noſtis: & a quibus quantiſq; ſumus uiris deuicti: Nunc uero a nobis Deus pro his quæ deliquimus iam ſatis pęnarum cum habeat: pro arbitrio rurſum & dirigit uitam: & breuiter ut rem omnem expediam: ſupra uota nobis rem adminiſtrat. Quippe q ſupra uires hoſtes iam ſuperauimus: completi itaq; uelle uictoriæ cauſam: iuſtitiam exercẽdo: nobis profecto plus longe conduxerit: q̃ huic aduerſando uideri: inuidiam nobis ipſis feciſſe: fieri enim non poteſt: ut qui uel iniuriam fecerit: uel uim forte intulerit: in certaminibus ipſis: probe ſe gerat: quandoquidẽ pro ſingulorũ uitę conditione regiẽ & belli fortuna: his Totyllę dictis gotthorum primores collaudatis: armigerum qui uirgini Stuprum intulerat: de cætero haud quaquam repetere: ſed de eo & pro arbitrio ut Totillas ageret permiſere: Tum ille morte affecto qui uirginem uitiarat:

Stupratur̃ pe nas luit.

Ignauia ducum Ro.

Totile lr̃e ad ro.

bona quoq; eius quecumq; fuere uitiatæ mox tradit. Dum hæc interea Totylas peregiſſet: Romani exercitus principes: & ſimul milites ipſi res ſubditorum diripere: contumeliiſq; & ſceleribus nil reliquum facere adamataſq; habere in preſidiis fœminas: luxuiq; ac temulentiæ operã dare. Sed milites ipſi cum ſe prefectis inobedientes contumaceſq; exhiberent: in omnem abſurditatis & flagitii ſpeciem incidebant: Italicis p̃terea uniuerſis relinquebatur ut ab utroq; exercitu grauiſſima paterẽtur: nam & agris ab hoſtibus priuabũtur: & ſuppellectile omni ab Imperatoris ut dominantis militibus: Ad hæc accedebat quod cum rerum neceſſariarum inopia premerentur: ut uapulare impune hi poſſent & plane deperdi: nam & Romanos milites ipſos cum ſuos ab hoſte oppreſſos tueri nil quirent: ne ſuorum quidem tunc ſede factorum pudebat: ſed pro eorum ſceleribus deniq; effecere: barbarorum ut Itali deſiderio tenerentur: Quibus rebus Conſtantianus permotus: litteras ad Imperatorem perſcripſit: hiſq; aperte ſignificabat: nullo pacto ſe poſſe hoc bello Gotthis obſiſtere. Cæteriq; item prefecti in eandem ſententiam concedentes: ſuam denuntiabant ueluti expreſſa confeſſione ad certamen ignauiam. Totillas intereà Romanorum Senatui litteras in hãc ſententiam miſit: Quicunq; finitimis iniuriam inferunt: ſiue id ignorantia egerint: ſiue obliuione: merito debent in eos ſe dementiores preſtare: qui ab ſe ſint mala perpeſſi: nam peccandi quæ inciderit fortuito cauſa: maximam delicti his adimit partem & deprecatur. Siquis uero premeditatus iniuriam infert: huic certe nil reliquum fiet: quo eius facta excuſet: quippe qui non ſolum rei patratæ crimen: ſed uoluntatis eſſe culpam ut ferat par erit. Cum igitur hæc ita ſe habeant: uobiſcum animis agitate: quo pacto ſint per uos excuſanda quæ in gotthos geſſeritis: num ne Theoderici & Amalaſſunthæ in uos beneficia ignoratis: an temporis diuturnitate & ueſtra obliuione: nullius momenti fuiſſe ea ſunt uiſa: tam & ſi iſtorum neutrum ſit: non enim leuibus & uanis quibuſdam in rebus: in maiores ueſtros in uoſq; nuper gratos quondam noſtri ſe principes oſtenderunt: ſed ingrauibus quidam & neceſſariis: At qui in ſuæ ditionis homines: quid nam uirtutis exerceant græci: uel auditione percepiſſe reor: uel experientia didiciſſe: proinde Gotthorum & Italicenſium bona iſtorum fore decernitis qui.

buſ & uos inheſiſſe exiſtimo. Sed quæ nã ab his ſitis hoſpitibus & ami-
cis adepti: uos forte non preterit: ſiqua ipſi in parte eorum nunc memi-
niſtis quæ Alexander Romanorum p̃fectus facturũ ſe animo deſtina-
rat: ut milites ipſos ommittã & militũ duces: quorum beniuolẽtia & ani
mi magnitudine fruebamini: & eorũdem de eã ad id fortunę res puene-
re Me uero uſ̃um exiſtimet nemo: barbarorũ ut principẽ periactantiã
his uerbis nũc uti: nã illud pro indubitato aſſeueraueri̇m quempiaꝫ ab
his eſſe facinoroſis pęnas deniqꝫ exacturũ: Quin potius quo pacto nõ fo
re id abſurdiſſimũ uideat̃: cũ Deus ipſe pro illata taꝫ multis iniuria mi
litibus iſtis p̃fectiſqꝫ ſit ſupplicia deniqꝫ illaturus: Vos uero in iſtoꝝ tã
fede facta libentius cõcedatis: nec eximi malis uos patiamini q̃ a ſceleta
tis hominibus inferunt̃: occaſionẽ itaqꝫ aliquã probetote: qua apud got
thos ipſos rem uſ̃am excuſatius tueamini: & ipſi uobis errati ut ueniaꝫ
demus: Sed ad hãc cõſequẽdam occaſionis eſtis tunc aliquid prebituri:
ſi belli fine non expectato: cũ adhuc quippiam eſt reliquuꝫ ſpei: quę po
tiora ſunt delegeritis: & emendatione deniqꝫ facta ea inſuper ſarciatis:
quæ per uos ſunt indecẽtius geſta: litteras in hãc Totylas ſentẽtiam ſcri
ptas ex captiuis cuidam Romam deferendas: & ad Senatũ mox tradit:
Ioãnes forte in urbe tunc erat: Is Senatoribus interdixit: ne Totylę qp-
piam reſponderent: Vnde Totylas iterato litteras alias atqꝫ item alias
ad Romanos p̃ſcripſit: in quibus grauiſſimo ſe iuramento a pte obſtrin-
xerat: nulli unq̃ decætero Romanorum mali quicquam Gotthorum
quempiam illaturum: quis uero mortalium iteratas tabellas Romam
pertulerit: nil equidem habeo quod affirmare ſat queãm: nocte namqꝫ
& intempeſta publicis illæ in locis affigebantur: & ubi iam illuxiſſet
innoteſcebant: Sed Romanorum prefecti. cum ſacratos quoſdam aria- Arriani urbe e-
næqꝫ ſectæ uiros ſuſpectiores haberent. ex urbe omnes protinus eiece- iecti.
runt: quibus rebus Totylas cognitis: exercitus parte in calabriam miſ-
ſa: hydruntis preſidium ut temptarent iniunxit. Sed eius loci cuſtodes
cum haud quaq̃ ultro ad gotthos cõcederẽt: Totylas ſuis mox imperat: Totilaſ ad urbẽ
ut oppidum obſiderent. Ipſe uero cum maiori & reliqua exercitus par- obſidendã.
te ad circũiecta urbi Romanæ loca ductare ſtatim contendit: cuius pro
fectione cognita impator: & ſi fortiſſime adhuc ſibi inſiſtentibus perſis:
mittere rurſum in Italiam Beliſſarium cogitur: Iamqꝫ hyems ſe cir-
cumegerat: nonuſqꝫ belli huius annus exibat: quod ſcripſit Procopius: Anno belli. viiii

Beliſſarius iterū in Italiā.

Beliſſarius itaq; ſecundo Iam in Italiam uenit: per paucis admodū ex Byzantio abductis ſecū militibus: nam quos antea is habuiſſet: ab exercitu qui in media erat nequaq̄ eduxerat: unde militum apud ſe raritate compulſus: thraciam omnem circūeundo: pecuniamq; effuſe prebendo iuniores & uolūtarios quam multos cōtraxit: huic ex imperatoris p̄miſſu & Bitalius aderat Illyricorum p̄fectus: qui ex Italia nuper rediierat ubi & Illyrios reliquerat milites. Vtriq; igitur cum ad hominum milia quatuor cōtraxiſſent. Salonas ſe contulerunt: ea mente ut Rauennam inde & imprimis contenderent: exeoq; loco bellum Gotthis quoad liceret inferrent: nam per Romanum agrum nec tuto tranſire hi poterant: nec hoſtes fallere tranſeundo: quos in Calabria Campaniaq; caſtra habere acceperant: nec uim his quoq̄ pacto inferre: non enim equis aduerſus gotthos hi uiribus ibant. Interea qui in hydrunte obſidebantur Romanis cū Cōmeatus penitus defeciſſent: cum obſidentibus barbaris ad colloquium conuenerunt: pactiq; inter ſe ſunt: gotthis ut preſidium traderetur: & ad id peragendum utriq; diem prefiniunt. Beliſſarius interim commeatibus in naues impoſitis: ad anni ſpatium ſuffecturis: cum his Valentinum iuſſit Hydruntem ocius nauigare: indeq; primos ſtatim cuſtodes abducere: quos morbo & fame acceperat contabuiſſe: aliosq; ex his qui ſecum tunc nauigarent ad cuſtodiam loci habendam ſufficere: quibus perfacile foret: ut integris & uigentibus: & abunde ſuppetē

Hydrunti obſidio ſoluitur per Beliſ.

tibus rebus aduictum neceſſariis: preſidium tutius aſſeruare. Valentinus itaq; ſecundum nactus & ualidum uentum nauigatione hydruntē quarto ante preſtitutum dedendi oppidi die peruenit: & ſine cuſtodiis portum deprehenſum mox occupat: preſidiumq; nemine interpellante iniuit. Gotthi namq; preſidiariorum militum promiſſis fidentes: nec quicq̄ interea ſibi impedimēto fore ad capiendū preſidium rati: negliḡētius ſe erga proxima Hydruntis loca habere & inſegnitiem quieſcendo relabi: quo factum ut claſſe de improuiſo in ſe ueniente conſpecta: trepidi obſidionem mox ſoluerent: & procul inde facta diſceſſione trāſlatiſq; alio caſtris: quæ ſibi iam obtigiſſent: ad Totylam perferunt. Valentini deinde milites quidam: quos forte cupido inceſſerat eius regiōis loca depopulari: incurſione inconſultius facta: ad maris littus cum hoſtes obuios habuiſſent: cum his manus conſeruere: quo prelio ut prorſus deuicti: non paruo numero fuga ſe in mare precipitant. Vnde cētum ſeptua

ginta deſideratis: cæteri ſe Hydruntem preſidium receperũt. Valenti
nus uero ueteribus eius preſidii affectis inedia inuentis cuſtodibus: &
his inde abductis: & Beliſſarii ipſius imperio alios & recentes ualidio-
reſq; primis ſubſtituit: & cõmeatibus ad integrum ſuffecturis annũ cũ
reliquis copiis Salonas uenit: Vnde & Beliſſarius cum claſſe uniuerſa
mox ſoluens: pilam applicuit: ubi & moram exercitum diſponendo ali-
quãdiu cõtraxit: Totillas interim ubi eo Beliſſarium applicuiſſe acce-
pit id eius cognoſcendi uires iam cupidus egit: Bonus nomine quidam: Bonus.
Ioãnes nepos genuæ dux preſidii erat: huius nomine litteras ipſe adul-
terinas ad Beliſſarium ſcribit: enixius obſecrando ad ſe ut maximo indi-
ſcrimine laborantem celerrime opitulatum uenirent: Viris deinde cau- Aſtus Totilæ in
tioribus quibuſdam delectis: & uafredine probe imbutis: perferendas lr̃is adulterãdis
ad Beliſſariũ lr̃as tradit: & ſimul cõmonefacit eius ut uires aduertendo
diligẽtius & ſpeculando cognoſcerẽt: & a Bono ſe genuæ preſide miſſos
diſſimulãter pretenderent: quos Beliſſarius ubi in eius cõſpectum ue-
nere: pro ſua cõſuetudine beniuole ac perbenigne ſuſcepit: & litteris dein-
de perlectis Bono prefecto ut renunciarent iniũxit: cũ uniuerſo exercitu
ſe non longe poſt affuturũ. Illi uero ut fuerat per Torylam imperatum
rebus omnibus perluſtratis & diligenter animaduerſis: cum ſe ad got-
thorum exercitũ recepiſſent: nõ magni momẽti Beliſſarii eſſe copias aſ-
firmarunt: Torylla interim Tibur quod Iſaurorum preſidio tenebat
proditione hoc pacto cepit: Ex incolis quidam cum Iſauris portarum
cuſtodibus: nullo ipſorum crimine pauloanti iurgati: hoſtes qui proxi
me caſtra habebant noctu introduxere: Vnde Iſauri cum urbem in ho-
ſtium eſſe poteſtatem aduerterent: agmine uno inter ſe coeuntes integri Tibura Totila
omnes fere fuga euadunt: Tum gotthi ciuium nemini parcere: ſed cum ꝓditiõe capitur
Vrbis preſule occidione uniuerſos occidere: & cedibus tantopere in hos
deſæuire: ut explicaturus has minime ſim ne in humanitatis & ſæuitiæ Tiburtini ceſi
monumenta poſteritati relinquam: Inter ceteros & Catelus interiit: uir omnes.
ſane inter Italos probus: Iamq; & tiberim barbari occuparant: Vnde ſa- Catelus.
ctum ut haud quaq̃ Romani de cætero poſſent flumine cõmeatus deue-
here: nam & ſecus amnem ſitum id oppidum eſt: ſupra urbem Romam
ſtadiis centum & quinquaginta: quod cum a gotthis iam teneretur: ue-
luti e propugnaculo ea e regione ſiue per Anienem fluuium hi nauigã- Anio nauigabi-
tibus: ſiue terra iter habẽtibus infeſti erant: Beliſſarius autẽ ubi cũ uni lis.

Beliſſarii oratio ad ſuos & Gotthos.

uerſa claſſe Rauennam puenit: gotthi: qui forte tunc aderant: & ſimul Romanis in unum contractis orationem hmói habuit: Haud quaq̃ nũc primũ/o uiri id cõtigit· ut egregia uirtutis probitatiſq; opera per neqtiam & praua dederẽtur facinora: iampridem·n·humanis id rebus apte inſitum eſt: & Sane pleraq; proborum hominum facta: deperdita peſſimoꝝ quorũdam prauitas intercidere ac corrumperẽ potuit: quod utiq; nunc & imperatoris rẽ plane fefellit: cui tantope ut delicta caſtiget eſt curæ: ut de pſis paruifacta ac demũ poſthabita: quæ inmanibus erat uictoria: me rurſum ad uos p id tẽporis tranſmittẽdum cẽſuerit: ea ut ſauciã & ad ſanitatẽ reducã: q̃ per prefectos & exercitus duces nil recte ante hac ſint: ſiue in milites ſiue in gottos: & utcũq; in cęteros facta: Enimuero nil prorſus delinquere: nec humanũ eſſe equidem reor: ſed preter mortaliũ ipſorũ naturã: Delicta uero corrigere Imperatorem admoduꝫ decet: ut caros p̃terea & amicos ſoletur eius & dignitatis eſt & prudẽtiæ quo fiet ut nõ ſolum nũc ipſi/a/moleſtiis quondã illatis & grauibus uindicemini ſed ſtatim ut liceat Imperatoris beniuolencia frui: qua re nil dignius afferri mortalibus poteſt: Cũ itaq; ad hęc exequẽda preſto nunc ſim: uẽa interẽrit totis eniti: nunc uiribus: futuris ut cõmodis pfruamini: Vos igr̃ ut ciriq; ſiue neceſſarii ſanguineq; cõiũcti: ſiue amici beniuoliq; apud Totylam hoc tẽpore ſunt: e ueſtigio reuocate: id ſi egeritis & pacis bona habituri propediem eſtis: & ab Imperatore non mediocris ad uos eſt puentura utilitas: Ipſe uero nõ ut belli huc cupidus ueni: nec ut hoſtis Romanæ ditionis hominibus ſim: Quod ſi non opere preciũ ipſi duxeritis quæ potiora ſunt uobis deligere: & nobis obuiã ire pleriq; uelint neceſſe erit omnino ut uel inuiti pro hoſtibus habeamuſq; cõtra nos arma deſumpſerint: Hac habita Beliſſarius oratione Thurumithẽ Armigerum & ex his alios qui ſe ſequebanẽ nõnullos: cũ Bitalio una Illyriciſq; militibus in Emiliam miſit: eius regionis ut loco temptaret· Bitalius itaq; ſuis cũ copiis cũ Bononiã puenisſet: pſidiis ſeſe tradẽtibus captis: quietũ eo ſe in oppido cõtinebat·

Bitali9 Bononiæ

Illyrici milites relicto Bitalio abeunte·

Illyrici interea milites quos eo traduxerat: nullis prorſus malis affecti: nec uoce tenus: quæ ſe offendiſſet: derepente & temere abeuntes domũ ſe cõtulerũt: miſſiſq; ad Imperatoreꝫ legatis: ueniã dari ſibi deprecabanẽ: quãdoq dẽ nõ alia ſe domũ decã recepiſſent: niſi quia neceſſaris ac ſimul ſtipẽdio fraudari ſe dicerẽt: his ferme res publica magnam debebat pecuniam· Ad hæc accedebat quod &

Hũnorum exercitus cũ illyriã inuaſiſſet: eorũdem liberos cõiugeſq́ pa-
uloante abduxerãt: quibus Illyrici illi repus cõpulſi agmine uno abie-
rant. Sed his Imꝑator: & ſi tũ primũ ſucceſſuiſſet: ueniã tamen errati po-
ſtea dedit. Vnde & Totylas cognita Illyriorũ ſeceſſione exercitũ Bono-
niam miſit: Bitalium perinde ac reliquos milites ut ſtatim inuolaturũ.
Bitalius tamen ac ſimul Thuruminches hoſtium in ſe aduẽtu precogni-
to: locatis inaduẽtantes inſidiis: magno ex eis numero interfecto: cęteros
auertere in fugam: eo in pręlio Nazares aderat: Vir quidem egregius Nazares.
natione Illyrius & ex Illyria militũ quondã ꝑfectus: Cuius ꝑter cęte-
ros omnes ſingularis & admirabilis opera fuit: hac deinde pugna confe-
cta Thuruminches Rauennam ad Beliſſãrium redit: qui alios ex ſuis ar-
migeris ternos & delectos cum militibus mille Auximũ Romanis ibi ꝑ
gotthos obſeſſis ſuppetias miſit: q ferme Totyllã cũ copiis ſuis fruſtra-
ti: Auximumq́ ingreſſi: incurſiones in barbaros facere animo deſtina-
rant. Sed poſtera die circa meridiẽ certiores iã facti hoſtiũ nõnullos in
proximo eſſe: urbe agrediunť ut his occurſuri: exploratores tamen pri-
us mittẽdos ad hoſtes eſſe decernũt: eorum uires diligẽtius ſpeculatum Ricilias.
ne temere in barbaros & incõſideratius ruerent. Ricilas uero Beliſſarii
armiger: ſed tũc tẽporis temulẽtus: inuitis cęteris ſolus ipſe ad ſpeculã-
dum equo incurſum acto celerrime iter arripuit: Cũq́ in gotthos tres
incidiſſet & loco ꝑcipiti: primũ quidẽ ut oppugnaturus hos cõſtitit: & Pugna ad Auxi
rem ſtrenue gerit: ſed ubi hoſtium uim magnam peruidit in ſe unũ co- mum cum preſi
hortam deferri: infugam ſtatim concitat equum quo ex inſperato & lo- dio Ro.
co difficili procumbente: ingenti hoſtes clamore in hunc tela cõiciunt:
quam rem Romani exedito cõſpicati: ſuo ut militi opem laturi concur-
runt: Racilas interea pilis iam multis optus emoriť. Thuriminthis ue-
ro tunc milites barbaris infugam uerſis ſublatũ ſui cõmilitonis cadauer
in Auximũ intulere: Exitũ uitæ ſortiti nõ ſua uirtute dignum. Tũc ue-
ro Suauianus Thuruminthesq́ cũ magno ipſo eius ꝑſidii duce: cõmuni-
cato cõſilio: nõ uſui fore ſibi cõperiebãt: illic decętero immorari: id ani-
mo agitantes hoſtibus nunq̃ pares fieri ſe poſſe: & dũ interea obſeſſorum
cibos abſumũt eo celerius ſe effecturos ut a barbaris preſidiũ capiať: q-
uticq́ ubi ſic fore ſunt uiſa: ipſi quidem cũ militibus mille ſe ad diſceſſum
parare: & noctu iter aggredi uelle: quare ſic cõſtituta: ex his ipſis militi-
bus quidam occulta profectione & uoluntaria ad hoſtiũ caſtra ſe contu-

Romani milites lit:denuntiauitq; uti res ſe apud Romanos haberent: Vnde & Totylas
Auximũ dſerũt ipſe cũ delectis duobus milibus uiris nocte inſequenti ſtadiis triginta
ab Auximo itinera aſſeruando inſedit eiuſq; rei nulli prebuit ſenſum.
Gotthi interea hoſtes noctẽ circa mediam cõſpicati ꝑtranſeuntes exer-
Deſertores Auxi tis hos enſibus deimprouiſo adoriuntur: incautos exhiſq; ducentos in-
mi i fuga cedũt. terfecerunt: Suauianus interim Thuruminthelq; cũ reliquis ut in tene
bris delitelcendo Ariminũ fuga contendũt. Gotthi uero ſarcinariis iu-
mentis omnibus potiunt: quę commeatus & arma geſtebant. Ad littus
Piſaurũ. Ionici ſinus oppida duo Pinſaurũ Fanumq; inter Auximũ & Rauennã
Fanum. ſunt ſita: quorũ domibus in huius belli primordiis Vitiges cõcrematis
muros ad mediam partem deleuerat: ne forte illis Romani preoccupa
tis gotthis ſe infeſtos preberent: his uero ex oppidis alterũ: & id qdem
Pinſaurũ Beliſſarius occupare decernit: ut cuius ager illi eſſet tũ uiſus
equorũ in pabula pidoneus: miſſis itaq; noctu ex amicis quibuſdam ad
id pagendũ idoneis: qui portarũ ſingularũ latitudinẽ altitudinemq;
clam & diligentius metirẽtur: fores poſtremo ad eandẽ dimenſionẽ cõ-
ſtructas: & ferro munitas nauigio impoſitas Pinſaurum miſit: iuſſitq;
Suauiani militibus ut eas portis mox coaptarent: Ipſiq; intra muros
manerent: ac ubi in tuto iam cõſtitiſſent: quicquid e męnibus dirutum
collapſũ ue fuerat: lapide ut cũq; limoq; farcirent: Sed Totylas quę p
hos gerebantur precognitis: non parui ſcũ copiis Pinſaurũ uenit: & ꝑ
ſidio pertemptato aliquandiu ibi moratus: cũ capere illud non poſſet
redemũ infecta: ad Auximũ reduxit exercitũ: non. n. Romanorum ad
huc quiſq̃ in hoſtem exibat: ſed intra muros omnes ſe cõtinebant: Beliſ
ſarius interim ſuis ex armigeris duos Romã tranſmiſit: ut ſimul cũ Beſ
ſa urbis cuſtodias aſſeruarent: nec quoq̃ pacto exirent in hoſtẽ. Toty-
las deinde & gotthorũ exercitus: ubi Beliſſari copias accepere nõ ea mul
titudine eſſe ut ſuis reſiſtere conatibus poſſent: locorũ ualidiſſimas quaſ
q; munitiones infeſtandas ꝑ ſe ac ſuos eſſe decernunt: unde & in agro.
Annus belli. x. piceno parte copiarũ ad Firmũ Aſculũq; dimiſſa: poſitis caſtris ad hæc
oppida obſidendũ ſedulo cõſtiterunt: Iamq; & ſe circũegerat hyems: &
annus huic decimus bello finiebatur: quod hiſtorię procopius cõmen-
dauit. Beliſſarius uero cũ obſeſſis Auximo eſſe non poſſet: Ioannẽ Bita-
liani neporẽ Byzantiũ miſit: grauiſſimoq; iureiurãdo adegit: ad ſe eni
xe ut reditũ & quo ad poſſet accelerarer: Imperatoremq; ſuo nomine

precaretur: magnam ut ſibi pecuniam, maioreſq; copias & arma inſuper mitteret: milites quippe deberi ſibi pecunias cauſando ſeq; omniū egentiſſimos eſſe prelia detractabant: Vnde & Imperatori in hanc ſententiā ſcripſit ep̄ſam. In Italiam Imp̄ator optime uenimus non uiris nō armis nō pecuniis demum muniti: que utiq; qui non ad neceſſitatem ſit conſecutus: bellum ut reor gerere nunq̄ ſatis cōmode poterit: Thraciam ipſi & Illyriam obeundo: milites nō paucos demū cōtraximus: ſed miſerabiles quoſdam & plane inermes imbelleſq;. Spectamꝰ preterea & q hic ſunt reliqui milites haud quaq̄ ſatis ad id bellum ualere: & hoſtes reformidare quam maxime: ut qui ab hiſ ſepius uicti animum ad ſeruitutē trāſtulerint: nec ſane hi fruſtra: hoſtem antehac ueriti fugitabant: & equis dimiſſis: proiectiſq; in terram armis turpi ſe dederāt: fuge: nec fieri preterea poteſt pecuniarū ꝓuentum ut ex Italia capiam: quippe que iterato ꝑ hoſtes priſtinos occupata nūc detinet: Noſtri preterea milites qa contumaces iam redditi ſunt noſtro haud quaq̄ parē: imperio: unde nec iubere his aliq̄d poſſumus: accedit ēt q̄d debita illis pecunia impandi nobis audaciam ſuſtulit: nec illud te lateat uelim: maximam tuorū militum partim ultro ad hoſtes ſe contuliſſe: Si igitˀ in Italiam dūtaxat Beliſſarium mittere animo inerat bene habet. Sum nāq; i mediis fere nūc Italis: At ſi libido eſt hoſtes peruincere neceſſarium eſt ut p̄te alia pleraq; ad id ꝑparentur: nō .n. fieri ſine adminiſtris poteſt rebus in bellicis Imp̄ator: neceſſe eſt itaq; ut armigeri & ſatellites mei omniuꝫ primi ad me trāſmittantur. Magno deinde qui Auximum ſeruat: hunnorum barbarorūq; aliorū nō parua manus: hiſq; inſtiperdiū ut pecunie dep̄ēdantur. Ioānes uero cum plurimū temporis Byzantii contriuiſſet: nil prorſus eorum peregit quorū ob gratiam per Beliſſarium mittebatur. Sed uirgine ex Demetrio Imperatoris nepote progenita in uxorem tra ducta: Veneri operam dabat. Totyllas interea Firmiū & Aſculum cepit: in Tuſcos inde profectus: Spoletum Aſiſiumq; obſedit. Spoliti uero Erodianus cuſtodiæ preerat: Sifridus Aſiſiiq; gothus genere: alias tamen miri erga Romanos & Imp̄atoris res ſtudii. Sed Erodianus cuꝫ hoſtibus in colloquium uenit: ab hiſq; dierum triginta indutias petiit: his tamen cōditionibus: ut ſi nulla interea per Beliſſarium auxilia mitterentur: cum militibus ciuitatem & incolas gotthis dediturum ſe diceret: filiumq; pro futura deditione obſidem dedit. Poſtq̄ uero conſtitutū

Beliſſarii ep̄la ad Imperatoreꝫ auxilia poſtulā tis.

Firmū & Aſculū capit Totilas.

iam aderat tẽpus: nec alicunde Romanis ſubſidia ferebant. Erodianus
& cæteri quibus fuerat pſidii cuſtodia credita factis expactionibus ſe
Spoletũ Totile dedìtur.
& Spoletum Totyllæ dedũt: Ferũt nõnulli Erodianũ quia Beliſſariũ ip
ſum odiſſet: gotthis ſeſe Spoletũq; ꝓdidiſſe: ut cui uitę factorũ rationę
nem exacturum ab ſe Beliſſarius minaretur. Sifridius autẽ cũ ſuis mili
tibus facta in hoſtes eruptione e ſuis complures ammiſit: & ipſe ſimul
occubuit. Aſiſini deinde duce amiſſo inire pſenti cõſilii inopes urbẽ extẽ
Aſſiſium dedit Totile
plo hoſtibus tradidere. Poſthęc Totyllas ad Ciprianũ protinus miſit:
& Peruſium ſibi ut proderet precabatur: poſt preces & minas adiecit ſi
minus obtemparet: uarieq; animũ eius uerſando: pecuniarũ inſup uim
maximam ſe illi daturũ pollicebat ſi poſtulata pageret. Verũ ubi apud
Ciprianus dolo necatur.
Ciprianũ nec minis ſibi nec pcibus res ſuccedebat: ex illius armigeris Vliſũ
quempiam corrumpit pecunia: hominẽ ut dolo necaret. Tu3 ille Cipri
anũ ſolum conuentum de improuiſo obtruncat: & fuga ad gotthos ſe re
cipit: His Totyllas rebus peractis Romam cõtendit: quam ſtatim ubi
eſt proxime uentum obſedit: Agrorum uero cultoribus per omnẽ Ita
Agriculturã deſeri uetat totilas
liam mali nil quippiam intulit: ſed terram ut intrepide colerent nil ſe
cus ac antea imperauit: ſibiq; ac reipublicę tributa dependerent: & fru
ctus dominis reportarent. Gotthi uero dum muris interea appropin
quant: Artaſires Baratiumq; non paucos ſecum ductantes: & ſi impro
bante id Beſſa factum: eruptionem in eos fecerunt: & ſtatim compluri
bus interfectis reliquos in fugam uertere: quibus cum diu iniſterent &
ad plurimum uitæ euecti inſectandi ſtudio eſſent: in hoſtium inſidas p
cipitarunt: ubi maiore ſuorum pte ammiſſa uix duces ipſi euaſere. Quo
factu3 ut haud quaq̃ de cætero auderent hoſtibus obuiã ire ſibi uel acri
Roma obſidet.
ter inſultantibus: uehementior exinde fames Romanos urgebat: cũ nul
las poſſent ex agris fruges inuehere: & rebus eſſent maritimis interclu
ſi. Gotthi nimirum Neapoli in poteſtatem redacta: minoribus uariiſq;
nauigiis: circa eius regiõis inſulas ultro citroq; ad nauigãdo diuagabã
tur: & diligentius obſeruabant: qui nam ea nauigationem haberent: un
de uniuerſas e Cicilia naues quæ Romanum ad portum curſum tene
bant: eorum in manus cum nautis ipſis perueniebãt: Totyllas deinde in
Placentia.
Emiliam tranſmiſſo exercitu: Placentiã ſiue ui ſiue deditionẽ ſuis ut ca
perent impauit: hæc ferme Ciuitas inter cæteras Aemiliæ urbes pſtan
tior eſt: & preſidium habet pręualidum ad flumenq; Padum poſita eſt:

ac ſola ex omnibus ea/e/regione oppidis Romanorum inditionem tel in quebat. Vbi uero gotthorum Placentiæ appropinquauit exercitus top pidanos leniter compellãdo hortari & ſuadere urbem Tottyllæ ac gothis pacifice traderent: quibus ubi pro uoto nil ſuccedebat: non procul ab urbe poſitis caſtris ad obſidionẽ ſe hi ꝑparabãt: & eo impẽſius quo & oppidanos ꝑſenſerant neceſſariis indigere: p id tempus Imperatoris ꝑfectos q Romæ tunc erant proditionis ſuſpitio cępit: ut quibus Romanus uir Cętegus & inter Senatores facile princeps ſuſpectior eſſet: q ea ſtatim de cauſa Centũcellas ab urbe diſcedens ſe contulit. Beliſſarius interim ut urbi Romę: ita & ſummę rex cũ non parũ timeret: ut q ex Rauẽna alio nil qcq afferre ex tantulis precipue copiis ſubſidii poſſet: Romam inde proficiſci aĩo deſtinat & circũiecta urbi loca e ueſtigio occupare: ut e/propinquo ſuis & laborãtibus qui ret preſidio eſſe: iam. n. qđ a principio Rauenna ueniſſet hunc penitebat: qđ tamen Bitalio ſuadente & Magno ꝑfectus cum Imperatoris incõmodo fecerat: nã ubi ſe primum intra Rauennã incluſerat: uiſum eſt hoſtibus ſe iam liberius poſſe & pro arbitrio bella tractare: Beliſſarius itaq Iuſtino cũ paucis quibuſdam ad Rauẽnę cuſtodiã cõſtituto: inde mox ſoluens dalmaciæ orã legens eiuſq regionis loca iuxta ad nauigando ſuis cũ copiis Epidamnum deuehit: ubi exercitum ex Byzantio expectando: aliquã diu quieuit ꝑſcriptis primũ ad Imperatorem & litteris quibus ad & ꝑ̄ſentem ad cętera rex ſtatum ſignificabat. Ille uero non longe poſt Bitalii nepotē & Iſaacem armenium Aratii & Narſetis germanum fratrem cum exercitu miſit ex barbaris Romaniſq cõtractum militibus: qui omnes Epidamnum deuecti: cum Beliſſario ſe coniunxere. Imperator deinde Narſetem & hunc Eunuchum ad Erullorum principes legat ut his ſuaderet in Italiam traducerent copias: & cum ſuis una militarent: unde & Erullis q̄ multi Narſetem ſecuti in thraciæ loca hibernatum uenere: ut poſtea uere proxime ineunte ad Beliſſarium inde tranſmitterentur: Aderat cum his & Ioannes quem Fagam cognomine dictitabant. His itaq iter habentibus fortuna contigit quædam quæ ingentibus bonis Romanos ex inſperato affecit. Magnæ nuper Sclauenorum hominum manus hyſtrum flumen traiicientes: & eius regionis loca depopulati Romanorum uim maximam cęperãt: Cum his Erulli inopinantes cum manus conſeruiſſent & ſimul ſpem preter uiciſſent: magno eorum

Placentia a Gothis obſidetur

Cethegus Ro.

Heruli.

Ioãnes Faga.

Sclaueni uicti ab Herulis

numero interfecto: captiuos oẽs per eoſdem abactos: abire ad propria
ꝑmiſere. Sed narſes interea quempiam nactus qui Childibii nomen cla

Childibiꝰ prefectus Ro.

riſſimi quondã Romanorum prefecti falſo ſibi ementiretẽ. Childibiꝰ q-
dam ex Iuſtiniani familia fuerat: uir ſane rebus inbellicis acer admodũ
atqꝫ induſtrius contemptorqꝫ adeo pecuniarum: ut in re ſua familiari
pro maximis opibus duceret nil penitus poſſidere. Hũc Imꝑator quar
to Imperii anno thraciꝰ uniuerſe prefectum ad iſtrum tuendum conſti
tuerat flumen: & tam caute aſſeruandum ne de cætero barbaris ꝑuium

Anti: po.

eſſet quãdo quidem antehac ſepe ut unni: ita & Antarum Sclauenorũqꝫ
gentes flumine eodem traiecto: inſanabilibus malis Romanos affecerãt
Sed Childibius poſthac adeo terrori barbaris fuit: ut ꝑtriẽnii ſpatiũ: &
quamdiu eo ꝑfecture hic munere fungebatur: barbarorũ nemini unq̃
id flumen licuerit Romanos inuadendi de cauſa pertranſire. Quinpori

Childibii uirtꝰ

us in alterã cõtinentis partem Romani Childibio duce ac ſepe tranſue-
cti: barbarorum uim maximam trucidarant: & in ſeruitutem adduxe-

Childibiꝰ a ſclauenis uincitur:

rant. Poſt tertium tamen Childibius annum medicis hiſtrũ cũ copiis
traieciſſet: uniuerſam Sclauenorum gentẽ obuiã habuit: unde inito for
titer prelio cum Romanis permultis & Childibius cadit: quo mortuo
barbari libere hyſtrum flumen traiicere: Romanorumqꝫ res ſepius in-
curſare: quo factum ut uel uniuerſæ Romanæ tunc uires nõ ea in re uni
us Childibii equare uirtutem potuerint. Antis deinde Sclauenisqꝫ lon
go poſt tempore inter ſe diſſidentibus: & certamen deniqꝫ in euntibus

Pſeudochildibiꝰ

Antes ab hoſtibus ſuperantur. Vir itaqꝫ quidam Sclauinus ex captiuis
iuuenem nactus Childibium nomine primum tum pubeſcentem domũ
abduxit. Sed Childibius ipſe temporis progreſſu bellicis eſt in rebus
induſtrius factus: & mire erga dominum caritatis: ut qui eius tuendi
gratia uitæ ſepe diſcrimen ſubierat: & bello ſe perſtrenue geſſerat: qui-
bus ex rebus ingentem retulit gloriam: unde non longe poſt Antarum
uis magna thraciæ loca cum inuaſiſſet: depopulatis ea re regione agris
Romanorumqꝫ rebus direptis multos mortalium demum cum cætera
preda ad proprios lares cum ſe referrent: traducunt his ex captiuis
quempiam unum in domini clementioris poteſtatem & per huma-
ni fortuna deduxit. Erat nimirum Captiuus ille uir ſagax & ſane
uerſutus & qui facile poſſet in negocio homines circumuenire ac fal-
lere: itaqꝫ cum magnopere cuperet Romanorum ad terras redire: nec.

ſ

ulla id arte aſſequi poſſet: rem excogitauit hmõi. Dominũ inprimis cõ-
uentum: pro eius humanitate & in ſe indulgẽtia mirifice laudat: & ſue
probitatis ob gratiam ex Deo pleraq; ſibi bona fore affirmat: ſeq; haud
quaq̃ ingratũ pro eius in ſe benignitate uideri impoſterũ poſſe. ueq; ſi
ſibi optima conſulẽti obſequi uelit nõ longe poſt tẽporis interuallo ma-
gnarũ pecuniarũ dominũ ſe eũ facturũ ſtrenue pollicet. Eſſe nãq; apd
Sclauinos ait Childibiũ Romanorum quõdam p̄fectum habitu nunc
quidem ſeruili: ſed barbaris ipſis incognitũ: ſi igit̃ illi placeret p Chil-
dibio redimendo dependere p̄ciũ: hominẽq; Romanorũ ad loca trã-
ducere: pro indubitato eſſe uerare maximã a Romanis ſe gloriam rela-
turum: & ab Imperatore non paruas opes. His dictis Romanus ille &
ſeruus dño quæ uoluit perſuaſit: nam & ſecum una ad Sclauinos cõten-
dit cum hiſq; quia fama utriq; innotuerant barbaris mutuo actuto di-
uerſabant̃: pecuniis itaq; multis Childibii domino pſolutis hominem
quem petierant coemerũt. Inde profecti cũ p̃t̃inus obiiſſent & domũ
ſe iam recepiſſent: rogat mox hominẽ emptor ille & dñs: Num ipſe Chil-
dibius eſſet Romanus ille profectus. Tum ille nil dedignatus quę uera
eſſent ex certa cõfeſſione fateri: quemadmodũ antehac ſecũ actũ fuit ex-
plicat: ut Antius & ipſe genere ſit: & cũ aduerſus Sclauinos una cũ ſuæ
nationis hominibus pugnã iniſſet: ab hoſtiũ ſit quoq; tam captus: nũc ue-
rocũ in patriam uenerit liber & ipſe ſit ex lege futurus. Tũ igit̃ q argẽ-
tum perſoluerat ne hiſcere quidem tunc primũ: ſed merore mox affici &
ſuæ ſimul factę iacturæ non mediocriter indoleſcere. Romanus uero &
ſeruus ille qui dñm cõſolari & quę in uero eſſent refellere uellet neq;
ſibi res forte in patriã reditũ moraret̃: hunc qdẽ uirũ Childibium eſſe
identidẽ affirmaret: ſed pre formidine: ut qui in mediis hoſtibus nũc di-
uerſetur: haud quaq̃ ex uero ſibi uelle cuncta retegere: quod ſi Romano
rum ad terras peruenerit non ſolum nihil omnino hũc ueritum occulta
turum ſe eſſe qui ſit: ſed ut i par eſt: glorię honoriq; id habiturum. Dũ
interea de huius uiri nomine ea cõtrouerſia fieret uulgatus iam ſermo
ad omnes pferri cęptus: Antarum gens itaq; eius rei ob gratiam cũ ad
inuicẽ cõueniſſent cõmune decernũt id ſibi fore negotii atq; adeo ex ea
re ingẽtia quędã ſe habituros ſperabant: qñquidẽ Romani exercit9 prin
cipem redactum in poteſtatem haberent. Atqui Antarum Sclauenó-
rũq; nationes: non ab homine aliquo uno reguntur: ſed ab antiquo ple-

Romani ſerui aſtus.

Sclaueni & Ante quõ regant̃.

beia cõmunicq; libertate uiuunt:& iccirco res omnes quæ uel utiles ſint:
uel forte difficiles in cõmune conſilium deducuntur: Cætera uero om-
Opinio d Deo.
nia utricq; fere genti paria ſunt & ſimillima: his preterea barbaris lege
cautũ eſt:& aſuis maioribus proditũ: inter deos aliquẽ unũ q fulminis
ſit fabricator rerũ omniũ dominũ ac ſolum eſſe ut credãt: illicq; boues &
Fortune nullũ numen.
hoſtias cęteras mactẽt: fortunã uero nec ſciũt qdẽ: nec alias uim aliquã
in homines habere fatent: Sed poſtq̃ ſibi ſiue domi morbo correptis: ſi-
ue in pręlio cõſtitutis/e/propinquo mors imminet iubent quidem ſi in-
columes forte euaſerint: deo cõfeſtim ꝓ anima ſacrificium facere: Vnde
cum primũ mortis illud diſcrimen defugerint: ſacrificiũ ex uoto ac pro-
miſſis abſoluunt & putant ferme hoc pacto ſalutem ſibi per ſacrificia re
Sacrifitia.
demiſſe. Siluas preterea & nymphas hi colunt: & demones alios: hiſcq;
ſacrificia pagunt:& inter ſacrificandũ uaticinant: Habitant aũt incõdi
Habitatio
ta quędam tuguria & longo ab inuicem interuallo: & ſinguli domicilii
locũ: ut ſepe fit mutat: In ꝑlio autem pedeſtres plericq; in hoſtẽ eunt: cli-
peum telacq; in manu geſtans: thoracem tamen nõ induunt: nõ nulli ue-
Habitus in bellum ꝓficiſcẽtiũ.
ro nec tricam quidem & obſoletam habẽt dum interea bellum fit ueſtẽ
Sed uelamenta dũtaxat quędã ad fęmur uſcq; tendentia: hunc in modũ
aduerſus hoſtes cõſiſtunt: porro una utriſcq; & barbara lingua: Quin ẽt
nec corporis ſpetie inter ſe differũt: nã & prolixiore ſtatura ſunt omnes:
& uiribus plurimum ualẽt. Corporũ uero & Comarũ colore: nec candi
do admodũ nec rutili prorſus: nec in in nigredinẽ omnino uergẽtes: ſed
ſubrutili magnopere ſunt: Vitam uero ut duriorem: ita & plane incul-
tã neglectãcq; maſagetarum more ducunt:& quidem ſordidus ut illi ci-
bo ingurgitantur: Callidi tamen ſiue malefici minime ſunt: ſed in popu
lando ac rapiendo hunnicam ſeruant conſuetudinem: Et ſane Sclauinis
Spori antedicti Sclauini & Ante
quondam Antiſtiſcq; unum erat ac ſimile cognomentum: quippe quos
Sporos priſci iccirco denominarunt: quia ut reor diſperſi per taberna-
cula & ſeorſum ſinguli habitabant affarimcq; terras habent: ut qui ma-
ximã in ulteriore hyſtri fluminis ripa incolunt partem. Antę itacq; iſti
inter ſe tũc tẽporis coeũtes: ut ad ꝓpoſita redeamus: hominẽ idẽtidẽ co-
gere ſibi ut fateret Childibiũ ſe eſſe & Romanoꝝ ꝑfectum: qđ ſi inficias
iret: ſupplicia ſe illaturos acri9 cõminari. Dũ hęc agerentur Imperator
Iuſtinianus miſſis ad Barbaros hos oratoribus quãmaxime hortabat a
Turris.
unũ ut omnes incolerent locũ:& ueterẽ ꝑcipue urbẽ Turrim cognomi

natam: ſupra hyſtrũ ſitam: p Traianumqꝫ quondam ędificatã: Nũc tñ ex barbaroꝝ direptione penitus deſtitutã: Hanc igitᷣ urbẽ Impator Iuſtinianus: ut Romano attinentẽ imperio: daturũ ſe gratis his fatebatᷣ: adniſurũqꝫ familiaritate eoſdẽ ſibi quoad poſſet cõiungere: & magna inſuper donatuꝝ pecunia: ut confederati ſibi in poſterũ eſſent: hũnoſqꝫ ppetuo infeſtarent q Romanorũ uellent excurrere principatũ: his barbari acceptis probatiſqꝫ ſimul cõditionibus: facturos ſe oĩa polliceri ſi Childibiũ Romanoꝝ prefectũ deintegro cõſtitutũ: ut ſecũ cohabitaret: pmiſerit: identidẽ affirmando eum haudubie Childubiũ eſſe: quem apud ſe tunc detinerent: Quibus ex rebus uir ille quẽ Childibiũ barbari nuncupaſſent quamoptime ſperando elatus: peruelle quidem ac plane fateri ſe Childibiũ eſſe: q Romanos quondam ductaſſet: unde cũ ea de cã Byzantiũ is mitteretᷣ. Eodem itinere Narſes obuiam uenientẽ offendit & ĩ colloquium uenit. Sed ubi demũ hominẽ hũc nebulonẽ quempiam eſſe deprehendit: & Childibiũ ſe plane mentiri: tam & ſi latinã uocem emitteret: Childibiiqꝫ inditia de ſe nõ pauca ederet: ut quæ antea ſic didiciſſet: ut ſatis iam poſſet ea diſſimulare incarcerẽ ſtatim cõiectum uera ꝓfari cogit: Byzãtiũqꝫ traducendũ curauit: Sed iã unde digreſſus ſum redeo.

Pſeudo Childibius prefectus.

Pſeudo Childibius in carcerẽ coniectus.

Beliſſarius interea Valentinum & ex ſuis armigeris alterũ Focã nomine: & hunc quidem bello egregium Romanũ ad portũ cum exercitu miſit: eius ut loci preſidium cũ preſidiariis militibus aliis. quibus Nocentius preerat cuſtodirent: & quoad poſſent crebris eruptionibus hoſtium copias infeſtarẽt: Valẽtini itaqꝫ Foceqꝫ milites ex prefectorũ pmiſſu Romã clã mittũt. Beſſe q nuntiarent hoſtiũ ſtatim ſe caſtra de improuiſoqꝫ inuaſuros: & ſimul rogarẽt ex militũ numero quos intra urbẽ haberet: & pugnaciſſimos quoſqꝫ delectos: cũ primũ factã p ſe incurſionẽ ꝑſenſerit: quam celerrime ſibi ſubſidio mitteret. ut utriqꝫ exercitus iuncti ingẽtẽ inferre iacturã parbaris poſſet: id tñ Beſſe ꝓfecto haud quaq̃ ut fieret placebat: tã & ſi militũ tria milia ſecũ haberet: qbus Valẽtin⁹ & Focas cõſiſi cum quingẽtis dũ taxat hoſtiũ caſtra nil tale ſperantiũ de improuiſo cũ inuaſiſſet paucos quoſdã interfecerunt: cuius tumultuariæ pugnæ & ſi celeriter ſenſus ad obſeſſos peruenit: nemo tamen ex urbe opem his allaturus ꝓdibat. Tũ illi iam ſuis diffiſi ad portũ integri oẽs & nullo ſuoꝝ deſiderato ſe receperunt: Rurſũqꝫ hi ad Beſſã nũtiis miſſis ignauię hũc & formidinis incuſabant: nil oportune ſe occupantis: affirman-

Valentinus.

Phocas.

Nocentius.

Preſidiũ Ro. in portu

Prelia circa obſeſſam Vrbem.

tes p̃terea paulopoſt inhoſtem ſe incurſuros hunc hortabant̃: ut intm-
pore ſibi adeſſet:& cũ omnib9 copiis barbaros ipſos adorirẽt. Beſſas ue
ro negare idẽtidem acie cũ his decernẽdi ob gratiam in hoſtes ſe prodi
turum. Vantinus interea & Focas maioribus in barbaros uiribus impe
tum facere aĩo agitabat: Iamq̃ ſe ad id preparabant. Sed Nocentii qui
dam interim miles ſponte ad Totyllam ueniens nũtiat: Die proxime ĩ
ſequenti fut uꝫ omnino ex portu inſe inſultus ut fiat: Tum ille locis ad
id oportunis: hoĩes bellicoſos in inſidiis locat: in quas demũ cum Valẽ-
tinus & focas ſuis cũ copiis incidiſſent: cum magna ſuoꝶ iactura: & ipſi
mortẽ oppetiere: paucis ex his cũ uix effugiſſent: in portũ ſe receperũt.
Per id tempus uigilius urbis Romanæ p̃ſul: cũ in Sicilia eſſet: magnuꝫ
nauiũ numerũ frumento complet: & Romã tranſmittit ratus oĩno urbẽ
tuto adire hos poſſe: q onera nauibus importarent: quæ utiq̃ cum Ro
manũ ad portũ curſuꝫ tenerent: hoſtes earũ aduentu precognito paulo-
ante priores ipſi cũ importũ ueniſſent intra muros delituerũt: ut eo na
ues iam deſcendẽtes: nullo negotio capent. Sed hos q in menibus erant
cuſtodes mox cõſpicati/e/propugnaculis ueſte altius agitata: ſignũ nau
tis ad ſe nauigantibus dabant: & ultra progrederent̃: ſed alio quocũq̃
poſſent uerterẽt uela: illi uero prodito ſigno nõ intellecto: ſed rati poti
us qui in portu erãt Romanos: præ gaudio & ex ſuo aduentu alacres fa
ctos id ſignũ dediſſe ſeq̃ a portũ incundũ hortari: proſpero ac p̃ſenti af-
flante his uento intra portũ celerrime cum nauibus puenerũt: Inq̃bus
Valentinus Epiſcopus quidã: cum Romanis pleriſq̃ aliis nauigabat.
Tunc barbari ex inſidiis cõfeſtim exorti: naues omnes nemine defendẽte
mox capiunt: Ep̃um cum Romanis cõprehenſum ad Totyllam ducunt:
cęteros uero obtruncant: & cũ honeribus naues remulco trahentes e ue-
ſtigio abeunt. Totyllas interea cũ Ep̃um quid ſibi nã uellet rogaſſet: &
mendacii apertius cõuiciſſet: utraſq̃ illi manus precidit. His ita pactis
iam hyems ſe circũegerat: & Vndecimus belli huius ſe uerterat annus:
qđ ſcri pſit Procopius. Vigilius interea Romanus Antiſtes ab Imp̃ato-
re ex Sicilia Euocatus Byzantiũ uenit: nã ut eo cõtenderet diutinã ea in
Inſula hic traxerat morã. Eodẽ tp̃e & Romani in Placentia urbe obſeſſi
omnibus iam neceſſariis deficientibus: fame coacti cibi genere utebant̃
mortalibus inſueto: ut q ſe inuicem ęſitarẽt: quo factum ut ſe ac Placen-
tiam hoſtibus deditione tradiderint: ſalute pacta nec ſecus & ĩ urbe Ro

Prefecti Ro. cę-
duntur.

Vigilii Pont. cu
ra in frumẽto ob
ſeſſis mittẽdo.

Claſſis Ro. cum
frumẽto ĩ portũ
capitur.

Ep̃o Totilas ma
nus p̃cidit.
Belli ãnus. xi.

Placentię fames
ut humana car-
ne uescerentur.

ma obſeſſis neceſſaria omnia defecere: Erat tunc forte inter Romanos &
ſacros uiros Pelagius quidam Diaconus: qui diu Byzantii cõmoratꝰ ma
ximam ſibi cũ Imperatore cõciliarat amiciciã: Vnde & pecuniaꝝ ui ma
xima circũfultus Romã ſe pauloante q̃ obſideret cõtulerat: ineaq; dein
de obſidione neceſſariis indigẽtibus: eius pecuniæ partem largiter im-
partitus: cum uel ante hac eſſet inter Italos omnes uir probus/maiorem
uti par erat caritatis & improximos quoſq; beniuolentiæ gloriam retu
lit: hunc igitur cum præ famæ indigna quedam Romani & difficillima
paterentur: facile ſuadent conuentum ut Totyllam precaretur paucoꝝ
ſibi dieꝝ inducias his cõditionibus daret: ut ſi intra conſtitutũ inter ſe tẽ
pus nemo ſibi ſuppetias ex Byzantio uenerit: ſine mora ſe ipſi urbemq;
barbaris proderent. His cũ mandatis ubi ad Totyllam Pelagius uenit
& ab eo eſt ꝑ benigne ſuſceptus: Prior Totyllas ita exorſus eſt. Cõſtat ſa
ne apud barbaros omnes id lege cautũ eſſe: oratores ut hi plurimum co
lant & uenerentur: Mihi uero qui uirtutis ſibi aliquid cõpararunt qua
lis tu es honorem deferrę ſimul & reuerentiã iampridem ſtudium fuit.
Sed Oratoribus delatos honores ſiue illatam his ignominiam/nõ ꝑſona
rum mãſuetudine: ſiue uerborum tumiditate & elegãtia diſcerni reor:
ſed cũ uera quędam fatent̃: uel non ſanis admodũ uerbis utunt̃. Orato
ri itaq; illi honor deferri maxime ſolet: qui ueritate mox patefacta ad
ſuos dimittit̃. Sed his ignominia prę cęteris affici: qui ubi cõmenticia
quędã & ſubdolã fecerit uerba ad ſuos mox redeat. Cætera quidem Pe-
lagie: quę a nobis petieris: facile cõſequeris: tribꝰ duntaxat exceptis: &
ubi hæc caueris ut plane ſubicias magis expediet: ne forte maximam ip
ſe cauſam ꝑbeas: quominus eorum uel peragas: quorum ob gratiã huc
aduenisti: uel nos forte ex re infecta irriſes: petere nãq; quæ preſentibꝰ
haud quaq̃ rebus conueniat: plurimum procul dubio facit: nemo pro-
uotis ut quippiam conſequatur: his autem ſic interdico: ne quoq̃ pacto
pro Siculis uel urbis menibus hiſce: uel tranſfugis ſeruis uerba nunq̃ fa
cias: Quandoquidem fieri non poteſt ut aut gotthoꝝ opera uti ꝓ Sicu-
lis queas: aut murus ut iſte urbis integer maneat: uel ſerui ipſi q nobiſ-
cum nunc militant: ſuis quondam de cætero ut dominis ſeruiant. Verũ
ne uideantur hęc incõſiderata quadam ꝑ nos pretendi ſententia: & cau-
ſas ipſas explicaturi mox ſumus. Fuit olim Sicilia inſula & priſcis qdẽ
tẽporibus pecuniarũ ut fęlix prouẽtu: ita & cuiuſuis generis frugum in

Placẽtia gotthis deditur.

Pelagꝰ Diac. diues.

Pelagus ad Totylam cũ mãdatis.

Totile ad Pelagiũ orõ:

Gotthoꝝ odiũ ĩ Siculos & cauſſa

ea naſcentiũ:cæteris terris fecũditate pſtantior:atq adeo ut non ſolum he incolis ſuppeditant:ſed uel uobis Romanis indidem ad uitam ſint ne ceſſaria p annos ſingulos exportãtibus ſatis. Vnde tunc primũ Romani Theodericũ deprecabantur ne ea in Inſula maius aliquod gotthorum pſidiũ collocaret:ne ea res forte ad cęteras proſperitates eorũ libertatẽ interpellaret:His ita pactis hoſtiũ exercitus in Siciliam nauigauit:q ferme nec hominũ multitudine nec re alia ulla nobis eſſent inbello pa- res. Siculi uero uiſa hoſtium claſſe non ad gotthos quicq̃ denũtiare:nec ſe cõtinere munitionibus:nec hoſtibus ſaltem cenſere ut cũq occurſan- dum tunc eſſe promptiſſime patefactis urbium portis:ſupinis hoſtiũ exercitũ manibus exceperũt:& haud ſecus egere ac infidiſſima ſeruitia ſolent:quę diutius in carcere aſſeruata dũ dominorũ uolũt manus effuge re:in nouos quoſdam & alienigenas ſtatim icidũt. Ea itaq ex Inſula ho ſtes ue/e/loco munito impetu facto omni Italiæ ora ſine ullo potiri nego tio ſunt quin etiã uel urbẽ hanc Romã cepere:ac tantum inde frumenti numerũ importarũt:ut uel obſeſſi in anni ſpatiũ queãt Romanis obſiſte re. De Siculis hacten⁹ quibus p gotthos ut uenia detur fieri nullo pacto iam poterit:criminum magnitudine miſericordiã ab his adimente:qui affecti iniuria ſunt nunc uero intra hos muros hoſtes ſe coercẽdo ĩcam pum quidem deſcendere & nobiſcum acie decertare minime cenſent: do lis uero & deceptiũculis cõtinenter & in ſingulos dies nos oppugnando iniuſte quidem noſtris hi rebus & plane abſurdi⁹ nũc potiunt: ne itaq iteratò hæc eadem patiamur prouidendum iam ducim⁹. Qui enim pre ignorantia ſemel circumuenti falluntur:ſi rurſum in infortunium reci- dant:quia minus periclitando preuideant conſuetam ſibi calamitatem: haud quaq̃ ex aduerſante fortuna id fieri uidebitur:ſed quia ſe deliquiſ ſe plane ignorent:uel illud quidem adiecerit quiſpiam:& uobis omnib⁹ maxime profuturum:ut urbis hęc męnia ſolo equentur:ne cum aliis & ipſi demum coerciti:uel ab inſultãtibus hoſtibus circũuallati:ſed malis exclũſi:alieno periculo nec ullo ueſtro diſcrimine uictoribus futuri ſitis in premium. De ſeruis uero qui ultro ad nos cõceſſerunt dicturi hæc ſu- mus/Si enim qui nobiſcum fuere in hoſtẽ inſtructi:&/a/nobis deinde fi dem:noſtra ex confeſſione acceperint:ne ſe unq̃ ueteribus dominis ut cũq reſtituamus:ueſtras in manus dedendos eſſe nunc cenſuerimus: profe cto nec uobis quidem traditam fidem ſeruaturi quandoq eſſemus. Nõ

Sicilia q̃ oportu na bello gerẽdo in Italia.

Menia urbs eq̃ re ſolo uult To- tilas.

enim qui uel cũ omnium miſerrimis pactiones factas neglexerit: erga
alium quẽpiam firmiorem pr̨ę ſe fere aium quiuerit. Quin potius ue-
luti abſurdioris naturę inditium ad omnes q ſecum uerſant circũferre
pfidiam uideret. Hęc Totyllas. Pelagius uero ita reſpondit. Sũmuʒ ti- Pelagius reſpondet Totile.
bi uir ſtrenue indicẽdo ſtudium fuit: me ſimul & oratoris nomen extol-
lere: & ſi alias in ſordidiſſima ſtatuiſti nos forte uirũ nãq; amicuʒ & ora
torem: nõ ſolum eum affeciſſe cõtumelia duxerim: qui uel caput illi per
cuſſerit: uel aliquouis in hunc deſeuiat modo. ſed uel q re infecta dimi-
ſerit ad ſe delegatum: non enim homines oratoris munere icirco fungũ
tur: ut honorem ab his cõſequantur: qui ſuſcepturi ſe ſint: ſed quod uſui
reipublicę impoſterum ſit pagendo ad eos qui ſe legauerunt mox rede-
ant: fit igitur ut uel affectis iniuria longe magis cõducat eorum aliquid
effeciſſe quorum ob cauſam uenerint: quam principum uerbis benigni-
oribus auditis: nihil pro ſpe conſecutos ad ſuos redire. Deprecari auteʒ
haud quaq̃ ſat ſcirem quęcumq; pſatus nunc es: cur enim quiſq̃ ei mole
ſtum ſe pbeat: qui anteq̃ poſtularis reſpondeat: cõuentiones facturuʒ ſe
neget. Sed illud equideʒ minime ſubticebo: quod pro te facile feras: quã
tum erga romanos qui inte arma ſuſcepint oſtenſurus benignitatis & be
neuolẽtię ſis: Qui in ſiculos tibi nil aduerſatos immortalę quoddam de
cernas effundere odiũ. Sed ipſe mea ad te ommiſſa legatione: ad deum
hanc tranſferam: qui ſupplicum cõtemptores odiſſe ſolet: His pelagius
dictis abſceſſit: Quem Romani ubi re infecta ad ſe redeuntem uidere: Re infecta redit Pelagius.
eo acrius animo cõflictari quo & fames quottidie inualeſcendo inſanabi
liter eos afficeret: militibus uero nõdum neceſſaria deerãt: ſed ſe adhuc
ſuſtinebant: unde Romani gręcis immixti: exercituum pfectos Beſſam
& Cononẽ adeũtes: Lachrimabundi & multo cum gemitu profati hmõi
ſunt. Talem nobis preſentẽ eſſe fortunam ſpectamus ut ſi uel impiũ ali- Romanoʒ pces ad pfectos.
quod aduerſum uos facimus patraſſemus: haud quaq̃ poſſet id merito
nobis in crimen aſcribi neceſſitatis ſiquidem magnitudo excuſationis in
ſe plurimum habet: nunc uero cũ nobis ipſis ad opitulandum nil quicq̃
ſit uirium: uerbis obſtenſuri calamitatem ipſam hanc deploratum nũc
ad uos uenimus. Sed benigne quę dicturi nos ſumus audiatis pcamur:
nec ulla dicendi audacia obturbari uos uolumus: ſed maloʒ ex ea pen-
ſitare nũc magnitudinem: nã qui de ſalute cogitur deſperare: nec opere
quideʒ nec uerbis decorem ſeruare decętero poterit. Nos uero o Princi

pes: nec Romanos quidem· nec uobis cõſanguineos ducitis: nec cor ſidẽ
uel morum uel legum ſocios eſſe: ſed perinde rebelles: & qui Imperatoris
non ultro intra urbem exercitum excepimus: ſed hoſtes potius ipſos
in nos armis deſumptis: nunc uero ueluti acie uictis captiſq; bello: uo-
biſq; in ſeruitutem ex lege cedentibus date uẽis mancipiis alimenta: nõ
ad neceſſitudinem ſuffectura: ſed quæ ad tenuem ſaltem uitam ducẽdã
ſint ſatis: ut & nos ſupſtites facti: uobis cõtra ſumminiſtremus quęcũq;
dñis ſerui par eſt ut miniſtrent: Quod ſi id uobis non facile placet: ſed di-
gnum duxeritis ſine ulla ope miſſos nos facere: id lucri eſtis deniq; ha-
bituri: quod in ſeruorum nihil opere inſudabitis ſepulturam: at ſi ne id
quidem de uobis ſperandũ relinquit: ſaltem nos obtrũcate: nec morte ho-
neſta nunc fraudetis: nec uitæ exitum nobis inuideatis omniũ proculdu-
bio ſuauiſſimum: ſed uno facinore infinitis Romanos liberate difficulta-
Prefectoꝝ reſpõ ſio. tibus. Prefecti itaq; his auditis cõmeatus Romanis quos tribuant nul-
los in pñtia eſſe reſpondent: ipſos uero necare ſe impiũ ducere: nec pla-
ne ſine diſcrimine fore ſi ſic relinquant: Beliſarium tamen & ex Byzan-
tio tranſmiſſos exercitus identidem affirmare affuturos propediem eſſe:
Deniq; his uerbis Romanos ſolati dimittunt: fames interea inualeſcẽdo
in immenſum cũ accreuiſſet: maximum in malum euaſerat: ut quæ ciborũ ab-
ſurdiora quedam ſuggereret genera: & naturæ excedentia terminos. Sed
Auaritia pfecto rum. Beſſas Cononq; ut urbis pfecti cuſtodię frumenti maximum numerũ
intra mœnia ſibi reconditum: ſua neceſſitate militibus fraudatis: Roma-
Ingens pciũ tritici Romæ. norum primoribus & his quidem diuitibus ingẽti pecunia uenditabãt
Medimni ſiquidem quod utiq; menſuræ eſt genus: aurei ſeptem pretiũ
erat. Sed quibus non tantę erant domeſticę facultates cibos tam delica-
tos: ut poſſet & tanti opulentiorum more abſumere: eiꝰ pretii pte quar-
ta depenſa furfure Medimnum complentes: pane inde ſordidiore confe-
cto diueſcebantur: id cibi genus neceſſitate ipſa ſuauiſſimum faciente:
Beſſas porro & eius armigeri qui bouem haberent uenalem: aureis qn-
quaginta uendebant: ex Romanis uero cui uel equus forte obiſſet: uel iſti-
uſmodi aliquid demortuum erat & putidum inter fœliciſſimos habebãt
quia mortui animantis ueſci carnibus poſſet: cętera hominũ turba ur-
ticas dũtaxat edebat: quales circa urbis pomerium & locis incultioribꝰ
Vrticis ueſcunt Ro. paſſim & affatim naſcuntur: quas tamen decoctas: ne uel ſapore uel in-
natis offenderetur aculeis eſitabat: quamdiu itaq; aureus fuit Roma-

nis numerus:ſrumentum ut dictũ eſt & ſurfures cremebant:uerum ubi
demũ his defuit domeſticã ſuppellectilẽ omnem inforum inferre & pro
diurno hanc uictu in eorum cõmutare iacturam:Sed ubi militibus fru
menti nil reliquuꝫ fuit quod impartiri Romanis poſſet:ad urticas uni
uerſi iam circũſpicere:quibus deficiẽtibus cum eorum nõ magna his co
pia eſſet:atqꝫ adeo ad ſaturitatẽ nõ omnes haberent:corpore extenuari
deniqꝫ cęperant:colorqꝫ cũ in pallorẽ ſe paulatim & liuorem uertiſſet:
ſimillimi idolis uidebantur:pleriqꝫ uero uel incedentes·uel dentibꝰ ad
huc ipſis urticas mãdentibus:de improuiſo exanimati cadebant: iamqꝫ
uel purgamentis in cibũ & ſtercoribus utebantur:nõnulli etiaꝫ fame ni
mium degrauati:manus ſibimet inferebant:cũ nec canes quideꝫ nec mu
ros decętero inuenirent:nec aliud uſq̃ demortuum animal quibus uti
in cibum poſſent·Erat inter cæteros Romanus Vir quidam liberorum
quinqꝫ factus iam pater:hunc filii omnes circũſiſtendo prehenſandoqꝫ
ut aſſolent cibum ſibi efflagitabant:tum ille nec ingemiſcens quidem
nec ullo edito turbationis indicio:ſed fortiſſime dolore diſſimulato:fili
os iuſſit ſe ſubſequi·ut cibum mox accepturos:ubi uero ſupra Tiberis
pontẽ peruenit:capite obuoluto uelatiſqꝫ oculis:in tiberis aquas confe
ſtim deſiluit ſpectantibus filiis/Romaniſqꝫ cęteris qui ea tunc forte/e/re
gione cõſtiterant·Vnde Imperatoris prefecti ex ea ciuium Romanorum
deſperatione terrore perculſi traditis qui abire ex urbe uellent/pecuniis
quocũqꝫ animus ferret:ut ſecederent ſtatim iuſſere:quo factum eſt : ut
paucis admodum Romę relictis:in fugam ſe omnes proriperent:& quo
cuiqꝫ licuit diuerſim abirẽt:eorum tamen pars maxima areſcentibus pꝫ
inedia uiribus:mortem paſſim obibat:non nulli ab hoſtibus intercepti
interiere:Cum Romanis itaqꝫ ſic ut diximus actum· Iſaacis interea &
Ioannis ubi tandem exercitus Epidãnum uenit:ſeqꝫ cum Beliſſario iun
xit·Ioãnes omnibus incõtinentẽ expoſitis copiis:eius regionis pedibus
ut ſinũ peruaderent iuſſit:ut eandem cũ uniuerſo exercitu ferrent for
tunã·Sed Beliſſario id fore inutile uiſum:quinpotius ad circũiecta ur
bi loca mox una nauigandũ cunctis decernit:& id quidem cenſebat lon
ge plurimum rebus ſuis cõducere:ſiquidem per continentem euntibus ſi
bi:& tempus eſſe longius cõterendũ rebat:& aliquid ad interpellan
dum ſe occurſuꝝ:poſſe tamen Ioãnes aiebat:p Calabros & gentes finiti
mas alias progrediendo per paucos inde & reliquos barbaros propulſa

Fames inaudita Romæ.

Romanus cum filios alere non poſſet i Tiberiꝫ ſe pcipitauit

Romani Vrbem deſerunt.

re:& intra ſinum ionicum omnibus locis inpoteſtatem redactis: cõiungere ſe demũ cum aliis circa urbem affuturis tunc copiis: adque ipſe deſcendere cũ altero exercitu animo agitabat: ut qui magnope uereretur: ne ſi acerrime demum obſiderentur Romani uel pauculam ut cũq; iter poſitam moram plurimum poſſe publicis rebus officere: nauigantibus uero & uento ſecundo ac ualido incidente: facilem ſibi fore Romanũ in portum deſcenſum. Sed pedeſtri exercitu ex hydrunte ad urbem profi ciſcentibus quadraginta dierum ſpatium neceſſarium eſſe ad iter confi ciendũ: His Beliſſarius Ioãne cõmonefacto: cum uniuerſa claſſe ex Epidãno ſoluit: nactuſq; proſperum uentũ hydruntem non longe poſt appulit: cuius aduentu gotthi precognito: quicumq; ad obſidendum preſi diũ tũc forte cõſtiterãt: ſoluta ſtatim obſidione ad Brũduſiũ ferebantur que ferme ciuitas duorum dierũ uia ab hydrunte abeſt: & ipſo in littore ionici ſinus eſt ſita. Beliſſarium rati ea/e/regione fretum mox traiecturum. Ad Totyllam inde quemadmodũ preſentia ſe haberent ue ſti gio pferũt: tũ ille uniuerſum exercitum ut iam iam hoſtibus occurſurꝰ parare: & gotthis iniungere qui in calabria eſſent: ut quoad poſſent ea tranſitum cuſtodirent. Sed Beliſſarius proſpero ſibi ad nauigationẽ aſflante uento: ex hydrunte Romam claſſe contendit. Et dum interea got thi ſe negligentius gererent: nec diligentem in calabris cuſtodiæ curam haberent: Totyllas ipſe uel quieſcendo intentius adeo omnes in urbem aditus obſeruabat: ut cõmeatus inferri nil poſſent: Supraq; Tiberimẽ excogitando id machinatus: locum in primis ea deligit parte qua flumen in anguſtũ deſcendit ſtadiis ab urbe nouendecim: trabes ibi prelongas in utrãq; ptinentes fluminis ripam locauit: & pontis in ſpeciem ligneaſq; excitauit utrinq; turres: in hiſq; inpoſuit pugnaciſſimorum ui rorum preſidiũ: ne lembis nauigiiſq; aliis ex portu productis: aditus in urbem pateret. Beliſſarius interim Romanum in portum inuehitur: & Ioannem ſibi exercitu preſtolatur: Sed in Calabriam ille dum hæc gererentur traiecerat: nil ſentientibus gotthis: qui Brunduſi ut diximus erãt: ex hiſq; cum duos quoſdam intercepiſſet: qui exploratum aduenerant: alterum extemplo obtruncat: alterum uero quia ſibi ad genu procubuiſſet uiuum ſeruauit: & eo libentius quo nec prefecto ipſi: nec exer citui inutilem ſe fore prędixerat: Hunc Ioãnes ſic ſciſcitãdo affat: qd. n. ipſe ſi incolumen miſſum te fecerim: mihi Romaniſq; allaturus es cõmo

Iter exercitꝰ Ro. ex Epidãno.

Beliſſariꝰ ad urbem.

Pons a Totila factus ad cõmeatũ prohibendum.

Ioãnes re Romana omiſſa in Calabris detinetur

dis tum ille ſe polliceri facturũ: ut gotthis nihil omnino huiuſmodi ex/pectantibus de improuiſo inſiſtat. Ioãnes uero fide illi Salutis data ne/ceſſe fore reſpondit: ut & equorum quos gotthi haberẽt greges ſibi oſtẽderet: ubi itaq; uel ad id operam ſe nauaturum profeſſus eſt barbarus: hũc ipſum ducem Ioãnes ſecutus: hoſtiũ equos cum primũ paſcentes de/prehendit: immiſſoq; peditatu q multitudine ꝑualeret: & robore: hos ſtatim preoccupat: curſu deinde citato ad hoſtium caſtra mox ducit: in quibus barbaroꝝ q̃ multi: eũ dearmati imparatiq; eſſent: re ſubita ter/riti: ac priſtine ſimul uirtutis obliti: contrucidantur: pauci euadẽtes ad Totyllã demum ꝑueniunt. Ioãnes deinde calabros omnes ſolat9: eorũq; animis delinitis Imperatoris ut partes beniuole tuerent̃ effecit: ex eo p multa pollicitus: & Romanis ex copiis bona quandoq; his fore. Ex Brundusio poſtea q̃ celerrime potuit mouens: Canuſium uenit: quæ Ciuitas eſt inter medios appulos ſita: dierum quinq; a Brundusio uia in occidẽtem & Romam uerſus eunti: diſtat ab Canuſio quinq; & uiginti ſtadiis haud procul & Cannæ ſunt uicus & ingenti illa Romanis illata per Annibalem clade nobilitatæ: eo in loco Tullianus nomine quidam Venantii filius Vir ſane Romanus in brutiis & lucanis non minus diuitiis q̃ uiribus pollens: Ioanni cum in conſpectum ueniſſet: Imperatori id no/xæ dabat: quod in Italiã miſiſſet exercitum: qui Italicenſes grauiter effeciſſet: unde pro indubitato aſſeuerabat: quod ſi humanitate erga hos de cætero uterent̃ Romani: brutios lucanos in poteſtatem ſe his tradituꝝ: & Imperatori nil ſecus ac antea obedientes hos fore: tributaq; dependu/ros: ut qui non ultro ad barbaros & Arianos conceſſerint: ſed quia uim ab hoſtibus paterẽtur: & ab Imperatoris exercitibus affecti grauiore iniuria ſint: Ioanne itaq; curaturum ad nutum ſe omnia confirmante: & ſimul factuꝝ ut Italicis recte cuncta ſuccedant: ſuas Tullianus mox copias Romanis exercitibus iunxit: qua ex re milites ab Italis nihil ĩpoſteꝝ uerhti oĩa fere intra Ionicũ ſinũ amicitia cũ eius regionis hominibus plane conciliata: imperatori obedientia reddita ſunt. Quæ utiq; ubi Totyllas demũ accepit: ex gotthis trecentum delectos Capuam miſit: & ſimul iniũxit: ut ubi Ioãnes exercitũ apte uidiſſent: inde Romã cõtenderet: ita hunc ſequerent̃. ut de ſe nullũ hoſtib9 ſenſum ꝑberẽt: ſibi uero curæ cętera fore. Ioãnes uero ne ab hoſte circũueniret̃ ſat uerit9 a Beliſſario iter diuertẽs ĩ brutios & Lucanos ſecedit. Erat inter gotthos tũc temporis q/

Equi Gotthorũ intercipiuntur a Ioanne.

Calabros in poteſtatẽ impedit Ioãnes.

Canuſium.

Cannæ.

Tullianus Ro.

Recimũd⁹ got· dam Recimundus barbare uocitatus: uir ſane probus: hũc Totyllas ad
bruciorũ cuſtodiam collocarat/habebat is apud ſe gotthorũ Romano-
rũq̃ & Mauruſiorũ tranſſugas quoſdam: cũ hiſq̃ Scyllę & caribdis fre-
tum: & ea/e/regione calabriæ littus ſeruabat: ne qui forte eo ex loco in In
ſulam tranfretarent: neq̃ inde ad ſe nauigarẽt intrepide: hũc in exerci-
tum ex inſperato cũ incidiſſet Ioãnes: derepente ita perterruit: ut nullius
decætero roboris recordati: cõfeſtim fugam auerterent: & in monte3 ea
e/regione admodũ prominentẽ adituq̃ difficilẽ ac plane preruptum: ſe
ſe ex fuga reciperent: quos Ioãnes ſtrenue inſectatus: ubi cum hoſtibus in
ea montis accliuitate & ſuis cũ copiis euaſiſſet: inito cum barbaris p̄lio:
qui loco difficili minus ſe fortiter cõtinerent: quam plurimos Mauruſi
orum Romanorumq̃ militum: ſed tranſſugarum obtruncat ualidiſſi-
me repugnantes: Recimundũ & Gotthos cũ cæteris omnibus ſeſe deden
tes mox cępit· His Ioãnes pactis ibi aliquãdiu p̄manſit quẽ Beliſſarius
operiendo: Dũ Romano in portu ſe quietum teneret non mediocriter in
cuſabatur quod nec acie cum hoſtibus decertaret: nec cũ trecentis illis bar
baris qui miſſi in Capuę cuſtodiã fuerãt manus cõſeruiſſent: neq̃ hos p
Ioãne ſomiſſa ad urbẽ profectiõe in Appuliam ce dit· ſequi niteretur: cũ & ipſe barbaros ſecum haberet delectos· Ioannes ue-
ro tranſitu ad urbẽ iã deſperato: rerro in Apuliam ceſſit: & loco quoda3
Cerbarium· cerbario uocitato cum exercitu moram ut quieturus trahebat· Veritus
itaq̃ Beliſſarius ne Romani tamdiu obſeſſi: neceſſariis ad uitam deficiẽ
tibus: facinus aliquod infanabile aggrederentur: quouis modo in Vrbẽ
commeatus inferre animo agitabat: unde cum non pares hoſtibus uires
Cõſiliũ Beliſſarii in liberanda Vrbe· haberet: ut acie poſſet cum his & in Campo decernere: primum id influ
mine machinatur naues duas quas greci acatas dicunt: & has quidẽ pa-
Acate· teritiores inuicem iungens: tignis reuincit: His deſuper ligneam in edi-
Machine beliſſarii· ficat & ea altitudine turrim: ut turribus plurimũ prominteret: quas ho
ſtes in poſt̃ea antea excitarant: has nãq̃ quorũdam opera uſus: quos trã
Dromade· ſſugarum ſub ſpetie ab barbaros miſerat dimenſus Beliſſarius fuerat: na
ues deinde ducentas quas greci Dromanas dicunt intiberim fecit: li-
gneis circumuallatas muris: & his quidem undiq̃ perforatis: ut ex
foraminibus ipſis hoſtem poſſent/e/tuto ferire: frumentiq̃ multum
& neceſſaria cætera nauibus affatim imponit: & bellicoſiſſimis has
complet militibus: alios preterea pedites equitesq̃ utrinq̃ & circa
fluminis ripas conſtituit: hiſq̃ iniunctum ſiqui forſitan hoſtium

inportum contenderent:aditu enixius prohiberent:Iſaace deinde intra
portus ciuitatem relicto:uxorem illi & ſua cętera commendauit: diſce-
deoſq; iuſſit:nequo indidem pacto abſcederet:ſed eius ſemper inſiſteret
loci cuſtodiæ:ut ſi qd ſibi ipſi ac ſuis aduerſi accideret:haberēt quo ſe cū
ſalute reciperent:non.n. id preter ad effugium aliud his erat e regione
preſidium:ſed omnia circumquaq; hoſtilia:His itaq; ſic conſtitutis:na
uem ipſe unam ingreſſus preerat claſſi:quam eo ut traherent e terra mi
lites imperauit:ubi & ligneam ipſe turrim conſtruxerat:in cuius nauis
faſtigio lembum impoſuit:pice ac ſulfure ſeuoq; plenum: & eiuſmodi
cæteris quæ ignis uelociſſima ſunt nutrimenta: Ex altera ripæ flumi-
nis parte portuenſiq; uia:pedeſtris exercitus ſubſidio ueniebat:ad Beſ-
ſam nuntio prius dimiſſo:qui ei iuberet:die ut inſequenti:magnis edu-
ctis ex urbe copiis hoſtium caſtra turbaret:quod illi uel antehac iuſſe-
rat·Sed Beſſas neq; in ſuperioribus præliis: neq; in preſenti & futura Beſſe auaritia.
hec pugna Beliſſarii imperata exequitur: non enim liberari obſidio-
ne uolebat: Ad huc namq; ſibi ac ſoli rei frumentariæ erat aliquid
reliquum:ſiquidem ex eo frumento quod antea principes ſibi Romam
ex Sicilia miſerant:militibus ſimul a populo ſuffecturum:per exiguã
partem Romanis Ciuibus impartitus maiorem ſibi ſub militaris an-
none pretextu ſeruarat:quod poſtea Senatoriis uiris ingenti pretio uē
ditabat:Beliſſarius igitur Romanorumq; claſſis ingenti labore: aduer
ſo flumine nauigantes Gotthis nullibi occurſantibus: ſed in ſuis quie-
ſcentibus caſtris:cum pontem propius peruueniſſent in hoſtium incidūt
cuſtodias:qui utiq; ab utroq; fluminis latere in pontis tutellam ferre-
as catenas iniecerant:quibus ad pontem procedere Romani prohibebã
tur:ſed barbaris partim hi interfectis: partimq; auerſis in fugam ad
pontem ſuccedunt:quo deniq; ubi eſt dentum: enixe omnia agere: &
operam certatim nauando in hoſtes eniti:repugnantibus fortiter e tur Pugnat ad Pontem gotthorum Beliſſarius.
ribus barbaris:qbus deinde remittētibꝰ pugnam:cōſeſtim Romani exi
ſtunt:& curſu citatiore in pontem euadunt. Tunc Beliſſarius nauibus
ſtatim in quibus eius imperio conſtructæ turres antea ſuerant: ad ter-
ram uiæ portuenſis e regione ſub ductis ad pontis turrim & hoſtiū ma
chinas applicatis:incendi lembos mox iubet: in ligneãq; barbarorum Turris Gotthorum incenſa.
materiam extemplo immitti:eo itaq; igne turris correpta incendio cō-
flagrauit:cūeaq; & gotthoꝝ bis centū arſere: & oſdeus ſimul prefectus Oſdeus.

uir ſane omniuꝫ pugnaciſſimus·Romani autem ex re benegeſta fidētio
res iam redditi:cum ſuis opitulatū e caſtris ueniſſent:acrius longeq̄ an
tea barbaros uulnerare:& armis cōtinenter inceſſere:illi uero ex his quę
acciderāt iam pauefacti:terga uertētes:ſeſe in fugam dedere:iam·n·&
pontē turre incenſa Romani aggreſſi:eo puenerāt:ut hoc celerrime de-
molito:Romam nemine obſiſtēte libere puenirēt:ni Romanis rebus in
uidiſſet fortuna:nā dum interea ut dictū eſt:ſic ſe haberent exercitus:
rumor ad portus urbē pfertur:ſed in nō paruā Romanorū iacturā:ui-
ciſſe:barbaros Beliſſariū:catenāq; in flumine diſſoluiſſe:cum turriq; &
Iſaacii imprudē- pontem cremaſſe:ea fama euectus Iſaacius q in portus fuerat relict⁹ cu
tia & cōtumacia ſtodiā:cū ſe minime cōtinere iam poſſet:ſed eius gloriæ per alios partæ
particeps fieri ſtuderet:Beliſſarii nō magnifacto impio:in alteram flu-
minis ripam cū delectis equitibus centū mox traiicit:& ad hoſtium ca-
Rudericus. ſtra cōtendit:Quibus Rudericus forte tunc preerat:uir ſane bello egre
gius:cūq; ea e regione de improuiſo barbaros iuaſiſſet:hos ſimul & Ru
dericum ſibi obuiam prodeūtes primo inſultu exterruit:unde mox got
thi caſtris relictis trepidi ſeceſſerūt:ſiue maiores ſubſeq copias ſuſpica-
ti:ſiue ut fallerēt hoſtes:falſoſq; ut factum eſt caperent:Iſaacii interea mi
lites & ſi trepidanter barbarorū inuaſerāt caſtra:argētum tamen & pre
Iſaacius capitur tioſam cęteram ſuppellectilē:quæ paſſim iacebant diripe hiſq; intenti
eſſe:Sed gotthi interim dum celerrime rediiſſent:ex his complurib⁹ ce
ſis:Iſaaciū cū aliis paucis uiuum cepere·Hac clade accepta eq̄tes quidā
qui forte euaſerant:Beliſſarium curſu q̄ celeri adeuntes quemadmodū
apud hoſtes ſit & Iſaacium actum renuntiant·Tum Beliſſarius trepi-
do nuntio obſtupefactus:nil ſciſcitatus quonam Iſaacius modo in hoſti-
um poteſtatem ueniſſet:ſed ratus portum cum uxore ſimul fuiſſe am-
miſſum:iacturamq; ſe omnium rerum feciſſe:nec aliud ſibi ſuiſq; reb⁹
reliquum eſſe preſidium:quo ſe incolumes perditis in poſterum rebus
Aduerſa fortu- reciperent:ne hiſcere quidem tunc potuit:dolor nanq; intercluſerat uo
na Romanis. cem:cum antehac ſibi ad nuſpiam contigiſſet:unde q̄ celerrime reduc-
to ad portum exercitu iter accelerabat:ut hoſtes adhuc incompoſitos in
Pontis oppugna uaſurus:& locum ut cumq; recuperaturus quem ammiſſum credide-
tio relinquitur. rat:ſic itaq; re infecta Romanus exercitus a ponte quem cęperat ex
Beliſſari⁹ i gra- pugnare abſceſſit·Beliſſarius uero cum ad portum ueniſſet Iſa-
uem egritudinē aci cognita temeritate:ſe demum ſenſit non oportune turbatum:

tũcq aduerſæ fortunæ indoluiſſet:in egritudinẽ incidit:febris nimirũ derepẽte oborta:& longior maiorẽ inmodũ hominẽ macerauit:& ĩ mortis diſcrimen perduxit. Poſt biduum deinde Rudericus ille & gotthus ubi eã Romanis intulit cladẽ/e/uita exceſſit:cuius iactura ſunt Totyllas & dolore ſimul ingenti affectus: Iſaacium interfecit. Beſſas interea frumentũ adhuc impenſius uenditare:egentiũ neceſſitate pretiũ augente cunctç ſe prorſus & ſummo cũ ſtudio in eam curam dediſſet: murorũ cuſtodias facile inprimis negligere:ne ullam ad urbis: uel rei alterius ſecuritatem diligentiam adhibere: Tum uero mœnibus inſultari:& quidem licenter per hoſtes cœptũ:pauci nãcq in muris cuſtodes erant:& hi quidẽ negligentius agere:nam quibus per uices cuſtodia eueniſſet: maxima erat dormitandi licentia:nemine preſidente q eius cuſtodię rationẽ haberet:nec muros quiſpiã obeundo inuiſeret:q due cuſtodes agerẽt pcontaretẽ: Ad hęc accedebat:qd Romanus incola nullus cum peregrinis cuſtodibus poterat urbis mœnia obſeruare:cũ itacq perpauci ut diximus admodum ad murorum cuſtodiam relinquerentẽ:& hi quidem iam fame cõfecti:quaterni cuſtodes quidam & Iſauri genere ad portam Aſinariã cuſtodias nacti:nocte cõcubia obſeruata qua cęteros ſomn9 oppreſſerat:demiſſa/e/pinnis ad terrã reſte:& ea ſe demitẽtes: Totylla inde adito: excepturos ſe gotthorũ intra urbem exercitũ pollicenẽ: idcq ſe nullo negotio facturos affirmãt: Tũ Totyllas grãs illis ſe redditurũ igẽtes pfeſſus:pecuniacq donaturũ nõ pua:ſi ea quę obtuliſſent pagerẽt:ditos quoſdã ſuis/e/ſatellitib9 cũ his ſtatim dimittit locũ cõtẽplaturos unde hi aditũ affirmaſſent ſuis in urbẽ fore:q ubi ad muros uenere recte comprehẽſa:i ppugnacula ipa nullo iter pellãte euadũt quoubi ẽ uẽtũ Iſauri barbaris oĩa oſtẽtare:& nihil oĩno edicere ĩpedimẽti uſpiã fore:uolẽtib9 muros cõſcẽdere:& itẽ licẽtię plurimũ:ubi iã cõſcẽdiſſent qa nemo obſiſteret:Proinde gotthi iuſſu Totyllę cũcta renũtiareq uiderãt:eodẽ quo pri9 aſcenderãt fune:protinus demittũtur:quorũ relatu oĩbus Totyllas cognitis:& ſi eo fuiſſet ex nũtio letitia nõ mediocri affect9 ſuſpitione tñ ppter Iſauros capt9:haud dũ cõfidẽdũ his nimiũ eſſe cenſebat:nõ multos inde poſt dies ad Totyllã Iſauri iidem uenere:ad id facin9 hortaturi: Tũ ille alios duos cũ his rurſũ ire mox iuſſit:ut & ipi diligẽti9 oĩb9 & acurate pueſtigati:uiſa renũtiarẽt:q uticq nõ lõge poſt ad Totyllã reuertẽtes priorum ſimillima referũt oĩa. Interea uero Romani milites

Beſſe Negligentia in urbe cuſtodienda.

Aſinaria porta.

Iſaurici milites quattuor agũt de pdenda urbe

Vide Iſaurorũ ptinaciam.

multi exploratū quid hoſtes agerent miſſi:non procul ab urbe gotthis decem occurrunt:iter ea habētibus:quos ſtatim cōprehenſos ad Beſſam deducūt·Sciſcitātiq̧ Beſſe quidnā Totyllas aio agitaret:Gotthi reſpondent:eum ſperare Iſauros quoſdā eius in poteſtatem urbem daturos·Iā enim ad barbaros ut certior rumor is emanarat:Sed nihilominus Beſſas Cononq̧ urbis tunc preſides his auditis:negligenter ſe ut ceperāt gerere:nec aliquam tantæ rei rationē habere:Vnde factū ut tertio demū Iſauri Totyllę cū in cōſpectum ueniſſent ad aggrediendū id facinus incitarunt:tū ille alios quoſdam cū Iſauris miſit:cū hiſq̧ & ſanguine quendam ſibi propinquiorem:hi uero Totyllam paulopoſt redeuntes ad rē peragendā cōfirmant:q omnium certior factus primis tenebris/uniuerſo armis inſtructo exercitu ad portā Aſinariā duxit:quaternoſq̧ inde e/gotthis preualidos uiros iſauris ducibus p funem iubet in muros euadere:q nocte ſtatim eadem qua & iſauris ipſis obuenerat p uices cuſtodia:dormitātibus ceteris ad fores Aſinarias aperiendas deſcendūt:preciſaq̧ lignea ſecuribus obice:refractiſq̧ ferreis clauſtris:gotthis aditū patefaciunt:& patentibus portis:cū uniuerſo exercitu Totyllam intra Vrbē ad hoſtium arbitrium recipiūt:Sed ipſe ubi intro eſt itum:unū in locum copias omnes coegit:nec abire diuerſim pmiſit:hoſtium inſidias ueritus:Verum ubi uti par erat tumultuatū & pturbatio:inde & timor ut capta in urbe Romanos inuaſerant:militum Romanorum pars maxima cū ducibus ipſis:ut facile cuiq̧ fuit:fugam capeſſunt:pauci quidam Romanis cum ciuibus ſe immiſcētes in templa pfugiū habuere:ſoli omnium ex patriciis uiris Decius & Baſilius cū aliis nōnullis:cum p̄paratos ad id equos haberent·cū Beſſa fugere potuerunt Sed maximus Olibriuſq̧/& cū his ſimul Oreſtes & alii quidam in Petri apli ædem ſe fuga recipiunt:Cōſtat ſane/e/plebe tunc homines ad quingentos in urbe reſides p id tempus fuiſſe:qui in diuorum ſe templa receperant·Cæteri omnes iam ex urbe exceſſerant:& in alias ſe cōtulerant terras:uel ut ſupra iam diximus:lue abſumpti perierant:Multi interea & noctu quidem de Beſſe & hoſtiū diſceſſione Totyllā fecerāt certiorem:quo affirmante pgratā illos ſibi rem nūtiare:neminem tamen ſuorum fugientiū inſiſtere ueſtigiis ſiuit:nihil eſſe homini ſuauius dictitādo:q terga ſibi ut hoſtes darent:Verū ubi primū illuxit:nec ulla ad inſidias relinquebatur ſuſpitio:Totyllas ipſe orandi gr̄a Petri apl̄i templum ingreditur:Sed

Iſauroꝝ ꝓditio aperta·

Prefectoꝝ deſidia in proditiōe inueſtiganda·

Totilas cū exercitu urbē ꝓditione ingreditur:

Romanoꝝ Militum fuga·

Romani ad templa cōfugiunt·

Decius·

Baſilius·

Maximus·

Olibrius·

Oreſtes·

Quingenti tantum Ro· id Vrbe remanſerant·

Totilas negligit inſequi fugiētes

Totilas primo Templū Diui petri adit·

gotthi interea quos obuios habēt obtruncant: Vnde hoc pacto ex militi bus quidem deſiderati uiginti dūtaxat ſunt: ſexaginta/e plebe homines Ineunti itaq; id Totyllæ Tēplum Pelagius ipſe ſeſe obuiū offert. Chriſti in manibus euangelia geſtans: ſupplexq; omnibus factus: & genu procumbens: Parce inquit/o princeps tuis: Tum ille arridens & ſane profuſius: ita profatus eſt: Nūc mihi ſupplicaturus aduenisti. Pelagius: Ita quidem reſpondit: quādoquidem tuū me ſeruū effecit deus: ſed a his iā abſtine manus q tibi inſeruitutem ceſſere: his itaq; uictus precibus Totyllas: gotthis militibus edicto mox imperat: Romanorum decętero ut neminem obtrūcarent: & ei in primis ptioſiſſima quęq; delecta ſeruarent cætera ſibi haberēt in predā: quāmulta in patritiorū ędibus inuēta fuere: ſed omniū maxima extitere quæ Beſſas reliquerat: ut q uelut omniū pditiſſimus homo: infauſtū illud diuenditi frumēti pcium Totyllæ ad cętera pdam accumulaſſet: Sic itaq; cū Romanis & patritiis uiris tunc actum: Vnde uel Ruſticianę Boetii quondam uxori & Simmachi filię: id reliquū fuit aduictā: & miseriaꝝ ad cumulum: ut ab hoſtibus panem uel neceſſariū aliud quicq; emēdicando depoſceret: quæ facultates antehac ſuas egētibus impartiſſet: & ſeruilibus ipſa ruſticaniſq; indumentis amitteret: haud ſecus & Romanoꝝ primores amiſſis prorſus fortunę bonis: domos circūeundo: foreſq; oppulſando: cibum dari ſibi ſuppliciter pcabantur: nil prorſus his ignominiæ ea re afferēte. Sed gotthi in Ruſticianę mortē iā cōſpirauerāt ei9 hāc noxę inſimulantes: qd tradita Romani exercitus ducibus nō parua pecunia Theoderici ſtatuas diſturbaſſet: in Simmachi patris uiriq; uindictā. Totyllas tamen nulla hanc affici iactura pmiſit: ſed eam ac cęteras fœminas omnes ut extra iniuriam eſſent ſeruauit: uel gotthis has ſibi maxime cupiētibus coniugio iungi. Quocirca factum ut eo ex his nulla ſit per barbaros uiciata: qua ille ex re maximam retulit cōtinentiæ laudem. Poſtero autem die gotthis omnibus Totyllas ad ſe cōuocatis: uerba hmōi fecit. Non equidem nouum aliquod uel uobis incognitū monēdi genus in pſenti facturus/o/uiri cō militones huc uos cōuocaui: ſed eadē illa uel nūc differturus quę apud uos antehac ſepe diſſerui: Vobiſcum uero qui ea ex me accepiſtis: actū ē q optime eſt: nō igitur ita cōmonefactis inſegnitię eſt relabendū: nā & uerborum quæ ad fęlicitatem traducūt: nulla eſſe mortalib9 ſatietas debet: uel ſiquos forte inſcitia opprimat rationis: quādoquidem eorū nul

Lxxx. tantū ceſi Pelagii pces ad Totilam.

Cedes phibetur Vrbs prede daē

Ruſticiana Boetii uxor Simmachi filia.

Romani nobiles in ipſa urbe uictum mendicant

Totile cōtinētia erga feminas.

Totile uerba ad ſuos.

lo ſunt pacto quę probe dicuntur beneficia reſpuenda. Quorſum hæc?
Fuere quondã & gotthis militum milia centum bellicoſiſſimoꝝ in unũ
tunc coeuntium: qui utiq̧ maximum inmodũ ad gloriam opibus utebã
tur: & equorum armorũq̧ ſumma his copia ſuppetebat: Veteranorum
pterea & prudentiſſimorum uis ingens: qui ſane ipſis incertaminibꝰ cõ
ſtituti: nr̃is rebus conducere plurimum uidebantur: & alioqui/a/ greco
rum militum milibus ſeptem hi oẽs deuicti: impio primum fuere: dein
de & cæteris rebus priuati. Nunc uero nos qui reliqui ſumus & tanta p̃
ſertim paucitate: nudi quidem a plane calamitoſi & ignauiſſimi omniũ
hoſtiũ ultra uiginti milia uicimus: & ſummatim ut dicam quę geſta fu
ere eiuſmodi ſunt: ut credi uix poſſint. Cauſas uero cur hęc ita nobis cõ-
tigerint: ſtatim aperiam Gotthi tunc primum pcęteris omnibus ęquita

Modeſtiſſimꝰ totilas.

te poſt habita ut inter ſe inuicẽ: ita & in Romanos tũc ſubditos indigna
quędam patrabãt: quibus uti par erat pmotus & ira ſucenſus deus: p
hoſtibus & cõtra nos depugnabat: quo factũ: ut & ſi multitudine ac uir-
tute cęteroq̧ belli apparatu: hoſtibꝰ eſſemus maximo interuallo ſupio
res: ui quadam tamen occultiore ac plane diuina: deuicti nos ſimus: Ve
ſtra itaq̧ inter eſſe iam reor: quæ rectiora ſunt ut ſeruetis: ideſt ut equi
tatem decętero tueamini: nam hanc peruertẽtibus uobis uel diuina qui
dem ſubſidia infeſtiora mox erunt: nõ enim Deus ſine ullo delectu uel
temere: humano generi uel priuatæ cuiq̃ rationi ferre pſidium conſue-
uit: ſed his & q̃ maxime fauet: apud quos equitatis ratio habeatur: & il-
li quidẽ haud quaq̃ difficile eſt ad alios bona transferre: ut qui reꝝ om
nium habeat poteſtatez. Illud itaq̧ uobis per neceſſariũ fore aſſeuerauе
rim: iuſtitiam ut inuicem & in ſubditos quoſq̧ ſeruetis: hoc eſt ut perpe

Totile uerba ad Romanos.

tuã uobis adipiſcamini fęlicitatem. Hęc Totyllas cuz apud gotthos diſ
ſeruiſſet: Senatorii ordinis ex urbe uiris ad ſe poſtmodũ cõuocatis: ple-
raq̧ exprobrãdo indignãdoq̧ obiicere: & illud imprimis: quod p The
odericum quã multis affecti ſint beneficiis: quodq̧ in omnibus ſemp cõ
ſtituti urbanis ſint per eum antehac magiſtratibus: & rempublicam ipſi
eius permiſſu adminiſtrauerint: ut ingentibus pterea fuerint muniti
diuitiis & alioquin in beneficios gotthos ingratiſſimos ſe preſtitiſſent:
inquorũ iacturã ad defectionem reſpexerint: ac greculos ſimul inuexe-
rint in patriã homines: ſuimet proditores tam ſubito indecẽterq̧ facti.
Sciſcitari deinde num ipſi/a/ gotthis mali iam eſſent quicq̃ perpeſſi: eſſa

riq; itē mox cogere: num boni adhuc quippiam ſibi a Iuſtiniano obue-
nerit: & ſingula deinceps enumerare: quēadmodū omnibus fere magi-
ſtratibus ſint per eum priuati: quod ab exactoribus ſępe antehac uapu
lauerint: quod demū coacti animum ad ea intendere quę aduerſus got
thos geſſiſſent: belloq; preſſi publica nō minus tributa gręcis depende-
re: ac ſi pacifici eſſent: & alia pleraq; his dictis adiecit: quæ domini ſolēt
infenſiores ſubditis exprobrare: Erodianum Romanis oſtentās & ſimul
Iſauros qui ſibi urbem prodiderant: Cū ipſi uos inquiens gotthorum ſo
cii facti: ne locum quidem uel deſolatū ad hūc diem tradendū his cēſue-
ritis: hi uero in urbē nos Romam Spoletumq; receperūt: quo circa ſer-
uorum eſtis uos numero redditi: hi ut gotthis beniuoli & noſtri merito
conſanguinei nobiſcum ſunt imperia habituri: Patritiiq; igitur his au-
ditis ſedulo cōticere. Pelagius uero pro uiris Sontibus: ita & infęlicibꝰ
ſupplex Totyllę factus: nō prius precari hūc deſiit: q̄ ille clementiorem
in omnes ſe fore pollicitus Romanos dimiſit. His ita pactis Pelagiū To
tyllas & ex urbis rhetoribus p̄cipuum unum Theodorum noīe ad Iu-
ſtinianum Impatorem legauit: arctius Iureiurādo adactos: ſuas ut par
tes amice ac beniuole tuerent: & in Italiā reditū acceleraretur: his dein
de iniūxit: totis ut uiribus niterent: pacem ſibi cum Impatore & amici-
tiam cōciliare: ne poſtmodū cogeretur ſi pace infecta redirēt: Romā ad
ſolum diruere: interfectiſq; patritiis uiris in Illyrios bellum trāſferre:
lr̄aſq; Iuſtiniano cōſcripſit. Iam. n. & Impator acceperat quę in Italia ac
cidiſſent: Sed poſtq̄ ad ſe Totyllę oratores uenere: expoſitis primū man
datis: & lr̄as tradiderūt: in hanc ſententiam ſcriptas: Quæ in urbe Roma
adhūc diem cōtigerint: cū te fuiſſe edoctū iam putē: ſilētio pretereunda
uident. Ea uero quorū de cauſa ad te oratores hos miſerim ſtatim intel-
liges: bona pacis tute ut deligas: nobiſq; tradas imprimis depoſcimus
Quorum ipſi ad monumenta q̄ optima/& ſimul exempla: Anaſtaſium
& Theodericū habemus: q pauloante regnarunt: paceq; & cęteris bonis
ſua tēpora cōpleuere. Si igit̄ hęc tibi placita erūt: merito meꝰ pater uo
cabere: & belli nos ſocios in quoſcūq; libitum fuerit habebis: his cognitis
Imperator mandatis & oratoribus auditis: hos ſtatim reſponſo dato di-
miſit: Totyllæq; reſcripſit: Beliſſarium bellicis rebus ſe prefeciſſe: & li-
beram hr̄e hunc poteſtatem quæ ad Totyllam ptinent pertractādi. Dū
interea oratores Byzantiū mitterent: & inde in Italiam iterato uenirēt

Theodorꝰ Rhe
tor Ro.

Totylle legati
Romani duo ad
Imperatorem p
pace.

Lr̄a; Totyle ad
Impatorē ſenten
tia.

Impatoris reſpō
ſio.

Res Geſte i Lucanis.

in Lucanos ita ſe res habuere. Tullianus ea/e/regione cõtracta agreſtiũ manu: ſaltum anguſtiorem quendã aſſer uãdo inſederat: ne hoſtes detrimentũ aliqđ illaturi: Lucaniæ loca puaderent: Cũ Tulliano una & Antarum ex natione trecentos ad eius ſaltus cuſtodiam Ioãnes reliquerat: hi nãq; prę cæteris barbaris ſunt in anguſtiis locorum belligerandi periti: quæ omnia Totyllas ipſe edoctus gotthos quidem ad id bellũ delegere nõ uſui ſibi fore rebatur: unde multitudine & ipſe ruſticorum contracta: & gotthis una nõnullis dimiſſis oĩbus uiribus impat eas anguſtias ptentare: quo ubi demũ eſt uentum: & cũ Romanis bellũ gotthi cõſeruere: crebreq; factæ utrinq; inpulſiones: Antæ illi ut ſuapte uirtute: ita & loci difficultate ſe adiuuãte: una cũ ea agreſtiũ hominũ multitudine in fugam hoſtes mox auertere: nõ parua illata primũ his clade: Quibus cognitis Totyllas rebus Romam imprimis ad ſolum proſtrare decernit: & maiore exercitus parte ibidem relicta cum reliqua aduerſus Ioãnem in Lucanos cõtendere.

Totilas muros diruit & urbem ſolo equare cogitat.

Sed muri tantum & diuerſis in locis hic diruit: quantũ totius partem eſſe hanc tertiã cõiectura quis cõſequi poterat: pulchriora p̃terea magnificentioraq; abſumere incẽdio ædificia huic animo inerat: & urbem Romam in ouium paſcua idoneam reddere: Quibus de rebus Beliſſarius certior factus ſimul & l̃ras ad Totyllã miſit: qui ubi illi incõſpectum uenere: & ſui aduentus cauſã explicarũt l̃ras tradidere in hanc ſentẽtiam ſcriptas.

Beliſſarii l̃re ad Totilam ut parcat urbis edificiis.

Ad Vrbiũ ornamenta uel ędificiã quæ antea nulla fuiſſent conſtruere: ſapientum ferme uirorum inuentiones fuere: & ciuiliter uiuere pcallentiũ: quę uero ad pulchritudinem extant delere inſipientium proculdubio eſt: & quos minime pudeat in ſue & malignioris naturæ argumentum monumẽta poſteritati relinquere. Roma quidem Ciuitatum omnium quæ ſub ſole nũc ſunt maxima & magnificentiſſima eſſe facile affirmat: non enim eſt uiri unius uirtute cõſtructa: nec breui quodam temporum ſpatio: in tã iam hęc magnitudinem & decorem euaſit: Sed Impatorum tunc multitudo & maximi ſũmorum uirorum cætus temporis diuturnitas ipſa: diuitiarũq; & potentiæ magnitudo: ut cætera omnia: ita ex uniuerſo terrarum orbe cogere hunc in locum opifices potuere: qui urbem hanc talem tãtãq; paulatim ædificando. omnium monumenta uirtutis poſteris proderẽt: ſit itaq; ut facta parte in urbem hæc cõminatio iure appareat totius ſeculi ſempiternã mortalibus ad iniuriam cedent: quandoquidem proge

nitoribus ipſis uirtutis memoria demeretur: poſteris uero operum tan
toq; ſpectaculũ. His itaq; ſe ita habẽtibus recte uelim intelligas: e duo-
bus alterũ neceſſarium fore: aut. n. hoc bello uictus ipſe ſuccumbes: aut
ſi ita forte cõtigerit nos ſuperabis. Quod ſi uiceris & Romã demolieris:
nõ alterius urbẽ ſed tuã delebis: quã ſi ſeruaueris ex poſſeſſione cæterarũ
omnium p̃ſtantiſſima opulentior fies: Sin uero ad tuam deteriorẽ for
tunam res nobis ſucceſſerint: Roma incolumi reſeruata: gr̃a tibi apd̃ ui
ctorem cõciliabitur & non mediocris qua p te tum forte deleta: nullus ti
bi deceteto relinqueretur ad humanitatẽ conſequendã & clemẽtiam lo-
cus. nec facti ullus apud te uſus: quinpotius repte maleg eſta: nõ idigna
mortales omnes opinio cępit: meritas pro demolita tã egregia urbe luiſ
ſe te pœnas: nunc uero in utrãuis rem propẽſior fueris: uel Romã ſerua
bis: uel demum deperdes: tam & ſi qualiacũq; principũ opera fuerint:
ex his & nomẽ ut ferãt neceſſe eſt: his lr̃is Totyllas ſępe plectis: & ut be-
ne monẽtibus magnifactis: ſuaſus demum urbem in offenſam ſeruauit
& integram: deque eius in hanc uolũtatẽ certiorẽ p oratores Beliſſariũ
fecit: qbus dimiſſis: maiorẽ exercit9 partẽ ab urbẽ haud longius ſtadiis
centũ & quinquaginta in algedone loco quodã ſic dicto: ad occidentẽ ſo-
lem locauit: quietiq; ut manerent indixit: qd̃ utiq; egit: ne ulla prorſus
Beliſſarii militibus euagãdi poteſtas fieret ipſe deinde cum reliquis co
piis aduerſus Ioãnem in Lucanos cõtendit: delectiſq; Romanis patritiis
ſecũ una deducẽdis: cęteros omnes cũ cõiugibus ſimul & liberis ad cãpa
nię loca tranſmiſit: nullo hominũ in urbe relicto: quã penitus deſtitutã
dimiſerat. Ioãnes interea ubi primũ accepit inſe Totyllã ire: in Apulia
immorandũ haud quaq̃ diutius duxit: ſed curſu citato cũ copiis ſe ad hy
druntẽ recepit. Viri uero patritii illi q abducti p Totyllã in Cãpaniã
fuerant: in Lucanos ex familiaribus quoſdam: Totyllę pmiſſu: ſuos ad
uillicos q ad inſidendũ ſaltum acceſſerant: nũtios trãſmiſerũt: his impe-
trando ab inceptis deſiſterẽt: & ut ante cõſueuerãt ad excolendos agros
redirẽt: bona his pleraq; pollicendo ſi dictis parerent. Tullianus inte-
rim cognito ſtatim Totyllæ aduentu fugam capeſſit: & Antæ tercentũ
illi ad Ioãnem ſe cõferunt. Sic factum ut omnia quæ intra Ionicum ſi-
num ſunt loca: iterato gotthis Totyllæq; inpoteſtatẽ conceſſerint: Tu
uero fidentes iã barbari: & turmatim diſperſi quacũq; anim9 ferret ua
gari: & intrepide omnia circumire. Quod utiq; ubi Ioãnes aduertit e

Totilas a Beliſ-
ſario perſuaſus.
urbi parcit.

Algedon.

Vrbem deſtitu-
tum relinq̃t To
tilas.

Totilas recipit
amiſſa in Luca-
nis.

ſuis militibus q̃ multos immiſit:q hoſtes deimprouiſo cum inuaſiſſent:

Totilas ad Garganum cõſedit.

eorum uim magnam obtruncant:exeoq; tempore formidine Totyllas
captus:contractis ad ſe omnibus copiis:circa garganum montem qui in
mediis Apuliæ prominet locis:ubi & Lybius Anibal quondam habuit
caſtra:ſuis circũuallatis quietum ſe diu tenuit. Dum hæc agerentur Co
nonis miles quidam:& eorum ex numero qui poſt captam per barbaros

Martian9 ad totilam uolẽte Beliſſario.

urbem abſceſſerant Martianus nomine:& genere byzantinus ad Beliſſa
rium ueniens periit:ut ſub tranſſuge ſpetie ad hoſtes dimitteretur:ma
gnis ſe bonis pollicitus affecturum Romanos:ubi id demum eſt & Beliſ
ſario uiſum:ad gotthos ſe cõtulit:quem Totyllas primum ut uidit:in
genti affectus letitia eſt:nam & in ſingulari certamine iuuenẽ egregie
ſe geſſiſſe:& audierat ſepe & uiderat:unde cu3 illius & liberi duo & con
iunx inter captiuos apud ſe eſſent:uxore quidẽ & ex liberis altero huic
reſtitutis:alterũ pro obſide tenuit. Spoletum deinde cum aliis nõnullis
& hunc quidẽ tranſmiſit. Sed gotthi Spoletũ p Erodianũ his proditum

Amphiteatrum Spoleti.

cũ primũ cepiſſent/ciuitatis muris ſolo equatis. Amphitheatrũ aũt ur
bem extructũ cõmuniunt:eiuſq; aditus omnes diligẽtius obſtruũt. Im
poſito ibi ex gotthis Romaniſq; pfugis cõflato preſidio:ut ea/e/ regione
loca ſeruarẽt. Martianus interea cũ pſidiariis nonnullis militibus inita
ſocietate:cõſpirationeq; facta:hiſq; iam perſuaſis ut grande aliquod fa
cinus in barbaros auderẽt:ut & ipſi Romanorũ ad caſtra egregie naua
ta opa demum redirent:miſſis nõ nullis Peruſiã ad eius pſidiis ducem:
hortatur Spoletum ſtatim ut copias mitteret:eiq; rei ſummam ſignifi

Oldiga.

cauit:Oldigam hũnus tunc forte poſt Ciprianum ſuorum dolo necatũ:
Peruſię ſuffectus preſidio preerat. Is igitur cũ copiis eſt Spoletum ſta

Martian9 Spoletũ redigit i Romanoꝝ ptãtem.

tim profectus:quas Martianus ubi ad ſe appropinquare preſenſit:cum
militibus quindecim quos ſibi conciliarat deimprouiſo preſidii ducem
obtruncat. apertiſq; foribus Romanos omnes intra oppidum recipit:q
ferme hoſtium pleriſq; necatis hunnos nõnullos inter cæteros captos ad
Beliſſariũ ducunt:quem paulopoſt cogitatio ſubiit Romã adire:& quo
nam illa ſortis ueniſſet pſpicere:itaq; cũ mille delectis militibus ad ur
bem contendit:de cuius aduentu gotthi qui proxime caſtra habebant

Gotthi ad urbis cuſtodiã relicti uincantur.

certiores iam facti:locatis circa urbem inſidiis deimprouiſo exiſtunt:&
inaduenientes Romanos impetum faciunt:prelio itaq; fortiter geſto p
eorum uirtute Romani auerſis infugam hoſtibus/& eorum parte ma

xima ceſa:ad portũ ſe protinus receperant. Eſt autem Calabrorum maritima Tarentum Ciuitas:& ab hydrunte dierum duorum iter abeſt: in Thurios & Reginos euntibus: huc Ioannes cum Tarentinis nonnullis ſe

Tarentum.

introducentibus uenit: militibus cæteris ad hydruntis cuſtodiam conſtitutis: & ubi Vrbem magnitudine preſtare: non tamen muris munitam eſſe perſpexit: impoſſibile fore omnino rebatur: ſe illam poſſe omni experte tueri: mare autẽ cõtemplatus urbi contiguum: & boreã uerſus circa locum quendã anguſtiorẽ utrinq; in ſinũ longe porrectũ: ubi & Tarentinorum eſt portus iſthmũq; nõ minus ſtadiis uiginti protenſum id eo in loco ut machinaretur excogitauit: preciſam quidem ab oppido iſtimi

Tarentũ munit Ioãnes.

partẽ ab uno maris tunc latere ad alterum uſq; ædificio cinxit: ac circa id foſſam perduxit: hoc ipſo in loco non ſolum oppidanos ipſos & incolas: ſed qui ea in regione incolerent ſtatim contraxit: hoſq; non in parui momẽti cuſtodiam ibidem reliquit: hac uia Calabri uniuerſi cũ in tuto iam eſſent uti a gothis diſciſcere circũſpectare ad idq; intẽdere animũ Totyllas interim cũ apud Lucanos preſidiũ quoddã cepiſſet: & id munitiſſimum: in calabriæ fines q; proxime ſitũ: quod utiq; acherontida incolæ uocant: in eo impoſita trecentorum uirorum cuſtodia: ipſe cũ reliquis copiis ire Rauennam pergit: barbaris relictis quibuſdam in ea campaniæ loca: quæ per patritios uiros incolebantur. Belliſſarius interim au

Acherontis. Totyllas Rauẽnam cõtendit.

daciſſimum aggreditur facinus: quod ferme tunc primum ſpectantibus & audientibus multis: furentis eſt uiſum non iam hominis eſſe: cum alias tamen egregium & excellentius eſſet: paucis namq; in portus cuſtodiam relictis militibus: ipſe cum cæteris Roma peruenit: hãc. n. aio deſtinarat omni conatu in poteſtatem redigere: Cum itaq; minime poſſet eam mœnium partem quam Totyllas diruerat: breui inſtaurare: lapi

Beliſſarius urbẽ recipit & munit

des q; in proximo erant in unũ coaceruatos: nullo ordine componebat: nec ulla prorſus intermixtos materia: ut cũ cemẽti nil preſto eſſet: nec ciuſmodi aliud quippiã: ſed id dũtaxat efficere nitebatur: ut ędificii ſaltẽ facies ſeruaretur: exteriori uero ex parte ingentem uim ſudium fixit. Ad hæc accedebat quod foſſam: & hanc quidem profundiorem circa muros produxerat: unde totius exercitus incredibili promptitudine operantis: per dies continuos quindecim: quod muri fuerat per Totillam diſturbatum reficitur: Romani preterea qui circũiecta urbi incolerent loca: in patriam iam reduces cogebãtur: deſiderio partim Romam

Romani in urbẽ uocant.

ruſum inhabitandi:partim rerum neceſſariaꝝ inopia:cũ oiũ m in urbe copiã inueniſſent:quã Beliſſarius cõpletis omni ꝗ̃ meatus genere nauibus & in urbem inuecti iã fecerat:Totyllas interim his auditis profectus ſtatim cũ uniuerſo exercitu aduerſus Beliſſariũ ad urbẽ puenit. Nondum.n.Beliſſarius poterat:ut muris reficiendis intentus præ opificũ raritate portis fores imponere. Poſtq̃ uero barbarorũ exercitus:q̃ proxime urbẽ acceſſit poſitis caſtris ſecus tiberim ſtationem habebat:

Totyllas rurſus urbem obſidet.

ac poſtero die oriente iam ſole ira ſimul & indignatione arreptus murum libere circũibat. Tum Beliſſarius pugnaciſſimos quoſq; delectos ad portas tuendas locauit. Ceteris uero ſupne in hoſtẽ & de muro pugnarent iniunxit.

Beliſſarius urbẽ defendit.

Sed barbaris ſpes quidẽ tum erat clamoribus hoſtẽ ac muros ſe primo inſultu capturos;Romani tamen ꝑualide repugnantes:dum rei accẽdunt indignitate indeſinenter inſiſtere:furore in audaciã preter uires hos incitãre;ut q exinſperato belli diſcrimen id nacti uti par erat ad animi magnitudinẽ erigebant:& plurimũ audebãt Barbarorũ itaq; cũ expromi nenti & grauius accidẽtibus telis exciperent uulnera:cedes ingens tum facta:Sed labore utriq; afficiebant & laſſitudine:bellũq; cum a mane cepiſſet:in noctẽ perducitur. Barbari demũ cum in caſtra ſe recepiſſent ſaucios ex ſuis curando:quieti eam noctem egere. Romani uero in muris partim habere uigilias:partim qui pter ceteros ſe p ſtrenue geſſerãt:peruices portas ſeruare:tribulorũ ui maxima extra portaꝫ per terrã paſſim expoſita diſſeminataq; ne ex incurſione in ſe hoſtes uenirent:Sed die poſtero Totyllas cum copiis uniuerſis mœnia oppugnare decernit:At cõtra Romani ad ſe tuendum intẽti:& externo prelio facti ſuperiores in hoſtẽ audentius ire:ac cedentibus Barbaris eorũ nõ nulli ſtudio inſectandi procul a mœnibus euchi:quos Barbari erant confeſtim circumuenturi:ne ſe ad urbem recipere de cætero poſſent:ni Beliſſarius cognitis ſtatim quæ gerebantur:dimiſſis e ſuis nonnullis ſubſidio:ab eo diſcrimine liberaſſet. Sic demum repulſi iam barbari ſeceſſerunt:facta ſuorum & bellicoſiſſimorum hominum non parua iactura:& cõpluribus ſauciis in caſtra reductis mox geuere;uulnera procurãtes & arma:maxima ex parte diffracta:ac cætera preparantes quæ uſui forent. Poſt multos deinde hi dies muros rurſum oppugnatum uenere:quibus Romani protinus occurſando pugnam nauiter inierunt:eo in prœlio fortuna Totylle quadam ſignifer;

Fruſtra oppugnatur urbs.

letali ictus mox uulnere: preceps ex equo in terrã dilabiť: ſoloqꝫ ſignũ
illi fit· Tunc Romanoꝝ qui inter primos tunc forte pugnabant: facta
impreſſiõe in hoſtẽ ruũt: ut ſignũ ſimul ac mortui cadauer aſportaturi:
quos ſtatim barbari audentiſſimi quidã preueniendo manũ: aureo &
ingentis pretii ornamento munitã ſecũ aſportant: ne eo poſſent hoſtes
potiri: uel utcũqꝫ iactari: ex re ignominiã euitantes· Sed barbaroꝝ ex-
ercitus indecoraꝫ domũ in fugam auertitur· Romani uero mortui quæ
reliqua fuerant/ ſpoliis potiuntur: hoſteqꝫ diutius inſectati q̃ multos
obtruncant: & magna peracta cęde ad urbem oẽs incolumes reuertunť

Prœlium·

Romani ſuperi-
ores·

Gotthoꝝ deinde primores Totyllã adeuntes iurgari tum primũ: & te-
meritatẽ illi impudenter obiicere: quod cũ urbem Romã cepiſſet: non
totam prorſus ad ſolũ deleuerit: ne capi de cętero ab hoſtibus poſſet: nec
ipſe haberet in ea recuperãda negociũ: adeo innatũ mortalib⁹ eſt animi
ſententiã ad rerũ euentus dirigere: & mentẽ ad fortunę fluxum accomo
dare: ex eoqꝫ uerſatiles quaſdã & uarias opinionis mutationes efficere:
unde & gotthi Totyllã in proſperis eius conatibus: ut deo parẽ demira
bantur: inexpugnabilẽ inuictumqꝫ hunc uocitãtes: cũ captaꝝ urbium
muros in partẽ aliquã demoliri hos ſineret· Verũ ubi ſua hic non nunq̃
ſpe fallebatur: nec res proſpere cederent: cõtumeliis nõ indignũ cenſebãt
obliti prorſus eundẽ ſe & pauloante laudib⁹ extuliſſe: & aliter longe de
eo ſentire: ac antea ſenſerant· Sed fieri nõ põt in his & iſtiuſmodi cęteris:
ne ſemp hoĩes peccent: q̃nquidẽ natura ſit illis id inſitũ· Totyllas demũ
ſoluta obſidiõe Tiburtũ ſe cũ barbaris cõtulit: oĩbus fere Tiberis ponti
bus demolitis: ne facile inde Romani ſe ſubſequendo inuaderẽt: miluio
dũtaxat põte relicto quẽ demoliri: ut urbi ꝓpinquiorẽ nõ poterat· Sed
Tiburti de itegro exędificare ꝑſidiũ gotthi oĩ conatu decernũt qđ ante
hac ipſi deleuerãt: ĩ eoqꝫ oppido pecunia oĩ depoſita qeſcebãt· Beliſſari⁹
interim foribus ubiqꝫ ad portas impoſitis ferro contectis: claues iterato
Impatori tranſmittit: in his hyems ſe circũegit: & anni duodecimi belli
huius aderat finis: qđ Procopius ipſe cõſcripſit· Totyllas uero iã prideꝫ
copias Peruſiã miſerat: quę poſitis circa męnia caſtris Romanos acerri
me obſidebãt: & quia deficere his neceſſaria ſenſerãt: ad Totyllã mittũt
precatũ: ut cũ uniuerſo exercitu ad ſe cõfeſtim ueniret: nã copiis iũctis
facilius fore rebantur: Peruſiã poſſe Romanoſqꝫ oppidi eius cuſtodes
in poteſtateꝫ uenire· Totyllas uero nõ admodũ promptos ad exequẽda

Totyllas ſoluit
obſidionẽ urbis·

Pontes Tiberis
preter miluium
demoliuntur·

Gotthi Tibur
muniunt·

Annus belli·xii·

Peruſia a Got-
this obſidetur·

Totyllę oratio ad ſuos.

quæ mandarentur barbaros cōſpicatus: cū hēc hos monitos uellet omnibus ad contionē uocatis: uerba iſtiuſmodi fecit. Cum uos uideā/o/uiri cōmilitones erga me: & id quidē iniuria aīo eſſe infenſiore: & grauiter ferre aduerſus fortunæ caſus: ut̄ nūc cōuentū hūc feci: ut dempta uobis praua opiniōe: mentē queā ad rectiora redigere: ne uel mihi nō gratias agere: qđ minime decet: nunc uideamini: uel erga deum prę inſipientia quadā ingratitudine uti: nā longe falli humana nōnunq̄ cōſueuere: quicunq3.n.mortalis cū ſit: & difficulter deinde appareat ad temerarios ſe habere fortunæ caſus: is ſane uti par eſt: ruditatis & inſolētiæ arguatur neceſſe eſt: & nihilominus fortunæ ſubibit uel nolens neceſſitatē. Velim itaq3 p̄terita facta uobis cōmemorare nō magis ut rex incidētiū cauſas ſoluā: q̄ ut eas rectius lōge q̄ neceſſariū ſit: nūc patefaciā. Vitiges nāq3 uel i huiꝰ belli principio dux cōſtitutus: Fani Pinſauriq3 muros ꝓſtrauit: Romā deinceps & alias Italię urbes: ſine ulla rex iactura dimiſit. Ex Fano qdē Pinſauroq3 nil gotthis mali obuenit. Apud urbis aūt muros & alias ea/e/regiōe munitiōes ita res cū Vitige gotthiſq3 ſe habuerē: ut ipſi met noſtis. Ipſe uero quādoquidē tradentibus uobis: id imperiū cępi aīo deſtinaui in rebꝰ gerēdis quę potiora ſunt uiſa: potius ſeq: quā ex his quę factu facilia ſunt: detrimentum uobis ac iacturā afferre. Sed cōſtat equidē mortales ipſos natura nil prorſus differre: experientia tñ rex magiſtra: peritū aliquē impito meliorē eſſe cuius patefacit. Nos ſiquidē Beneuentū ut cępimꝰ demoliti q3 eius męnia ſumus: extemplo & ciuitates alias in poteſtatē redigimꝰ: quax mi l ſecus & muros deleuimꝰ: ne forte/e/loco munito hoſtiū exercitus irrumpendo: protrahere bellū: detractare ue poſſet ſed deſcendere ut cogeret in campū: & nobis cū manus cōſerere: Vnde his fugientibꝰ urbes in ditionē redactas deleri iubebam: uos uero optimū & meū conſiliū admirati: noſtrā ſententiā exequēdo ueſtrū eſſe id opis ducebatis: nā qui opantem collaudarit: nō minus & ip̄e ut geſtox miniſter: nō eius expers laudis fiet: nunc uero ut uidere iam uideor a priſtina eſtis conſuetudine immutati amantiſſimi gotthi ubi forte id contigit ut Beliſſarius temerariū facinus audēdo: ſpem prę ter omniū quæ aggreſſus eſt uicerit: ex eoq3 uos & uiros per ſtrenuos admiratio cępit: quādoquidē temerarii lōge facilius audētes uocanē q̄ cauti & prudētes: q.n.p̄ter officiū ſit q̄ppia auſus: ex aliox beniuolētia quibus forte uir acer ſit uiſus: honorē aſſequitur: Is uero qui prudenter

& caute periculū ſubterfugerit: nec tñ pro uotis rem geſſerit: incidentiū
ꝑculdubio rerꝫ ſubiturus ē noxam: & ſi qd eius ex aīo ac ſententia egerit
nil prorſus de ſe feciſſe imperitis uidebitur. Sed ut iſta ommittā: nonne
uobiscū aīo reputatis: quoꝝ de cauſa mihi negotiū exhibetis: cū ex his
per me uobis ſit potius ſuccreſcendū. Quod ſi nunc Beliſſarius cōtra uos
geſſiſſe rem ꝓſpere iactat: & abſe ut in fugā actos bello deuictos: inſole-
ſcendo exiſtimat: Licuit tñ & ſępe me duce in proelio: & uobiscū una hūc
ſupare. Porro ſi mea uirtute ea uos geſſiſſe foeliciter cōtigit: huius ſaltē
uerecundia ducti: quæ geſta ſunt ſilentio premite: ut humanoꝝ delicto
rum nō prorſus immemores: quādoquidē apud mortales eodem ſtatu
ꝑmanere diu nil poteſt. Quod ſi qua fortuna eam uobis uictoriam cōpa
rauit: hanc potius colere quā omniuo exacerbare contulerit: ne per uos
forte offenſa benignitatem dediſcere compellatis. Quo preterea pacto
non procul eſſe ab optimis & modeſtiſſimis moribus hi uideantur: qui
pauloante & ſi ſæpe ac multum proſperis fuere fortunæ caſibus cōmu-
niti: ubi paululum deliqueret tam prorſus animis concidant: quod ſane
nil aliud prefert q̄ dedignari ac plane negare ſe homines eſſe: nam nul-
lo unquā tempore quempiam falli diuinitatis eſt proprium: neceſſariū
ergo fore nunc duxerim: cæteris ut rebus poſt habitis cum omni animi
promptitudine: agmine uno Peruſiam in hoſteꝫ eatis: quem ſi redigere
in poteſtatem poteritis: recte quidem & fortunatius nobiſcum agetur:
quod enim ſemel acciderit: quominus effectum iam ſit: ne uniuerſa qui-
dem efficere ſecula poterunt: delinquentibus ſiquidem aliis inpoſteruꝫ
proſpere ſuccedentibus rebus: preteritorum malorum ſolet recordatio
ſubleuari. Peruſia quidem ſine ullo negotio potiemini. Nam Ciprianus
qui ei loco & Romanis tunc preerat ut ſua fortuna: ita & noſtro conſilio
ſublatus e medio eſt: reſtat ſine imperio multitudo: cui ad cætera mala
neceſſariarum rerum accedit inopia: unde ut ſe ſtrenue gerant fieri
non poteſt: nihil poſt terga præterea relinquendum quod nobis queat
quoquam pacto officere: Nam & fluminis pontes icirco ſum demo-
litus: nequid forte ex hoſtium incurſione & de improuiſo incom-
modi patiamur. Atqui Beliſſariū Ioannemq; conſtat ſuſpectos inuicem
eſſe: quod utiq; eorum ex geſtis perſpicuum eſt: Nam & diuerſa ſentire
ex eoꝝ operibus arguunt. Vnde nec in unū coire ad id tēporis potuere
Nam mutua quædam ſuſpicio ab inuicē hos plane diſiungit: ad quā ac-

cedere inuidia cōſueuit & odiū qbus intercedētibꝰ fieri nil pōt qđ factu neceſſariū ſit: his Totyllas poratis Peruſiā uerſus edexit exercitū: quo ubi demū eſt ueutū: barbari q̄ ꝓxime ad muros caſtra metati: obſidiōe oppidū cingūt. Dum hęc interea agerent: Ioannē cū Acherontida preſidiū obſideret: & ei ex uoto nihil procederet cogitatio ſubiit: rē audēdi q̄ Romanorum ſenatum ſeruaret: & ſibi apud mortales gloriæ plurimū uendicaret & laudis. Totyllā is cum gotthoꝝ exercitu urbis mœnia oppugnare acceperat: unde cū ꝓbatiſſimis & delectis equitibus: re nulla

Ioannes in Campanis pro Romanis obſidibus recipiendis.

cuiq̄ cōmunicata: in Cāpanos nec noctu quidē nec interdiu intermiſſo itinere proficiſcitur: eodem forte & Totyllas uenerat: ut de improuiſo hoſtes inuadens eripere ac tueri uiros Senatorios poſſet: & in locis preſertim nullis mœnibus cōmunitis: per id temporis accidit: qđ & pactum utiq̄ eſt & Totyllas admodum ferebatur: ut nequis hoſtiū ad captiuos accederet: malum his aliquod illaturus: unde equitū turmas in campaniā miſit: qui ubi ad Minthurnas uenere: potius fore uiſum ut maxima ſuoꝝ ibi parte dimiſſa aliquādiu quieſcerent: & equites defatigatos curarent: nam eo itinere magno hi fuerāt labore affecti: premiſſis deinde nonnullis Capuam exploratum: & ad circūiecta huic urbi cætera loca quæ ab ea trecentis ſtadiis abſunt: dum id uie ut corporibus integris & equis recentibus gotthi celerius emenſi fuiſſent: die una eodemq̄ tēpore

Gotthi in Campania uincūtur a Ioanne.

contigit: ut Ioannis exercitus & barbari illi trecenti Capuam ꝑuenirēt: cum neutri ſe conſenſerunt & barbaris acie uictis eorūq̄ maxima parte iam interfecta penes Romanos uictoria fuit: ex illis uero pauci quidaꝫ effugere potuerunt: qui oēs celeri curſu ad Minthurnas ſe contulere: hoc cæteri qui intra oppidum erant protinus conſpicati: partim cruore ſperſos: partim adhuc ſagittis prefixos: & tacitos: ut qui nil prorſus denuntiarent quæ geſta fuiſſent: continuo equis inſcenſis fugam una capeſſunt: & ad Totyllā cum demū ueniſſent: innumerabilem eſſe hoſtiū nuntiant multitudinem: hac arte fuge turpitudine medicata. Erant in Cāpaniæ locis Romani ad ſeptuaginta tunc milites eoꝝ ex numero qui

Romani a Ioāne recepti.

ad Totyllam ultro conceſſerant: hi omnes ad Ioannem ſe contulere: qui tamen per paucos ibi quoſdam ſenatorii ordinis uiros inuenit: Fœminas uero uniuerſas fere: nam urbe capta milites fugientes Romani ciues

Clementinus patritius Ro

ſectati in portum ſe urbem receperant: relictę fęminæ in captiuitatem ceſſere. Ex uiris uero Clementinus quidā patritius cum ad Romanum

quempiã Campaniã incolentem effugium habuiſſet: Ioannis exercitũ ſequi iccirco tergiuerſari eſt uiſus: quia impatoris preſidium quoddam Neapoli proximũ gotthis prodiderat. Oreſtes uero uir cõſularis præ

Oreſtes.

equoꝝ inopia: uel nolens quidẽ eodem quo primũ erat in loco ꝑmanſit: Ioannes interea patritios uiros cũ ſeptuaginta militibus qui ad ſe pau-loante conuenerant: in Siciliã miſit: quibus de rebus certior Totyllas factus merore efficiebatur: & grauiter id factum ferebat exigendi ex

Romani a Ioãne ĩ Siciliam miſſi.

Ioanne: uel ea de cauſa pœnas ꝑcupidus erat: unde cũ maiori exercitus parte aduerſus eum contendit: paruis relictis ad eius in quo erat loci cuſtodiã copiis. Sed in Lucanos tunc forte Ioães cũ militibus mille ſe-ceſſerat: exercitũq; ad ſe cõtrahebat: & ſpeculatores premiſerat: q oĩbus itineribus exploratis: diligentiſſime obſeruarẽt: necunde in ſe hoſtium aduentaret exercit9: qđ Totyllas factuꝝ Ioannẽ mox ſuſpicatus: cõſue-tis relictis tũc itineribus ꝑ montes: q ea e regiõe plurimi ꝑrupti q; & eminentiſſimi ſunt in hoſtem ductabat: qua nemo uentuꝝ hũc poterat ſuſpicari: Nã & inuii ẽẽ hi mõtes credunt. Sed ꝑ Ioannẽ uel ea ex parte miſſi exploratores cũ hoſtiũ preſenſiſſent exercitũ circa ea loca ueniſſe: nõ tamen eius rei facti apertius certiores agmine uno: citatioreq; curſu Romanoꝝ ad caſtra cõtendunt: & accidit forte ut eodem fere temporis puncto & noctu quidẽ exploratores ipſi & hoſtes Romanoꝝ ad caſtra ꝑuenerint. Sed Totyllas inprouide furibundęq; mentis ueſania preoc-

Totyllas de improuiſo Ioanne3 aggreditur.

cupatus nullũ ſuo aduẽtu fructũ recepit: is q̃ppe lõge maiores q̃ hoſtes ipſi habebat apud ſe copias: & ex uſu ut uenit: ac rei bellicę ars ipſa de-poſcit: qui militũ numero preſtat: plurimũ longe cõduxerit: ex aperto & interdiu bellũ ſi geſſerit: unde cũ in eundẽ ſibi fuiſſent oriẽte iam ſole cũ hoſtibus bellũ: ne q prę paucitate facile uincerent: delitescere ĩ tene-bris poſſent: & fugam quo uellent capeſſere: iræ is nimiũ indulgendo:

Totyllas accuſatur imperitie in re militari.

nocte iam intempeſta hoſtiũ caſtra aggredit: q maiore ex parte ſomno proſtrati: & præ tumultu deniq; expergecti: nullis ſe uiribus renitẽdo tueri: ſed in ꝓximos montes ſe ſtatim ex fuga cõferre quos inter Ioannes Romanoꝝ ꝑfectus ꝓfugit: nõ magna militũ iactura accepta: nã ex Ro-manis cẽtũ deſiderati. Erat cũ Ioãne Silaci9 noĩe qdã Armeni9 genere

Caſtra Romanorum capta.

ꝑpaucoꝝ ſuæ gentis dux factus: qui nec græce loqui nec latine nec got-thice noſſet: nec præter ſuam innatã uocem aliã edere: In hunc gotthi & fugientẽ cũ incidiſſent: identidẽ ſciſcitari quis nã hominũ eſſet: nõ .n. hi

Silacius Armenius.

nio deſtinarant obuios quoſq; protinus obtruncare: ne & ſe inuicē nt in bello nocturno interficere cogerent. Is uero reſpōdere nil aliud quiuit: niſi Silaciū prefectū ſe eſſe: id nāq; muneris cū ab imꝑatore antea acce-piſſet: ut ſępius repetiti & nomē didicerat: ea ex uoce tūc barbari ꝓditū hoſtē cū uiuū cępiſſent: paulopoſt obtruncarūt. Ioannes interea eiuſq; cæteri milites cū enixius ſe in fugam dediſſent: curſu citato hydruntem perueniunt. Gotthi uero hoſtiū caſtris direptis: retro cedentes mox abe-unt: Dum hæc interea peraguntur: aliū aduerſus gotthos Totyllamq;

Noue imperatoris copie i Italiā

Imperator: ut Beliſſarius lr̄is diu iam fatigatus tranſmixit exercitū: & Bacuuium imprimis quendā peranii Sergiūq; prefectos cū paucis mi-ſit: qui in Italiam demū profecti cū altero ſe ſtatim exercitu cōiunxere.

Bacuuius.
Sergius.
Berus.
Varazes.
Balerianus.

Poſt hos autē & Berū nomine quempiā cū Erullis trecentis Varazemq; armeniū cum militibus octingentis ſummittit: Balerianū preterea ar-meniorꝝ prefectū cū haſtatis peltatiſq; ultra mille abire in Italiā iuſſit. Berus itaq; omniū primus cum hydruntem applicuiſſet: nauibus ibi dimiſſis apud Ioannem eo in loco morā trahere diutius noluit: ſed equo uectus iter cū ſuis aggreditur. Erat nāq; uir iſte haud quaq̄ induſtri9 ſed intemulentiæ morbum plurimū reſolutus: unde & temeraria ſemꝑ audacia tenebatur. Is poſtq̄ proxime Brunduſium uenit: eodē & caſtra

Beri temeritas.

metatus manſit: qđ Totyllas ſtatim edoctus. Berus hic inqt uel magnis fretus eſt uiribus: uel maiori dementia detinetur: imus ergo in eum ce-leriter: huius ut hominis uel uires periclitemur: uel ipſe ut ſuā ueſaniā ſentiat. His Totyllas dictis magnis cū copiis in eum contendit. Erulli uero hoſtes adeſſe iam deniq; conſpicati in ſiluā confugiūt proximam: ex quibus gotthi protinus circūuentis: ultra ducentos interfecere: Iāq;

Berus a Totylla fugatur.

in proximo erat ut Berū prefectū & qui reliqui fuerāt ex hoſtib9: inter ſenticeta deliteſcentes cōprehenderent: ſed fortuna hos quędam ex inſpe-

Fortuna Berum ſeruauit.

rato ſeruauit: Nam Barazes interim & qui ſecum Armenii nauigabant in littus deſcendunt: & ea forte/e/regiōe/e/qua gotthi Erullos inuaſerāt quos utiq; Totyllas conſpicatus: & maiorem fore ac erat in uero hoſtiū exercitū ratus: ſublatis caſtris inde mox abiit. Tum uero Erulli q cladi ſuperfuere: & Berus ipſe libenter ac celeri curſu ad naues ſe conferunt. Barazes uero cum ultra nauigandū ſibi minime cenſuiſſet: cum his una Tarentum terreſtri itinere uenit: quo & Ioannes Bitaliani cū uniuerſis non longe poſt ꝓfectus eſt copiis. Tum Imꝑator lr̄as Beliſſario ſcripſit:

magnum ſe illi miſiſſe exercitũ : & neceſſariũ fore cum eo ſe in Calabria
iungeret: unaq; in hoſtem iret: Iamq; & Balerianus iuxta ſinũ Ionicuz
ueniens: e regione ſi fretum traiiceret: inutile ſibi fore rebatur: Satis
nãq; preuiderat non tamdiu militibus ipſis equiſq; ſuffecturos eẽ quos Copiæ Impato/
ſecũ deuexerat cõmeatus: nam & hybernũ tempus iã aderat: miſſis itaq; ris Tarenti co/
e ſuis militibus ad Ioannem trecentis : ſignificauit primo ſeuere & poſt guntur·
hyberna cũ cæteris affuturũ: Beliſſarius interim lr̃is Imperatoris perle/
ctis: nõ ingentis quos ſecum abduceret: ex exercitus robore ſtatim dele/
ctis: in qbus erant equites ſeptingenti : pedites uero ducenti: & cæteris
Conone duce: ad urbis cuſtodiã conſtitutis: in Siciliã ꝓrinus nauigauit
ut inde Tarentũ traiiceret. Eſt aũt Tarẽti i Emicicli ſpeciẽ littus : quo Tarenti forma·
plurimũ recedente & mare ipſum perinde in ſinũ: longiore ſpatio incon
tinentem imittit : Set huius littoris tranſmiſſus quidẽ mille protendit
ſtadiis: & utrimq; ad æſtus exitum oppida duo ſunt ſita: alterum Croto Croto·
ad occidentẽ ſolem: alterum in orientem: Tarentũ in medio aũt littoris
Thurioꝝ ciuitas iacet: Tempeſtate itaq; aduerſante uentorumq; intu/
meſcentibus uiolentia fluctibus Crotonis ad portũ reiectus eo cum ſuis
Beliſſarius appulit: qui cũ nullũ ibi preſidiũ inueniſſet: nec unde militi
bus neceſſaria importaret: ibidẽ ipſe cũ uxore & peditibus manſit: ut ex
Taranto euocatũ ad ſe exercitũ regeret: equitatũ uero procedere iuſſit:
& caſtra in ꝓximi loci ſaltus locare: eiq; Hiberũ Fazam & Barbationez
prefecit. Sic. n. fore ſperabat: ut eqtes ſibi equiſq; neceſſaria cũpararent
& hoſtes in anguſtias demũ propelleret: Nam & Lucani montes uſq; in
Brutios pertinẽtes in anguſtumq; inuicẽ coeuntes: duos dumtaxat hic
aditus: & hos quidẽ anguſtiores efficiũt: quoꝝ alter Petra ſanguinis di/ Petra ſanguinis
citur: Lambulam alterum incolæ nuncupãt: hoc loco ad littus Ruſchia Lambula·
eſt promõtorium thurioꝝ: ſupra id ſtadiis ſexaginta preſidiũ ualidiſſi Ruſchia·
mũ ueteres conſtruxere Romani : quod utiq; Ioãnes ante hac ceperat:
& q̄ optime cõmunierat. Beliſſarii itaq; milites dum eo cõtenderent: in
hoſtium copias inciderũt: per Totyllam miſſas: ut proximũ preſidiuz
pertemptarẽt: cum hiſq; ubi ad manus ueniſſent: ſuapte uirtute i fugã
barbaros omẽs auertunt: tam & ſi eſſent numero longe inferiores: quos
deniq; inſectati ultra ducentos occidunt: reliqui ad Totyllã adhuc tre
pidantes profecti quæ ſibi acciderant nuntiarũt: Romani uero ibi poſi
tis caſtris manſere: & perinde ſine ducibus potiti uictoria: intrepide &

negligenterq́ʒ agere: non .n. in unũ coeuntes hi quieſcebant: uel ſaltum
inſidendo ſeruabant: Sed in ſocordiã reuoluti noctu quidẽ longo abin-
uicem interuallo diſtantes: ſomno ſe dedere/ & interdiu neceſſaria cõqui-
rendo licentius & incaute diuagari: ad ſe tuendos nil penitus in mediuʒ
cõſulentes. Totyllas igitur de his certior factus: tria milia equitum ex
uniuerſo delecta exercitu: in hoſtes extemplo duxit: eoſq́ʒ de improuiſo
aggreſſus terrore iniecto turbauit. Sed Fazas pfectus nã in ꝓpinquo:

Totyllas Romanos inconſulte quieſcẽtes fudit.

& ea e regione tabernaculũ tum forte habebat: qua ſe hoſtes inuaſerant:
irruentibus barbaris occurſando eximię uirtutis de ſe ſpecimẽ dedit: ut
qui ad fugam nõnullis ſpacium ſuo interuentu exhibuit: & ad audendũ
pleriſq́ʒ aĩos fecit: Sed ipſe demũ cum ſuis oĩbus prelians cadit: ingens

Fazas cadit.

ſane Romanis iactura: nam in his ceteri ut preſtantiſſimis bello uiris
ſpẽ ſitã habebant: qui aũt diffugere potuerũt: ut cuiq́ʒ licuit: in tutum
ſe recepere: Primus omniũ Baration ille Beliſſarii armiger cũ duobus
aliis effuſius fugiens Crotonem peruenit: & preſenti fortuna renunciata:

Beliſſarius in Siciliã ſe recipit.

adiecit ſe arbitrari iamiam Totyllam affuturũ. Beliſſarius uero ubi ea
accepit: deplorato ſuorũ militũ caſu: in naues ſtatim deſiluit: & cum eo
cæteri oẽs ſoluentes: uentum ſecundũ nacti: eodẽ die ad mediũ Siciliæ
locũ applicuere: q utiq́ʒ ſ. pringentis a Crotone ſtadiis abeſt: & rheginis

Sclauini Illyriũ uaſtant.

exaduerſo poſitis eſt: per id tẽpus Sclauinorũ exercitus: flumine hiſtro
traiecto: Illyrios oẽs aduſq́ʒ epidãnũ malis ingentibꝰ affecere partimq́ʒ
hos trucidando: & ſine ullo partim ætatis diſcrimine in ſeruituteʒ quos
licuit abigendo: & eorũ bonis direptis deſæuiebant: Ad hæc & pſidia illis
in locis nõ pauca & quidẽ preualida occuparũt: circũuagatiq́ʒ omnia
pro arbitrio ad rapinã quæq́ʒ ſcrutantur. Principes uero Illyriorũ quin-
decim miliũ hominũ exercitu cõparato: & ſi hoſtes protinus inſecuti: ap-
propinquare tamen nil audebant: eadẽ preterea tempeſtate hybernoq́ʒ

Terremotus Byzantii.

tempore: cum Byzantii tum & in aliis locis terremotus facti aſperiores
quidã & maximi: noctuq́ʒ oẽs atq́ʒ adeo ut q ea incolerẽt loca: ruinis iã
iam ſuſpicari oppreſſum ſe iri: ingenti formidine tenerentur: cum alias

Nili mira & calamitoſa inundatio.

nullo affecti ſint malo: Tunc itẽ & fluuius Nilus ultra octendecim cu-
bitos ſupra alueum ipſum ita elatus excreuit: ut ſua inundatione uni-
uerſam irrigarit Egyptũ. Quin etiã & in ſuperiori Thebaide ſubſidẽtes
adeo recedenteſq́ʒ aquas [illegible] regionem colentibus prebuit: ut nec terrã
ſuis temporibus ſerere: nec cætera procurare pro priſtina conſuetudine

poſſent: a ſuperioribus autem locis ubi primum leniter eſt ſuperfuſus
haud quaq̄ abiceſſit: coq; & ſementis tempus omne interpellauit: cū id
antea nunq̄ nec ullo ſeculo accidiſſet. Extant preterea & alia loca inqui-
bus uel aqua dificiente rurſum nili id flumen nec longe poſt tantopere
inundarit: ut quod ſatum fuiſſet penitus contabuerit: cuius rei & cala
mitatis abſurditas: hominibus quidem ſtuporem: animātibus uero cę
teris ut pabuli neceſſitate deficiētibus exitiū attulit. Per ipſum id tem
pus: & Cete quidem marinus piſcis: quem porfirium Byzantini uocāt
mirifice capitur: hic ſane circa annum iam quinquageſimum ut Byzā
tinis ipſis: ita & finitimorum locorū tunc incolis infeſtior fuerat: non
continenter: ſed ꝑ tēporis interualla: nā & nauigia pleraq; ad imū de-
preſſerat: multarūq; nauiū uectores ac nautas turbādo & uim inferen
do longius diſturbarat: quā beluam capiendi magnum Iuſtiniano ſtu
dium fuit: peragere tamē quod ei aīo inerat: nulla hic potuit arte. Sed
quemadmodū in capturam hec uenerit paucis explicabo. Erat forte ſū-
ma in tranquillitate tunc mare: delfinorūq; grex ingens circa hoſtiū eu
xini ponti uno agmine cōfluebat: ꝗ ſubito Cete illo cōſpecto: quo cuiq;
licuit: perfugium habuere: pars tamen maxima ad ſagaridis fluminis
exitum ſeſe ex fuga recepit. Cete uero in eo tum primum delfinorū ad-
uentu nōnullos ex his ſed improuidos quidem uorauit: ſiue itaq; fame
tunc forte detineretur: ſiue id ex certamine ageret: cōtinēter & tamdiu
fugiētes hos inſectat: quoad tandem incōſcientem ex incurſu delatum
nec uolēs quidem profundiore ſe limo immerſit: Vnde ꝗbuſuis modis
eruere ſe conitendo: nullo potuit pacto limoſo e loco exolui: ſed quo ma
gis enitebatur: eo & acrius limo ſe inmergebat: Quę res ubi ad circūie-
ctī loci incolas eſt & paſſim perlata: concurſu undiq; facto: in cete mox
irruūt: ſecuribuſq; undequaq; & crebris ictibus ꝓcidēdo: neq; hoc pa
cto conficere beluam potuere: funibus demum preualidis colligatam:
magna ui hominum extrahunt: & plauſtris deuehendam imponūt: cu
ius magnitudinem cū cura emenſi: cubitis in longitudinem triginta:
in latitudinem decem hā eſſe comperiebant: quam illi per cętus par-
titi ut cuiq; libuit: uel ſibi ſale cōditam ſeruaret uel forte depaſti mox
ſunt: Byzātini uero ſiue terremotu quem ſenſerāt pauefacti: ſiue flu-
minis nili inundatione inſolita moti: ſiue Cete prodigio ducti: futura
ſtatim animo preſagire: & quiſq; predicere que de ſe forte excogitarat.

Cete ingens Byzantii capit.

Cete Qua arte capitur

Cete limo implicitur.

Secures fruſtra in bellluā adhibentur.

Magnitudo belluę.

Solent nanq; mortales dum rerum admiratione preſentium capiũtur & plerũq; ſimul inſcitia: futura quędam pronoſticari: & dum moleſtiis opprimũt temere contemplando futura predicere: ipſe uero diutinã; niſi ſupra terram factam tunc moram calamitatum multis cauſam fuiſſe crediderim. Cete uero illud abſumptum: a malis hoĩes uindicari pferre. Sed iam ad prepoſita redeamus. Totyllas igr̃ his demũ pactis q̃ ſupra iam explicauimus: Poſtq̃ Romanis in Ruſciani preſidio neceſſaria defuiſſe accepit potiturum hoc ſtatim ſe ratus ſi cõmeat9 inferri nil poſſent: poſitis q̃ proxime caſtris in obſidione cõſedit. & hyemis iã aderat finis: tertiuſq; ac decim9 ſe belli circũegerat ãnus: quod ſcripſit Procopius. Iuſtinianus interea Imperator & in Siciliã; nauibus miſit: qui pedibus militiam facerent: & Baleriano iniũxit ad Beliſſariũ ut iter accelerarct: qui freto traiecto: hydruntem mox nauigat: ubi cum uxore Beliſſar iuni prefectum conuenit: eadẽ hac tempeſtate Antonina Beliſſarii coniunx: Byzantium mittitur: Iuſtiniani uxorem deprecatura ut maioribus copiis bellum id pararetur. Sed Theodora tunc Imperatrix morbo correpta iam ex humanis exceſſerat: cum annos unum & uiginti menſemq; tertium in Imperio peregiſſet. Dum hęc interea agerentur: qui in Ruſciani preſidio obſidebantur: neceſſariarũ; preſſi inopia rerum in colloquium cum hoſte uenerunt: aperteq; polliciti ſunt in medio ad ſummum meſſiũ tempore: ſe his preſidium dedituros: niſi aliqđ interea ſibi ſubſidium afferatur: ſeq; inſuper his conditionibus permiſſuros: ut integri omnes ſeruentur: Erant ex Italis in eo preſidio multi delectiq; uiri: & ex Romano exercitu Illyrii equites trecenti: quos Ioannes ibi cuſtodię iã collocarat: Chalazaro his quondã; genere maſſageta prepoſito Godilaneq; thrace: preſtantibus bello uiris: pedites preterea centum ad eius preſidii cuſtodiam miſſi: Milites interea omnes quo Beliſſarius ad urbis Romę tutellam reliquerat: Cononem eorum ducem obtruncant: id illi crimini dantes quod frumentum & cęteros cõmeatus cum eorum iactura coemeret ſimul & uenditaret: Sacratos deinde uiros nõnullos ad Imperatorem mox legant: id ſedulo affirmãtes niſi q̃ primum effecerit: ut patrati per ſe in prefectum facinoris nulla decętero recordatio fiat: nec noxę id cuiq̃ detur: & debita ſibi ſtipẽdia non ſtatim dependerit: ad Totyllam ſe & gotthos protinus conceſſuros. Id uero ab Impatore facile impetratũ. Beliſſarius interim hydruntẽ ad

Byzantii prodigiis perterriti.

Ruſcianum obſidet Totyllas.

Annus belli. xiii

Theodora Iuſtiniani Imp. uxor moritur.

Preſidium Ro. i Ruſciano.

Preſidiũ Impe. Rome Cononẽ; prefectũ obtrũcat.

Mine pſidii Ro.

Preſidio Ro. delictũ cõdonat.

ſe Ioanne celeriter euocato cum eo & aliis ducibus maiore iam claſſe con
tracta:ad Ruſcianum celerrime nauigat:id ſummo ſtudio niſus: ut ob
ſeſſis ſubſidium ferret:quam claſſem preſidiarii milites exedito conſpi
cati:iam beneſperantes:haud quaq̃ decætero ſeſe hoſtibus dedere ani
mis deſtinant:tam & ſi pacta ad deditionẽ dies inſtaret:Sed pre nimia
tempeſtate reiecte naues:cum alias eſſet ea/e/regione littus importuo
ſum & abinuicem procul diſperſe:non eo curſum quo ceperant tenuere
Sed ad Crotoniacum portum delatæ:cum in unum iam omnes coiſſent
rurſum Romani ad Ruſcianum nauigationem intendunt:quos barba
ri ut primum uidere:inequos ſtatim deſilientes ad littus perueniunt:
hoſtibus interram deſcenſum prohibituri:Totyllas uero nauium pro
ris patentiore per littus ſpatio ſuos obiecit: qui tela partim geſtarent:
partim arcus intenderent:qua re Romani animaduerſa animo mox cõ
ſternati:accedere propius nil audere. Sed aliquamdiu nauibus acon
tinenti procul inmare ſubtractis quieti manere:unde deſcenſu demum
interram iam deſperato:proris in altum uerſis:euectiq; longius Cro
tone in portum iterato deueniunt:ibiq; conſilio habito latius fore eſt ui
ſum:Beliſſarius ut Romam contenderet:& diſpoſitis ibi q̃ optime rebus
neceſſaria in urbem inferret:Ioannes uero ac Valerianus exercitus du
ces:ut milibus equiſq; interram expoſitis:inpicentes mox irent hoſtes
perturbaturi qui ea/e/regione oppida obſiderẽt:ſic enim fore ſperabãt
Totyllã a Ruſciani obſidiõe ſubmotũ ad ſe demum cõtrahere. Iohãnes
itaq; cũ militibus mille cõſulta exequitur. Valerianus uero periculum
ueritus:ſinu Ionico nauibus circumito:recta Anconã enauigat:Sic.n.tu
to inagrũ picenũ ſe peruenturũ ducebat:& cũ Ioãne copias cõiũcturũ. Sed
ne hoc quidem Totyllas pacto obſidionem ſoluere uoluit:ſed eodẽ ipſe
in loco preſtando equitũ duo milia ex omni exercitu ſtatim delecta in
picentes tranſmiſit:ut ubi ſe cũ barbaris aliis cõuixiſſent:Ioannis Vale
rianiq; inde milites propulſarent: qui uero in Ruſciani preſidio obſidebã
tur:ubi his prorſus neceſſaria defuere:nec in Romanis quicq̃ ſpei reli
quum eſſet. Gudilã Deoferũq; ad Totyllã mittũt:ſalutẽ ſibi inprimis
precatũ:& pro his q̃ geſſerãt ueniã. Totyllas uero in aliũ ſe neminẽ de
uiturũ eſſe reſpondit: niſi in Chalazarũ ipſum: qui factas prius con
uentiones peruerterit: cæteris uero remiſſurum ſe noxam. Sic itaq;
Totyllas recepto per deditionem preſidio: Chalazarum manibus

Beliſſarius ad Ruſcianũ liberãdũ nauigat.

Totyllas Romanos prohibet in littus deſcẽdere

Ro. duces nouũ conſilium ineũt belli Gerendi.

Ioãnes & Valerianus in Picenũ

Ruſcianũ Totille deditur.

Totylle Seuitia in Chalazarum

primo preciſis:deſectiſq; inde uirilibus confeſtim interficit:milites au
tem qui permanere inpreſidio uellent: ſua ſibi habere iuſſi:pari ſorte
cum gotthis futuri: quos uero non ea conditio oblectaret:abire nudos
Beliſſarii uxor quo mallent permiſit:quia neminem uellet inuitum apud ſe militare:
Impetrat ab Im octoginta igitur ſuis rebus relictis Crotonem uenerũt Ceteri in pręſi
peratore miſſio dio ſine ulla ſuarum rerum iactura manſere. Cęterum Antonina Be
nem uiri. liſſarii coniunx Theodora defuncta :cum Byzantium perueniſſet ab
Imperatore enixius depopoſcit ex Italia ad ſe Beliſſarium reuocaret:
quod utiq; facile impetratum:nã & medorum ingruens bellum:id Iu
Inſidie parate ſtinianum ut faceret compellebat. Dum hec agerentur fuere qui Impe
Iuſtiniano. ratori de inſidiis comparandis inter ſe conſultarent:Sed quemadmodũ
Artabanes pref. per eos ſit ad id facinus uentum:paucis explicabo. Artabanẽ Imperato
ris prefectum:Gonthare tyranno quodã deleto ingens cupido inceſſit:
Prçictam fęm. nã forma preſtantem imperatoris ex ſorore neptem ſibi
Gonthar Tyr. matrimonio iungere:quod utiq; & ipſa per maxime cupiebat:non ho
minis amore ducta :ſed quia gratias ſe illi profiteretur debituram q̃
maximas: quod Ariobinthi uiri tunc ſui cedem p ſtrenue uindicaſſet:
ſeq; inſup a Gontharis ſeruitute ac tyrãnide liberaſſet; qui ſe uel inui
tam uellet in uxorem traducere: Cum itaq; utriſq; cordi hęc eſſent:ut
Preicta Imp. cõ nuptiis inter ſe iungerenẜ: Preictam quidem Artabanes ad Imꝑatorẽ
ſanguinea. remiſit: ipſe uero: & ſi lybię eſſet uniuerſę prefectus: Imperatoris ta
mẽ ad eam rẽ conſequendã opera indigebat:unde non ſanas admodum
cõmentus eſt cauſas:ut ille ſe Byzantiũ reuocaret :ad id namq; nuptia
Artabanis ſpes rũ preicte ſpes ſola iduxerat:q̃ cõplura ſibi ex his bona fore pcenderet:
ad Imperium. ut q futurũ ſe nõ lõge poſt Imꝑatorẽ ſperaret:ſi Preictã uxorẽ duxiſſet
homines nãq; q temere cuiq̃ rei iccirco incũbunt:ut: uitã deinceps p
delitias ducãt:haud quaq̃ hactenus quer int aĩos ſiſtere:ſed maiora q̃
dam operiunẜ:ac bene ſperando continẽter & tandiu procedunt quo
aduſq; tandem uel ea priuenẜ fęlicitate: quã cõſecuti ãte hac fuerit:Im
Statura & qua pator itaq; Artabanis pcib⁹ fatigat⁹:eũ ad ſe Byzantiũ reuocauit:alte
litas Artabani. ro ſibi i ea lybię pfectura ſuffecto:Is itaq; cũ Byzantiũ ſe cõtuliſſet ad
miratiõi tũ primũ oĩbus eẽ:& alioꝝ in ſe facile beniuolẽtiam ꝓmereri:
erat nimirũ ſtaturę ꝓlixioris & mira corporis pulchritudine:moreſq;
honeſtabant hũc liberales: & ut per paucorum uir erat uerborum:ita
& factis precipuus. Sed Imperator maximis hunc decorauit honori

Preceps federatorum.

bus nam & militibus qui Byzantii erant prefecit:fęderatorum deinde
principē conſtitutū ad conſularem deniq3 dignitatem prouexit: haud
tamen illi Proictā neptem iungere cōiugio potuit:ut qui alteram ſibi
haberet/&/a/primeua ętate matrimonio iunctam quam utiq3/a/ſe pro
cul reiecerat:neſcio qua intercidente de cauſa quę fœmine ſolent cum ui-
ris iurgari:& hec quidā quādiu Artabani nil proſpere res ſuccedebāt.
domi ocioſa reſederat:tacita ferens mala preſentia:Sed poſtq̄ Artaba-
nes ex rebus egregie geſtis eſt elatior factus:& adiuuante fortuna ma-
gnitudine preſtitit:cum de cetero fœmina nil prorſus repudii tuliſſet
iniuriam:Byzantium uenit:& ſuplex facta:ut uirum reciperet preca-
batur. Tum Imperatrix cui erat in natum in fęlicibus fęminis aſſiduo
indulgere:hanc uel cum inuito Artabane ut cohabitaret percenſuit:
Preiectam uero Ioāni cuidam ſed conſulari matrimonio iunxit: Quam
rem cum calamitatis loco Artabanes duceret & egerrime ferret:uel eū
quidē ſe qui beneficiis affeciſſet iam oderat: Vxorem uero quam ipſe &
uolens deſtinādo ſibi paraſſet:& ſi eius percupidum ducturum tamen
nemo exiſtimabat: Sed cum priore ſibi perpetuo coeundum:quæ ſibi
eſſet omnium infenſiſſima:quod ferme hominem excruciabat:quo factu3
ut non longo poſt Artabanes tempore:ubi & Imperatrix ex humanis
exceſſit confeſtim & per libenter priorem ad ſe uxorem propulerit Bor

Borcudes.

cudes interea germani cuiuſdam nomine frater:recens forte uita3 finie
rat:maxima parte pecuniarum fratri relicta ac ſuis:Cumq3 illi & uxor
eſſet & unica filia:hanc quidem ſuis ex rebus tantum ex teſtamento ha
bere Borcudes iuſſit:quantum ipſa lex cogeret: Vnde & Imperator fi-
liæ potius duxit opitulandum:quod ſane acrius Germanum offendit.
Erat tum forte Byzantii Arſaces nomine quidam Armenius genere:&
Artabani propinquitate iunctus. Sed pauloante rempublicam frau-
daſſe deprehenſus hic fuerat:& ꝓditionis aperte conuictus: ut qui ad
Coſroem perſarum Regem per fraudem deſciſcendo: aduerſus Roma-

Coſroes pſarum Rex.

nos res innouaſſet:hunc Imperator Camelo impoſitum:& alia nulla ia
ctura affectum:circumduci per urbem populo ſpectandum iniunxit:

Camelo imponi & p urbē circū-duci ingens contumelia.

quam Arſaces ignominiam grauiſſime ferens:in Imperatorem ſtatim
moliri inſidias ac dolos nectere aīo deſtinat. Cūq3 & Artabanem eius ꝓ
pinquum offenſum uidiſſet eo acrius ad iram concire:& uerborum inſi
diis hominē3 occupando & deprimēdo inceſſere:nō die nō nocte deniq3

intermiſſa:quin de ſtrenuo eff[oe]minatum hunc factum identidem ex/
probraret & alienis in malis antehac generoſum tyrãnidẽ diſſoluiſſe:
quandoquidẽ amicum & menſe adhibitũ Gontharem ſua manu cõpre/
henſum nequiter & inter epulas obtrũcaſſet:nũc uero formidoloſum ſe
redditũ dicere per ignauiã Byzantii reſediſſe:deſtituta ſine ulla cuſto/
dia patria quę ſe frequẽter ſeruaſſet:tamdiu inſuetis emacerat tributis
patre a&mmiſſo:& p cauſam cõuentionis & fęderũ interfecto:cæteraq3
eius progenie inſeruiturẽ abacta:& p Romani Imperii diſperſa terras.
Tum Artabanes ſatis id ſibi uideri reſpondit:ſi Romanorũ prefectus
& cõſularis uir diceretur. At ille mihi deinde inquit ut tuo propinquo
& indigna quędam perpeſſo nil indoleſcis:Sed duarũ uxorum fortunę
me miſeret:quarum altera indecenter priuatus es:alteri uel inuitus co
habitare nũc cogeris:Atqui neminẽ decet:qui uel parump prudentia
ualeat Iuſtiniani cędẽ in aliud ut differat tẽpus:quæ utiq3 patrari ſpa
tio breuiore:& intrepide ac tuto poteſt nam & incautus ſemp & ſine cu
ſtodibus nugãdo & fabulando ad multã noctem hic ſedet circũaſtanti/
bus ſacratis quibuſdã & effetæ ętatis uiris Chriſtianorũ ſcriptis miro
ſtudio reuoluẽdis intentus:Tũ Artabanes:nũ nemo inquit tibi id faci/
nus moliẽti ex Iuſtiniani propinquis eſt occurſus:Tũ ille iſtorũ qui
dem Germanus omnium potẽtiſſimus eſt:& is ferme tibi ac lubẽs ſuis
cum liberis ſubſidio erit:qui pro eorum iuuenili ætate & ſimul inuidia
miris in eũ odiis ardẽt:& hos equidẽ ſpero de ſe factis omnia conſecutu/
turos:Nam & ab Impatore affecti tãta iniuria ſunt:ut nõ ipſi ſim9 ma
iori:nec armenius quiſpiã unq̃:Iſtiuſmodi Arſaces Artabanẽ eblandiẽ
do demũ illectũ:ubi ſuis ãnuere uoris cognouit ad perſarmeniũ alium
quempiam Chanarſagem nomine rem protinus detulit. Erat ſane hic
iunior & optima corporis ualitudine:haud tamen rerum peritus:ſed
puerilis admodum & inexpertus:hunc itaq3 Arſaces ubi eadem cum
Artabane ipſo ſentiret effecit:& in colloquium ut inuicem conueniret:
inde mox abiit:id modo prefatus:Germanũ eiuſq3 liberos omnes aſſen
tiẽdo ad id facinus ſe adiuturos. Et erat quidem Iuſtinus cęteris germa
ni liberis etate proue&ior:iuuenis tamẽ & ante oẽs pubeſcens:induſtri
us preterea & ad gerendas res promptior:atq3 adeo ut nondum annis
maturus conſularem inſcenderit currum:huic Arſaces conuento in ęde
aliqua ſacra colloqui ſecum ſe uelle predixit:inquã ubi eſt deniq3 uen/

Sacrati uiri. Chriſtianorũ re/ rũ ſtudioſus Iu/ ſtinianus:

Germanus.

Chanarſages.

Iuſtinus germa ni filius cõſula/ ris.

tum:a/ Iuſtino imprimis Arſaces petiit:ut iureiurando protinus con⸗
firmaret:ne quoq̄ pacto quæ inter ſe haberētur colloquia:niſi patri dū
taxat hominū cuiq̄ aperiret:hęc demū ſe iuranti facturuȝ:exprobrare
ſtatim ignauiā atq; ſecordiā Arſaces cępit:qui Imperatori cū ſit ſangui
ne iunctus:plebeios & gregarios homines quoſdā uideret ſibi ꝑferri:
magiſtratuſq; gerere:ſe uero cū talis tātuſq; ſit:& ſui officii eſſet ac di⸗
gnitatis res omnes adminiſtrare:nō ſolum Iuſtinianus contempneret:
Sed uel eius parentem:qui ad ſummū uirtutis euaſeris:nil ſecus ac eius
fratrem Iuſtinianum non magnifaceret:ſed impriuata hunc ſorte uiue
re perpetuo ſinat. Ad hec & illud adiicere:ꝙ nec auunculi quidem ſui:
patri bona omnia delegātis inhereditatē ipſe ſuc:eſſerit:cū heres eſſet
abūde illi ſuffectus:idq; ſibi aſſeuerare ad ignominiā cōceſſuruȝ.cum
futurum omnino eſſet ut decętero maxime cōtempnatur:& tunc preci⸗
pue cum ex Italia Beliſſarius Byzantium uenerit:iam.n.in medios ille
Illyrios eſſe nuntiabatur:his Arſaces dictis ad parandas Imperatori in
ſidias:ut Iuſtinū impelleret:huic omnia aperit:quę ad eam rem pera⸗
gendā cum Arthabane ſibi Charangeq; compoſita eſſent. His auditis
Iuſtinus ex rei abſurditate exterritus adeo:ut ſui uix compos eſſet: Ar
ſaci reſpondit:nec per ſe quidem nec patrem ſuum Germanum patrari
id ſceleris poſſe:ſic deinde/a/colloquio utriſq; digredientibus: Arſaces
quæ geſſerat Artabani ſtatim renuntiat:Iuſtinus ad patrem rem oēm
protinus detulit:Is uero ex ordine cuncta Marcello mox explicat regię
aulæ preſidi:Sed dū uiſum illi maturius ea de re conſultandum:utruȝ
ad Imperatorem deferenda tunc eſſet:an ſilentio ſupprimenda tempus
in longum extrahitur:Erat nimirū Marcellus ſuapte natura uir ſane
grauiſſimus:& pleraq; ſubticendo qua optime diſponebat:nec pecunia
ulla corrūpi is poterat:nec ſales qdē ferebat & ludrica riſū quoq̄ pacto
mouētia:nec ſolutiore ſumebat exuita letitiā:ut quā graue moderatio
rēq; duceret:&/a/uoluptate q̄ uis penitꝰ alienā:iuſtitię ꝑterea acerri⸗
me ſtudioſus:ac feruētiſſimꝰ ueri cultor is erat:unde nec uerba eiuſmōi
ad Impatorē referri ſinebat excuſans:eiꝰ ſe rei nūtiū fieri non uſui fore:
& ſimul illud ſubiciēs:ſi.n.ſeorſum Impatori renūtiare aliqd uelim. Ar
tabanis ipſiꝰ ſuſpicaturi ſtatim domeſtici familiareſq; ſūt:de ſe aliqd de
latum fuiſſe:Et Arſaces ipſe ſi mea de cauſa fugiens deliteſcat criminis
conuinci non poterit:ipſe itaq; ni diligenter ſim aliquid perſcruta⸗

Arſaces Iuſtinū inſtigat in Iuſtinianū.

Iuſtinus horret facinus.

Marcellus regie aule preſes.

Marcelli natura.

tus:& id quidem compertum ſat habeam:nec defacili fidé prebere:nec
ad Imperatorem deferre aliquid quiuerim:reſtat igitur diligenter ut
cures:hæc eadem uel preſens ipſe ut audiam:uel aprobato dignoq́ fi-
de uiro accipiam. Tum uero Germanus filio imperat Marcelli ut iuſ-
ſa mox exequatur. Arſacos autem ea de re Iuſtino nil prorſus decætero
comunicare:quandoquidem ſemel ſe id facturum negarat:Charanges
itaq́ rogat Iuſtinus:num ex Artabanis permiſſu Arſaces ſe cóuenilſet:
non enim Archani inquiens quicq̃ huic credere auſim:Sed ſi ipſe quip-
piá uelis eorum quæ factu neceſſaria ſint explicare:in medium poſtea
cóſulendo aliquid forte & probe geſturi nos ſumus. Tum Charanges q̃
Artabani prius cómunicaſſet Iuſtino mox aperit. Cum itaq́ quæ Ar-
ſaces ſibi predixerat ſe peracturum Iuſtinus:ac patrem affuturum ne

Inſidie inſidiis aperiuntur

gotio fateretur:certus ad colloquium conſtituitur dies:quibus reb9 Iu
ſtinus Marcello renũciatis:petiit ex amicis ut aliqué ad eam ré deſtina
ret q pſi audiret q̃ Charáges offeret:Tũ ille Leontium dedit:cui & cu
ræ æquitas eſſet:& uera proferri q̃ maxime uellet:hunc uero germanus
in domicilium introductum ſic condit:ut audire quæ dicerentur facile
poſſet:non tamen uideri:Eo cum Charanges ex inſtituto ſe contuliſſet:
explicare ex ordine cœpit:quæ cum Artabane Arſaceq́ conſultaſſet:Le
ontius interim interiore/e/loco quæ dicebãtur apertius audire & inter
cætera ad ea quæ deinceps Charanges dixit aures enixe arrigere:quod
ſi uel Imperatorem occiderint:Beliſſario tamen paulopoſt Byzantium
aduentante:haud quaq̃ ſibi proceſſurum conſilium:nam ſi germanum
Imperatorem crearetur:affuturum mox Beliſſarium affirmabat:con-
tractoq́ ex Thraciæ locis ingentibus copiis:Impetum in ſe cæleſtim fa
cturum:unde neceſſarium fore dicebat:ut rem in Beliſſarii aduentum
extraherent:& hunc ut primum incuriam uenerit ſtrenue audendo cũ

Marcelli mira tarditas.

Marcello una & imperatore pugionibus trucidarent:& hoc pacto geri
rem tutius poſſe. Marcellus interim uel de his omnibus certior per Le-
ontium fact9 tarditate immodica detineri:nec ex prepropero accelera
toq́ nimium renuntiandi hæc ſtudio Artabani uelle mortem inferre.

Buzes.
Conſtantianus.

Germanus uero ad Imperatoris diſcrimen moræ huius & dilationũ im
patiens ad Buzen Conſtãtianumq́ hæc eadem defert:ueritus quod &
factum poſtea eſt:ne ex diuturniore hac mora in ſuſpitionem & ipſe ue
niret. Sed Marcellus multos poſt dies:ubi & Beliſſarius appropinqua

te Byzãtium nuntiabatut dicta factaqꝫ omnia Imperatori aperuit. Quare audita Iuſtinianus cõiici incarcerẽ iubet Artabanis milites: ab hiſqꝫ ut queſtione uerum elicerent principibus nonnullis permiſit: ubi uero detecte inſidie ſunt: & in lucem uenere: exſcriptæqꝫ omnes eodem ad ſe in cõſilium principes ac Senatorii ordinis cæteros uocat: his uero & palam quæ queſtione expreſſerant recitantibus: in Germanum Iuſtinũqꝫ filium id etiam crimen conferri cęptum: Germanus tamẽ Marcello Leontioqꝫ in eius excuſationem rem probe teſtantibus: proditionis ſuſpitione exoluitur: Ad hęc & Conſtãtianus ipſe ac Buzes iureiurando intrepide confirmarunt: nullo ſe pacto Germanum condemnaturos: ſed omnia ita ſe habuiſſe ac p Marcellum fuiſſet & Leontiũ explicata: Vnde Senatus ſententiam tulit: ne Germano ea res noxę impoſterum aut fraudi foret: ut in rempublicam nil quippiam delinquenti. Verũ ubi per Senatores ad Imperatorem intus eſt itum: Iuſtinianus parari ſibi inſidias ęgerrime ferre: & Germano precipue acrius ſuccenſere: eiuſqꝫ tarditatem longaſqꝫ moras ad denunciandũ ſibi periculũ identidẽ criminando. Dum interea Imperator ſic ira ſuccenditur: duo quidã ex Senatoribus illi gratificãdo: recte Iuſtinianum ſentire aſſeuerabãt: & eã rem ferre moleſtius uidebantur: atqꝫ ut Iuſtiniani iracundiam inſtigãdo in maius eueherent: homines nimirũ quibus curæ id eſſet ut ex aliena calamitate ſibi gratiam apud dominum quererẽt: Cęteri uero ut pauentes formidineqꝫ contracti mox conticere: & ab arbitriũ Imperatori cũcta pmittere: ne forte obſiſtere uiderent. Solus Marcellus uera profatus Germano ſaluti fuit: & Imperatoris iram pmulſit. Iuſtinian⁹ igr Artabanem exauctoratum imprimis: coniuratoſqꝫ cæteros aliis nullis affectos malis: aſſeruari in carcerem iuſſit. Dum hæc gererentur toti⁹ Heſperie Barbari Imperio potiũtur. Romani uero cũ gotthis & ſi paulo ante ut diximus debellatis: bellum dum integrant pecuniarũ hominumqꝫ iactura ingenti facta: & ſine ullo eorum cõmodo Italiam ammiſere: cum hac ſimul illyrios fere omnes thraceſqꝫ: cum a barbaris iam finitimis fact: s ſua omnia agerentur in predam: & ipſi item ſede deperderentur: Galliarum partem ſuæ quondam ditionis effectam: in hui⁹ belli principio gotthi germanis tradiderant: cum minus ſe poſſe exiſtimarent Romanis ſimul ac germanis reſiſtere: id ſane factum non ſolũ nil prorſus Romani interpellarunt: ſed ut gallias ſibi germani haberẽt. Iu

Inſidie Imperatori patefacte

German⁹ nimio ſilentio pene interiit.

Cõiurati exauctorati in carcerem coniecti.

Heſperia omnis in Barbarorum poteſtate.

Germanis gallias donauit Iuſtinianus.

ſtinianus ultro permiſit: non enim illi has tuto ſe poſſeſſuros rebantur:
niſi & imperator ut ſuæ ditionis futuras perpetuo confirmaſſet. Quo

Maſſilia.

factum ut eo extempore principes germanorum Maſſiliam ſocenſium
quondã coloniam & cętera circa id mare loca tenuerint: totiuſq; eius orę

Arelate.

maritimę potiti imperio ſint: Vnde & Arelate nunc reſidẽt ad certami-
nis equeſtris ſpectaculum: aureum nummum natiuo/e/galliarum me-
tallo hi cudunt: non Romani Imperatoris ut cæteri ſolent: imagine ſed

Germani ſoli aureũ numiſma ſine Imperatoris imagine cudũt.

ſua impreſſa. Perſarum ſiquidem Imperator & ſi ad arbitrium argen-
tum numiſma facit: aureo tamen non illi fas eſt ſuam ut imponat effigiẽ
nec barbarorum princeps alius quiſquam id facere auſit. Sed de his ac-
tenus. Franci interea pleraq; ſibi & nullo iure in Venetos occupant lo-

Franci in Venetos.

ca: cum nec Romani tueri ea iam poſſent: nec gotthis tantum uirium eſ-
ſet: ut his utriſq; bellum inferrent: Gepedes inſuper Sirmium urbẽ &

Gepede Dalmatiã diripiũt Sirmium.

dalmaciæ alias ciuitates maiorẽ in partem preoccupantes tenebãt: quas
Imparator proxime/a/gotthis receparat: & Romanos quos ibi deprehẽdũt
captiuos abducũt: progrediẽdoq; ſemp Romanum populabantur Im-

Gepidis ſtipendia. dabit Imp.

periũ: eaq; de cauſa: nulla his de cætero Iuſtinianus ſtipẽdia pſoluebat:
quæ antehac/a/Romanis accipe conſuerant: Longobardos interim Im-

Longobardi.

perator Norico urbe: & ĩ pãnonia nõnullis pſidiis & aliis locis pleriſq;

Noricum.

cum ingenti pecunia donat: Qua ex re Longobardi exciti oẽs/e/ ppriis
ſedibus abeuntes: ſupra hyſtrum fluuiũ non procul a gepedũ natiõe cõ-
ſidunt. Sed ipi inſup Dalmaciã oẽm & ſimul illyrios aduſq; Epidamnũ
depopulati in ſeruitutẽ quos cęperant abegere: ſed ex captiuis nõnulli
exfuga domũ cum ſe recepiſſent: circũeuntes Romanorũ Imperiuʒ bar-
bari: cum his pinde fœdere iuncti: quoſcũq; nacti ubiq; fuiſſent: qui ab
ſe paulo ante profugerãt: & inuẽtos aptius noſcitarẽt: ſeruilem in modũ

Eruli.

comprehẽſos ut fugitiuos uel/a/parẽtibus ipſis abſtractos: nemine reſi-

Sigidonum.

ſtẽte trahebant. Erulli preterea alia dalmaiæ loca Imparatoris pmiſſu
& circa Sigidonũ urbẽ habebãt: ubi uel ad id tẽporis habitãt. Deinde
Illyrios hi & ſupra thraciã oia incurſantes iãpridẽ depopulant & ua-
ſtant. Sed longo poſt tẽpore Gepedes ipſi Lõgobardiq; ut proxime ha-

Bellũ inter Gepidas & longobardos.

bitãtes: hoſtes inuicem facti & armis decernere cõtrouerſias cupidi ad
pugnã tẽpus cõſtituũt. Sed Longobardi haud quaq̃ Gepedibus pares
ſe fore & ſoles rati: nam numero erãt hoſtibus longe inferiores: cum Ro-
manis ſibi incundũ fœdus eſſe cõſtituunt: unde ad Imparatoreʒ oratores

dimittunt:ipſum id poſtulatum:haud ſecus & Gepedes faciunt·Chori/
ſinus tunc temporis Gepedibus p̄erat:Longobardis Abdinus·Impator
igitur auditusꝶ utroſqꝫ ſeorſum tamen ſe pollicetur · Longobardi itaqꝫ
cum in Impatoris conſpectum uenissent:orationem hmōi habuerunt·
Nos quidē/o/Imperator Gepedum facta abſurdiora maximū inmoduꝫ
& audaciā obſtupeſcimus:quod cum ea & multitudine ſint:ac pariter
magnitudine preſtent:quā multaqꝫ nequiter in tuæ ditionis homines
fecerint:& nobis itē hoc tempore maximā iniuriam inferant:ad te iſti
nunc ueniant ſocietatē & amicitiam deprecatū:qui ſoli omniū finitimos
extremis iniuriis afficere,quos ad iniuriā nouerāt oportunos:& ad fal
lendum perfaciles:& hi quidē ſuę uecordiæ penas nunc luunt:q affecti
ſemel iniuria ad hos rurſum ſe conferunt:Sed illud imprimus aduertas
o/Imperator depoſcimus:quo nā animo Gepedes iſti amicitias faciant:
ſic.n.peragere poteris quæ Romano ſint imperio conductura:nam ex
preteritis factis contemplari futura homines queunt:& in tuto eadem
conſtituere:Enimuero ſi Gepidum mores quis uelit ingratitudinem
ſimul & iniurias inomnes illatas oſtendere:Longiore huic proculdu/
bio opus oratione foret:ac tempore:externiſqꝫ teſtimoniis:Verum
ut cætera in præſenti ommittam/e/ recentioribus iſtorum factis exem/
pla nunc capere poteris:Gotthi quondam Dacarum terras uectigales
habebant·Gepedes omnes circa hyſtrū utrimqꝫ fluuium ſic habitabāt:
ut ueriti Gotthoꝶ tunc uires:ſuos excedere terminos ne attēptare qui/
dē potuerint·Nūc uero Romanoꝶ cōfederati:quoꝶ & ſe ſtudioſiſſimos
dicunt:ſub amicitiæ ſocietatiſqꝫ noīe:in ſingulos annos ut/a/præteritis
quondam Impatoribus:ita & abs te nunc multa & egregia referunt do
na:Sed hos equidē perlibēter rogauerim quibuſnam beneficiis pro tan
tis receptis muneribus Romanos affecerint:At nihil profecto habituri
ſunt nec minimum quidem quod proferant:Cum cauſæ itaqꝫ nil pror/
ſus his eſſet:cur nobis iniuriam facerēt:non uolūtate ſed neceſſitate tūc
quieſcebant:Vos nanqꝫ Romani quæ trans hyſtrum fluuiū ſunt ueſtrę
facere ditionis non uultis:hos uero quæ citra ſunt:quo minus ſibi nunc
uendicent gotthorū formido coheret·Quis enim animi Improbitatem
impoſterum dixerit:uel quod nam amicitiæ fuerit ſtabilimentum:ubi
peccandi licentia queritur:non ita res ea ſe habet/o/ Impator non ita:
potētia nimirum ipſa:hominis precipue prefert naturam:pregerenda

Cchoriſinus
Gepidaꝶ rex·
Abdinus longo
bardoꝶ rex·
Longobardorū
oratio ad Iuſti/
nianum·

Gepidaꝝ iniu- rie in Romanos

rum reꝝ licentia ſuos emittentē inpublicum mores. Nam ubi Gepedes
ex uniuerſa dalmacia eiectos gotthos uidere: Romanos uero cuꝫ hoſti-
bus pacem: & ubiq; terrarum habere: ueſtras inuadere terras auſi ſunt
omniū ſceleſtiſſimi. Quis enim uerbis rei explicare abſurditatem nunc
queat? non ne Romanum aſpernati Imperium ſunt non ne fœderū fœ-
deratorūq; hi leges ſoluere non ne in eos inq̃ cōtumelioſi fuerūt: in quos
minus oportuit nōne deniq; regiæ maieſtati uim intuliſſe uidētur? cu
ius uel ſeruitus per quā libenter & merito ſubeunda his eſſet: ſi quod
forte nunc uobis belligerādi in hos ſtudium foret. Gepedes Imperator
Sirmiū habent Romanos in ſeruitutē abducunt: & uniuerſam Dalma-
tiam ſui ſe iuris feciſſe iactant: Quod unq̃ hi bellū pro uobis geſſere: ut
uobis cum una in aciem prodierūt ni forte contra uos ipſos potiti uicto-
ria ſint? uel cuius nam in certaminis præmiū: terrā hanc ſuam fecere: tā
& ſi mercēnarii & ueſtri milites ſint: Ad hæc accedit quod nullo unquā
ante hac ſeculo ſceleſtius quippiā fuit hac & preſenti ipſoꝝ legatione
Siquidem ubi ad inferendum uos ſibi bellum ardentiores ſuidere: By-
zantium uenire auſi ſunt: in Imꝑatoriſq; iam tāta per ſe affecti iniuria
conſpectum prodire: & ea de cauſa ut pro innata his impudentia uos co
hortentur: in nos bellum geratis qui ueſtri tam maximo ſtudio ac beni
uolentia detinemur uel forte ut ultro Romanis reſtituant: quæ inde-
center inuaſerint: & negligentiæ longobardos incuſent: ſuū apud eos ut
facinus deprecentur: quoꝝ formidine: in uita hac ſe & fallaci: ſed ſero
benignitate cōmuniunt: ſed ei nimiꝝ qui ex neceſſitate gratiam fecerit ita
ſuccumbat neceſſariū eſt: qui affectus beneficio fit: quod ſi nunc demum
ab eoꝝ nolint indecentibus factis deſiſtere: quid nam de cætero poterit
tantā animoꝝ malignitatem peruincere? hæc igitur o Imperator & ſi
prę uerboꝝ barbarica quadam ineptitudine: pro reꝝ ipſaꝝ dignitate
nō explicarim: tute tamen pro tua prudentia ſi quid forte defectius q̃
Longobardi ca- tholici. neceſſitas ipſa depoſceret enarraui: quæ Romanis ſint Longobardiſq;
tuis admodum profutura: ut uiſum fuerit peragito. Demū ad cætera
Gepide arriani. te eius rei admonitum uelim: nos cū Romanis de uera iuſtitia diuinoq;
cultu eadem ſemper & recte ſenſiſſe: hos uero ut Arianæ hereſeos ſecta-
tores: nulla uobiſcū in re cōuenturos: hæc lōgobardi cū deniq; potaſſent
Gepidaꝝ oratio ad Iuſtinianū. Gepedaꝝ oratores Imperatorem poſtmodū adeuntes dicere ita exorſi
ſunt. Par equidē fore cenſemus o Imꝑator: ut q̄ pro ineunda ſocietate

ad proximos ueniunt: Imprimis edoceant: iuſtiora quædā ſe deprecatū
ueniſſe: & futuris ut ſociis ita & ſibi per cōmoda: & in eam ſententiam ut
uerba mox faciant. Sed queādmodū a longobardis priores ipſi affecti
iniuria ſimus: ex eoquod inferet perſpicuū fiet: Nos qppe ut ex ęquo
altercationes ſoluamus ſummo ſtudio nitimur: & qui ſtare aliorū ſentē
tię ſtudent: uiolari non ſine iniuria poſſunt. Gepedas uero & hominū
multitudine & uirtute Longobardo preſtare: qui nam eorum qui id
probe percalleant: in explicando non longior fiat. Et ſane eorum qui
ſapiant neminē malle exiſtimauerim in promptius aliquid malū inci
dere: ſi cum paucioribus iunctus certamen aliquod ineat: quandoquī-
dem ei uel maxime liceat: cum ualidioribus in hoſtem & ſociis decertā
do: ſine periculo referre uictoriā: Vobis itaqꝫ in alios quoſcumqꝫ eū
tibus gepedes ſe ipſos & arma conſociabunt: ut qui uobis obnoxii pro
acceptis beneficiis ſint: & uirium magnitudine ueſtrę reipublicę uicto
riam una conſequentur. Ad hæc & illud maxime aduertendū: Longo-
bardos iſtos Romanoꝝ in Amicitiam nuper ueniſſe: gepedas uero uo-
bis confęderatos eſſe: & diu iam cognitos: Amicitia uero temporis diu
turnitate conciliata: diſſolui non facile poteſt. Fit itaqꝫ ut belli ſocios nō
ſolum fortes nacti uos ſitis: ſed ſtabiles ac plane perpetuos: hę ſane iuſtę
ſunt nobis ad ineundam uobiſcū ſocietatem allicibiles cauſe uiſe: Sed ad
uertite quales nam longobardi moribus ſint. Controuerſias omnes in-
ter nos ipſoſqꝫ obortas: uel hortantibus uobis: ex æquitate diſſoluere
minime Cenſuerunt: audacia quadā & temeritate detenti: & ubi iā bel
lū in manibus erat: tunc ipſi ut prepoſteri quidam ordine nullo ſerua
to: & eorū ut palā impotentia fieret: ad uos ueniunt deprecatū Roma-
nos: pro his ut indecēter certamē ſuſpiciatis: proinde predones iſti Sir
miū oppidū & cetera dalmatię loca belli uobis cauſā fore pretendunt:
tā & ſi Imperatori tibi ciuitatū tantum & locoꝝ ſupſit: ut uel hominū
nationes nonnullas perquiras: quibus Imperii partē aliquā ad incolē
dum concedas: quemadmodum francos: erulloꝝqꝫ gentē: uel iſtos in-
ſuper Longobardos tot tantiſqꝫ uel Ciuitatibus uel locis donaſti: ut ea
uix quiſpiam queat enumerare: Nos uero ex tua amicitia fiduciā na-
cti: omnia ut tibi collibuit egimus: Nam qui aliis ſua prodiderit: poti
ore longe eſt ſorte: q̄ qui rea dono acceperit: putat nāqꝫ donū ſe accepiſſe
qui id prior contulerit: ſi modo pro munere in alios ſorte collatū non

aſſequatur iniuriã· At qui amicitię tecũ conciliatę quiſpiam id confidẽtia fecerit: quod & gepedes feciſſe erga Romanos ſunt uiſi: quoꝝ ipſi i nos beneficia recordati: q̃ maxime id ex fędere ipſo depoſcimus: nobiſcũ in Longobardos bellum geratis: ſin uero minus id placet: at ſaltem neutris noſtrum fauendo ut ſeorſum abſitis· Si rebus hoc pacto noſtris conſulueritis: quę equiora ſunt facturi uos eſtis: & pro Romani Imperii dignitate: hæc Gepedes: his auditis Iuſtinianus conſilio habito: Gepedas quidem re infecta dimiſit· Cum longobardis uero belli ſocietate inita: iureiurandoq; confirmata: equitũ ultra decem milia ad eos mox mittit: Romanis ducibus cõmonefactis: gepedarum ut gente celerrime debellata: maximo in Italiã ſtudio: cũ equitatu omni contenderent: hos inde ad Longobardos euntes: mille & quingenti dũtaxat erulli/e/ ſotiis ſequebantur: nã cęteri omnes Romanis pauloante deſertis cũ gepedibus ipſis conuenerant· Sed Romanorũ pars militũ quędã dum ad Longobardos contendit: in erullos quoſdã Aordo duce exinſperato incidũt inde pugna ſumma contentione & ſtrenue facta: Romani uictores euadunt: Aordumq; ducem & erullorum non paucos interficiũt· Gepedes interea cognito exercitus Romani aduentu: & hunc quidem appropinquare: omnes extemplo cum Longobardis diſcordias ſoluunt & fęderibus inuicẽ factis in unum uel Romanis inuitis mox coeunt: quod utiq; ubi Romanorum cognouit exercitus: ut dubius animi conflictari hereretq;: quid nam in re preſenti eſſet & periculoſa facturus: non· n· uel pgredi poterat uel retro iã cedere: prefectis uerentibus: ne gepedes Erulliq; incurſantes: illyriorum loca popularentur: eodem itaq; quo conſtiterat loco poſitis caſtris cum expectandum deniq; cenſuiſſet: quẽadmodum ſecum tunc ageretur Imperatori ſignificauit· Sed de his actenus: Ipſe uero unde digreſſus ſum redeo: Beliſſarius interim nulla referens militię decora Byzantium uenit: cum per quinquiennium ex Italia nuſpiaʒ abſceſſiſſet: nec potuiſſet per eam quoq̃ pacto uagari: ſed tacita fuga quadam detentus: ut uitabundus: id omne tempus de loco ad locum migrando conſumpſit: qua ex re factum ut urbem Romã iterato in ſeruitutem receperint gotthi: cum eaq; & cætera fere Italiæ oppida m Peruſiam tamen in Tuſcia primatum facile nactam: Beliſſarius cum arctius obſideret: diſcedens reliquit: & ex itinere per ſuos captam accepit: Byzantiũ demum cum perueniſſet: ibi diutius cõmoratus: ex ocio uiue

Iuſtinianus cuʒ longobardis contra Gepidas fedus init·

Romanorũ manus Erubos uincit Aordus·

Longobardi & Gepide aduẽtu Romanorum fedus ineunt·

Beliſſarius Byzantium redit· relicta Italia·

Peruſia capta· Beliſſari9 nihil laudis ex Italia ferens ocio marceſcit·

re:& indelitiis affluẽtibus opibus agere:rebus antehac fęliciter geſtis
contentus:Vigilius autẽ urbis Romanæ ꝑſul cũ Italicẽſibus aliis & pri Vigilius Pont·
moribus uiris:qui ſecum Byzantii erãt:ab Impatore ſuppliciter & eni Max·
xius poſtulabãt Italiam omnibus in ſuam ut uiribus redigeret poteſta
tem·Sed gotthicus pręteris maxime uir ſane patritius ad ipſum id hũc
crebro impellere hortariq̃;ut qui ea de cauſa Byzãtiũ ſe cõtuliſſet Im/
perator uero Italiã ſibi curæ fore reſpondit·Sed circa Chriſtianoꝝ do/ Iuſtianus here/
gmata cõponẽda nimis intẽtus:eoꝝ altercatiões ut recte diſponeret ni ſum hoſtis·
tebat·Ildiges interea Longobardus uir quidam eius rei ob gratiã ſe ad Ildiges Longo/
Sclauenos & inde ad Gepedas cõtulit:quã explicaturus mox ſum·Ea tẽ bardus·
peſtate qua Lõgobardis Baces Imperitabat:huic nepos erat Riſidulfus Baces·Long·
nomine quẽ lex ad eaꝫ pfecturã ſi Baces decederet euocabat·Sed Baces Riſidulfus long·
ipſe dum filio proſpicit:& ad hũc ut principatus ueniret enixe curat:cri
minis Riſidulfũ inſimulauit:noxæ nil prorſus habẽtis:eoq̃ hominẽ exi
lii iactura affecit:qui ſtatim e patria ꝑfugus factus: cum paucis qui/
buſdam ad barnas profugit:liberis duobus dimiſſis·Sed Baces tradita Barne·
nõ parua barnis illis pecunia facile ſuadet Raſidulfũ ut necarẽt·Ex Ri
ſidulfi uero tunc liberis alter morbo interiit:alter & hic quidẽ Ildiges
ſe in Sclauenos fuga recepit·Non longe poſt Baces cum in egritudinem
incidiſſet ex humanis abſceſſit·hoc mortuo ad Baldarum Bacis tunc
filium Longobardorum Imperium uenit: eumq̃ is puer admodum Abduinus tutor
eſſet· Abduinus tutor mox conſtitutus regnum adminiſtrabat: Ex Baldari·
eoq̃ ſibi q̃ maximis uiribus comparatis:imperium non longo poſt tem
pore & ipſe obtinuit: puero ex morbo protinus decedente: Cum itaq̃
gepedas inter & Longobardos bellum iam pararetur· Ildiges ſtatim
Longobardis qui ſe ſequebantur:& Sclauenorum compluribus ſecum
eductis ad gepedas uenit: ſatis ſperantes ſuæ gentis hunc principem
fore· Cum itaq̃ Gepedes per fœderum cauſam iungendorum ad Lon
gobardos ueniſſent:Abduinus ab his ſtatim ut ab amicis depoſcit· Il
digem ſibi in poteſtatem ut traderent: Tum Gepedes cum hominem
prodere nil prorſus decernunt: inde abire quo uellet Ildigem libe/
re permiſerunt: Tunc ille ſtatim & nulla interpoſita mora: cum Ge/
pedibus quibuſdam comitibus ſuis & uoluntariis ad Sclauenos ite/
rato ſe confert: indeq̃ ad Gotthos & Toryllam uenit: exercitum

nõ minoris numeri ductãs q̃ militũ ſexcẽtorum in Venetoſq; demũ pre
Prefectus Ro. i Venetis ab Ildige uincitur.
fectus cũ Romanos Lazaro quodã duce obuios habuiſſet cũ his acie ſta
tim cõflixit: Vnde Ildiges Romanis in fugam actis: & compluribus in
terfectis: nõ tamen ſuas cum gotthis copias iunxit. ſed flumine hyſtro
traiecto rurſum in Sclauenos ſeceſſit. Dum hæc interea gererent Beliſ
ſarii armiger quidã Ilaus noĩe: genere barbarus: ſuapte natura iracun
dus & acer per gotthos alias in Italia captus ad Totyllam: & ſi ad defe
ctionem nil prorſus cauſæ nactus deſciuit: Hũc Totyllas copiis magnis
p̃fectum ad dalmaciæ loca cum claſſe trãſmiſit: q ubi ad locũ Muchirũ
Muchirũ.
uocitatum puenit: qui ferme maritimus eſt & Salonis quã proximus:
principio quidẽ cum eius regionis hominibus haud ſecus diuerſabatur
ac Beliſſariũ tam magnę opinionis uirũ propinquitate contingeret: en
Res ab Ilao. p̃fecto Totylle geſti in Dalmatia.
ſe deinde nudato: hortatuſq; ſuos ad facinus: omnibus excẽplo necatis:
eorũq; rebus direptis inde mox abiit: locũq; aliũ quendã quem Laure
Laureates.
atẽ uocant Romani: ad littus ſitum inuadit: & incõtinẽtẽ egreſſus quos
Claudianus.
obuios habet obtruncat: Quod ubi factũ Claudianus reſciuit: qui Sa
lonis tũ preerat: exercitũ nauibus quas dromonas dicũt impoſitum ad
uerſus hũc miſit: qui poſtq̃ Laureatem puenit: maximo interuallo p̃lio
uincitur: fugãq; uerſi ut licuit p continentẽ capeſſunt: relictis in portu
dromonibus: ubi & nauigia aliqua pleraq; aderãt: frumento & aliis cõ
meatibus plena: quibus omibus Ilaus direptis interfectiſq; quos prope
deprehẽdit: aliarũ rerũ ingenti cũ preda ad Totyllã rediit. Sic demũ
Annꝰ belli xiiii
exacta iã hyeme quartus & decimus annus belli huius exhibat: qđ Iſis
Procopius cõmendauit. Totyllas deinde copias uniuerſas Romã duc
tauit: hãcq; circũuallandọ obſedit: dimiſerat ad urbis cuſtodiã Beliſſa
Diogenes.
rius milia hominũ tria fortiſſimorũ: hiſq; Diogenẽ haſtatorũ ſuorum
Ducem & ſolum p̃fecit: qui utiq; & ſapientia preſtabat & uiribus: prop
tereaq; diuturna ea fuit obſeſſio: nã & obſeſſi ſuperante uirtute: uniuer
Vrbs a Totylla obſidet.
ſis gotthorũ reſiſtere poſſe copiis uidebantur: & Diogenes diligẽtior ad
urbis cuſtodiã erat: & mẽnibus appropinquaret: frumẽtoq; intra ur
bẽ iã facto: ne decętero ſuis neceſſaria de eſſent effecerat: Barbari uero cũ
oppugnare męnia attẽptaſſent reiecti mox ſunt: Romanis hos ſtrenue
repellẽtibus: portu tamen ciuitate potiti: Romã enixius obſidebant.
Impator interim Beliſſariũ cõſpicatꝰ ad ſe Byzãtiũ aduenisse: alterum
aduerſꝰ gotthos p̃fectũ nõ lõge poſt mittere aĩo dſtinat: qđ utiq; ſi dñiq;

peregiſſet:profecto nil ambigā Romam eius inditionem manſurā fuiſ/
ſe:iriq; hoſtē facile ſuparum:& milites ex Byzantio cōtinenter in Italiā
miſſi cū Romano exercitu ſe cōuixiſſent:Sed cum Liberiū & ſi Roma/
nū & conſularem uirum ad Romanæ urbis nunc deligit prefecturam:
nunc aliis ſemet interpellat negotiis :cunctandoq; interim & rem
prolatando prior illa animi promptitudo ſupprimitur: factum eſt
ut in longū extracta ſit ea urbis obſidio:& Iſauri quidam qui capenam
ad portā haberent cuſtodias:exemplo partim Iſaurorū alias Aſinariā
portam gotthis prodentium ducti:partim etiā cauſati non debita ſibi
ſtipēdia ſolui:quam occultiſſime cum Totylla in Colloquiū uenerint:
& urbē illi prodituros ſe faterentur: Vnde conſtituta dies ad facinus ē:
quæ ubi demum aduenit:id rei Totyllas machinatur:in Tiberim flu/
uium prima noctis uigilia naues longas duas immiſit:hiſq; uiros im/
poſuit ſtrenuos:& nōnullos tuba canēdi gnaros imprimis admonitos:
flumine ut aduerſo remigātes procederent:& ubi q̄ proxime muros ue
niſſent:quanta ui poſſent buccina clangorem eliderent:Ipſe interea ho/
ſtem fruſtratus:Capenam ad portam paratum habebat exercitū: cūq;
animo agitaſſet multos militum Romanorum noctis beneficio euaſu/
ros:habiturosq; aliquo ut in tenebris delitēſcendo effugium:eiuſdem e/
regione portę fortiſſimos uiros:& aliis nōnullis in locis in inſidiis locat
& ſimul iniūgit Romanos ut fugiētes necarēt. Qui itaq; in nauib9 erāt
ubi proxime ad muros uenerunt:ut Imperatum his fuerat:ingenti clan/
gere ſono cepere:Romani uero rei nouitate obſtipefacti maioriq; per/
culſi formidine:ac derepēte turbati:temere relictis cuſtodiis eo omnes
ſtatim cōcurrere ubi datū fuerat buccina ſignū:eā muri partē hoſtes ſu
iſſe adortos rati:Soli oīum ꝓditores Iſauri in ſuis cuſtodiis ꝑſtitere: &
portis hoſtibus patefactis:hos intra urbē excipiant:ingens eo in loco ſu
ꝑuenientiū cedes facta:multi iā ex Romanis ꝑ alias & ab hac diuerſiſſi/
mas portas abibāt:ſed q Cētūcellas petebāt i iſidiatores delati trucida
bant:uix paucis euadētib9:quos iter & Diogenē ferūt ꝑfectū iā ſauciū
i tutū ſe recepiſſe. Erat i Romano exercitu Paulus qdā genere Cylex q
Beliſſarii domui pau lo ante ꝑfuerat:& eqtū deide ꝑfect9 ē turmę:i Ita
liaq; uel antehac militauerat:& cū Diogene una deniq; fuerat ad urbis
cuſtodiā cōſtitut9:Is itaq; Roma iā capta cū eqtib9 q̄drīgētis ad adria
ni ſepulchrū cōfugit:ponte ꝑoccupato:q ad ſacrā bti petri fert edē: got

Iuſtiniani incuria in defendenda urbe.
Liberius Ro.
Capena porta.
Cura Totylle ne quis obſeſſorū aufugiat.
Iſaurorum Militum proditio.
Roma a Totylla capitur.
Paullus Cylix.
Paullus in Hadriāi ſepulchrū ſe recipit cū D.

thorum itaq; copię prima luce hoc ipſe in ponte ubi cū his pugnā conſerueret: uel Romanis ualidiſſime reſiſtentibus ſuperiores iā erant: Sed barbaroꝝ quia in anguſto ſuametipſi præ multitudine: conferti nimis & preſſius dimicarent magna uis cecidit: quod ubi Totyllas ipſe aīaduertit: & magno ſuorū detrimēto rem geri: ſigno receptui dato pugnā remiſit: gotthoſq; monuit: ut ex aduerſo hoſtiū iſidēdo quieſcerēt: ſame ratus Romanos ſe uiros ocius comprehenſurū. Paulus interea & eqtes quadringēti: cum inedia laborarēt: eam noctem in ſomnē egerunt: inſequenti autē die inito cōſilio equos interficere ſtatuunt: & eorū carnibus quoad poſſent decetero uesci: ſed inſoliti cibi tedio ac nauſea capti: in ſerum diei rem differūt: tam & ſi acerrime iā fame opprimerentur: itaq; dici ſecum fluctuati animo inuicem ad audax facinus ſe cohortādo: longe ſibi melius fore decernunt: decenti potius aliquo mortis genere uitā finire: q̄ fame turpiter indecēterq; interire: In hoſtem igit̄ impetum & de improuiſo facere ſtatuunt: ex hiſq; tā multos occidere: q̄tum cuiq; uiriū foret: ac ſtrenue demū mortem obire: unde ſe mutuo ac derepēte cōplexi deoſculatiq; mortis uiā gratanter mox inēūt: ut omnes una ac ſubito perituri. Qua re Totyllas cognita ueritus ne homines morti ſe deuouētes: deſperata ſalute et inſanabilibus gotthos malis affecturi mox eſſent: ad hos protinus miſit qui alterā ex his optionē afferrent: ut aut eqs dimiſſis armiſq; depoſitis iureiurando dato ne in gotthos decætero militarent: integri omnes dimiſſi byzātiū irent: uel ſua ſibi habētes: ęqua cum gotthis ſorte apud ſe militia exercerent: quibus cōditionibus Romani libēter acceptis: tum primū abire omnes byzantium malle Deinde pedites & inermes abſcedere cū hos puduiſſet: & ad hæc ueriti ne in tam longo itinere in inſidias pręcipitando perirēt: & ſimul id incuſarēt longi temporis Romanam rem publicam debere ſibi ſtipendia: gotthorum demum ſe copiis uoluntarii omnes immiſcent: Paulus dūtaxat & Iſaurus Mindes Totyllę cū in conſpectum ueniſſent Byzantiū dimitti ſe precabantur: filios affirmantes uxoreſq; ſibi in ea patria eſſe: ſine quibus uitā ducere minime poſſent: Quibus Totyllas ut uera fatentibus: uiatico condonatis: commeatuq; dato: & qui ſe inſuper ducerent: liberā byzantium abeundi poteſtatem permiſit: Ceteri deinde Romani q ad ſacras ædes confugerant: trecentorum fere hominum numero: fide ſalutis accepta: extemplo ad Totyllā conceſſerunt: cui urbem Romam nec

Paulli & ſuoꝝ inaudita uirtus.

Paullus cū ſuis accepta cū Totylla paciſcunt.

ccc. Ro. ſal9 data

delere quidem animo inerat:nec penitus deſtituere:ſed ea de cauſa quã
explicaturus mox ſum potius duxit:ut per gotthos Romanoſq ipſos
incoleretur & Senatorios uiros. Miſerat is pauloante francorũ ad prĩ
cipẽ deprecatũ:ſibi ut filiam in matrimonium daret:cuius ille repudia
tis petitionibus:Italię cuȝ nec eſſe Imparorem in preſentia dixit:nec im
poſterũ fore:ut qui urbe capta:nec eius quidem ſeruare poſſeſſionẽ po
tuerit:ſed per ſe in partẽ delatam:hoſtibus iterato habẽda permiſerit.
Quo reſponſo Totyllas ipſe pmotus:tunc ſtatim & ſedulo cõmeatus in
urbẽ Importari:farcirique omnia imperauit:quæ uel igne abſumpta fu
iſſent:uel per ſe demolita Romanoſq & patritios uiros & cæteros oẽs
quos in campaniã antea emiſiſſet:in patriã reuocandos curauit:in ur-
be deide eqſtri certamine cõſtituto:luſtrauit exercitũ:ut i Siciliã cõſe
ſtim ducturus:haud ſecus & naues numero quadringentas naualem p
inde in pugnam mox comparat:ratiumq aliaȝ uim maximaȝ quas ex
oriente p Imperatorem in Italiam miſſas:cum uiris oneribuſq p omne
id belli tempus exceperat. Stephanum deinde Romanũ uirum ad Im-
peratorem delegat precatum:ut bellũ id ſolueret:& ſibi ex fędere iũge-
ret:gotthos habereq ſocios:cũ in alios eſſet hoſtes eundum:Sed Impe-
rator neq in cõſpectum quidem ſibi ut Totyllę legatus ueniret permi
ſit:nec eius mandata admodũ magnifecit:quæ omnia cũ Totyllę fuiſſẽt
per legatum renunciata:reintegrare bellũ parabat:idq ſibi incõmodũ
ceſſurũ rebatur:ſi Centũcellis antea pertentatis:in Siciliam ſe deniq
cõferret:Centumcellas uero Diogenes aſſeruabat Beliſſarii armiger &
magnas habebat apud ſe copias. Gotthorum uero exercitus ubi ad hãc
urbẽ puenit Romanorũ ſtationẽ qua proxime poſitis caſtris in obſidio
nẽ cõſedit:Totyllas inde miſſis ad Diogenẽ oratoribus:primo ſi ſe de-
dere & oppidũ uellet temptauit:mox ubi fruſtra id factum uidit:mili
tes ipſos ad ꝓliũ puocauit ſi forte armis decernere mallẽt:rẽ ut ſtatim
aggrederent:& alioqn ſedulo hos demũ admonuit:nil his ſpei reliquũ
fore:nec alias unq̃ ab Imperatore affuturas ſibi ſuppetias uires:huncq
identidem dicere haud quaquam bellum decætero cum gotthis geſtu-
rum:ut qui captam urbẽ iamdiu fuiſſe aduertat:nec ullam recupandi
eã ſpẽ habeat:itaq optionẽ his obtulit:ut pro arbitrio hanc & ſtatim
deligerent:aut enim paribus ſe cum gotthis conditionibus iũgerẽt:aut
inde quo uellent abirent incolumes:uel Byzantiũ ſe ſtatim reciperent.

Totyllas francorum filiam petiit in uxorem.

Reſponſuȝ francorum Regis.

Totyllas Romã Inſtaurat.

Claſſis Totyllæ cccc. nauiũ.

Stephanus Ro. Totylle legatus ad Iuſtianum

Totylle legatus non auditus.

Centumcelle.

Diogenes.

Centũcellas obſidet Totyllas.

Tum uero Diogenes eiuſq; milites: nō ſuę uoluntatis eſſe reſpondēt pu
gna decernere: uel gotthorū ſe exercitibus inter miſcere: ut qui ſine libe-
ris uxoribuſq; obſidū loco datis uiuere nequeant: oppidum de inda q̄d
eorum in fidem cuſtodiendum acceperint: dedere ſe ſine decenti aliqua

Preſidiū Centū-cellarum paciſcitur cū Totylla.

ratione non poſſe: ſi ſibi liceret ad Imperatorē nuntios mittere: eius ſor
te permiſſu id dedituros: rē itaq; in tēpus aliquod extraheret precabā
tur: dum Iuſtiniano utcūq; ſignificarēt: quo ſtatu res in preſentia eſſent
quod ſi intra ꝯſtitutū his per ſe diē nullū ſibi ex Byzantio auxiliū ue-
nerit: abituros ſe ſtatim tradituroſq; urbem: Hæ demum conditiones
cum Totylle placuiſſent de die inter ſe conuenitur: qua ea quę dixerāt
pagerentur: uiri deinde triginta utrinq; in obſides dati. Gotthiq; obſi-

Totyllas in Siciliam proficiſcit

dione ſoluta in Sicilia receſſerunt: qui ubi Rhegiū puenerę: haud quaq̄
prius inter mediū fretum traiiciunt: q̄ Rhegii ꝓſidiū pertemptaſſent: ꝑ
erat tum eius loci cuſtodię Philimuth Huneriuſq; per Beliſſarium pre
ſides cōſtituti: q cū multos & fortiſſimos apud ſe milites tum forte habe
rent: a mœnibus non ſolum hoſtes erūpendo propellunt: ſed uel pugnā
cū his cōſerentes uictoriā retulere: Verū cū numero eſſent longe infe-

Regium obſidet Totyllas.

riores: intra muros quieti de cętero ſe continebant. Totyllas uero exer
citus ibi parte in obſidionē relicta: potiturum ſe fame ꝓſidio & Roma-
nos ſimul opiendo uicturū ratus. Tarantū cętero exercitu miſſo: ſine
ullo negotio ꝓſidiū capit. Gotthi interea quos ipſe in agro piceno reli-

Ariminū a gotthis proditione capitur.

querat. Ariminum proditione ceperunt: quod ubi primum Impator
accepit: Germanū ex ſorore nepotem bello aduerſus Totyllā gotthoſq;
prefecit: cuius in Italiā ubi demū aduentus per lata eſt fama: gotthi im-

Germanus ab Imp. Italie prefectus.

primis curis ingentibus affici Germanumq; nimis reformidare: ut cu-
ius nomē apud omnes celeberrimum eſſet: eoq; & Romani ſperare quā
optime: cęteriq; Impatoris in Italia milites ferre omnia tolerātius ma-

Liberius Italie prefectus.

la. Imperator tamen neſcio quo pacto cū facti eum pęnituiſſet: Liberiū
Romanū cuius iam ſupra meminimus ad id bellū gerendū Germani lo
co decernit: qui etiā cum ad iter ſe prepararet: & cū exercitu nauigatu-
rum ſtatim ſe crederet: Imperatoris ſecūdo iam penitentis iuſſu inter-

Verus.

pellat. Dum hæc interea agerentur Verus nomine quidam & ſane bel-
licoſiſſimus non magna ſuoꝝ manu prelium cū gotthis a Rauenna non

Sclaueni in Traciam irrumpit.

procul conſeruit: unde militum non parua facta iactura: & ipſe ſimul
moribundus occubuit. Sub id tēpeſtatis & Sclauenorū exercitus non

ultra tria milia hominum hyſtrum nemine obſiſtente traiecit: eoq; non
difficulter traiecto: diuerſi ab inuicem abiere: quorũ pars altera mille
& quingentos uiros habebat: totidem uero & altera: his cum utriſq; bar
baroꝝ cohortibus: ſeorſum tamen Romani exercitus duces: in Illyria Cedes ducũ Ro.
partim: partim in Thracia congreſſi uincuntur: hiſq; cadentibus & in
genti accepta ſuorum clade: qui prelio forte integri ſuperfuere fuga in-
tutum ſe receperunt: Romanis itaq; ducibus per barbaros interfectis
numero impares cum altera barbarorum cohorte & Aſbadus impera
toris antehac armiger: equitum deinde turmę prefectus congreditur:
Iſq; ſuis fugatis cęſiſq; uiuus cum in hoſtiũ poteſtatẽ ueniſſet: demptis Sclauenorũ ſeui
primo/a/tergo loris: & p Sclauenos in ignẽ cõiectus crematur: his ita p tia in Aſbalo p̃
actis: omnia Illyriorum barbari thracumq; loca depopulati: pleraq; fecto Ro.
obſidione preſidia capiunt: non menibus primo ut aſſolet oppugnatis:
non ullos in campos attemptato deſcenſu: ut qui nec Romanorum ter-
ras excurrere niterẽt: nec alias unq̃ hyſtrũ ptrãſiſſe auſi ſint: niſi ſemel &
ſuperiore quondam quo diximus tempore Barbari igitur Aſbado de-
uicto cęſoq; ad mare uſq; cuncta depopulantes: urbem maritimam mę
nibus expugnatis cęperunt: tam & ſi ea preualidum intra ſe haberet p̃-
ſidiũ & mari adiacentium urbiũ Metropolis eſſet: quę/a/Byzãtio abeſt
dierum duodecim iter: arte tamen hac eam urbem cępere: barbaroruꝫ Sclaueni q̃ aſtu
pars maxima circa muros & locis difficillimis ſe forte abdiderãt pauci munita urbe po
quidam cum ad portas ueniſſent in orientem uerſas: qui in propugna- tiantur.
culis erat Romanos acrius infeſtabant. Milites itaq; qui preſidio ſta-
bant: non maiori numero barbaros eſſe rati: q̃ quo uiderentur ſe inuaſiſ
ſe: deſumptis mox armis & eruptione facta ex urbe in hos impetum fa-
ciunt: Tum uero barbari retro mox cedere: ac pedem referre: in ſe irruẽ
tibus fugę ſpeciem ac formidinem preferentes: Romani uero ſtudio hos
inſectandi euecti: q̃ procul/a/muris receſſerant. Tunc barbari ex inſi-
diis confeſtim exiſtũt: & inſectantibus poſt terga Romanis comparue-
re: hiſq; ad urbem reditum intercludunt: qui uero fugere uidebantur
ex inſperato cum ſe in hoſtem uertiſſent: dubiis Romanis mox redditis
intercluſiſq;: & ad unum deniq; omnibus interfectis muros aggrediun
tur. Sed urbis incolę militũ uiribus deſtituti: ut prorſus cõſilii inopes
hoſtes ſe inuadentes hac arte opugnant: Oleum pice multa immixtum Oleũ pice imix-
& feruefactum in ſubeuntes ſupne infundunt: ſaxorũq; in hos moles tã tum.

crebro prouoluunt:ut non procul abeſſet quin periculum propulſarēt Sed barbari oppidanos aſſiduis telorum immiſſionibus cum a propugnaculis diſcedere ſumma ui coegiſſent ad motis mœnibus ſcalis:urbē primo impetu capiūt:& ad hominū quindecim milia interficiunt. rebuſq; uniuerſis direptis:pueros ac fœminas in ſeruitutem abducunt:ita & ſi cum agrum romanum inuadere tum primum cepiſſent:nulli etati pepercerint:ut qui eos in quos incidiſſent ſine ullo delectu necarent: atq; adeo ut illyriorum thracumq; terra in ſepultis cadaueribus repleretur:quos uero obuios habuiſſent:non enſe non telo occidere uel armorum genere aliquo conſueto:ſed acutiſſimos in terram palos figentes ſūma ui miſeros ſuper imponere:ſummumq; pali & id preacutum per inferiorem pudendamq; partem trudendo & per uiſcera adigendo interiora excruciare. Conſtat his ſane aliud tormenti genus excogitatum: nam & ad ſudes quaternas & craſſiores altius interram defixas: pedes manuſq; captiuorum deligant:fuſte deinde caput diuerberantes: uelu ti incanes ſer pentes ue:& eiuſmodi cætera deſæuiendo morte conficiunt. Alios uero cum bobus pecudibuſq; & id cæteris genus quos abigere domum non ſatis commode præ ſenio poſſent:locis arctioribus coercendo igne inclementius cremant:hunc igitur in modum ſclaueni quoſcunq; offenderant interfectis:cohorti inter ſe demum:ac nimio profuſo iā ſanguine temulenti captiuorum numero infinito:predaq; ingenti abactis ad priſtinos lares ſe receperunt. Gotthi interea Regii adorti preſidium id expugnare pertemptant. Sed qui intus obſidebantur fortiſſime repugnantes:hos procul ab ſe perpulere Totyllas uero cū neceſſaria cognouiſſet obſeſſis de eſſe dimiſſa ibi ad cuſtodiam exercitꝰ parte:nē aliquid hoſtes inferrent:ſed commeatus inopia ſe dederent gotthis ipſeq; ceteris traiectis in Siciliam copiis:Meſſane ad ortus eſt mœnia:cui mox Dometiolus qui ei urbi & Romanis militibus preerat:extra muros occurrens certamine cum gotthis inito bello non inferior fuit:intra urbē deinde cū ſe recepiſſet:eius intētus cuſtodię quieſcebat. Gotthi uero nemine ſibi deinceps obuiam prodeunte :Siciliam fere omnem depopulātur. Sed Romani in Rhegio circūſeſſi cum ſibi neceſſaria pęnitꝰ defuiſſent:ſe ſimul & oppidum hoſtibus tradidere:Quę omnia ubi Imperator accepit contracta mox nauium claſſe:& exercitu expeditum cohortibus non parui momenti parato nauibuſq; ſtatim impoſito:Liberium

XV. milia ceſa.
Palis hoīes inſidēt quo nūc ſupplicio Turce utūtur.
Tormenti genꝰ ſæuiſſimum.
Sclaueni ī pr̄ia reuertuntur.
Totyllas in Siciliam
Meſſanam obſident Gotthi
Dementiolus.
Rhegiū gotthis deditur.

uniuerſis pfecit & q̄ celerrime iuſſit ut in Siciliā nauigaret: eamq; eni-
xe ſeruaret piclitantē: Liberiū tamen claſſi ſe prefeciſſe pœnituit: ut eſ-
ſectę ætatis iam uirum reiq; bellicæ imperitum. unde Artabanem de- Artabanes liberatur & in Siciliam mittitur.
licti inſe uenia data: thraciæ cohortibus ducem pfecit: & paruis cum co
piis in Siciliam confeſtim tranſmiſit: iuſſitq; ut Liberii quem ad ſe re-
uocarat claſſem reciperet: Summe tamen totius aduerſus gotthos & To
tyllam belli: Germanū ex ſorore nepotē prepoſuit: cui non magnum ex
ercitu m tradidit: ſed ingēti pecunia data: ex thracibus Illyriiſq; q̄ ma-
ximas ut cogeret copias impauit: coactaſq; in Italiam celerius duceret:
Sed magno Germanus ſtudio tenebatur: gotthis quandoq; tandem de-
uictis: ingentē ex ea re ſibi laudem comparare: ut quemadmodum li-
biam Romano Imperio conſeruaſſet: ita & Italiam uendicaret. Stoza-
năq; in lybia tyrānidē exercente: & eius puinciç Impio occupato: Ger
manus ſtatim p Impatorem eo tranſmiſſus: ſupatis mirifice bello ſedi- Germani opa lybiaq; recuperat Mathaſuntha.
tioſis nōnullis & tyrāno deleto: tyrānideq; prorſus extincta Romano
lybiā recupauit Impio: unde uel Italiam inpoteſtatē recipiēdi magna
illi ſpes erat: quandoquidē & Mathaſuntham Amalaſſunthæ filiā The
odericiq; neptē nup in uxorē traduxerat. Vittige mortuo: cui prius il
la denupſerat: & gotthos Mathaſunthę uxoris uerecundia ductos: quā
ſecū inexpeditionē ducere cōſtituerat: aduerſum ſe arma ſumere non au
ſuros fidebat: reperita pſertim Theoderici memoria & ſimul Alarici in
ſe alias impantium. Germanus itaq; ingentē pecuniam: partim Impato
ris partim ſuā & hanc non minorē effuſius prodigendo: ex bellicoſiſſi-
mis uiris q̄ maximo cōtracto exercitu breui inmodicas conſecutus eſt
uires: nam Romani egregii bello uiri pfectis aliis faſtiditis quorū ipſi
haſtati pelcatiq; milites extitiſſent: Germanum promptius ſequi: & ex
byzantio itē ac thracie locis Illyriciſq; pmulti: Germaniq; ipſius & li- Apparatus belli per Germanū
beri in hanc ſecum expeditionē miro ſtudio ferri: ex nōnullis pterea eq
rum turmis: qui in thracia collocati iam antea fuerant: Impatoris per-
miſſu delectus habitus eſt: barbarorum inſuper multi ad hyſtrum flu
men tunc ſtationem habētium: tanti uiri fama ac gloria ducti: non me
diocri accepta pecunia Romano ſe exercitui adiunxere: haud ſecus & ex
barbaris alii undequaq; terrarum contracti: ad hunc cōfluebant: Lon
gobardorūq; dux ipſe armatos mille quos paratos habebat produxit:
his itaq; & longe maioribus in Italia apparatibus nuntiatis qualia ſo-

let fama progrediendo humanis in rebus efficere: Gotthi ſtatim formi dine capi: & in ancipiti eſſe: utrum aduerſus Theoderici genus bellige randum ſibi iam eſſet: an minime. Milites uero Romani qui cũ gotthis inuiti forte tunc militabant: ad Germanũ qui nuntiaret miſerunt: ubi ſe primum in Italiam aduentaſſe cognouerint: & in caſtris eius exerci tum reſediſſe: nulla interpoſita mora ad eum ſe conuenturos. Imperato ris preterea exercitus milites qui Rauenne fuerant: & aliis in Italiæ lo cis relicti: ut ſpe optima confirmati: Iuſtiniano per ſe loca omnia diligẽ ter ſeruanda duxere: Quin etiam & cæteri omnes: qui ubi cum hoſtibꝰ manus conſeruiſſent deuicti prelio eſſent: & ex fuga ut licuit diuerſim dilapſi ſuperfuere: Poſtq̃ germanũ iter in Italiam facere acceperunt ag mine uno in hyſtriam ſe conferentes: ibiq́ꝫ Romanũ exercitum preſto lando: quieti manebant. Ad hæc & Diogenes iam enim conſtitutus pac

Centumcellæ ut pactum erat nõ deduntur.

tuſq́ꝫ aderat dies tum ad ſe Totyllas Centũcellas ex conuẽto ut dederet nunciatum miſiſſet: reſpondit haud quaq̃ in ſua tunc eſſe oppidũ pote ſtate: & audiſſe Germanũ ſe interim ad id bellum adminiſtrandum Im peratorem creatum: & cum exercitu non procul inde abeſſe. Verũtamẽ ſuos ſibi ſi reddere obſides nolit: ſe derepẽte quos ab ſe accepiſſet interfe cturum: nuncio itaq́ꝫ cum his mandatis dimiſſo: ad tuendum oppidum ſuę fidei traditum: diligentius ſe comparabat: Germanum operiens cũ exercitu propediem affuturum. Dum hæc agerentur exacta iam hye

Annus belli. xv

me: quintus ac decimus annus huius belli finiebatur: quod ſcriptis pro copius demandauit. Germanus interea dum Sardis & in Illyria exer tum cogit diſponitq́ꝫ ac fortiſſime cuncta ad futuri belli apparatum cõ

Sclauenorꝫ inru ptio magna. Narſus.

ſtituit. Sclauenorum uis ingens & quanta non alias unq̃ hyſtro flumi ne pertranſito. ad Narſum uenit: quorum per paucos quoſdam ab eorũ exercitu ſeiunctos errãteſq́ꝫ & ea circumuagatos iam loca: Romani non nulli captos coercent: queſtioneq́ꝫ habita petunt: quanã de cauſa Scla uenorum exercitus quidue facturus hyſtrum tranſierit: Tum illi ſedu

Theſſalonica.

lo affirmare Theſalonicam urbem circũiectaq́ꝫ huic loca ad occupan dum hos aduentaſſe. Quæ uti q́ꝫ ubi Imperator accepit periculi magni tudine magnope territus: ad Germanum litteras ſcripſit In Italiam ut iter differret: Theſalonicamq́ꝫ ueniret ut illi: ita & aliis eius regionis urbibus opitulatum ſclauenorum quanta ui poſſet inſultꝰ propelleret Vnde Germanus poſt habitis cęteris: eodem quo erat loco permanſit.

Sclaueni deinde excaptiuis facti iam certiores:ſardis Germanum eſſe i
genti formidine percelluntur:iam.n.Germanus iccirco erat apud bar
baros celeber:quia cum primũ Iuſtinus eius auunculus Imperio poti-
retur.Antarũ gentes quæ Sclauenis finitimæ ſunt:flumine hyſtro tra-
iecto magnis copiis agrũ Romanum cum iaꝫ inuaſiſſent:German⁹ idẽ
qui pauloante prefectus thracie fuerat:inito cum barbaris pręlio:& eo
rum exercitu debellato:ad internitionẽ hos tandẽ deleuit:qua ex re taꝫ
proſpere geſta magnã ſibi hic famę & nominis peperit apud oẽs morta
les celebritatem:& apud barbaros iſtos precipuæ laudis plurimũ & au
ctoritatis eſt cõſecutus.Sclaueni igitur Germani ut diximus formidi-
ne perciti:cũ ingẽtes hũc copias ducturũ exiſtimarẽt:ut qui per Impa
torẽ aduerſus Totyllaꝫ gotthoſq; in Italiam mitteretur : ab eo itinere
quod recta Theſalonicam ducit:alio confeſtim diuertũt nil auſi pror-
ſus in Cãpum deſcendere:ſed Illyricis montibus ſuperatis in dalmaciaꝫ
peruenere:eorum itaq; cura Germanus deniq; liberat⁹:uniuerſo mox
exercitu imperat:ad iter ſe prepararet in Italiam poſt biduum eundũ:
ipſe interim neſcio qua ſiniſtra fortuna morbo nec longe poſt capitur:
& uitam cum morte repentius commutauit:momẽtoq; temporis Ger-
manus ex humanis exceſſit:uir ſane ut ſtrenuus:ita & bello Imperator
egregius.Iuſtinianus interea ex tanti uiri iactura ut decuit dolore in-
genti affectus Ioãnem iuſſit una cũ Germani liberis:exercitui in Italiã
eunti preeſſe:Hi uero in dalmaciam ſtatim hibernaturi proficiſcuntur
cum factu impoſſibile iudicarent:ut ea ſinum circũeundo in Italiam p
uenerent:fretũ nanq; traiicere cũ mille his eſſent in preſentia naues nil
poterant.Liberius interea nondum certior factus Imparatorem pęnituiſ
ſe:quod ſe in Siciliã miſerat.Syracuſas applicuit:ab hoſtibus tunc for-
te obſeſſas:impetuq; in barbaros facto in portum deſcendit:cuꝫ uniuer
ſaq; claſſe muros ſubiuit:Artabanes deinde non longe poſt cum Ceſalo-
niam ueniſſet:ubi Liberium intellexit ac ſuos inde ſoluiſſe & Syracuſas
aduectos:hos ſubſecutus adriatico mari prouehitur.Sed ubi demũ Ca
labriam appropinquauit:de improuiſo tempeſtate cohorta & ingenti-
bus ex aduerſo uiolentiſſimis uentis ſic ab inuicem eius diſperſæ ſunt na
ues:ut in Calabriæ littus plereq; delete:in hoſtium uenerint poteſtatẽ:
nõnullæ uero ui nimia uentorũ impulſę:& incredibilem in moduꝫ pro
cellis coactæ:retro curſum tenentes Peloponeſum unde profecte erant

Antari.

Antaria Germa no deleti.

Sclaueni in Dal maciam.

Germanus moritur.

Liberius Syra cuſis.

Artabanes Ceſa lonie.

Claſſis Artaba ni diſſipata.

redirent:reliquæ omnes uel ſolutis compagibus piere:uel integræ quo
cunqȝ tum licuit euaſerunt:Nauis tamen qua prefectus claſſis Artaba
nes uehebatur:malo ex tempeſtate diffracto in id diſcriminis uenit: &

Meletum.

fluctibus ſic ferebatur:ut Meletum deniqȝ ſit applicando ſeruata:quo
factum ut incolumis Artabanes exinſperato euaſerit:Liberius interim
cum neqȝ inhoſtes prodiret:nec pares his eſſet ad decertandum uires
ſat nactus:nec cōmeatus haberet:ſuis diutius ut multitudine habundā
tibus ſuffecturos:e Syracuſis cum his quos ductabat profectus: & ho-

Liberius Panormi.

ſtem fruſtratus Panormū ſe contulit. Totyllas uero gotthiqȝ omnibus
fere Siciliæ locis depopulatis:equorum pecorumqȝ aliorum: numero
ingēti abacto:frumētoqȝ & cuiuſuis generis frugibus ex inſula ipſa trā
ſuectis:& maioris pretii rebus in naues impoſitis:inſulaqȝ mox deſtitu
ta celeri Italiā nauigatione Supino quodā percauto uiro ad id hortāte

Gotthi relicta Sicilia cū ingēti preda Italiā repetunt.

mox repetunt. Ioānes uero dum hæc agerentur:& Imperatoris exerci-
tus in dalmaciā puenissent:Salonis hibernare conſtituit:ut inde exac-
ta iam hyeme:recta Rauēnam contenderet. Sclaueni uero q Imperato
ris antehac terras inuaſerāt:& gentis eius alii ſubſecuti:hyſtro tranſmiſ
ſo cum ſuis ſtatim ſe iugunt qui eā regionem pauloante & licētius incur
ſarant:nōnullis exiſtimantibus Totyllā ipſum:barbaros hos pecunia
nō pua corruptos atqȝ adeo pſuaſos iccirco in eā Romanoꝝ puinciā im
miſiſſe:ut Impatori aduerſus gotthos nulla decętero foret ex ęquo bel-
lum adminiſtrandi facultas:cum inexpugnādis barbaris uires intende
ret ſuas:Siue igitur ut Totylle gratificaturi:ſiue deſe nec uocati quidē
Sclaueni ſe eo contulerint:nil habeo quod pro certo affirmare ſat queā:

Sclaueni Europam uaſtant.

cū in tres itaqȝ partes Sclaueni partiti copias eſſent: diuerſim uagati.
Eurobam malis inſanabilibus affecere:quippe qui non ex incurſione ut

Exercitus Imperatoris in Sclauenos

aſſolent agros popularētur:in pdamqȝ omnia agerēt:Sed perinde do-
mi hyberna habētes:hoſtile nil prorſus reformidarent. Sed in hos de-
mum egregium Impator exercitum miſit:cui inter cæteros Conſtantia

Conſtantianus. Aratius. Narazares. Iuſtinus. Ioannes. Scolaſticus.

nus Aratius Narazareſqȝ preerant duces Iuſtinus item Ioāneſqȝ pfec-
ti quibus omnibus Scolaſticum quendam prefecit:& hunc Eunuchum:
Is igitur Romanus exercitus ſic comparatus barbarorum partem cir-
ca Adrianopolim ſtatim adeptus eſt:quę ciuitas in thraciæ mediterra
neis ſita:quinqȝ a Byzantio abeſt dierum uia. Sed progredi barbari nō
uſpiam poterant:ut qui hominum pecudumqȝ & ingentis pretii rerum

Hadrianopolis

abacturi ſimul & p̄das eſſent: unde eodē in loco manentes: p̄lliū cum
Romanis inire ſic nitebantur: ut eorū ab his haud quaq̄ preſentiretur
incurſus. Sclaueni itaqꝫ incole caſtra qui ea prominet regione locarunt
Romani in campo: & non procul ab hoſtibus conſederunt: dum itaqꝫ ſu
is utriqꝫ ſe continēt ſtationibus: in eaqꝫ mora plurimum conteritur tē-
poris: Romani milites ut tedio ſimul & indignatione affecti: rem eger-
rime ferre: p̄fectoſqꝫ acrius inculare: quod cū ipſi cōmeatibus abunda-
rēt: ut Romani exercitus principes nullā haberēt militū rationē: qui re
rū neceſſariarū inopiā p̄mererent. Quare uelle ſe omnino predicere: atqꝫ
id ſedulo affirmare: eorum iniuſſu cum hoſte manus conſerere: unde
ſuorum pertinacia militum: duces pugnam cum barbaris conſerunt: fit
itaqꝫ fortiter prelium: uincuntur demum & fugantur Romani: ex hiſqꝫ
p̄liando q̄ multi & fortiſſimi quiqꝫ occumbunt: Nec duces ipſi admodū — Romani a Sclaueniſ uincuntur
abſuere quin in hoſtiū poteſtatē uenirent: cum reliquis tamen ſuſi fuga
tiqꝫ utcūqꝫ tunc licuit: in tutū ſe receperunt. Barbari igitur Conſtātiani ſi
gno potiti certatim procedūt: & aſty cū agrum ad id tēpus intactum: li
bere & pro arbitrio populant: ingenſqꝫ in eo p̄da inuēta: omnibus itaqꝫ
Romanorꝫ rebus direptis: ad longos muros perueniunt: qui diei iter uł
paulo pluſculū a byzantio abſunt: non longe poſt tamē Romanorum ex
ercitus ubi ſe ex fuga recepit: in unum contractus barbaros inſecutus:
& de improuiſo iſtorum exercitus partē adeptus: impetu facto in fugaꝫ — Sclaueni uicuntur a Ro.
auertit: fuditqꝫ: non parua his clade illata: Romanorumqꝫ quos hi an-
tea ceperant ui magna recuperata: Cōſtantiani ammiſſum inuētumqꝫ
ſignum recipiunt. Qui uero e barbaris ex ea cede ſupfuere: cum reliqs — Sclaueni trans Iſtrū ſe recipiūt.
ſuæ gentis hominibus domum ſe protinus receperunt. Sed iam ad ea q̄
intermiſſa ſunt redeamus. Beliſſarium itaqꝫ cum ad ſe Impator ut dixi
mus reuocaſſet: maximo in honore habebat: haud dum tamen id curæ
ſuſceperat ut cum Germano ſuo iam fato defuncto: in Italiam rurſum
tranſmitteret: ſed orientis prefectum hunc fecit ſuiqꝫ corporis cuſto-
dum principem conſtitutum apud ſe detinebat. Erat itaqꝫ Beliſſarius — Beliſſarius qualis in Regia.
Romanis cæteris dignitate preſtantior: qui uel patricii fuerint: uel an
tehac conſulares. Vnde & cæteri honorum huic & decorum primatum
concedere: ſuumqꝫ ius uirtutis ob uerecundiam uel ſibi ex lege datum
permittere. Ioannes interea eiuſqꝫ milites dum Salonis hybernant:
& hos in Italia Romani exercitus duces ad ſe uenturos operiuntur:

Belli Annus xvi ocioſi omnes & imbelles manebant: Iamq; hyemis aderat finis: ſextuſq;
& decimus belli huius annus exibat: quod ſcriptis procopius tradidit.
Inſequenti autem anno & primo ineunte iam uere: Ioannes ex Salonis
mouere animo agitabat: & aduerſus Totyllam gotthoſq; ductare: Sed
eius profectio per Imperatorem interpellatur: iubentem eodem mane
re: & Narſetis eunuchi aduentum ad ſe preſtolari: hunc namq; ei bello
Narſes Italie p̃ prefícere iam animo deſtinarat: Narſes igitur nõ paruo exercitu & ma
ficitur. gna pecunia ab Imperatore acceptis: iter aggreditur: ubi uero cũ ſuis
militibus mediam in thraciam uenit: philippis macedonię ciuitate ab
Philippi. incepto itinere interclusus: aliquandiu ſe tenuit: Hunnorum namq; ex
ercitus cum Romanum ea /e/ regione euaſiſſet imperium nemine obſi-
ſtente agere omnia & peruaſtare: Sed cum hi partim Theſalonicã ſe cõ
Hunni in Euro tuliſſent: & partim Byzantinm irent: e philippis uix tandem egreſſus
pã inrũpunt. ceptum iter proſequit̃: unde hac inter media mora dum Ioannes Nar-
ſetem Salonis interea operitur: & Narſes hunnorum inſultu inter-
pellatus iter tardius faceret. Totyllas Narſetis expectando exercitum
res ita Romę diſponit: Curam urbis tuendæ patritiis nonnullis Ro-
manis gotthiſq; tradit: Cęteros quos forte habebat ſuſpectiores in Cã-
Roma quomo- paniam miſit: prę ſe procul dubio ferens: eorum ſe deniq; pęnitere quę
do per Totilam ad urbis deſolationem molitus antehac eſſet: Tranſtiberim preterea ex
gubernatur. Romanis pleroſq; perinde ſeruitia ad habitandum expoſuit: ademptis
his primum publicis ac priuatis pecuniis: Sed Romanos equidem prę
cęteris reor mortalibus: ſuę patrię ſtudioſiſſimos eſſe: patrioſq; ritus
ornare & tueri magope poſſe nequid omnino ex uetuſto decore ac pri-
Romani ueteris ſtino illo depereat. Totyllas itaq; rebus ita diſpoſitis: longas naues got
ritus ſtudioſi. this militibus complet: ireq; in gręciam iubet: quoſcunq; offenderent
Res a claſſe Got enixe predatum: Sed ea claſſis non prius eſt mali quippiam paſſa:
thorũ in Grecia q̃ Pheacum ad terram: quę corcyra nunc dicitur peruenisset: hanc nã
geſte. q; gotthi non ſolam primo ipſo appulſu diripiunt: ſed inſulas huic
Pheaces. circumiectas deuaſtant: incontinentem deinde pertranſeuntes omnia
Corcyra. circa dodonem urbem loca: & Nicopolim precipue Anchialumq;
Dodon. populantur: ubi incolæ ferunt: ſi credere dignum: Anchiſem
Nicopolis. Eneę patrem: capto iam bello cum illuc deniq; cum filio appuliſ
Anchialum. ſet: exceſſiſſe /e/ uita: nomenq; loco dediſſe: maritimam deinde
Anchiſe mors. oram omnem ea /e/ regione adnauigantes: Romanorum non in par

uam uim nauium cum incidiſſent cum ipſis oneribus ad unam omnes
mox capiunt: inquibus & rates fuiſſe ſat cõſtat quę ipſa ex grȩcia ad Ro
manũ & Narſetis exercitũ neceſſaria ferrẽt: Totyllas interim inagrum
Picenũ iam copias miſerat: quibus & uiros pfecerat rei bellicæ gnaros
Anconam ut oppidũ capent: his ipſis & naues ſeptem & quadraginta at
tribuit: ut Anconæ præſidiũ terra mariq; enixius obſidẽdo facilius: &
minori negotio in poteſtatem redigerent. Sed in ea obſidione cum tem
poris plurimũ contritum fuiſſet: contigit forte ut qui intus obſidebant
commeatus inopia pmerentur: quod utiq; ubi Balerianus qui Rauẽnę
tunc erat perdidicit: cum de ſe minime poſſet Romanis Anconæ obſeſſis
ſubſidium ferre. Ioãni qui Salonis erat In hanc ſentẽtiam litteras ſcri
pſit. Solum nobis Anconę oppidũ ut tu te noſti intra hũc ſinũ reliquũ
eſt: ſi modo ad id tempus relinquitur. Sic enim cũ Romanis ibi pſidia
riis & p gotthos obſeſſis nunc agitur: ut admodum uerear niſi in pſenti
his auxilio ſimus: ne omnino præpoſteri uideamur noſtris reb9 ſtudiũ
impendiſſe. His litteris Ioãnes perlectis & ſi inde abſcedere Imperato
ris iuſſu prohiberetur: ultro tamen urgente diſcrimine preponendam
fortunę neceſſitatẽ Iuſtiniani Imperio ratus: delectis egregiis bello ui
ris: hiſq; in octo & triginta naues impoſitis ad nauigotionẽ pceleres: &
optime ad bellũ nauale inſtructas: ac quouis genere commeatus affa
tim inuecto (e) Salonis e ueſtigio ſoluens Romanam ad claſſem ſuam ap
plicuit: ad quã cum nauibs duodecim & Balerianus non longe poſt ue
nit: ubi uero hi duces ſe inuicẽ cõiunxere: cõmunicatis deniq; rebus quæ
factu potiores ſunt uiſæ: inde profecti in alteram continẽtis partẽ una
omnes delati: eũ in locũ deſcẽdunt quẽ Dyſim in gallias Romani dicũt
ab Ancona non procul ſitum: quorum aduentum ubi gotthorum prin
cipes accepere: Naues confeſtim longas ſeptem & quadraginta quæ pre
ſto his erant delecto milite complent: & reliquis copiis ad preſidii ob
ſidionem relictis: recta in hoſtes ducunt: ubi uero in conſpectum uene
runt: utriq; naues (a) curſu parumper continuere: hiſq; demum in unũ
contractis & paucis monendi milites gratia uſi Ioannes imprimis
ad ſuos orationem huiuſmodi habuit. Nemo u(rum) (o) milites p Ancona
dũtaxat: proq; in ea Romanoꝝ pſidio obſeſſoꝝ ſeruãdo: pſens certamẽ
id fore exiſtimet: nec eotenus decernẽdũ nobis pugna hac eſſe: ſed ſum
matim ut dicam belli caput ibi conſiſtere: ubi & prelium id declinarit.

Ancona gotthis obſidetur.

Lrę Valeriani ad Ioãnẽ pro Ancona.

Transfretatio Exercitus Imperatoris in Italiam.

Dyſis.

Ioãnes ad ſuos.

& eum finem ut ſortiatur: neceſſarium fore: quẽ fortuna ipſa obtulerit:
ſed in preſenti ea uos ſubeat cogitatio uel immaximum in bello momen
tum: belliq; apparatu cõmeatus copiam eſſe: nã qui neceſſariis ad uitã
indigẽt: rebus ut ab hoſte uincant̃ neceſſariũ eſt non. n. fames ipſa ſat no
uit cũ uirtute cohabitare cum eſurire & ſtrenue facere humana natura
nil ferat: hec cũ ita ſe habeant: illud uelim uos minime fugiat: ex hydrũ
te aduſq; Rauẽnam p̃ter id nullum relinqui p̃ſidiũ: inquo nobis eq́ſq;
in eſcam p neceſſaria deponantur: Sic. n. hoſtes terris his potiũtur: ut i
hac maritima ora non aliquis ſit pacatior loc9: unde nobis uel minimos
liceat cõmeatus parare: in Ancona ergo ſpes nr̃a omnis nunc reſidet: ut
ex dalmacia quæ huic exaduerſo eſt ſita: ſoluẽtib9 noſtris applicare huc
liceat: & ſe intutũ recipe. Quocirca ſi hodierna hac die ſtrenue uos in na
uali hac pugna geſſeritis: non ſolũ ſub Romano hãc urbem confirmatu
ri uos eſtis Imperio ſed & de ſumma aduerſus gotthos quod geritur bel
li: ſpes nobis optima ut decætero ſit effeceritis: quod ſi forte quod min9
optem in hoc certamine fallimur: & inferiores ipſi hoc p̃lio fueritis: uel
illud uobis occurrat neceſſe eſt: has hoſtibus paſſim preoccupantibus
terras: & mari inſuper preualentibus: ut nuſpiam ſit Romanis perfu-
gium: Salutis ſpes igitur his eſt indexteris ſita: & ut geſtæ res bello fue
rint ſic eſt procul dubio ſucceſſura: agite ergo quantum uiribus ipſi ua
letis: preſtate uos uiros: & bellum ſtrenue gerite: illud animo agitantes
uictoribus uobis partã ob gloriam perpetuaʒ fore fœlicitatẽ: uictis ue
ro poſtremũ id inuita certamen. Gotthorũ deinde duces ita ſuos horta-
tos ferũt: Et ſi hoſtes hi deteſtãdi ex Italia eiecti antehac fuerint haud

Gotthorũ Ducũ oró ad ſuos.

ſat liquet: cum in reconditis & penitiſſimis antehac & tandiu delitue-
rint locis: ſiue ĩterris ſiue inmari fuerint: unde nũc demum emerſerint
nobiſcum inituri certamen Sed neceſſarium eſt temeritatis & audaciæ
hos ut aliquãdo tandẽ peniteat: nil p̃mittẽtibus nobis eorũ dementiam
in maius excreſcere: quæ utiq; ſi principio non ſtatim reprimitur: in in
ſanabilem audentiam deſinat neceſſe eſt: & inſup ueniẽtiũ nobis reꝝ ca-
lamitate oſtenditur ergo: e: urĩs egregie factis greculos hos hoĩes eẽ &
natura inbelles: uel uictos alias nũc audere: nec quoq̃ pacto uos ſinite
tentationẽ hanc iſtis procedere: nam paruifacta iſtorum ſtatim igna-
uia in maiorem euadet licentiam: quæ paulatim progrediendo ſedula
ſit audacia: nolite ſtrenue pugnãtib9 uobis exiſtimar̃ diu hos obſtituros

qui.n.cum uiribus nõ animum ſuum metitur principio ſtatim pugnæ
atguit:nã ea inita defluere & ſimul flaceſcere cõſueuit:hęc itaq; cũ ita
ſe habeãt meminiſſe uos uelim eos hoſtes hos eẽſq; uĩa uirtute ſepius p-
tẽptata infugã ſe alias dederint:Cõſiderate pterea nil meliores nũc red
ditos cõtra uos aduẽtare ſed ut pteritoꝝ ſimillima audẽtes:ita & nõ ab
ſimilẽ in pñti habituros fortunã:His dictis gotthoꝝ pfecti ſuos horta
ti cũ hoſtib9 occurſãdo ſine mora cõſerũt man9:itaq; fortiter nec ſec9 na
uale utrinq; geri certamẽ cęptũ:ac pedeſtri pugna decertaret:Nã ho-
ſtes in ſe inuicẽ ploras aduerſa fronte cõuerterãt.ſagittaſq; imittẽdo cer
tabat:& q uiribus pualebãt pede collato ut iã coherẽtes inter ſe depu-
gnabãt:e/tranſtras nil ſecius ac parẽti in cãpo acie decernẽtes:gladiis ſe
mutuo ac telis ferire.Sed barbari deinde in Cõpoſiti & ſolutis ordinib9
decertabãt:nã ptim quidẽ ſic naues diſiiũxerãt ut hoſtib9 ad expugnã
dum oportunas:ut eius pugnæ ignari offerrẽt:ptim uero inter ſe adeo
cocuntes cõdenſauerant naues: ut ſibi met eſſent ad pugnam impedimẽ
to nam carũ & malos contemplari quis poterat:cõfertos adeo inter ſe ex
titiſſe:ut uel ſagittas ac tela facile intercipent in hoſtẽ immiſſa : nec ar-
mis uti ipſi iã poſſent:cũ ſibi Romanos inſiſtere puidiſſent:ſed clamore
& impulſione nitendo ſe inuicem temere offendebant: retroq; naues &
nullo ordine compellebãt contis ſummatas ut quaꝝ in anguſtũ proras
agmine uno conferrent:nunc uero diuerſi ab inuicem cum coꝝ iactura
diſcederent:uel in proximos quiſq; ſnos ingenti cũ ululatu impetũ face
ret potius q̃ hortaretur in hoſtẽ:Vndũ ſuęmet demũ impitis ſtudẽt:de
ſe ut hoſtes referrẽt uictoriam effecere:Romani aũt cum uiriliter ea in
pugna ſe gererent:bellumq; nauale ſcite nimium pertractarent: naui-
bus in frontẽ omnibus conſtitutis:& ab inuicem non longe diſtantibus:
nec ultra q̃ neceſſariũ inter ſe coeũtibus:ſed ea moderatione & arte: ut
in unum ſe ſtatim cogere poſſent & rurſum diſiũgere:ſiquã forte hoſtiũ
nauem diuerſam a cæteris conſpicantur : nullo negotio inuadentes
mox ſupprimunt:Vbi uero tumultuari barbaros demum animaduer-
tunt:crebra ſagittarum immiſſione hos eminus necant: Victi itaq; &
deſperatis rebus iam gotthi:nec aduerſanti fortunæ poterant repugna
re:nec ea ſarcire quæ p̃lio deliquiſſent:non enim nauali hoc bello ut pe-
deſtri in pugna tranſtris inſiſtere norant uel inde fortiter depugna-
re:ſed ſuo cum periculo certamine intermiſſo:ita torpuerant : ut bel-

Pugna Naualis pro Ancone.

Gotthica claſſis ſuberatur.

Gotthica claſſis deditur.

li perinde euentu fortunæ ꝑmiſſo ad turpem deditionem/& magna cū
ignomima demum ſe uerterent: nec fugæ decentioris cuiuſpiā nec uiriū
ulla his recordatio fuerit: nec aliud quippiam ſuppeteret ad ſalutē. Sed
inter hoſtiū naues ſuis in diſſipatis: quid facto opus tunc eſſet dubii &
incerti conſtiterāt: eorū tamen nōnulli cum nauibus undecim fugā cę-
perunt: & hoſtes fruſtrati integri euaſere: cæteri omnes Romanorum i
poteſtatem uenerunt: quos eueſtigio partim hi interficiunt: partim cū
nauibus ipſis demergūt: q forte reliqui fuerāt uiuos cępere. Ex gotthis
uero qui cum ratibus undecim/e/pugna profugerant: cū incontinentem
iam deſcendiſſent. his ſtatim incēſis: ne in hoſtiū ditionem uenirent: ad
ea caſtra pedibus ferunt: quę Anconam tunc obſidebāt: & omnibus ex-
plicatis quæ ſibi iam accidiſſent: cum gotthoꝝ exercitu & ipſi mox ab-

Gotthi Anconis obſidionē ſoluūt

eunt: deſertiſqꝫ caſtris: curſim ac ſimul tumultuantes ad Auximum ꝓ-
pinquam his urbē ſe receperūt. Romani interea Anconā prefecti: hoſti
um ſtatim caſtris direptis: illatiſqꝫ in preſidiū cōmeatibus: inde ſolue-
runt. Balerianus Rauēnam Ioānes Salonas redit. Hæc ferme Totyllæ
pugna & gotthis ſimul animos fregit: per id tempeſtatis & Romanorū
res in Sicilia ita ſe habuere: ut explicaturus mox ſum. Iam enim Liberi
us per Imꝑatorem byzantium reuocatus redierat: & Artabanes ut Im-
peratori eſt uiſum Romanis tunc copiis imꝑabat: Is dum gotthos eius i
inſulæ relictos p̄ſidiis: & ſi per paucos obſidet: deuictis tamen qui in pu
gnam exiſſent: & cæteris maximā cōmeatus deductis neceſſitatem in de

Res geſte in Sicilia ꝑ Artabanē.

ditionē demū omnes recepit. Quibus rebus territi gotthi: ob belliqꝫ na
ualis iacturā dolore affecti: p̄liū detrectabant: cū deceętero ſibi nil pro-
ſpere ſucceſſurū ſperarēt: & illud agitarent iā animis: quandoquidē re
cens ab hoſtibꝰ ſuperati fuiſſent ac plane deperditi: ſi quod forte ad bre

Gotthoꝝ cū frā-guntur.

Totylle māda-ta ad Iuſtinianū

ui Romanis ſubſidium aduētaret: ſe nullo his poſſe pacto reſiſtere: neqꝫ
ad tēporis quidem punctū ſperare in Italia ſe ꝑmanſuros: uel ab Impa-
tore impetraturos uenię aut grę quippiam cū ante hac Totyllas ſepe
ad hūc nuntios miſerit ſignificatum maximā francos Italię partē preoc
cupaſſe: quod reliquū terrę mea eſſet: longe lateqꝫ uacare: deſertūqꝫ ab
humano cultu iā eſſe: Sicilia uero atqꝫ Dalmacia quæ ſolæ integræ per
māſiſſent Romanis gotthos ceſſiſſe: fateri p̄terea ſocietatē ſe uelle cū co
inire: ſi modo ſibi id animo ſedeat: illiqꝫ ſe in cæteris ob ſequi cupere: &
Imꝑatorē ſatis conſtaret: ut qui gotthoꝝ eſſet nomen perosus: atqꝫ adeo

e/Romano imperio propulſare hos animo deſtinaſſet:Oratores inaudi
tos ad Totyllã remiſiſſe. Theudibertus interea francoꝝ dux moritur
Theudibẽti Frã corũ ducis mors
& Cotias deinde liguriæ loca nõnulla:& alpes Venetorũq; pleraq; nul
lo ſibi iure ſtipẽdiaria fecit:Sed franci bellãtiũ inter ſe ſtudia: cũ pro/
priam ad res gerẽdas oportunitatẽ feciſſent:debellatoꝝ ex bonis creue
re:& eorũdem ex opibus aucti ſunt:nã gotthis caſtella nõnulla in Vene
tos impartiti:& maritima q̃dam Romanis loca:cætera ſuæ ditionis fece
re:Romanis itaq; & gotthis ſic ut diximus armis inter ſe decernẽtibus:
Pactu inter gotthos & Francis.
nec nouos alios hoſtes nactis:gotthi quidẽ & franci ad colloquum uene
re:inique conuẽtum ut quoad gotthi prelio eſſent cũ Romanis decerta
turi:ſua utriq; haberẽt:pacificeq; inter ſe uiuerẽt:nec quippiam inte/
graret hoſtile:Quod ſi unq̃ cõtigerit Iuſtinianũ Totyllam bello p̱uin/
cere:tunc quidẽ utriſq; ut liceat ſua ſic moderari & regere:ut expedire
fuerit ipſorum cuiq; uiſum. Theudiberto deinde Theudibaldus filius
Theudibaldus Francoꝝ dux.
in regno ſucceſſit:ad quem Imperator Leontium quendam legauit: Cõ
ſulari exgente uirũ:ſecum aduerſus Totyllam Gotthoſq; ut ſocietatem
iniret:& Italiæ locis inſuper abſtineret:quæ ille nimio inuadendi & in/
Legatus Impatoris ad Francis.
decentius ſtudio tenebatur:Leontius itaq; cum ad Theudibaldum ue/
niſſet:dicere ita exorſus eſt:Aliis forte nõnullis ſpẽ p̃ter eueniſſe aliq̃d
potuit:in Romanos uero quę p̱ uos geſta fuere: nulli adhuc contigiſſe
mortaliũ puto:Conſtat ſane Iuſtinianũ Impatorẽ non prius ſe ad id bel
Legati uerba.
lum aduerſus gotthos paraſſem: nec ſuſcipe antea peroptaſſe:q̃ franci
ipſi ſub ſocietatis & amicitię nomine:ingenti ab ſe accepta pecunia: cer/
tamen id ſecũ & ſe ſuſcepturos pollicerentur:hi tamen non ſolũ quæ pol
liciti ſunt non exequenda duxere:ſed tanta Romanos afficere iniuria:
quanta ne ſuſpicari quidem quiſpiam poſſit. pater nimirũ tuus Roma/
næ ditionis terras inuaſit:ad ſe nil penitus attinẽtes:ut quas uel abſenti
bus/a/ſuis conatibus francis:inpoteſtatem & maximo cũ labore:ſũmoq;
belli diſcrimine Iuſtinianus redigerat/a/quo nũc uenio ad te delegatus:
nõ pacta & iam preterita incuſaturus:ſed ea poſtulaturus moniturusq;
quę tibi futura uſui ſunt:conſulturuſq; deniq; tuaꝫ ut firmius ſerues fę
licitatem:& habere quę ſua ſunt Romanos quãdoq; ſinas:nã & puſillæ
rei plerũq; iniuſta poſſeſſio:uel magnas uires iam cõſecutos:priuare p̃
ſentibus potuit bonis:uel maioribus antehac partis:nam & proſperior
cum iniquitate fortuna coire nil ſolet:nũc uero rurſum aduerſus Totyl

Iam bellũ nobiſcum ut geras hortamur:hoc pacto & patris exequi pro-
miſſa nũc poteris:cum liberos oı̄um maxime deceat:parẽtũ delicta ſar
cire:ſiquid hos uſpiam deliquiſſe contigerit:& alias benefactis quæ op-
time geſſerint confirmare::quãdoquidem ſapiẽtiſſimis uiris id ſit optan
dum q̃ maxime:ſuoꝝ maiorum recte facta ut imitẽtur:praua uero re-
ctiora ut liberi faciant·Ad hæc accedit quod ne inuitatis quidẽ francis
id uobis neceſſario bellum eſſet & contra gotthos cũ Romanis ſuſcipien
dum:ſiquidem cũ barbaris iſtis iãdiu uobis certamen eſt:qui/a/ princi-
pio & hoſtes francis fuere:ac ſuapte natura ut leues & infidi hoſtiliter &
ı̄placabilẽ ı̄modũ ꝑ oẽ uos euũ antehac oppugnarũt:nũc uero quãdoq-
dem nos reformidãt:haud quaq̃ indignũ ſe ducũ:uobis ſeruiliter adu-
lari:quos forte/a/nobis ſi utcũqꝫ abducere poterũt non longepoſt quid
in francos animi habeant patefecerint:naꝫ improbi homines nec Impro
ſpera quidẽ nec in aduerſa fortuna ſuos ı̄mutare mores ſat poſſunt:quos
tamen dum aduerſi aliquid patiuntur:occulere ſolẽt:& ita ut dũ finiti-
moꝝ opa indigẽt:cogẽte neceſſitate:uel ſuam quidẽ occultant improbi
tatẽ:hęc ergo ipſi memoria repetẽdo:renouate cũ Imꝑatore nũc fędera:
& inueteres hoſtes illatas quondã iniurias enixius uindicate:hec ubi le
ontius porauit Theudibaldus ita reſpondit·Sotios nos aduerſus got-

Francoꝝ Ducis reſponſio·

thos nec recte quidẽ nec uſo merito uos inuocatis:Sunt nãqꝫ nobis hoc
tẽpore gotthi amicitia iuncti unde ſi erga hos ſe inſtabiles ꝓſtiterı̄t frã
ci:nec uobis quidẽ fideles erũt:mens nãqꝫ quæ in amicos prauitatis & ı̄-
conſtãtię ſemel arguitur diuertere ab ęquitatis uia aſſiduo ſolet:Ad ea
uero quæ de occupatis ꝑ nos locis nũc meminiſtis:reſponſuri id ſumus:
Patrẽ meum Theodibertum olim:nec finitimoꝝ quẽpiã uiolãdi ſtudi
um habuiſſe:nec alienã inuaſiſſe poſſeſſionẽ:cui rei argumẽto ipſe ſum
ego:qui ex eius hereditate nil ſim opulẽtior factus:non igit̃ ille hęc lo-
ca ut Romanis ſublata tenebat:Sed Tottylla ipſo tunc poſſidẽte ac pa-
lam prodente accepit:qua de re potius Iuſtinianũ oportuit francis con-
gratulari:quandoquidẽ qui rerũ ſuaꝝ fraudatores ꝓſpexerit:re aliqua
itẽ ꝑ alios fraudari:lætari proculdubio poterit:haud quaq̃ immerito
pęnas luiſſe hos ratus:ni forte his demum inuideat:qui illatam ſibi in-
iuriam uindicarint:nam hoſtium ęquitatem ſuam feciſſe:inuidiã face-
re ut pleraqꝫ homines arbitrantur:Sed de his rebus cognitionẽ permit
tere iudicibus poſſumus:ut ſiquid quod Romanorum fuerit:antehac

ditionis genitoř meus abſtulerit ſine ulla mora: uel nolētes ipſi reſtitua
mus: dehiſq; Byzātium oratores per nos non longo poſt trāſmittentur.
Francoꝝ ad Imperatorē.
Leontio igitur demum dimiſſo ad Impatorē iam quarto Lendardū le-
gauit. Totyllas gotthoꝝ interra primores quoſdā cū claſſe emiſit: qui
Corſica & Sardinia i Totylle poteſtatē redacte.
primū in Corſicā nauigātes nemine reſiſtente in poteſtatem Inſulā re-
degerūt: Sardinia deinde potiti utraſq; Totyllę Inſulas uectigales fe-
cerunt: quā rem Ioānes cū didiciſſet: qui in lybia tum forte exercitui p̄-
Carnalis.
erat: claſſem & ipſe mox nauiū ac hominū copias in Sardiniā miſit: qui
ubi Carnalē urbem propius peruenere: poſitis caſtris hanc obſidere aīo
agitabant: nam muros expugnare nil poterant: obſiſtētibus gotthis qui
ualidū ibi haberent preſidiū: barbari itaq; cognito Romanoꝝ aduētu:
eruptione ex urbe facta. cū hos repētius inuaſiſſent nullo negocio mul-
tis iā interfectis in fugā uertūt: demū q̄ prelio ſupfuere fugiētes ſe in na
ues recipiūt: ac paulo poſt inde ſoluentes Charchedonē cū uniuerſa claſ-
ſe peruenīūt: ibiq; in hybernis māſere: ut ineunte mox uere maiori cū ap-
De Corſica.
paratu in Corſicā ac Sardiniā exercitus ducerēt. Atqui Corſicā ueteres
Simię.
cyrnū dixere: in ea Simię ad humanā fere naſcuntur effigiem: equorūq;
armēta paſſim uagantium: ſed paulo ſupra oues hi magnitudine ſunt
Sclaueni in Illyrium irrūpunt.
Sclaueni p̄terea ingenti multitudine illyrios inuadētes: malis inexpli-
cabilibus affecere: aduerſus quos Impator exercitū miſit: q̄ cū hoſtium
copiis eſſet longe inferior: haud quaq̄ cū his congredi potuit: ſed barba
rorum ſecutus ueſtigia poſtremos carpebat: unde nō paucos ex his in-
terfecit: quos uero uiuos cępiſſet ad Impatorem Byzantiū miſit: haud
tamen prohiberi omnino barbari poterāt: ne dāna grauiora inferrent:
ſed in ea populatione cū temporis plurimū hi cōtriuiſſent: itinera paſ-
ſim cadaueribus complēt & infinita hominū copia in ſeruitutē abacta:
omnibus prouinciæ rebus direptis nemine hic occurſante cū oī p̄da do-
mum ſe tandē incolumes recepunt: nō enim uel hyſtrum flumen traiici
entibus barbaris Romani moliri inſidias potuere: uel uim alia quauis
arte inferre: quippe quos gepedes excepiſſent mercede cōducti: pretio
ab his non paruo exacto: Sed Impator interim permoleſte rem ferre &
grauiter angi: cum nullo pacto barbaros poſſet hyſtri trāſitu prohibe
re: quē iccirco traiiciebat: ut Romanū depredarētur Imperiū eaq; de
cauſa Iuſtinianus fœdera iungere cum gepedum gēte animo deſtinarat
De Gepidis.
Sed gepēdes interim Longobardiq; inter ſe bellū geſturi cupidius erāt

tam & ſi gepedes Romanoꝝ uires ſeformidãtes: nos in hos prorſus con
tumaces ſeſe exhiberẽt: Impator tamẽ cum Longobardis belli fecit ſocie
tatẽ: iureiurando ac ſanctius confirmatam: ipſis primo ſtudentibus cũ

Societas longobardoꝝ cũ Ro.

Romanis amicitiam & fędus conciliare: unde & oratores confeſtim ad
Impatorẽ Byzantium mittũt: hunc enixius deprecatũ: ſecum ut ſocieta
tẽ iniret: qua re ocius impetrata: data ultro citroq; fide longobardorũ
oratoribus ipſis petẽtibus: duodeni ſenatorii ordinis uiri iuramẽto fac
ta omnia cõfirmarunt. Iuſtinianus deinde Longobardis ex fędere id po
ſtulantibus exercitũ aduerſus gepedas mittit: ex eo tamẽ preter Ama
lafridã prefectũ: eiuſq; milites ad longobardos nemo puenit: nam cęte

Exercitus Iuſtiniani contra Gepidos.
Amalafrida pfectus Ro.
Gepide ſuperantur ad iternitionem.

ri Impatoris iuſſu circa Vlpianam in Illyrios urbẽ ſtationẽ habebãt:
ob ſeditionẽ ea de cauſa inter incolas ortam: qua chriſtiani ſolẽt de fide
ſolertius diſceptando inter ſe altercari: Longobardis itaq; cũ Amalafri
da Romanorũ duce una in Gepedas proficiſcẽtibus: ut bellũ mox initu
ris: & illis in occurſum euntibus: pręlio ſtrenue geſto Gepedes ſupant:
quoꝝ pars maxima fertur in ea pugna occubuiſſe: qua demũ pacta Aul
duinus Longobardoꝝ tunc Impator ad Iuſtinianũ e ſuis quodã lega
uit: qui rem fęliciter geſtam hoſteſq; ſupatos denũciarẽt: & itẽ mox que
rerentur: haud quaq̃ ſibi iuncto ex fędere Romanorum exercitũ in tẽ
pore affuiſſe: cum alias ipſe immodica ſue gẽtis multitudine homĩes ad

Eriſſeus Sinus.
Terremotus in Achaia Boetia & Pelopõneſo.
Corona.
Petra.
Naupactum.

Narſetẽ aduerſus gothos miſiſſet ſubeo militaturos: Per id autẽ tẽpo
ris ingẽs terrę factus eſt motus: ut qui boetiam omnẽ & ſimul achaiam
cæteraq; circa ſinum creſcũ concuſſerit: loca inſup alia quidẽ & infinita:
Octonaſq; ciuitates ad ſolũ proſtrauit: Coroniã pterea Coronãq;. Pe
tram item & Naupactum deleuerit prorſus: Quorum in oppidorũ ex
cidio ingẽs hominum facta eſt conſternatio: terra uero nonnullis in lo
cis cũ maximum in chaos hiaſſet: inſe rurſum ac priorẽ inſtatum coibat
alibi tamen ſic interſciſſa pmanſit: eius ut regionis tunc homines niſi lon

Eſtis maris igẽs

giore circuitu inuicẽ uerſari nil poſſent: In freto autẽ quod inter Theſ
ſaliam eſſe & Boetiã cõſtat: tãtus derepẽte obortus eſt ęſtus: ut circa ur
bẽ quam Echineorum appellant: & in Boetia ipſa Scaſiam oppidum cũ
incontinẽtẽ plurimum deſcendiſſet: ac ea e regione ſic cætera inũdaue
rit loca: ut magna ruẽtiũ edificioꝝ & hominũ ſimul facta ſit ſtrages: in
hiſq; tãdiu ea inundatio mãſit: ut longiora trãſacta ſint tẽporis ſpatia:
atq; adeo ut uel ſupra id fretum Inſulę ipſe: unde aquarum illuuies illa

exeſtuarat:ſic puię ſint hominibus facte:ut pedibus ad eas·haud ſecus
puaderēt:ac fluctibus deſtitutas:aliaꝝ terraꝝ longe lateqȝ ſuperficiē
omnem ad montes uſqȝ operientibus:qui ea ꝑminent regione:Sed ubi
mare in priſtinū ſe locum recepit: deſtituta interram tanta & paſſim
uis piſcium eſt:ut uel inſuetum antehac eius regionis hominibus piſci
um genus portenti loco ſit uiſum:in eo autem terrę motu:quia ualidiꝰ
incidiſſet:maior longe hiſce in locis eſt facta q̄ in reliqua grecia ſtrages
& in ludo precipue quodam ac panegyrico:ad cuius ſpectaculum grę
corum magna conuenerat multitudo:hac eadem tempeſtate Crotonia
te una cum preſidiariis militibus ipſis ad arcis cuſtodiā poſitis:acerbiſ
ſime per gotthos obſeſſi :cum neceſſariaꝝ rerum inopia premerentur:
ſpes hoſtes frauſtrari i Siciliā trāſmiſere:obteſtatiqȝ ſūt Romani ꝑxer
citꝰ duces:& Artabanē ipm̄ ꝑcipue:ni celerrime ſibi opitulatū uenirēt:
& ſi nō ſponte:ſe tn̄ ipſos ac ſimul ꝑſidiū hoſtibꝰ nō longe poſt dedituros
Sed nemo his ſuppetias uenīūt:ꝯ hyems exacta iam eſſet & ſeptēdecimꝰ — Belli Annꝰ·xvii
annus belli huius exiret:quod ſcripſit Procopius·Impator uero de his
iam certior factus quę Crotoni tunc gererentur:in greciam miſit qui
Thermopilaꝝ cuſtodibus imperarent:in Italiam confeſtim nauigatio
nem ſuſciperent:opem his enixe laturis·qui Crotoni obſiderentur:tū
illi dicto audientes inde ſtatim profecti:ac proſperum nacti uentum: — Crotonis obſi-
de improuiſo ad Crotoni portum perueniunt:barbari uero proſpecta — dio ſoluitur·
hoſtium claſſe & metu ingenti perculſi:tumultuoſius obſidione ſoluta
Tarentinum in portum cum nauibus partim ſe receperunt:partim in
tra Scyllę delati fretum mox abiere:que ferme res cum ſic accidiſſent:
magnum in modū gotthoꝝ animos ſubegere:Vnde & Roganes inter
gotthos uir impiger qui Tarantino preſidio preerat:& Morax inſup — Torentum a
gotthus Acherotię prefectus cuſtodiis:cum Pacurio Peranio in hydrū — Acheruntia Ro
te Romanorum tunc duce ſuoꝝ ex militum uoluntate in colloquium — manis dedunt·
ſtatim uenere:proqȝ eorum ſalute pacta ab Imperatore fidem cum ac
cepiſſent ſeſe ac ſuos Romanis dedunt:& ſimul munitiones in quarum
fuerant cuſtodias conſtituti·Narſes interea ex Salonis profectus ad
uerſus Totyllam gotthoſqȝ cum uniuerſo & ingenti progrediebatur
exercitu:iam enim magnas acceperat ab Imperatore pecunias: quibus
is erat copias cōparaturus q̄ maximas:& aliis belli ſatiſfacturus neceſ
ſitatibus:& ſimul militibus qui in Italia erant integre per ſoluturus

ſtipendia:eorũq; animos largitionibus erigẽdo ad ſe demum reuocatu-
rus:qui ad Totyllam ſe ultro cõtulerãt:nam cum negligẽtius id ante-
hac Impator bellum geſſiſſet:maximi tãdem momẽti ad id exequẽdũ
fecerat apparatũ:hortãte Narſete & opam ſimul ad ipſum id pollicente
ut qui cum in Italia ſibi eſſet acie decernẽdum animi ferebat præ ſe ma-
gnitudinẽ pfecto dignã:non enim aliter id bellũ ſe adminiſtraturũ pol
licebatur:niſi & copias eſſet barbaris pares in plium producturus fac-
tum itaq; eſt:ut pecunias ſecum:uirorũq; robora armaq; pro Romani
Imperii dignitate ab Impatore acciperet:& ipſe ſimul cum impigerrima
de ſe oſtendiſſet animi promptitudinem maximũ contraxit exercitum.

Copie Narſetis

Nam ex Byzantio Romanorũ militũ non paruas eduxerat copias:exq;
ipſis Thraciæ locis & ſimul Illyricis hominum uim magnam coegerat:
Ad hunc deinde ſuis cũ copiis & cætero quem reliquerat Germanus ex-
ercitu & Ioãnes acceſſit:Audus ſeſq; itẽ Lõgobardorũ dux magnis pecu
niis ut ipſum id faceret pſuaſus & ipſo ex fœdere ac iũcta cũ Romanis ſo
cietate:duo milia & quingẽtos ex ſuis delectos Narſeti in auxiliũ miſit
ſubſidiarioſq; alios milites ad triũ miliũ numerũ:& bellicoſos. Erullæ
preterea gẽtis equitũ ultra tria milia hos ſubſecute:hunnorũq; ingẽs
manus. Ioãnes deinceps ſtagas Romanis pfectus cohortibus bello pua-

Narſetis libera-
litas.

lidis:Cæterũ Narſes in largiẽdo profuſior erat:ad beneficiaq; in indigẽ
tes cõferẽda promptiſſimus:& ad ea intrepide exequẽda inque antehac
forte intẽderat animũ miro ſtudio utebat:qua ex innata liberalitate
ſupiore tempore plerisq; principũ beneficio erga ſe uſi hac fuerant: Vn
de aduerſus Totyllam gottoſq; Narſes ubi Impator eſt declaratus: li-
bẽtius omnes ſub hoc militare iam uelle:idq; enixe ſatagere partim ei
prouecteribus inſe beneficiis ut grãs redderẽt:partẽ uero quod uti par
erat ſumma cũ ſpe expectarẽt aliquod ſe ab eo inſigne beneficiũ acceptu
ros. Sed preter cæteros omnes Erulli ac barbari alii hũc beniuolẽtia p-
ſequebantur:hiq; pcipue qui aliquo affecti antehac beneficio fuerant:
Poſtq̃ autẽ Narſes Venetorum ad loca q̃ proxime uenit:francorum ad
duces qui ea/e/regione pſidiis perant nũtios miſit:qui ab ſe peterẽt: ut
eorum pmiſſu ea ſibi trãſire liceret. Tum illi nullo ſe pacto id pmiſſu-

Franci p Vene-
tiam iter facere
phibẽt Narſetẽ

ros reſpondẽt:nõ alia ulla aptius prodita cauſa:ſiuẽ quia Franciſ ea res
minus conduceret:ſiue quia gotthorũ potius rebus ſtuderẽt: utcũq; ta
men ad excuſationẽ demum id cauſe ptendebant:nec iuſtæ quidẽ nec ue

riſimilis quod Longobardos ſilicet infęliſſimos francis ſecum Narſes du
ćtaret:& cum icc irco tranſitu ſe prohibere. Narſeti itaqꝫ ut inre dubia
animo fluctuanti rogantiqꝫ Italos qui forte tunc aderant quid nam eſ-
ſet in preſenti agendum aperte illi denunt ãt:niſi franci permiſerint:ut
ea omnes pertranſeant:neqꝫ Rauennam ſe inde poſſe contendere: nec
Veronam quoquam pacto diuertere:cum plane conſtaret quod robo-
ris in gotthorum exercitu eſſet Totyllam delegiſſe:ac Teiam in re mi-
litari preſtantiſſimum uirum his copiis prefeciſſe: Veronamqꝫ tranſ-
miſiſſe gotthorum ditionis tunc urbem:ut quoad poſſet Romanum ex
ercitum tranſitu prohiberet:Et ſane hic Teias ubi Veronam peruenit:
aditus hoſtibus omnes ea/e/regione obſtruxerat:locaqꝫ omnia circa pa
dum undequaqꝫ imperuia fecit:infeſtaqꝫ hoſti & commeatibus reddi-
dit:aditibus undiqꝫ interſeptis:ipſe deinde ita ſe ſuoſqꝫ pararat:ut inua
ſurus ſtatim Romanos fuiſſet:ſicunde forte tranſitum pertemptaſſent:
Sed Totyllas hęc icc irco machinabatur:quia Romanos putabat per Io
nici Sinus tunc littora facere iter non poſſe:quandoquidem inter media
flumina quæ tranſiri nauibus antehac poterant:per id tempus tanto-
pere inundaſſent:ut nemini tranſitus ea utcunqꝫ/e/regione pateret:&
ſatis callebat non eam nauium his copiam eſſe:ut traiecturi ſimul om-
nes per pontum Ionicum exercitus eſſent:quod ſi per uices tranſfretare
& cum paucis uellet cum reliquis gotthorũ ſe copiis in dies ſingulos ab-
euntes illos nullo negotio repreſſurum. Sed Narſetez interea animi du
bium Ioannes Bataliani ut eius regionis & locorum peritus identidem
admonere cum uniuerſo exercitu ſecundum mare iter ut faceret:cũ ſuæ
ditionis homines eſſent qui maritimam oram incolerent:nauiumqꝫ nõ
nullas iuberet ſe ſubſequi:& lemboruz uim maximam ut cum ad flumi
num exitum exercitus perueniſſet:ex his ponte mox facto facile pertrã
ſiret. Narſes itaqꝫ his monitis perſuaſus cuz ita egiſſet:cum omnibus co
piis Rauennam peruenit:cum hiſqꝫ Balerianus Iuſtinuſqꝫ duces: ſuos
milites iungunt:& dum Rauennę interea dierum nouem conterunt tẽ-
pus: Vdrillas gotthus uir bello clarꝰ qui Arimini cuſtodie prę̧erat ad
Valerianum litteras huiuſmodi dedit. Omnia uos complexi rumori-
bus & imaginatione umbratili quadam Italia uniuerſa potiri: nec hu-
manitus plane inſoleſcentes:terreri hac uia gotthos poſſe exiſtimatis: p

Teias got. Vero ne pfectus.

Narſes ſecũdum mare prefectus Rauẽnam uenit

Vdrillas got. Arimen pref.

inde Rauennæ nunc conſediſtis: tanq̃ hoſtes falli ſic poſſe rati· & haud ſe
cus ac barbaroruꝫ ignauiſſime turbæ tempus in locis minus decẽtibus
teritis: Sed agite dum celerrime omnes conſurgite: ac bellica quandoqꝫ
tandeꝫ attingite opera: uoſqꝫ Gotthis oſtendite: neqꝫ ſpe longiore ſuſpẽ
ſos nos detinere qui iam ſpectaculum id expectamus· Narſes uero ubi
hæc ad ſe delata cognouit irriſa barbari inſolentia & Iuſtino incuſtodia
Rauennę relicto cum uniuerſo exercitu ſe ad exeundum parauit: Cum
itaqꝫ Ariminum omnes q̃ proxime iam perueniſſent tranſitum ea ha-
ud quaq̃ facile inuenere: cum Gotthi non longe ante eorum aduentum

Fluuius ad Ariminum.

pontem ea ſe regione interrupiſſent: Amnis namqꝫ qui iuxta Ariminũ
fluit expedito cuiq̃ uni ac dearmato iter pedibus facienti uel nemine in
terpellãte uix ponte ꝓ uius ſit: ne dũ cũ milit copiis & armatorum: &
barbaris preſertim ex aduerſo inſtantibus· ea quis tranſmittere queat:
Narſes igitur cum ad pontem ueniſſet diu animo fluctuatus: unde tiam
tranſitum inueniret: nam & Vdrillas Gotthus eodem iccirco peruene-
rat: non tamen magna cum equitum turma: ut nulla ex parte quæ ge-
rerentur ſe preteriret· Sed ex his quidam qui Narſetem tunc ſequeban
tur ĩ hoſtes protinus ſagittam immiſit: & ex equitibus quempiam unũ
mox nactus interfecit: qua re exterriti Gotthorum tum equites fuga ci
tatiore intra Ariminum ſe receperunt: & aliis ſtatim & recẽtibus ſecum
eductis: per aliam portam aduerſus Romanos deferebantur: ut ex in
prouiſo hos inuaſuri: & Narſetem ſimul obtruncaturi: qui ex utraqꝫ
fluminis parte tranſitum ſuis copiis quęſitum abierat· Sed Erulli for-

Vdrillas pref. interficitur.

tuna quadam cum Gotthis in ſe uenientibus obuiam preceſſiſſent: Vdril
lam prefectum primo congreſſu occidunt: cui ſtatim per Romanũ quẽ
piam cognito: preciſum caput ut ad Narſetem deferrent cum ſuſtuliſ-
ſent in caſtra perueniunt: unde omnes ob nauatam per Erullos Roma-
noſqꝫ egregie operam & animi promptitudinem idẽidem affirmare:
gotthis deum eſſe infenſiorem: Narſes uero Vdrilla ceſo: ſuo cum exer-
citu procedebat: nõ enim ei animo inerat quæ per gotthos tũc tenerẽtur
aliquo pacto ꝓſidia infeſtare: ne quid interea tẽporis incaſſum tereret-
tur uel quibus maxime intẽderat animũ moram aliquam faceret: hoſti
bus itaqꝫ ꝓfecto orbatis iam quieſcentibus: ne quoq̃ ſe pacto interpellã
tibus Narſes intrepide flumine ponte conſtrato & nullo negotio traie-

cto exercitu: ommiſſo flammineam uerſus itinere ad leuam diuertit: nã
ad dexteram Petra preſidium ſuapte natura munitiſſimus locus preoc
cupata ab hoſtibus fuerat: & omnia ea ex parte que in flãmineam deſert
Romanis omnino inpuia & plane infeſta effecerat: Narſes itaqꝫ uia quæ
breuior erat dimiſſa ineam cõtendit: qua trãſitus tuto patebat. Interea
Totyllas factus de his que inuẽtos accidiſſent iam certior Teiã quidẽ
imprimis & eius copias preſtolando: Romanorum i locis quietus & nu
ſpiam mouens ſe continebat: ubi uero qui expectabantur deniqꝫ affuere
duoqꝫ equitum milia adhuc tamẽ deeſſent: his haud quaq̃ deceteroex
pectatis: cũ reliquo exercitu ſtatim profectus: idoneum in locũ hoſtibꝰ
occurſurus cõtendit: quo in Itinere cum Vdrille caſum perdidieiſſet: &
hoſtes Ariminum preteriſſe Tuſciã omnem hos conquirẽdo emẽſus ad
appẽninum montẽ peruenit: ibiqꝫ caſtris locatis: uicũ q̃ proxime cõſtitit:
quem Taginam uocãt: eodem & Romanorum exercitus duce Narſete
non paruo poſt tẽporis interuallo adueniẽs ſtatiuis habitis procul ab
hoſtium caſtris ſtadiis centum in ipſa planitie manſit: ei loco propin
qua in quo Romanorũ tradũt Imperatorem Camillum potitum uicto
ria gallorum quondam innumeram multitudinẽ trucidaſſe: cuius illa
tẽ ob memoriã cladis uel ad nr̃a hæc tẽpora gallorum buſta locus hic
dicitur: nam & adhuc tumuli interfectorum uiſunt & frequẽtiſſimi.
Narſes itaqꝫ uiris ad Totyllam idoneis miſſis hominẽ commonefacere
rẽt Imperauit ut bello depoſito quandoqꝫ tãdẽ de pace cõſuleret: ſecũqꝫ
id reputaret eſſe quidem hominibus paucis quibuſdã preeſſe: receſſoqꝫ & te
mere in unum cõtractis: nec ullo pacto diutius poſſe cum uniuerſo Ro
manorũ imperio decertare: ad cetera & illud iniũxit: quod ſi belli cupi
dum eum uiderẽt: iuberẽt ſtatim ut diem ad pugnam ſtatueret. Legati
igitur cum Totyllæ in cõſpectum ueniſſent. Narſetis iuſſa mox pera
gunt. Sed Totyllas iam inſolẽs factus & iactabũdus: pugnãdum omni
no his eſſe reſpondit: Tum uero legati/o/ſtrenue, inquiunt: certum ali
quod pugnæ ſtatue tẽpus: at ille octauũ in diẽ prelio una decernemus:
Legati deinde cũ in caſtra rediſſent: cõuentum inter ſe & Totyllam ad
pugnã diem Narſeti denũtiãt. Sed is Totyllam ſuſpicatu; dolos animo
agitare: ſic ſe preparabat: ut in alterum diem dimicaturus: nec ſane hunc
ſuſpitio ea fefellit: Nam & poſtera Totyllas die cũ uniuerſo exercitum

Petra.

Narſes relictus poſt terga hoſtibus in Totyllã proficiſcitur.

Tagina.

Totylla & Narſes in Tuſcia proxime caſtrametantur.

Buſta Gallorũ ubi.

Mandata Narſetis ad Totyllã

inconſpectũ mox affuit. Iamqꝫ exaduerſo utriqꝫ conſederant nec abin-
uicem longius: q̃ ad ſagittæ duplicem iactuȝ: Erat autem intermedius
breuior collis: quem preoccupandi utriſqꝫ ſtudium fuerat: ut ſibi hunc
fore per idoneũ ratis: unde/a/dextera poſſent hoſtem ferire: & loca qui-
dem ea in parte ut antea diximus prominentia erant: atqꝫ adeo ut cir-

Loci deſcripto ubi pugnanduȝ erat.

cũuenire/a/tergo hoſtem aliũde Romani non poſſent: niſi excalle quo-
dam colli propinquiore: neceſſe itaqꝫ erat ut maioris utriqꝫ hunc face-
rent collem: & preoccupare temptarent: Gotthi quidem ut hoſtes in pu
gna circũeundo dubios redderent: Romani ne dolo capi ſe paterentur:
Sed Narſes preueniendo quinquaginta expeditum cohorte delectos:
nocte intempeſta cum in collem dimiſit: ut occupatum tenerent: tum il
li nullis ſe hoſtiũ prohibentibus: in collem cum deniqꝫ euaſiſſent: taciti
quieſcebant: ad huius uero collis radices torrens preterfluit quidam: &
ab eo non procul calle: cuius & nuper meminimus: exaduerſoqꝫ loci in
quo caſtra gotthi locauerant labitur: quinquaginta itaqꝫ illi inter ſe &
exordine conglobati in phalangem: ut in anguſto conſtiterant: Totyl-
las uero ubi primũ illuxit: hos cõſpicatus inde propellere ſummo ſtu-
dio nitit. Unde in eos ſtatim equitũ turma immiſſa his imperat: ut de
colle hoſtes extemplo reiicerent: equites itaqꝫ Gotthi tumultuoſius ac
magnis clamoribus in quinquaginta illos ſic irruũt perinde hos uoci-
bus tantum ac repentius ſublaturi: Sed illi in arctum ſeſe colligendo:
ſcutiſqꝫ loco ex neceſſitate obſtructo una conſtitere: quos inde Gotthi ce
lerius inuadendo turbandoqꝫ inſectati: haud quaq̃ loco mouerunt: cuȝ
milites illi umbonũ impulſione: ac telorũ crebro diuerberatu: ſuoqꝫ or
dine ſtantes: inſubeũtes ualidiſſime depugnarent: nam: & de induſtria
ad terrorem clipeis concrepare territareqꝫ hac arte aſtuqꝫ equos & lan-

Prelium pro colle occupando.

ceis uires inceſſere: Tũ uero retrocedere pre pauore equos uideres ut
loci difficultatibus ita & clipeorum ſonitu perturbatos: cunqꝫ nuſpiaȝ
eſſe qua poſſent pauefacti euadere: cum is ut nil uoci obtemperantibus
& equites ipſi trucidabantur: qui cum Romanis tam bene munitis: &
ne ueſtigium quidem cedentibus dimicarent: Quo factum ut in princi
pio gotthi repulſi retro iam cederent: rurſuſqꝫ inpugnam temptantes
cum eadem paterentur: pedem protinus referebant: ac ſepius demum
ita refugientes fuſi fugatiqꝫ ſunt: unde his in caſtra ſe referentibus alte-

ram Totyllas equitum alam ad eam rem peragendam ſummiſit: Qui-
bus nil ſecus ac primi refugientibus: alii tertio ſummittuntur: Totyl-
las itaq cum turmas iam equitum multas aduerſus Romanos perui-
cès ſic tranſmiſiſſet: & cum his omnibus nil penitus effeciſſet: deſperata
re tandem ab incepto mox deſtitit: qua ex re Romani milites illi & qn-
quaginta pro nauata tam impigre opera gloriam retulere ingentem:
his demum peractis: utriq ſe ad acie decernendum parare: Sed Nar-
ſes anguſtiore in loco contracto exercitu: huiuſmodi uerbis hunc cepit Narſes ſuos ad
ad rem gerendam hortari: hoſtibus his quidem/o/milites qui ex aduer- pugnam hortať
ſo ſunt ad certamen inſtructi adhortatione forſitan maiore eſt opus:
quæ ad animi promptitudinem excitet: qua ſibi uictoriam referant· uo
bis uero/o/uiri quibus ut ob innatam uirtutem: ita & belli ob decora: &
ad hæc inſuper ob apparatum multitudinemq quandoquidem cũ lon
ge inferioribus pugna eſt incunda: nil aliud reor neceſſarium fore niſi
deo ut ipſo propitio in aciem nunc prodeatis: continenterq ueſtris hũc
promeritis inſdcium nacti: de iſtis predonibus maximo cum eorum cõ
temptu uictoriam referatis: qui magno Imperatori: & ſi a principio
ſeruitute obſtricti fuiſſent: fugitiui tamen effecti: tyranno ſibi/e/turba
homine conſtituto: Romanum Imperium aliquandiu & furaciter per-
turbarunt: tam & ſi iſtos exiſtimauerit quiſpiam ut animo decentiora
uerſantes: haud quaq̃ nobis in acie nũc occurſuros: quod ſi ut mortis cu
pidiores ex temeraria audacia aliqua & furibunda pre ſe petulantiam
tulerint: apertamq & certiorem ſibi audeant mortem deligere: profec
to his nihil /ſ/uenit quod ex fortunæ caſibus preſtolantur: ſed pro eorũ
uita factiſq diuino ipſo ex numine in ſupplicia adigentur: ut qui ſpon
te ſe in tormenta proripiant: quibus fuerant iampridem afficiendi: Ce-
terum ut iſta ommittam uos quidem pro equitate proq re publica
eſtis decertando in aciem prodituri: hi uero res innouando uel ſuis qui-
dem cum inter ſe legibus prorſus diſſideant: & ad poſteros nihil ſe tran
ſmiſſuros expectent: deperituraq ſecum omnia putent: ex arriana cõ-
ſuetudine ad dei unius ſpem uiuunt: fit itaq ut contempnendi per ma-
xime ſint: nam quæ nec legibus conſtant: nec optimis quibuſuis inſtitu-
tis ab omni uirtute deſtituantur neceſſe eſt: His Narſes cum ſuos com-
monuiſſe: Totyllas ipſe Romanorum copias admiratus: & ſuis ad ſe

Totyllas ad ſuos cohortatio.

conuocatis orationem huiuſmodi habuit. Poſtremo uos nūc/o/ uiri Cō-
militones commoniturus hunc in locum ut conueniretis effeci: nā poſt
id hodiernum certamen: nulla opus fore exhortatione decætero duxe-
rim: Sed unus hic dies uniuerſum bellum decernet: adeo nanq; nos oēs
Iuſtinianumq; Imperatorem debilitatos iam eſſe perſpicuū eſt: uireſq;
nobis utriſq; omnes continenter pugnando & calamitatibus tandiu in-
ſueſcendo ſic interciſa fuiſſe: ut ſi hoc prælio hoſtes uicerimus: haud quaq̄
repertituri nos alias ſint: ſin uero deuicti ſuccumbuerimus: nulla erit
redintegrandi id bellum gotthis ſpes reliqua: Vtriq; tamen ſat ſumus
adiuſtam perinde quietis excuſationem uictoriam habituri: mortales
nanq; cum ipſis ex rebus quę deteriora ſunt ſemel delegerint: ad ea re-
dire haud quaq̄ decætero audebant: uel neceſſitate ad id impellente: cū
uoluntate hæc ipſa refugiant: malorum recordatione animos territan-
te: hæc milites cum ex me acceperitis enixe operam hoc bello nauate: nō
enim in aliud tempus animi differenda eſt uirtus: inſudate inquam eni
xius: nec in aliud id corpus diſcrimen ullum ſeruate non equis: non ar-
mis nunc parcite: ut ulli poſthac uobis uſui affuturis: Fortuna ſiquidē
cæteris rebus protritis: ſpei duntaxat ſummam in hunc diem ſeruauit:
Quocirca animi uobis exercenda eſt magnitudo: & ac audendum uos
preparate: nam quibus ſpes dubia eſt: ut in preſentia uobis nec breuiſſi
mum quidem momentum excidiſſe conduxerit: temporis ſiquidem ubi
occaſio ipſa rei benegerendæ preteriit: inutile proculdubio fit: quod cū
quæ poſt hac impenditur ſtudii: uel ſi id quidem permaximum fuerit:
rerum natura ſuperuacaneam nil admittente uirtutem: nam & pretere
untę neceſſitate: uel ea quæ impoſterum fiunt: uana & inania ſint & nil
oportuna neceſſarium eſt arbitror itaq; ad uos per decere: ut oportu-
niſſimo tempore: & impigre factis certamen aggrediamini: ut bonis ex
hoc prodeuntibus uti poſſitis: Sed illud interea ſcire uos uelim: letife-
ram fugam omnibus fore: fugere nanq; iccirco homines ſolent: aciemq;
ac ſigna deſerere: ut eſſe ſuperſtites queant: quod ſi mortem: & hanc qui
dem conſpicuam illatura eſt fuga: profecto qui diſcrimen ſubierit lon-
ge tutior erit: q̄ qui fugam capeſſerit hoſtium autem contemnenda uo-
bis erit hæc turba ex uaria hominum colluuione inuicem coactium fa-
cta: quę utiq; cum multis ex locis auxilia & ſocietates contraxerit: nec

ſide quidem nec uiribus ualet: ſed ut nationibus eſt interſciſſa: ita & merito diuiſa ſententiis: non enim exiſtimetis hunnos Longobardoſq; & Erulloſ quos Romani mercennarios habent: pecuniaq; conductos mortis diſcrimen pro his prœlio ſubituros: ut quibus non tam parui anima ſit: ut argento inferior habeatur. Sed ipſe equidem iam ſatis intelligo: iſtorum tam uarios milites: ultro in nos impetum ac ſtatim facturos: ut uideantur potius bellum geſturi: q̃ uel mercedem mereantur acceptam: uel ſuis ut pareant ducibus: nam & hominibus uel ea quidem quæ ſuauiſſima ſunt: nedum hoſtilia dixerim ni ſponte ſua ultroq; geſſerint: ſed inuiti forte coactiq; operam pretio locent: haud quaquam ſunt uoluptati futura: ſed laborioſa potius uidebuntur dum cogit neceſſitas: hac igitur rerum recordatione & animi promptitudine imus in hoſtem. Hæc ubi Totyllas perorauit: ad pugnam utrinq; cogebantur exercitus: & hunc in modum inſtructæ copiæ conſtitere uerſa in inuicem facie acies utreq; ſtabant: profundiſſimam duces phalangem effecerant: fronte ipſa extenuatam oblongamq;: Sed læuum Romanorum cornu Narſes Ioanneſq; circa collem tenebant: & cum his ſimul quicquid erat in Romano exercitu roboris iungebatur: ſequebantur deinde preter barbaros hunnos haſtati alii peltatiq; milites & delectorum uirorum uis ingens: Dextro in Cornu Balerianus Ioanneſq; ſagas & Tagiteus cum cæteris Romanis conſtiterant: pedites ſagittarii utrinq; a lateribus erant: in phalange autem media Narſes Longobardos Erullorumq; gentem ac cæteros barbaros collocarat ex equis deſcendere iuſſos & peditum loco manere: ne forte ipſo in prœlio uel formidine caperentur: uel ultro timorem diſſimularent: ſed ad obtemperandum ut paratiores effeceret: In læuo autem cornu poſtrema Narſes ipſe tenebat: & Romani poſiti in fronte erant: equitum in ea quinque milibus conſtituiſſe: quibus mille & quingentos præmonuit: Romanis ut ſtatim auxilio eſſent: ſi quos forte terga uertere contigiſſet: reliquis uero iniunxit: cum primum rem aggredi hoſtium peditatus cepiſſet: poſt terga his protinus comparerent: & dubios redderent. Eundem in modum & Totyllas in hoſtē copias omnes inſtructas pduxit: ſuaſq; acies abūdo ad audēdū milites ſuos hortari: & animos his uultu uerbiſq; facere: id ipſum &

Romana acies qũo inſtructa

Narſes ſatagere:diuerſa futuræ uictoriæ pręmia haſtilibus imponen-
dum:& ad ſubeundum belli diſcrimen incitamenta omnibus oſtentare
Sed aliquandiu cum exaduerſo hi conſtitiſſent:neutra ex parte cęptum

Acias in cōſpe-ctū cū ueniſſent conſtitere.

eſt prœlium utriſqꝫ per hoſtem in ſe primo impetum fieri operi-
entitibus: Vnus deinde quidam/ e/gotthorū exercitu Docas nomine
bellicæ induſtriæ famam adeptus:equo in hoſtem adacto:q̄ proxime

Docas.

Romanorum ad caſtra peruenit:& ad Singulare certamen ſtrenue pro
uocat qui ſecum uelit armis confligere:fuerat is autem Docas ex eo mi-
litum numero qui ex Romano exercitu omnium primi ad Totyllam
ultro conceſſerant: Tuꝫ illi/e/Narſetis haſtatis militibus quidā ſtatim
occurrit armenius genere:equo & ipſe uectus at Docas in hoſtem ad-
uerſus ſe uenientem prior proceſſit:uenerem illi ut lancea percuſſurus
ſed Armenius ille in alteram partem equo ſubducto:periculum decli-

Singulare certamen.

nauit:& inſe irruentis ſuperuacaneum impetum fecit:ipſe uero in ho-
ſtem conuerſus:dexterum illi in latus telum adegit:quo ex uulnere got
thus ex equo moribundus prolabitur : proſtratuſqꝫ iacuit:ingens de-
inde per Romanum exercitum ex re benegeſta clamor attolitur: rebus

Romanus ſingulari certamine uictor

igitur ita peractis a neutris tamen ad huc pugnæ initium fieri. Sed So
lus Totyllas medium in Campum prodire:non ſingulare initurus cer
tamen:ſed ut tempus extraheret:Gotthorum nāqꝫ duo milia equitū q
ad ſe haud dum uenerant:cum appropinquare iam accepiſſet : in eorū
aduentum protrahere prœlium nitebatur &'alias haud quaquam ſe in
dignum putabat hoſtibus ſe oſtentare qualis quantuſqꝫ eſſet : nam ad
cætera ornamenta armis indutus proceſſerat auro habunde celatis: ex
equiſqꝫ ut ornatiſſimis faleris ita & pilo ac lancea inſcitabatur:purpu-

Totylle ſpēs & arma aurea.

reaqꝫ & regia ueſte:& ex equo ipſo precipue quo ille miræ magnitudi-
nis uehebatur:in medio autem campo ut bellicæ artis peritus ac ludibū
dus proceſſerat:equum diuerſim calcaribus concitando in orbem fre-
nis agiliter agere:obequitandoqꝫ telum in auras ſurſum uerſus apte di
uerberare:& ipſum id rurſum ad terram delatum impigre exciperet
momentoqꝫ temporis exceptum uibrare:& eodem alternis per manus
tranſlato:glorię id artis plurimū ducere:ſupinandoqꝫ ſe deſuper equū
inclinandoqꝫ utrūqꝫ ad terraꝫ & uiciſſim in latera:ut q a pueris fuiſſet

Totylle oſtentatio inter utrūqꝫ exercitum.

de ſaltādi ac tripudiādi artem edoct9:& ludicra hæc peragēdo:a prima

luce:ad multum diei hic tempus extraxerat:ut qui longiores uellet ad pugnandum moras producere: Vnde & ad Romanorum caſtra tranſmiſit qui nunciaret: colloqui cum prefecto ſe uelle prius q̄ prelium iniretur: Narſes uero ludificari ſe hunc affirmabat: & fallaciis agere: quandoquidem principio ſtatim cum acie ſecum confligere cuperet ad colloquendum loci ſatis fuiſſet: nunc uero ubi in medium prodiit campum: ad colloquia tandem deſcenderit: Dum hæc interea peraguntur: ad Totyllam equitum duo milia expectata tamdiu uenere: quorum ipſe aduentum cum cognouiſſet cibum omnes ut caperent imperauit: ad ipſum & Romani acie reſoluta: & ſigno receptui dato mox faciunt: Sed Totyllas ubi ſe in ſtatiua recepit duobus milibus equitum prandere etiam iuſſis ut ad huc erat armis indutus: & ſuis hominibus militum more armatis aſtantibus: extemplo in hoſtem educit exercitum: incauto in prouiſoq; ſe inuaſurum Romanos ratus: quos tamen ne hac quidem arte imparatos deprehendit. Narſes nanq; iam antea ueritus quod demum euenit ne de improuiſo ſe hoſtes aggrederentur: ſuis omnibus iubendo denunciarat: nullo pacto uel prandium ſumerent: uel ſomnum capeſſerent: uel arma prorſus deponerent: uel equis remitterent frenos hos tamen haud quaquam omnino impaſtos dimiſit: Sed ut inſtructi paratiq; erant cibum ut caperent iuſſit: continenterq; in hoſtes intenti illorum ex operirentur inſultum: haud tamen eodem hi ordine conſtitere: quo antea fuerant inſtructi: Romani nanq; in quibus ſagittariorum quaterna milia erant: in ſemilunaris circuli ſeſe contraxerant ſpeciem. Gotthi uero poſt equites locati omnes aſtabant: ut ſi forte qui ex equis pugnabant ab hoſtibus fugarentur ad peditatum ſtatim refugientes ſeſe intutum reciperent: unaq; rurſum in hoſtem procederent: predictum autem gotthis per Totyllam fuerat: ne quoq̄ pacto ſagittis uel alio telorū genere preter pila in prelio uterentur: Qua ex re Totyllam cōſtat contra militarem id diſciplinam: & inconſulte feciſſe: ut q in pugna hac ineunda: neſcio quonam perſuaſu inductus: hoſtibus ſuas copias prebuit: nec armis quidem nec ordine: nec ulla re alia pares: cum Romani ipſi quouis armorum genere: ut erat cuiq; oportunum in prælio uterentur: ſiue Sagittis feriendus hoſtis eſſet: ſiue telo reiiciendus: Siue necandus enſe: Siue aliud quippiam exequendum: Ad

Totyllas fruſtra adit ad colloquio.

Totyllę aſtus.

Narſetis ſolertia

Totyllas cōmunus rē agerē ſuos iubet.

Totyllas impitie in re militari accuſatur.

hæc accedebat quod Romanorũ equites ipſi ac pedites in aciẽ conſtituti
ut erat neceſſe in unum coibant:& ita ut alibi/a/ tergo hoſtem circum-
uenirent:alibi uero inſe uenientium excipiendo & reſiſtendo clipeis ꝓ-
pulſarent i preſſionem:gotthorum uero equitatus ſuis poſt terga reli-
ctis:confiſos peditibus:& pilorum fiducia audendo:temere cum ſe in ho
ſtem iſferret:mediaqꝫ in acie uerſaretur:ſuæ temeritatis pęnas mox luit:
hi nanqꝫ cum ſe contertos in hoſtes proripiunt:dum inconſideratius in
aciem ruunt:nil prorſus aduertunt intra octo milium hominum pedi-
Pugnaẽ acriter
ditatum ſe perueniſſe:unde ſagittis cum undiqꝫ peterentur:ſui iam de
ſperantes:ut ab utroqꝫ ſagittariorum cornu inter ſe coeuntium circũuẽ
ti paucis euadentibus cadunt:multos mortalium hoc prœlio Gotthi:
Equitatꝰ gotthorũ cęſus a ſagyptariis·
equorũqꝫ uim maximam ammiſerunt:tam & ſi ubi cum hoſte uix dũ
manꝰ conſeruiſſent & iam eſſe inſanabilibus malis affecti:uix tandem
per pauci quidam ad inſtructas ſuorum peditum acies penetrarint·
Sed hoc equidem prȩlio Romanorum ne aliquos an ſotiorum & barba
rorum ex re nauiter geſta magis demirer incertum eſt:Cum ſatis con-
ſtet unam omnium ac ſimilem animi promptitudinem & uirtutem fuiſ
ſe:iddemqꝫ certaminis ſtudium quandoquidem ſinguli hoſtium ſe in-
uadentiũ impetus fortiſſime repugnando retuderint:Iamqꝫ ſerum diei
erat:& derepente utriqꝫ loco moti exercitus ſunt:gotthorum quidem i
fugam:Romanorum uero ut fugientes inſectarentur:non enim gotthi
Gotthi fugiũt
Romanis ſe inſectantibus quoq̃ pacto conando fugam ue ſiſtẽdo ob-
nitebantur:uel uim propulſabant:ſed ſe inuadentibus cedere:& effuſe
in fugam uerti ſuaqꝫ met multitudine impediti:turbatione ue territi
ad uires quibus ſe tuerentur:haud quaquam reſpicere:quin potius um
bris perinde inquietati ac pauefacti fugam capeſſere·Gotthorum itaqꝫ
equites cum ad ſuos ſe pedites retuliſſent fugam pauoremqꝫ auxere:nõ
enim ex ordine diſceſſione tunc facta ad ſuos ſe inſectantes aggrederen
tur:uel pugnæ ſaltem præ ſe ſpeciẽ ferrẽt·Sed temere trepidãterqꝫ oĩa
exequi ordineſqꝫ ſuos turbare:unde factum ut eorum pleriqꝫ ab hoſtiũ
equitatu oppreſſi ceciderint:& pedites ipſi nec ſuos ad ſe receperint eqtes
nec agmine cõſtiterint uno ut hos tuerẽtur:ſalutiqꝫ forẽt:Sed cũ eqtibꝰ
ſimul & ipſi curſu effuſo:ſe ita ĩ fugã ꝓripuere:ut in nocturno ueluti cõ
curſu ſua met oẽs ĩpreſſione:eo in ꝑlio ꝑderent:Romani ꝑterea milites

fugientium pauore freti: inclementius trucidabant: quos nacti e pro-
propinquo fuiſſent: cum illi quidem nec ſe tuerentur nec ex aduerſo ui-
ctorem in hoſtem attollere oculos auderent: ſed his potius ſe exhiberēt:
ut pro arbitrio uterentur: ad eo illos uel occupauerat pauor: uel ter-
ror inſederat. Gotthorum itaqꝫ eo in prœlio ſex milia ceciderunt: multi ſe VI·milia gotthorum ceſa·
hoſtibus dediderant: qui forte uiui in poteſtatem capti peruenerant: pau-
lo poſt ad unum omnes necantur: nec Gotthi ſolum peribant: ſed ex ue-
teribus & Romanis militibus plurimi qui forte ad Gotthos ultro tranſ-
fugerāt. Cæteri uero e Gotthorum exercitu q bello ſuperfuere deliteſcendo
uel fugiendo euadunt: ut quiſqꝫ fuerat uel equum celerem nactus: uel
pedibus ualuit uel fortuna: hunc igitur id prœlium habuit finem: iāqꝫ
& nox ſuperueniens uniuerſa obtenebrarat: Tunc demum & Totyllas
cum quinqꝫ duntaxat militibus fugit: Sed hunc fugientem Romano-
rum nonnulli inſectabantur ignari prorſus eum Totyllam eſſe: quos in-
ter & Aſbadus aderat gipes: qui ſtatim Totyllam e propinquo adep- Aſbadus·
tus: ut telo feriret inuaſit: in eo inſultu adoleſcentulus ex Totyllæ for-
te familia quidam preſentem egre domini ferens fortunam fugientem
ſubſequebatur: ut primum Aſbadum aduertit in Totyllam irruentem
quid canis inquit inclamitans irruis dominum percuſſurus tuum tu-
um: At ille nil territus quanta ui maxima potuit in Totyllam telum Totyllas fugiēs
intorſit: ipſe uero a Scipuardo qui Totyllæ fugienti aderat comes in ab inſequēte uul
pedem ictus perſequi non ulterius hunc potuit. Sed Scipuardus & ipſe ab neratur·
hoſte ſe inſectante percuſſus mox conſtitit: milites uero quaterni qui cū Scipuardus·
Aſbado hoſtes inſequebantur hunc ut ſaluum in caſtra reducerent: got-
thos de cætero inſectari deſiſtunt: qui tamen Romanos ad huc ſe inſequi
rati: curſum tenebant: & Totyllam letali affectum iam uulnere & ani-
mam fere exalantem abducere celerius cogebantur: ſtadiis itaqꝫ quat-
tuor & octoginta fugiendo peractis: ad locum Capras nomine ueniūt: Capre·
ubi a fuga deniqꝫ quieſcentes Totyllé uulnus curabant: ex quo paulo-
poſt morientem funere procurato terræ recondunt: ipſiqꝫ inde mox
abeunt. Is itaqꝫ Totyllæ fuit & Imperii ac uitæ finis: cum Gotthis an- Totylle mors·
nos undecim prefuiſſet: nec ſane rebus per eum tum primum tam fœli-
citer geſtis: par exitus fuit: Sed in hoc uiro fortuna quam huma- Fortune uarie-
na hæc ſæpe extollat: ac deprimat rurſum: quantumue in ſe ha- tas in Totylla

beat temeritatis & inconſtátiæ pre ſe facile tulit: quippe quæ Totyllæ ut leui de cauſa diutinam cõtulit ut ſe ro felicitaté: ita temerario ſuo quo dam impulſu pauorem ſimul ac morté iniecit: Sed Totyllam e. uita iá exceſſiſſe cũ Romanos lateret: fœmina his quędam & gotthicę gétis om nium prima denũtiauit: locumq ſimul in quo defoſſus iam fuerat oſté ſuram ſe dixit: Tum illi cum id accepiſſent nil ſani ineſſe fœminę dictis tunc rati: eum ad locum cõfeſtim perueniunt: impigreq humo effoſſa Totyllam inde mortuum efferunt: quo ſatis ſuper q iaz cognito: exple taq ex eius ſpectaculo hoſtili cupiditate: in terram iterato recondunt: ad Narſetéq rem deferunt omnez: Alii tamé haud quaq hoc pacto To tyllam interiiſſe affirmant: ſed modo alio quoddá: qué preſenti deſcribe re non abſurdum fore exiſtimaui: ferunt nanq nil temere Gotthorum exercitũ fuge ſe cõmendaſſe: ſed immitteńtibus ſagittas Romanis: & his alteram ité atq alterá non tam ſagittantis prudétia q̄ caſu delatá i To tyllam incidiſſe: ut qui ingregarii militis ſpecié armatus inſtructuſq eo in loco cõſtiterat: ubi per phalangis pars erat neglectior: cum nollet ab hoſtibus noſcitari: illum tamen mortifero affectum uulnere pre do lore ingéti acie exceſſiſſe cum paucis quibuſdam ſe ſubſequentibus equo auectũ: ad Capras id loco nomé ueniſſe: ibiq uulnus curanté obiiſſe nõ longe poſt morté: gotthorũ deinde exercitũ: & ſi bello hoſtibus imparé duce ammiſſo plurimũ fuiſſe id demiratos: ſi non Totyllam hoſtes per Inſidias occidiſſent: Vnde perterritos & plane exanimes factos: turpez in fugam ſe deniq conieciſſe: Narſes itaqz ex re beneſgeſta lętiore factꝰ id omne deo acceptũ ut erat in uero indeſinéter referre: Conuerſus de inde ad ea quę proxima erant adminiſtrandũ Longobardorum in pri mis neſanda facinora ſe in expeditioné ſequentium: uindicare ſimul & expiare curauit: illi nanqz ad cęteram uitæ factorũqz impietatez & ſce lus: uel edificia ipſa inque forte diuerterát iniuſſi cremabant: ſtrupũqz fœminis & uim inferebant: ſacras inędes relugiétibus. Vnde magna pe cunia hos primũ donatos ad proprios redire penates permiſit: Baleria no Damianoqz ſuis cum copiis ducibus traditis: qui eos tandiu deduce rent: quod in Romanorũ confinia perueniſſent: & illis iniunctum ut ſine aliorũ iniuria pertranſirét: Longobardis itaqz Romanę ditionis exce dentibus terras: Balerianus circa Veronam & hanc obſeſſurus redactu

Totylle cadauer effodit̃ rurſuſqz uiſum terre conditur.

Alia de morte Totylle opinio. Totyllas in pugna habitu mutato.

Longobardorũ facinora. Narſes Longobardos miſſos facit.

Valerianus Veronam obſidet.

ruſq; romanoꝝ in poteſtatem caſtra locauit. Gotthi uero qui in eius
loci preſidio erant hoſtium ex inſperato aduentu perterrefacti: cum
Baleriano in colloquium ueniunt: & ſimul huic pollicentur: urbem
ſe illi ac ſuos non longe poſt dedituros: quam rem Franci cum accepi
ſſent: preſidia quecunq; in Venetos Gotthi & loca haberent preoccu
pare: conuentaq; oĩa inter hos facta de Verona urbe tradenda prom
ptius impedire: eaq; terra Romanos ut ſibi debita enixe arcere: & di
gnũ deniq; duce per ſe hanc eſſe recuperandã: Vnde Balerianus re
inde infecta diſcedere cogitur. Ex Totyllę autem copiis qui nuper e
prelio integri euaſere: flumine pado traiecto: cũ his qui in picẽtibus
& ea e regione loca tenerẽt: Teiam ſibi in ducem conſtituũt: qui i inuẽ
tis pecuniis oĩbus per Totillã pauloante in picente depoſitis: in belli

Franci Romanos omni Venetia arcent.

Teias Gotthoꝝ rex creatur.

ſotietatẽ Frãcos aſciſcere animo agitabat: & Gotthos interea undequa
q; moderãdo ornãdoq; cõtrahere ad ſe ſatagebat: qđ ubi primũ Nar
ſes accepit: iuſſo Baleriano ſuis cũ copiis Padum ut fluuiũ cuſtodiret
ne pro arbitrio Gotthi & Licentius inter ſe cõuenirent: Ipſe cũ cętero
exercitu Romã contendit: Cumq; in Tuſciã perueniſſent: Narniam
Spoletũq; deditione mox cepit: quę oppida cum ſine mœnibus eſſent
preſidio ibi relicto edicit: ocius ut muri tantũdem extruerẽtur: qtũ
antehac Gotthi ꝓſtrauerant: Peruſiã deinde tranſmiſit qui preſidiũ
pertemptarẽt: Cui tum Melidius Vliſiuſq; preerãt: a Romanis ad
Gotthos trãſfugę al's facti: quoꝝ alter & is quidẽ Vliſius cũ Cipria
ni miles fuiſſet: a Totylla pleraq; pollicenti ſuaſus: Ciprianũ paulo
ante preſidii eiuſdẽ prefectũ per fraudẽ obtruncaret. Melidius uero

Spoletum Narniaq; recipiuntur de muris augentur.

Melidius.

Vliſius.

Narſetis poſtulationi aſſenſus: de Peruſia Romanis ꝓdenda: ſuis cũ
militibus cõſulcabat: Tũc itaq; & qui ſub Vliſio erãt cognitis ſtatim
quę querebãtur: aperte ſe ad Melidiũ conferũt: & Vliſius inde cum
paucis beneficiariis ſuis ab his interficitur: Tũc demũ Melidius Ro-
manis Peruſiã tradit: Sed Vliſio diuinitus ea illata eſt mortis pęna
Nã & eodẽ interiit loco: quo & Ciprianũ antea obtrũcarat: Gotthi ãt
qui Romã cuſtodiebãt: ubi Narſetem & Romanoꝝ exercitũ accepe-
runt in ſe aduentare: & in ꝓpinquo iam eſſe: ſtrẽnue ſe preparabant
his ut pro iuribus occurſarent. Sed cũ demũ hi animo agitaſſent: ad
eam ſe paucitatẽ redactos: ut haud quaq̃ urbis mœnia uniuerſa cuſto

Vliſii proditoris pena.

Peruſia Narſeti deditur.

Adriani moles a Gotthis munitur.

dire ſat cõmode poſſent: breui admodũ edificio circa Adriani molẽ locum cõplexi eodemq; priori muro annexo in preſidii formã mox redigunt: ibiq; pretioſiſſimis rebus depoſitis diligentiſſime preſidiũ id aſſeruabãt: urbis męnibus ceteriſq; deſtitutis ac plane neglectis: Sed inuadentiũ hoſtium facturi periculũ: paucis ad eius preſidii re lictis cuſtodiã muroꝝ in propugnacula ſe contulerũt: męniumq; ta men ambitum omnẽ prę longitudine nimia: nec inuadentes quidẽm Romani poterant circumire: nec Gotthi ſeruare: unde factũ ut cum Romani męnia urbis ſparſim & ut cuiq; licuit aggrederẽtur: Gotthi ipſi obſiſtendo pro uiribus defenſarent: Sed Narſes ſagittarioꝝ ui magna ꝑducta męnium dum partẽ unam oppugnat: alterã Ioãnes inuadit: ad aliam deinceps erullis ſe ſubſequẽtibus & nauãtibus ope

Roma oppugnatur.

ram Philimuth ſuccedit: Hos inde cęteri inſecuti longoq; interuallo diſtãtes: muros uiriliter impugnabãt: Tum uero barbari per ſe inui cem coeundo impetũ Romanoꝝ excipere ac ſtrennue repugnare: ita q; dum ea ingruũt Gotthi qua & Romanos muros adoriretur: relin quebatur ſine ullo preſidio muri pars quędam: & cuſtodibus uacua: ad quã Dagiſteus prefectus: Nerſetis imperio inferri ſigna mox iu ſſit: copiaſq; ductauit & numeroſo ſcalis ingenti admotis nemine defen

Narſes Roma oppugnatione potitur.

dente in muros euadit: & nullo negotio cũ ſuis militibus urbem in greditur: ptoq; arbitrio aperit portas: Quod ubi Gotthi factũ ſenſe re: ſine ullo priſtinę uirtutis reſpectu: fugã quocũq; tum licuit uni uerſi capeſſunt: partimq; intra preſidiũ ſe receperũt: partim ad por tum urbem contendũt: Hęc me narrantẽ cogitatio ſubiit quonã mo do humana hęc & pͥuata fortuna ipſa uariãdo eludat: cum haud qua

Fortuna inconſtans.

q̃ eandẽ ſe ſemp mortalibus prebeat: nec equis hoc oculis cõſpicetur: ſed pro tpe ſimul immutetur & cauſis & hiſq; ludificari appareat ca

Beſſas.

lamitoſoꝝ hominum dignitatem: hanc ſepius commutando. Beſſas ſiquidẽ nobis tum primũ urbe Roma deperdita: paulopoſt in lazico

Dagiſteus.

agro Petrã oppidum amiſſum recupauit: Contra uero Dagiſteus cum Petrã eandem hãc hoſtibus permiſiſſet: momẽto temporis par uo Romã Imperatori reſtituit. Sed hęc quidẽ uela mũdi ſunt primor diis facta: & ut fiant ſemper neceſſe eſt: quoad fortunę nutibus mor tales regũtur. Tũc igitur Narſes cũ uniuerſo exercitu expugnatur

barbaroꝝ preſidiũ prodiit:cuius terrore barbari capti:fide pro eoꝝ
pacta ſalute accepta:ſeipſos ſtatim & Adriaticę moris preſidiũ dedũt
quarto & uigeſimo Iuſtiniani imperii ãno:cum annũ antehac quintũ
quo is cępat imparé:capta urbs Roma a barbaris ſit: Narſes inde re
cepto urbis preſidio: claues ex tẽplo ad impatorem Byzantiũ miſit:
Vrbe Roma recupata apertiſſimũ fuit mortalibus argumentũ: hiſ-
ce hoibus quibus cum male agi acceptũ eſſet: neceſſariũ fore aduerſa
ſemp cõtingere:& quę fęliciora fuere:in perniciẽ uerti:pleriq͙ nimi-
rum poſt adeptã ex uoto iã libertatẽ & poſt declinata pericula:uel
cũ eadẽ fortunę ſepius indulgẽtia diſperditũ eũt:in Romanos nanq͙
ut ſenatorios: ita & e plebe tũc hoies parta hęc per Narſetẽ uictoria:
liuoris & odii maior lõge cauſa fuit: Gotthi nanq͙ iam fugiẽtes recu
perãdę Italię ſpe deſtituti:iter incaſſum cũ facerẽt:quo ex Romanis
obuios habuere deſeuiendo obtruncant: & e Romano exercitu quos
in primo ipſo urbis per ſe captę ingreſſu forte offenderant pro hoſti
bus uſi interfecerunt. Ad hęc preterea & illud acceſſit:quod patritii
uiri pleriq͙ qui Totyllę ipſius impio poſt redactã in poteſtatẽ urbẽ
in cãpanię loca receſſerãt: ubi urbẽ teneri per Romanũ exercitũ cog
nouere:& e Cãpania ſe domũ referrẽt: gotthi ipſi re cognita qui per
id tẽpus in ꝓximis preſidiis erãt:patritios paſſim ea e regiõe & dili-
gẽtius cõquiſitos interficere: quos inter & maximus fuit:cuius & ſu-
pra meminerimus. Iam.n. & antea Totyllas: cũ ex urbe occurſurus
Narſeti ꝓdiret:primoꝝ quorũdã cõtractis ad ſeruitiũ liberis:ex hiſ-
q͙ trecẽtoꝝ ad numeꝝ ꝓ uolũtate quibuſq͙ delectis quos egregia eſſe
corpis ſpecie uiderat:& parẽtibus cõpellatis uitę Comites ſe hos habi
turũ: obſidũ loco detinuit:& trans padũ abire mox iuſſit: quos inde
Teias ea e regiõe cõuẽtos:ad unũ oẽs necauit. Ragnares uero uir go
thus qui tarẽtino preſidio preerat:& a Pacurio Romano hydrunti
prefecto pro Impatoris arbitrio fide accepta ad Romanos ſe cõceſſu-
rum ꝑmiſerat: dediturũq͙ urbẽ:ut ſupra iã diximus:& ea de cauſa
ſenos Romanis gotthos obſides dederat:Poſtq̃ teiã accepit impatorẽ
gotthis creatũ:Frãcoſq͙ hũc eius in auxiliũ traducturũ:ac cũ uniuer
ſo uelle exercitu in hoſtes cõtẽdere:exequi quę pollicitus fuerat dece
tero noluit:cũq͙ ſtudio obſides ſuos recupandi nimio teneretur:& ei

Adriani moles deditur.

Malis ſemp mala adglutinari.

Patritii Romani ceſi a gotthis

Romãi obſides CCC.ceſi.

Res ad Tarentum geſte.

rei intēderet aīum: id doli excogitauit: ad Pacuriū romanū mox miſit: qui ſuo noīe peteret: Romanoꝝ aliquot ſibi ut militū deſtinaret quibus cū hydruntē ſe tuto tranſferret: indeq; ionico ſinu tranſmiſſo

Ragnaris gotthi perſidia.

Byzantiū deferretur. Pacurius uero quid al's ſibi Gotthus uir uellet prorſus ignarus e ſuis militibus qnquaginta ad Ragnarē mittit: quos ille intra preſidiū ſtatim admiſſos: in arcto coercuit: Pacurioq; ipſi ſignificauit: ſi ſuos ad ſe miſſos redimere milites uelit neceſſariū fore: Gotthos ſibi quos obſides habet reſtituat. His auditis Pacurius paucis quibuſdā ad cuſtodiā Hydrunti dimiſſis cū cęteris copiis ex tēplo aduerſus hoſtē contēdit. Ragnares uero nulla interpoſita mora qnquaginta illis Romanis militibus interfectis hoſtibꝰ occurſurus ex Tarāto gotthos eduxit: ubi uero manꝰ cōſeruere: uictis ꝑlio Gotthis Ragnares ipē nō pua accepta ſuoꝝ iactura: cū reliqs curſu citato elabit': cūq; ſe Tarētū recipe nullo pacto iā poſſet. circūſiſtētibus

Tarētum a Romanis capitur.

Narſes portum Romanum recipit Nepe.

ūdeq; quaq; romāis Acherōtidā uenit. Romāi uero Narſete duce ut iā roma potiti: portū nō lōge pꝰ obſidēdo in ptātē recipiūt: & in tuſciā ſtl' ꝑſidiū qd nepetes dicit'. Teias interea ut q ſuas romāis nō pares bello fore copias duceret: ad Theudibaldū Frācoꝝ pricipē miſit: q magna ſe illi daturū pecuniā polliceret': ſi ſecū arma hoc aduerſus romanos bello cōſociaret: Frāci tn̄ ut reor cū rebꝰ ſuis ꝑ quā bene cōſulerēt ne ꝑ gotthorū qdē romanorūue libertate ſubire mortis diſcrimē uellet: ſed ſibi Italiā uēdicare ſummope niti: ob eāq; & bella ſuſcipe malle

Theſauri Totile Cumis.

Sed Totyllas uim pecuniarū ingētē in picēte & loco munito cōdiderat: ps' tn̄ maior iualidiſſimo cumarū ꝑſidio & cāpanię oppido ꝑ hūc depoſita añ hac fuerat: in eo cuſtodibꝰ cōſtitutis. qbus eius in primis

Cumę a Romanis obſidētur.

Cētumcellę obſidentur.

germanū frēm cū Erodiano ꝑfecerat: his narſes pecuniis potiūdi ꝑcupidus: exercitꝰ ptē cumas obſeſſū miſit: ipē uero romę inſtaurādi ornādiq; hāc cā māſit: & aliā paulopoſt Centūcellas emittit militū manū: ut uel hāc obſiderēt. Teias uero cumaꝝ cuſtodibꝰ & ſimul pecunię timēs: Frācorū deſperatis iā auxiliis: ſic ſuos inſtruxit: ꝑinde ac eſſet protinus in hoſtem ducturus: qua re Narſes accepta Ioannem bataliani Philimuthq; ſuis cū copiis in Tuſcię loca abire mox iuſſit: ibiq; ſtationem habere ea hoſtes uia prohibituros quę in Campaniam ducit: ut qui Cumas tunc eius imperio obſiderent: fidentius uel ui uel

deditione has caperent: Teias uero breuioribus ſepe cõmiſſis ad dex-
teram conſuetiſq; itineribus longis circuitionibus & ingentibus ſpatiis
uias obeundo emenſus: per maritimã oram Ionici ſinus: hoſtes fruſtra-
tus in Campaniam uenit: de cuius aduentu Narſes certior factus: mili-
tibus ad ſe reuocatis qui cũ Ioanne Philimuteq; in Tuſciam Teiæ tran-
ſitum prohibituri conceſſerant Baleriani q; copiiſq; Petram preſidiũ
ceperant ad ſe redire mox iuſſis: Contractis inſup undequaq; iam uiri-
bus: cum uniuerſo & ipſe exercitu ut ad bellũ inſtructo in Campaniam
ducit: Eſt autem in Campania mons Veſuuius dictus Iſq; plerũq; mu-
giẽti ſonitũ nõ ab ſimilẽ edit: q ferme cum ſit ingẽtis uis cinerũ ſubſeq-
tur ſtatim & feruentium eructatio: huius autẽ montis haud ſecus atq;
in Siculos ethnę: media omnia uacua abruptaq; ſunt & in profundum
tendentia: pari ab imo ad ſummũ faſtigium dimenſione in infimo uero
ſic ignis exęſtuat: & intantam deſcendit uacuitas ea profunditatẽ: ut ſi
quis forte ſummo ipſo inculmine montis cõſtiterit: procumbenſq; ſi mo-
do id auſit oculos deorſum intendat: haud quãq; ei exorta ex igne flãma
compareat: Cum igitur ea ut diximus cinerum eruptatio fit: preciſos
ab imis penetralibus lapides exuſtoſq; flamma ſublimes ac uarios uio-
lentior ſpiritus agit: ad ſummumq; propellit faſtigium: expulſoſq;
hinc inde diſpergit ac temere. Ex ipſo preterea montis culmine in ethnę
morem fluidus ignis deſcendens magna illuuie ad radices uſq; perten-
dit: Fluentiq; aquæ ſimilis qua forte defertur uniuerſa abſumit: huius
montis ad infima potabilis aqua ſunt fontes: a quibus & amnis dracon
nomine quidam deriuat: qui iuxta Nuceriã labitur. Is uero Dracon lę-
ni quodam & breui curſu defertur: haud tamen pediti equitiue perui-
us eſt: nimirum qui in anguſtiorem ſe cogit defluxum: preciſaq; undiq;
terra: ripas utrinq; perinde perruptas ereptioreſq; redddit: hui⁹ itaq;
fluminis gotthi ponte preoccupato: Nam & proxime caſtra habebant:
turribus ligneis in eo impoſitis: machinis ſtatim tormentis ue locum
communiunt: hoſtes ut inde infeſtiores ferirent: Nam flumine inter me-
dio: ut pede collato pręliũ iniretur fieri non poterat: crebris tamen ictri-
pis utrinq; ſagittarum immiſſionibus ſe inuicem inceſſebant: gerebatẽ
& ſingulare nõnũq̃ certamẽ: gottho uiro Romanũ ad prœlium preuo-
cante & pontẽ ptrãſeunte: & in his quidẽ cõtra itũ exercitibus eſt duorum
menſiũ tempus: Sed eo in loco ut maritimo plurimum poterant Got-

Teias & Narſes in Cãpaniã.

Viſuuius mons

Dracon fluuius Nuceria.

Romanorũ Gotthorũ exercit⁹ finitimi.

thi:nam & nauibus neceſſaria tranſuehendo præſtabant:ut qui non pro cul a mari caſtra locaſſent:quas naues Romani Gotthi hominis & claſſis totius præfecti proditione ceperũt:& aliç item ex Sicilia & aliis Romani Imperii locis in auxilium & infinita fere multitudine conuenere: Ad hæc accedebat:quod Narſes turres contabulatas ſupra fluminis ripas cõſtruxerat:unde gotthorũ ſic fregerat animos ut rerum neceſſariarum demũ inopia territi:in proximũ montem cõfugerint: quem lacte

Lacteus mons·

um Itali dicũt:hos uero Romani cũ eo ſe recepiſſent:haud quaq̃ prę loci iniquitate inſequi potuerũt:ſed barbaros eum in montẽ ſe confugiſſe iam penitebat:ut qui commeatus penuria ſic premerentur:ut nec ſibi q dem nec equis arte ulla ſuminiſtrare neceſſaria poſſent: itaq̃ uitã cũ morte ex ꝑlio commutare:fore longe potius rati:uno agmine omnes &

Gotthi in Ro·in rumpũt·

de improuiſo in hoſtem erũpunt· Tum uero Romani ut in re ſubita ac preſenti fortuna mox licuit:barbaro impugnando conſiſtũt: nondũ·n· per principes inſtructæ acies erant:non equitũ turmæ diſpoſitæ:non illi exante preparato in inſidias collocati:non ordine ſuo milites diſtributi:ſed pro ſe quiſq̃ ut in re trepida hoſtibus enixe occurrere:nec impetum in ſe factũ pro uiribus coercere·Gothi igitur equis dimiſſis facie in hoſtes uerſi in denſiorem phalangem ſtatim ſe colligunt:quos conſpicati Romani & ipſi ſe equis ammotis globoq̃ facto mox inſtruũt·Mihi uero hoc loco operę pretiũ eſt hanc poſtremo pugnam deſcribere:Quæ ob præſtantem uiri unius uirtutem q̃ maximi eſt proculdubio faciẽda: & ſane heroum condam nullius certamine:hæc ut inferior per me litteris cõmendabiť:in qua Teias mirũ de ſe fortitudinis ſpecimen dedit: & Gothos quidem ad optime audendũ preſentis fortunæ deſperatio compellebat:Romanos uero in hos confligendi ſecum tam auidos:ut nõ ſtatim impetum facere·ita & deterrioribus cedere iã ſatis pudebat: Vtriq̃ igitur infenſiſſimis animis & ira ſimul incenſi appropinquantem in hoſtem eunt:qui quidem mortis contemptũ uirtutẽ illi pre ſe ferre percupidi:& preliũ quidem oriente ſole inceptum:in eo Teias omnibus conſpicuus factus:prelato clipeo uibratoq̃ telo paucis ſe ex Phalange ſequentibus:primus omnium ante aciem conſtitit:quem ut primum Ro

In unum Teiam omnis Ro·exercitus fertur·

mani uiderũt haud dubie rati:ſi Teias hic caderet gotthorum diſſolui aciem poſſe:extemplo aduerſus hũc coeuntes:ut quiſq̃ ſibi uirtutis q̃cq̃ & uirium uendicarat:magna uirorũ agmine irruũt:eũdemq̃ uniuerſi

telis partim inuadendo:partim miſſilia Iaculando,laceſſunt. Teias in- Teia uirtus ſau
terea clipeo ſe protegendo:excipiendoq; hoc ipſo immiſſa in ſe omnia te dita.
la:in Romanos ĩpetu facto quam multos obtruncat:Cunq; prefixũ un
dieq; telis clipeum quem geſtabat uidiſſet:hoc proximo ſtatim ſatelliti
tradito alterũ arripit:ſic ille ad tertiam diei partẽ ſtrenue prelians du
odena iam ſcuto pila cum affixa geſtaret:nec mouere id quidẽ quo uel
let ſat poſſet:nec hoſtem in ſe inſultantem propellere:ex armigeris de-
mum quodam ad ſe euocato non loco motus:ne ad ueſtigii ſpatium:nec
retrocedens:uel hoſtibus progrediendi locũ permittens:uel ad ſuos for
te conuerſus:nec ſcuto incumbens: ſed ſolo perinde affixus:eodem ſe ue-
ſtigio tenuit:dextera Quidem obuios obtrũcando:Lęua ſtrenue repel-
lendo in ſe uenientes & identidem arceſſendo qui ſcutum ſibi alium ferret
quo demũ allato:quod telis preſixum degrauabant mox reddit:ſed con
tigit forte ut dũ breui temporis puncto hæc factitaret:pars pedis infe-
rior illi denudaretur:ad quam fortuna quadam & temere delatũ telũ
mox accidit:quo ſtatim ictus moribũdus prolabitur:cuius deinde ca-
put Romanorum nõnulli preciſum haſtæq; impoſitum:ut cũctis con- Teias obtrunca
ſpectius fieret:exercitibus utriſq; circũeundo obſtentant:ut Romani fi tur.
dentiores de cætero eſſent & gotthi de ſumma rerũ ut iam deſperantes:
p̃lium ſoluerent uictiq; abirent:Hi uero neq; hac quidem iactura per
territi pugnare deſiſtunt:ſed ad noctem uſq; ſtrenue preliantur:& ſi ſa Pugnant gotthi
ris iam ſcirent regem ſibi hoc pręlio cecidiſſe:uerum ubi tandem terras mortuo Rege.
operuerant tenebræ:bello dirempto in armorum utriq; apparatibus
noctem eam egere:die autem poſtera & luce prima eundem in modum
in acie inſtructi mox prodeunt:pugnatumq; ad ueſperum eſt:nec ta- Biduũ pugnat.
men adhuc ab inuicem inde diſceſſum:nec quoq̃ pacto uerſa hoſtib9 ter
ga:& ſi magnam utriq; cladem iam accepiſſent:ſed crudelius inter ſe ef
ferati enitẽdo inſiſtere: gotthis optime percallentibus ultimum id ſe
cum hoſte bellũ geſturos Romanis ſe indignũ exiſtimantibus:ſe ab his
non relata prorſus uictoria diſceſſiſſent:Sed barbari tandem ſe uictos Gotthi cõditio-
profeſſi:primoribus Gotthorũ nõnullis ad Narſetem dimiſſis perdidi nes petunt
ciſſe ſe affirmabant:cum Deo ſibi certamen fuiſſe:idq; ex oppoſitis pre
ſenſiſſe uiribus:& ex his quæ ſibi acciderant malis:facile coniectari:ac
de cętero ſecum ipſos armis malle confligere q̃ cum Romanis certare:
hiſq; conditionibus & bella prorſus ſe relicturos:ut liberi cum barba-

tis cæteris uiuantior are interea pacificum ſibi Romani cõmeatũ ut darent & ſimul permitterent abeundi libere facultatem: nec ſibi id uoluntatis ac moderationis inuideant: ſe uero firmius polliceri pecuniam omnem perinde ad comeatum his in preſentia donaturus: quãcunq; In Italiæ preſidiis ante hac condidiſſent: Narſetem itaq; ea de re conſultantẽ Ioannes Bataliani identidem commonere barbarorum ut poſtulata admitteret: ne decætero eſſet prelium initurus cum deuotis morti hominibus nec periclitari audaciam uellet: quæ inuitæ deſperatione exoritur: & ut ex eanitentibus ita & his obuiam prodeuntibus: pernitiem demũ ſit allatura ſatiſq; dicere fore ad gloriam uiris prudentibus uictoriam ex hoſtibus retuliſſe: nimia autem uelle cuiq; poſſe uel in Iacturam cõuerti· Narſete itaq; his monitis nec inuito quidem acquieſcente: in id tãdem conuentum: ut barbarorum qui reliqui eſſent ſuis omnibus rebus ſecum auectis ex uniuerſa Italia confeſtim abſcederent: bellumq; cum Romanis nulla occaſione nec quauis de cauſa in poſterum gererent· Dũ hæc interea agerentur: barbari ſuis e caſtris mile numero abeuntes Ticinum ad Vrbem locaq; cætera huic circũiecta trans padum flumen agmine uno contendunt: Cæteri iureiurando adacti· Fideq; data conuenta omnia confirmarunt: executiq; ſunt: Sic Cumis demum Romani & aliis nonnullis potiti preſidiis ſunt duoq; de uiginti belli huius anni exacti: quod Orator Procopius qui & rebus hiſce interfuit: cum fide perſcripſit·

Pacis conditiões a Narſeti dati.

Gotthi Italia omni credunt Belli ãn⁹· xviiii·

FINIS.

¶ Impreſſum Romæ per Ioannem Beſickem Alemanum
Impenſa Iacobi Mazzochii Romanæ Academiæ
Bibliopole· Anno ſalutis humanæ·
M·D·VI· Die XX· Menſis Iunii·

13361

¶ Tabula correctionū certorum defectuū huius libri.

A .ij. extra.
contingere pro contigere.
Intus.
ſuapte natum pro natura.
alia nauigabiles ānes ꝓ alij.
reiciprocāte pro reciprocāte
A .ij. intus.
deterri⁹ quoſq ꝓ deterrios.
perditum rei pro ire.
¶ In marginé.
ocaſo pro occiſo.
A .iiij. extra.
ſe ex ꝑte ꝯtingēs ꝓ ꝯtigiſſe.
probibent pro probibent.
inſidiſq potiꝰ ꝓ inſidijs petiꝰ
Intus.
meminiũe pro memini.
in tutū reciperc ꝓ reciperet.
poſſeſſione pro poſſeſſionem
Fo.dci. extra.
amalaſſūtha ꝓ amalaſſūthe.
parte ſuſceptos pro per re.
habet rationem pro habeat.
nec minima pro ne.
exiungēs patiāur ꝓ potiamur.
ne peccare pro nec.
Fo.laricus. extra.
tum alijs pro cum.
cum ⁊ ſi pro tam ⁊ ſi.
Fo.amalaſſanthe.ext.
aiim didiciſſe pro didiciſſet.
delmatiā pro dalmatiam.
deſcenderunt pro deſcēdēret
fortem rem pro forte.
obſiſterent pro obſiſteret.
delmatiam pro dalmatiam.
Intus.
ſubirem pro ſubirēt.
homini ꝯtingit pro omini.
delegatus pro delatus.
¶ In margine.
fecilitatim pro facilitate.
B .i. extra.
cedant pro ceduntur.
econtra pro contra.
Intus.
vel a mentis pro vel mentis.

B .ij. extra.
incolumen pro incolumem.
B .iij. extra.
ſi liberos pro ſe.
expectes pro expertes.
Intus in margine.
de deditioni pro deditione.
adſudum pro abſurdum.
maritis pro martis.
B .iiij. extra.
futuro pro futura.
Fo.tius. Intus.
illaturus ſe pro illaturos.
¶ In mar.ext.de ſit⁹ ꝓ ⁊ ſit⁹
Fo.xit. extra.
turba canere pro tube.
altro pro altero.
obuierant pro abiuerant.
eundem pro eundum.
Fo.tibus. extra.
dictioni pro ditioni.
victorium pro victor.
¶ In margine.
deſtinant pro deſinant.
Intus.
vide hunc pro nunc.
tam ſi rectius pro tam ⁊ ſi.
criminabat pro criminabatur
hominum pro hominem.
Fo.dem. extra.
contingit pro contigit.
captum pro captam.
C .i. intus.
dictioni pro ditioni.
alijs qui pro alij.
C .ij. intus.
operiendo pro opperiendo.
progrederet ꝓ ꝓgrederētur
C .iij. extra.
ſuppellectilem ꝓ ſupellectilē
marius pro mutuis.
iunxerunt pro iunxerint.
vir gothos pro gothus.
haberent pro haberet.
¶ In margine.
roma pro romam.
Intus.
animum pro annuum.
C .iiij. extra.
ſue cōſuetudine pro ſua.

Intus.
romanam pro romam.
contigerent pro contingeret
Fo.farius. extra.
conſtruerat pro cōſtruxerat.
emetri pro emetiri.
compoſitis pro compoſitos.
atterrātur pro atterantur.
Intus.
forſam pro forſan.
laudere pro laudare.
venies pro venieus.
Fo.diomedem.
anchiſis pro anchiſe.
ſcalpra pro ſculpta.
iſthmum redit pro reddit.
ac huius pro ab.
Intus.
narnice pro narnie.
oppidulla pro opidula.
Fo.ſuꝑiores. extra.
operiebatur pro opperiebaꝰ.
apparara pro apparatu.
euocatus pro euocatos.
vtriꝗ pro vtrinq.
certior ſit pro certior.
Intus.
reliqui pro relinqui.
obeſt pro abeſt.
illi vero pro ille.
Fo.vnq. extra.
terrerent pro tererent.
Intus.
ſubtilem pro ſubtilium.
conquirebat pro cōquirebāt
D .i. extra.
nec vincere pro ne.
ſuſpicate pro ſuſpicati.
¶ In margine.
roma pro romam.
Intus.
quemſpiam pro quiſpiam.
moſq pro in oſq.
iniunxit pro iniunxit.
preneſtrinā pro preneſtinam
D .ij. extra.
effugiſſe pro effugiſſet.
eſſent pro eſſet.
vnequaq pro vndequaq.
preneſtrinam pro preneſtinā.

preterfluēs pro preterfluēn
ciniſere pro cinere.
Intus.
preneſtrinam pro preneſtinā.
¶ In margine.
diſcumbātur pro diſturbātur
D .iij. extra.
cōmolirent pro cōmolerent.
inchinas pro machinas.
adagerata pro adaggerata.
deferrebant pro deferebant.
famnite pro famnites.
¶ In margine.
roddat pro reddat.
Intus.
vittorem pro victorem
ſuſpitione pro ſuſpirionem.
impreſecti pro in preſecti.
protecto pro profecto.
¶ In margine.
in bellis pro imbellis.
D .iiij. extra.
⁊ in preſentia pro vt ⁊ in preſentia.
baſſem pro baſem.
pinas pro pinnas.
erepte pro erecte.
baſſes pro baſes.
ſuſpedunt pro ſuſpendunt.
tranſuerſaria pro tranſuerſa.
laſſatum pro laxatum.
Intus.
turrim pro turrium.
¶ In margine.
ſagiptandi ꝓ ſagittandi.
Fo.ſtatim. extra.
⁊ beliſario pro vt.
ea porrectis pro eam.
Intus.
ſcoles pro ſcalas.
Fo.tam atq. extra.
laſſata pro laxata.
ſed hunc pro ſed ad hunc.
⁊ nem pro cum.
Intus.
inuarium pro viuarium.
nec repugnantes pro nec.
effuſus pro effuſius.
ad porta pro portam.
incedunt pro incendunt

Fo.gothis. extra.
virtoria pro victoria.
infortuna pro ni fortuna.
intus.
poſſeſione pro poſſeſſione.
rebus omoibus pro omnibus.
tum demum pro cum.
in poſtrema pro poſtremam.
proptius pro promptius.
Fo.ſponte. extra.
cuius prefuiſſet pro cui.
menſibus vndecim pro decē
cetera multitudinē ꝓ ceterā.
vt facerem pro facerent.
ob ſe pro ab ſe.
intus.
figiendoqꝫ pro fugiendo.
E .i. extra.
iniuctum pro iniunctum.
maruſios pro mauruſios.
bellus bis eſſet ꝓ bellum.
intus.
nimirū hoſtibus ocū ꝓ nimiū.
tartula ꝛ ſola pro tantula.
ſtudiorum.xv.pro ſtadiorum.
pertienti pro pertinenti.
¶ In margine.
trabibantur pro trabebant
excubabit pro excubabat.
ad ob ſexos pro obſeſſos.
E .ij. extra.
vt imperatā pro imperatū.
intus.
reſarciturum pro reſarturum
moditis pro modicis.
E .iij. extra.
ſe ex equo pro ſi.
arcbus pro arcus.
popqꝫ vero pro poſtqꝫ.
cuius generi pro cuius.
preficit pro prefecit.
Fo.nimirum. extra.
nec phalāge pro phalangez.
Fo.liminus.
partam felicitas pro parta.
qdē abſurdiorē ꝓ abſurdiore
victora pro victoria.
Fo.barbarorum. extra.
ea im parte pro in parte.
dignum dixere pro duxere.

saculorum amiſſio pro amiſſo.
quintus ad pro qui intus.
intus.
dixiſſet pro duxiſſet.
ſagitandi pro ſagittandi.
F .i. extra.
poſſent pro poſſet.
vt demitterrēt ꝓ dimitterēt.
ili ſtatim pro illi.
incolumen pro incolumem.
intus.
admitebatur pro admittebat
curcumegiſſet ꝓ circūegiſſet
auferent pro auferrent.
F .ij. extra.
proſlixum pro proſixum.
nundatū temere pro nudatū.
intus.
e cauſtris pro e caſtris.
Fo.nunc. extra.
res bellicas nouit ꝓ bellica.
vitamur pro vtamur.
potuiſqui ꝓ potiuſqꝫ.
Fo.benus. extra.
in mōtes cacumē ꝓ montis.
intus.
itar ea pro iter.
ſuis cum copis pro copijs.
Fo.hoſtes. extra.
capeſſere venerēt ꝓ vererēt
imminit quarum pro immiſit.
¶ In margine.
mura virtus pro mira.
intus.
cū vebo quidē pro verbo.
G .i. extra.
diſſoluent pro diſſoluere.
ſotti imperatoris pro gothi.
intus.
veſtri vt viris pro iuris.
nobis relingtur ꝓ relinquitte
proſtātiorem ꝓ preſtantiorē
G .ij. extra.
bonoribus demū ꝓ oneribus.
intus.
viri corum pro viri.
centū ꝛ cellas ꝓ centūcellas
. G .iij. intus.
otto dierum pro octo.
ciuitas credit pro creditur.

belliſarius pro beliſarium.
bis babitaret pro is.
coicatio ꝯſilio ꝓ cōmunicato
Fo.erat ſua. extra.
princibus alijs ꝓ principibus.
illi vero pro ille.
me interficiātur ꝓ interficiāt.
acinate pro acinace.
in terra pro interea.
e manibus acinate ꝓ acinace.
tumultuoſus ꝓ tumultuoſi.
¶ In margine intus.
competit pro comperit.
Fo.erat ingēti. ext.
accenſius luminibus ꝓ accēſis
id facumus pro facinus.
cum caqꝫ pro coqꝫ.
intus.
auxini vrbiniqꝫ pro auximi.
ꝛ labrum pro laborum.
Fo.pares. extra.
ipſe compreſſione pro ipſi.
H .i. intus.
ꝛ plurimū pro cū ꝛ plurimū.
diſtinatū ad locū ꝓ deſtinatū
taāum id ſpei pro tantum.
H .ij. extra.
excutatis pro e ſcutatis.
H .iij. intus.
exiſtationē pro exiſtimationē
nec ſine cauſa pro ne ſine.
Fo.deum. extra.
bēanos omnes pro bēanes
infeſſiores pro infeſtiores.
ſugfuiſſent qui ꝓ ſuperfuere.
intus.
facti pigebant pro pigebat.
relinquerunt pro reliquerūt
Fo.plurimū. extra.
vtantur impotū pro in potū.
intus.
ſuſpedunt pro ſuſpendunt.
fereni qꝫ cerebellis ꝓ ferinis
Fo.iter. extra.
tranſfugunt pro trāſfugiunt.
gralli Ro.pro erulli.
intus.
quoqꝫ patto pro pacto.
L .i. intus.
vt crederet pro cederet.

proſperxeāt pro proſpexerāt.
ab acclamore pro ac clamore
I .ij. extra.
ac ceteris pro ceteros.
permitttrēt pro pmitteret.
exerticus pro exercitus.
ſocordiam pro ſecordiam.
I .iij. extra.
deſpereamus ꝓ diſpercam9.
intus.
tradentidus pro tradētibus.
Fo.ꝛ imum.
tā ꝛ ſi partius pro parcius.
Fo.ximū ducē. intus.
exoſtis facibus pro exuſtis.
interfector pro interfectos.
Fo.que ꝛ. extra.
porrecta pro porrectas.
medialanum pro mediolanū.
id tpe finit pro tempus.
Fo.ad iter. extra.
imbeliciſqꝫ pro imbelles.
generoris pro generoſis.
facimus cum pro facinus.
ne hoſtes pro in hoſtes.
vindicam9 pro vindicabim9.
intus.
affeſtos iniuria pro affectos.
K .ij. extra.
offenſaret pro offenſarent.
intus.
veriti conſueuere pro verti.
cū iurrexere pro cōſurrexere.
ſuboſcura pro ſubobſcura.
K .iij. extra.
quada pro quadam.
queqꝫ in ligures pro quem.
Fo.quorum. intus.
quo malo pro cum.
ceterijs copijs pro ceteris.
in trrra pro terra.
Fo.cum Ro. extra.
vtro citroqꝫ pro vltro.
inferentur pro inferrentur.
eo legenda pro ea.
intus.
intenctus pro intectus.
caeruegꝫ pro cauere.
Fo.in caſtra. extra.
videbantur pro videbatur.

recipere pro recepere.
Intus.
impediſſent pro impediſſent.
L .i. extra.
obſidebat pro obſidebãtur.
veniſſet pro veniſſent.
¶ In margine.
mura pro mira.
dimitunt pro dimittunt.
futurã certamẽ pro futurũ.
L .ij. extra.
ad aſſequentur pro id.
quoniam tandẽ pro quonã.
¶ In margine.
alpum pro alpium.
opitulaturi pro opitulari.
L .iij. extra.
ainnio pro animo.
¶ In margine.
renuat pro renuit.
ſpe ſpes ea pro ſpes ea.
ſunt niſi pro viſi.
arbitio pro arbitrio.
Intus.
deterrebant pro deterrebat.
Fo. vno ſe. extra.
ad ſcrimen malle ꝓ diſcrimẽ.
creant pro creent.
deſeruiſſet pro diſſeruiſſet.
Intus.
nauigiatuꝝ pro nauigaturũ.
Fo. ſuſpenſis. intus.
opurtune pro opportune.
in vnũ ꝯtractus ꝓ ꝯtractis.
pertimerent ꝓ pertinerent.
M .i. extra.
muliebre mundũ ꝓ muliebrẽ
primautm pro primatum.
abſurditatẽ pro abſurditate.
Intus.
interfercit pro interfecit.
patraſſe pro patraſſet.
valeret prudẽtiã ꝓ prudẽtia
prcerant pro pręerat.
¶ In margine.
nepis pro nepos.
M .ij. intus.
intra vrbe pro vrbem.
bluſcane quondã ꝓ quondã.
ad hac pro ab hac.

oberat pro aberat.
M .iij. extra.
eandem eſſe pro eundum.
pelleretur pro pellerentur.
confragroſis ꝓ cõfragoſis.
Intus.
ad memoria ꝓ memoriã.
Fo. ſolent.
¶ In margine.
de vlaris pro ⁊.
captum facilius ꝓ captu.
Intus.
precubuit pro procubuit.
prinicipes pro principes.
Fo. uium. extra.
aduerſuo pro aduerſus.
in o rebeſcentibus pro incre-
beſcentibus.
Intus.
aut euxilium pro vt.
ab vrbem hanc pro ad.
N .i. extra.
victoria exiſtiate ꝓ victoriã.
ob gratia pro gratiam.
neceſſaris pro neceſſarijs.
excogitabit pro excogitauit.
Intus.
eundẽ decernunt ꝓ eundum
in anciptii pro ancipiti.
terreretur pro tereretur.
e loco munito pro ne loco.
ſtrinuus pro ſtrenuus.
vt faceret pro faceret.
benignis auditus ꝓ benignꝰ.
N .ij. extra.
peccare intrepide ꝓ peccare
le habeant pro habent.
Intus in margine.
ſtupratur pro ſtuprator.
priuabunt pro priuabãtur.
N .iij. extra.
probatore pro prebetore.
Intus.
die peruenit pro diem.
Fo. ginta. extra.
ioannes nepos pro ioannis.
paulo anti pro ante.
deſiuire pro deſeuire.
vt loco pro loca.
neceſſaris pro neceſſarijs.

Fo. hunnoꝝ.
repus cõpulſi pro rebus.
vrbe aggrediũt ꝓ egrediũt.
Intus.
pinſaurum pro piſaurum.
Fo. precaretur. ext.
partim vltro pro partem.
ſpoluti pro ſpoleti.
Intus.
factorumq; ratioq; nem pro
rationem.
inire preſenti pro in re.
inſidas pro inſidias.
e cicilia pro ſicilia.
deditionem pro deditione.
O .i. extra.
rauẽna veniſſet ꝓ rauẽnam.
O .ij. extra.
eſſeuerare pro aſſeuerare.
ille profectus pro prefectus.
Intus.
mutat pro mutant.
obſolentam pro obſoletã.
ſordidus pro ſordibus.
antiſq; pro antiſtiſq;.
O .iij. extra.
a portum pro ad portum.
Intus.
vantinus pro valentinus.
animo agitabat ꝓ agitabant.
⁊ vltra pro ne vltra.
im quibus pro in quibus.
im ꝓrimes pro in ꝓrimos.
bis ignominia pro is.
ſubdolã fecerit ꝓ ſubdola.
Intus.
ſuppeditant pro ſupperant.
Fo. enim. extra.
pro te facileſceras pro prete.
facinꝰ patraſſemꝰ ꝓ facinus
Intus.
abſudiora pro abſurdiora.
vt poſſet pro poſſent.
Fo. nis numerus. ext.
cremebant pro cremebãt.
muros pro mures.
ceters pro ceteris.
ſius conducere pro ſuis.
Intus.
cibi exercitu pro ibi cum exer

citu.
incolumen pro incolumem.
P .i. extra.
ioannes exercitũ pro ioannis
Intus.
fugã auerterent ꝓ in fugam.
conſeruiſſent pro cõſeruiſſet.
ab barbaros pro ad.
P .ij. extra.
ſimul a populo ꝓ ſimul ac.
eſt dentum pro ventum.
Intus.
ad nuſpiã ꝯtigiſſet pro id.
P .iij. extra.
ſunc pro tunc.
Intus.
incitarunt pro incitarint.
Fo. gothi. extra.
amitteretur pro amiciretur.
Intus.
eruere quondam pro fuere.
a plane pro ac plane.
Fo. riq;. extra.
accelerarent pro accelerarẽt.
Intus.
cognitas pro cognitis.
tentiam pro tertiam.
ad iniuriam cedet pro cedẽ.
Fo. nitoribus extra.
tu vero pro tum vero.
Intus.
preſidijs ducem pro pſidijs.
Q .i. extra.
experte pro ex parte.
roma puenit pro romam.
Intus.
inuecti pro inuectis.
pugam nauiter pro pugnã.
Q .ij. extra.
domũ in fugam pro demum.
hoſteq; pro hoſteſq;.
Intus.
aduerſus fortiſe pro aduerſe.
cuius patefacit pro cuuis.
Q .iij. extra.
deliqueret pro deliquere.
Intus.
edexit pro eduxit.
totyllas ferebat pro verebat
euerſi fuiſſent pro euenſi.

Fo·quemplā· extra·
efficiebatur pro afficiebat·
in eundem pro incundū·
Fo·magnum· intus·
ſicile pro ſicilie·
poſitus eſt ꝓ poſitus eſt·
Fo·poſſent· extra·
mūdatione pro inundatiōe·
R ·i· extra·
milibus equiſqꝫ ꝓ militib᷑·
preſtando pro perſtando·
cōiuixiſſent ꝓ cōiunxiſſent·
ꝗꝫ geſſerant pro que·
deuiturū pro ſeuiturū·
R ·iij· extra·
virtutit pro virtutis·
penitus,aliēnā ꝓ penitus·
Intus·
perſi pro perſe·
[illegible]etur pro [illegible]arctur·
impatorē cre[illegible]ret ꝓ ipatoꝛ·
contractuqꝫ pro cōtractiqꝫ·
Fo·re byzantium·
⁊ ab pro ad·
Intus·
dalmaie pro dalmatie·
⁊ ſoles rati pro ſolos·
Fo·dimittit· extra·
facerint pro fecerint·
afficere pro affecere·
in primus pro in primis·
coberet pro coercet·
Intus·
nidere pro videre·
Fo·ad primos·extra·
lōgobardo pro lōgobardos·
S ·ij· extra·
coniuxiſſet pro ꝯiunxiſſet·
obſtupefactu pro obſtupefacti
Intus·
itaqꝫ dici [illegible]ecum pro diu·
afferrent pro offerrent·
militia exercere pro militiā·
S ·iij· extra·
delatam pro deletam·
babenda pro bebendam·
babetqꝫ ſocios ꝓ baberet·
Intus·
deinda pro deinde,
[illegible]cum pro tarentum·

Fo·vltra· extra·
vtra pro vltra·
Fo·vniuerſis· extra·
vendicaret pro vin[illegible]icaret·
Intus·
militet pro milites·
exerrū cogit pro exercitū·
Fo·ſclaueni, extra·
peruenerent pro peruenirēt·
Intus·
ſe vigunt pro ſe iungunt·
eurobam pro europam·
T ·i· extra·
inopiā premeret ꝓ inopia·
intus·
axpectando pro expectādo·
magopere pro magnopere·
T ·ij· extra·
nauigotionē ꝓ nauigationē·
nauibs pro nauibus·
Intus·
calamitate pro calamitatē·
T ·iij· extra·
ploras pro proras·
e tranſtras pro tranſtris·
ſummatas pro ſummotas·
vndum pro vnde dum·
imperitis pro imperitie·
maximā pro in maximā·
ad breui pro breue·
mea pro in ea·
Fo·e romano· extra·
paraſſem pro paraſſe·
redigerat pro redegerat·
Intus:
confimare pro confirmare·
ducum pro ducunt·
occultant pro occultent·
Fo·ditionis, extra·
traijciebat pro traijciebāt·
Fo·exeſtuaret· ext·
e byems pro cū byems·
crotoni portū pro crotonis·
luot pro ſuos·
In margine extra·
torentuma pro tarentum·
V ·i· extra·
velle pro vellent·
Intus·
milit copijs pro militum·

ne quoqꝫ pro nec quoqꝫ
V ·ij· extra.
ir[illegible]entos pro in venetos·
ſuſpicatu pro ſuſpicatus·
exercitum pro exercitu·
Intus·
in pugnam tentantes pro pu
gnam tentantes·
V ·iij· extra·
cōmonuiſſe ꝓ cōmonuiſſet·
Intus·
ſuccūbueri᷑ ꝓ ſuccubueri᷑·
audebant pro audebunt·
ac audendū pro ad audēdū·
ad vos ꝑ decer̄ ꝓ ꝓ decere·
impigrefactis ꝓ ipigrefacti·
poſitis pro poſſitis·
Fo·fide· extra.
abundo pro obeundo·
Intus·
oppe riētinb᷑ ꝓ opperiētib᷑·
celaſis pro celatis·
ex equi qꝫ pro equiqꝫ·
Fo·luce· extra·
illo ex pro illoꝝ·
Intus·
confiſos pro confiſus·
eſſe pro eſſent,
iddemqꝫ pro idem·
Fo·fugientiū· extra·
gothoꝝ pro gothoꝝ·
gotthoꝝ exercitu ꝓ gothoꝝ
Intus·
letiore fact᷑ pro letioꝛ.

Finis tabule
correctionum·

Digitized by Google